

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





os
Dyces
on

Unde
on

os



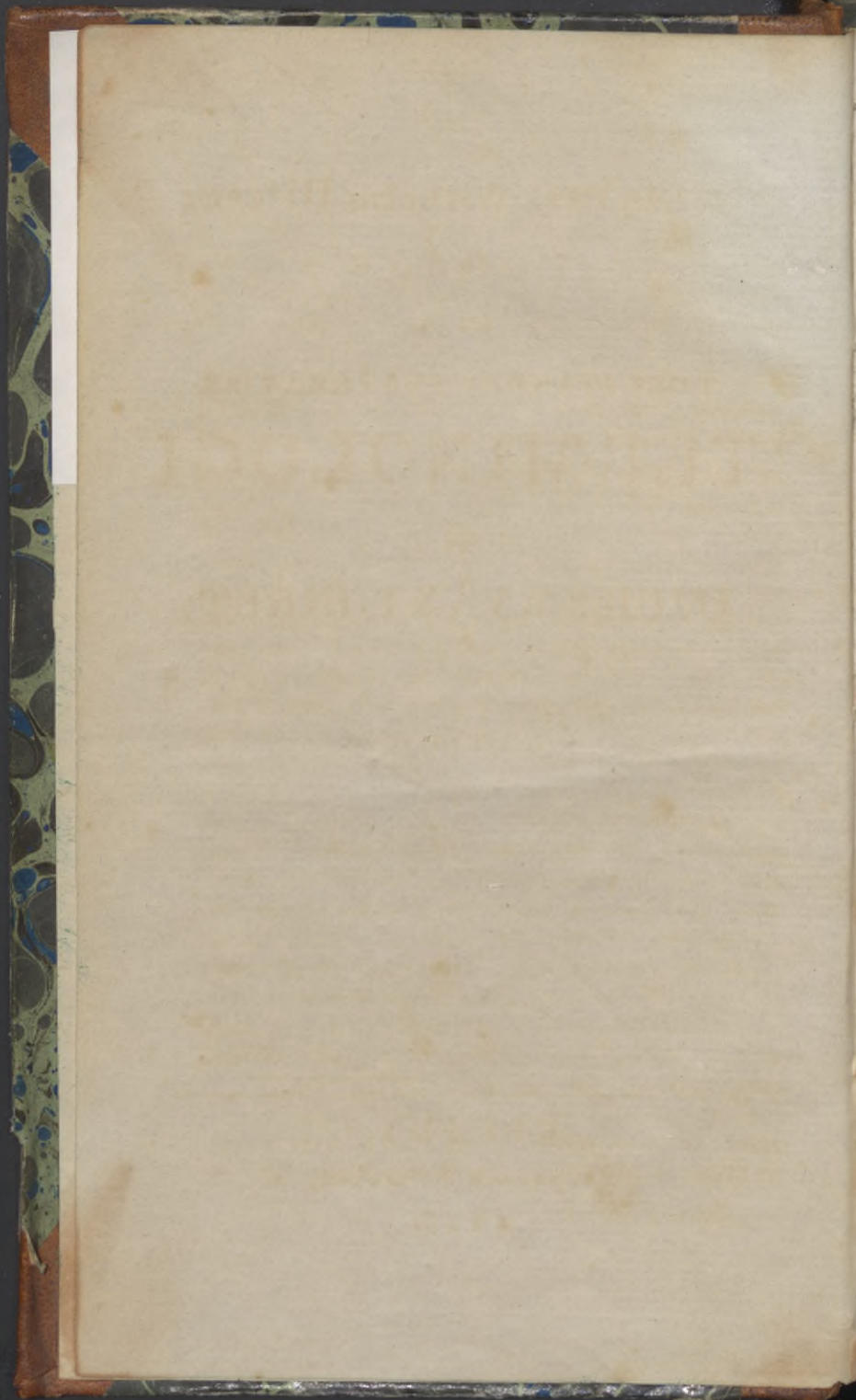
Biomedicinska biblioteket

a
a 16198

[Naturvet.
Allm. biol.]

Das Tamm

Wipf bei Gränzen 1876



Johan Carl Wilhelm Illiger's
F Ö R S Ö K
till en
FULLSTÄNDIG SYSTEMATISK
TERMINOLOGI
för
DJUR- OCH VÄXT-RIKET,

Öfversatt och tillökt

af

Gabriel Marklin.

P. B. Zeipel

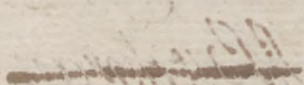
U P S A L A,
Zeipel och Palmblad,

4 8 1 8.

TERMINOLOGI

„Profecto, botanicen“ (physiographiam) „qui colit, ullo pacto
metam perfectioris cognitionis felicius non attinget, quam si ali-
quot dies terminis cognoscendis ac perdiscendis tribuerit; sic
enim omnia superat incommoda, quæ alios, hanc viam negligentes,
jugiter et ubique manent.“

LINNE Amoen. Vol. VI. pag. 218.



Kongl. Maj:ts Trotjenare

Majoren

och

Riddaren af Kongl. Vasa-Orden

Välborne

Herr LEONARD GYLLENHAL

samt

Kongl. Maj:ts Trotjenare

Litt. Human. Professoren och Bibliothekarien

vid

Universitetet i Upsala

Högädle

Herr Mag. PEHR FAB. AURIVILLIUS

Eder egnas tacksamt och vörtnadsfullt detta företag, som i flera afseenden tillhör Eder; ty min hog för detta studium väcktes af den Ena och den Andre ledde och underhöll densamma. Snart uppkom hos mig begäret, att fylla en brist, som

hitintills mött begynnaren och länge hindrat Natur-
forskarens hastigare framsteg hos oss: nämligen sak-
naden af en Svensk Terminologi för Natural-
historien. Huru jag häruti lyckats, tillhör icke mig
utan Eder att bedöma. Illiger's verk med föregående
titel föll i mina händer, hvilket jag för egen för-
kofran studerade och öfversatte; och som de störste
kännare uppmuntrade mig, att låta detta utkomma,
trodde jag mig göra allmänheten en tjenst dermed,
ehuru jag ganska väl fann felaktigheter, som det
öfverste min förmåga att afhjelpa.

Utgifvaren.

F ö r e t a l.

Att studera Natur-känndomen, utan att hafva gjort sig väl bekant med de deri brukade konstord, vore ett besvärligt och ganska äfventyrligt företag. Bestämmdheten, som är en af de mäst nödvändiga fordringar för denna vettenskap, nödgar henne, att för de af henne brukade uttryck antaga begrepp, som de ofta icke äga i det språk hon nyttjar. Det är derföre ett stort misstag, om någon tror, att han, medelst sin Språkkänndom, äfven hör känna de i detta språk använda konstord. *Ovatum* och *Ovale*, ägglik och oval betraktar man i allmänna lefvernet, såsom likbetydande; Naturforskaren förenar med hvart och ett af dessa uttryck ett särskildt väl bestämdt begrepp, och tillåter sig aldrig vilkorligt omvexla dessa ord, emedan arters åtskilnad ganska ofta beror på ett sådant enskildt konstord. Härtill kan ännu läggas, att en mängd uttryck böra först uttänkas, som man skulle föräfvades söka i Ordböcker, och som blott Naturforskaren kan förklara. Ja många äro till och med nyttjade mot det vanliga språkbruket.

I Terminologin för Naturbeskrifningen finne vi den fullständiga sammanställningen af alla dessa konstord och deras förklaring. Den är derföre den enda säkra ledare till deras kännedom. Men den sätter oss ej blott i stånd att lära känna de med uttrycket förenade begrepp; en

förtrolig bekantskap med dem gifver oss färdighet, att sjelfve författa på Naturforskares språk och att förskaffa våra beskrifningar allmän begriplighet.

Jag önskar, att hos hvar och en, som vill studera Naturalhistorien, öfvertygelsen om nödvändigheten, att förut förvärfva kännedom i Terminologin, måtte föregå, den oangenäma erfarenheten som ganska mycket hämnas öfver dess summelse. Med all skarpsinnighet och med det qvickaste snille, hvilka begge äro ypperliga hjälpemedel i Naturkännedomen, skall Naturkropparnas igenkännande ur Naturforskarens skrifter alltid blifva ganska osäker; man skall genom misstyding af ett uttryck icke allenast förledas sjelf, utan ock förleda andra, att anse en fullkomligen skiljaktig art eller släkte för den beskrifna. Man skall icke sällan hålla något för nytt och obeskrifvet, som dock redan länge var bekant och beskrifvet; och finner man sig i den händelsen, att kungöra egna beskrifningar, så skall man genom användning af oegentliga uttryck föranleda till en mängd misstag. Ur dessa källor blott kunna ju hufvudsakligen de många misstag i artbestämning och beskrifning härledas, som alltför ofta förekomma i Naturforskarens skrifter och som hafva gjort kritiken så vidlöftig, så svår och så outhärlig. En hvar, som är sysselsatt med Naturalhistorien, fråge sig sjelf blott, om han ej ofta gifvit en falsk tyding åt ett uttryck, emedan han ej förut gjort sig dermed behörigen bekant.

Terminologin är den banade raka vägen till Naturalhistoriens skatter för hvar och en;

hvarje annan invecklar oss i en labyrint utan ända, full af möda och tvifvel. Man kan utan öfverdrift påstå, att en fullkomlig kännedom af Terminologin är nyckeln till hela Naturbeskrifningen.

Då jag för flere år sedan vid början af mitt studium af Naturen kände denna sanning, och derigenom, att jag sträfvade, att göra Linnéiska Terminologin till min egen, sökte inviga mig i min älsklingsvetenskap, så kände jag hvilken stor brist ännu häftade vid Terminologin, jag blef varse de stora luckor, som voro deri, utan att hafva erhållit en närmare kännedom om dessa luckor, som dock måste gå förut, innan man kan tänka på deras uppfyllande. Ett vidare eftersinnande lärde mig, att den stympade och osystematiska uppställningen, bortblandningen af de allmänt användbara begrepp med de blott åt en egen klass eller för bestämda delar egnade och den deraf uppkomna ofantliga och dock ofullständiga vidlöftighet döljer bristerna, försvårar Terminologins studium och sätter vid konstordens användning tvungna och tränga gränser för beskrifningar. I den ej obetydliga mängd af läroböcker i Terminologin, som jag har sett, fann jag alltid i anseende till anordningen, ingen väsentlig afvikelse från Linnés metod, att afhandla konstorden. Detta förmådde mig redan för flere år sedan, att utstaka planen, som jag här sökt utföra. Jag har fränskiljt alla konstord, som tillåta en allmän förklaring, som alltså äfven äro allmänt användbara. Den ordnade uppställningen af dessa allmänna begrepp kallar jag: **Allmän Terminologi.** De konstord, som blott

förekomma vid enskildta riken, klasser, ordningar eller vid vissa bestämda delar, och till hvilkas förklaring kännedomen af dessa delar eller dessa riken, klasser och ordningar är nödig, följer under namn af Enskild Terminologi.

Det är icke blott den vettenskapliga formen, som rekommenderar detta sätt att förfara, ehuru äfven inhämtandet derigenom otroligen lättas, (emedan minnet, som förut företrädesvis endast var sysselsatt, nu biträdes af förståndet) — terminologin har sjelf bekommit ett fastare och bestämdare utseende, dess luckor kunna nu genomskådas och deras uppfyllande är mycket lättadt — och hvad mäst viktigt är, ett ofta utomordentligt antal af omsägningar är besparadt. Förut borde sådane allmänna uttryck, som *cylindricum*, *ovatum*, *hirtum*, ej blott vid särskilda klasser af djuren och vid växterne hvarje gång åter uppföras och förklaras; nej, vid alla delar, hvar est dessa begrepp användas, borde man förnya denna förklaring, hvaraf hände att samma konstord med sin förklaring återkom väl tie gånger. Ty då man nyttjade dessa uttryck om bladet, kronbladet, blomfoderbladet, bladstjelken, grenen, stammen, halsskölden, skalvingarne, fötterne o. s. v., så måste vid hvar och en af dessa delar, hvarje gång hela antalet af dessa konstord åter anföras. Mången hjälpte sig dermed, att han hänviste till sina förra förklaringar af sådane ofta förekommande uttryck; mången tröttnade vid dessa tätare upprepanden, och handlade inkonseqvent, i det han än gaf förklaringarne, än underlät dem eller ock stundom varierade genom förändring i uttryck, eller i

det han helt och hållet underlät, att anföra konstorden vid många delar, och derigenom satte den i förlägenhet, som just nu fann dessa uttryck angifne om dessa delar. Men ingen af dem undvek den klippan, som efter den af dem valda riktning var oundviklig: de anförde vid hvarje del blott desamma af dessa allmänna konstord, som de i naturbeskrifningar af dessa delar funno angifne, eller som de sjelfve i naturen dervid blifvit varse. Men derigenom borde den mäst vidlöftiga terminologi alltid blifva ofullständig. Ty om ock erfarenheten icke lärde oss det, så visar redan eftertankan, att nästan vid hvarje nyss upptäckt djur, vid hvarje ny växt delarne måste förekomma under annan skapnad än man träffat dem hos de hittills bekanta arter. Således gör nästan hvarje ny upptäckt någon tillsatts nödvändig, och går väl någon dag förbi, som ej lemnar ett nytt bidrag till Naturkropparnas antal?

Men äro konstorden, som tillåta en allmän användning, förutsatte, så förfaller anförda inkast, så vida Terminologins natur gör en sådan användning möjlig. Man skall efter de åtskilliga åsigter, ur hvilka beskaffenheterna i allmänhet låta betrakta sig, snart finna, hvilka deraf passa på den undersökta kroppen och derefter jemföra den lilla följdén af de hvarje del eller kropp i synnerhet tillkommande enskildta konstord. Så skall jag vid ett blad, en skalvinge, enligt den allmänna terminologin bestämma omkretsen, kanten, kroppsförmen, infogningen, öfverbrynen, beklädningen o. s. v. och då efterse i den bladet, skalvingen enskildt egnade afdelnin-

gen af den enskildta, om icke det för mig lig-
 gande bladet eller min skalvinge tillkomma nå-
 gra uttryck, som blott äro användbara på blad
 eller skalvingar, och som rentaf icke kunna för-
 stås förr, än man känner ett blad, en skalvinge.
 Endast denna fördel vore redan tillräcklig, att
 rekommendera den här försökta uppställningen af
 konstorden; men jag kan ännu uppräknå några
 ganska viktiga förmåner, som otvifvelaktigt sko-
 la för den intaga hvarje tänkande naturforskare.
 När man eftersinnar, hvad Terminologins egent-
 liga föremål är, så lærer man finna följande. Den
 skall vara en förklaring öfver alla använda och
 användbara konstord; den skall ej blott sätta oss
 i stånd, att förstå de i Naturforskares skrifter fö-
 rekommande konstord, utan den skall ock gifva
 oss färdighet, att beskrifva efter konstens reglor.
 Den bör derföre vara ett Magazin för alla konst-
 ord, som vid beskrifningen af Naturkropparne
 kunna komma att användas. Det är således nöd-
 vändigt, att den ej behöfver bekymra sig om
 alla af henne anförda konstord, redan af Natur-
 beskrifvare äro nyttjade, om man redan har fun-
 nit de derigenom betecknade former och beskaf-
 fenheten såsom verkligen tillstädes hos naturkrop-
 parne; Nej, den bör teorétiskt hopsamla det
 möjligen största förråd af begrepp, om hvilka
 man bör hoppas, att de förr eller sednare kunna
 användas. — Om detta är det verkliga målet,
 hvartåt terminologin sträfvar (och att så är, skall
 man visst medgifva); så behöfves intet bevis, att
 detta mål blott på den här utstakade vägen lätt
 och säkert kan ernås. Den allmänna Termino-
 login, om den är väl ordnad, gynnar denna nyt-

tiga spekulaton, den innehåller alla begrepp, vid hvilka man kan fullkomligt umbära känne- domen af enskilda delar och bestämda naturkrop- par. Den sysselsätter sig blott med abstraherade former och beskaffenheter och kunde i detta hän- seende kallas: Ren Terminologi. Hvad för ett oöfverskådligt verk skulle en efter den vanliga planen utförd terminologi blifva, som just åsyf- tade detta mål! Vid hvarje del skulle en lång kedja af konstord uppföras, emedan vi hafva all- deles inga grundsattser, efter hvilka vi skulle kunna döma, hvad form och hvad beskaffenhet på dessa delar ej vore möjlig d. ä. i naturen in- genstädes verklig. Man föreställe sig en massa af uppreparanden, som här skulle vara alldeles o- undvikelige. Vanligen finner man derföre vid hvarje del, endast desamma konstord angifne, som man hittills derom brukat. Utomdess, att detta något är ganska vilkorligt, då de existe- rande beskrifningar till större delen äro bristfäl- lige, och ej sällan inkorrekte, och då en Termi- nolog omöjlig kan genomgå alla beskrifningar och fullkomligt kritiskt rensa dem, och att det derföre bör blifva något mycket ofullständigt; så hörer det äfven egenteligen till ett annat områ- de af Naturkännedomen, till filosofin af Natur- beskrifningen, som betraktar, hvilka former och beskaffenheter och huru de hos naturkroppen och hos dess enskilda delar förekomma och som af desse betraktelser leder följder och drager all- männa slutsattser.

Det är derföre en utmärkt fördel med den här försökta anordningen, att Terminologin kan vänta en stor och nyttig tillväxt, som ej behöf-

ver gifvas af erfarenheten, men som i sanning genom praktisk k annedom af Naturbeskrifningens behof b or hållas inom behöriga skrankor, på det den ej må urarta till ett f f ngt och tryckande öfverflöd. Ty det skulle vara  nyttigt, ja, skadligt att införa och under nya namn utpr ngla en mängd fina skilnader, hvilkas användning vid beskrifningarne vore liten eller ingen. Så är daningen af nya konstord, f r mycket sammansatta begrepp s llan en verklig vinst, om icke åsigten på dess  ftare användning rättfärdigar deras införande. Men så mycket är visat, att ännu många nya allmänna begrepp l ra kunna tilläggas, på hvilka man hittills ej fallit och som man måste omskrifva, hvilket vid det växande antal af skiljaktiga föremål dagligen bliver besvärligare. Man frukte ej, att detta större förråd af konstord tillskyndar minnet för stor börda och terminologins inhemtande allt för stora svårigheter. Äfven häruti lemna denna anordning icke obetydliga fördelar, emedan den g r det hela, oaktadt all fullständighet, icke allenast mer koncentreradt, utan ock i anseende till den hastigare  fversigten lättare att uppfattas. Många hafva satt terminologin i alfabetisk ordning. Så gerna man medgifver detta slags uppställning af konstord någon beqvämlighet vid eftersl endet och ett undvikande af t tare upprependen; så l rer man dock   andra sidan tillstå, att många andra omsägningar derigenom f ranl tas, att ett godt register  stadk mmer samma beqvämlighet, och hvad hufvudsakligt  r, att en sådan ordbok väl kan tjena till eftersl ende, men ej till en grundelig undervisning och till en öfversigt af det

IX

hela och dess delar. Det behöfver ingen vidare förklaring, då några utmärkte Lexikografer sjelfva gifvo ledtråden, för att göra deras ordböcker brukbara, som Läroböcker och behörigen uppsätta ämnet. Och för att motarbeta en stor brist i Terminologin, som i skiljaktig mening nyttjar ett och samma ord, behöfver det just icke vara en ordbok, en systematisk uppställning och ett register kunna uträtta precis detsamma

Så mycket jag också är öfvertygad, att planen, hvarestier denna terminologi är utarbetad, har de ofvanföre förklarade företräden framför den hittills brukliga anordning, så är jag dock långt ifrån den förmätenhet: att tro, det jag vid utförandet af denna plan har gjort alla dessa företräden gällande. Man tillåte mig, att bifoga något öfver sättet af utförandet. Jag har gjort mig det till en lag, att samvetsgrannt bibehålla alla uttryck i den mening, i hvilken jag fann dem före mig. Men ofta var jag tvungen att afvika derifrån. Jag hade i denna händelse ganska ofta godkände föregångare, hvilka jag kunde följa, och som jag blott i högsta nödfall lemnade. Jag var så lycklig, att till dem kunna räkna Hr Prof. Links *Prodromus philosophiæ botanicæ novæ*, som jag efter den första bearbetningen af detta försök just i rättan tid bekom för att derutur kunna hemta en mängd bidrag för mitt arbete. Begagnandet af detta verk var desto fruktbarare för mitt arbete, då jag fann, att Hr Prof. Link följt samma plan för Botaniken, som jag utstakat för det hela. I Botaniken har jag nästan oinskränkt följt denne föregångare, som utbredt ett nytt ljus i så många delar af terminologin. Hvad de an-

dra om terminologin förtjente män angår, behöfver man ej särskildt anföra namnen af en — *Batsch, Borchhausen, Fabricius, Forster, Jacquin, Leske, Möller, Willdenow*, o. s. v. då deras verk äro allmänt bekanta. Färgernes uppräknande tillhör min vördnadsvärde Lärare Hr Prof. Knoch, af hvilken vi hafve, att vänta färgtabeller, som efter den visserligen förträffliga plan utan tvivel blifva noggrannare och fullständigare än vårt här föresatta ändamål tillät gifva dem. För att gifva likformighet åt det hela, har jag tillaggt latinska benämningar åt några färger, hos hvilka de saknades, som alltså behöfva en ännu närmare pröfning. För flere uttryck har jag försökt nya förklaringar, hvaraf många misshaga mig sjelf. De tätare tillfällen, jag hade att jemföra beskrifningarne med naturen, att sjelf beskrifva naturkroppar; lärde mig ej sällan känna behofvet af nya konstord, eller förde mig till en efter min öfvertygelse lättare förklaring. I synnerhet skall man vid foglar, insekter och snäckor träffa nya konstord och nya förklaringar, som jag icke utan sorgfällig pröfning antagit. Det vore önskeligt att man funne detta vida fält af bättre förklaringar värdt en sorgfälligare bearbetning, men som företrädesvis borde hemtas ifrån jemförelsen med Naturen. Man lærer, hoppas jag, icke tadla, att jag blott sällan derpå hänvisar, när tillgattser eller gamla bristers undanrödjande förekomma. För öfrigt tillstår jag frimodigt, att jag känner mången konstterm endast efter förklaringen, som jag fann deröfver hos *Link, Borchhausen* eller någon annan Författare. I synnerhet vid dessa är det äfven lätt möjligt, att de valda

Tyska benämningarne misshaga *). Äfven anklagar jag mig frivilligt för mången efterlåtenhet och tvång i uttrycket, hvartill hufvudsakligen skulden ligger i mitt bemödande om korthet. Jag fruktar ingen förebräelse för det jag kallat denna Terminologi: Fullständig. Då jag samlade allt hvad jag fann före mig och kunde bifoga mycket af min och andras erfarenhet, så vågade detta verk göra anspråk på titeln af fullständighet, ehuru det helas vidd är ganska ringa i jämförelse med flere verk af detta slag, som ofta blott egnade åt enskildta Riken eller klasser utgöra tjocka band. Äfven denna fordel var en följd af den systematiska anordningen.

Till en Terminologi för Naturbeskrifningen hörer icke klassernas Naturkänning, som några deruti hafva inflettat, och ej uppräknandet af enskildta systemers afdelningar, som man äfven ej sällan finner deruti. Begge skall man här söka förgäfvos. Att jag ej bifogat exempel eller kopparstick, lærer man desto förr öfverse, då begge voro umbärlige för ett utkast och då man saknar dem i många Läroböcker i Terminologin. Men om jag är så lycklig att vinna allmänhetens bifall, så skall jag kanske utarbete en utforligare handbok i terminologin, i hvilken man ej skall sakna dessa förträffliga hjelpemedel. Då skulle jag utsträcka min plan äfven till Mineralogin och Anatomien, denne från Naturbeskrifningen med orätta afsöndrade gren. Min begäran hos gran-

*) Här hade varit stället att säga något om Tyska konstord. Men jag vill icke upprepa hvad andra redan halva sagt derom, och hvad man finner anfört i företalet till Verzeichnisse d. Käfer Preussens. S. XXXII. och följ.

skare, att de undervisa mig, är uppriktig. Jag räknar på deras öfverseende, då detta är det första försöket i ett med ej obetydliga svårigheter förenadt ämne; och då jag beträdde en före mig obevandrad bana, på hvilken det derföre var lättare att gå vilse, emedan inga spår visade mig den rätta vägen. Huru belönande och uppmuntrande skulle det ej vara för mig, om sakkännarens omdöme stadfastade mitt hopp, att hafva bidragit genom detta försök till lättning af en den viktigaste del uti Naturkännedomen och till äfventyrs öppnat för den en ny utsigt. Min djerfhet, att jag så bittida vågade ett sådant företag rättfärdigar Quintilian:

Nec differendum est tyrocinium in senectutem, nam quotidie crescit metus, majusque fit semper quod ausuri sumus, et dum deliberamus quando incipiendum, incipere jam serum fit, quare fructum studiorum viridem et adhuc dulcem promi decet, dum et venia et spes est, et paratus favor, et audere non dedecet; et si quid desit operi, supplet ætas, et si qua sunt dicta juveniliter, pro indole accipiuntur.

Braunschweig Julii 1798.

J. Carl Wilhelm Illiger.

Några tankar öfver Begreppen: *Art* och *Slägte*
i Naturalhistorien,

Då mellan fullbordandet af detta verks utarbetning och dess tryckning förflutit en tiderymd af ett år, så hade jag emedlertid tillfälle, att vidare eftersinna några i inledningen och afdelningen om systemet förekommande föremål, emedan de för mig voro allt för viktiga, för att icke vid fortgången af mina undersökningar alltid behållas uti sigte. Det som här säges i sammanhang om art, slägte och de dermed beslägtade föremål, skall dels tjena såsom en frukt af en sednare och mognare eftertanka till rättelse och förtydligande af många i dessa afdelningar uppställda sattsar; men i synnerhet önskar jag derigenom föranlåta sakkunnige män yttra sina omdömen öfver dessa föremål, hvilkas inflytande är så viktigt för bearbetningen af hela Naturalhistorien, att ingenting ligger mig mera om hjertat, än att häri blifva grundligt undervisad.

Julii 1799.

Först är nödigt, att afgöra hvad art, *species*, är. Den är sammanfattningen af alla individer, som tillhopa alstra en fruktbar afföda. Denna bestämning af art synes naturen själf föreskrifva. Vi kunna bestämma arter endast efter erfarenhet om alstringen och det är falskt om man antager, såsom vanligt plägar ske, att arten uppstår utaf abstraheringen af allmänna, flere individer gemensamma kännetecken. Man har derigenom råkat i den

villfarelsen, att man förvexlade arten själf med artens karakter såsom Naturbeskrifvaren måste hafva den för sitt system, och att man trodde sig böra använda den i Logiken förekommande bestämningen af art och slag äfven på naturkropparne. Men öriktigheten af denna användning lyser genast i ögonen, om man blott betänker, att i Logiken alldeles inga varieteter förekomma, af hvilka det hos naturkroppar dock gifvas så många, och på hvilka dessa logiska bestämningar af art passa äfven så väl. Ty en Logiker kallar hvarje mängd af individer, som i vissa känne- märken inbördes öfverensstämma, en art, *species*. De svarta och hvita människor äro för honom *species* af hans *genus* Menniska. Mansperson, qvinsperson äro för honom arter af släktbegreppet Menniska. Men i naturalhistorien bör arten icke hafva denna vilkorlighet, ty dessförutan skulle en evig osäkerhet herrska deruti. Efter detta exempel vore kön (*sexus*) varietet (*varietas*) och art (*species*) ett och samma begrepp, allt efter de synpunkter, ur hvilka man betraktar dem, hvilket det dock omöjligen bör vara, om vi genom Naturalhistorien vilja erhålla en säker kunskap om Naturkroppar. Men ej blott vårt behof, betraktelsen af själfva naturen fordrar det, att arterne skola vara något af naturen själf gifvit och fast bestämdt, som vi ej efter vilkorligt antagna kännemärken och synpunkter böra tilltro oss kunna bestämma. Är det ej naturens lag, att djur af särskild art, ej aflla fruktsamt eller om de aflla, att de af denna förbindelse frambragte ungar äro beröfvade alstrings-förmågan? Ofalige observationer hafva lärt detta. Vi följa alltså

natur, när vi fastställa det såsom bestämmande af begreppet art, som hon sjelf gjort till ett vilkor för arten. Jag vill frëda denna satts för en synbar motsägelse, innan jag går vidare. Om vi gifve akt, huru de fleste naturforskare vid arters bestämmande gå tillväga, så måste vi tillstå, att minsta antalet af dem afvänta detta bestämmande först af denna naturlags betraktande, utan att de fastställa arter på deras kammare efter vissa skiljemärken, och förklara arter som andra bestämt, för varieteter. Hvar och en, som beskrifvit och först gjort bekant flere arter, eller som med ett kritiskt öga granskat de för nya utgifne, har befunnit sig i detta fall. Men naturbeskrifvaren handlar i dylika händelser blott efter analogi. Han har abstraherat från andra redan bekanta arter, hvad dem väsentligt tillkommer, eller hvad hos dem är tillfalligt, och derigenom antingen tydligt eller otydligt, riktigt eller oriktigt bildat sig lagarne för det, som karakteriserar arten, och som blott kan tjena, som kännetecken på varieteten. Finner Han nu, att ett antal organiske individer från andra bekanta arter afvika i sådane hos desse, såsom väsentlige och åtskiljande erkända kännemärken, så skiljer han dem såsom en egen art. Men detta åtskiljande är blott att anse såsom provisoriskt; erfarenheten kan först afgöra om arten är i naturen grundad eller icke. Det vore ju oriktigt, att förklara de uppfunna kännemärken för väsentlige och bestämmande medel af arten, då det väsentliga för arten blott består i en kontinuerligt fruktbar alstring. Det öfriga är blott beledsagande, och vi kunna icke påstå, att det är artens

väsentliga, så länge vi icke äro i stånd, att visa dess beständiga tillvaro med artens förra väsende. Naturen frambringar ännu alltid varieteter, och först då den uttömt hela sitt ämne, är omfattningen af alla former och egenskaper gifven, som kunna äga rum hos en art. Deraf kommer den stora svårigheten, att skilja de kännemärken, som karakterisera arten från dem, som tillhöra varieteten och dock måste vi uppfinna dem, om vår kunskap om naturkroppar ej evigt skall vackla.

Vi måste bemöda oss, att mångfalldiga vår kunskap, så mycket, som möjligt; ju större förrådet af samlade observationer är, desto närmare komma vi vårt mål.

Vi skola i sanning vara färdige att låta de på detta sätt bildade arter åter gå bort, när erfarenheten öfvertygar oss, att dessa arter blott vore andra arters tillfälliga afvikningar, eller när vi se, att hos dylika arter, samma åtskilnad den vi trodde oss böra anse såsom artkännemärke, blott beteckna en förändring. När man fränskilt *Ly-mexylon proboscideum* från *dermestoides* såsom en egen art, emedan man höll de med en helt skiljaktig färg på kroppen förenade tofslika käkspröten för ett väsentligt artmärke, så var detta ganska förlåtligt. Ty ditintills hade man ännu icke haft någon erfarenhet om deras parning och kände ännu intet analogt exempel, der hanen på ett dylikt sätt afvek från sin hona. Men så snart *Hellwig* efter flere gjorda observationer, visade att den blott vore hanen till *dermestoides*, drog ingen konsequent naturforskare i betänkan-de, att förena den med *dermestoides* till en art

och att i sitt erfarenhetsförråd upptaga en ny satts om könförändringen hos skalinsekter, ur hvilken han kan hämta en rik följd af analoga händelser. Så åtskiljer den berömde *Jacquin* från den vanliga *Hagtorn* (*Cratægus Oxycantha*), den enqvinnade *Hagtorn* (*Cratægus monogyna*), då han fann hos den förra två, hos den sednare blott en pistill, och han höll denna afvikelse, med den honom åtföljande af bladens omkrets nog vigtig, att tjena till grund för artskilnaden. Men om någon ådagalägger, att dessa begge avvikelser kunna uppdragas ur samma stam, att hos den enqvinnade blomman den ena pistillen icke, såsom annars plägar hända, står i midten utan på sidan, att man icke sällan kan finna spår till den andra pistillen och att bladformen är föränderlig; så skall *Jacquin* i sanning återtaga sin föreslagna art och förena den, som artförändring med *Oxycantha*.

Det är alltså en gifven satts, att erfarenheten af en fruktbar alstring endast och allenast är skiljedomaren öfver arter, att blott genom dess tillhjälp, det varaktiga i formen kan åtskiljas från det tillfälliga deri, och att andra omdömen öfver samartenhet eller artåtskilnad, blott äro, att anse, som provisoriska, och kunna endast ernå sin kraft af denna erfarenhet, så vida vi hafva funnit dem dermed öfverensstämmande. Det måste alltså vara ett hufvudföremål för naturalhistorien, att riktigt bestämma arterna. Ty blott deraf kunna vi lära känna de väsentliga kännetecknen, som åtskilja arter sine emellan och art från varietet. Artens väsentliga kännetecken äro sådana, som

tillkomma arten beständigt och under alla förändringar. Då erfarenheten visar oss, att det gifves en mängd af arter, så måste hvarje art hafva något eget, som åtskiljer den från det öfriga: annars gifves det blott En art. Detta egna ligger närmast uti den till artens ändamål i synnerhet modifierade organisation, som alltså hos hvarje art är underkastad ett särskildt förhållande. Eftertanken och erfarenheten lära, att hvarje art förråder den i dess inre organisation liggande åtskillnad äfven genom yttre för våra sinnen märkbara skiljaktigheter, då det redan följer af begreppet om den organiska kroppen, att hos honom allt står, som ändamål och medel i inbördes förbindelse, att alltså dess delar hafva ett väsentligt sammanhang med det hela, och att förändringarne och de för deras ändamål förordnade delar äfven vexelvis bestämma hvarandra. På denna väg böra vi hoppas, att med tiden kunna sammandraga en lagbok, i hvilken de väsentliga kännemärken äro skilda ifrån de oväsentliga och hvarefter vi afgöra, hvad som är art eller varietet. Det är derföre som deras bemödande är af största vigt, hvilka öka artantalet, derigenom utvidga fältet för observationer och förvissa våra sattser; men äfven lika mycken tack förtjena de, som genom sina observationer stadfästa redan upptäckta arter eller visa hvilka af dessa arter äro blotta varieteter. Ty vi kunna aldrig hafva för mycken erfarenhet, om vi vilja draga säkra foljder deraf.

For att finna artmärken måste vi uppsöka dem uti habitus. En arts habitus är sammanfattningen af alla egenskaper, som vi blifva varse

hos artens alla individer tillsammanstagna. *Habitus* är egentligen den bild, som inbildningskraften gör sig af det hela hos en art, och som hon sammansätter, utaf föreställningarna om individerna. Vid beskrifningen på en art förfare vi antingen så, att vi upplöse denna bild eller föreställningen af det hela hos en art i sina delar och derefter angifva de särskilda kännemärken, hvarigenom det som förut var blott klart, blir tydligt — eller så, att vi drage kännemärken från särskilda individer, jämföre dem med andra individer af samma art, och då sammansätta ett helt af dessa särskilda föreställningar. På detta sätt uppkommer begreppet om art, i ord uttryckt. Det faller af sig sjelft i ögat, att i detta begrepp blott allmänna, alla individer af arten tillhörande, kännemärken böra träffas. Alla afvikelser mellan de under detta begrepp stående individer, hafva antingen afseende blott på hvar särskild individ, eller om de äro mera betydande och tillkomma gemensamt flere individer, bestämman de artförändringen, varieteten, (*Varietas*). Om man kallar detsamma blott väsentligt artkännetecken som man beständigt finner hos arter, så kan man definiera varieteten, som hvarje afvikning hos arten i oväsentliga egenskaper.

Habitus är således detsamma, hvarigenom en art blir för oss fattlig och deruti innehålles det, som utvärtes skiljer arten ifrån andra arter. Detta kunna vi blott lära känna genom jämförelse af deras habitus och af beskrifningens sammanställande med andra beskrifningar. Från denna jämförelse uppkommer artkaraktären. Ett medel, som utmärkt lättar densammes igenfinnande,

har naturen gifvit oss genom släkten (*genera*). Vi finna nämligen, att somliga arter i flera stycken öfverenskomma mera sinsemellan, än med andra, som åter bilda dylika öfverensstämmelser. Sammanställa vi de öfverensstämmande arterna och deraf bilda hopar: så äre vi i stånd, att på detta vis, såsom vi förforo med artens individer, uppställa för oss en bild af det hela, som dessa arter hafva gemensamt. Denna bild är *habitus* af *släktet*, om den galler med behörig inskränkning, hvad som är sagt om artens *habitus*. Skocken eller sammanfattningen af arterna, som de i *habitus* innefattade kännemärken gemensamt tillkomma, är *släktet* (*genus*). Det händer, att enskilda arter ej öfverensstämma med andra släkten, och att de alltså utgöra hvarför sig ett eget slägte.

Såsom artkännetecknen funnos, så utrönas ock slägtskilnaderna. Hos de till ett slägte hörande arter, kan man abstrahera från alla, hvad i slägt-habitus innehålles. Ty då slägtbegreppet, som ej är något annat än slägt-habitus med ord uttryckt, måste träffas fullständigt hos hvarje, under släktet stående art *); så synes det af sig sjelft, att hvad man bör angifva om hvarje art i ett slägte, är endast det, som ej innehölls uti slägtbegreppet, för att beteckna hvarje arts egenhet.

*) Här af är klart, att det vid slägtbegreppets bestämmande är egenteligen skyldighet, att undersöka hvarje art inom släktet. Men då detta är för vidlöftigt, ofta äfven icko möjligt, så måste åtminstone flere arter i anseende till de åtskilliga hos ett slägte förekommande hufvudafdelningar tagas i undersökning. Att taga slägtbegreppen af en enda art, som skedd, är fullkomligen orätt; emedan man på detta sätt kan upptaga i slägtmärket, artkarakterer, som ej tillkomma de öfriga arterna.

De samma märken hos en art, som åtskilja den från alla medarter af dess slägte, utgöra artskilnaden (*differentia specifica*), som naturligtvis fortfar, att vara föränderlig, så länge vi ej känna alla arter af ett slägte och hvarje art efter hela omfattningen af dess former och egenskaper. En stor lättnad för öfversigten af ett slägtes arter åstadkomma familjerne, (*familix*), eller underafdelningar, som man efter bestämdt angifna kännetecken gör i slägtet. Uti ju flere kännemärken desse skockar sinsemellan öfverensstämma och ju väsendtligare dessa kännemärken äro, desto mer rekommendera sig familjerne.

Släkten böra vara naturliga och vi kunna icke våga ur vilkorligt antagna synpunkter bestämma, hvilka arter vi uti släkten vilja sammanställa. Men slägtens naturlighet kunna vi icke så tydligt ådagalägga, som arternas. Linné ville det väl. Han antog den Hypotesen: jordens skapare frambragte i början blott en art af hvarje naturlig ordning, genom fortplantning skulle småningom vanslägtanden uppkommit, dessa skulle hafva gifvit urbilden till släkten inom dessa ordningar; och på lika sätt skulle hvar slägte alstrat arterna. Så mycket man ock må vara böjd, att tro arterna i ett slägte, uppkomma från en gemensam stam och genom detta slägtbands förenade med hvarandra, så måste vi dock lemna detta derhän såsom en obevislig, ja såsom en artens natur motsägande satts tills engång flere observationer gifva oss nyckeln till naturens hemligheter; huru hon frambringar arter och gör de tillfälliga och genom yttre inverkan frambragta förändringar till ärfliga variete-

ter, och vi måste hålla oss vid saken, såsom vi nu finna den. Då vi verkligen finna i naturen, att flera arter ganska nära komma öfverens i deras habitus med hvarandra och skilja sig från andra, och då vi se, att en art genom dessa större öfverensstämmelser står i närmare förvandtskap med ett antal af arter än med några andra, så är det en ganska naturlig följd, att vi antaga, att naturen sjelf frambragt dessa skockar. — Det ligger i inrättningen af vår kunskapsförmåga, att den sammanfattar under ett allmänt begrepp det samma, hos hvilket den iakttaget en gemenskap i flere egenskaper. Detta begrepp uttrycker den i ett ord och formerar så slägtet. Men skall slägtet göra anspråk på naturlighet och visshet, så måste arternas öfverensstämmelse sins emellan vara större och mera omfattande än med någon annan art af ett annat slägte.

För att skaffa oss och andra kunskap om släkten, uppsöke vi ur slägtbegreppet desamma kännemärken, som vi af erfarenheten och efter analogin hålle för beständigare, än de öfriga, och ur dessa kännemärkens jämförelse med andra släktens kännemärken uppstå Slägtkännetecknen (*characteres generum*). Arterna utdela vi på Släkten efter öfverensstämmelsen med dessa slägtkännetecken.

Ibland egenskaper, som vi hos naturliga kroppar bemärka, äro två hufvudskilnader att göra. Några af dem röra formen och kunna bestämndt geometriskt behandlas: de äro de extensifva egenskaper. De öfrige kallas intensifva egenskaper, som vi iakttaga såsom enkla och som blott till graden åtskiljas. Dessa äro mera sub-

jektifva och befinnas skiljaktige efter hvars och
 ens sinnens beskaffenhet och inrättning. Hos
 dem kan derfore ingen objektiv allmängillighet
 väntas, så kännas fargerna, luckten o. d. l. af
 hvar och en ej lika. Det är derfore ganska bil-
 ligt, att vid abstraheringen af kännemärken lem-
 na företräde åt de extensifva egenskaperna fram-
 för de intensifva, och att taga hufvudkänneteck-
 nen af de förre; ehuru man ej kan neka, att af-
 ven de sednare icke böra uraktlätas, då de gan-
 ska ofta visa sig såsom beständiga, då de ej säll-
 lan falla starkt i våra sinnen och då de i mån-
 ga fall låta förena sig med de extensifva egen-
 skaperna. Det är väl ingen tvifvel underkastadt,
 att hos de organiska kroppar vigtiga delar afven
 äro beständigare, och att mindre vigtiga lida
 större förändringar. Och så följer, som den an-
 dra regeln för slägtmärkets angifvande, att det i
 synnerhet måste bestämmas efter de vigtigare de-
 larna. En dels vigtighet igenkänne vi *dels* af
 dess större eller mindre afseende på de utmärk-
 taste lefnadsförrättningar såsom näring och fort-
 plantning, *dels* af dess närmaste sammanhang med
 nerfsystemet, såsom hos sinnesverktygen, *dels* af
 sammanhanget för en del med ett eget ändamål för
 djuret eller växten, *eller* utaf en dels allmänlighet,
 hvilket redan tillåter oss sluta till dess nödvän-
 dighet, *dels* ock för att omvända denna först upp-
 ställda satts, finne vi det af erfarenheten, om hon
 gjort oss uppmärksamma på denna del, så att dess
 bildning är oföränderligt bestämd och att en viss
 del af gifven beskaffenhet ständigt befinnes vara
 tillsammans med andra delar, hvilka enligt de först
 angifna skälen synas vigtiga. Så äro hos djuren

fötterna, fenorne o. d. l, säkert af utmärkt vigt. Och egentligen skulle äfven de inre delarne, såsom de närmaste organer räknas med till släkt och artbestämningen.

Då de viktigare delarna bestämma släktets hufvudbildning, och då de öfriga såsom mindre viktiga väl blott företrädesvis rätta sig efter de förre, då desse, ej de sednare beskrifva den organiska kroppens verkningskrets och då de fläste intensifve egenskaper kunna anses såsom resultat af delarnas bildning; så följer, att öfverensstämmelsen i viktigare delar drager öfverensstämmelsen i de öfriga delarna och beskaffenheterna med sig. Utaf betraktelsen af denna öfverensstämmelse erhålle vi alltså naturliga släkten. Ett artificiellt slägte är ett sådant, hvarest till arternas sammanfattning blott fordras öfverensstämmelse i ett enda såsom åtskiljande antaget kännemärke, de öfrige må öfverensstämma eller ej. Ett artificiellt slägte kan tillfälligtvis vara naturligt, om de till släktbestämningen valda kännemärken just vid detta slägte voro de viktigaste. Så skall ett artificiellt slägtsystem, så mycket mer närma sig det naturliga, ju viktigare de delar äro, af hvilka det lånar sina kännemärken. *)

*) De bästa systemer om djuren hafva utgått från betraktelsen af munndelarna, och de bästa systemer om växterna från betraktelsen af köndelarna. När man uppsöker grunden till detta fenomen, så kunde man falla på följande mening: hos djuren är individen mer betydande och viktigare än hos växten, hvarest det endast för artens skull synes vara till. Djuret är genom sin fria vilja (instinkt) själfständigt och derigenom mer betydande. växten har ingen fri vilja, den verkar blott eiter en organisk mekanism, är af lägre rang, aldrig själfständig, gäller blott i sin mängd såsom enhet och är alltså blott såsom del af arten betydande. Då näringen är indi-

Men utom *Scopoli* hafva endast få formërat artificiela släkten. Ty sjelfva de, som följa artificiela Systemer hafva dock otydligt rådfrågat habitus, t. e. *Linné*, *Fabricius*, och derigenom medgifvit, att den blifver skiljemannen för släkten.

Jag vill derföre utaf flera grunder, hvilka man mot det artificiela systemet (som blott afser vissa delar) kan uppställa, anföra endast denna. Det händer och måste hända vid mångfalligheten i Naturen och vid Metoden, efter hvilken naturen förfar i formernas förändring, att hela skockar af släkten öfverensstämma i en eller flere delar fullkomligt sins emellan. Ty den händelsen kan inträffa, att naturen vill uppnå enahanda mål genom enahanda medel. Det är alltså möjligt, att en sådan öfverensstämmelse precis råder i de delar, på hvilka systemet endast har afseende vid sina slägtkännemärken. Hvad blifver för systembearbetaren i sådant fall öfrigt, om han icke vill upphöja oväsentliga afvikelser till slägtkännetecken? Man kan till bevis på denna satts anföra *pecora* i anseende till mundelarna, och *passeres* i anseende till fötterna. Redan deraf följer hur nödigt det är, att äfven gifva akt på andra delar, och huru långt man förfelar naturen, när man endast uteslutande egnar åt enskilda delar sin uppmärksamhet. Den frågan är ganska naturlig och kan ofta användas: huru böra kännetecknen vara beskaffade, när man der-

videns bibehållande och fortplantningen artens, så är det ändamålsenligt; att hos djuren de delar, som afse näringen: mundelarne; hos växterna de, som afse fortplantningen, äro vigtigare och alltså hafva ibland slägtmärken en utmärkt rol.

af vill bestämma om en skock af arter skall formera ett slägte eller blott en familj? Man kan derpå ej svara något vidare än att afvikelsen ej bör sträcka sig blott till ensamma kännemärken, utan till flere på en gång, och att dessa måste tagas af de viktiga delarne och falla i ögonen, om de skola grundläggas ett slägte, och att delarnas form kan betraktas såsom själfständig, och ej såsom en förändring eller lättare öfvergång från en annan form hos ett närskyldt slägte. Finner icke denna fordran rum, inskränker sig afvikelsen från ett annat slägte blott till ensamma kännemärken; äro desse kännemärken obetydliga och efter den analoga erfarenheten ej beständiga, i det man vet utaf andra händelser, att formen öfvergår, och äro de ej lättfattliga, utan svåra att iakttaga: så är det rådligare, att upptaga afdelningen såsom familj i det mest närskyldta slägtet.

Genom det redan sagda synes såsom afgjort, att habitus allena bestämmer släkten; och man skall desto förr medgifva det, om man blott har gjort sig tydligt begrepp om detta uttryck: *habitus*, och om man ej, såsom mången gör, förstår dermed sammanfattningen af blott intensifva egenskaper, eller sådana, som röra lefnadssättet o. d. l. Många hålla också det helas omfång derföre. — Man finner många, som genom en anställd jemförelse med naturen och genom en tätare åskådning af många naturliga kroppar, hafva erhållit en så öfivad och säker blick, att de genast vid första kännningen af habitus äro i stånd, att angifva slägtet, hvartill den dem förelagga arten hörer. Hos dem har inbildningskraften hemligt och utan deras medvetande fattat en bild

af det hela och genom det myckna påseendet abstraherat det, som hon alltid träffat hos föremålen. Men så santt det ock är, att känningen af habitus vid släktens igenkännande gör den största nytta: så bor man dock tillstå, att blotta känningarne, såsom sådane, ej kunna noggrant framställas och meddelas, samt att de således ej äro brukbare för Systemet. Men öfverväger man blott, att detta total intryck är summan af de från enskilda delar och egenskaper komna intryck, och man kan troget nog i ord afbilda dessa enskildta intryck så lærer man ej fränkänna släktbegreppet namnet af de habituella kännetecknen, då det dessutom är öfverlemnadt åt fantasin, att utaf dessa spridda uppgifter åter sammansätta ett helt.

Såsom vi bildade släkten utaf arter, så erhålle vi äfven högre Släkten; ordningarne, (*ordines*), och klasserne (*classes*) utaf släkten. Ju högre vi uppstiga, desto allännare och enklare kännemärken få vi; och hos riken såsom de högsta afdelningar på naturlige kroppar erhålle vi de enklaste och högsta lagar för organisation. Äfven hos dessa afdelningar måste naturlighet vara den allmänna stämpeln.

Författaren.

-- -- si quid novisti, rectius istis,
Candidus imperti, si non, his utere mecum.

HORAT.

Inledning.

I. Afdelningen.

§. 1.

Natur, *natura*, är sammanfattningen af allt, som existerar efter bestämda lagar.

§. 2.

Naturbeskrifning, *physiographia*, kunskapen om naturliga kroppar på vårt jordklot, sådana, som de nu äro,

§. 3.

Kännemärke, *nota*, är det, som vi hos en naturlig kropp blifva varse, med ord uttryckt.

Kännemärken äro:

I. Kännemärken af omfattningen, skapnaden eller formen, *notæ extensionis*, *notæ extensivæ*, hvilka tagas af utsträckningen eller formen i rum, medelst hvilka man först genom begrepp om delarna får begrepp om *det hela*.

II. Kännemärken af innehållet, *notæ intensionis*, *notæ intensivæ*, af kroppars verkningar på våra sinnen, hvilka vi blifva varse som enhet, och uti hvilka vi först efteråt gifva akt på delarne i deras af eller tilltagande såsom färg, lukt, m. m.

§. 4.

Konstord (konstuttryck), *terminus*, är ett till kännetäckets uttryckande bestämdt ord.

Kännetecknen, *character*, består af flere kännetecken med flera ord uttryckta, att derigenom beteckna en eller flera naturliga kroppar.

§. 5.

a. Allmänt konstord, *terminus communis s. abstractus*, är ett sådant som gemensamt tillkommer flera delar och tillåter en allmän förklaring, som abstraherar ifrån all kännedom af enskilda delar t. e. Vallsformig, *cylindricum*.

b. Enskildt konstord, *terminus proprius s. concretus*, som tillkommer blott en bestämd del eller bestämd naturkropp, och som till dess förklaring förutsätter dess kännedom t. e. gångfäste, ledgång (hängsla, Retz) *Cardo*, hos musslor.

c. Vilkorligt konstord, *terminus vagus*, ett begrepp om förhållande, som icke i allmänhet låter bestämma sig, emedan det blir i anseende till andra delar vilkorligt bestämdt t. e. lång, kort.

d. Habitueelt konstord, *terminus habitualis*, ett sammanfatt begrepp om förhållande, som icke tillåter ett noga bestämmande t. e. ganfska grenig, *ramosissimus*.

§. 6.

Samlingen och Systematiska uppställningen af alla för naturbeskrifningen användbara konstord, med deras förklaring, terminologi, konstordslära, *terminologia*, den är:

a. Allmänt terminologi, *terminologia*

universalis f. communis, hvilken innefattar allmänna konstord (§. 5. a).

b. Enskild terminologi, *terminologia partialis f. propria*, hvilken uppräknar enskilda (§. 5. b.) konstord.

II. Afdelningen.

Alla naturliga kroppar äro antingen organiska, -erade eller oorganiska, -erade.

Organiserad kropp, *corpus organisatum*, är en fädan, i hvilken allt står vexelvis, som ändamål och medel med hvartannat i förbindelse.

Materiens verksamhet efter organisations lagar kallas lif, *vita*. Derutaf lå de organiska kropparne äfven namn af lefvande kroppar, *corpora viva*.

Ann. I filosofin kallar man ett väsende lefvande, så vida det gör något efter föreställningen verkligt. Men detta begrepp kan hos oss icke användas.

§ 8.

Förmågan hos organiska kroppar, att frambringa en organisk dem liknande aflöda kallas Afttringen, *generatio*.

§ 9.

Allstringskraften är vanligen tvåfalldig och denna åtskilnad åstadkommer könet, *sexus*.

a. Manligt kön, *sexus masculus*, Hanne; *Mas*, *Masculus*, som befruktar.

Qvinligt kön, *sexus femineus*, Hona *femina*, som innehåller och framgår den tillkommande organiska kroppens grundlag, ämnet, *germen*.

§. 10.

Födslodelar, köndelar, *genitalia, partes genitales*, äro de Hannen och Honan tillhörige delar, som hafva fortplantningen för syftemål.

§. 11.

a. Lifsåmnet, *embryo*, är första grandlaget till den ännu outvecklade organiska kroppen.

b. Ungt, *juvenc*, är den ifrån moderlifvet skilda och för fria lufsten utfatta organiska kroppen, så länge alstringskraften hos honom är utvecklade. Men man säger äfven ung om den fostrade, i anseende till dels fostrare.

c. Fullväxt, *adultum*, är den varelsen, som redan är lik sina föräldrar och till alstringen mogen.

§. 12.

Tvåkönig, *hermaphroditus, androgynus*, kallar man den individ, som har begge könens födslodelar.

§. 13.

Sammanfattningen af kön, som alstra en fruktbar afköda, är arten, *species*.

Ann. Det synes vara enligt sakens natur, att icke medgifva någon skilnad emellan naturlig art, *species nativa*, och konstart i systemet, *species artificialis*. Fastmer måste naturbeskrifvaren äfven som naturforskaren anse arten, såsom något af naturen gifvit, hvaraf han blott tager kännetecken, men hvilken han icke vilkorligt får skilja efter könetecknen eller förena. Det tycks, som man skulle hafva kommit på tankan om arters vilkorlighet i systemer, emedan man vid förklaringen öfver begreppen: Rike, Klass, Ordning, Slägte,

Art, gick uppifrån neråt, ifrån rike, då man likväl bort förfara tvårtom. Att man i naturbeskrifningen åtskiljer arter genom kännetecken är nödvändigt, men man förgåte icke, att dessa kännetecken, blott så vida böra användas till bestämmande af hvad, som är art eller ej, som erfarenheten har, såsom en beständig ledsagare till sammartenhet af kön, hvilka alstra en fruktbar afföda, dem bestyrkt. Observationer äro lagstiftare, som stämpla kännetecken till skiljetecken. Systemet åtskiljer och sammanbinder tills vidare arterna efter analogin, om hvilkas skiljaktighet eller sammartenhet (identitet), skeende observationer måste afgöra. Så bör ett godt system efter min insigt förfara, och så tyckes verkligen Linné hafva förfarit. Man tage blott exempel af hunden *canis domesticus* [*familiaris*], hvarest den måst påtaglige afvikelse i bildning och byggnad icke hindrade, att förena dem alla till En art, emedan alla dessa afvikelser alstra fruktbar afföda med hvarannan.

§. 14.

Bastardart, mellanart, *species hybrida*, *hybridum*, en genom beblandelse af begge könen af olika art, uppkommen organisk kropp.

§. 15.

a. Urartande, ärftlig afvikelse hos en art. Den kallas:

1. Race, *progenies classifca*, när denna olikhet ofelbart är ärftlig, och när den ena racen med en annan af samma art alltid alstrar en halfsläktad fruktbar afföda. Hit höra svarta och hvita menniskor, pudela och spitsen [hushunden, med uppåtta och spetsiga öron].

2. Tillfällig art (Tykt. *Spielart*); när denna olikhet icke nödvändigt är ärftlig, och när

genom tillfälliga arters beblandelse, en icke halfsläktad afföda uppkommer. Hit hõra blonda och brunetta menniskor.

3. Variation (Tyfk. *Varietät*), när den årfstliga egenheten icke ofelbart fortplantas. Exempel åro de måsta årfstlige sjukdomar.

4. Speciel föråndring, *varietas nativa*, når urarten vål med andra urarter alstrar en halfsläktad afföda, men utplånas efter hand genom fortplantningen, t. e., de egenheter, som odlade växter och tama djur antaga på en ort genom klimatet och födan m. m.

b. Likhet (Tyfk. *Nachartung*), urstammens årfstlige kännetecken, som åro med deså afkomlingar öfverensstämmande, t. e. når barn eller afföda likna Fadren eller Modren.

c. Vanflågtande, *degeneratio*, urstammens årfstliga kännetecken, som med deså afkomlingar icke åro öfverensstämmande, d. å., som icke mer kunna återstålla den ursprungliga stambildningen.

§. 16.

Deså bestämningar (§. 15) åro egenteligen mera för Naturalhistorien ån för Naturbeskrifningen, som nõjer sig med följande åtskilnader på afvikelserna ifrån stambildningen.

a. Varietet, artföråndring, *varietas*, når afvikelsen angår extensifva kännetecken (§. 3) eller sådana intensifva egenskaper, som fortplantas genom födelsen.

b. Tillfällig art, *mutatio*, når afvikelsen angår intensifva egenskaper, som icke fortplantas.

c. Misbildning, misfoster, *monstrum*, *monstrositas*, *varietas monstrosa*, när delar äro ovanligt *) bildade eller flyttade ifrån sitt vanliga ställe, eller på ovanligt sätt tillagde eller borttagne, nämligen:

1. Misbildning, hos hvilka viska delar hafva en ovanlig *) bildning, *monstrum*, *per fabricam alienam*.

2. Misbildning, hos hvilken viska delar äro flyttade på ovanligt *) sätt, eller hafva ovanligt läge, *monstrum per situm mutatum*.

3. Misbildning, med för många eller med opropotionerligt förstörade delar; *Monstrum per excessum*.

4. Misbildning, hos hvilken hela delar brista, *monstrum per defectum*.

5. Misbildning, som uppkommit genom hopväxning af två eller flera individer. *Monstrum bicorporeum*, *tricorporeum*.

*) Ovanligt ick onaturligt: i Naturen är ingenting onaturligt.

Allmän Terminologi.

I. Afdelningen.

§. 17.

Vid delarna måste förut bestämmas:

1. Grund, rot, bas, *basis*, den ändan, hvarmed en del är infogad i en kropp, eller en annan del.

2. Spets, topp, fri ända, *apex*, den basen motsatta, fritt stående ändan.

3. Längd, *longitudo*, rätta linien emellan roten och spetsen.

4. Sidor, sidodelar, *latera*, de emellan roten och spetsen å ömse sidor om längslinien liggande delar.

5. Brädd, kant, *margo*, yttre omkretsen af sidor, rot och spets.

6. Slutbrädd, *margo apicis*, *apicalis*, brädden af spetsen emellan begge sidobräddarna.

7. Sidobrädd, *margo lateralis*, brädden af sidorna emellan slutbrädden och rotbrädden.

8. Rotbrädd, *margo baseos*, *basalis*, brädden af basen eller roten emellan begge sidobräddarna.

9. Bredd, *latitudo*, den emot längslinien ifrån den ena sidobrädden till den andra vinkelrättgående raka linien.

10. Sneddiameter, *diameter obliquus*, en rak linie, som går ifrån en punkt af brädden till den motsatta på den andra och skär längslinien i sneda vinklar.

11. Midten (Medelpunkt), *medium (centrum)*, rynden eller den delen af en kropp, som är omgifven af sidor, rot och spets, och hvaraf det innersta kallas *centrum*, medelpunkt.

11 a. Framdel, *pars antica*, fältet emot spetsen. Äfven *regio antica*.

11 b. Bakdel, *pars postica*, fältet emot roten. Äfven *regio postica*.

11 c. Mellandel, *pars intermedia*, *regio intermedia*, fältet mellan fram och bakdelen.

11 d. Öfverdel, *pars supina*, den emot himmelen vettande sidan.

11 e. Underdel, *pars prona*, den emot jorden vända sidan.

11 f. Sidodel *pars lateralis*, den emellan öfver- och underdelen, spetsen och roten liggande sidan.

§. 18.

[En kropp eller kroppsdel säges här i anseende till den andra vara]:

12. Längs-, efter längden gående, *longitudinale*, hvad som har en med längslinien alldeles eller nästan lika riktning.

13. Tvårs-, på tvåran gående, *transversale*, när riktningen skär längslinien i rät vinkel.

14. Sned, på snedden gående, *obliquum*, när riktningen skär längs linien i sned vinkel.

15. Framåt-, mot det främre gående, *antrorsum versum*, en riktning som leder åt spetsen.

16. Bakåtgående, bakvånd, *retrorsum versum*, en mot roten förande riktning.

17. Uppåt-vånd, *sursum versum*, en mot himmelen vånd riktning.

18. Nedåt-, utföregående, *deorsum versum*, en åt jorden vänd riktning.

19. Utåt-gående, *extrorsum versum*, från midten till brådden gående.

20. Innåt-gående, *introrsum versum*, från brådden förbi midten gående.

21. På snedden-, eller snedframåt, bakåt, inåt, o. s. v. *oblique - antrorsum, retrorsum, introrsum*, etc. när riktningen går ut ifrån längslinien i foeda vinklar.

§. 19.

22. Bred, *latum*, när bredden öfverfliger längden — ganska bred, *latissimum*, när den öfverfliger längden mer än två gånger -- Man kallar detta vid många tillfällen på tväran, *transversum*.

23. Lång, *longum*, när längden öfverträffar bredden -- något lång, *longiusculum*, långsträckt, *elongatum*; ganska lång, *longissimum*, äro i afseende til graderna deritån åtskilde.

[Man har äfven bestämt längd- och breddgrader på följande sätt, och kallar:

Aflång, *oblongum*, när längden är till bredden, som 2 till 1.

Långsträckt, *elongatum*, l. t. b. som 3 till 1.

Tåmligen lång, *prolongum*, l. t. b. som 4-6 t. 1.

Mycket lång, *perlongum*, l. t. b. som 7-10 t. 1.

Ganska lång, *longissimum*, l. t. b. som 11 m. m. t. 1.

Något bred, *latiusculum*, b. t. l. som 2 t. 1.

Tåmligen bred, *pralatum*, b. t. l. som 3 t. 1.

Ganska bred, *latissimum*, b. t. l. som 7 m. m. t. 1.

Vill man uttrycka sig bestämdare, bör det ske med ziffror.]

§. 20.

[Latinska ord, som slutas på *atus*, utmärka ofta en organs närvaro t. e. *radicatus*, *foliatus*, som har rot, blad; de på *aris* eller *alis* det, som hörer till den eller den organ, så *radicalis*, *foliaris* det till roten, bladet hörande; de på *inus*, *aceus* antyda organs natur, *radicinus*, *foliaceus*, som är af rotens, bladets natur och beståndsdelar; de på *osus* tillkännagifva, att organen är större eller talrikare tillstådes än vanligt, såsom *radicosus*, som har en stor rot, *foliosus*, som har många blad. Bland de från grekiskan härledda ord åsyfta de på *odes*, *oides* eller *oideus* en likhet med den dervid nämnda organ, såsom *rhizoides*, *phylloides*, rotlik, bladlik. Olyckligtvis har man icke alltid iakttagit detta. Man finner t. e. *calycinus* betyda stundom hvad, som har blomfoder, stundom hvad, som har ett stort blomfoder, en annan gång dylika beståndsdelar, m. m. Så betyder *annulatus* ej blott hvad, som har en ring, utan äfven hvad dermed har likhet o. s. v. Så finner man ock då infogningsstället skall utmärkas ofta ett biord i Latin satt framföre adjekt. på *alis* eller *aris*, som själf sedan står som epitet med sin substantif såsom: inom, *intra-*, utom, *extra-*, öfver, *supra-*, under, *infra-*, gentemot bladet, *oppositifoliaris*; eller då det passar mera efter orden bladomvexlande, *alternifoliaris*, bladmelan, *interstitifoliaris*; bladaxel-, *axillifoliaris*; allt hörande t. e. till blomstjelen, *pedunculus*. Här nyttjas och de på *inus* och *eus* t. e. stamrot, *radix caulina*; qvistrot, *radix ramea*. etc.]

a. Då skapnaden och egenheter hos naturliga kroppar ganska ofta icke noga öfverensstämma med deras antagna bestämningar, så åtskiljer man de

märkligare afvikelser genom ett framför ordet fatt: föga, något, nästan, inemot, *sub*, eller genom ändelsen, -aktig, -*usculus*. Det sednare betecknar en betydligare grad i afvikelsen, än det första. Man säger alltså något rund, *subrotundus*, rundaktig, *rotundiusculus*. Äfven betecknar man dermed en ringare närvarelse af någon egenkap, som *subserratus*, litet sågtandad, när få sågtänder intaga kanten; *glabriusculus*, nästan kal. I Latin finnas desutom förminskande tidsord, (*verba diminutiva*) som lycktas på -*esco*, -*ico*, såsom hvitaktig, *albescens*, -*albicans*, m. fl.

b. För att utmärka en jemförelsevis liten egenkap brukar man i Svenskan, att framföre tillfatta ordet små, i Latin stävelserna *ulatus*, såsom *denticulatus*, försedd med små tänder, (smätandad), hvilket tillägg Svenska språket icke alltid tillåter, stundom icke eller det Latinska, vi säga då på vårt språk: knappt, fint, ganska fint, litet, på Latin: *vix*, *subtiliter*, *subtilissime*; *paululum*. m. m.

c. Om en form eller egenkap håller midten mellan två och den ena är nära, att likasom uttränga den andra, dock att man ännu tydligt ser spåren af den utträngda, så sammanfätter man de ord, som beteckna dessa begrepp, såsom: aflångt-ågggrund, ågggrundt - aflång, *oblongo - ovatum*, *ovato-oblongum*. Formen eller egenkapen, som är den rådande och kan antagas, som grundegenkap utgör hufvudbegreppet och står sist, den andra, till hvilken den öfvergår, sättes förut, så är i anförda exempel, aflångt - ågggrund, *oblongo-ovatum*, det ågggrunda rådande och blott litet utdraget; i *ovato - oblongum*, ågggrundt - af-

lång, faller det aflånga först i ögat och närmar sig det åggrunda, genom en finalare och en bredare rundad ånda.

d. Omvändt-, *ob-* sättes framföre ordet, när den bredare eller tjockare åndan af ett ting befinnes på den motsatta, mot hvad den vauligen plågar. Nästan alltid blir den bredare åndan antagen, att vara vid basen utom der, hvarest begreppet t. e. vigg-formig, *cuneiforme*, fordrar, motsatsfen. Omvändt-åggrund, *obovatum*, kallas åggformen, om den breda åndan befinnes vid spetsen och den snala vid basen.

e. Det hånder att flere former tyckas vara genom tvåran af andra afskurna hälfter. Att uttrycka detta bifogar man ett half-, *semi-*, framföre ordet, t. e. half-åggrund, *semi-ovatum*, half-cirkelrund, *semi-orbiculatum*.

f. Tyckes formen vara delad efter längden i tvenne halvvor och den i fråga varande en af dessa, så kan man framföre sätta halfveradt, eller till hälften, *dimidiato* - alltså: *dimidiato-orbiculatum*, halfveradt eller till hälften cirkelrundt. Man skiljer detta begrepp från det ofvanföre (e) förklarade medelst infogningen. Vid half-cirkelrund *semi-orbiculatum*, är infogningen antingen på bågen eller strången (*chorda*) i halfcirkeln: men vid *dimidiato-orbiculatum*: halfveradt-cirkelrund, på en af de båda vinklarna, som bågen och *chorda* göra med hvarannan.

g. Olikt-, *inæquali*-, *inæqualiter*, kan man då sätta framföre, om väl icke en sådan delning efter längden, kan tänkas, men hvarest dock den ena sidan betydligt afviker från den andra t. e. *inæquali*.

rotundum, olikt-rund, när den ena hälften är fullkomligt cirkelrund, men den andra icke.

h. Ändelferna, aktig, artad och formig, på de Svenska egenkaps-ord (*Adjektiva*) äro på det lättet åtkilda, att den första (äfvén ofta den andra) antyder likheten i bestånds-delar, och de intensifva egenkaperna; men den sista blott likhet i extension, såsom birstformig, antyder blott, att kroppen har form af ett borst, dels beståndsdelar må så mycket derifrån afvika, som hållt.

II. Afdelningen.

Riktning, *Directio*.

§. 21.

Om man tänker sig en rät linie dragen ifrån roten till spetsen, så kallar man en del.

24. Råttspånd (rät, rak), *strictum*, om den alldeles icke afviker från den rätta linien. *rectum*

25. Slak, *laxum*, som lätt böjes; utan säker riktning.

26. Böjd, *flexum*, när han från den rätta linien afviker i en obestämd riktning.

Ann. Så kallas hos nyare förf. en kropp böjd *flexum*, som ifrån den rätta linien afviker och sedan återtager den; men krokig, *curvum*, är då hvad man här kallat *flexum*, Öfv.

27. Ormlig, ormformig, *Serpentinum*, som i flera små och obetydliga slingringar afviker ifrån och närmar sig till den rätta linien, en mindre grad af det följande.

28. Hit och dit böjd, *flexuosum*, när den ifrån den rätta linien i bågkrökningar vexelvis afviker och till henne återvänder. Tvenne så sammanhängande bågar bilda svånglinien, *linea undata*.

28 a. [Cirkelformig, *circulare*, när den bildar en cirkel periferi.]

29. Snodd, vriden, *tortum*, när desse bågar äro små och alltså ofta omvexlande [och ligga i olika plan.]

Ann. Nyare förf. kalla sammanfnodd, *tortum*, då bågarne mot begge ändarna aftaga. Öfv.

30. Hopfnodd, hopvriden, *contortum*, när desse bågar äro ganska små kretsar, att den ena linien nästan rör den andra.

30 a. [Korkkruffformig, *trochleariforme*, så vriden, att cirkellinierna ligga öfver hvarandra och äro likstora. Detta kan gå rättföls, och ansöls äfven så det följande].

31. [Snäckformig, *cochleariforme*, så vriden, att cirkellinierna ligga öfver hvarandra, men aftaga mot spetsen].

31 a. Spiralformig, *spirale*, när linien är, som vindeln i en snäcka inom hvartannat sammanrullad.

32. Hakig; försedd med hake, *uncinatum*, nedantill rak, spetsen böjd mot roten.

33. Bågkrökt, båglik, *arcuatum*, när delen eller dess riktninglinia formerar en enda båge.

Ann. Hos de nyare är en kropp med konvexiteten uppåt båglik, *arcuatum*, således dess motsatts *obarcuatum* vänder hålligheten uppåt. Öfv.

34. Bruten, *fractum, infractum*, när en del af linien afviker ifrån den andra i en trubbig eller spetsig vinkel, så att man äfven kan föreställa sig

den bestående af tvenne under sneda vinklar sammanfatta linier.

35. Vinklig, *angulosum*, (hos några knäförfedd, *geniculatum*), när flera delar af riktningsslinien afvika i spetsiga eller trubbiga vinklar ifrån hvarandra. Man kan föreställa denna riktning, såsom sammanfatt af flere under sneda vinklar till hvarandra fogade linier.

36. I fickfack, *fulminatum*, vinklig (35) med ganska spetsiga vinklar, hvars öppningar vändas, vaxelvis åt två motsatta sidor.

§. 22.

Om man föreställer sig en lodrät linie, med hvilken man jemför en del, så är den:

37. Lodrät, *perpendicularare* [äfven topprak, *verticale*], när des riktningsslinie sammanfaller med lodräta linien.

Ann. Är nämligen en lodrät del, fästad nertill, heter den topprak, *verticale*, men är delens fäste upp till, kallas han egentligen lodrät, *perpendicularare*, esterde nyare författare. Öfv.

38. Vågrät, *horizontale*, när lodräta linien få genomskär des riktningsslinie, att den med henne gör räta vinklar.

39. Sned, *obliquum* [Skråd-, *vox fabrum lignariorum-transversum*], när riktningsslinien afviker från den lodräta, i en spetsig vinkel.

Ann. Med *obliquum* och *transversum* är samma förhållande, som med *verticale* och *perpendicularare*. Men då *transversum* redan nyttjas i en annan mening §. 19, läser den här anförda ej få antagas. Öfv.

40. Upprät, *erectum*, när riktningsslinien blott i en ganska spetsig vinkel afviker från den lodräta.

41. Lutande, *nutans*, när den uppråta är vid spetsen ifrån den lodräta linien krökt till en rät vinkel.

41 a. Öfverhängande [*stupande*], *cernuum*, när den uppråta riktninglinien är med spetsen krökt mot basen (roten).

Ann. Öfverh., *cernuum*, när basen stiger uppåt, det medlersta vetter åt horisonten, spetsen är nedhängande. Öfv.

42. Uppftigande, *adscendens*, riktninglinien gör en båge, som ifrån den vågråta riktar sig mot höjden under det bågens inre sida vänder sig uppåt.

43. Nedböjd, *declinatum* [*nedstigande, descendens*, hos några], riktninglinien gör en båge, som från den vågråta är krökt neråt, i det bågens inre sida vänder sig neråt.

43 a. Återböjd, *reclinatum* *), vid basen uppråt, derefter nedböjd och sedan åter vid spetsen uppråt.

Ann. Härmed kommer *veruforme* nära öfverens; endast den medlersta delen säges då vara vågråt. Öfv.

44. Omkrökt, *recurvatum*, *) när den vågråta riktninglinien vid spetsen är krökt uppåt tillbaka mot basen.

44 a. [Ner och upp till böjd, *retroflexum* när basen slår vågråt, mellandelen uppråt och spetsen åter i den första riktningen].

45. Inkrökt, *incurvatum*, *) när den vågråta

*) I bestämningen af detta och flera följande begrepp, i synnerhet de genom föresättningsordet *in-* eller *re-* sammansatta Latinska konstord, afviker författaren från Linné. Öfvers.

riktningslinien vid spetsen är krökt neråt tillbaka mot basen.

45 a. [Spännhakformig, *retinaculiforme*, när basen står vågrät, mellandelen upprät och spetsen i motsatt riktning vågrät åter tillbaka].

III. Afdelningen.

Plan, Yta, *Planum*.

§. 23.

Här blifva icke blott de på naturliga kroppar förekommande matematiska ytor eller figurer, utan ock de samma kroppar betraktade, hvars höjd-diameter mot längd och bredd förtjenar intet afseende. Äfven blifva många kroppar ansedda och bestämde, såsom ytor, hvars längd-diameter utgör des hufvudform.

§. 24. *)

A. Ytans Delar.

46. Periferi, *periphēria*, ytans omfattning, som bestämmer des figur. Det kallas äfven, Omkrets, *ambitus*.

47. Öfverbryn, *superficies*, rummet, som omkretsen innesluter.

48. Öfversida, *pagina superior*, eller *supina*, den mot himlen vända öfverbrynen.

som icke känner af hvad orsak detta skett, är nödsakad lemna dem oförändrade för Auktorns räkning.

*) Här kan anmärkas, att de i denna §, jemte de i den 17 § förekommande Numror hos vissa nyare förf., så en dubbel bestämning; men då detta synes mer inveckla saken går jag det förbi. Öfv.

49. Undersida, *pagina inferior*, eller *pro-na*, den mot jorden vända öfverbrynen.

50. Medelfält, disk [Spegeln, *Retz.*], *discus*, det medlersta af öfverbrynen nästan till brådden.

51. Bräm, *limbus*, den delen af ytan, som följer brådden och innesluter medelfältet eller disken.

§. 25.

B. I afseende på jemnheten: utfräckning.

52. Jemn, platt, *appianatum* [*planum*], när figuren utan all böjning, ligger i samma jemna slätt.

53. Intryckt, *inpresum*, när på figurens ena sida äro håligheter, på den andra förhöjningar.

54. Urhålkad [konkaf, urgröpt], *concavum*, när öfverbrynen bildar en grop.

55. Kullrig, konvex, *convexum*, när undersidan bildar en urhålkning, öfversidan ett hvalf.

56. Blåsformig, *bullatum*, när undersidan är djupt urhålkad, öfversidan högt kullrig.

56 a. [Blåddrig, *bullulatum*, (*bullatum* L.) när genom medelfältets vidgning eller brämets och visla strålförmiga trådars (nerfvernas) hopdragning, flera små bubblor, som likna hvalf, uppkomma.]

57. Vågig, *undatum*, när ytan i omvexlande upp- och nedstigande afrundade vinklar afviker från en jemn slätt.

57 a. Bräm vågig, *undulatum*, när brämet i omvexlande, sig höjande och sänkande afrundade vinklar från den öfriga ytans jemna slätt afviker.

57 b. Krufig, *crispum*, när den bräm vågiga brådden åter har små vågor.

58. Fällig, *plicatum*, när ytan från den

jemna slätten i omvexlande, upp- och nedåligande, spetsiga vinklar afviker.

59. Båtformig, *naviculare* (hos några kölförsedd, *carinatum*), när ytans begge sidodelar äro så mot hvarandra böjda, att öfversidan bildar en rånna på längden och undersidan likaledes en framskjutande vinkel eller köl.

60. Tillbakaböjd, *reflexum*, *) när brådden eller spetsen, är krökt mot öfversidan.

62. Inböjd, *inflexum*, när brådden eller spetsen är krökt mot undersidan.

62. Strutlik, *cuculatum*, när kanterne äro mot öfversidan vid basen så tillbakaböjda, att de röra hvarandra och derigenom bilda en hålighet.

Ann. Kåpformig, *mitriforme*, när kanterne äro mot öfversidan vid spetsen så tillbakaböjda, att de röra hvarannan. Sker inböjningen åt undre sidan så uttryckes det med ob- och hufvudordet. Öfv.

63. Tillbakarullad, *revolutum* *), när kanten eller spetsen böjes snäckformigt (31) mot öfversidan tillbaka.

64. Inrullad, *involutum* *), när kanten eller spetsen snäckformigt mot undersidan är inböjd.

65. Sammanrullad, *convolutum*, när kanten af den ena sidodelen snäckformigt rullar sig kring den andra.

Ann. Si kallas det, om öfver sidan är inåt. Men är undersidan det, så är det *obconvolutum*. Öfv.

66. Upprullad, läckformig, *circinale*, från spetsen ända till basen spiralförmigt [urfsåderlikt] hoprullad.

67. Sammanlaggd, *conduplicatum*, begge si-

*) Se Not. under No 44. Öfv.

dodelarne af öfver eller undersidan äro laggde intill och betäcka hvarandra.

Ann. Nyare förf. göra skilnad om under- eller öfversidorne sammanläggas. Detta är en högre grad af hvad i 59 Num. bestämnes. Läggas undersidorne mot hvarannan kallas det *obconduplicatum*. Öfv.

68. Tillbakaviken, *replicatum*, spetsen är ända till basen så tillbakaböjd, att öfversidans främre del ligger öfver des bakre.

69. Inviken, *implicatum*, spetsen är ända till basen så inböjd, att undersidans främre del ligger öfver des bakre.

§. 26.

C. Till omkretsen i det hela betraktad.

a. Omkretsar, som blott af kroklinier bestämmas, hvilkas konvexiteter gå utåt:

70. Rund, cirkelrund, kretsformig, *rotundum, orbiculatum, orbiculare*, när alla diamentrar i en af en kroklinie omgifven figur äro like.

71. Oval, *ovale*, när spetsen och basen i en något lång figur begränsas af lika cirkelsegmenter, hvilkas chorder äro vända mot hvarandra. Elliptik, *ellipticum*, är oval, men längre.

72. Ägglik [ägggrund hos flera], *ovatum*, är spetsens cirkelsegment blott af en mindre cirkel än basens.

73. Lansettlik, *lanceolatum*, när två bågar, som äro snärra än en halfcirkel, vid spetsen och basen med hvarandra bilda en spetsig vinkel. bred-lansettlik, *lato-lanceolatum*, ju mera desse bågar närma sig halfcirkeln; smal-lansettlik, *angustissimo lanceolatum*, ju plattare bågarne äro.

73 a. [Mandelformig, *amygdaloideum*, när basbrådden föreställer en cirkelafskärning; spetsen slutas i en vinkel].

§. 27.

b. Omkrets med idel rätta sidor och utåt stående vinklar [hörn].

74. Liksidig, *æquilaterum*, der alla sidor äro lika.

75. Oliksidig, *inæquilaterum*, der sidorna äro olika.

76. Likvinklig, *æquiangulum*, der alla vinklar äro like.

77. Olikvinklig, *inæquiangulum*, der vinklarna icke äro like.

78. Trevinklig [3:hörnig], *triangulum*, af tre sidor innesluten.

79. Rätvinklig, rätthörnig, *rectangulum*, med fyra sidor, af hvilka de begge mot hvarandra stående äro lika och fyra räte vinklar.

80. Fyrvinklig, 4:hörnig, *quadratum*, med fyra lika sidor och fyra rätta vinklar.

81. Snedrutig, rhombisk, *rhombeum*, med fyra lika sidor och sneda vinklar.

82. Rhomboidisk, *rhomboidale*^{rum}, en fyrsidig figur, der en vinkel utgör basen och den motsatte spetsen.

83. Deltoidisk, *deltoidæum*, en rhomboidisk figur, men i hvilken de två sidor, som göra vinkeln vid basen, äro mycket mindre, än de begge motsatta, som omfatta spetsen; hvarigenom således infogningsvinkeln blir mycket större än spetsens.

83 a. Trapeziformig, *trapeziforme*, en fyr-
sidig figur, i hvilken antingen blott två sidor äro
lika och två olika eller alla olika.

84. Femhörnig [femvinklig], *quinquan-
gulare*, sexhörnig [sexvinklig], *sexangulare*,
månghörnig [mångvinklig], *multiangulare*,
efter antalet af sidorna och vinklarna.

§. 28.

c. *Figurer af fyra sidor, hvaraf två motstående
äro rätta, två andra äfven motstående
krökta och lika.*

85. (På begge sidor) afrundad, (*utrinque*)
rotundatum, två motstående sidor rätta, och två
motstående med konvexiteten utåt vända bågar.

86. (På begge sidor) urhålkad, (*utrin-
que*) *excavatum*, två motstående sidor äro rätta, två
andra motstående med urhålkningen utåt vända
bågar.

87. Lyrformig, *lyriforme*, två mot hvar-
andra stående sidor äro rätta; de begge andra bilda
hvardera en svånglinie, d. å. en sådan, som består
af två sammanhängande bågar, af hvilka den förste
vänder konvexiteten utåt, den andre inåt.

§. 29.

d. *Figurer af tre sidor, hvaraf två äro rätta
och en krökig.*

88. Vigglik, *cuneatum*, en periferi-afskär-
ning, då två rätta sidor sammanlöta vid basen, men
hufvidan gör en båge.

§. 30.

e. *Tvåsidige figurer med en rät och en krokig sida.*

89. Bågformig, *arciforme*, ett cirkelsegment; som är mindre, än halfcirkeln; en båge, som är mindre än en half onkrets, hvilat på en rät linie.

§. 31.

f. *Tvåsidige figurer, hvilkas sidor äro bågar, som med deras urhålkning äro vända åt en och samma sida:*

90. Månlik, *lunatum*, när två olika bågar, med deras ändar, röra hvarandra, och ligga med deras urhålkning åt samma led.

91. Skårkniflik, *lisformig*, *falcatum*, när bågarne äro nästan like, så att deras största afstånd från hvarandra är mot deras längd ganska litet.

§. 32.

D. *Figurer betraktade i anseende till sidornas parallelism:*

92. Jembred, *aquilatum*, när sidorna af en figur, hvars längd icke öfver tre gånger öfverstiger bredden, ligga lika långt ifrån hvarandra.

93. Linearisk, *lineare*, när sidorna af en lång och smal figur ligga på lika afstånd från hvarandra.

94. Affmalnad, förtunnad, *angustatum*, *attenuatum*, när sidorna emot spetsen småningom närma sig mot hvarandra, och tillräckligt utsträckt vid spetsen göra en ganska spetsig vinkel.

95. Tillspetsad, *acuminatum*, när sidorna

mot ändan närma sig i en förändrad riktning till hvarandra och tillsammans göra en ganska spetsig vinkel.

96. Utvidgad, *dilatatum*, når sidorna mot ändan aflågsnas från hvarandra.

§. 33.

E. *Figurer, betraktade i afseende på vinklarna.*

97. Vinkel (hörn), *angulus*, kallas den ur omkretsen framskjutande delen af en figur, som två råta linier, eller en råt och en krokig eller två krokiga innesluta.

98. Spetsad vinkel, *angulus acutus*, kallas en vinkel, som slutas i en punkt, utan någon båglinie *).

99. Trubbad, afrundad vinkel, *angulus obtusus, rotundatus*, hvilken en båglinie begränsar *),

100. Urskärning, *excisura*, en inåt gående spetsad vinkel, liksom rummet för en ur figuren urskuren triangel.

101. Inskärning [skära], *incisura* en jemnmal eller linearisk inskärning i figurens omkrets.

102. Klyfva [remna], *fissura*, en linearisk djuptgående d. v. s. till midten eller till basen nående inskärning.

103. Vik [bugt, Vrå], *sinus*, en inåt gående trubbad vinkel: liksom stället för en ur figuren

*) I Svenskan kan man åtskilja spetsad och trubbad, (liksom i Tyskan spitzig u. gestumpft) från de i matematiken brukliga spetsig och trubbig (spitz u. stumpf), men Latin måste man följa det brukliga.

Joby.

urskuren triangel, hvars spets är bågformigt afrundad.

104. Vinkel-försedd [hörnig, vinklad], *angulatum*, är den figur, som har vinkel (97).

§ 34.

a. Bråddens vinklar.

105. Helbråddad, *integerrimum*, en figur, som i brådden har hvarken vinklar, urskårningar, skårar, klyfvor, eller bugter.

106. Vid brådden inskuren [bråddins-kuren], *incisulatum*, hvarest urskårningar, skårar och bugter stå vid brådden, men röra intet medeltätet (50).

107. Sågbråddad [sågad, sågtandad], *ferratum*, om urskårningarne i brådden äro rätlinige och vinklarna spetsade -- vinkelen kallas i detta fall sågtand, *ferratura*.

108. Naggad, *crenatum*, om urskårningarne i brådden äro spetsade och vinklarna afrundade, -- här kallar man vinkeln naggtand, *crenatura*.

109. Naggad-t-sågbråddad, *crenato-ferratum*, när urskårningarne i brådden äro spetsade; men vinklarna afrundade med spets.

110. Tandad, *dentatum*, när urskårningarne i brådden äro trubbadade (små bugter) och de spetsiga vinklarna stå lodrätt [vinkelrätt] *) mot längslinien -- Vinkeln här kallas tand, *dentura*.

Ann. Efter Linné böra ofvanstående begrepp så bestämmas:

107. Sågbråddad, *ferratum*, när de spetsade

*) Jag har här och på några andra ställen bytt ut lodrätt (senkrecht) mot vinkelrätt, emedan meningen här syntes mig derigenom blifva tydligare. Öfv.

vinklarna äro riktade framåt under det de på längslinien stå lutande.

108. Naggad, *crenatum*, inskärningarna, som dela brädden, äro hvarken framåt eller bakåt utan rätt mot disken riktade.

110. Tandad, *dentatum*, vinklarna stå vinkel rätt mot medelsta längslinien, och äro genom mellanrum skiljde ifrån hvarandra.

111. Tandadt-fågbräddad, *dentato-ferratum*, när utskärningarna i brädden äro afrundade och de spetsade vinklarna riktade framåt.

112. Dubbelt-fågbräddad, dubbelt-naggad, dubbelt-tandad, *duplicato ferratum*, *duplicato crenatum*, *duplicato dentatum*, när vinklarna, fågänderna, naggtänderna, tänderna, åter äro fågbräddade, naggade, tandade.

113. Fåga-fågbräddad, fåga-naggad, fåga-tandad, *subferratum*, *subcrenatum*, *subdentatum*, när fågtänderna o. s. v. äro blott få och stå hvar för sig.

114. Fransad, *imbriatum*, när många inskärningar dela kanten i fransar — frans, *imbria*:

114. a. [Beörad, *auriculatum*, när en åt begge ändarna afsmalnande figur vid midten har utöronlika utvidgningar].

§. 35.

b. Urskärningar, inskärningar och bugter, som gå ända till medelvärdet eller botten:

115. Hel, *integrum*, en figur, hos hvilken desse djupa inåt gående vinklar fela.

116. Ur-rundad, insänkt, *repandum*, när bugter och afrundade vinklar (ut- och inåt gående bågar) med hvarandra omväxla.

117. Gigformig [fiolformig], *panduræ-forme*, när en oval (71) eller äggrund (72) figur har på hvar sin sida en enda stor bukt

118. Spatelformig [spadlik, W:n, skyffellik], *spathulatum*, en äglik eller oval figur, som på hvar sida har en djup små basen till nära spetsen gående bukt; att således spetsen är bred och afrundad, men den nedre större hälften af figuren smal.

118. a. [fenlik-formig, *claviforme*, när sidorna mot spetsen hastigt vidga sig och ännu h. sig-gate sammanflyta i en platt rundning].

119. Bugtig, vikig, *sinuatum*, om bugterne äro djupa och brede, och vinklarna spetsade.

120. Urugnagen, *erosum*, när bråddarne af den bugtiga figuren äter halva små bugter.

121. Infkuren, *incisum*, en figur med djupt gående infkärningar.

122. Delt, delad, *partitum*, två, tre, mångdelt, *bi-*, *tri-*, *multipartitum*, när djupa, nästan till grunden gående, infkärningar dela figuren i nästan lika delar.

123. Klufven, *fissum*, två, tre-, mångklufven, *bi-*, *tri-*, *multifidum*, en figur, som genom djupa, nästan till grunden nående, in- och ur-skränningar, är mycket delad.

124. Flikar, *laciniæ*, kallas de, genom infkärningar, urskränningar och klyfvor uppkomne, framskjutande delar.

125. Flikig, *laciniatum*, när urskränningarne och bugterne gå ganska djupa. *ut cum visis ordinibus*

126. Lobflikig [lobdel], *lobatum*, när urskränningarne och bugterne gå ända till midten och

flikarne med afrundade sidor stå ifär — lobflik, *lobus*,

127. Handlik, *palmatum*, när bugterne och urskärningarne räcka nästan till basen flikarne äro nästan lika och stå ifär såfom något utspärrade fingrar.

128. Tofsformig, kamlik, *cristatum*, när de djupare urskärningarne äro smala, så att flikarne stå nära hvarandra.

129. Fjäderklufven [parklufven], *pinnatifidum*, när flikarne i den likiga figuren (125) stå vinkelrätt mot längslinien.

130. Spjutlik, *hastatum*, flikig (125) med tre flikar, af hvilka den ene gör speisen, och af de två andra står en på hvardera sidan nära basen vinkelrätt mot medlersta längslinien.

131. Lyrflikig [yrtaggad; Lilj.], *lyratum*, fjäderklufven (129) med en enda större speisflik och uppifrån mot basen i storlek småningom aftagande sidoflikar.

132. Timmerfåg-formig [rundtaggad; Lilj.], *runcinatum*, fjäderklufven (129) likväl med spetsiga mot basen riktade flikar.

133. Sargad, *lacerum*, flikarnas riktning och storlek är åtskillig, dock ligga de med den öfriga ytan i samma plan.

134. Utspärrad, *squarrosum*, *squamoso-lacinatum*, när flikarne i en sådan figur i anseende till planen hafva åtskillig riktning.

135. Tre-, fyr-, sex-, mångvinklad, [vråig, uddig], *tri-*, *tetra-*, *hexa-*, *polygonum*, figurer, i hvilka en inåt och en utåt gående vinkel med hvarandra omvexla, att antalet af begge är lika. Benen af den inåt gående vinkeln [vrån] äro

äfven ben åt den utår-gående [udden]. Man nämner dem efter antalet af uddar.

Ann. Linné förveklar dessa figurer med de vinklige (hörniga) i §. 27.

136. Stjernlik, *stellatum*, en vinklad figur (135), i hvilken vinklarna stå symmetriskt.

§. 36.

c. En urförmning eller en bugt vid basen:

137. Njurlik, *reniforme*, när en cirkelrund eller halfrund figur har en djup bugt vid basen och denne åter afrundade sidovinklar.

138. Hjertlik, *cordatum*, en ägglik eller bred-lansettlik figur, som vid den breda basen har en bugt, hvars sidovinklar äro afrundade.

139. Piklik, *spiculatum* (*cordato-sagittatum* Auct.), när bugtens sidovinklar af hjertformen (138) äro spetsade.

140. Pillik, *sagittatum*, en ägglik eller lansettlik figur, som vid basen har en spetsad urförmning med spetsade sidovinklar.

141. Lans-formig, *lanceatum*, en linearisk (93) upptill spetsad, vid basen obetydligt urbugtad eller afskuren figur.

§. 37.

d. Spetsens Vinkel.

142. Hvasfs, spetsig, *acutum*, när spetsen slutas i en spetsad vinkel.

143. Trubbig, *obtusum*, när spetsen slutas i en afrundad vinkel.

144. Afrundad-spetsig, *rotundato-acutum*, när på en afrundad spets en liten mycket spetsad vinkel står.

145. Trubbig med spets, *obtusum cum acumine*, när på en trubbig spets en längre småningom affinalnande spetsad vinkel står.

146. Spetsdragande, *apiculatum*, när på en trubbig spets en trådformig kort småspets förekommer.

147. Hvals-spetsad, [raggspetsad], *murronatum*, när spetsen slutar fylligt (203).

148. Fin-spetsad, *cuspidatum*, när den långa spetsen är fin och slutas borsformigt.

149. Klufven, *fissum*, när den genom en klyfva delas i två likar.

150. Två-, tre-, mångklufven, *bi-, tri-, multifidum*, när två, tre, många klyfvor dela spetsen.

151. Två-tre-, mång-tandad, *bi-, tri-, multidentatum*, när spetsen har två, tre, många utskärningar eller bugter, och de derigenom uppkomne vinklar äro spetsade.

152. Urskären, *excisum, accisum*, när spetsen har en utskärning (106) och de på sidorna stående vinklar af densamma äro afrundade.

153. Urspetsad [urnjupen, urbråddad, harläppt], *emarginatum*, när spetsen har en liten och smal bugt, och begge sidovinklarna äro afrundade.

154. Intryckt, *retusum*, när spetsen slutas med en grund bugt.

155. Afstympad, *truncatum*, när spetsen slutas med en rak tvärlinie.

156. Afbiten, *præmorsum*, när den afstympade (155) spetsen har bråddinskränningar (106).

157. Förvidgad, *ampliatum*, när spetsen i proportion betydligt utvidgas (96).

158. Dedaleisk, *dedaleum*, när en vidgad spets vid brådden är inskuren och krufig (57. b.).

IV. Afdelningen.

Kropp, *Corpus*.

§. 38.

A. Kroppens linier och ytor:

159. Grund, grundytta, *basis*, *planum basios*, den ytan, hvarmed kroppen är infogad i en annan.

160. Spets, ändytta, *planum apicis*, den grundytan motlätta spetsens yta.

161. Sidor, *latera* de yttre ytorna mellan ändytan och grundytan.

162. Axel, *axis*, den rätta linien, som man tänker sig dragen från ändytans medelpunkt genom kroppens midt till grundytans medelpunkt.

163. Långdgenomskärning, *sectio longitudinalis*, en rät genom axeln eller med den parallelt innom kroppen liggande plan, som delar kroppen längsefter i två delar.

164. Medlersta långdgenomskärning, *sectio longitudinalis media*, den genom axeln gående långdgenomskärningen.

165. Tvårgenomskärning, *sectio transversalis*, en rät genom kroppen dragen plan, på hvilken axeln står vinkelrätt.

166. Höjd, *altitudo*, den raka linien mellan kroppens öfver- och undersida, som rätvinkligt genomskär axeln.

B. Långdens, breddens och höjdens
förhållande:

167. Tjock, *crasum*, är en kropp, hvars tvärgenomskärning är betydlig i förhållande till längdgenomskärningen — en högre grad är ganska tjock, *crassissimum*, [som 7 m. m. t. 1.]; en lägre något tjock, *crassiusculum* [som 2 t. 1.] *crasus*, [tåmligen tjock, *præcrasum*, som 3 t. 1. mycket tjock, *percrasum*, som 4-6 t. 1].

168. Fin, *subtile*, hvars tvärgenomskärning har mot längdgenomskärningen ett obetydligt förhållande. Den högre graden uttryckes genom ganska fin, *subtilissimum*; den lägre genom något fin, *subtilius*.

169. Tunn, *tenuè* (*planum* hos flera), när böjden är i förhållande till bredden och längden ganska obetydlig — [något tunn, *tenuiusculum*, som 2-10 t. 1.; tåmligen tunn, *prætenuè*, som 11-20 t. 1.; mycket tunn, *pertenue*, som 20-30 t. 1.; ganska tunn, *tenuissimum*, som 31 m. m. t. 1].

170. Bladlik [bladartad], *foliaceum*, *lamellaceum*, en symmetrisk och ganska tunn, derjemte lång och bred del, hvilken man kan anse som yta.

171. Trådlik, trådformig, *filiforme*, en ganska fin, lång, och öfver allt lika tjock kropp.

172. Sammantryckt [hoptryckt], *compressum*, när sidoytorna, i anseende till diameterernas aflägsenhet, äro närmare hvarandra än öfver- och undersidan fins emellan. Man kallar den äfven sido-bred, *cathetoplateum*.

173. Nedtryckt, *depressum*, när höjden är kortare, än den henne rätvinkligt genomskärande

tvärskärningsdiametern. Detta kallas äfven nedplattadt, *plagioplateum*.

174. *Hvåsfad* [eggig], *acutum*, när en starkt samman- eller nedtryckt kropp, åt sidorna är starkare samman- eller nedtryckt än på midten, hvarigenom kroppen får två skarpa ester längden gående kanter eller egg.

175. *Tveggad*, *anceps*, en hvåsfad kropp, hvars sidor såsom egget på en knif äro sammantryckta.

§. 40.

C. Geometriske kroppar.

a. med cirkelrunda genomskärningar:

176. *Klotrund*, *sferisk*, *globosum*, *sphaericum*, en kropp, hos hvilken alla genomskärningar äro likstora cirklar — kula [klot, sfer], *globus*, *sphæra*.

177. *Halssfärik*, *halfklotformig*, *hemisphaericum*, ett halfklot eller en kropp, hvars bas är en cirkel, de på basen lodrätt hvilande, genom axeln gående genomskärningsplanerna äro likstora halfcirklar — halfklot; *hemisphaerium*.

178. *Elliptisk*, *ellipsoides*, när längdgenomskärningarne, som gå genom axeln, gå äro elliptier (71), tvärgenomskärningarne cirklar.

179. *Parabolisk*, *paraboloides*, en i midten på tväran genomskuren elliptisk kropp.

180. *Åggformig*, *oviforme*, de medlersta längdgenomskärningarne äro ågglika (72), tvärgenomskärningarne cirklar.

180 a. [Tappformig, *emboliforme*, när

kroppens tvärgenomskärningar äro cirklar och längdgenomskärningarne mandelformige].

181. Tornlik [påronlik; hos andra], *turbinatum* *), en på midten eftertvåran genomskuren elliptisk kropp, som har en cirkelrund bas, och halfansfettlik medlersta längdgenomskärning — torn, *trochus*.

182. Konisk, kågelformig, *conicum*, en kropp, hvars tvärgenomskärningar äro cirklar, hvaraf den vid basen är störst, de öfrige uppåt småningom aftagande och som slutas i en punkt — eller en kropp med cirkelrunda tvärgenomskärningar och likbenta tresidiga medlersta längdgenomskärningar — kågla, *conus*.

183. Sländformig, spolförmig [tapplik hos några], *fusiforme*, två med grundytan mot hvarandra latta lika kåglor, eller en kropp med cirkelrunda tvärgenomskärningar, som på midten äro störst och mot begge ändarna småningom aftaga — eller en kropp, hvars tvärgenomskärningar äro cirklar, de medlersta längdgenomskärningar lansfettlika (73) — spole, *fusus*.

184. Trind, *teres*, en smal och något lång kropp, med cirkelrunda tvärgenomskärningar — [halftrind, *semiteres*, om en sida är flat].

185. Vallsformig [cylindrisk], *cylindricum*, en [långre] kropp, hvars alla tvärgenomskärningar äro likstora cirklar — valls, *cylindrus*.

186. Trillformig, *discoideum*, en cylindrisk och tunn (169) kropp — trilla, *discus*.

*) Har kroppen sitt fäste i den smala änden, torde påronlik böra bibehållas. Öfr.

b. med hörniga tvärgenomskärningar:

187. Prismatisk, *prismaticum*, tvärgenomskärningarna äro likstora tre- eller flersidiga figurer, hos hvilka några sidor alltid löpa oparallelt — *prisma*, *prisma*.

188. Trekantig, treliksidig, *triquetrum*, en prismatisk kropp, hvars tvärgenomskärningar äro liksidiga, rärlinige trianglar.

189. Kniffformig, kniflik, *cultriforme*, *cultratum*, en prismatisk kropp, hvars tvärgenomskärningar äro trianglar, hos hvilka en sida är ganska liten, men de andra begge långa.

190. Parallelipipedisk, *parallelipipedicum*, då tvärgenomskärningarna äro fyrsidiga likstora figurer, i hvilka de motsäende sidorna löpa parallelt - parallelipiped, *parallelipipedum*.

191. Kubisk, *cubicum*, en parallelipipedisk kropp, på hvilken alla sidor, äfven slutidan, äro likstora kvadrater — kub, *cubus*.

192. Pyramidalisk, *pyramidale*, der tvärgenomskärningarna likna tre- eller flersidiga figurer, basgenomsörningen är den största och så mindre småningom ända till den i en punkt slutande spetsen — pyramid, *pyramis*.

193. Viggformig, *cuneiforme* *), en pyramidalisk kropp, som slutas i en linie, i det två des sidor vid spetsen sammanlöta — vigg, *cuneus*.

*) Efter Linné heter viggformig en kropp, hvilkens längdgenomsörning är större än dess tvärgenomskärning, och som nedåt småningom aftager. Öfr.

193 a. [Ytförsedd, ytig, *facietatum*, när en kropp har tre och flera ytor, de må sammanflöta i ett hörn eller icke].

194. Tre-, fyr-, fem-, mångsidig [-y-tig], *tri-*, *tetra-*, *penta-*, *polyëdrum*, efter antalet af sidoytor, hos prismatiska, parallelipipediska och pyramidiska kroppar.

Ann. 1. Efter Beroh. borde *goniodes* [*gonus*] med sina sammanfättningar antagas om kroppar med tre och flera i punkter sammanflötande ytor; men då Illig. redan i N:o 135, begagnat dessa sammanfättningar vid blotta ytors bestämmande, saknas ett konstord i Latin om kroppar för sjelfva hörnen. Öfv.

Ann. 2. Ytförsedd, ytig synes här tjenligare än sidförsedd, sidig, hålft man redan nyttjar *fidig*, *lateratum*, om kroppar, som hafva tre eller flera sidor (*latera*) utan afseende, att de ej kunna sammanluta i punkter, hörn. Öfv.

195. Egg, *acies* (ofta vinkel, kant, *angulus*), är den materiela vinkeln, som sidoytorne göra med hvarandra och med ändytorna.

Ann. Efter Link hafva växtstjelkar inga kanter utan egg (Grathe; R.).

196. Två-, tre-, fyr-, mångkantig [eggig], *bi-*, *tri-*, *quadr.*, *multangulum* [*acietatum*], efter kanternas antal.

197. Hvasfskantig [skarpeggad], *acutangulum*, en kantig kropp, hvars sidoytor äro urhålkade, så att kanterne framskjuta skarpt.

198. Trubbkantig, *obtusangulum*, en kantig kropp, hvars sidoytor äro upphöjda och kanterne litet framskjutande.

199. Rundad [flö], *exangulum*, *rotundatum* [*hebes*], utan kanter — [eller när linierna sammanflöta i bågar.

§. [41—42].

*I anseende till förhållande till andra kroppar:*199 a. [Jemnhög, *æquialtum*, när de äro af lika höjd.199 b. Ojemnhög, *inæquialtum*, när de äro af olika höjd — Högre, *altius*. Lågre, *humilius*199 c. Jemnstor, likstor, *æquale*, när de äro till alla utsträckningar inbördes like.199 d. Oliktor, *inæquale*, när de äro till alla utsträckningar inbördes olika.]

§. 42.

D. Kroppsformer, som icke förekomma i geometrin, utan benämnas efter likheten med andra kroppar.

a. Såsom tätta kroppar betraktade:

200. Tät, *solidum*, [*densum*], med ämne uppfyllt, eller såsom en sådan betraktad.200 a. Ihålig, *cavum*, utan ämne inuti.200 b. Lintsformig, *lenticulare*, en nedtryckt cirkelformig öfver och under plattrundt upphöjd kropp — en rund kropp med lanfettlika medlersta tvårgenomskärningar.201. Hjertformig, *cordiforme*, en kullrig kropp, hvars medlersta längdgenomskärning är hjertlik (138) — hjerta, *corculum*.202. Njurformig, *reniforme*, en kullrig kropp, hvars medlersta längdgenomskärning är njurlik (137).203. Syllik, *subulatum*, en lång, hvals-spetsad kägla med ganska liten grundyta.204. Borstformig [borststartad, tagellik]. *setaceum*, en fin (168), lång, nästan vallsformig, styf och spetsig kropp.

205. Hårformig [hårlik], *capillare*, en ganfka fin, lång, oregelmåsfigt böjd kropp.

206. Svårdfornig [svårdlik], *ensiforme*, en starkt sammantryckt nästan lansettlik kropp, som från en tjockare bas mot spetsen blir tunnare och slutar i en spetsad vinkel.

207. Sabelfornig [sabellik; hos några], *acinaciforme*, en svårdlik kropp, hvars ena långdkant är böjd utåt och skarp, den andra inåt och trubbig.

208. Hyfveljern-formig, *dolabriforme*, vid basen trind (184), vid större ändan sammantryckt, åt en sida starkt och rundt vidgad, samt hvals kantig, på den motstående raka sidan trubbkantig.

209. Bråddad [bråddförledd, kantad], *marginatum*, kallas en kropp, hvars sidor åtskiljas såsom en hvals framstående kant eller såsom en valk.

210. Brådd, kant, valk, bräm, *margo*, äro benämningar på de från den öfriga kroppen skiljaktiga sidorna.

211. Medelfält, medelkifva, disk, *discus*, är den af brådden omgifna kroppens yta.

212. Bräm, Valk, *margo incrassatus*, när den tydligt åtskilda brådden är af en kullrig upphöjning.

213. Nedtryckt brådd, *margo depressus*, när den ligger djupare än disken (211).

214. Hvals brådd, *margo acutus*, när den bildar en tunn, skärande kant.

215. Upphöjd brådd, *margo statur*, när den är riktad uppåt.

216. Tillbakaböjd brådd, *margo reflex-*

us *), när den är vänd uppåt tillbaka mot kroppens öfversida.

217. Nedåtböjd, hängande brådd, *margo deflexus*, när den hänger nedåt lodrätt.

218. Inböjd brådd, *margo inflexus* *), när den är vänd nedåt mot undersidan.

219. Utstående brådd, *margo patens, patulus*, när den under en sned vinkel utanföre den lodräta riktningen är nedåt böjd (217).

220. Fördubblad brådd, *margo duplicatus*, när en linie eller fåra skär bråddens öfversida efter längden i två hälfter.

§. 43.

b. Håliga kroppar:

221. Ringformig, *annulare*, en cirkelrund, ett tomt rum omgifvande kropp — eller en trilla (186), hvars medelfält är urskuret — ring, *annulus*.

222. Hjulformig, *rotiforme* (stjernlik, *stellatum*; hos några författare), en ringformig kropp (221), från hvars inre omkrets några ekrar (*radii*) gå till medelpunkten, der de förena sig — hjul, *rota*.

223. Kronformig, *coroniforme*, en ring, som på öfra sidan upphöjer sig i spetsiga eller trubbiga uddar — krona, *corona*.

224. Brickformig, *patelliforme*, en trilla (186), med en kant (210) — bricka, *patella*.

225. Rörformig [piplik], *tubulosum*, en ihålig valls (185) — rör, pip, *tubus*.

226. Skålformig, *acetabuliforme*, en rund

*) Se Not. under N:o 44.

och tunnare, på den ena sidan platt urhålkad och på den andra plattkullrig kropp — skål, *acetabulum*.

227. Utfida, *paries externus, exterior*, den yttre kullriga sidan på en hålig kropp.

228. Infida, *paries internus, interior*, den inre urhålkade sidan på en hålig kropp.

229. Mynning, *orificium*, urhålkningens öppna ändan hos en hålig kropp.

230. Botten, grund, *fundus*, den igen slutna, mynningen motstående ändan af en urhålkad kropp.

231. Svalg, öppning, *faux*, infidans (228), rymd mellan mynningen och botten.

232. Svalgbräm, *limbus*, den mynningen omgifvande delen af en kropp — [brämförsedd, *limbatum*].

233. Läpp, lip, *labium*, begge hälfterne af ett i två delar delt svalgbräm (232).

234. Bågarformig, [fingerborformig], *scyphiforme*, ett vid ändan med en klotafskärning tillslutet vidare och kortare rör (225) — bågare, fingerbor, *scyphus*.

235. Klocklik, *campanulatum*, en bågarformig mot den öppna ändan något sammändragen, och vid brämet åter vidgad hålig kropp — klocka, *campanula*.

236. Urnformig, *urceolatum*, en äggformig (180) eller elliptisk (178) nära mynningen hopdragen (277) hålig kropp — urna, *urceolus*.

237. Spetsglasformig, *cyathiforme*, en omvänd hålig kågla — spetsglas, *cyathus*.

238. Trattformig, *infundibiliforme*, en omvänd hålig kågla, som i den spetsiga ändan el-

ler grunden, förlätes i ett rör (225) — tratt, *infundibulum*.

239. Skänkfatformig, *hypocrateriforme*, ett rör, som vid mynningen är utslagit i ett bredt, platt, cirkelrundt bräm.

240. Hjullik, *rotatum*, ett skänkfatformigt men ganska kort rör.

241. Båtformig, *cymbiforme*, en åggrund eller oval, ofvanpå platt urhåkad, under upphöjd och med en på den upphöjda sidan långsefter i midten framlöpande ribba (335) utmärkt kropp.

242. Hvalflik, *fornicatum*, en ofvanpå hög- rundt-kullrig, under båglik-urhåkad kropp — hvalf, *fornix*, är den inre bågrika urhåkningen af en sådan kropp.

§. 44.

c. Den håliga kroppens urhåkning, hålighet [*cavitas*] är:

243. Öppen, *aperta*, när den öppnar sig på en del af kroppen.

243 a. [Uppfylld, *repleta*, när en hålig kropp fylles af en annan.

244. Tillsluten, *clausa*, när den intet är öppen eller dess mynning af andra delar är tilltäck.

244 a. [Ogenomtränglig, *impenetrabilis*, när håligheten är med en oafbruten vägg tillsluten.

244 b. Betäckt, *tecla*, när basdelen är så skild från spetsdelen att man kan slå den tillbaka.

244 c. Kringkuren, *circumscissa*, när basdelen är så skild ifrån spetsdelen att man kan helt och hållet taga bort den].

245. Vid, rymlig, *ampla*, när tvärgenomskärningarna äro betydliga mot längden.

245 a. Trång [liten], *angusta* [*invia*], när en [öppnings] tvärgenomskärning är ganska liten mot längden [af håligheten].

246. Öppenstående, *patula*, *patens*, när mynningen är så stor i omkrets, som själfva håligheten.

247. Gapande, *hians*, när håligheten mot mynningen vidgar sig och denne har den största genomskärning.

248. Genomgående, oafbruten, *pervia*, *continua*, när den går genom hela kroppen från ena ändan, till den andra, utan att vara afbruten genom tvärväggar.

249. Afbruten, *intercepta*, *interrupta*, när den genom tvärväggar och andra hinder är afdelad.

250. Genom klaffar afbruten, *valvata*, när mellanväggarna, som afbryta håligheten, äro rörlige. [Efter Bernh. heter det så, om kroppens sidor delas från spetsen till basen].

251. Cellulös [pipig], *cellulosa*, när tvär- och längdväggar afdela håligheten i celluler, *cellulae*.

251 a. [Pelarförfedd, *columnata*, när en kropp löper från basen till spetsen genom håligheten].

252. Smårummig, *loculata*, när håligheten är efter längden delad i kamrar.

253. Litet rum [smårum, fack], *loculamentum*, är en sådan hålighetens längdafdelning.

254. Längdvägg, *dissepimentum*, skiljeväggarne, som dela håligheten i smårum (253).

255. Tillslutna smårum, *loculamenta clausa*,

när långdväggarne nå från insidan (228) till axeln och der förena sig med hvarandra.

256. Häftslutna smårum, *loculamenta semiclausa*, när långdväggarne ej nå från insidan ända till axeln.

257. Central smårum, *loculamenta centralia*, när långdväggarne gå utur axeln och icke nå till kroppens insida.

258. Artikulerad, *articulata*, är håligheten, när den långsefter genom mellanväggar är delad i färskilda smårum.

259. Tvårvågg [mellangårde], *septimentum, diaphragma*, är mellanväggen hos en artikulerad (258) hålighet, som icke, såsom långdväggen går långsefter utan på tväran.

260. Kammare, *septum*, är en sådan håligheters afdelning, uppkommen genom tvårväggar (259.) — [kamrad, *septatum*].

261. Hel tvårvågg, *septimentum totale*, som med dess hela omfång är fäst vid insidan.

262. Halfverad tvårvågg, *septimentum dimidiatum*, som blott upptager en hälft af insidans omkrets och afdelar blott halfva håligheten — [halfkamrad, *semiseptatum*].

263. Central tvårvågg, *septimentum centrale*, som är fäst omkring axeln, men når ej insidan.

264. Sido-tvårvågg, *septimentum parietale*, som med omkretsen är fäst vid insidan, men når icke axeln.

265. Två-, tre-, mångkamrad, *bi-, tri-, multiseptatum*, efter kamrarnas (260) antal.

a) 266. Två-, tre-, månggrummig, *bi-, tri-, multiloculare*, efter smårummens antal,

E. *Sidoytosnas lutning mot hvarandra:*

267. Affmalnad, hopträngd, *intenuatum*, hos flere Naturbeskrifvare, *attenmatum*, *extenuatum* [*forte hoc melius*], når sidoytorna mot spetsen närma sig hvarandra.

268. Likstor [jemstor], *æquale*, når sidorna från ena ändan till den andra åga lika afstånd från hvarandra.

269. Tilltjocknad, *inerasatum*, når sidoytorna mot spetsen aflägsna sig från hvarandra.

269 a. [Bukig, *ventricosum*, når en kropp på midten är tjockare och aftager mer och mer åt ändarn.]

270. Klubblik, *clavatum*, når sidorna ifrån en smalare bas hos en kropp smånångom från hvarandra aflägsna sig och vid spetsen åter sammanträffa — klubba, *clava*.

271. Tvåklubblik, *biclavatum*, når vid spetsen af den ena klubban sitter ännu en annan.

272. Påronformig, *pyriforme*, en kropp, som är litet längre än bred med cirkelrunda tvärgenomskärningar; sidorna aflägsna sig redan från basen ifrån hvarandra ända till spetsen, hvarest de på en gång åter sammanflöta — eller en kropp, hvars tvärgenomskärningar äro cirklar, de medlersta längdgenomskärningarne af en kort, omvänd, vid den tjockare ändan intryckt äggform.

272 a. [Ollonformig, *glandiforme*, når kroppen mot basen tilltjocknar]

273. Flåskformig, *lagæneforme*, en klubblik kropp, men som vid ena ändan nästan till

hälften förblifver trind (184) och sedan vidgar sig till klubbform.

274. Knutig [knölig], *nodosum*, när en litet längre kropp flera gånger i aflattser tilltjocknar — knut, *nodus*.

Ann. Hos Bernh. är *nodosum* en kropp, som på midten tilltjocknar plötsligt på alla sidor. Öfv.

275. Knölfri, *enode*, det förras motsatts.

276. Knåförfedd, *geniculatum*, när dessa knöliga tilltjockningar blott finnas å ena sidan, men på den motsatta en hopträngning, att således på förra sidan är en sidoupphöjning, på den sednare en sidofördjupning — knå, *geniculum*.

277. Tillhopadrage[n] [hopdragen], *coarctatum*, när sidoytorna närma sig hvarandra och åter aflågnas.

278. Sammansnörpt, *constrictum*, när en tjockare kropp vid andra ändan oproportionerligt och plötsligt sammandrager sig.

279. Rullformig, *trochleare*, när begge ändarna af en tillhopadrage[n] kropp äro klotformigt kullriga.

280. Afbruten, *interruptum*, när en något lång kropp på flera ställen är hopdragen — eller när sidorna flera resor afvika inåt från deras riktning, och straxt återtaga den.

281. Afknuten, *interceptum*, när desse afbrytningar äro djupa och smala, så att de synas vara djupa tvärinskränningar af en omkring kroppen starkt tillbunden tråd.

S. 45.

F. I anseende till spetsen:

282. Klubbig, klubblik, *capitatum*, *capitu-*

latum, när en finare och längre kropp har en stark och något rund tilltjocknad spets — den till tjocknade spetsen heter om den är större: hufvud, *caput*; mindre: knapp, småhufvud, *capitulum*.

283. Bilformig [yxlik], *securiforme*, när ändan af en längre och finare kropp är vidgad åt en sida till en tre- eller fyrhörnig [vinklig], i brådden skarp fortsättning.

284. Två-, tre-, mångspettad [-uddig], *bi-, tri-, multicuspidatum*, när kroppen slutar sig i två-, tre-, mångspetsade, raka utskott.

285. Krönt, *coronatum*, när ändan af en kropp är omgifven med en krona (223).

286. Hakig, kloolik, *uncinatum*, när den hvasfa spetsen af en med hakar försedd (37) kropp, är böjd tillbaka — hake, *uncus*.

287. Två-, tre-, fyr-, månghakig, *bi-, tri-, quadr-, multungviculatum* [*bi- etc. uncinatum*], efter hakarnes antal vid spetsen.

288. Vapenlös, *muticum, inerve*, utan hakar, kronor och uddar.

289. Afrundad; *rotundatum*, slutar sig med en afskärning af en kula.

290. Trubbad, *obtusum*, med en ganska platt eller rillryckt afrundning.

291. Intryckt, *retusum*, med en platt urhålkning för ändan.

292. Afskuren, *recisum* (afstympad, *truncatum*; hos flera), hvars ända är en rak yta.

293. Afhuggen, *detruncatum*, när axeln står lodrätt på afskärningsytan (292).

294. Skårpt, *concisum, exacuatum*, när spetsen genom två i en spetsad vinkel sammanstötande raka ytor får en saxlik kant.

G. Öfverbryn [år i anseende till]

a. Öfverbryns fördjupningar:

295. Underminerad, *cuniculatum*, med en eller flera raka djupt urhålkade längdfördjupningar, hvilkas öfverbräddar närma sig hvarandra, så att tvärgenomskärningarne af håligheten äro nästan fullkomliga cirklar — mina, *cuniculus*.

296. Rånslad, *canaliculatum*, med en eller flera längdfördjupningar, hvilkas tvärgenomskärningarne äro halvcirklar — råffla, rånna, *canalis*.

297. Fårad, *fulcatum*, raka längdfördjupningar, hvilkas tvärgenomskärningar äro med spetsen neråt vända trianglar — fåra, *fulcus*.

Ann. Efter Bernh. är *fulcatum* en kropp med kroklinige tvärgenomskärningar (af inåt vända bågar), som sammansluta i vinklar. Öfv.

297 a. [Solfvig *liciatum*, kroklinige tvärgenomskärningar (af inåt vända bågar), som sammansluta i bågar — Trefolfvig, *trilix*, m. m.].

298. Urgrundad, *exaratum*, raka längdfördjupningar med brauta sidor och platt botten, så att hålighetens tvärgenomskärningar äro fyrhörnige.

299. Råfflad, *subcanaliculatum*, *subfulcatum*, *subaratum*, när rånorna, fårarne eller urgrundningarne äro ganska platta.

300. Strimig, *striatum* [*melius lineatum*; Afz.], raka lineariska, såsom med en spets gjorda längdfördjupningar — strima, *stria*.

301. Nålrifrad, *aciculatum*, öfverdragen med fina och orediga, såsom med en nålsudd ingrafna strimor.

302. Vågstrimig, *undato striatum*, när strimorna löpa liert hit och dit böjda.
303. Punkterad, *punctatum*, med kringströdda punktlika fördjupningar — punkt, *punctum*.
304. Punktstrimig, *punctato striatum*, när en strima (300) är långsefter med punkter (303) utmärkt.
305. Strimpunkterad, *striato-punctatum*, när punkterne äro långsefter ställda i enkla rader.
306. Inborrad [genomstucken], *perforatum*, när större punkter äro såsom med ett slitt så djupt ingrafne, att man icke blir varse deras botten,
307. Genomborrad, *perforatum*, när kroppen är försedd med verkliga hål — hål, *foramen*.
Am. Ogenomborrad, *imperforatum*, brukas såsom motsatts, när två kroppar skola åtkiljas, af hvilka den ene har hål och den andra icke. Öfv.
308. Porös, *porosum*, full med ganska fina, för blotta ögat omärkliga småhål — por, *porus*.
309. Sicktlik, *cribrosum*, med tätt vid hvarandra befintliga synbara småhål.
310. Koppårrig, *variolosum*, med kringspredda, oregelbundna, ganska platta fördjupningar — koppårr, *variolus*.
311. Månggropig, *scrobiculatum*, med småre, hopträngda, djupa utgröppningar — smågrop, *scrobiculus*.
312. Gropig [stågropig], *foveolatum*, på öfverbrynen en eller några så bredare utgröppningar — grop, *foveola*.
313. Djupgropig, *lacunosum*, med breda, djupa oregelbundet kringspredda fördjupningar — djupgrop, *lacuna*.

314. Cellulformig, vaxkaklik, *favosum*, med regelbundet bildade, djupa, blott genom tunnorna mellanväggar åtskilda urhålkningar.

Ann Efter Bernh., när flera ytor genomskära hvarandra i flera diametrar. Öfv.

315. Utstrucken, *exscriptum*, betäckt med allehanda regelbundna ganska djupa större drag, såsom med bildhuggare arbete.

316. Slingrad, *gyrosum*, med parallela, något långa fördjupningar, som gå vridne.

317. Räckkrånlad, *rivosum*, *rivulosum* med något långa fördjupningar, som äro hit och ditböjde, men icke parallele.

318. Maskstungen, *cariosum*, *exesum*, med oregelbundna tätt och i alla riktningar slingrande något långa och djupa urhålkningar, såsom spår efter masksting.

319. Sprickig, *rimosum*, med smala, djupa och raka, men i åtskilliga riktningar gående remnor.

320. Årrig, *cicatricosum*, med korta och föga djupa inskärningar, som jemte sig på hvar sida hafva en rundaktig upphöjning.

321. Gallerförledd [skranklik], *cancelatum*, raka, urhålkade långdfördjupningar, öfver korsfäde af dylika på tväran under råta vinklar.

322. Begallrad, *clathratum*, skranklik (321) blott de begge hvarandra öfver korsfäde smala fördjupningar löpa skeft.

323. Affskiftad, *areatum*, genom råta strimor, råfflor m. m. regelbundet afdelat — Affskifte, *area*.

S. 48.

b. Öfverbrynens Upphöjningar:

324. Ojeimn, *scabrum*, besatt med ganska

finå, nästan blott genom känslan märkbara upphöjningar — [ojemnhet, *scabrities*].

325. Skarp, stråf, *asperum*, befatt med rätt små likväl för ögat som för känslan märkbara upphöjningar.

Ann. Dessa begrepp förekomma hos en del Ankt. för-
enta, hos andra annorlunda bestämda än här. Öfv.

326. Chagrinerad, *alutaceum* (*scabrum*, hos flera författare), tät befatt med rundaktiga ganska små upphöjningar på ytan.

327. Knottig, knutig, *nodulosum*, befatt med små [?] något rundaktiga upphöjningar — knotter, *noduli*.

328. Värtig, *verrucosum*, befatt med rundaktiga ofvanpå platta upphöjningar — värta, *verruca*.

329. Blemmig, *papulosum*, befatt med ihåliga fastfulla vårtor eller småbulor — blemma, *papula*.

330. Blåsig, *vesiculosum*, befatt med ihåliga tunna ofvanpå kullriga vårtor eller småbulor — blåsa, *vesicula*.

331. Taggig [mjuktaggig], *muricatum*, befatt med höga spetsade upphöjningar — [mjuktaggig hos andra: med korta och veka taggar].

332. Långtaggig, *echinatum*, befatt med långa, spetsade, styva och råta upphöjningar.

333. Småkornig [grynig], *granulatum*, med flera på öfverbrynen liggande, ågglika upphöjningar — småkorn, gryn, *granulum*.

334. Linierad, *lineatum* (*melius striatum*; Afz.), med råta, parallela lineariska upphöjningar långsefter — linie, *linea*.

335. Ribbad, *costatum*, linierad (334) med mera upphöjda och tjockare linier — ribba, *costa*.

Ann. Efter Bernhardi böra här både urskärningarne och upphöjningarne bilda vinklar. Öfv.

335 a. [Rundribbad, *coccatum* Bernh., när öfverbrynen bildar vinkellika urplöjningar och afrundade ribbor].

335 b. [Liftad, *asferculatum*, när upphöjningens grundytta är lång].

Ann. Här af gifvas tre slag: Ryggig, *dorsatum* med runda listor. Bevingad, *alatum*, med jemtjocka listor. Bekransad, *balteatum* med utåt tjockare listor. Öfv.

336. Kölförfedd, kölad, *carinatum*, när öfverbrynen höjer sig i två ytor, som långsefter bilda en spetsad kant med hvarandra — köl, *carina*.

337. Ryggad, *dorsatum*, när kölen (336) är bred och afrundad — [ryggig då flere sådana äro till hands].

338. Högkullrig [puckelryggig], *gibbum*, när öfverbrynen är så starkt kullrig, att de på den jemna plan af omkretsen lodrätt slående medlersta genomskärningar äro större än halfcirkeln.

339. Pucklig, *gibbosum*, med flera högkullriga upphöjningar — puckel, *gibber*.

Ann. Efter Bernh. kallas en kropp *gibbosum*, när han på midten plötsligt tilltjocknar åt en sida. Öfv.

340. Småbulig [knölig], *tuberculatum*, med afrundade tätta plattkulliga och större upphöjningar — knöl, *tuberculum*.

341. Skrynkelig, *rugosum*, betäckt med något långa, smala, oregelbundet trubbiga upphöjningar, som ligga oredigt — skrynka, *rugæ*.

342. Inlaggd, *vermiculatum*, belaggd med något långa, rundaktiga, jemtjocka, hit och dit vridna, olikstora och kringströdda upphöjningar.

343. Kroklinierad, *gyratum*, med i krok löpande, parallela, upphöjda linier.

344. Upphöjdt-arbetad, *anaglypticum*, belaggd med regelbundet bildade öfver ytan stigande upphöjningar, såsom med bildhuggare arbete.

345. Väfd, *textatum*, när upphöjda långslinier öfverkorfas af andra på tväran under rätta vinklar.

346. Nåtlik, *reticulatum*, när upphöjda snedlinier af andra dylika genomkorfas — nåt, *reticulum*.

347. Ådrad, *venatum*, med åderlika i hvarandra infåttade, upphöjda kroklinier — åder, *vena*.

§. 49.

c. Upphöjningar och infänkningar:

348. Kedjelik [kedjetecknad], *catenulatum*, upphöjda linier äro på lika afstånd, i artiklar adelta af intryck såsom en kedja.

349. Svinryggig, *porcatum*, starkt upphöjda, skarpkantiga linier äro genom fårar eller andra större infänkningar skiljda ifrån hvarandra — svinrygg, *porca*.

350. Facetterad, *lacunatum* [*facietatum*, *Beruh.* 193 a.], när skiften på en atskiftad öfverbryn (295) äro upphöjda till planer, som med hvarandra göra kanter.

§. 50.

351. Radig, *seriatum*, kallar man öfverbrynen, när små upphöjningar eller infänkningar äro sållda i rader; såsom kornradig, *granulato-seriatum*, när kornen (332), kopparradig, *vario-*

lofo-seriatum, när koppärren äro ställda i rader på längden.

352. Strålig, *radiatum*, när insänkta eller upphöjda linier utbreda sig från en medelpunkt åt alla sidor — stråle, *radius*.

353. Krokstrålig, *flexuoso-radiatum*, när strålarne (352) äro böjde hit och dit.

354. Högstrålig, *elevato-radiatum*, när strålarne äro upphöjde.

355. Djupstrålig, *excavato-radiatum*, när strålarne äro urhålkade.

356. Omgjordad, *cingulatum*, heter en rund kropp, som är af en fära eller annan djup urhålkning på tväran rundt omgifven — gördel, *cingulum*.

357. Ringlad, *annulatum* [*gyratum*, Willd.], när en rund kropp är rundtomkring omgifven af en upphöjning — ring, *annellus*, *annulus*.

358. Skenlemmad, fken-artikulerad, *subarticulatum* (artikulerad, *articulatum*; hos några), såges en kropp vara, som i visla affattser vislar upphöjda ringar (257) och strax bredvid en insänkt gördel (355), så att affattserne tyckas vara satte på hvarandra.

359. Slådad, *lævigatum*, en öfverbryn utan insänkningar.

360. Slåt, *læve*, en öfverbryn utan upphöjningar.

361. Glånsfande [glatt], *nitens*, *nitidum*, *nitidissimum*, polerad, *politum*, när öfverbrynen och äfven upphöjningarne och insänkningarne äro ganska faste [tåre] samt utan fina upphöjningar och insänkningar.

362. Lyfande, *lucidum*, när öfverbrynen är

så fullkomligt fast [tå] och utan fina upphöjningar och insänkningar, att den återkastar ljuset.

363. Matt, *langvidum*, med ytterst fina insänkningar och upphöjningar, att icke ljusstrålarne återkastas.

363 a. *Mellanrum, interstitia*, öfverbryrens delar mellan insänkningarna, punkter, strimor o. s. v. och emellan upphöjningarna, linier o. s. v.

363 b. [Vågig, *viarium*, när tvärgenomskärningslinierna äro raka och sammanstöta i vinklar — Trevågig, *trivium* etc.

363 c. Stigig, *nacrium*, när tvärgenomskärningslinierna äro raka och sammanstöta i bågar.

363 d. Remmlik, *loratum*, när tvärgenomskärningslinierna äro krökta (med fina bågar utåt) och sammanstöta i vinklar — Trefnårtig, *trilore* etc.

363 e. Bröftig, *pectorosum*, när tvärgenomskärningslinierna äro krokiga (med fina bågar utåt) och sammanstöta i bågar].

V. Afdelningen.

Fördelning och Förgrening.

364. Grenig, *ramosum*, är en kropp, som vid ändan eller på sidorna, är förfledd med flera delar, eller på hvilken flere delar utvecklas.

365. Stam, bål, *truncus*, kroppen i afseende på de ur honom framskjutande delarna *).

*) Jag kan så mycket säkrare nyttja begreppet *stam, truncus*; i en så inskränkt mening, som jag finner det redan vara så

366. Gren, *ramus*, är den ur stammen (365) utskjutande delen med afseende på stammen. Den kan åter sjelf vara stam i afseende på sin förgrening.

367. Ganska grenig, månggrenig, *truncus ramosissimus*, är ett i allmänhet icke beståmbart begrepp om förhållande.

367 a. Enkel stam, *truncus simplex*, ett det föregående motsatt begrepp om förhållande.

368. Odelt gren, *ramus integer*, en sådant som icke har vidare quistar — [qvist, *ramulus*].

369. En sig förlorande stam, *truncus deliquescens*, som delar sig i grenar och är då icke vidare synbar som stam.

370. Smårtådig, *fibrosus*, när stammen ända från roten förlorar sig (369) i många fina grenar.

370 a. [Tjugig, *tetrameneus*, jernändad, blott så att spetsen är delad i flera lika grenar].

370 b. [Strålig, *radiatus*, jernändad, blott så att spetsen är delad i flera olika grenar].

371. Två-, tre-, mångklykig, *bi-, tri-, multifurcatus*, i sjelfva spetsen delat i två, tre, många likstora delar — [gaffel, klyka, *furca*].

fortjätt 372. Två-, tre-, mångdelt, [Klynne-

använt af Prof Link. Man bör föreställa sig under ordet stam i allmänhet hvarje del, på hvilken andra äro fastade, hvilka i afseende på honom kallas grenar. Så är skalvingen hos en koleopter stam i afseende på de snedställda (489), derpå stående tornar, som åter betraktas som grenar. Man föreställe sig blott ett stycke affkuret af en verklig d. ä. i inskränktere meningså kallad stam, då skall man finna denna b. nämning mindre stötande, än den i första ögonblicket torde synas. Ja, stundom är stammen eller inloppningsytan alldeles icke tillfinnandes, utan måste då af inbillningen föreställas.

delt, tudelt, Lilj., *di-*, *tri-*, *polyotomus*, delt i två, tre, många grenar, och desse åter på samma sätt fördelte.

373. Vippförsedd, *paniculatus*, en mot spetsen affmalnad stam, som förlorar sig (369) igenom olika fördelningar eller i knippvis framskjutande grenar — vippa, *panícula*.

374. Solskärmlik, *umbellatus*, när en sig förlorande stam (369) ur en punkt vid ändan framdrifver tre och flera grenar, som antingen förblifva odelte (368) eller förgrena sig åter solskärmlikt.

375. Solskärm, blomflock, *umbella*, är denna slags förgrening (374). När den åter solskärmlikt förgrenar sig, så kallas det hela, den gemensamma blomflocken, *umbella*, *universalis*, *umbella*, de finarre blomflockarne, des's grenar, småskärmar, *umbellæ partiales*, *umbellulæ*.

376. Blomknippig, *cymosus*, när blomflockens (375) grenar icke vidare äro fördelte i finarre skärmar, utan på annat sätt — blomknippa, *cyma*.

Ann. Skulle detta konstord förekomma utom Botan. kan man utelämna första stafvelsen i det Svenska ordet. Öfv.

377. Pensellformig, *penicilli-formis*, den enkla stammen är vid spetsen delt i många fina tämligen lika, tätt stående grenar.

378. Fjädrig, *plumosus*, en sin stam har på sidorna öfvermåttan fina grenar.

378 a. Kamlik, *pectinatus*, en sin stam har på en sida tättstående nägoriunda liklånga, fina grenar.

A. Grenar, Rami, åro

a. I anseende till deras infogning, i hånfigt till stammens höjd (afståndet från roten):

379. Strödde, *sparsi*, som sitta på en stam [oordentligt, utan ordning] icke i rader, icke mot hvarandra, icke på ett regelbundet afsmått afstånd, utan oregelbundet fästade.

380. Skifrevis-sittande [vexelvise W:o], *alterni*, som på samma stam alltid iakttaga skiljaktig höjd för infogningen.

381. Omvexlande, *alternantes*, som stå i skiljaktig höjd, men alltid på motsatta sidor.

382. Intillsatte, *oppositi*, som uppkomma på stammen vid samma höjd, men icke alltid på motsatta sidor.

383. Motsatte, *oppositi*, som uppkomma på stammen vid samma höjd och på motsatta sidor.

384. Kranslike, *verticillati*, när flere grenar [qvistar] vid samma höjd utgå ur stammen och kretsformigt omgifva den — krans, *verticillus*.

385. Korsvis-fästade, *decussati* [korsgrenige, *brachiati*], när fyra grenar uppkomma [antingen alla eller två och två] vid samma höjd och ju två och två åro hvarandra motsatte (383).

386. En-, två-, tre-, månggradige, *mono-, di-, tri-, polystichi*, när grenarne åro i stammen så infogade, att de, sedde uppifrån, bilda längdrader, i hvilka de närmast ofvanföre med sina närmast undre stå i samma rad. Raderna räknas.

387. Utan rader, *astichi*, det förras motfatts.

388. Två-, tre-, mångställd, *bi-*, *tri-*, *multifarii*, när grenarne på stammen få utbryta, att de ofvanifrån sedde, bilda långdrader, i hvilka de närmast undre icke ligga med de närmast öfre i samma långdrad, utan snedt utåt ifrån densamma fatta. Efter radernas [sättningens] antal får stammen sitt namn.

389. Snedställd, *in quincunce positi*, när på sådana sättningar (388) alltid den i anseende till höjden för det tredje stående grenen gör med den första samma sättning.

§. 53.

b. I anseende till deras infogningspunkters
afstånd från hvarandra:

390. Glese, *rari*.

391. Frånskiljde, *remoti*.

392. Kringströdde, *disfitti*.

393. Närbelågne, *vicini*.

394. Närstående, *propinqui* [*appropinquati*].

395. Närmade, *approximati*.

396. Hopfamlade, *aggregati*.

397. Sammanträngde [*tättfittande*],
conferti.

398. Hopförde, *congesti*.

Anm. Dessa genom deras benämning tydliga begrepp omförhållande tillåta intet allmänt bestämmande. Illig. Likväl kan efter B. anmärkas vid 391, att de frånstå högst en fot; 394 högst en tum; 395 högst en linies och vid 398 skola två kroppar eller kroppsdelar ligga tätt intill hvarandra. Öfv.

399. Knipplike, tofslike, *fasciculati*, när flere grenar uppkomma ur ett ställe.

399 a. [Ensamt-sittande, *solitarii*; tvåtalige, *binati*; tretalige, *ternati*; o. f. v. efter antalet af grenar, som framkomma ur en punkt].

400. Afbrutet sittande, *interruptim positi* (*interrupti*, hos några), omvexlande, fränskiljde och åter till hvarandra närmade.

§. [53-54].

I anseende till deras hela utseende:

400 a. [Likformige, *conformes*, när de hafva enahanda böjning och fördelning.

400 b. Olikformige, *difformes*, när de hafve skiljaktig böjning och fördelning].

§. 54.

c. I anseende till förhållandet af deras längd:

401. Liklänge, *æquales* [*æquilongi*], af lika längd.

402. Oliklänge, *inæquales* [*inæquilongi*], af olika längd.

403. Jemnhöge [jemnådadade], *fastigiani*, när de lägge ner på stammen stående grenar på samma höjd, som de öfre,

403 a. [Aftagande, *decrecentes*, när de i en viss rikning (från roten mot spetsen) betraktade, beständigt blifva kortare. Tilltagande, *increcentes*, är motsatsen. Af- och tilltagande, *intercrecentes*, när de än aftaga, än tilltaga].

404. Pyramidaliske, *pyramidales*, när de vandre eller yttre grenarne uppåt gradvis så aftaga, att de bilda en pyramidalisk skapnad.

405. Rislike, *virgati*, när qvistarne [åro spåde och] hafva skiljaktig längd och riktning.

§. 35.

d. I anseende till riktningen:

406. Öfverliggande, *incumbentes*, platte grenar, som nästan fullkomligt täcka hvarandra.

407. Spänliggande, *imbricati*, platte till en del hvarandra beräckande grenar.

408. Sammanrullade, hoprullade, *convolutati*, när den ene är rullad öfver den andra (65).

409. Ridande, *equitantes*, när en sammanlaggd omsluter en annan sammanlaggd (67).

410. Ötverfalfade, *obvoluti*, när två sammanlaggde (67) platte grenar åro så vända emot hvarandra, att den enas brädd omgifver den andras och så tvärtom.

411. Frånhvaran-lutande [utspärrande], *divergentes*, som slåsna sig i sned riktning från hvarandra, så att de, om man utdrager dem, vid deras bas, skola skåra hvarandra i en punkt.

412. Instillhvaran-laggde, *applicati*, som under ganska spetsiga vinklar luta ifrån hvarandra (411).

413. Utspärrade, *squarrosi*, som under större spetsiga vinklar luta ifrån hvarandra (411).

Ann. Så kallas grenarne då de ej ligga i några gemensamma planer. Öfv.

414. Öppetstående, *patuli*, som under nästan råta vinklar luta ifrån hvarandra.

415. Hit och dit skingrade [utbredde], *diffusi*, som under åtskilliga vinklar luta ifrån hvarandra (44).

416. Sammanlutande, *conniventes*, hvilkas spetsar röra hvarandra.

471. Mot hvaran-lutande, *convergentes*, de sammanstå närmare vid spetsen än på de öfriga delarna.

418. Tillhopadragne, *coarctati*, de äro i en parallel båge lutande mot hvarandra.

418 a. [Koncentriske, *concentrici*, när flere grenar sammanlöpa från alla sidor till en punkt, eller tillräckligt förlängde åtminstone skulle göra det].

418 b. [Hvirflade, *vorticati*, när koncentriske grenar äro krökte och krökningarne inbördes äro like i sin böjning].

419. Hit och dit vände, *vagi*, de äro riktade mot särskilda väderstrek.

420. Sidvände, ensidigt-riktade, *secundi*, när alla vetta åt en led.

421. Tvåsidigt-riktade, *homomalli*, när de äro riktade i två motsatta väderstrek.

Ann. Hos andra likriktade, *homomalli*, när flere grenar taga en och samma riktning. Olikriktade, *heteromalli*, när flere grenar taga särskilda riktningar. Öfv.

422. Inflätade, *inplexi*, när de i spetsiga vinklar genomkorsta och vidröra hvarandra.

Ann. Efter Bernh., när två eller flere krokige grenar gripa i hvarandra, men hafva samma riktning. Öfv.

423. Invåfde, *intertexti*, när de äro med hvarandra råtvinkligt inflätade (422).

424. Insnärjde, *contortuplicati*, under skiljaktiga vinklar inflätade (422).

425. Tilltryckte, *adpressi* (uppräte, *ere-cti*; hos några), grenen vänder sig med spetsen uppåt nästan parallelt med stammen.

426. Uppstående, *surrecti*, under en ganska spetsig vinkel mindre än 45 grader från stammen utslående.

427. Frånstående, *arrecti* (öppenstående, *patentes*, hos flera), när grenen står under en spetsig vinkel af vid på 45 grader från stammen.

428. Utspände, *divaricati*, (rättutstående, vågråte, *horizontales*, hos några), nästan under en rät vinkel från stammen utslående.

429. Återuppliggande, *resurgentes*, utspände (428) vid ändan frånslående (427), eller uppstående (426).

430. Uppåttligande, *asurgentes*, fränskiljde från stammen under en trubbig vinkel och med ändan återgående uppåt.

431. Nedstrukne, *recutiti* vände från stammen under en ganska trubbig vinkel af nästan 135 grader.

Ann. Hos Bernh. är *recutitus* liggande ganska nära neråt stammen; men *divaricatus* är då det här förklarade. Öfv.

432. Hållhakige, med hullingar, *glochidei*, när två motsatte (383) nedstrukne (431) grenar finnas vid spetsen — hulling, *glochis*.

433. Nedhängande, *dependentes*, med spetsen vänd neråt och parallelt med stammen.

434. Hångande, *penduli*, slakt neråt böjde.

435. Inböjde, *inflexi*, råte, med spetsen uppåt krökte.

436. Inkrökte, *incurvati*, hela grenen böjd uppåt.

437. Inrullade, *involuti*, [*intorti*; Bernh.], grenen tillbakarullad (63) uppåt.

438. Omböjde, tillbakaböjde, *reflexi*, spetsen af en fördrigt rät gren böjes neråt.

439. Omkrökte, *recurvati*, hela grenen böjd neråt.

440. Omrullade, *revoluti* [*retorti*; Bernh.], grenen inrullas neråt (64).

441. Tillbakrökte, *retroflexi* [*retrocurvi*], med grunddelen uppåt, med spetsen neråt krökte.

Ann. *Retrofl.* förekommer i skiljaktiga meningar hos åtskilliga Förf.; en anföres ofvanf. N:o 44 a. Öfv.

S. 56.

B. Delar mot hvarandra och deras förening.

442. Infogad, *pars inserta*, är en del i den andra, när han är med sin bas lösare eller fastare inpassad i en ihålighet eller grop af den andra.

442 a. Fri, *pars libera*, ändan af den del, som är den infogade, iuhåftade motfatt och med ingen förbunden.

442 b. [Påfatt, *imposita*, när en del med sin bas hvilar på spetsen af den andra.

442 c. Vidfatt, *immissa*, när en del, med sin bas hvilar på en längdpunkt af den andra.

442 d. Pålaggd, *incubita*, när en del med en punkt af sin längd hvilar på en annans spets.

442 e. Snedkorsfad, *crucjata*, när två delar med en punkt i anscende till deras längd röra hvarannan].

443. Inkilad, *artita*, *injuncta*, när en del med sin bas noga inpassad i en urskärning eller en djupare bugt af den andra.

444. Inkilning, *gompophis*, är detta slags infogning (443).

445. Artikulerad, *articulata*, är en del,

som består af flera på längden med sina ändar sammanbundna linädelar, hvilkas förening tillåta en rörelse.

Ann. Äfven kallas en kropp artikulerad, då två olika kroppar äro så förenade, att spåret till deras skiljaktighet är tydligt. Öfv.

445 a. [Mellanknutig, *internodiata*, när föremålet består utaf idel lika eller ganska lika artiklar i anseende till deras längd.

445 b. Versatil, *versatilis*, artikulerad, men så att delen kan böjas hit och dit på infogningsstället.

445 c. Öfvergående, *transiens*, när olika delar äro så förbundne med hvarandra sins emellan, att man utaf ej märker någon åtskilnad].

446. Artikel, *articulus*, är hvarje del af en artikulerad kropp (445).

447. Två-, tre-, mång-artikulerad, *bi-, tri-, multiarticulata*, efter artiklarnas antal.

448. Ledfogning, led, *geniculum*, är föreningen mellan två artiklar (446).

449. Pårbandlik, *moniliformis*, en artikulerad kropp, hvars artiklar äro nästan klotformige.

Ann. Efter Bernh. är en kropp *moniformis*, som flera gånger affmalnar och tilljocknar. Öfv.

450. Sammansköckade, *conglobatae*, flere delar i ett helt, sammanbundne med tydliga mellanrum.

451. Samman-, hopklasade, *conglomeratae*, flere utan ordning sammanhängande delar.

451 a. [Sammansällade, *confociatae*, när delarne röra hvarandra inbördes].

452. Sammanväxte, *connatae*, två eller flere delar. som i deras grunddel äro fullkomligt sammansmälte till ett.

452 a. [Förenade, *unitæ*, när man vid sammanväxta delar ej blir varje stället, der föreningen skedd].

453. Sammanhäftade, *coadunata*, två eller flere delar, som med sina grunddelar tät i hvarandra inneslutas, men genom främmande kraft kunna urloflas.

453 a. [Sammanlimmade, *conglutinata*, när man utifrån ännu kan se stället der sammanfogningen skedd].

454. Två-, tre-, mång-trådige, *bi-, tri-, multilicia*, två, tre, många småtrådlike delar äro sammanhäftade (453) eller om hvarandra slingrade till en kropp.

Anm. Småtrådig, *fibrosum*, som Bernh. förklarar vara på längden finsemellan sammanbundne, isynnerhet i en riktning utsträckt delar, hvilkas tjocklek ej öfverligger 1/4-dedels linie, synes här passa bättre, hälft sölfvig förekommer på ett annat ställe användt. Öfv.

454 a. [Stångartade, *perticata*, när desse delar äro af öfver en fjerdedels linies tjocklek.

454 b. Skiffrige, *lamellosæ*, när delar, hvilkas höjd icke öfverligger en fjerdedels linie äro i två riktningar i synnerhet utsträckt och finsemellan förbundne i anseende till deras längd.

454 c. Hvarftalige, *tabulata*, när sådana delar äro öfver en fjerdedels linie höge.

454 d. Mjölige, *farinosæ*, när delarna äro i alla riktningar tämligen like, dock ej öfver en linie utsträckt och med hvarandra förbundne.

454 c. Grynige, *granosæ*, när dylike delar öfverligger en linie].

455. Sammansydde, *hopsydda*, *confutæ*,

två med kanterna vid hvarandra håfrade platte delar.

456. Söm, *sutura*, den genom hopsyning (554) uppkomna föreningslinien.

457. Skifvor [valvler; hos Aukt.], *valvæ*, *valvulæ*, de platte delar, som efter längden förena sig till en hålig kropp, och som långsefter äro skiljbare genom sömmar (456). — [*Valvata*; B.; se ofv. 250].

458. Skifvans buk, *venter valvulæ*, insidan (228) af skifvan.

459. Skifvans rygg, *dorsum valvulæ*, utsidan (227) af skifvan.

460. Två-, tre-, mångskifvig, *bi-*, *tri-*, *multi-valvis*, efter skifvornas antal.

461. Slidlik [haljlik], *vaginans*, är en tunn del, som med fina inböjda eller tillbakaböjda (60) bråddar omgifver en annan kropp såsom en flida. — Slida, *vagina*, den kroppens del, som omgifver den andra.

461. a. Beslidad, haljförsedd, *vaginata*, när en dels sidoytor af en annans sidoytor omgifvas.

461. b. Betäckt, *operta*, när en dels spets döljes af en annan.

461. c. Betäckande, *operiens*, delen som fördöljer den andra.

461. d. Omgifven, *circumdata*, när en dels basyta fördöljes af en annan.

461. e. Omgifvande, *circumdans*, delen som fördöljer honom.

461. f. Gördlad, *cinctæ*, när en dels sidor omgifvas af en annans sidokanter.

461. g. Gördlande, *cingens*, delen, som på detta sätt omgifver.

46r. h. Förborgad (-dold), *occultata*, när en del är i sin omkrets af en annan så bortgömd, att man blott kan se litet deraf.

46i. i. Förborgande (-döljande), *occultans*, delen, som bortgömmier den andra.

46i. k. In sluten, *inclusa*, när en del fullkomligt omgifves af en hålig igen sluten kropp.

46i. l. Inneslutande, *includens*, delen, som innesluter den förra].

462. Genomväxt, *pernata*, är en platt del, som med sin yta omgifver en annan rund kropp utan att baljlikt omfatta honom (461), så att den förre likom genomborrar honom.

462. a. Genomlöpande, *percurrans*, när en olik del genomskär en annan, men med honom sammanväxer på hela inväggen.

462. b. Omkring slutande, *circumcludens*, när en olik del omgördlar en annan, men tillika är på hela inra kanten sammanväxt med honom.

462. c. Omfattande, *amplectens*, när en olik del är i en annan så infogad, att han något litet fortsätter från föreningspunkten till den honom motsatta, och med den sammanväxer.

462. d. Omfattad, *amplexa*, delen, i hvilken den andre är sålunda infogad.

493. Nedlöpande, *decurrans*, när en del är fastväxt vid en annan i anseende till en stor del af basens öfverbryn.

464. Fastväxt, *adnata*, när en del är med sin öfverbryns bas fastad vid en annan.

265. Skaftad, stjälkad, *petiolata*, *pedunculata*, är en del, som icke omedelbarligen är infogad i en annan, utan har en egen vanligen

mycket tunnare och trind (184) sammanbindningsdel mellan sig och den andra.

466. Skaft, stjelk, *petiolus, pedunculus*, är denna föreningsdel (465).

467. Påsittande, *sessilis*, i motsatts af 465, utan skaft, stjelk, förenad med kroppen.

468. Bräddstjelkad, skaftad, *palacea*, när på en platt del stjelken, skaftet, är infogad i brädden.

469. Sköldlik, *peltata*, när på en platt tämligen jemn del stjelken, skaftet, är infogad i medelpunkten af undersidan.

470. Hattlik, *pileata*, när stjelken är fästad i botten midt af en platt omvärfd spetsglaslik (237) eller klocklik (235) eller skålformig (226) del — hatt, *pileus*.

471. Med bräddarna oafbrutet sammanhängande, *marginæ continuæ*, delar, som äro så fästade eller sammanflöta i hvarandra, att den ena delens brädd fortgår oafbrutet i den andra.

§. [56—57].

Föreningsstället mellan två kroppar har följande benämningar:

471 a. [Axel, *axilla*, stället, der de upptill sammanträffa.

271 b. Knåveck, *poples*, stället inunder, der de sammanträffa.

471 c. Knölar, *tali*, ställen, som ligga på sidorna mellan axeln och knåvecker].

VI. Afdelningen.

Beklädninġ, *Indumentum*.

§. 57.

472. Sköldad, *scutatum*, när breda, stora, öfver hela tvåran gående platta kroppar betäcka öfverbrynen — sköld, *scutum*.

473. Fjällig, *squamatum*, *lepidotum*, när tunna, platte, små, vanligen spänliggande kroppar bekläda öfverbrynen — fjäll, *squama*.

474. Storfjällig, *macrolepidotum*.

475. Småfjällig, *squamulatum*, efter förhållandet till öfverbrynen, som de betäcka — småfjäll, *squamula*.

476. Obefjällad, *alepidotum*, utan fjäll.

477. Kliaktig, kliartad, *furfurosum*, besatt med torra, ganska fina, lätt affallande småfjäll — kli, *furfur*.

478. Rimstoftig, *pruinofum*, betäckt med ett fint för blotta ögat icke skiljbart stoft — rimstoft, *pruina*.

479. Öfverhinnad, *tunicatum*, betäckt med ett ganska tunnt öfverdrag, som man kan afdraga — öfverhinna, *tunica*.

480. Bar, *nudum*, utan sköldar, fjäll, kli, rimstoft och öfverhinna. 500

481. Slipprig [hal], *lubricum*, med ett slemmigt och halt ämne öfverdragen.

482. Taggig [gaddförsedd] *aculeatum*, besatt med något fina, kortare, spetsiga, med kroppens öfvertyta likartade utskott — tagg, gadd, *aculeus*.

Ann. I Botaniken hos Linné intager *aculeus* disken, och *spina* kanten på en kropp; den förre är fastad vid öfverklädfelen (huden eller barken), men *spina* i kroppens inre massa. Phil. Bot. p. 44. N:o 40, 56: 50, 3, 4. Öfv.

483. Tornig [*spinös.*], *spinosum*, med finare, längre, styfva, och ur kroppen framskjutande utskott — torn, *spina*.

484. Väpenlös, *muticum*, *inermis*, utan gaddar eller taggar och tornar.

§. 58.

Håröfverdrag [*Pubes* Lin., *Pili*].

485. Hår, *pili*, ganska fina böjliga och rörlika utskott af öfverbrynen.

486. Borst, *setæ*, fina, styfva, ofta spetsdragande, rörlika utskott af öfverbrynen, skiljakriga från håren genom styfheten, och en större tjocklek.

[*Bekläddningen är*]:

487. Borstig, *setosum*, belatt med borst (485).

488. Tunnhårig [*hårtunn*], *piliferum*, med några få och ensamt stående hår.

489. Ögonhårig [*hårbråddad*, *hårkantad*], *ciliatum*, när längre hår stå i kanten på en kropp — ögonhår, *cilium*.

490. Fjäderhårig, *pennatum*, när håren fjäderlikt (378) stå på en fin stam — fjäderhår, *pennula*.

491. Stråfhårig, [*ruggig*], *hispidum* [*trigofum*], med långa, styfva, nästan borstlika hår.

491 a. [*Raggig*, *hirsutum*, längre, något styfva samt elastiska och fränslående hår].

492. Korthårig [*styf*hårig; W.m.], *hirtum*, med korta, något styfva hår.

493. Långhårig, lurfvig [loggig], *villosum*, med upprätta, böjliga, långa, tätstående hår — logg, villi.

494. Hårig [gleshårig; W:n], *pilosum*, med upprätta, böjliga, längre småhår.

495. Finhårig, *pubescens*, med upprätta, böjliga, finare och kortare småhår — mjölkhår, [finhår], *pubes*.

496. Silkeshårig, *sericeum*, med intilliggande, raka småhår — silkeshår, *sericum*.

497. Ullig, *lanatum*, med längre, upprätta, böjliga, och krufiga hår — ull, *lana*.

498. Filtig [luddig, tofvig], *tomentosum*, med hvarandra hopväfda och orediga hår — filt, [ludd, tofva], *tomentum*.

499. Spinnel-våfartad, *arachnoideum*, med strödda, ganska fina, långa hår omväfd — [spinnelväf, *arachne*].

V 500. Kal [glatt, hos flera], *glabrum*, utan hår och borst. 480

Ann. *Glaber* betyder hal hos Linné; men *folia glabra* heter äfven utan all ojemnhet; således kunna de väl äga hår, som man ock finner hos flera t. e. hos *Convolvulus tricolor*. Öfv.

500 a. Borste, *scopa*, en något lång, med styfva utstående hår rundtomkring beklädd del — damborstartad, *scopaceum*.

501. Totte, docka, *stupa*, en något lång, med mjuk ull eller blånor rundtomkring beklädd del — ullbeklädd, blånig, *stuposum*.

502. Knippa [tofs], *fasciculus*, när flera hår tätt hopträngdt framgå från några ställen — knippförfedd [toffig], *fasciculatum*.

503. Pensell, *penicillus*, när flera hår kom-

ma ur en punkt — pensellförfedd, *penicillatum*.

504. Skågg, *barba*, när långa böjliga, krökta hår framkommit i en stor knippa [tofs] på undre sidan af en del eller vid ändan af densamma — beskåggad, (skåggig), *barbatum*.

505. Hårtofs, *coma*, när långa, böjliga hår tätt öfvertäcka en stor yta på öfverbrynen af ett ting — hårtoffig, *comatum*.

506. Mahn, *juba*, när långa böjliga hängande hår tätt besätta en lång och smal yta — mahn bärande, *jubatum*.

507. Hårhvirfvel, *vortex*, när håren sammanflöta i en gemensam medelpunkt — hårhvirflad, *vorticofum*.

508. Hårföm, *futura pilorum*, när håren med spetsarna äro så böjda mot hvarandra, att de derigenom bilda en mera upphöjd linie — med hårfömmar förfedd, *futuratum*.

509. Hårknut, hårstjerna, *ganglion*, en klotformig, sammanflätad hårbäll, från hvilken små hår utbreda sig strålförmigt från hvarandra — hårstjernig, *ganglioneum*.

510. Hårstrimor, *pilorum series*, *strix*, ull-luddstrimor, o. d. *strix lanata*, *tomentosa*, när hår, ull, ludd, o. d. bilda längdlinier.

VII. Afdelningen,

Färg och målning, *color & pictura.*

§. 59.

Under de intensifva egenskaperna (§. 3) har färgen fått första rummet.

I allmänna lefvernet räknar man åtta *) slags färger **), som åter ifrån hvarandra afvika i grader af deras blandning och öfvergå i hvarandra, hvaregenom arterna blifva bestämde. För att bestämma dessa schatteringar eller arter nogare, är så kraft, att benämna dem efter sådana kroppar, som vi i naturen träffa oföränderliga med dessa färger. Hvarje art har åter sina schatteringar, som kunna bringas under tre: under

511. Stark eller full, *satur, abundans, largus*, d. v. s. när färgstoffet är ganska ymnigt pålaggt, vid den med konst gjorda beredningen, när det är blandadt med ganska litet våtska.

512. klar, ljus, *liquidus*, hvarest färgstoffet är mera fördelt och genomskinligare, blandadt med mera våtska.

513. Blek, svag, urtvättad, *dilutus, ha-*
bet, när färgen är så mycket fördelt, att blott litet deraf blir synligt.

*) Tio antagas af G. J. Billberg i dess försök till färgernes befrämmande i Natural-Historien; Se K. Vet. Ak. Handl. för år 1813. Öfv.

**) Övers. följer ganska goda författare, då han flekterar Färg, (*color*) efter 3 deklination, färger i stället för det hittills mest brukliga färger, som är plur. till färga, *pigmentum*, efter den första.

§. 60.

Att angifva graderna af kraft och skönhet
säger man:

514. Brinnande, hög, *ardens, ardentis-*
simus.
515. Liflig, *vivax.*
516. Glad, *hilaris, lætus.*
517. Frisk, blomstrande, *floridus.*
518. Angenäm, behaglig, *blandus.*
519. Ljuf, *suavis.*
519 a. [Pråkrig, *excellens*].
520. Öm, *tener.*
521. Matt, *langvidus.*
522. Torr, *aridus.*
523. Dunkel, otydlig, *obsoletus, surdus.*
524. Dyfter, *opacus* [*obscurus; Afz.*].
525. Oangenäm, *austerus.*
526. Vidrig, *foedus, turpis, teter, hor-*
vidus.
527. Smutlig, *sordidus*, når en färg genom
blandning med en annan har förlorat i skönhet.

§. 61.

I anseende till blandningen af två eller flera
färger säger man:

528. Stötande i en annan, *migrans* (*in*
alium colorem), når en hufvudfärg är något blandad
med en annan.
529. Fallande uti en annan, *incurrans,*
incursans (*alteri*), *mutatus* (*in alterum colorem*),
når den inblandade färgen nästan håller jemnvigt
med den andra.

530. Obestämd, blandad, *incertus, mixtus*, när två eller flere färger äro blandade i så lika grader med hvarandra, att man icke är i fländ, att bestämma hufvudfärgen.

§. 62.

A. Hvit, *albus*.

431. Snöhvít (blankhvít), *niveus (candidus)*, den klaraste, renaste och måst bländande snöns hvithet — Hagelhvít, svanhvit, *olorinus*, kremoneferhvít.

532. Kriehvit, *cretaceus* [är brunaktigt hvít, Bernh.], mindre klar och bländande — Kalkhvít, blyhvít, skifferhvít, ägghvít.

533. Mjölkhvit, *lacteus*, den i blått stötande färgen hos en afskummad mjölk.

553 a. [Amianthvit, *amiantinus*, grönaktigt hvi].

534. Elfenbenshvít, *eborinus*, gulaktig såsom elfenben — Benhvít, *osseus*, hermelinshvít, *ermineus*, blekhvit, *exsanguis*.

535. Piplerhvít [gråhvít], *argillaceus* [*albidus*], något gråaktig såsom postlinslera, *argilla alba*.

§ 63.

B. Grå [*canus*] en blandning af hvitt och svart.

536. [^{Hår}Svart] grå, grå, *griseus*, stöter mera i hvít, mindre i svart].

336 a. Hvitgrå, hårgrå, *incanus*, en hvithet med ganska litet grått inblandadt hos gråa hår.

Ann Illig. förenar *canus* och *griseus* såsom uppkomna af svart och hvitt. Här står *incanus* i stället för *canus*, som kan antagas för hufvudfärg, och *griseus* har fått en egen förklaring. Öfv.

537. Møgelgrå [blågrön, *Billb.* 27; gröngrå, blågrå], *glaucus*, stöter i grönt och fiances hos många möglade växter.

Ann. Man borde kanske antaga blågrå för *glaucus*, emedan den andra nuancen af vattnets färg (565) stöter mera i grönt. Öfv.

538. Skiffergrå (skiffersvart) *schisticolor* [*schistaceus*], såsom en skiffer, hvars färg är blandad af svart, hvitt och något blått.

539. Askfärgad, askgrå, *cinereus*, *leucophaeus*, en gulaktig gråhet, såsom växt-aska.

540. Musblack, musgrå, *murinus*, drar sig något i brunt; på skinnen af den lilla råttan.

541. Rådjursfärgad, *cervinus*, den med rödaktigt brunt blandade gråhet; på rådjurets skinn.

542. Rökgrå [brungrå], *fumatus*, *fumigatus*, en svartaktig gråhet med en framlyfande brun stenfärg; rökens färg.

§. 64.

C. Svart, *niger*.

543. Molnsvart, *nubilus*, med en ringa blandning af grått och blått, såsom åskdigert moln.

544. [Gråsvart, *nigricans*, svart med en ringa blandning af grått].

544 a. Bensvart, *memnonius*, med något brunt blandad, såsom brändt elffenben — Hornsvart, fotsvart, lampsvarta.

Ann. Illiger förenar *nigricans*, *niger* och *memnonius*.

Här har man skiljt dem, behållit *niger* för öfverkriften, och låtit *memnonius* behålla Illiger's förklaring.

545. Sammetsvart [ågta svart], *ater*, *holosericeus*, *imus*, den mörkaste och renaste svarta.

546. Korpsvart, *coracinus*, en djup, något

i grönt skiftande svarthet, såsom på korpens fjädrar.

547. Stockrosfvart, *atropurpureus*, rödaktigt svart, såsom svarta stockrosen, (*Alcea rosea*).

Ann. Sammetsfvart, *holosericeus*, är kanske närmare synonym härmed än med *ater*, om icke hellre detta ord alltid skali tillkännogifva en silkesartad hårlighet, den må vara af hvad färg, som helst. Öfv.

548. Kollfvart, *anthracinus*, spelar något i blått och erhålles af förbrända växtämnen — Frankfurtsfvart, vindrufffvart, persikefvart, spansktfvart, Kinesiskt tusch.

548 a. [Brandfvart, *sphacelatus*, gulaktigt svart].

§. 65.

D. Blå, *cyaneus* (*cæruleus*).

549. Svartblå, *atrocæruleus*, blåbårens (*Vaccinium Myrtillus*) dunkla svartblåhet.

550. Indigoblå, *indicus* [*indigoticus*], ganska svartaktigt blått, den färg som indigoväxten (*Indigofera tinctoria*) lemnar.

551. Lackmusblå, *parellinus*, drar sig något i violett, men har icke den höga och lilliga färg, som indigo — Man bereder den af Trubblas (*Lichen parellus*).

552. Violet, *violaceus*, *janthinus*, stötande i rött; äga violens (*Viola odorata*) färg.

553. Plommonblå, *pruninus*, ännu mera rödaktig än violet; färgen af några plommon (*Prunus domestica*).

554. Blånadsblå, *lividus*, svartblå stötande

i brunt; färgen, som vilar sig på människohuden af de underlöpande blodkärila.

555. Berlinerblå, *cyaneus*, ett rent blått; färgen på berlinerblått — *Couleur du Roi* och *Bleu mourant* äro artförändringar.

556. Ultramarinblå, *ultramarinus*, en af lazursten beredd färg, som äfven förekommer i kopparmalm (Kupfererz), såsom kopparblått.

557. Blåklintsfärgad, *cyanicolor*, blåklintens färg; (*Centaurea cyanus*) — Linblommans färg, *Gris de lin*, emailblå, koboltblå.

558. Himmelsblå, *caeruleus*, en klar mer eller mindre med grått uppblandad blåfärg; den klara himmelens färg på ljusa dagen.

559. Ljusblå, gråblå, *cæsius*, stöter i grått man finner den på gaddan och i blonda människors ögon. *är ej så klar som caeruleus*

560. Turkosblå, *turcinus*, skimrar ganska litet i grönaktigt; turkosens färg.

561. Bergblå, *armenius*, färgen på en med blå kopparkalk genomträngd kalkjord. — *Bleu de Saxe*, *bleu de Blanchard*.

§. 66.

E. Grön, *viridis*.

562. Spanskgrön, koppargrön, *aruginosus*, närmar sig bergblått, af denne färg är en kopparupplösning i någon växtsyra.

563. Malachitgrön, seladongrön, *malachiticus*, stöter i blått, färgen hos kopparkalk och malachit — *Vert de Saxe*.

564. Gräsgrön, apelgrön, *prasinus*, po-

maceus, ganska klar och i blått [? hvitt] fallande; färgen på kopparnickelkalk.

565. Sjögrön, *thalasfinus*, *thalasficus*, ett med föga blått [? grått] författ gräsgrönt.

566. Jordgrön, *saturate virens*, ett dunkelt, smuttfigt, stundom något blåaktigt grönt; färgen på den få kallade grönjorden (*terra viridis*).

567. Växtgrön, *herbeus*, *gramineus*, en ren grönskå; färgen på gräs, som står vid friska källor.

568. Papegojgrön, *psittacinus*, en något gulaktig, men frisk grönskå, som man ser på de flesta papegojors fjädrar — Lökgrön, *alliaceus*.

569. Poppelgrön, *populeus*, dunkelt grönt, något gulaktigt brun — Pistaciegrön, kaprisgrön.

570. Olifgrön, *olivaceus*, olifvens gulbruna grönskå.

571. Gåsträcksfärgad, smutsgrön, *luteo-virens*, gulaktig.

572. Sifkgrön [gulgrön], *flavovirens* [*ligurinus*], nästan gul; färgen på grönskåns fjädrar.

§. 67.

F. Gul, *luteus* (*flavus*).

573. Svafvelgul, *fulphureus*, med något grönt blandadt; färgen på svafvet.

574. Citrongul, lemongul, *citrinus*, *limoniatus*, en glad, angenäm gulhet — ägta gul-färg — Königs gelb; färg af gummigutta, qvittengul [Blekgul; B.], *melinus*, *gilvus*, bår-gul, utaf båren af *Cratægus* [*Rhamnus*; Afz.] *infectorius*, saftgul (Sittgelb); ur båren och inre barken på Getapeln [*Rhamnus catharticus*].

575. Honingsgul, *melleus*, färgen på honung — Vaxgul, *cereus*, *cerinus*, oljegul, *olearius*.

576. Buxbomsgul, *buxeus*, drar sig i hvitt; Buxbom — Ockragul, *flaccus*, färgen på den ljusa ockraarten — Neapelgul, gurkgul, *cucumerinus*.

577. Strågul, halmgul, *stramineus*, *paleaceus*, stöter något i brunaktigt och är utaf det mogna kornets färg — *Flavus*, *flavidus*.

578. Isabellgul, *isabellinus*, brunaktigt gul.

579. Löfgul, *xerampelinus*, stöter i brunt och är något ljulare än isabellgult; färgen hos förvissnade blad.

580. Dödgul, *svartgul*, *turidus*, den döda människans [likets] färg.

581. Ärtgul, *piscicolor*, inblandad lifsfärg; färgen hos ärter (*Pisum sativum*).

682. Stengetskinnsgul (Chamois), *helvus*, närmar sig till ärtfärgen, men är rödare.

583. Vingul, *vinaceus*, topasens färg.

584. Saffransgul, *croceus*, *crocatus*, drar sig i rött; saffran — Guldfärgad, *fulvus*.

585. Lack-violgul, *luteus*, *luteolus*, en hög gulhet, som man finner på Lackviolen (*Cheiranthus Cheiri*).

586. Pomeransgul, orangegul, *aurantiacus*, ganska rödaktig, färgen af mogen pomerans — Sandarach, operment, gurkmeja.

§. 68.

C. Röd, *ruber*.

587. Mönjeröd, *minius*, *miniatus*, blandad

starkt med pomeransgult, litet med cinober —
Mönja [*minium*], Souci [*Calendula officinalis*].

588. Tegelfärgad, *testaceus* [*lateritius*; B],
färgen på brändt tegel — Rödskitröd, *ru-*
bricus, *rubricosum*, Bolus (*Bolus armenia*).

589. Eldröd, *igneus*, *flameus* — Morgon-
röd, *aurereus*.

590. Skarlakansröd, *coccineus*, på bären
[frön] af *Abrus* [generis neutrius] *precatorium*.

591. Cinoberröd, *cinnabarinus*, en glad,
ren rödhet; färgen på cinober — Drakblodröd.

592. Ponsfärgad, *rhoeacolor*, hög och liflig
färg af äker-vallmo (*Papaver rhoeas*).

593. Karminröd, *puniceus*, färgen af *Phyto-*
lacca decandra — Rosenröd, *roseus*, blyghets-
röd, *pudorinus*; granatblomröd; persik-
blomröd, *persicinus*.

594. Köttfärgad, *carneus*, *incar-*
natus, färgen på det röda köttet. — På läpparna
är det läpprödt, *rufus*, *rufescens*, *rufulus*.

595. Korallröd, *corallinus*, den röda co-
rallens färg — Engelfkröd, persikoröd,
juktåderkröd.

596. Blodröd, *sanguineus*, *haematiticus*, *tru-*
entatus, färgen på blodet hos dåggande djur och
foglar.

597. Purpurfärgad, *purpureus*, *phaeniceus*,
purpurisus, något flötande i violett; färgen på
Dadel och den silkeslika varieteten [*Rosa holose-*
ricea] af *Rosa gallica*.

598. Lilasviolett, mordoréröd, *lilaci-*
nus, Pompadour-röd, håller midten mellan röd och
blå.

H. Brun, *brunneus*. (*fuscus*).

599. Äkta castaniebrun, marronbrun, *badius*, de mörka ställen på kastanjer — blandad med något rött och gult.

600. Brasilijebrun, *brasilianus*, gränfar till den förra, men är icke så glad och innehåller något mera gult.

601. Kaffebrun, *cafftatus* [*coffeatus*], en ren brunhet; färgen på upplösningen af de brända kaffebönorna.

602. Hästkastanjebrun, muskotblomfärgad, *castaneus*, drar sig starkt i gult; färgen på de ljusa ställen af hästkastanjer.

603. Kryddneglikebrun, Kinabrun, *corticinus*, färgen på torkade kryddneglikor och kinabark.

604. Kanelbrun, *cinnamomeus*, färgen på kanel. — Muskotbrun, *moschatinus*, karmelit.

605. Rostbrun, *ferrugineus*, färgen på jernkalk — *Aventurine*.

606. Ockrabrun, *ochraceus*, något gulaktig, färgen på brunockra.

607. Lefverbrun, *hepaticus*, [grönaktigt brun; Bernh.], den kokta leverns färg — Sigilljordbrun [*terra sigillata*].

608. Oilonbrun, *glandicolor* [*glandaceus*], färgen på mogna ekollon — Läderbrun, solbränd, fråknig.

608 a. [Gråbrun, *fuscus*, en i grått skimrande brunhet].

609. Umbrabrun [mörkbrun]. *umbrinus*, blandad med något svart och gult — *umbra*.

610. Jordbrun, *terreus*, dunkelt brun, blandad med något rött; färgen på Cölnisk jord.

611. Valnöttsaft-brun, *nuceus*, saften af det gröna valnöttskalet, svartaktigt brun, blandad med litet rött.

612. Sotbrun [kimröks-brun], *pullus, fuliginosus*, svartbrun; färgen på det uppstigna glänfande finrifna skorstensfotet.

§. 70.

Färger med fernifs glans:

613. Pärlmörhvit, pärlfärgad, *margaritaceus* [*margariticus*], hvit, glänfande, förbunden med något genomskinande och ofta med ett brokigt färgspel.

614. Postlinshvit, *murrhinus* [*porcellaneus*], mjölkhvitt och glänfande.

615. Agatf svart, *obsidianus*, den svarta glasfärgen på Isländsk agat.

616. Beckf svart, *piceus*, med inblandadt brunt.

617. Slaggblå, *scoriaceus*, än ljusblå än mörkblå, ofta flötande i grått; färgen på den blåa slaggen.

618. Lazurblå, *azureus*, något opal, men lifligt blå; färgen på lazursten. 624

619. Beckbrun, *asphaltinus*, den svartbruna färgen hos Judenbeck.

§. 71.

*Glasfärger**hos genomskinliga kroppar:*

620. Genomskinlig, *hyalinum*, är en kropp.

genom hvilken man tydligt kan bemärka materiel-
la och upplysta föremål.

621. Genomskinande, *diaphanum*, *pellucidum*, en icke fullkomligt genomskinlig utan oklarare kropp, som blott tillåter få ljusstrålar igenomtränga sig, genom hvilken man derföre blott otydligt ser dunkelt upplysta föremål.

622. Ogenomskinlig, opak, *opacum* [*impellucidum*], en kropp, som icke tillåter några ljusstrålar genomtränga.

623. Demantfärgad, vattenklar, *adamantinus*, färgen på den rena ofärgade demanten eller det måst rena och klara vatten.

624. Opalfärgad, *opalinus*, färgen på den vanliga blåhvita opala.

625. Safirblå, *saphirinus*, ett högt himmelsblått.

626. Ametistblå, *amethystinus*, violettblå.

627. Smaragdgrön, *smaragdinus*, med ganska litet inblandadt blått.

628. Beryllgrön, *beryllinus*, ett blekt med litet blått inblandadt gräsgrönt.

629. Chrysoprasgrön, *chrysoprasinus*, ett skönt lökgrönt, som förlorat sig liandem i apelsgrönt.

630. Topasgul, *topazinus*, en vingul färg.

631. Hyacintfärgad, *hyacinthinus*, den gulröda färgen hos hyacinten.

632. Rubinröd, *rubinus*, ett skönt karminrött.

633. Röktopasfärgad, *infumatus*, den sotbrunå quarzens färg.

§. 72.

Färger med metallglans:

634. Silfverhvit, *argenteus*, färgen hos rent silfver och vismut.

635. Tenngrå, tennhvit, *stanneus*, färgen hos fullkomligt rent tenn, från silfverhvitt skild genom något mer grått.

636. Jerngrå, *ferreus*, klargrå, färgen hos brunstenen, polerad stål, blyerts och jernglitter.

637. Spitsglansgrå, *antimoniacus*, något ljulare än jerngrå och litet blåaktig.

638. Blygrå (*bleifahl*), *plumbeus*, en opak blåaktig gråhet.

639. Stålblå, stålgrå, *chalybeus*, färgen hos i blått anlupet stål.

640. Speisgul, qvartsgul, *aurarius*, grönaktigt gul.

641. Mesfingsgul, *orichalcicus*, färgen hos måsling.

642. Gullgul, *auratus*, *rutilus*, färgen hos det rena guld.

643. Kopparröd, *cupreus*, färgen hos en ren polerad koppar.

644. Tombakbrun, malmfärgad, bronsfärgad, *æneus*, *ahenus*, kopparbrun med litet rött.

§. 73.

*Målning, pictura.**Färgerne extensift betraktade:*

645. Enfärgad, *unicolor*, när öfverbrynen visar blott En färg.

646. Mångfärgad, *varia*, när flere färger omvexla med hvarandra.

647. Likfärgad, *concolor*, när öfver- och undersidan af en kropp äro af samma färg.

648. Olikfärgad, *discolor*, när öfver- och undersidan hafva hvar sin egen färg.

§ 74.

Målningen kallas:

649. Tydlig, distinkt, *distincta*, som är med skarpa gränser utslakad.

650. Utplånad, *obliterata*, som med sina kanter flyter i grundfärgen.

651. Urblekt, *obsoleta*, som åtskiljer sig litet från grundfärgen och synes likasom nått.

652. Fullare, *saturation*, som blott genom styrkan och fullheten (511) är åtskild från grundfärgen.

653. Ren, *pura*, som blott har En färg och En schattering deraf.

654. Kantfärgad, *marginata*, som har kanten med annan färg.

§. 75.

Öfverbrynen är:

655. Skiftande, *micans*, när kroppen, i anseende till skiljaktigheten efter låget af det derpå fallande ljuset, förändrar de glänfande färgerna.

656. Regnbåge-färgad, *iricolor*, *iridea*, när den skiftande öfverbrynen (655) framställer regnbågens färger.

657. Dufhalsfärgad, *varicolor*, när metal-

liskt glänfande rødt, violett, och grønt skiftande omvexla.

658. Anlupen, *induta*, *infuscata*, når den egentliga fàrgen àr med en annan øfvergjuten, hvilken man antyder såsom i rødt, i brunt anlupen, *rubro-*, *fusco-induta*, visa sig flere fàrger tilika, så àr den mångfàrgadt anlupen, *varie induta*.

§. 76.

Arter af målningen àro:

659. Schàckig *variegata*, når de påfatta målningarne àro månge och af mångfalldig skapnad; alle af en fàrg.

660. Flàckig, *maculosa*, når grundfàrgen àr med många tàmiligen rundaktiga eller hòrniga flàllen af annan fàrg bestrødd.

661. Flàckad, *maculata*, når desfa flàllen af annan fàrg àro kringfpridda och af tàmiligen lika beskaffenhet — flàck, *macula*.

662. Prickad (punkterad), *punctata*, bestrødd med punktlika, annorlunda fàrgade flàckar — prick (punkt), *punctum*.

Anm. Beståmes icke punkternas fàrg så àr den svart.

663. Blemflàckad, *pustulata*, tydlige flàckar af rød, gul eller hvit fàrg på svart botten — blemflàck, *pustula*.

664. Droppflàckad, *guttata*, på en ljus botten ànnu ljusere, runde och dropplike flàckar — droppflàck, *guttula*.

665. Tigrerad, *piea*, flàckad med mørkere kantfàrgade (654) flàckar.

666. Bestånt, *irrorata*, beströdd öfverallt med ytterst fina, pulfverlika fläckar.

667. Töcknig [målnig; Retz.], *nebulosa*; blandningen af en färg är ett klarare och ett mörkare utträngt af hvarannat, och öfverbrynen be-
kommer derigenom ett målnligt utseende.

668. Sköldpaddfärgad, *testudinaria*, rödbruna, gulaktiga och svartaktiga måln åro i hvarandra intimt inmångda och gifva åt ytan utseende af sköldpadd.

669. Marmorerad, *marmorata*, åtskillige färger åro i fläckar, ådror och måln, så i hvarandra inmångde, att de likna slipad marmor.

670. Stripa, *litura*, en urtvättad, obestånd målning af annan färg — stripig, *liturata*.

671. Skråma, *plaga*, en något lång, större fläck af annan färg — skråmig, *plagiata*.

672. Strek, *linea*, en långsefter gående ganska finl linie af annan färg — med strek, *lineata*.

673. Småstrimma, *striola*, en kort och ganska finl långlinie — småstrimmig, *striolata*.

674. Rand, *vitta*, en annorlunda färgad bredare långlinie — randad, *vittata*.

675. Falbolan, *infita*, en ganska bred rand af annan färg,

676. Tvårband, bindel, *fascia*, en på tvåran gående bredare eller finlare målning. — bindlad, *fasciata*.

677. Afkortad bindel, *fascia abbreviata*, när bindeln icke når sidokanten.

678. Fläckbindel, *fascia macularis*, när bindeln består utaf vid hvarandra liggande fläckar.

likt glänfande rödt, violett, och grönt skiftande omvexla.

658. Anlupen, *induta*, *infuscata*, när den egentliga färgen är med en annan öfvergiuten, hvilken man antyder såsom i rödt, i brunt anlupen, *rubro-*, *fusco-induta*, visa sig flere färger tillika, så är den mångfärgadt anlupen, *varie induta*.

§. 76.

Arter af målningen äro:

659. Schäckig *variegata*, när de påsatta målningarne äro många och af mångfalldig skapnad; alle af en färg.

660. Fläckig, *maculosa*, när grundfärgen är med många tämligen rundaktiga eller hörniga ställen af annan färg beströdd.

661. Fläckad, *maculata*, när desla ställen af annan färg äro kringspridda och af tämligen lika beskaffenhet — fläck, *macula*.

662. Prickad (punkterad), *punctata*, beströdd med punktliska, annorlunda färgade fläckar — prick (punkt), *punctum*.

Ann. Bestämnes icke punkternas färg så är den svart.

663. Blemfläckad, *pustulata*, tydlige fläckar af röd, gul eller hvit färg på svart botten — blemfläck, *pustula*.

664. Droppfläckad, *guttata*, på en ljus botten ännu ljusare, runde och dropplike fläckar — droppfläck, *guttula*.

665. Tigrerad, *pisca*, fläckad med mörkare kantfärgade (654) fläckar.

666. Bestånkt, *irrorata*, beströdd öfverallt med ytterst fina, pulfverlika fläckar.

667. Töcknig [målnig; Retz.], *nebulosa*, blandningen af en färg är ett klarare och ett mörkare utträngt af hvartannat, och öfverbrynen be-
kommer derigenom ett målnligt utseende.

668. Sköldpaddfärgad, *testudinaria*, rödbruna, gulaktiga och svartaktiga måln åro i hvarandra intimt inmångda och gifva åt ytan utseende af sköldpadd.

669. Marmorerad, *marmorata*, åtskillige färger åro i fläckar, ådror och måln, så i hvarandra inmångde, att de likna slipad marmor.

670. Stripa, *litura*, en urtvättad, obestämd målning af annan färg — stripig, *liturata*.

671. Skråma, *plaga*, en något lång, större fläck af annan färg — skråmig, *plagiata*.

672. Strek, *linea*, en långsefter gående ganska smal linie af annan färg — med strek, *lineata*.

673. Småstrimma, *striola*, en kort och ganska smal långlinie — småstrimmig, *striolata*.

674. Rand, *vitta*, en annorlunda färgad bredare långlinie — randad, *vittata*.

675. Falbolan, *infrita*, en ganska bred rand af annan färg.

676. Tvårband, bindel, *fascia*, en på tvåran gående bredare eller smalare målning. — bindlad, *fasciata*.

677. Afkortad bindel, *fascia abbreviata*, när bindeln icke når sidokanten.

678. Fläckbindel, *fascia macularis*, när bindeln består utaf vid hvarandra liggande fläckar.

679. Vågtecknad, *undulata*, annorlunda färgade strek, bindlar och ränder äro böjde hit och dit.

680. Strålfärgad, *radiata*, när ur en medelpunkt åt alla sidor färgade strek, ell. a. d, löpa.

681. Beritad, skriftecknad, *scripta*, när öfverbrynen är målad med fina, färgade och bokstafslika drag.

682. Ädertecknad, *venosa*, olikt färgade drag, äro äderlikt sammanflätade.

683. Bäckrandig, *rivulata*, bredare färgade strek slingra sig i bäcklika krökningar.

684. Gallermålad, *cancellata*, raka färgade långlinier öfverkorstas af tvärlinier under rätta vinklar.

685. Nätfärgad, *reticulata*, färgade snedlinier genomskäras af andra under sneda vinklar.

686. Borderad, *limbata*, när en yta omgifves af ett bredare färgadt bräm — bord, *limbus*.

687. Infattad, *imbriolata*, när kanten har blott en smal färgad infattning — infattning, *imbriola*.

688. Hvalfveradt-röd, halfveradt-svart, o. f. v., *dimidiato rubra*, *dimidiato-nigra* &c., när en kropp eller yta är blott på ena långdhälften färgad röd, svart, o. f. v.

689. Halfröd, halfsvart, o. f. v. *semi-rubra*, *semi-nigra*, när en kropp eller yta är blott på ena tvärhälften färgad röd, svart o. f. v.

690. Ringfläck, *annellus*, en annorlunda färgad cirkellinie — ringfläckad, *annellata*.

691. Affkifte, hägnad, *areola*, en färgad bred ring, som omgifver en fläck eller en upphöjning — affkiftad, hägnad, *areolata*.

692. Månfläck, *lunula*, *macula lunaris*, en månluk färgad fläck — månfläckad, *lunulata*.

693. Ögonfläck, öga, *ocell*, *ocellus*, *macula ocellata*, en rund fläck, omgifven med en annorlunda färgad ringfläck — ringfläckad, *ocellerad*, *ocellata*.

694. Pupill, ögsten, *pupilla*, en ljufare fläck i ögonfläckens midten (693).

695. Pupill-dragande ocell, *ocellus pupillatus*, en ögonfläck med en pupill (694).

696. Ocell med två, tre pupiller, *ocellus bi-*, *tripupillatus*, när en ögonfläck har två, tre pupiller.

697. Blindöga, *ocellus coecus*, utan pupill (694).

698. Blinkande ocell, *ocellus nictitans*, der hvarest öfver ocellens inre (kärna) en färgad båge går, som föreställer ett likfom sig tillslutande ögonlock.

699. Dubbel ^{tvärsät} ocell, *ocellus geminatus*, när två oceller röra hvarandras kanter.

700. Hopväxte oceller, *ocelli didymi*, när två oceller få sammanflyta att man likväl tydligt märker, att de skola vara två, vanligen en oval ringfläck, som omgifver de begge ocellspåren.

701. Två half oceller [halfannan ocell], *ocelli sesquialteri*, *sesquiocelli*, när en större ögonfläck med en mindre sammanstötter.

VIII. Afdelningen.

Beståndsdelar och sammanhang.

Substantia & coherentia.

§. 77.

A. I anseende till sammanhanget:

702. Fast, solid, *solidum*, är en kropp, hvars sammanhang genom en använd kraft ingenstädes blir förändrad.

703. Flytande, *fluidum*, hvarest delarne genom den minsta rörande kraft skufvas från hvarandra och som i stillhet alltid antaga en vågrät öfverbryn.

704. Stel, *stabile (rigidum)*, hvarest delarne icke skufvas genom en ringa kraft ur deras sammanhang, och icke nödvändigt bilda en vågrät öfverbryn.

705. Stark, *forte*, en fast kropp, som länge motstår sönderslitning.

706. Svag, *debile*, som kan lätt sönderslitas.

707. Seg, *tenax*, som före sönderslitningen uttänjes på längden.

708. Sönderbristande, *disruptens*, som hastigt och likformigt sönderslites.

709. Slak, *laxum*, som icke motstår en liten tryckning och böjes under sammantryckningen.

710. Styf, *rigidum*, som icke lätt kan sammantryckas och böjas.

711. Hård, *durum*, hvars delar länge emotstå sönderbultning.

712. Mjuk, *molle*, som för hvarje tryckning ger efter och kan bildas i hvarje slags form.

713. Motstråfvig, *reluctans*, som länge står emot sönderbrytning.

714. Böjlig, *flexile*, som icke kan sönderbrytas utan låter böja sig.

715. Elastisk, *elasticum*, som, sedan den blifvit höjd, återtager sin förra riktning, då den tryckande kraften har upphört att verka.

716. Bräcklig, *fragile*, som vid en ringa använd kraft afbrytes.

717. Lättspintad, skör, *fisile (fragile)*, är en kropp, uti hvilken en klyfva sträcker sig längre, än sönderande kraften inträngt.

§. 78.

B. Våtskor, *humores*.

718. Saftig, suckulent, *succulentum*, full af våtskor.

719. Saftlös, *exsuccum*, utan flytande våtska.

720. Vattenaktig, vattmig, *aquosum*.

720 a. [Mjölkaktig, *emulsum*].

721. Mucilaginos, flemmaktig, *mucilaginosum*.

722. Gummös, gummiartad, *gummosum*.

723. Resinos, hartsig, *resinosum*.

724. Gelatinös [gelé-artad], *gelatinosum*.

724 a. [Gasartad (i gasform), *aëreum*].

§. 79.

C. Fasta delar ofta med våtskor blandade:

725. Torr, visnad, *scariosum*, full-

konligt torrkad och skallrande under vidrörandet.

726. Hinnaktig [hinnartad], *membranaecum*, ytterst tunn och genomskinlig eller genomskinande — hinna, *membrana*.

727. Pergamentartad, *membraneum*, ganska tunn, seg och otydligt genomskinande.

728. Läderartad, *coriaceum*, tunn, seg och genomskinlig.

729. Bladig [[skifrig, se 454 b.], *lamellosum*, sammanfatt af små, på hvarandra laggda hinor eller pergament-, eller laderskifvor — lamell, *lamella*.

730. Trådig, *filamentosum*, sammanhåfd utaf trådlika, sega, böjliga kroppar — tråd, *filamentum*.

731. Småtrådig, *fibrosum*, sammanfatt af parallela, mjuka fibrer — fiber, *fibra*.

732. Cellulös, pipig, *cellulosum*, utaf tydligt åtskilda, icke med fast uppfyllda celluler (251).

733. Tom, storpipig, *inane*, full med större tomma celluler.

734. Fylld, *fortum*, utan tydliga mellanrum i masan.

735. Pipfull, småpipig, *fistulosum*, med piplika (225) håligheter i masan — smårör-, pipa, *fistula*.

736. Pulpös [fruktköttig], *pulposum*, en fastig, moslik, något fast sammanfattning — fruktkött, *pulpa*.

737. Köttig, *carnosum*, en småtrådig fastig sammanfattning — kött, *caro*.

738. Benartad, *osseum*, bestående af ganska hårda, bräckliga, torra, otydliga och sammantryckta fibrer.

739. Bruskgig [bruskgartad, bruskgaktig], *cartilagineum*, sammanfatt utaf böjliga, saftfulla, hårda, otydliga och sammantryckta fibrer.

740. Korkaktig, *suberosum*, en seg kropp, som består utaf sammantryckta otydliga och saftlösa celluler. *Suber kork*

741. Svampig, spongiös, *spongiosum*, en utaf tydliga och saftiga celluler bildad böjlig och seg sammanfattning.

742. Svampaktig, *fungosum*, en seg kropp, som består af sammantryckta otydliga och saftiga celluler.

743. Sammanvalkad, *stipatum*, en seg sammanfattning af elastiska, i hvarandra invirkade fibrer.

744. Mjölig, *farinosum*, stel (704) torr, sammanhopad af ganska fina pulfverlika delar [454 d.].

745. Jordartad, *terreum*, stel, torr och fingrynig.

746. Kornig, *acinosum*, när hårdare småkorn finnas i en mjuk eller lös masfa. *acinos, korn*

747. Stenig, *lapillosum* [stenartad, *lapideum*], när ganska hårda korn äro inmängde i en lös masfa.

747 a. [Tråaktig, tråartad, *lignosum*, *ligneum*].

IX. Afdelningen.

Smak, *sapor*.

§. 80.

A. *Smakens arter:*

748. Vattmig, *aquosus*, såsom källvatten.
 749. Gräs-, gräsartad, *gramineus*, såsom allmänna gräsarter.
 750. Ört-, örtartad, *herbaceus*, såsom bladen på vicker, *Vicia sativa*.
 751. Salt-, saltaktig, *salsus, salinus*, såsom koksalt.
 752. Sur, *acidus*, som ätticka.
 753. Båsk [bitter, amper], *amarus*, såsom Gentianrot — (*Gentiana lutea* etc.).
 754. Söt, *dulcis*, som socker.
 755. Kårf, *austerus*, som gallåplen.
 756. Styptisk, *stypticus*, som svart blåck.
 757. Lutfaltaktig, *lixiviosus*, som lutfalt.
 758. Krydd-, kryddaktig, aromatisk, *aromaticus*, som kryddneglikor.
 759. Lök-, lökaktig, *alliaceus*, som hvitlök.
 760. Møgel-, möjlig, *mucidus*, som mögladt bröd.
 761. Rutten, *putridus*, som förruttnade djuriska och vegetabiliska ämnen.

§. 81.

B. *I anseende till verkan uti munnens ihållighet:*

762. Smaklös, *insipidus*, utan all verkan på smaknerfverna.

763. Skarp, *acris*, som uppväcker rodnad på tungan och i munnen.

764. Hetfig, hettande, *calefcens* [*calefaciens*], som frambringar känsla af hetta.

765. Kall, kylande, *refrigerans*, som uppväcker känsla af kölld,

766. Fråtande, *corrosivus*, som verkar bitande på tungan.

767. Sammandragande, adstringerande, *adstringens*, som likom sammanförper tungan och munnens insida.

768. Torrkannde, *siccus* [*siccans*], som i munnen uppväcker torrhet.

769. Genomträngande [fuktande, *humectans*], *penetrans*, som i munnen förorfakar spott.

770. Slemmaktig, *mucilaginosus*, som öfverdrager munnen med slem.

771. Fet, oljaktig, *oleosus*, *pingvis*, som likom fyller munnen med en fet olja.

772. Ecklig, *nauseosus*, som uppväcker eckel och våmjelle.

773. Mild, *mitis*, som ej frambringar någon af de förra verkningar.

§. 82.

C. I anseende till varaktigheten af känslan:

774. Hastig, *incidens*, hvarest känslan uppväcket genast så snart som kroppen lägges i munnen.

775. Växande, tilltagande, *increbrescens*, som blir starkare och starkare.

776. Intermittent [långsamt omvexlande], *intermittens*, som, tid efter annan återkommen, blir starkare.

777. Hastigt omvexlande, *tremulus*, hvar-
est afbrotten (776] ganska hastigt lölja på hvarandra.
778. Uthållande, *perdurans*, hvilken känsla
blir kvar länge efteråt.
779. Försvinnande, *evanesens*, som hastigt
går öfver.

§. 83.

D. I anseende till stället för känslan:

- 779 a. [På hela tungan, *hologlossus*].
780. På tungspetsen, *acroglossus*.
781. På tungans framdel, *hemiglossus* (*de-
miglossus*, hos några).
782. På tungroten, *basiglossus*.
783. På midten af tungan, *mesoglossus*
(*medioglossus*; hos några).
784. I gommen, *palatinus*.
785. På läpparna, *labialis*.
786. I svalget, *gutturalis*.
787. I bröstet, *pectoralis*, när den sträcker
sig nästan ner uti bröstet.

X. Afdelningen.

Luckt, odor.

§. 84.

A. Lucktens arter:

788. Kryddaktig, aromatisk, *aromati-
cus*, som kryddneglikor.

789. Ambrosisk, *ambrosiacus*, som starkt
té.
790. Muskus, *moschatus*, som muskudjuret.
791. Kamfer-, af kamfer, *camphoratus*,
som kamfer.
792. Terpentin-, af terpentin, *terebin-
thinaceus*, som terpentin.
- 792 a. [Mynt-, af mynta, *menthaceus*].
793. Åttick-, sur, *acidus*, som åtticka.
794. Vin-, af vin, *vinosus*.
795. Møgel-, af møgel, *mucidus*.
796. Unken: [*rancidus*; ormfrån, Afz.],
virosus.
797. Stinkande, *foetidus*.
- 797 a. [Lik-, af lik, *cadaverinus*].
798. Vederstyggelig, *teter*, *foedus*.
799. Bockfrån, *hircinus* [*hircosus*, Afz.].
800. Urin-, af urin, urinaktig, *urinofus*.
801. Vågglöfs-, af vågglöfs, *cimicinus*.
802. Lök-, lökaktig, *alliaceus*.
803. Rosen-, af törnros, *rosaceus*. o.f.v.

§. 85.

B. I anseende till verkan;

804. Stark, *graveolens*, som uppväcker en
stark känsla.
805. Lucktlös, utan lukt, *inodorus*, är
en kropp, som aldeles ingen verkan gör på lukt-
organerna.
806. Stickande, *vellicans*, som förordfakar
tårar.
- 806 a. [Nysväckande, *sternutatorius*].

807. Qväfvande, *suffocans*, som förorsakar hosta och klämning i bröstet.

808. Ljufilig, *gratus*, *suavis*.

809. Vederqvickande, doftande, *spirans*.

810. Håftig, *fragrans*, som förorsakar hufvudverk.

811. Narkotisk, nerfdöfvande, *narcoticus*, som för en tid beröfvar sansning.

812. Vämjaktig, *nauseosus*.

813. Mild, *mitis*, som ej frambringar någon af anförda verkningar.

§. 86.

C. *Varaktigheten är i anseende till de dithörande förändringar såsom hos smaken §. 82.*

§. [86-87].

Känselfn, *tactus*.

a. *I anseende till arterna är:*

813 a. [Våtaktig, *humidus*. Torr, *aridus*. Fet, *pinguis*. Slipprig, *lubricus*. Klibbig, *viscidus*. Sidenartad, *bombycinus*. Sammetartad, *sammetarius*. Pergamentlik, *pergameus*.

b. *I anseende till verkan:*

Stickande, *pungens*. Kliande, *pruriens*. Brännande, *urens*. Kall, *frigidus*. Varm, *calidus*. Frätande, *corrosivus*. Mild, *mitis*, utan desla verkningar.]

Systemet.

XI Afdelningen.

§ 87.

Habitus, yttre utseende, *habitus, facies externa*, är summan af alla kännemärken, tagna från en kropps alla delar — hela intrycket, som en naturlig kropp gör på våra sinnen.

§ 88.

Beskrifning, *descriptio*, är uppräknandet af alla hos en naturkropp bemärkta kännemärken. Den afbildar en kropps naturliga kännetecken, *character naturalis*.

Ann. Då kedjan af egenkaper, att anföra hos naturkropparna, såsom sinliga föremål, är oändlig; så gifs det ingen fullt uttömmande beskrifning.

System, anordningsbyggnad, *systema*, är den efter vissa häufigter företagna naturkropparnas afdelning. Det är:

I. Naturligt system, *systema naturale*, när det gör afseende på alla väsentliga kännemärken, alltså på hela habitus (§. 87) så vida den är väsentlig.

II. Artificielt system, *systema artificiale*, som blott är byggdt på några delar.

§ 90.

Slägte (slag hos några *), *genus* är sam-

*) I vårt språk synes Slägte tjenligare, att beteckna *genus*, än Slag; helst som det förra äfven kan användas i sammansättningar t. e. slätkännetecken o. s. v. Öfv.

manfällningen af de arter (§. 13), som öfverensstämma i *habitus* (§. 87).

Desa slågten äro naturliga (*naturalia*), hvilket deras natur fordrar. Emot artificiella, blott efter enskildta kännemärken åtskildta, slågten, fätter sig vår känsla.

§. 91.

Slågtbeskrifning, *character generis naturalis*, är uppräknandet af alla kännemärken, som arterna i ett slågte (§. 90) hafva gemensamt med hvarandra.

§. 92.

Slågtkännetecken, *character genericus*, äro de ur slågtbeskrifningen (§. 91) uttagna kännemärken, hvilka åtskilja slågtet från andra. Väsentligt slågtkännetecken, *character generis essentialis*, kallas de utfökta kännemärken, som framför allt, påtagligt och egentligt utmärka ett slågte, hvari således slågtåtskilnaden hufvudsakligt yttar sig.

§. 93.

Systemets afdelningar äro:

1. Riken, *regna*, de högsta, på de måst väsentliga och enklaste lagar för organisationen, känslan, rörelsen och näringen byggda afdelningar.
2. Klasfer, *classes*, rikens hufvudafdelningar.
3. Ordningar, *ordines*, klasfernas afdelningar, som innehålla slågten.

§. 94.

Systemets bifafdelningar äro:

4. Flockar, *subordines (sectiones; Illig.)*, som sammanställa slågten i en ordning, i smärre skiljaktiga hopar.

5. Familjer, *familix*, som på olika sätt af-
dela slågten arter, för att lättare öfverse dem.

6. [Sektioner m.m., *sectiones, divisiones etc.*, äro ännu ytterligare författa afdelningar].

§. 95.

Kännetecknen för desfa afdelningar bära deraf namn, som Rikens, Klasfens, Ordningens, Flockens, Familjens, Sektions m. m. kännetecken, *character Regni, Classis, Ordinis, Subordinis, Familix, Sectionis, Divisionis, etc.*

Man kan på dem göra samma åtskilnader som vid slågtekännetecknen §. §. 91, 92.

§. 96.

Det gifves tvegeghanda indelningsfätt, hvarest Systemet bildar afdelningarna:

I. Det Synoptiska, *dispositio synoptica*, som låter natukropparna söndras i två hufvudgrenar, åt den ena af desfa lägger den en eller flera egenskaper, men som fränkännas den andra; och så åter afdelas hufvudgrenen. Man kallar deana indelning tvådelt, *dichotoma*. Fogar man ännu en tredje gren hårtill, hvilken man tillägger egenskaperna till en del, till en del fränkänner, så är den tredelt, *trichotoma*.

II. Den metodiska indelningen, *dispositio methodica*, når hufvudafdelningarna uppställas efter hvarandra och sedan ån vidare fördelas.

III. Den blandade indelningen, *dispositio synoptico-methodica*, sammanfatt af begge.

§. 97.

Artificiela kännetecken, *characteres facti*, åro sådana kännetecken på slågten och ordningar, som tillräckligt åtskilja slågten och ordningarna i det artificiela Systemet från andra slågten och ordningar af samma ordning och klass.

§. 98.

Artskilnad, artkarakter, *differentia specifica*, åro artens kännetecken, som åtskilja den från alla andra arter af dels slågte.

Man kan således blott genom jemnförelse uppfinna den. Deraf följer, att artskilnaden måste vara underkastad en ständig förändring emedan hvarje ny tillkommen art gör en ny pröfning af de äldre artkännemärken nödvändig.

§. 99.

Systematisk beskrifning, *descriptio systematica, diagnosis*, år en beskrifning (§. 88), som utlemnar alle det, som arterne af ett rike, en klass, ordning flock, slågte, familj eller sektion hafva gemensamt med hvarandra. Den år alltså resultatet af en jemnförelse och förutsätter Systemets behöriga kannedom.

Reglor för beskrifningen:

1. Den måste hafva afseende på delarnas antal, form, beståndsdelar, riktning, förhållande sinsemellan och till andra samt på de intensifva egenskaperna och och föredraga detta i en passande ordning.

2. Den måste följa Naturen, såsom den har frambragt kroppen; den begynner således från roten (basen) och går ända till spetsen.

3. Den måste vara tydlig och allmänt begriplig, d. v. s. den måste med sorgfällighet och noga hålla sig vid konstspråket och så beskrifva delarna, att det sednare blir genom det förr sagda förklaradt.

4. Den får icke vara allt för vidlöftig, icke ojemn (vid somliga delar för vidlöftig, vid andra för kort) och äfven icke för kort.

5. Vid hvarje hufvuddel göre den en egen afdelning och hvarje del af hufvuddelen åtskiljes genom särskilda bokstäfver, hvarigenom öfverfigten otroligt lättas.

6. Retoriske figurer böra äfven så fördömas, som alla Gramatikens hjelpord sparas, hvilka icke äro nödvändiga för begripligheten.

7. Såsom bihang till beskrifningen bör måttet enligt §:na 111. 112. klimatet enligt §:n 113. uppehållsstället, jordmånen enligt §:na 115. 116. och tiden för de särskildta tillstånden angifvas. Alle enskilda delar måste mätas, för att bestämma deras inbördes förhållande.

Afritning.

En figur, afritning, *icon, figura*, är ofta ett förträffligt, ja stundom alldeles oundgängligt hjälpemedel, hvarest skapnaden blott genom en mängd ord och dock blott dunkelt kan uttryckas. En god figurs fordringar äro:

1. Den största tillförlitlighet i framställning af form och proportioner samt i uttrycket af öfverbrynen.
2. Iakttagandet af den naturliga storleken.
3. Proportionerlig förstoring, då föremålet är för litet och förstora framställning af enskilda fina viktigare delar.
4. Bemärkandet af det naturliga läget och riktningen samt härmning af naturen i sådana ställningar, som för kroppen i lefvande tillståndet äro egna.
5. Trogen härmning af färgerna.

Gemensamma regler för kännetecknen på art, slägte, ordning och klass.

1. Kännetecknen böra tagas [bestå] af väsentliga, ingen förändring underkastade, tydliga och bestämda kännemärken.
2. De böre ej innehålla några jemnförande kännemärken, emedan dessa icke kunna ses på naturkroppen själf utan förutsätta kännedom af ett annat. Storleken måste således uteslutas.
3. De få äfven icke hafva afseende på krop-

pens yttre tillfälliga vilkor, såsom vistelseort, klimat, tid och användande.

4. De böra blott innehålla verkligt åtskiljande kännemärken, alla sådana alltså uteslutna, som gemenfamt tillkomma släktet, ordningen, klassen, m. m.

5. Deras skönhet består i kännemärkens väfentlighet och tydlighet i uttryckens korthet, beflämndhet och fullständighet.

6. De undvika derföre allt, som kunde förlänga raden af ord. I Latinska konstspråket sättes i stället för det egna ordet *et* ett *que*; i stället för *vel* eller *seu* ett *ve*. Så måste äfven *atque*, *semul* undvikas.

7. Man betjenar sig af komma (,), eller femikolon (;), för att åtskilja delarna; af kolon (:), der delarnas delar angifvas. Punkten slutar meningen.

§. 103.

Regler för artkaraktern i synnerhet:

1. Den skall efter *Linnés* föreskrift ej innehålla mer än tolf ord.

2. Dessa skola sättas i den grammatikaliska ablatifven, som merendels kan undvikas, om man blott betjenar sig af Nominatifven.

3. Kännemärken böra i ordning ställas efter en viss öfverligt, att det hela nämnes först och dess delar sedan. Så böra egenskaperne som tillkomma det hela, sättas förut, t. e. *punctatum*, *punctato-striatum*, betyder: delen är öfverallt beströdd med punkter, och har ännu desutom punktskrimor.

4. Den bör omfatta begge könen, ty båda utgöra arten (§. 13).

5. Den bör äfven icke utesluta förändringarna och derföre icke upptaga alla förändring underkastade kännetecken.

§. 104.

Reglor för slägtkännetecknen i synnerhet:

1. Kännetecknen böra tillkomma alla under ett slägte inbegripna arter.

2. De böra tagas af alla väsentliga kännetecken, som ingen förändring äro underkastade; ty slägtet bestämmes genom *habitus* (§. §. 87.90).

§. 105.

Reglorna för Klasfens och Ordningens kännetecken i synnerhet

läta i allmänhet icke väl bestämma sig, blott så mycket kan deraf angifvas, att de böra omfatta alla under dem befintliga slägten. I det artificiella systemet eller registret till naturkropparnas igenfinnande böra defamma slägten som höra till flera än en ordning eller klas, upptagas i begge. Ty det artificiella systemet får icke efter sina ensidigt valda åsigtet söndra slägten såsom naturliga och oföränderliga.

Det artificiella systemets godhet beror på en passande mängd af dess afdelningar, af deras proportionerliga storlek, af de valda kännetecknens väsentlighet, lätta uppfinning och allmänna användbarhet, samt af det med alla dessa egenskaper förknäade annalkande [värmande] till naturen.

Reglor för namngifningen:

Hvarje art bör få ett namn, *nomen*, som måste egentligen tillhöra arten och likfom myntet hafva ett bestämdt värde. Det vore kanske bättre om hvarje art hade ett eget enkelt namn, men emedan svårigheten, att uppfinna så många namn, skulle blifva allt för stor och minnet för mycket belastadt, så är det rådligare, att med Linné förfäsa vid hvarje art slägtnamnet, till hvilket den hörer, och beteckna arten genom ett slägtnamnet bifogadt egenskaps-ord [adjekt.]. Ju mer man skiljer slägen enligt naturen, desto mer rekommenderar sig denna benämningssmetod, och det är en af de förnämsta grunder för den satsen, att släkten böra vara naturliga, då man besinnar, att språkets natur icke tillåter, med ett namn beteckna o-naturligt förenade, alltså oförenliga föremål.

Namnet, som betecknar släktet, kallas slägtnamn, *nomen genericum*.

Det slägtnamnet bifogade egenskaps-ord, som bör beteckna arten, kallas trivialnamn, binamn, *nomen triviale*.

Hela den af släkt- och trivialnamnet sammansatta benämningen är artnamnet, *nomen specificum*.

Då ordningar och klasjer ännu alltid äro underkastade en alltför stor förändring, så att vi måste nöja oss med artificiella ordningar och klasjer, är antagit, att icke bifoga deras namn till namnet för släktet och arten. De kallas därför stumma namn, *nomina muta*, i motsatts af släkt- och art-

namnen, hvilka kallas ljudande namn, *nomina sonora*, emedan de alltid måste utläsas.

Att beteckna artförändringar, bifogas till artnamnet ännu ett särskildt egenkapsord, som har affeende på förändringen.

§. 107.

Reglor för Slågtnamnen:

1. Hvarje slägte bör blott hafva ett namn.
2. Hvarje slägte i naturen bör hafva ett eget namn.
3. Slågtnamnet bör vara enkelt och ej bestå af två förändrade ord.
4. Det bör, om görligt är, vara ursprungligen enkelt och icke sammanfatt af två ord.
5. Man kan taga det ur Latinska språket eller:
 6. Ur det Grekiska, dock så, att det får en Latinsk ändelse ock böjes, som ett Latinskt ord.
 7. De namn äro falska, som blifvit sammanfatta af ett Grekiskt och ett Latinskt ord.
 8. Man bör undvika namn, lånta ur andra språk, i synnerhet, om de hafva tungt uttal.
 9. Man bör undvika sådana, som blott deruti åtskiljas från andra slågtnamn, att ett ord eller en stafvelse sättes framför dem.
 10. Namn, som lyckas på *oides* äro icke goda, emedan de blott uttrycka ett yttre förhållande.
 11. Man söke, att akta sig för allt för stor likhet i benämningarna.
 12. Namn, som andra vetenskaper och konster använt till konstord, böra icke brukas i naturalhistorien.

13. Åfven måste man akta sig, att välja sådana namn, som redan äro gifna åt klasjer och ordningar.

14. Slågtnamn, som motsäga några eller flera i slågtet innefattade arter, äro illa valda.

15. Slågtnamnet bör i synnerhet beteckna arternas hufvudegenskap. Men då denne ofta är svår eller icke möjlig att märka, så nyttjar man andra förhållanden, och det bör icke vara användbart, om desla förhållanden ej alltid äro användbara på alla arter. Detta fel är åtminstone dragligare än den böda, som måste förökas för minnet, när man endast vill välja sådana namn, som alldeles icke uttrycka någon egenskap.

16. De namn, som vi finna i de gamlas [äldres] skrifter, böra i synnerhet vara ois heliga

17. Åfven så heliga äro för ois de namn, som blifvit gjorda, att hedra minnet af förtjenta Naturforskare. Man sköte blott icke med desla minnesvärdar af förevigandet.

18. Ett annars tadelritt, ois genom de äldre Naturforskares skrifter öfverlemnät namn, bör oförändradt bibehållas, till och med om det mera passade för ett annat slågte.

19. När ett slågte delas i flera, så behålla de arter det gamla namnet, på hvilka det bäst passar sig, eller som äro de mest bekanta. Så mycket som möjligt är, uppföke man åt de på detta sätt uppkomna slågtnamn enahanda grammatikaliska könändelser, på det könändelsen för triviala namnen ej må behöfva ändras (§. 108, N. 5).

20. Namnet bör skrivas med latinska bokstäfver och främmande bokstäfver böra förändras

på Latinska vifet. Så förändre man de Grekiska ändelserna:

os till us.

ov — um.

Diftongerna:

œi till æ.

ei — e eller i.

oi — oe.

ou — u.

Vokalerna:

η till a eller e.

ω — o.

υ — y

Konsonanterna:

κ — c.

ξ — rh.

χ — ch.

θ — th.

φ — ph.

γχ — nch.

γγ — ng.

21. Slågtnamnet skall icke hafva öfver sex stafvelser (*Sesquipedalia*), om det kan ske, icke öfver tolf bokstäfver. Det bör ej genom sammanställning af flera konsonanter eller vokaler vara svårt, att utläsa.

1108.

Reglor för Trivialnamnet:

1. Trivialnamnet bör följa på slågtnamnet.

2. Det bör vara skildt från slågtnamnet såsom ett eget ord.

3. Det bör vara enkelt och ej bestå af två förändrade ord.

4. Det kan vara ett adjektiv eller ett som tillfatts [apposition] brukadt substantif.

5. Adjektivet (4) råttar i Grammatikaliska könet sig alltid efter slågtnamnet.

6. Apposition (4) blir derigenom utmärkt att dess begynnelsebokstav är stor. Den bör deklineras med slågtnamnet.

7. Trivialnamnet bör så mycket möjligt är undvika uttryck af yttre förhållanden *).

8. Det bör därför icke vara komparativt eller superlativt.

9. Det bör beteckna ett jakande och ej ett nekande begrepp.

10. På lätt naturlighet måste det i synnerhet göra anspråk och undvika vidlöftigt fökta systerningar (ordlekar) såsom ett illa klädande prål.

11. Appositioner böra med blotta Latinska bokstäfver och på Latinska viset skrivas, undantagande de männens namn, hvars hågkomst trivialnamnet skall innehålla.

12. Trivialnamnen blefvo först af Linné införda och dem bör sednare naturforskares aktning så mycket mindre beröfvas, som de nästan allrid äro lyckligt valda. Det är därför en billig lag, att alla af Linné gifna namn sorgfälligt bibehållas, och att granskaren der återställer dem,

*) De så allmänt förekommande namn: *affinis*, *similis*, *asfinitis*, *distingvendus* o. d. l. böra helt och hållet förkastas, emedan de utmärka yttre förhållanden, som man hos arter i och för sig själva icke kan känna.

hvarest man, af hvad orsak som hållt dem uraktlåtit och i deras ställe valt nya. Denna lag kan med vederbörlig inskränkning äfven så vidt utsträckas, som lagen för släktnamnen §. 107, N. 18.

§. 109.

Till benämningar för klasfer och ordningar böra icke väljas de, som redan äro använde för släkten. Dessutom gälla för dem föreskrifterna: 1. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 18. 20. 21. §. 107, med behörig förändring.

§. 110.

Synonymi.

Synonym, *synonymum*, är det namn, som andra författare gifvit åt samma slägte eller art eller artförändring.

Till historien om hvarje slägte och art höret synonymernas uppräknande. De tjena tillika såsom anvisning, hvarest man kan finna beskrifningar, figurer och betraktelser öfver släftet och arten. Sättet att uppräknas eller citera är skiljaktigt. Hvarje synonym bör börja en egen rad; hvarje bör tydligt och utan all förvirring angifva namnet, slägtet eller arten, författaren, skriften och sidotalet.

Man begynner hållt med den författaren, som först nämnt slägtet eller arten, hvilken således blir tecknad derigenom såsom uppfinnare, och så sliger man efter tidföljden ned till de nyaste.

Autingen ställer man det förnämsta systemets namn främst och går så i ordning till de äldre författare som intet kände något system. *Eller*

ställer man synonymerna i ordning efter namnens öfverensstämmelse, utan att hafva afseende på författarens tidföljd, och sätter sist de författare, som hafva gifvit alldeles inga namn. Man sammanställer arternas synonymer efter slågterna. För rummets besparande betecknar man genom ett strek, att namnet är enahanda med näst föregående, eller man bortlemnar äfven väl i detta fall streket helt och hållet. Har det följande synonymet slågtnamnet gemensamt med det näst föregående; så tillfätter man äfven blott slågtnamnets första bokstaf.

Till synonymer höra äfven de benämningar, som slågten och arter hafva i särskilda språk.

XII. Afdelningen.

Mått, *Mensura*.

§. III.

Längdemåttet:

814. Hårsmån, *latitudo capillaris*, en tolfedel af en Pariserlinie (efter det gamla måttet).

815. Linie, *linea*, en tolfstedel af en Pariser tum — [linielångt, *linearis*].

816. Halftum, fingersbredd, *unguis*, eller sex linier (815). Längden af nageln på ett finger — [halftumslångt, *ungvicularis*].

817. Tum, tumsbredd, *pollex*, en Pariser tum, längden af tummens sista falang — [tums-långt, *pollicaris*].

818. Tvårhandsbredd, *palmus*, tre Pari-

fer tum, handens bredd, tummen oberäknad — [tvårhandslångt, *palmaris*].

819. Storspann, *dodrans*, nie Pariser tum, afståndet emellan de utsträckta tummens och lillfingrets spetsar — [storspannlångt, *dodrantalís*].

820. Spann, *spithama*, sju Pariser tum, afståndet emellan utsträckta tummens och pekfingrets spetsar — [spannlångt, *spithamæa*].

821. Fot, *pes*, tolf Pariser tum, afståndet från armbågen till tånmens bas — [fotlångt, *pedalis*].

822. Halfannan fot, *cubitus*, eller sutton Pariser tum, afståndet från armbågen till yttersta spetsen af medlersta fingret.

823. Aln, två fot, *brachium* [*ulna*], tjugufyra Pariser tum, afståndet från armhålan till spetsen af medlersta fingret — [alnslångt, *ulnaris*].

824. En famn, *orgya*, sex fot, en mans längd — [famnslångt, *orgyalis*].

§. 112.

Måttet af kroppens innehåll [kubik-måttet]

bör ett riktigt ögonmått angifva. Det lättar ofta mycket artens igenkännande.

Storleken, *magnitudo*, och litenheten, *parvitas*, bestämma kroppens innehåll, längden, *longitudo*; bredden, *latitudo*; högden, *altitudo*; kortheten, *brevitas*, längdmåttet. Man säger två gånger, tre gånger, många gånger större, *duplo*, *triplo*, *multo major*, men icke två gånger o. s. v. mindre, *duplo* etc. *minor*, utan hälften, en, två tredjedelar mindre, *dimidia*, *tertia parte minor*. Det är öfverflödigt,

att anmärka, det en kropp kan vara två gånger
flörré än en annan, utan att vara två gånger längre.

För vigten, *pondus*, har man ingen antagen
vigt-tabell. [Man kallar den lätt, *leve*, som är lätt-
tare än vattnet. Tung, *grave*, som är tyngre än
vattnet under samma volum].

XIII. Afdelningen.

Upphållsställe: [växtställe,
vistelseort], *habitatio*.

§. 113.

A. Klimat, luftstrek, himmelsstrek, *clima*:
det delas

I. I heta luftstrek, *clima torridum*, som
är vid pafs 30 grader bredt på båda sidor om eqva-
torn [der förekomma Tropiska naturalster ut]

825. Det Indiska luftstrek, *clima indi-
cum*, mellan sjelfva vändkretsarna ända till 24 gra-
den från eqvatorn, hvarest ingen frysning [frost]
äger rum, och regariden företräder vintrens ställe.

826. Det Arabiska luftstrek, *clima
arabicum*, norr om kråttans vändkrets, hvarest de
stora sandöknarna och den fortfarande torrkan så
föröka hetten, att jorden blir brännande.

827. Söderhafvets luftstrek, *clima au-
stralicum*, söderom stenbockens vändkrets, innefat-
tande äfven goda hoppsudden, hvarest år sommar,
då vi hafva vinter.

II. I tempererade luftstreket, *clima temperatum*:

828. Medelhafs luftstreket, *clima mediterraneum*, som sträcker sig från 30:de till vid påls 45:te graden och innefattar kusterna af medelhafvet, jemte de Asiatiska nejderna under samma bredd.

829. Det nordliga luftstreket, *clima septentrionale*, ifrån 45:te graden till början af poltrakterna. Man delar det i det mildare och kallare luftstreket. Af samma temperatur är Amerikas södra udde.

830. Det österländska luftstreket, *clima orientale*, som innehåller norra Asien, Siberien och Tartariet.

831. Det västerländska luftstreket, *clima occidentale*, som innehåller norra Amerika ända till Carolina.

III. I kalla luftstreket, *clima frigidum*, ända till polen:

832. Det kalla luftstreket, *clima frigidum*, Polarländerna, som öfverensstämma med Alpiska luftstreket.

§. 114.

B. Orternas höjd öfver hafsytan angifves efter barometern:

§. 115.

C. Uppehållsstället, Växtstället, är

I. Vatten:

833. Det stora världshafvet, saltsjön, oceanen, *pelagus, oceanus*, det långt ifrån landet aflågsna vida hafvet.

834. Hafvet, *mare*, de af trångare gränfor inneslutne världshafvets delar och de till dess kust gränfande trakter. Hit hōra medelhafvet och hafsvikarne.

835. Hafskusten, sjöstranden, stranden, *litus*, är sandig, stenig eller gyttjig och sköljes af hafsvattnet, samt mättras (*impregneras*) med salt.

836. Saltkällor, *salinæ*, källor, som innehålla upplöst koksalt och andra saltarter.

837. Hålsobrunnar, *fontes salutare*, de stundom varma, med salt, jord, metall, svavel och dylikt mättade källor.

838. Källa, *fons*, hvarest vattnet klart och kallt uppväller [framrinner].

839. Bäcker, floder, strömmar, *rivi*, *fluvii*, *flumina*, som flyta med klart, något kallt vatten, [hvilket aldrig bottenfryser].

840. Insjöar, sjöar, *lacus*, hafva rent vatten på en fast botten och alltid tillopp.

841. Fiskdammar, *piscinæ*.

842. Flod- och sjöstrand, *ripa*.

843. Tjern, graf, *stagnum*, *fossa*, stillastående vatten på dyfull botten,

844. Kårr, *paludes*, med gyttjigt vatten och orenlighet uppfyllt, om sommaren lågre och mer uttorkadt.

845. Puls, göl, pöl, *lacunæ*, den i platta insänkningar samlade återstående delen efter regnet, som af värmen förtorrkas.

846. Fly, mor, torfmåse, *palus cæspitosa*, gyttjig jord med mosla blandad, på öfverbrynen med tufvor, som omgifvas af djupt dyfullt vatten.

847. Myra, *locus uliginosus*, vattensjuka

ställen, som förortlaka ett stinkande vatten och äro ganska ofruktbara.

848. Öfversvämmade ställen, *inundata*, hvarest flödande strömmar utbreda vatten, som hetan åter plågar uttorka.

II.

Berg:

849. Alper, *alpes*, de högsta berg, hvars spetsar höljas af en evig snö och äro utan träd; men mosfa betäcker deras insänkningar.

850. Fjäll, klippor, *rupes*, steniga och torra berg och backar.

851. Berg och backar, *montes et colles*, äro sandiga, torra och ofruktbara ställen. [De här af, som längst äga solen och äro skoglösa, kallas solfält (i soliken), *aprica*.]

852. Öppna fält, *campi*, de för solen och vinden utfatta upphöjda [och måst med mosfa betäckta] slätterna.

853. Dalar, *convalles*, mellan bergen, hvilke, om de äro tränge, kallas *pals, fauces*.

III.

Skogar:

854. Ljufe [glese] skogar, *sylva*, på ofruktbar sandjord.

855. Dystre [täte] skogar, *nemora*, vid bergsfötter, på vattensjuk djord, som är ständige beskuggad och uppfylld med en fuktig luft, hvilken ej är utfatt för vinden.

856. Mörke skogar, barrskogar, *pineta*.

857. Buskage, skogsbryn, *marginis sylvarum*, skogskanter, der de stöta till flacka landet.

858. Löfdunge, lund, *lucus*, småskogar på

flacka landet, bestående utaf blott löftråd eller utaf löftråd och barrtråd tillhopa.

858 a. [Trädskolor, *arboreta*, trakter med glest stående tråd, äfven fruktträdgårdar, *po-meta*].

859. Småskog, *fruticetum*, *arbuscum*, låga buskar och små skogsplanteringar [hit höra törnsnar, *dumeta*, och pilbuskager, *saliceta*].

860. Gårdsgård, häck, *sæpes*, en af lefvande buskar och trävirke gjord hägnad för landet.

860 a. [Hedar, *ericeta*, torre, skoglöse och för folen öppne trakter, som äro bevaxte med hedris (ljung), *Erica*].

860 b. [Vinberg, *vineæ*, *vineta*.]

IV. Slåtta Fält:

861. Ångar, *prata*, växtrika slätter och flacke dalar. De äro fruktbare, *fertilia*, torre, *exsucca*, eller fuktige, *humidiuscula*.

862. Betesmark, mülbete, *pascua*, ofruktbara, torra och sandiga ångar.

863. Trådesjord, *novale*, en obrukad, lig-gande åker.

864. Nyplöjdt land, *arvum*.

865. Åker, åkerfält, *ager*, upplöjdt och odladt.

866. Trädgårdsland, *culta*, *horti*, uppgräfvet gödsladt land.

867. Åkerrenar, *versuræ*, gröne kanter omkring åkern, liksom gödd hårdvall.

868. Gödfellhögar, *fineta*, samlingar af ruttnade växter och djurs spillning.

869. Sopor [smålk, sophög, *bofs*],

quisquillæ, hopar af orenlighet, afskräde af hvarjehanda saker o. d. l.

870. Farvåg, stråkvåg, landsvåg, *viæ*.

871. Grushögar, *runderata*, vid hus, stråkvågar, gator och gamla murar.

872. Fuktiga, rötande ställen, *putrida*.

872 a. [Murar, väggar, tak, grufvor, källrar, m. m. *muri*, *parietes*, *teſta*, *fodinæ*, *cellæ* etc., som nämnas äfven såsom ställen för naturlister, synas ej behöfva förklaras].

§ 116.

D. Jordmänen, *solum*.

873. [Alpjord, *alpinum*, som uppkommit af förrutnade Lichener m. m. och är svart, lätt och alltid lös oaktadt den starkt fuktas].

873 a. [Torfjord, torfmylla, *turfosum*, som uppkommit af förrutnade kärrväxter, i synnerhet *Sphagnum palustre*, är svart, lätt och lös, dock närmare, att låta ålta sig än den förra.

873 b. [Mylljord, *humosum*], svartmylla, *humus*, är ganska fin, och för känslan len. [Den-na jordart, som uppkommit af förrutnade djur och växter, låter ålta sig.

873 c. Salt-, såltingsjord, *salsum*, som uti sig har inblandadt salt].

874. Sandjord, *arenosum*, som består antingen utaf idel [fin] sand, flygsand, *arena mobilis*, eller utaf sådan sand, som derjemte har inblandad annan jord, hvaraf lermo m. m. uppkommer.

Arter åro:

a. [Liggande, *stabile*, blandad med annan jord.

b. Flygsand, *mobile*, utan främmande inblandning.

c. Flodsand, *fabulosum*, ren sand, bestående af ganska grofva korn, och som är uppkastad ur floder, m. m].

874 a. [Örjord, *lapideum*, som är pinnhård och oaktrad påfuktning blir nästan oförändrad.

Dess arter äro:

a. Kiseljord, klappur, *siliceum*, som föredräsvis består af kisel.

b. Lavajord (lava), *vulcanicum*.

c. Kalkstens-jord, *calcareum*, som består utaf kol- eller svafvel-tyrad kalk]

875. Kalkjord, *calcareum* [faller mer eller mindre i hvitt. Låter äta sig fuktad, är stråf men kån ej slipprig. Torrkad är den lös och smulas lätt].

876. Lerjord (Thon), *argillosum*, [fuktad kån den slipprig och sammanhängande, torrkad är den hård.

Dess arter äro:

a. Späcklera (Lehm), som torrkad spricker.

b. Styflera (Klei), hårdare än den förra.

c. Lätt lera (Letten), hyser mätta sand].

877. Mårgeljord, *margaceum*, blandad af lera och kalk.

877 a. Snuggställe, *parasiticum*, som består utaf ännu oförmultnade organiska kroppar. Man skiljer det i

1. Djuriskt, *animale*, och

2. Vegetabiliskt, *vegetabile*.

§. 117.

Då vistelseorten, luftstrecken, temperaturen, storleken och andra mer tillfällige egenskaper ofta

kunna tjena dertill, att igenkänna en naturkropp, så räknar man dem till kännetecknen och åtskijer dem under namn af empiriska kännetecken, *notæ empiricæ*.

Ann. Här vill man anföra, efter rummet så medgifver, något om ljudets arter m. m., hvilket ofvanföre, sidan 100, der allmänna terminologin slutades, ursaktläts.

Ljudet, *sonus*, är

i anseende till sina arter:

877 a. Knallande, *fragosus*.

b. Sprakande, *crepitans*.

c. Knastrande, *strepitans*.

d. Hvinande, *fibilans*.

e. Klingande, *tinniens*.

f. Gällt, *acutus*.

g. Hvalst, *acer*.

h. Doft, *cæcus*.

i. Ihåligt, *inanis*.

k. Helt, *raucus*.

l. Vänligt, *blandus*.

m. Behagligt, *dulcis*.

n. Obehagligt, *gravis*.

o. Förfärligt, *terribilis*.

p. Ömkligt, *miserabilis*.

q. Obestämdt, *vagus*.

I anseende till graderna af dess styrka.

r. Högt, *summus*.

s. Medelmåttigt, *medius*.

t. Lägt, *imus*.

u. Tydligt, *distinctus*.

v. Otydligt, *indistinctus*.

Enskild Terminologi.

I. För Djurriket.

XIV. Afdelningen.

Terminologi för Djurriket.

§. 118.

Djur, *animal*, är en organisk (§. 7.), med frivillig rörelseförmåga begåfvad kropp, som förer den oberedda spisen till ett gemensamt rum innom kroppen, hvarest den sedermera derutur utdrager näring.

§. 119.

Den enklaste del, till hvilken djuriske kroppar genom Mekanisk delning kunna bringas, är djurfibern, *fibra animalis*. Af den bildas följande förste hufvuddelar:

1. Nervefverne, *nervi*, trådar, som äro känsfels verktyg.

2. Muskelnarne, *museuli*, knippen af trådar, som tjena till rörelsens verktyg, de utgöra köttet, *caro*.

3. Cell-våfven, *contextus cellulosus*, trådvåfven, som sammanbinder allt det öfriga och liksom bildar formerna, i hvilka allt är gjutet.

4. Hinnor, *membranæ*, *tunicæ*, sammanfattas genom cell-våfven.

5. Kårl, *vasa*, äro hinnaktiga rör, bestånda för våtskor.

6. Ben, fiskben, *osq*, äro jordartade och faste delar, som tjena till stöd för de mjuka. Äro de böjliga och genomskinlige, så kallas de bruk, *cartilaginee*.

§. 120.

Den viktigaste till djurens bestånd lyftande förrättningen är andedrägten, *respiratio*, atmosfäriska luftens indragning.

Verktygen för andedrägten äro:

878. Lungor, *pulmones*, som ligga innom kroppen, och till hvilka luften bringas genom ett rör, luftrörer kalladt, *arteria aspera*.

879. Gålar (ganar), *branchiæ*, vid ytan liggande, kamformige delar, som besköljas af vattnet, utur hvilket de indraga luft.

880. And-, lufthål, *tracheæ, spiracula*, vid kroppens öfverbryn liggande hål, genom hvilka luften intränger, för att medelst kärlen utspidas i hela kroppen [och sedan åter genom dem utsläppas m. m. se §. 225].

§. 121.

881. I sammanhang med desd verktyg för andedrägten står blodkärlsystemet. I blodkärlen eller ådrorna, *vasa sanguifera*, bringas en af kroppen beredd vätska till de för andedrägten tjänande delar, till luftens vidrörande och sedan föres den vidare till alla delar.

882. Den muskeln, som förenar åderfystemet och i synnerhet genom sin kraft förer blodet i ådrorna till andedrägts verktygen, ifrån hvilka den återfår den och sedan ånyo utspider i hela kroppen, för att åter emottaga den, kallar man hjer-

ta, *cor*. Blodens kringflytande kallas dess omlopp, *circulatio sanguinis*; de blodkär, som afföra bloden från hjertat till delarna, kallas pulsådorr, arterer, *arteriæ*, de åter, som föra bloden tillbaka till hjertat, kallas ådror, vener, *venæ*.

§. 122.

Hjertat är på åtskilligt sätt bildadt och heter: 883. En rummigt, *uniloculare*, när det har blott En hålighet, som man kallar hjertkammaren, *ventriculus*.

884 Med ett hjertöra försedd, *auriculatum*, när det utom hjertkammaren har en hålighet till förkammaren (eller hjert-örat, *auricula*) kallad, begge förenade genom en gemensam öppning.

885. Med två, tre hjertkamrar, två tre hjertöron, *bi-, triventriculatum, bi-, triauriculatum*, efter hjertkamrarnes antal.

§. 123.

Bloden (§. 21.) är skiljaktigt:

A. Till värme-graden:

886. Varm blod, *sanguis calidus*, när den har en märkligt högre värme-grad än den atmosfäriska luften.

887. Kall blod, *sanguis frigidus*, när den icke är varmare än den atmosfäriska luften.

B. Till färgen:

888. Röd blod, *sanguis ruber*.

889. Hvit blod, *sanguis albus*, hvilken man äfven kallar *sanies*, och *techor*.

§. 124.

Slagen af sinnen eller känslor, *sensus*, som vi hafva ofs bekanta, äro Fem:

1. Känsl, *tactus*.
2. Syn, *visus*.
3. Luckt, *olfactus*.
4. Smak, *gustus*.
5. Hörrel, *auditus*.

§. 125.

890. Hufvudsakliga näringen införet djuret genom en på kroppen befintlig öppning, munnen, *os*. Genom den bringas födan till en inom lifvet liggande låderartad säck, *ventriculus*, *stomachus*, hvarest den upplöses eller utspådes och användes till kroppens näring. Det, som icke lemna mera någon näring, bortföres genom en kanal, tarmarna, *intestina*, och afföndras ur en öppning, arfen [aktern], *anus*.

§. 126.

Såsom hjertat är föreningspunkten för ådrorna, så sammanstämna nervverne i hjernan, *cerebrum*: ett gemensamt ställe för känslorna, *sensorium commune*.

§. 127.

Födslo delarne, köndelarne, *partes genitales*, äro:

891. Manlige födslo delar, köndelar, *partes viriles*, *virilia*, hvilke innehålla och afföra hannfåden, *sperma*. Den af dem ur kroppen framstående yttre delen kallas manslem, hannlem, födslo lem, *penis*.

892. Qvinlige födslodelar, *partes femineæ, pudenda*, som innehålla verktygen för bildningen af det tillkommande djuret, dels [yttre del kallas blygd, *vulva*.

§. 128.

Djuren lefva uti:

α. [Månggifte]:

1. Polygami, *polygamia*, när En hanne parar sig med flera honor. Man kallar ordentliga skockar, som befruktas af En hanne, *enhan-nade, monarsenes*.

2. Polyandri, *polyandria*, när En hona parar sig med flera hanner. De i ordentliga skockar lefvande hanner, som, hafva En gemensam hona, *enqvinnade, monothelyes*.

β [Engifte]:

3. Monogami, *monogamia*, när En hanne håller sig blott till En hona.

γ. [Oregelbundet gifte]:

4. Obestämd beblandelse, *Venus vaga*, när ej något af de tre parningslättan noga iakt-tages.

§. 129.

1. Ägglåggande, *oviparum*, är djuret, när det aflemnar sin unge såsom ett i sitt skal inne-slutit lifsåmne (§. 11. a.), hvilket först sinärin-gom utvecklas och blir lefvande. Detta med skal omgifna lifsåmnet kallas ägg, *ovum*.

2. Lifalstrande [dåggande], *viviparum*, är det när det frambär sin unge utan skal och lefvande.

3. Ägg- eller lif-afstrande, *coenogonum*, när det vid en tid lägger ägg, vid en annan föder lefvande foster.

§ 130.

Lifsämnet (§. 11.), så länge det ännu icke är utfatt för luften eller födt, kallas lifsfrukt, *foetus*.

§. 131.

När det framfödda djuret märkligt åtskiljer sig från föräldrarnes tillstånd och först efter sin hudömsning hinner det, så kallar man det larf, *larva*.

§. 132.

893. Flere delar hos djuren kunna indragas och utsträckas. Man kallar dem indragbara, *retractiles*.

893 a. Kringvecklande, *prehensiles*, äro något längre delar, hvilke i förmåga af deras musklar, kröka sig i alla böjningar och kunna linda sig omkring andra kroppar, för att taga dem eller hålla sig dervid.

XV. Afdelningen.

Djur med ryggrad, *animalia ossea*.

133

Djur med ryggrad, *animalia ossea*, kallas sådana, som hafva antingen benknotor eller fiskben (§. 119. N:o 6), hvilka sitta innom kroppen och bilda benstommen, vid hvilken köttet är fästadt.

§. 134.

Benknotorerna, hos ett helt djur tillsammans bilda benstommen, skelettet, *skeleton*.

§. 135.

Verktygen för sinnen, *organa sensus* (§. 124.), äro:

- 894. Huden, *cutis*, för känseln.
- 895. Ögat, *oculus*, för synen.
- 896. Näsan, *nasus*, för luckten.
- 897. Tungan, *lingua*, för smaken.
- 898. Örat, *auris*, för hörseln.

§. 136.

899. Den i synnerhet åtskilda delen hos djuret, hvilken på ett utslutande sätt innehåller hjernan (§. 126.) och sinnen, det af den allmänt utbredda känseln, undantaget, är hufvudet, *caput*.

§. 137.

900. Bål, *truncus*, är den öfrige kroppen, som innehåller inselfvorna.

§. 238.

901. Ledamöter, lemmar, *artus*, äro de vid bälten genom leder fästade rörlige delar.

§. 139.

På hufvudet finnas

I. Ögonen, *oculi* (§. 135. N:o 2.), som äro antingen:

902. Rörliga, *mobiles*, när de genom egna musklar kunna vidas, eller:

903. Orörliga, *immobiles*, när ingen rörelse eger rum.

De hafva:

904. En färgad ring, *iris*, som i midten innesluter

905. Ögsten, pupillen, *pupilla*.

906. Ögonöppning, *apertura oculi*, är öppningen på huden eller köttet m. m., hvilken bestämmer omfånget, huru mycket af ögat utåt skall synas.

907. Ögonvrå, *canthus oculi*, de sidovinklar, hvilka öfver- och underkanten af ögonöppningen (906) göra med hvarandra.

908. Ögonkrets, *orbita*, är fältet som omedelbart omgifver ögonöppningen (906).

909. Ögstensgräns, pupillbrädd, *margo pupillaris*, pupillens omkrets (305).

910. Ögonkånt, *margo orbitalis*, kanten af ögat, hvilken ögonöppningen (906) bestämmer.

911. Ögonlock, *palpebræ*, en rörlig betäckning, som kan helt och hållet eller till en del täcka ögat.

912. Ögonhår, *cilia*, de, vid kanten af ögonlocken (911), besintliga hårrader.

XV. Afdelningen.

Djur med ryggrad, *animalia ossea*.

§. 133.

Djur med ryggrad, *animalia ossea*, kallas sådana, som hafva antingen benknötter eller fiskben (§. 119. N:o 6), hvilka sitta innom kroppen och bilda benstommen, vid hvilken köttet är fästadt.

Ann. Här finnas flera konstord anförda, som visst icke användas i beskrifning på alla till denna afdelning hörande djur, andra lära här saknas, som tåla en vidsträckt användning. Här finnes äfven, så mycket möjligt varit, Förf:s artiklar (§. §.) orubbade, likväl blef någon förändring nödvändig, om de förbättringar, som han gjort i sin *Prodromus Syst. Mammalium & Avium* (tr. i Ber. 1811), här skulle få sitt rum. Detta verk föll juft nu, då elfte korrektursarket var genomgånet, i öfverfättarens händer, som måste anses för sin skyldighet, att efter bästa infikt begagna allt, som kunde lända till verkets förbättring, men i synnerhet allt, som var af Författarens hand. Hvad jag här måst önskat, hade varit en tillräcklig tid, att hinna noga genomgå hvarje artikel flera gånger för att sätta allt på sitt ställe och derigenom undgå den möjliga beskyllning någon torde göra, att öfverfättaren, till ringa åtnad för saken, afvikit från hufvudboken och alltför ofta gjort mer eller mindre tjenliga inflickningar o. s. v. Men derpå lemnas till svar, att så länge dagligen nya upptäckter göras i naturalhistorien, blir svårt att säga bestämdt, hvad uttryck, som skall användas i beskrifning på en enda eller på flera djurklaser tillika, och således i hvad afdelning det eller det ordet bör få sitt rum o. s. v. Ja, om detta fullkomligt skulle utföras, bekänner jag uppriktigt, att mina hittills förvärfvade kunskaper i djurläran ej skulle vara tillräcklige till detta ändamåls vinnande, helst på så kort tid, som mig nu

lemnas, så framt jag icke skulle afbryta tryckningen och försöka en omarbetning af Författ., hvilket såsom icke förr påtänkt, då skulle vara mindre passande, när en tredjedel af boken redan är tryckt.

§. 134.

Sammansättningen af ett helt djurs alla benknotor, som gifva grundstöd åt kroppen och dess delar, är benstommen, skelettet, *skeleton*.

Om benstommens delar i allmänhet:

- a. Hufvudskalle, *cranium*, den delen, som sitter på ryggradens framända, bestående af ben, hvilka dels innesluta hjernan, dels tjena till stöd för ögon, öron, näsa och munn.
- b. Hufvudskål, *calvaria (cranium)*, hufvudets bakdel, som omsluter hjernan.
- c. Ansikte, *facies, (maxillæ)*, hufvudets främre del, som innefattar ögonen, näsan och munnen.
- d. Kåkar (kåkbågar, kåftar), *maxillæ, mandibulæ*, de begge ansigtets vågråta delar, en öfver- och en under-, som genom en led äro förenade, formerande munnen.
- e. Öfverkåk, *) *maxilla *)*, (*mandibula superior*), liksom en omedelbar fortsatts af sjelfva hufvudskallen.
- f. Mulben, mellankåk, *os intermaxillare f. incisivum*, ett enkelt eller dubbelt ben af öfverkåken, som emellan dess ben eller spets är inkiladt.
- g. Gom, *palatum*, öfverkåkens undersida, som formerar munnhålans öfversida, gomhvalfvet.
- h. Kåkbåge *) , underkåk, *mandibula *)*

*) Uttryckets korthet rekommenderar denna åtskilnad mellan bogge kåkarna. I.

(*maxilla* f. *mandibula inferior*), den undre med öfra käken genom en led förenad.

- i. Haka, *mentum*, käkbågens undre framkant.
- k. Tänder, *dentes*, äro ganska hårda sinåben i munnhålan med en fri utdragen ånda, och en fästad i käkarna eller gomen.
- l. Rygggrad, *spina dors* (*rhachis*), kroppens sammanhängande rörformige pelare, som består utaf led förenade ben och innesluter ryggmärgen, *medulla spinalis*, bär framtill hufvudet, på sidorna resbenen och extremiteterna, baktill är den slutet och förläts i en svans.
- m. Ryggknotor [i vidsträcktare mening], vertebrer, *vertebræ* (*spondyli*), de enskilde artiklarna, som bilda rygggraden.
- n. Resben, sidben, *costæ*, äro långa smala ben, som på ryggknotornas sidor äro fästade och med spetsarna mot hvaranlutande.
- o. Bröstben, *sternum*, är ett enkelt eller sammanfatt, omaka ben, fästade mellan spetsarna af främre resbenen.
- p. Bröst, bröstskräf, *thorax*, bälens främre kavitet, omgifven baktill (eller ofvanpå) af rygggraden, på begge sidor af resbenen, framtill (eller under) af bröstbenet, innesluter hjertat.
- q. Korsben, *os sacrum*, den eller de sista rått förenade vertebrerna, hvaruti merendels ryggmärgen slutar, och hvarmed några ben på sidorna äro förenade.
- r. Båcken, *pelvis*, är korsbenet med andra på sidorna varande ben, som bakåt igenstånga buk-

kaviteten och äro tjenligt inrättade till nedra extremiteternas infogning.

- f. Änd-, svans-, fjertben, *os* f. *os* *coccygis*, svansknotor, *vertebræ caudales*, ett eller flera med korsbenet bakut förenade och till svansblöd hos befvansade djur tjenande ben.
- t. Halsknotor, *vertebræ collares*, som ligga mellan hufvudet och bröstskräfvet.
- u. Ryggknotor [i inskränkare mening], *vertebræ dorsales* f. *pectorales*, bröstskräfvets vertebrer, som upphålla refbenen.
- v. Ländknotor, *vertebræ lumbares*, de mellan sista ryggknotan och korsbenet belägna vertebrer.

Ann. För de andra hos Illig. (i Prodr.) bestämde såsom till benstommen hörande delar se §. §. 138 och 146 här nedanföre, m. m.

§. 135.

Verktygen för sinnena, *organa sensus*

(§. 124.), äro:

894. Huden, *cutis*, för känseln.
895. Ögat, *oculus*, för synen.
896. Näsan, *nasus*, för luckten.
897. Tungan, *lingua*, för smaken.
898. Örat, *auris*, för hörseln.

§. 136.

899. Den i synnerhet åtskilde delen hos djuret, hvilken på ett uteflutande sätt innehåller hjernan (§. 126.) och sinnena, det af den allmänt utbredda känseln undantaget, är hufvudet, *caput*.

Ann. Hufvudets delar se §. 134, 139. Tänderna borde här upptagas eller lemnas till de enskilda afdelningar

för hvarje djurklafs för infogningens och formens stora olikhet skull i anseende till desä delar; men efter lllig. har dem i §. 139 skola de der upptagas.

§. 137.

900. Bål, *truncus*, är den öfrige kroppen, som innehåller inelfvorna.

Ann. Bälens indelning m. m. i anf. till benen, se §. 134, i anseende till yttre delar, se §. 143.

§. 138.

901. Lemmar (ledamöter, extremiteter), *artus (extremitates)*, äro de vid bälens (på sidorna af bröstskräfvets och bäckenets) infogade artikulerade ben, tjenande till rörelsens befordran.

- a. De främre eller öfre [bröstskräfvets], *artus pectorales s. antici*, extremiteter på bröstet, plåga bestå utaf skuldran, öfverarmen, underarmen och handen eller framfoten. De kallas armar (framben, framfötter), vingar, och äfven fenor.
- b. Nedre eller bakre [bäckenets], *artus abdominalis s. postici*, extremiteter på bäckenet, bestående utaf lårbenet, skenbenet och foten. Kallas ben och bakben.
- c. Skuldra, *humerus*, den förste eller basdelen af öfra extremiteterna, innefattande skulderbladet och nyckelbenet.
- d. Skulderblad, *omoplata, scapula*, skuldrans första ben, som är fästadt vid bröstskräfvets i trakten af ryggraden.
- e. Nyckelben, *clavicula*, skuldrans andra ben, sitter mellan skulderbladet och bröstbenet. Det saknas hos flera djurslag.
- f. Öfverarm, *brachium (os humeri)*, andre de-

- len af öfra extremiteterna, med sin bas fästad vid skulderbladet, bärande vid sin spets underarmen.
- g. Underarm, *antibrachium*, tredje delen af öfra extremiteterna, enkel eller dubbel, bestående af aln- och strålbenet, medelst en led med basen infogad i öfverarmen, äfven genom led infogas handen i spetsen.
- h. Alnben, stora armpipan, *ulna*, underarmens förnämsta ben, hvars öfra bakutskott är
- i. Armbogutskottet, *olecranon*.
- j. Strålben, lilla armpipan, *radius*, underarmens andra ben, som stundom är dubbelt.
- k. Hand, framföt, *manus* s. *pes anticus*, de öfrige [på underarmen följande] artiklar, sammanfattade i ett [formerande spetsen] af öfra extremiteterna.
- l. Handlofve, *carpus*, den närmast alnbenet sittande och af flera ben sammanfatta basdelen af handen, framfoten, framhökeln hos fyrfota djur.
- m. Mellanhand, *metacarpus*, handens benbündt, som följer på handlofven och vid spetsen bär fingrarna.
- n. Fingrar, tår, *digiti* [*dactyli*], som merendels äro artikulerade och bilda bröstskräfextremiteternas spets.
- o. Falang, *phalanx*, är hvarje småartikel af artikulerade fingrar, tår.
- p. Nagelartikel, kloartikel, *rhizonychium*, den sista finger-, tåfalangen, som bär nageln, klon.
- q. Lårben, lår, *femur*, det i bäckenet infogade första benet af bäckenets extremiteter.
- r. Stora benpipan, skeuben, *tibia*, den an-

dre delen af bäckenets (eller de nedra) extremiteter, genom ledfogning vid sin bas förenad med låret; vid spetsen med foten.

f. Vadben, *fibula*, ett något långt långs med benpipan liggande ben, som oftare saknas.

t. Knåskål, *patella*, *rotula*. ett ben, betäckande framsidan af leden mellan låret och stora benpipan.

u. Fot, bakfot, *pes*, sammanfattningen af alla artiklar, som följa på benpipan hörande till de nedra extremiteterna.

v. Vrist, *tarsus*, fotens basdel [förste benbundet], bestående utaf flera ben, hörande till de nedra extremiteterna, bakhöckeln hos fyrfota djur.

x. Mellanfot, fotlag, *metatarsus*, fotens andre del [andre benbundet], äfven sammanfatt af flera leder, bärande tår på spetsen.

y. Tår, falanger, nagel-, kloartikel, se n. o. p. här ofvanföre.

z. Armbåge, armveck, *cubitus*, ledfogningen mellan öfver- och under-armen.

å. Handled, *flexura* (höckelled, *genu*, hos fyrfota djur), ledfogningen mellan underarmen och handlofven.

å. Knå, *genu*, är ledfogningen mellan låret och stora benpipan, betäcket framtill af knåskålen och formerar bakut knåvecket, *poples*.

ö. Fotled, *suffrago*, ledfogningen mellan stora benpipan och vristen.

a 2. Hål, *talus*, *calx*, *calcaneus*, vristens bakutskott.

b 2. Fotknölar, *malleoli*, vadbenets och stora benpipans spetsutskott.

Ann. Ifrån denna (beninrättningens) beskrifning, som

i det måta är lämplig på människokroppen, afviker den, som man skulle göra med afseende blott på de fyrfota djuren, ganska mycket, ty hvad der kallas fotled, hofled, karled, m. m. svarar ingalunda emot fotleden, handleden m. m. hos människan, och så i annat.

§. 139.

Hufvudet, *caput*.

I. I afseende till sina trakter.

902 a. Nos, tryne, *rostrum*, aniktet antingen hela eller dess nåsdel.

Ann. De hornaktige och framstående kåkar man finner hos foglar, kallas nåbb, nåf, *rostrum*.

b. Aniktetsvinkel, *angulus facialis*, den vinkeln, som en från pannans måst framstående punkt och genom öfverkåakens framkant dragen rät linie gör med en annan rät linie, dragen genom basen af nåsborrarna och yttre hörselgången.

c. Anlete, *vultus*, aniktets (§. 134, c.) omkrets.

d. Kulle, hjässa, *vertex*, hufvudkålens öfversta del mellan öronen.

e. Framhufvud, *frons*, främre delen af hufvudets öfversida från ögonen ända till midten af kullen.

f. Bakhufvud, *occiput*, bakre delen af hufvudets öfversida, i motsatts af framhufvudet från midten af kullen ända till bakhufvudets stora hål, (*foramen magnum*).

g. Panna, *frons*, neiden af framhufvudet mellan ögonens öfra och kullens framgräns.

h. [Flint (glatta, Retz.), *glabella*, den delen af pannan, som ligger under ögonbrynen, eller hellre: den öfverste delen af näsan emellan ögonen, då den är på något sätt utmärkt].

- i. Tinningar, *tempora*, den till pannan grän-
sande nejden af hufvudets sidor mellan ögon
och öron.
- k. Lågkind [påskind], *bucca*, nejden mellan
kinden, näsan och örat.
- l. Högkind [kindben], *gena*, nejden mellan ögat
och påskinden, öfverdraget på högkindbågen
(*arcus zygomaticus*).

Ann. Jag har undvikit, att nyttja kindbågar så väl
här, som ofvanföre (§. 134), der frågan var om *ma-
xillæ*, ehuru ett begagnande af detta ord i först-
nämnda mening hos en berömd Akad. författare, som
dertill synes visserligen hafva haft ganska goda skäl,
skulle rättfärdiga det, men då vårt språk ifynnerhet
det Bibliiska synes bestämt ordet kåkbåge för den
del, som i omnämnda §., kallas kåkbåge, torde ut-
trycket i ingendera mening i vetenskapligt afsean-
de vara antagligt.

- m. Kind, *malæ*, baknejden af kåkbågen på beg-
ge sidor ända till ledfogningen af dess begge
grenar.
- n. Underhaka, *ingluvies*, undernejden mellan
kåkbågens grenar och struphufvudet. Haka
m. m. (se ofvanföre: §. 134 i.).
- o. Örtrakt [örontrakter], *regio parotica*,
nejden omkring öronen.
- p. Ögtrakt [ögontrakter], *regio ophthalmica*,
nejden omkring ögonen.
- q. Nästrakt, *regio nasalis*, nejden omkring
nåsan.
- r. Munntrakt, *regio oris*, omkring munnen.
- f. [Nåsgata, -grop, *lacuna s. philtrum*, en
urgrundning ell. fära, som går från nåsans
skiljevågg ner till läppen].

II. *I anseende till örat, auris.*

- 903 a. Hörfelgång, *meatus auditorius*, den utifrån inåt örat ledande pipen.
- b. Örmufsla, utöra [örlåpp, öra], *concha, auricula*, den framstående hörfelgångens yttre, hudartade, ofta utvidgade och förlängda kant [utskott].
- c. Örlifst, *heligma (helix)*, den yttre, örmufslans bakre inrullade kant.
- d. Motlifst, *anthelex*, den inre, upphöjde med örlifsten nästan parallele kölen i örmufslan.
- e. Örvinkel, *tragus*, ett utskott af fram- och utkanten hos örmufslan framför hörfelgångens mynning.
- f. Motvinkel, *antitragus*, det mera bakåt, örvinkeln motsatta utskottet, i hvilket motlifsten inunder utlöper.
- g. Örtipp, *lobulus*, örmufslans nedra och yttre, under örvinkeln stående utskott.
- h. Kantförsedd örmufsla, *auricula marginata*, som är försedd med örlifst.
- i. Bortgömda örmufslor, *auriculæ absconditæ*, som ej framskjuta utur det ludna skinnets.

Ann. Fördubbladt utör., m. m. se S. 158.

III. *I anseende till ögat, oculus.*

904. a. Ögklot, *bulbus oculi*, den mer eller mindre klotformige, af våtkor och hinnor omgifte ögats kropp.
- b. Hvita eller sammanbindande ögonhinnan, *tunica conjunctiva s. adnata*, framhinnan, som är en fortsättning ifrån ögonlocken till ögklotet och öfverkläder dess framsida, är hvit omkring hornhinnan.

- c. Hornhinna, *tunica cornea*, är den främre genomskinliga hinnan, som uppfyller framöppningen på den ögklotet omgifvande hårda hinnan, *t. sclerotica* och är dervid fästad.
- d. Regnbågshinna, ögring, *iris*, *tunica iridea*, *iris*, den, drushinnans mångfårgade, kårilfulla framring, som innesluter ögsten.
- e. Ögsten, pupillen, *pupilla*, det af regnbågshinnan omgifva mörka mellanfältet.
- f. Ög- eller ögonhvarf, *orbita*, hufvudskallens hålighet, hvaruti ögat hvilar — ögkrets, hålighetens utåt synbara del.
- g. Ögonlock, *palpebræ*, hudartade, rörliga lock, som antingen helt och hållet eller till en del betäcka ögat och äro sammanhängande fortsättningar af den allmänna huden.
- h. Blinkhinna, täckhinna, öghinna, *membrana nictitans*, en rörlig hinnaktig betäckning, som kommer från insidan af ögvrån och inunder ögonlocken betäcker ögat, antingen helt och hållet eller till en del.
- i. Ögonhår, *cilia*, hår, som stå på den fria kanten af ögonlocken.
- k. Ögöppning, *apertura oculi*, det utvårtes synbara fält, som, då ögonlocken tillbakadragas, ögklotet uppträder.
- l. Ögvrå, ögonvrå, *canthus oculorum*, de firdovinklar, hvilka öppningens [ögonlockens] öfver- och underkanter göra med hvarandra.
- m. Näsans [inre] ögvrå, *canthus nasalis*, den inre eller främre, näsan närmare liggande vrån.
- n. Tinnings [yttre] ögvrå, *canthus tempo-*

ralis, den yttre eller bakre mot örat belågen viån.

- o. Tårgröp, *fossa s. sulcus lacrymalis*, tårfläcken på inra högkindens småhålighet, en under hvardera ögat, nära inra ögvrån belågen och med denna genom en rånna sammanhängande. Den affödrar en alldeles egen våtska.

IV. *I anseende till näsan, nasus.*

- 905 a. Nåsborrar, *nares*, den dubbla utmynningen af näsans inre hålighet, der lucknerfverne äro spridde.
- b. Skiljevågg, nåsbrusk, *septum s. dissepimentum narium*, som skiljer nåshåligheten i två öppningar.
- c. Nåsa (yttre), *nasus (externus)*, ansiktets utvärtes del, som innehåller nåsborrarna.
- d. Nåsutskott, *pterygium (pinna)*, den yttersta nedersta och distinkta del af nåsborrarnas utvågg.
- e. Rörformige nåsborrar, *nares tubulosæ*, som utlöpa i ett rundt och slutet rör, och ej hafva något distinkt nåsutskott.
- f. Mule, *chiloma*, näsans läppånda tillika med själfva läppen, när han är tjock (aufgetrieben).
- g. Nåstipp, *rhinarium*, nåsåndan, när den är kal, finhudig och merendels fuktig.
- h. Nåsbihang, *prosthema*, ett på åtskilligt [1036—40] lutt bildadt vidhångsle på näsan.

V. *I anseende till munnen, os.*

- 906 a. Munnhåla, *cavum oris*, den genom kåkarna formerade, åt sidan genom påskinderna inlutne håligheten; upp till mellan tungan och gomen; nertill mellan tungan och kåkbå-

- gen; fram till mellan tungspetsen och tänderna eller läpparna.
- b. Tunga, *lingua*, en köttig med smakvårtor försedd del, som vid basen understöddes af tungbenet, or *hyoideum*, är inunder fäst af tungbandet, *frenulum*, och med en fri spets.
- c. Maskformig tunga, *lingua vermiformis*, en något lång och smal rundaktig merendels sträck- och indragbar tunga.
- d. Läppar, *labia*, kanten af huden vid käkarnas utkanter.
- e. Läpp *) (öfverläpp), *labrum (labium superius)*, öfverkåkens läpp.
- f. Lip *) (underläpp), *labium (labium inferius)*, underkåkens läpp.
- g. Munn-gipa, munnvinkel, *angulus oris*, vinkeln, som läppen gör på båda sidor med lipen.
- h. Munnöppning, gap, *ritus*, bestämmes af utspärrade käkar.
- i. Kindpåsar, *sacculi buccales (ventriculi buccales, buccæ saccatae, thesauri)*, munnhålans hudartade småläckar i påskinderna, tjenlige att deri förvara mat.
- k. Tandgård, *tomium*, den i munnhålan fria, till tuggning tjenlige kåkkanten, i hvilken tänderna äro fästade.
- l. Tandkött, *gingiva*, en kårlfull, öfver tandgården utbredd hud, som tätt omfattar kronan (908 c.) af tänderna, der de finnas.

*) Denna åtskillnad af uttrycken läpp och lip rekommenderar sig genom sin korthet och är redan antagen om inspekterna.

- m. Tandhåla (tandlåda, tandrum, *Romanf.*), *alveolus*, en hålighet i käkbenen, hvaruti en tand är infogad.
- n. Tandlös m. m. *edentulum etc.*, är den munn, käk, käkbåge och gom, som har inga tänder.

A. Tändernas inre byggnad, *dentium textura.*

- 907 a. Benmateria, *substantia ossea*, tandens inre, i brättet filkesartade hufvudbeständsdel, utgör antingen hela tanden eller åtminstone dens bål.
- b. Elfenben, *ebur*, kallas samma materia, när den utmärker sig genom sin hvithet, sammanfattning och hårdhet.
- c. Emalj, *indumentum vitreum (substantia vitrea)*, den hårdare, tätare, nästan glasaktiga och hvitare materien, som antingen blott bekläder tanden på ytan eller och intränger uti fällar i tandens inra.
- d. Hornöfverdrag, *indumentum corneum (substantia cornea)*, det tunna, gulaktiga, många tandrötter öfverklädande öfverdraget.
- e. Tandkitt, *indumentum corticale (cementum, Cuvier)*, den mindre hårda ofta svartaktiga eller anslupna materien, som öfverdrager emaljen på de halffammanfatta och bladiga tänderne, uppfyllande deras mellanrum.

B. Tändernas delar och figur,
partes et figura dentium.

- 908 a. Tandrot, *radix dentis*, tandens nedre del inom tandkötet och tandhålan merendels saknande emaljen.

- b. En-, två-, tre-, mångrotig tand, *dens mono-, di-, tri-, polyrhizus*, som är förledd med En, två, tre, många rötter.
- c. Hålrötig tand, *dens coelorrhizus*, hvars rot är hålig.
- d. Tätrotig tand, *dens stereorrhizus*, hvars rot är solid.
- e. Tandkrona, *corona dentis*, tandens öfre och fria, den utom tandköttet och tandhålan varande delen.
- f. Tandhals, *cingulum (collum dentis)*, ett mer eller mindre tydligt mellanrum, sönderingslinien mellan tandkronan och tandroten.
- g. Tandhvirfvel, tuggyta *coronis* (hos flera krona, *corona*), den öfversta fria, tandkronans ändyta.
- h. Öfverdragen tand, enkel tand, *dens obductus (dent simple, Cuvier)*, hvars inre benmateria i tandkronan är med emalj öfverdragen från alla sidor, men blott på ytan.
- i. Skifrig tand, sammansatt tand, *dens lamellosus (dent composée, Cuvier)*, hvars benmaterie och emalj gå få in i hvarandra, att tandens genomskärning i hvarje riktning framställer begge materierna och tanden består utaf ester hvarandra lodrätt ställda lameller.
- k. Fällig med emalj, halfsammansatt, *dens complicatus (dent demicomposée, Cuvier)*, med enkel rotdel och flera af emalj bildade fällar, som mer eller mindre intränga i den inra benmaterien, men skilja icke tanden i lameller.
- l. Emaljlista, *machæris*, den på tuggytan framskjutande kanten af emaljen hos afnöta skifriga eller med emalj fälliga tänder.

- m. Småtrådig tand, *dens fibrosus*, som är sammanfatt af långdtrådar eller smårör.
- n. Plätt-tänder [Barten], *elasmia*, i stället för tänder nedhånga i muunen från gomhvalfvets sidor hornartade tvär-lameller.
- o. Riftand, *dens sector, sectorius (ferinus)*, en tand, som utlöper i en hvals, skårande ojemna egg.
- p. Skårtand, *dens incisorius, dentes incisores*, en tand, som utlöper i en hvals, skårande jema egg.
- q. Meiselformig tand, *dens cestriiformis*, en något lång och smal skårtand, hvars egg gör på vardera sidan nästan rätta vinklar.
- r. Kilspetsad tand, *dens acutatus*, en skårtand, hvars egg är formerad genom en sned afskärning.
- f. Egg, *scalprum*, kronspetsen hos riftanden, skårtanden, den meiselformiga och kilspetsade tanden.
- t. Enuddig tand, *dens unicuspis*, hvars krona går ut i en hvals spets [udd].
- u. Två-, tre-, månguddig, *dens bi-, tri-, multicuspis*, hvars krona går ut i två, tre, många hvasfa uddar.
- v. Uddförsedd, uddig, *dens cuspidatus*, hvars tuggyta är besatt med flera snala hvasfa spetsar [uddar] — udd, *cuspis*, hvarje enskild spets.
- x. Knölig tand, *dens tuberculatus*, hvars något platta tuggyta är skyddad af trubbiga knölar — tandknöl, *tuberculum*.
- y. Skråflig tand, *dens rugosus*, hvars tuggyta är skyddad af flera upphöjda skråfligheter.

- z. Slåt, glatt tand, obeväpnad, *dens laevis, inermis*, hvars tuggyta ej är skyddad med uddar, tandknölar eller skrälligheter, utan jemn.
- å. Utvidgad, ökad tand, *dens auctus*, hvars tandkrona är till en lägre del antingen på sidorna, eller framill eller baktill utvidgad.
- ä. Affåttning, *gradus*, denna lägre utvidgning af en ökad tand.

C. Tandernas infogning och läge,
dentium infertio et collocatio.

- 909 a. Inkilad tand, *dens injunctus*, en tand, som är med sin rot infogad i egen tandhåla i käkbenet, och kan derifrån skiljas.
- b. Inväxt tand, *dens innatus*, är väl infogad i en tandhåla, men dermed så förenad, att den synes vara en verklig fortsatts eller inväxt af käkbenet, och kan ej skiljas derifrån utan brytning.
- c. Påfatt tand, *dens impositus*, som är fästad blott i tandköttet och ej uti egen tandhåla i benet.
- d. Vidhåftad tand, *dens agglutinatus*, blott fästad i gomen eller kåken utan distinkt rot, medelst en hinna.
- e. Käktänder, *dentes maxillares*, som äro fästade i käkarna.
- f. Gomtänder, *dentes palatini*, som äro besittliga i gomen.
- g. Framtänder, *dentes primores*, frammunnens käktänder; öfra, *superiores*, de, som äro fästade i mulbenet, nedra, *inferiores*, de, som

få midtemot de öfra, eller äro belägna emellan betarna, der desse finnas, eller der betar saknas, söndrade genom ett stort mellanrum, tandlucka, *diastema*, ifrån de bakre eller oxlarna.

- h. Oxlar, oxeltänder, *dentes molares*, de bakre i kåkarnas sidor [i tandgården] infogade tänder.
- i. Betar, ögontänder (hörn-, hundtänder), *dentes lanarii* (*angulares, canini*), de framåt vanligen enda (enamma) på båda sidor, i bredd med framtänderna framför oxlarna, ifrån begge till utseendet [*figura*] afvikande med emalj öfverdragna tänder. Vid kåkarnas igen Slutande faller alltid den nedre beten framom den öfra, den öfre bakom den nedra. Den öfre beten förenas med kåkbenet utanföre mulbenet.
- k. Malaretänder, *dentes tritores, tritorii* (*dentes molares, Retz.*), med bredare tuggyta, utaf de öfverdragna (908 h.). de knöliga (908 x.) uddiga, skräfliga, eller slåta, föröfrigt alla halffammanfatta och sammanfatta (908 k.).
- l. Tvetydig bete, *lanarius ambiguus*, en sådan, som i skapnad [*forma*], storlek, och ofta till låget är framtänder eller oxlar så lik, att tvifvel uppkommer om den bör räknas till framtänder eller oxlar.
- m. Bitand, *dens accessorius*, en likartad (909 u.), men liren oxeltand, som är fram- eller baktill likfom bifogad de öfriga oxlarna.
- n. Oågta tänder, *dentes spurii*, bortfallande småtänder, befintliga framföre oxlarna.
- o. Öfvergående oxlar, *molares incurrentes*,

når de framåt i utseende och storlek småningom likna framtänder eller betar, ju närmare de stå [åro] desfa.

- p. Oafbrutet stående oxlar, *molares continui*, som omedelbarligen begynna bakom betarna, eller der desle fela bakom framtänderna.
- q. Afbrutet stående oxlar, *molares abrupti*, når oxlarne fins emellan stå oafbrutet, men genom ett stort tandlöst mellanrum åro söndrade från framtänder eller betar.
- r. Tandlucka, *diastema*, detta tandlösa mellanrum (909 q.).
- f. Närmade tänder, *dentes approximati*, når den ena står tätt intill den andra.
- t. Särskilda tänder, *dentes discreti*, hvaraf hvaroch en står skild genom ett mellanrum från sin närmaste granne.
- u. Likartade tänder, *dentes homogenei*, som alla åro af samma eller lika form och inra byggnad.
- v. Olikartade tänder, *dentes heterogenei*, af skiljaktig form och olika inra byggnad.
- x. Frånskild [sig aflågsnande] tand, *dens dimotus*, som genom ett stort mellanrum aflågsnar sig från de öfriga tänderna af samma art.

D. Tänder i den ena käken i afseende på dem i den andra. *Dentes alterius maxillæ, respectu dentium maxillæ oppositæ.*

- 910 a. Motsatta tänder, *dentes oppositi*, når tuggytorna af öfra tänderna stå gent emot dem af de nedra.
- b. Täckande tänder, *dentes congrui*, når hvarje tuggyta af den enskilda undra tanden passar mot tuggytan af den motsatta öfra.

- c. Snedvånda tänder, *dentes obversi*, när de nedra tändernas sneda tuggytor äro anpassade mot dylika hos de öfra.
- d. Omväxlande tänder, *dentes alternantes*, när den ene kåkens ena tandkrona intager den andra kåkens mellaurum mellan två gent motsatta tänder.
- e. Öfvergripande tänder, *dentes acclinati*, när tänder i ena kåken betäcka med sin sida tändernas sida i den andra.
 - α. Utåt öfvergripande, *externe acclinati*, äro de, då deras insida betäcker på utsidan de gent emotsstående.
 - β. Inåt öfvergripande, *interne acclinati*, när deras utsida betäcker de motsatta tändernas insida.

E. Tänderna med hänfigt till kåkarna och läpparna. *Dentes respectu maxillarum et labiorum.*

- 911 a. Upprätta tänder, *dentes erecti*, som stå topprakt i tandgården (906. k.)
- b. Framliggande tänder, *dentes procumbentes*, som mer eller mindre vågrätt ligga [framåt] på tandgården.
- c. Sneda tänder, *dentes obliqui*, som under en trubbig vinkel stå på tandgården.
- d. Tvårtänder, *dentes transversi*, som på tandgården framskjuta inåt vidare än de öfriga tänderna af samma rad.
- e. Öfvertäckta [inneslutna] tänder, *dentes inclusi*, som vid tillsluten munn af kåkar och läppar betäckas.

f. Fria, utsträckta tänder, *dentes exserti*, som vid slutet munn framslå utåt synbart.

Ann. För att vara kort, säger man: i begge käkarna, *utrinque*, då tänder förekomma upptill *supra* och nedtill *infra*; på begge sidor, *utrinsecus*, då man tillkännagifver ett lika antal i hvardera käkens sida.

§. 140.

Ann. De, till denna §. hörande konstord, äro redan anförda i §. 139. Här och i visfa följande §. §. är num. ofta afbruten.

§. 141.

941. Horn, *cornua*, äro utskott af ett hornaktigt ämne och af åtskillig bildning; vanligen på hufvudet infogade, stundom äfven på andra ställen.

942. Två-, tre-, månghornig, *bi*, *tri*-, *multicornis*, efter hornens antal.

943. Kullig, hornlös, *ecorne*, *muticum*, utan horn.

§. 142.

943 a. Hals, *collum*, är mellandelen mellan hufvudet och bålen, understödd af halsknötorna.

943 b. Bakhals, *cervix*, öfre eller baknejden af halsen från hjälsan ända ned till ryggen.

943 c. Nackgrop, *nucha*, nejden af nacken närmast bakhufvudet.

943 d. Nacke, *anchenium*, undre [bakre] nejden af bakhalsen under nackgropen.

944. Framhals; *guttur*, halsens undernejd från underhakan till bröstet.

945. Struphufvud, *gula*, den delen af framhalsen, som närmast gränzar till underhakan.

946. Strupe, *jugulum*, nejden af framhalsen mellan struphufvudet och bröstet.

947. Halsfida, *parauchenium*, halsens nejd på begge sidor mellan fram- och bakhalsen.

948. Halsgrop, *fossa jugularis*, en infänkning på basen af strupen frammänföre bröstet.

949. Ringkrage [halskrage], *torques*, en kring halsen gående färgad ring; kallas äfven halsband, *collare*, och består af fjäll, skrynkor, valkar o. d. l.

§. 143.

Bälens indelning, *trunci regiones*.

950. Bål, *truncus* (§. 147.), kroppens hufvuddel, som innehåller inelsvor och tarmkanalen, bår halsen med hufvudet och extremiteterna, jemte svansen.

951. Ryggfida, *notæum (pars supina)*, hela kroppens öfverfida ifrån nackgropen längs ryggraden ända till aktern.

952. Bukfida, *gæstræum (pars prona)*, hela kroppens under- eller bröstbens sida ifrån struphufvudet ända till aktern.

953. Framdel, mellankropp, *stethæum*, bröstdelen eller hela kroppens framre eller öfre del.

953 a. Bakdel, *uræum*, hela kroppens bakre eller nedre del, mellan bröstskräfvet och aktern, således inuefattande äfven bukhåligheten (bukåviten).

954. Rygg, *dorsum*, ryggfidans medlerste nejd, som ligger öfver ryggraden, mellan bakhalsen och stuslen.

955. Framrygg, mellanaxlar, *interscapulum*, främre ryggnejden närmast bakhalfen mellan skulderbladen, rätt öfver [gent emor] bröstet.

956. Svankrygg, bakrygg, *tergum*, bakre nejden af ryggen, den mellan framryggen och korset belågne del, rätt öfver buken.

956 a. Korset, *prymna*, ryggens baknejd från svankryggen ända till stusfen, mellan baklåren belågen.

956 b. Stufs gump, *uropygium*, bälens efterste nejd öfver aktern belågen, liksom roten till svansen.

956 c. Underlif, *abdomen*, buksidans nedre eller främre nej, ryggraden motsatt, mellan strupen och aktern.

956 d. Bröst, *pectus (præcordia)*, underlifvets främre (eller öfre) bröstskräfnejd, som ligger på bröstbenet och sidbenen ifrån framhalfen ända till buken; des längdmidt heter brösttrakt, *regio sternalis*.

957. Buk, *venter*, underlifvets bakre eller nedre del mellan bröstet och aktern.

957 a. Nafvel, *umbilicus*, det på buken befintliga spåret efter nafvelstrången, *vena umbilicalis*.

957 b. Nafveltrakt, *regio umbilicalis*, nejden omkring nafveln.

958. Frambuk, *epigastrium* (hjertgrop, *scrobiculus cordis*), bukens del närmast bröstet.

959. Ljumskar, underbuk, *ingvina, summen*, bukens efterste eller nederste del närmast aktern mellan de nedra extremiteterna.

960. Mellanbuk, *hypogastrium*, bukens del framför (eller öfver) ljumskarna.

961. Mellangård, *perineum*, nåset mellan köndelarna och aktern.

962. Bog, *armus*, nejden öfver skulderbladet på bröstskräfvets fidör.

963. Slakfidör, veklif, *hypochondria*, bälens fidonejd mellan bröstskräfvets och låret samt ryggen och buken (se §. 163).

964. Länd; ländtrakt, höft, *lumbi*, *regio lumbaris (coxa)*, den efterste nejden af veklifvet omkring ländens infogning.

Ann. För svansen och köndelarna se §. §. 165. 170. i följande (XVII) afd.

§. 144.

Benstommens invättning, se §. §. 134—138.

§. 145.

De i Bålen inpassade lemmar (extremiteter), *artus (extremities §. 138)*, äro skiljaktige.

965. Ben, fötter, *pedes*, artikulerade enkla och rörlige lemmar; till gångtjenlige, vid speten med hof- klöf- klo- eller nagelförledda tår.

966. Vingar, *alæ*, äro artikulerade ben (965), merendels med fjädertilltuffter och till flygten tjenliga.

967. Fenor, *pinnæ*, äro långsträckta, tunna, oartikulerade ben, som genom en dubbel hud från roten [basen] äro förenade med hvarandra.

§. 146.

Lemmar (extremiteter), *artus*.

968. Fingerlös, tålös, *adactylus*, när den ej har fingrar eller tår.

969. Med en, två, tre, många tår, *uni-*, *bi-*, *tri-*, *multidigitatus*, kallas foten efter tårnas antal (901 n.).

976. Två-, fyrfotad [*-ben*], *bipes*, *quadrupes*, kallas djuret, när det har två eller fyra fötter [*ben*].

982. En-, två-, tre-, mångfingrad, *moni-*, *di-*, *tri-*, *polydactylus*, kallas handen (framfoten) efter fingrarnas antal m. m. se nedanföre.

Ann. En del, af Förfen här anförda, konstitueras af vanföre; andra och hela

§. 147.

igenfinnas i afdelningen om Daggande djur.

§. 148.

Allmänna beklädningen, *indumentum*,
för djur med ryggrad:

1001. Hud, *cutis*, kroppens gemensamma beklädning, sammanfatt utaf den understa, låderhuden, den öfversta, öfverhuden, den medlersta, slemhuden.

- a. Låderhud, *corium*, det understa med nervor och ådror genomväfda hvarvet.
- b. Öfverhuden, *epidermis*, *cuticula*, som, såsom en död betäckning, bekläder öfverbrynen.
- c. Slemhuden, *reticulum malpighianum*, som såsom ett fett och slemmigt ämne ligger mellan låderhuden och öfverhuden.
- d. Skrynklig hud, *cutis laxa*, som sitter löst på en del och formerar fallar.
- e. Manke, *palcaria*, en skrynklig, från halsen och frambrösten nedhängande hud.

- f. Valk, *callus*, en hårfri hud, hvilkens öfverhud är tilljocknad och hornaktig — valkig, *callosum*.
- g. Vårta, *verruca*, en liten rundaktig valkig upphöjning.
- h. Fjäll, *squamæ*, horn eller benartade delar, till formen platte och fästade uti huden, som merendels spänliggande betäcka hvarandra.
- i. Panfar, sköld, hjälm, skal, *lorica*, *clypeus*, *testa*, en horn- eller benartad del, som betäcker bålen eller dess större del eller ock hjerten.
- k. Småsköldadt panfar, *lorica scutulata*, hvars öfverbryn är skuren i regelbundna skiften och betäckt med en glänfande öfverhud.
- l. Småsköld, fåle, *scutulum*, *asfula*, hvarje enskild småsköld på ett småsköldadt panfar.
- m. Bälten, gördlar, *cingula*, *zonæ*, tydligt skiljbara och smala tvärtrimlor, som på midten skilja bälens panfar och medelst hudmusklers tillhjälp äro rörliga.
- n. Svansringar, *gyri (annuli)*, hvarje enskild ring af hjertpanfaret.
- o. Ryggfetfena, *pinna dorsalis*, en fenformig, af ben underslodd och hudartad fortsatts på djurets rygg.
- p. Stjertfetfena, *pedalium (pinna analis)*, en fenformig, vågråt och hudartad fortsatts på stjertens spets.
- q. Kam [rofs], *crista*, är en tunn, upphöjd, vid brädden kamlik (128), eller dedaleisk (158) eller krufig (57. b.) hud.
- r. Hjelmtäckt, bepansrad, *clypeatum*, heter

kroppen, när han är med ett hornartadt skal omgifven.

§. 149.

Hår, *pili*.

Håren (§. 58.) hafva efter ställen m. m., hvar-
est de stå, särskilda benämningar:

- 1007, Hår, *pili*, hornartade trådar af mångfalldig
skapnad, hvilka medelst deras lökarta-
de rot äro inväxta i låder huden och mer eller min-
dre betäcka kroppen utvårtes.
- a. Borst, *setæ*, styfva, merendels vid spetsen
delade hår.
 - b. Taggar, tornar, *aculei*, *spinæ*, gröfre, styfva,
hårda och merendels i en hvals spets utlöpan-
de hår.
 - c. Hårig, hårbeklädd del, *pars pilosa*, *vestita*,
den med hår betäckte delen.
 - d. Kal, obehårad, hårfri del, *pars glabra*,
depilis, *denudata*, *nuda*, som är utan hår.
 - e. Pels, *vellus*, håren på hela eller en del af
kroppen tillfammansagna.
 - f. Skinn, *pellis*, en hårig hud, tillfammanstagen
med dels pels.
 - g. Ullpels, *codarium*, de mjukare och spå-
dare håren på en pels, med hvilka längre och grö-
re hår äro inblandade, tillfammansagna.
 - h. Intilliggande hår, *pili incumbentes*, som i an-
seende till hela sin längd ligga tryckte in till
huden. [Detta kallas äfven slåthårig.]
 - i. Upprätta hår, *pili erecti*, som stå nästan
toppraka på huden.
 - k. Filtiga hår, *pili tomentosi*, så i hvarandra

- intraflade och hopvalkade hår, att de svärli-
gen utredas.
- l. Ågta hår, *pili villosi*, längre, spädare och nästan råta hår.
 - ll. Ull, ullig del, *lana, pars lanata*, som är fullfatt med längre, spädare, krufiga och lockiga hår.
 - m. Silkes hår, *pili sericei*, ganska fina och för känslan mjuka samt skinnande hår.
 - n. Sammetspels, *vellus sericatum*, en pels af ganska fint, mjukt, kort och tätt hopträngt eller tjockt hår.
 - o. Hufvudhår, hårkalott, *coma, capilli, crines*, långa hår på öfverhufvudet.
 - p. Ännetofs, hårlugg, *caprona, antia (crisis)*, längre, något raka framåt riktade på hjäslan stående hår.
 - q. Skågg, hak- eller pipfkågg [bockfkågg], *barba, aruncus*, längre, från hakan och käkbågen nedhängande hår.
 - r. Kindfkågg (*polisson*), *mystax, barba malaris*, långa hår, som beklåda kinderna.
 - s. Låppfkågg (*mustasch*), *mastax*, öfver munnen åt sidan fränstående hår eller borst — hår, som täcka öfverläppen under näsborrarna — skågg på läppen.
 - f. Murrhår, *vibrisæ*, glefa, långa i näsborrarna och hår och der på ansiktet, ja, slundom på insidan af frambenen stående hår.
 - fs. Ög-, ögonbryn, *supercilium*, en tvärlinie af hår, ställd på nedra delen af pannan öfver hvarje öga.
 - t. Mahn, *juba* (506), långa, tätt stående hår,

som pryda antingen halsen, bröstet, eller så öfver ryggraden eller på svansen.

- u. Tofs, *floccus*, långa slankiga hår på svansens (rumpans) spets — *rumpa*, *cauda floccosa*.
- v. Borste, hårknippe, *scopa* (500 a.), en knippa längre, slankiga hår, som hår och der på åtskilliga ställen af benen eller annan kropsdel så tillfamman.
- x. Pensell, *penicillus* (503), ett mindre knippe af längre styfva hår på spetsen af någon del.
- y. Lock, hårlock, *cincinnus*, ett enskildt knippe af ull, hufvudhår eller mah, hvilket vid spetsen är inrulladt.
- z. Blygdhår, *pubes*, det uti ljumsken omkring födslodelarna ställda håret.
- å. Fnugg (fjun, mjölkhår), *lanugo*, mjukare hår hos ännu växande djur, hvilket förvandlas eller bortbytes emot annat.
- ä. Hårstjerna, *stella* (509), intilliggande pelshår, på huden så ställda, att de strålvis utlöpa från en gemensam medelpunkt i råta strålar.
- ö. Hårhvirvel, *vortex* (507), intilliggande pelshår, på huden så ställda, att de strålvis utlöpa från en gemensam medelpunkt med inböjda strålar.
- j. Hårskilnad [benadt hår], *varicula*, pelshåren så ställda, att de hit och dit i två riktningar utlöpa från en gemensam skiljelinie.
- w. Hårflöm, *futura*, intilliggande pelshår, som äro med sina spetsar mot hvarandra lutande och göra en linie.

§. 150.

Ägget, *ovum* (§. 129. N:o 1.) består vanligen utaf:

1010. Äggegula, äggblomma, *vitellum*, den gula inre vätskan, som är bestämmd till lifsfruktens [fostrets] näring.

1011. Lifspunkt, *punctum saliens*, en geléaktig punkt i äggegulan, grundlaget för lifsåmnet.

1012. Ägghvita, *albumen*, ett flemmaktigt ämne, som omgifver gulan.

1013. Blomhållare [der Hage!], *chalazæ*, tvenne småläckar fyllde med ägghvita och fästade vid äggets båda motsatta ändar, *polerne*, *poli*, för att bibehålla gulan sväfvande i ägghvitan.

1014. Äggskal, *testa*, som helt och hållet omgifver ägget och är kalkaktigt, läderartadt, hinnaktigt.

XVI. Afdelningen.

Skårpartade djur, *crustacea*,
och

Matkar, skridfå, *vermia*.

§. 151.

Begge härunder inbegripne klasser af Insekterna, och skridfån göra i den enskilda terminologin

en egen afdelning nödvändig, emedan flere benämningar på delar hos de så kallade fullkomliga djuren eller djur med ryggrad, hos desfa äro tillagade delar, som ofta hafva ett helt annat läge och hel annan bestämmeelse. Man kunde i detta afseende nämna de så kallade ofullkomliga djurs terminologi för den jemnförande terminologin, *terminologia comparata*, ty benämningar äro här gifne, mer i afseende på brukets eller lågets likhet, och ofta mer af brist på nya benämningar än i afseende på verklig sammanhållning (enahanda beskaffenhet). I allmänhet kan man äfven hänvisa till den anförda terminologin om djur med ryggrad, och här förekomma blott få konstord.

§. 152.

Skårpartade djur, *animalia crustacea*, äro sådana, som i det inre hafva inga benknötar, utan der benen eller de fäste för de mjukas stöd tjänande delar, såsom kalkaktiga skal, hornaktiga skårpor, eller såsom låderartade eller hinnaktige beklädnigar omgifva de mjuka delarna, och bestämna hela omfånget. Hit höra insekterne [och skårpdjuren, *crustacea*, sensu strictiori].

§. 153.

Matkar, *vermia*, utan alla ben och skårpor.

§. 154.

1015. Enkla ögon, *oculi simplices*, motsatt af

1016. Sammanfattade ögon, *oculi compositi*, som bestå utaf flera facetterade (350) eller afkistade (323) och vid hvarandra sittande ögon.

XVII. Afdelningen.

DÄGGDJUREN, *mammalia*:

§. 155.

Däggdjuren [de däggande] *mammalia*, hafva ett hjerta med två hjertkamrar och två hjertåron, röd och varm blod, verkliga ben, andas genom lungor, åga en obefjädrad kropp, samt föda lefvande ungar [foster] och gifva dem di.

§. 156.

På hufvudet, *caput*, förekomma:

1017. Proportionerad panna, *frons proportionata*, säges den vara, som utgör tredjedelen af ansiktets längd.

1018. Kort panna, *frons brevis*, då den är kortare än des tredjedel.

1019. Rörliga ögon, *oculi mobiles*, när de genom egna musklar kunna vridas.

1020. Orörliga ögon, *oculi immobiles*, hos hvilka ingen rörelse äger rum.

1020. a. Ögonkant, *margo orbitalis*, ögats omkrets bestämmd af ögöppningen (904. k.).

1021. Ögstensgråns, pupillbrädd, *margo pupillaris*, pupillens (904 e.) omkrets.

1021. a. Kastanjebruna ögon, *oculi castanei*, som äro af muskottens eller hellre af Håstkastanje-frönas färg; Afz.

1022. Haka, *mentum*, se §. 154 i.

1023. Framskjutande haka, *mentum prominulum*, är en sådan, som framstår öfver en lodrät från käkbasens öfverkant dragen linie.

1024. Bortgåmd haka, *mentum absconditum*, som nästan alldeles icke kan särkännas.

Nåsan, *nasus*, är:

1026. Nedböjd, baggnåsig, *refimus*, när den är krökt neråt, så att dels öfverlida gör en bågformig krökning.

1027. Uppböjd, uppnåsig, *simus*, när dels öfverlida gör en motsatt krökning, i det konkavitetén vänder utåt, hvarigenom nåsans spets står i höjden.

1028. Kort, *abbreviatus*, kortare än öfverläppen.

1029. Lång, *elongatus*, längre än öfverläppen.

1030. Framstående, framskjutande, *prominulus*, nående utöfver öfverläppen.

1031. Intryckt, *impresus*, när öfverläppen står längre fram än nåsan.

1031 a. [Instött, *retusus*, med intryckning mellan näsborrarna; Retz.]

1031 b. Klufven, *fissus*, när sjelfva nästippen är i midten likfom indragen; Retz.]

1032. Plattmålig, bredmålig, *repandus*, vid sin spets ojemförligt bredare än den öfriga delen af nåsan.

1033. Snabelartad, *proboscideus*, när nåsan framskjuter öfver kåkarnas spets och är genom egna musklar böjlig.

1034. Snabel, *proboscis*, är denna böjliga förlängda nåsan.

1035. Enkel, *simplex*, kallas den, som på intet ställe har någon slags tillfatts.

1036. Bladförsedd, *foliatus*, kallas nåsan, som har en hinnaktig tillfatts af åtkillig form.

1037. Hjertförledd, *cordatus*, med en hjertformig och hinnaktig tillfatts.

1038. Trattformig, *infundibuliformis*, med en trattlik och hinnaktig tillfatts.

1039. Spontonformig, *hastatus*, med en spjutlik eller snedrutig, åggrund och hinnaktig tillfatts.

1040. Kamlike näsborrar, *nares cristatæ*, som åro omgifne af en hinnaktig kam (1001. q) — eller der näsborrarna åro omgifne med en fällbar kant.

§. 158.

Öra, *auris*.

1041. a. Upprätta utöron, *auriculæ erectæ*, som gå ut ifrån den toppraka linien i en ganska spetsig vinkel.

b. Uppstående, *surrectæ* [*patentes*, Afz.], som öfver den vågråta linien höja sig i en ganska spetsig vinkel.

c. Hångande, *pendulæ*, som åro sänkte under den vågråta riktningelinien i en ganska spetsig vinkel.

d. Nedhångande, *dependentes*, som sänka sig vinkelrätt med spetsen neråt i en rät linie mot den vågråta linien.

Ann. Desfa konstord (jemte de i §. 160. under N:o 1044 m. m. förekommande) åro öfversatte ur VII. Vol. af *Nov. Act. Reg. Soc. scient. Ups.*, der de af Prof. Ad. Afzelius med en skarpsinnighet, som är honom egen, blifvit bestämde och först införde i hans afhandling: *Commentatio de Antilopis &c.*

1042. Fördubbladt utöra, *auricula duplicata, operculata*, när det främre bruket (*tragus*) (903. e.) är så förlångdt, att det formerar ett annat inra utöra.

1042. a. Örlock, *operculum auriculare*, är detta infra lilla utöra, som nästan betäcker utörats hålighet.

§. 159.

Läppar, *labia*.

1042. b. Hångläppar [-lip, -läpp], *labia pendula*, när läppen, lipen hänger slagt neråt.

1042. c. [Mjuktaggad e läppar, *labia muricata*, när läpparnas inre kanter slutas med mjuktaggige utskott].

§. 160.

Hörn, *cornua*.

1043. Hornen, *cornua*, sitta på pannan eller näsbenet, äro antingen rent hornartade, eller rent benartade, eller ock ben- och hornartade tillika.

Ann. Näsborn, pannhorn, *cornua nasalia, frontalia*, efter deras anfästningsställe.

a. Benhorn, *cornua ossea*, benartade.

b. Hornhorn, *cornua cornea*, bestående helt och hållet af horn.

c. Qvickförsedde horn, *cornua vaginantia*, håliga horn, som såsom en skida, stå omkring benartade utskott — hornskida, hornet, *vagina cornu*.

d. Qvicke [fluen, Retz.], *embolus*, det benartade utskottet på pann- eller näsbenet, öfver hvilket (det qvickförsedda) hornet är draget.

e. Tät horn, *cornua solida*, fyllda fullkomligt med samma ämne, antingen hornartadt eller benartadt.

f. Håliga horn, *cornua cava*, som invärtes omsluta en hålighet.

g. Hjorthorn [renhorn] (*Geweihe*), *ceras*, tät benartade pannhorn.

h. Hjorthornitubbe, (*Rosenstock*), *ce-*

- rasphorium, tuber*, det korta utskottet på pannbenet, som bår hjorthornet på spetsen.
- i. Greniga hjorthorn, *cerata ramosa*, som utskicka grenar (taggar).
- k. Hjorthornstam (Stange), *caulis*, bålen på ett grenigt hjorthorn.
- l. Hornkröna, *stephanium*, en småkornig och framskjutande gördel på hjorthornstammens bas, omedelbarligen öfver hjorthorns slubbens spets.
- m. Taggar (Zinken), *rami*, de små utskottet på de greniga hjorthornen.
- n. Ögspira, *propugnaculum*, *amynter*, den främre och nederste grenen, som framkommer vid bålen af hjorthornstammen.
- o. Handlika (schaufelförmige) hjorthorn, *cerata palmata*, greniga hjorthorn med utvidgad och taggig spets.
- p. Framåt-riktade horn, *cornua (cerata) prona [porrecta; Afz]*, tät öfver nosen fram åt liggande.
- q. Bakåt-liggande horn, *cornua (cerata) reclinata*, vända tillbaka mot ryggen.
- r. Inböjda horn, *cornua camura*, inåt böjda.
- s. Utböjda horn, *cornua vara*, utåt böjda.
- t. Lyrhornade horn, *cornua lyrata*, så böjda, att de sedde framifrån eller bakifrån föreställa hornen på den antika [fortid.] lyran; nertill böja de sig utåt upptill inåt, med spetsarna på begge sidor sidvända.
- u. Varaktiga horn, *cornua (cerata) perennia*, som alldrig bortbytas mot andra utan kvarblifva under djurets hela lifstid.
- v. Affallande hjorthorn, *cerata decidua*,

annua, som årligen affalla och ersättas af andra.

- x. Hårhinnan (Bast), *pannicula*, den öfver de nyfs utslagna hjorthornen sittande stråfhåriga hinnan, som sedan afrifves.
- y. Blodpigge (Spiefs), *pattalus*, den ånnu icke förgrenade hjorthornsflubben hos hjortkalfven (Spiefset), *hinnulus*, s. *subulo*.

Ann. Då Prof. Ad. Afzelius i sin ypperliga afhandling om Afrik. *Antiloperna* förträffligt bearbetat ämnet för denna §, så förmodar utgifvaren af denna Terminologi sig icke göra vetenskapens vänner någon otjenst dermed, att han försöker lemna dessa konstord på Svenska. Likväl känner han sig nödsakad, att både hos författaren och läsaren anhålla om skonsam dom i anseende till detta försök, som icke varit påtänkt förr än redan en del af §. är under presen. Men nu, då redan andra tillägg blifvit gjorda, voré det ett större fel, att alldeles uraktlåta detta. Det är väl sant, att några af dessa första konstord äro förut i § §. 17. och 18. bestämda i allmänhet; men då dessa äro så ganska få och de här med större noggranhet blifvit applicerade till det i fråga varande ämnet, så har man trots sig mindre belåten med ett blott utdrag. Öfv.

- 1044 a. Framåt, *prorsum* [*antrorsum*, Recent. v. Nolt.], vänd mot djurets panna.
- b. Bakåt, *retrorsum*, mot dess rygg.
- c. Inåt, *introrsum*, mot dess midt, eller hellre mot den ifrån pannan genom hufvudets kulle och nacken åt ryggen dragna medlersta linien.
- d. Utåt, *extrorsum*, afvikande från denna linie vänd mot kroppens sidor.
- e. Uppåt, *sursum*, vänd mot himmelen.
- f. Nedåt, *deorsum*, vänd mot jorden.
- g. Bas, *basis*, den delen, hvarmed hornet har sitt fäste i hufvuder.

- h. Spets, *apex*, den fria, basen motsatta delen.
- i. Längd, *longitudo*, den mellan basen och spetsen dragna linien.
- k. Sidor, *latera*, de större ytorna, som följa längden.
- α. infida, *latus interius*, den som syftar inåt.
- β. utfida, *latus exterius*, den förra motsatt.
- l. Bråddar, *marginēs*, de finarre ytorna, som skilja sidorna:
- α. frambrådd, *margo anticus*, den, som syftar framåt.
- β. bakbrådd, *margo posticus*, den förra motsatt.
- γ. öfverbrådd, *margo superior*, den, som syftar uppåt.
- δ. underbrådd, *margo inferior*, den, förra motsatt.
- m. Bredd, *latitudo*, den mellan sidorna eller bråddarna vinkelrätt mot längden dragna linien.
- n. Båge, *arcus*, ett större eller mindre segment af cirkeln:
- α. framvänd, *adversus*, hvars urhålkning syftar framåt.
- β. bortvänd, *aversus*, hvars urhålkning syftar bakåt.
- γ. sidovänd, *lateralis*, hvars urhålkning syftar inåt.
- δ. framstupa, *pronus*, hvars konvexitét syftar uppåt.
- ε. vidöppen, *supinus*, hvars konvexitét syftar nedåt.
- ζ. mothålkad, motsatt, *oppositus*, hvars urhålkning syftar mot den andras urhålkning.

- η. mötkrökt, *contrarius*, hvars konvexiteter
 lyfta mot hvarandra.
 θ. basbåge, *inferior*, basen närmare.
 ι. spetsbåge, *superior*, spetsen närmare.
 ο. Utdraget, *productum* [*elongatum*; Rec. v.
 Nolt.], som har mycket större längd än tjock-
 lek (bredd).
 ρ. Snedt, *obliquum*, som antingen i allmänhet
 är riktadt mellan längden och bredden, eller
 i synnerhet avviker från den lodräta linien i
 en spetsig vinkel.
 ϑ. Vågrätt, *horizontale*, som från lodräta linien
 går i en rät vinkel, eller som har en med
 vattenytan inträffande riktning.
 ρ. På tväran, *transversum*, när riktningen föl-
 jer bredden.
 φ. Cirkelrundt, *orbiculatum*, när hos en platt
 yta (§. 23), som göres af en båglinie, alla ge-
 nomskärningar äro lika.
 τ. Konvex, *convexum*, utsträckt medelst en
 krökt upphöjning.
 υ. Sammanplattadt, *complanatum*, utsträckt
 utan märklig upphöjning eller insänkning.
 υ. Hvals-spetsadt, *mucronatum*, försedd med
 en ganska hvass spets.
 χ. Upptill, *superne*, i anseende till delen, som
 är spetsen närmare, vid pafs hälften.
 ψ. Nertill, *inferne*, i anseende till delen, som
 är basen närmare, vid pafs hälften.
 ζ. Ganska, *maxime*, i anseende till sin största del.
 ἀ. Under, *sub*, i sammansatta Latinska ord be-
 tyder: något, föga (§. 20. a.).
Aum. i Svenskan har under näst afseende på låget
 (m. m.) och betyder nertill. Öfv.

- ä. Öfver, *super*, —: upptill, och ganska mycket.
 ö. Till hälften, *dimidiato* —: på längden.
 1045 a. Half, *semi*, —: på bredden.
 Sedan detta är känt, kallar man hornen:
 b. Pannvånda, *frontiverfa*, som vid sin utgång ur hufvudet sneda framåt.
 c. Utvånda, *altiverfa*, som vid sin utgång ur hufvudet sneda utåt.
 d. Ryggvånda, *tergiverfa*, som vid sin utgång ur hufvudet sneda bakåt.
 e. Sidovånda, *lateriverfa*, som vid sin utgång ur hufvudet taga sin riktning i rätta vinklar.
 f. Öppna, *patula*, som vid sin utgång ur hufvudet utspänna i nära en rät vinkel.
 g. När made, *proximata*, som vid sin utgång ur hufvudet utspänna i en spetsig vinkel.
 h. Upprätta, *erecta*, utsträckta uppåt nästan topprakt.
 i. Framsträckta, *perrecta* [*prona*; Illig.], framåt nästan vågrätt.
 k. Raka, *recta*, som nästan utan märkbar böjning äro utdragna.
 l. Bågkrökta, *arcuata*, som bestå af en enda båge.
 m. Framkrökta, *procurvata*, som bestå utaf en enda framvänd båge.
 n. Bortkrökta, *recurvata*, som bestå af en enda bortvänd båge.
 o. Inkrökta, *incurvata* [*camura*, Illig.], som bestå af en enda sidovänd båge.
 p. Uppstigande, *adscendentia*, som bestå af en enda vidöppen båge.

- q. Hakförfedde, *uncinata*, nertill raka, vid spetsen krökta.
- r. Gråfhakiga, *adunca* (*redunca*; Illig.), nertill raka, vid spetsen krökta framåt.
- f. Mothakiga, *obunca*, nertill raka, mot spetsen krökta inåt.
- t. Hinderhakiga, *redunca*, nertill raka, mot spetsen krökta bakåt.
- u. Hit och dit böjde, *flexuosa*, som i bågar skiftevis afvika ifrån den rätta linien, och till henne återvända.
- v. Vridna, *torta*, som, liksom de vore lindade på öfverbrynen af en skruf, föga afvika från den rätta linien.
- x. Spiralförmiga, *spiralia*, hvilka helt och hållet äro utdragna liksom en snåcka i större kretsar.
- y. Infnodda, *inversa*, som vridas inåt.
- z. Utnfnodda, *diversa*, som vridas utåt.
- å. Sammanrullade, *convoluta*, som bestå utaf flera bågar, och desse mer eller mindre spiralförmige.
- å. Lyrhornade, *lyrata* (1043 t.), som bestå af tvenne bågar, den ene motsatt, den andre motkrökt
- ö. Fram- och återböjda, *antreflexa*, som bestå utaf tvenne bågar, den nedre framvånd, den öfre bortvånd.
- 1046 a. Åter- och framböjda, *reproflexa*, som bestå utaf två bågar, den nedre bortvånd, eller framslupad, den öfre framvånd, eller vidöppen.
- b. Bortkrökt-fnodda, *reclinata*, som vid basen stiga upp från hufvudet, sedan krökas starkt i bäge [bakåt och] nedåt, men sluteligen mot spetsen lno sig utåt och uppåt.

- c. Åter uppböjda, *resupinata*, som nertill [*inferne*, icke *superne*, som är tryckf. Atz.] tryckas tätt intill hufvudet, äro bågkrökta nedåt, och sedan uppåt.
- d. Upppresta, *surrecta*, som uppstiga öfver våglinien, eller öfver den jemna riktningen.
- e. Nedfänkta, *demissa*, som tillväxa inunder våglinien, antingen helt och hållet eller till större delen.
- f. Utspända, *divaricata*, som utgå från hufvudets sidor nästan vågrätt.
- g. Motliggande, *recumbentia*, som riktade bakåt nästan följa den vågråta linien.
- h. Inböjda, *inflexa*, med spetsen inåt krökta.
- i. Tillbakaböjda, *reflexa*, med spetsen bakåt krökta.
- k. Fränkilda, *remota*, hvilkas båda spetsar och baser stå ifrån hvarandra.
- l. Intillhvaran-laggde, *applicata*, hvilkas både spetsar och baser nästan röra hvarandra.
- m. Trinda, *teretia*, utdragna och hvilkas tvärgenomskärningar äro cirklar.
- n. Sammantryckta, *compressa*, när sidobräd-darne äro närmare hvarandra än fram- och bakbrådden eller den öfre och den undre sinsemellan.
- o. Bågformiga, *arciformia*, sammantryckta, på ena sidan konvexa, på den andra sammanplattade.
- p. Kniflika, *cultrata*, sammantryckta, tjockare vid öfra eller frambrådden och tunnare vid nedra eller bakbrådden.
- q. Trefidiga (treaxiga; Vb.), *triquetra*, af tre sidor omslutna.
- r. Koniska, *conica*, hvars tvärgenomskärningar äro

cirklar, och af hvilka den nederste är den stör-
ste, och de öfrige ju närmare spetsen desto
mindre.

- i. Syllika, *jubulata*, mycket utdragna, koni-
ska, hvals-spetsade och af en obetydlig bas-
diameter.
 - t. Slätta, *lævia*, utan märkbar upphöjning el-
ler infänkning.
 - u. Ojemna, *inæquabilia*, tecknade med skiljak-
tiga och mångahanda upphöjningar och infänk-
ningar.
 - v. Skråfliga, *rugosa*, betäckta med något län-
ga och tunna tvårupphöjningar — skråflig-
heter, *rugæ*.
 - x. Ojemnt, *inæquabiliter*, när desä skråfligheter
äro olika, och utan ordning.
 - y. Jemnt, *æquabiliter*, när de förekomma mera
ordentliga och mindre olika sin emellan.
 - z. Knutiga, *nodosa*, utmärkta med något kon-
vexa, korta och tjocka tvårupphöjningar — knu-
tar, *nodi*.
 - å. Årsringlade, *annulata*, trinda, omgifna
med tvårupphöjningar — årsringar, *an-
nuli*.
 - ä. Småvindlade, *spirata*, likfom kringlin-
dade af små eller litet större spiralförmiga upp-
höjningar — småvindlar, *spira*.
 - ö. Ringlade, *gyrata*, rundtomkring utmärkta
med stora, tjocka och spiralförmiga upphöj-
ningar.
1047. a. Vindlade, *anfractuosa*, likfom kring-
vridna med ganska stora, konvexa och spiralför-
miga upphöjningar — vindlar, *anfractus*.
- b. Smutsiga, *serdida*, hvilkas färg genom till-

blandning af en annan ören färg har förlorat mer eller mindre af sin naturliga skönhet.

c. Opaka, *opaca*, hvilkas öfverbryn icke genomsläppa något ljus.

d. Gråa, *cinerea*, litet mörkare än den vanliga askans färg.

e. Svarta, *nigra*, af det brända elffenbenets färg.

f. Grålvarta, *nigricantia*, af en svart färg, som har mer inblandadt af den gråbruna färgen.

g. Gråbruna, *fusca*, nästan af den outblandade kaffedryckens färg.

h. Korngul, *flavida*, af det mogna kornets färg.

i. Löfgul, *xerampelina*, af de bleknade löfvens färg. Så långt Afzelius.

Ann. Det följande igenfinnes under sina särsk. artiklar.

§. 161.

Halsen, *collum*, är :

1051. Lång (hals), *longum*, när han är längre än hufvudet.

1052. Kort (hals), *breve*, när han är kortare än hufvudet.

§. 162.

På bålen (§. 143.), *truncus*. märkes

Bröftet, *pectus*, som bestämmes i anseende till omfånget af de det bildande ribbenen, och i anseende till ytan, hvarest bröstbenet ligger, som man anser såsom öfverbrynen. Den öfre eller främre delen af bröstet är den, hvarest bröstbenet stöter till underhalsen; den motsatte kallas den undre eller bakre. Det säges vara:

1055. Hög, *altum*, *elevatum*, när de öfre

refbenen äro mycket längre än de öndre, och bröstbenet höjer sig mer ofvantill än nertill.

S. S. 163. 164.

På undersidan af bålen, *truncus*, stå:

1063. Brösten, jувret, spenarne, *mammæ*, merendels dubbla [parvis] inuti körtelaktiga på buken besittliga upphöjningar, i hvilka hos honor mjölken afföndras, som tjenar fostret till näring.

1064. Vårtor, bröstvårtor, spenvårtor, *papillæ*, vårtlika körtelaktiga upphöjningar på bröstet, mjölkens afföndringsgångar, ofta omgifne af en färgad ring, digården, *areola*.

1065. Bröstspenar, bröst, *mammæ pectorales*, som stå på bröstet.

1066. Bukspenar, spenar, *mammæ abdominales*, som stå på buken.

1067. Ljumskspenar, juver, *mammæ inguinales*, som ligga mellan låren i sjelfva ljumskarna.

1067 a. [Fallska, spenar, *mammæ spuria*, som ingen mjölk gifva, finnas hos hannar och någon gång hos honor; i sistnämnda fall är den merentels omake och får då namn af ökspenar].

1067 b. Spenpung, bukfläck, *mastotheca*, *marsupium abdominale*, en utvidgad framskjutande fall af bukskinnet på begge sidor, hvilken på midten vanligen sammantråffar med den midrentot stående fällen och der kan hållas sammansluten, formerar en fläck(eller ficka), eller åtminstone en tydlig omkrets, samt skyddar de lifsfruktliga fostren. Der denna bukfläck felar kallas spenarne, obetäckte, *mammæ aperta*.

Svans [rumpa], *cauda*.

- 1068 a. Svans, *cauda*, rumptångens vertebrer, som utskjuta utom bålen, oftare insvepta i kött och fett under huden.
- b. Ganska lång, förlängd svans, *cauda longissima*, *elongata*, längre än kroppen.
- c. Medelmåttigt lång svans, *cauda mediocris*, litet kortare än bålen.
- d. Kort, ganska kort, afkortad svans, *brevis*, *brevissima abrupta*, något [betydligt] kortare än låret, oftare blott en svansstump, stuf, *trunculus caudæ*.
- e. Till bakaböjd svans, *reflexa*, böjd uppåt mot ryggen.
- f. Ringlad svans, *cauda annulata*, hvars hud är afdelad i ringar.
- g. Benklädd svans, *cauda loricata*, omgiven af bengördlar.
- h. Slingrande svans, *cauda volubilis*, en förlängd svans, hvilken djuret kan slingra omkring kroppar och dermed fasthålla dem.
- i. Kringvecklande svans, *cauda prehensilis*, en slingrande svans, som under spetsen är kal och har derstädes en färad hud, och såsom det synes inrättad, att dermed omfatta.
- k. Slak svans, *cauda laxa*, som hvarken är slingrande eller kringvecklande.
- l. Tagel svans [svans], *cauda comosa*, *jubata*, som genast ifrån basen är fullfatt med långa hängande hår.
- m. Toffig svans [rumpa], *cauda floccosa*, när den först på spetsen bär en knippa elles pensell af långa hår.

- n. Tvåradig svans, *cauda disticha*, på hvars stam långa hår äro så ställda, att de sedda ifrån basen eller spetsen formera två från hvarandra gående rader.
- o. Rumpång, *stirps caudæ*, sjelfva stammen eller kroppen af svansen för sig sjelft betraktad förutan håren.
- Ann.* Rump. är egentl. svansen utan hud eller skinn. Öfv.
- p. Hårtofs, *coma*, längre hår på svansen särskildt betraktade.
- q. Uppstående upplyftad svans, *cauda surrecta* [*erecta*; Afz. nästan vågrät], som höjer sig öfver vågräta linien i en ganska spetsig vinkel.
- r. Hångande, *pendula*, (1041. c.) nedhängande, *dependens*, (1041. d.) se §. 158, om utöron. Afz.
- s. Besvansad [[svansförfedd], *caudatum*, säges djuret vara som är förfedd med svans (1068. a.).
- t. Obesvansadt, svanslöst *scaudatum*, i motsatts af det förra.

§. 166.

A. Extremiteter i allmänhet betraktade,
artus in universum considerati.

1095. a. Fullkomliga ben, *pedes exserti*, *absoluti*, hvilkas rot-artiklar framstå utur bålen (§. 138).
- b. Indragna, omhöljda ben, *retracti*, *obvoluti*, med kortare artiklar, af hvilka de vid basen äro infänkta uti sjelfva bålen och de vid spetsen inrullade i huden.

- c. Flottfena, fenformiga ben, bröstfenor, *artus pinniformes, pinnæ pectorales*, de i bålen infänkta öfre extremiteter, som äro så af huden infvepte, att man blott genom anatomien igenkänner dem som bröstextremiteter, äro alltså af otydliga artiklar, i skapnad föreställande en fena, och till gång otjenlige.
- d. Sammanväxte ben, sammfota, *pedes compedes*, de till en vågrät fjert hopväxte bäckenets extremiteter, som blott genom anatomien kunna urskiljas såsom sådana.

§. 167.

B. Ben i och för sig sjelft betraktade,
pedes nominatim considerati.

- 1076 a. Fot, *podium*, benets ytterste del, inefattande handlofven, mellanhanden och fingrarna; eller vristen, mellanfoten och tårna (901. l. m. n. v. x. y.).
- b. Fotsåla, fotblad, *planta*, är den undra sidan af foten (1076. a.) ifrån dess bas eller fotleden (901. ö.) ända till tåspetsen.
- c. Tår (fingrar), *digiti*, fotens ytterste delar, som äro artikulerade, och på spetsen bära naglar, klor.
- d. En-, två-, tre-, fyr-, femtåad (befinograd), *pes mono-, di-, tri-, tetra-, pentadactylus*, en fot, som har två, tre, fyra, fem tår.
- e. Tålöst ben, *pes adactylus, mutilatus*, som ej har några tår.
- f. Finger-, tåfalanger, *phalanges digitorum*, de enskilde artiklarne af fingrarna, tårna.

- g. Nagel-, klofalang, *rhizonychium*, fingrarnas, tårnas ytterste falang, som bär nageln, klon.
- h. Naglar, klor, *ungues*, fingrarnas, tårnas ytterste hornartade delar, som sitta på spetsen af nagelfalangen, klofalangen.
- i. Nagel-, klölös fot, finger, tå, *pes, digitus mutilus, exunguiculatus*, fot, finger, tå, som har ingen nagel, klo.
- k. Framben (framfötter), *antipedes (arni, brachia, palmæ)*, de främre eller de i bröstskräfvet ledinfogade ben.
- l. Bakben (bakfötter), *pedes (crura, plantæ)*, de bakre eller de i bäckener ledinfogade ben.
- Ann.* Man finner benets artiklar förklarade i N. got d-y, des leder got z-ö, des mjukt got, a 2. b 2.
- m. Armhåla, *axilla*, håligheten under öfverarmens ledinfogning i bröstskräfvet.
- n. Länd, lår, *clunis*, lår-artikeln med det honom beklädande köttet.
- o. Såte, bakånde [*stuls*], *nates*, lårrets bakfidor, oftare uflående.
- p. Kalt såte, *tylium (natis calva)*, ett valdigt, kalt och oftare färgadt ställe på baksidan af såtet.
- q. Vad, *fura*, de bukige musklarna på baksidan af öfra skenbenet.
- r. Tjock vad, *fura incrassata*, som utskjuter öfver hålen.
- s. Klen vad, *fura gracilis*, när den ej utskjuter öfver hålen.

C. Foten särskildt betraktad,

podium seorsim contemplatum.

- 1077 a. Framfot, *maniculum, podium anticum* (*palma*), foten på frambenen.
- b. Bakfot, *podarium, podium posticum* (*plantæ*), foten på bakbenen.
- Ann.* Här upptager Illig. *poples* som synonym med *pod post.*, men reson dertill ser jag icke, ty *poples* är (ju alltid?) i Latinska språket, hvad vi på vårt kalla knåveck.
- c. Den förste, andre, tredje, fjerde, femte tån, *digitus primus, secundus, tertius, quartus, quintus*, räknas i ordning inifrån utåt.
- d. Intå, stortå, *hallux (pollex)*, den inre eller förste genom sitt låge distinkte tån — tåspår, *verruca hallucaris (pollicaris)*, når stortån blott litet framskjuter ur huden.
- e. Påstigande tå, *digitus inflexus*, som vid djurets gång vidrörer jorden.
- f. Frånskild tå, *digitus amotus*, som under djurets gående icke vidrörer jorden härmed öfverensslämmer, Oågtå, *digitus spurius*, en liten orörlig, så högt sittande tå, att den alldrig rör jorden; T.
- g. Fotskida, *podotheca*, det hela foten omklädande skinn.
- h. Tåskida, *dactylotheca*, den delen af fotskidan, som omkläder hvar och en tå.
- i. Fotsvål (Ballen), tåsvål, hålfvål, *tylari*, obehårade, valkiga ställen under fotålan (1076. b.), under tårna eller under hålen.

D. Klor, naglar, *ungues*.

- 1078 a. Gråf, rikkloartad klo [tåbeklädning], *ungvis falcularis*, en förlängd hoptryckt eller något trindaktig och tillsmalnad klo, som sitter på klo artikelnis öfra sida eller själfva spetsen.
- b. Klo, *falcula*, en sådan (1078. a.) gråfkloartad täbeklädning — kloförsedd tå, *digitus falculatus*.
- c. Skidförsedd, halffskidförsedd klo, *falcula vaginata, semivaginata*, som helt och hållet eller till en del kan indragas uti en egen vid tåspetsen befintlig skida.
- d. Nagelartad klo [tåbeklädning], *ungvis lamnaris*, en platt bred, fram till utstympad eller afrundad täbeklädning, som mer eller mindre betäcker klofalagens öfversida.
- e. Nagel, *lamna*, en sådan nagelartad täbeklädning (1078 d.) — en nagelförsedd tå, *digitus lamnatus*.
- f. Kupnagel [klönage], *ungvis tegularis*, en täbeklädning, som synes hålla midten mellan klo och nagel; bredare, kortare och fram till trubbigare än klön och slätkare sammantryckt än naglen, så att den formerar en öfver klofalagens öfversida sjeipt tåna.
- g. Hof, klöfartad täbeklädning, *ungvis unguaris*, en större och trubbig täbeklädning, som rundtomkring omgifver tåspetsen såsom en sko.
- h. Hof, klöf, *ungula*, en sådan hof-, klöfar-

tad tåbeklädnings (1078. g.) — klöfvad, klöfförledd, hofvad, hofvörledd (i sammanfattning höfd t. e. tvehöfd) tå (fot), *digitus unguatus*.

- i. Hoffåla, *solea*, hofvens undersida.
- k. Hofkrans, hofband, *coronamen*, hofvens öfverkant hvarmed den omfattar tån [eller förenas med huden].

E. Benens arter, *pedum genera*.

- 1079 a. Hand, *manus*, en fot, hvars tummtå (tumme) eller innerste tå (finger) är nagelförledd och söndrad ifrån de öfriga, emot hvilka den kan sättas, så att foten (handen) kan omfatta föremål. Hand kallar man äfven väl en med djupt söndrade och spårbara tår förledd fot.
- b. Tumme, *pollex*, handens innersta finger, som kan sättas emot de öfriga.
 - c. Pekfinger, *digitus index (indicator)*, andra fingret på handen.
 - d. Framkråfva, bakkråfva, *palma*, handens utbredda del innefattande handlofven och mellanhanden på framfötterna, vristen och mellanfoten på bakfötterna.
 - e. Flathand, *vola*, sålan eller handens insida.
 - f. Klufne, halfkluftne, m. m. fötter, *pedes fissi, semifissi, etc.*, hvilkas tår äro skilde och ej sammanbundne genom någon hud (hinna) — djur med klufna fötter, *animalia fissipeda*.
 - α. fullkomligt klufne, *fissi*, när tårna äro från hvarandra ända till roten af söndrade; T.

- β. något klufne, *subsissi*, när de äro vid spetsen från hvarandra afföndrade; T.
- γ. halfklufne, *semisissi*, när tårna på yttre hälften äro från hvarandra afföndrade; T.
- g. Sammanhäftade tår, *digiti coadunati*, som i anseende till deras längd så sammanhänga utan mellanhud, att de äro inneslutne af samma tätkida — hopväxte tår, *digiti cornati*; T.
- h. Lyckte, simmfötter, *pedes palmati*, hvilkas tår äro genom en ifrån deras ursprung utgående hud förenade ända till spetsen med hvarandra; T.
- i. Halflyckte fötter, *pedes semipalmati*, hvilkas föreningshud når ungefär till tårnas hälft; T.
- k. Klufne simmfötter, *pedes fissopalmani*, när tårna äro omgifne af en hud såsom af en jemn och stark kant, och denna hud förenas vid basen med andra tår; T.
- l. Flikfötter, *pedes lomatini* (lobflikige, *lobati*; T.), hvilkas tår hafva en sidohud (*loma*), som ofta är sönderskuren.
- m. Befransade, fransfötter, *pedes pinnati*, *simbriati*, tårna hafva på hvardera sidan långa och smala tillsatser, som likna en frans (114) eller en bräm (210.).
- n. Simm hud, *paloma*, lyckte och halflyckte fötters förenings hud.
- o. Flygben, flygfötter, *pedes chiropteri*, *volatiles*, när de ganska långa tårna på framfötterna liksom strålar genomlöpa en tunn florlik hinna, så att benen formera eller kunna anses som vingar.
- p. Segelben, segelfötter, *pedes dermop-*

teri, fram- och bakbenen äro på begge sidor förenade ifrån infogningen ända till foten genom en hud eller hinna, hvilken utgöres af bälens utvidgade sidoskinn.

- q. Flyghud, segelhud [segel], *patagium*, flygbenens, segelbenens sammanbindande hinna, oftare utsträckt mellan fötterna och bälens framtill och baktill.
- r. Tåsegel, *patagium digitale*, den utspända hinnan mellan de förlängda tårna på frambenen.
- f. Halssegel, *patagium collare*, en mellan halsen och frambenen utspänd hud (hinna).
- t. Sidosegel, *patagium lumbare*, flyghuden mellan fram- och bakbenen, uppkommen från bälens sidor.
- u. Aktersegel, *patagium anale, interfemorale*, flyghuden mellan bakbenen, omgäfvande kroppen från aktersidan.
- v. Skinnsegel, *patagium pelliceum*, som är bekläddt med hår.
- x. Hinn-, hudsegel, *patagium membranaceum*, när det är tunnt och hårfritt.
- y. Springben, hoppfötter, *pedes saltatorii*, fullkomliga ben, af hvilka bakbenen äro dubbelt längre och starkare än frambenen samt dertill tjenliga, att djuret medelst deras tillhjälp kan framvinga hela sin kropp [eller hoppa.]
- z. Spatserben, gångben, -fötter, *pedes ambulatorii*, så kallas sådana fullkomliga ben (1075 a.), som till gång äro tjenliga, och icke simfötter, icke flygben, icke segelben; utan äro försedde med klufna eller sammanhåfrade (1079. f. h.) tår och trubbiga orörliga klor.

- å. Tassar, *pedes captatorii*, spatser fötter (z.) med rörliga skarpa risklor, som, utom under röfvandet, ligga liksom i en skida indragne [medelst sträcklenor i foten], de tjena att dermed fånga och sönderslita rofvet (1078. a—c.); T.
- ä. Klångben, -fötter, *pedes scansorii*, försedde med ganska långa och hvasfa klor, hvarmed djuret under klångningen inhugger i trädets bark; T.
- ö. Gråfben, gråfvarerfötter, *pedes fosforii*, med breda starka fötter, hvilkas gråfklor (-naglar, *ungues fosforii*) äro store, hvasfskantade och under urhålkade.
- ff. Haslika ben, hasar, *pedes plantigradi*, som under gåendet stödjä sig på hela den obehårade höckelfälan ända till hälen — hasgående djur, *animalia plantigrada*.
- j. Trippande ben, *pedes digitigradi*, som under gåendet stödjä sig blott på tåspetsen, och hvilkas höckelfälor vanligen äro behårade.
- ll. Hof-, klöfförsedda ben, fötter, *pedes ungulati*, när tårna äro omgifne med en hornskärpa såsom med en sko, att man alldeles icke kan urskilja dem; T.

Ann. Detta konstord med sin förklaring har illig. uteslutit i sitt sednare arbete; förmodligen af det skäl, att han fann den felskig, då det heter tårna (i pl.) omgifne af en hornskärpa. Öfverf. känner icke om detta någonstädes äger rum, men hos hästen har han funnit att hofven omgifver den ensamma tån hvarmed foten slutar.

- *ff. Enhofvade, helhofvade ben, fötter, *pedes solidunguli*, med en påstligande tå, som är omgifven af en odelad hof — hof, *ungula*.

tt. Tveklöfvade ben, *pedes bifulci*, med endast två påsligande (1077. c.) och klöfförfeddade tår. — Skårsklöfvade ben, *pedes subbifulci*, när två tår äro nästan sammanhäftade och blott vid spetsen söndrade samt derflädes klöfbeklädde.

w. Mångklöfvade, tre-, fyrklöfvade ben, *pedes multunguli, tri-, quadriungulati*, med tre, fyra påsligande och klöfförfeddade tår.

*. Biklöfvar, ledklöfvar [i allmänhet lackklöfvar], *ungula succenturiata (tali succenturiati)*, klöfvarne på de fränskilda (1077. f.) tårna hos tre- och mångklöfvade ben.

†. Underhöckel [smålbena, has], *gamba*, från höckeln (901. v. å.), framfotens mellanhand, bakfotens mellanfot, isynnerhet på höfförfeddade och tveklöfvade ben.

††. Karledsdela, tjuderdela, *mesocynium*, tåröten efter underhöckeln — mellan honorn och hofven, klöfvarna.

Ann. Hos flera fyrfota djur sitta vristens och handlofvens ben så högt, att de blifvit anfedda för knåna. I Norrland kallas denna del isynnerhet på bakfötterna höckel (kanke höghål?). I brist af något tjenligt Svenskt ord, har jag använt detta landskaps ord, tills något bättre kan sättas i stället. Has angår endast bakfötterna och tyckes äfven då blott syfta på sålan af underhöckeln.

§. 170.

Födslodelar (köndelar) och akter (*ars*), *genitalia & anus etc.*, dervid märker man

I. Vid hannkönets födslodelar:

1080. Manslemmen, *penis*, hanndjurets köndel, sittande mellan ljumskarna, bestående utvårtes

utaf uringången, *urethra*, den hålfulla kroppen, *corpus cavernosum*, som formerar sjelfva spetsen, ållonet, *glans penis*, och är ofta understödd af ett eget ben; samt utaf förhuden, *præputium*, och koddpungen, *scrotum*, som på midten har en långförm, pungförm, *futura scrotalis*.

- a. Ållonet, *glans penis*, manslemmens tjockare ända.
- b. Förhuden, *præputium*, den framöfver ållonet nående huden på manslemmen.
- c. Koddpungen, *scrotum*, den vid basen af manslemmen befintlige pung för koddarna [testiklarna], *testiculi*.
- d. Fördubblad koddpung, *scrotum duplicatum*, när han är tecknad med en framstående upphöjd längs midten löpande linie.
- e. Pungförm, *futura scrotalis*, denna upphöjda medellinie längs midten (1081. d.) såfom en sammanfogning af evenne hälfter.

1090. Fastväxt manslem, *penis adnatus* [bortgömd, *absconditus*], hvilken basdel ligger under bukens hud så bortgömd, att blott den fria spetsen framstår bakom, näfveln.

II. Vid honkønens födslodelar:

1100. Blygden, *vulva*, honans köndel mellanlumska, bestående utvårtes af blygfel-låpparna, *labia* och kliaren, *clitoris*.

1110. Bakut-urinerande djur, *animalia retromingentia*, hvilkas utvårtes köndel (Ruthe) är vänd bakut.

1112. Akter, *ars*, *anus*, ändtarmens öppning under svansen för ekskrementernas uttömning.

1114. Lucktgifvande fäll, *rima odorifera*, arsvåfka, *facies analis*, en påse, belägen mellan svansen och arsen eller arsen och köndelarna eller omkring arsen, hvilken ur körtlar afföndrar en starkt luktande saft.

1116. Kloak, *cloaca*, akterns inre utvidgning, till upptagande af exkrementerna, urinen, säden och lifsfrukten.

§. 171.

1119 Knöl, *tophus*, *gibber*, är en utvärtes och stor med fett uppstoppad upphöjning under huden.

1120. [Verrukler (verler; Vg. klockor; Vb. nycklar; Upl), *verrucula*, små från halsen eller underhaken rätt nedhängande, aflånga körtelartade utväxter].

Ann. De öfriga af Förfin här anförda konstord förekomma i §. §. 148. 149.

XVIII. Afdelningen.

Foglar, *aves*.

§. 172.

Foglar äro djur med ryggrad och ett hjerta med två hjertkamrar och två förkamrar eller hjertöron, med röd och varm blod, en med fjädrar betäckt kropp, två vingar, två ben eller fötter samt en hornartad näbb. De lägga ägg.

Konstord till Fogelbeskrifningen, *termini ornithographici.*

Ann. De i XV. och XVII. Afdeln. redan anförda konstord, som på foglar äro användbara förbigås här antingen helt och hållet såsom t. e. de, som handla om benstommen och förekomma i §. §. 134. 138. och 146., eller om ändamålet synes fordra, att angifva dem, behöfver man icke anföra förklaringen, att icke onödigtvis öka bokens storlek; de tecknas då med nr ock de bokstäfver eller §., der deras förklaringar igenfinnas.

I.

§. §. 173. 174. 175.

Fogelkroppen i allmänhet, *corpus avium* *in universum.*

Fogelkroppen bär på en förlängd hals framtill hufvudet, hvars nakna, med öfverhud eller en hornbeklädnad öfvertäckte kåkar framstå, har vinggar (bröstskråf-extremiteter 901. a.) på begge sidor och vid aktern stjerten, begge merendels försedde med flygpennor; är inunder understödd af tvenne ben (bäckenets extremiteter), samt öfverallt betäckt med fjädrar. Foglarnas benstomme har gaffelbenet eller glasögonen, ett fram på bröstskråfvet beläget omaka och klykklige ben, hvars grenar äro fästade vid nyckelbenet, den hopstående delen riktas neråt, är vanligen fri, stundom sammanväxt med bröstbenskammen.

1142 a. Dunfjäder, *pluma* (i allmänhet, fjäder, *penna*, Flaum), en torr och elastisk del, hvilkens rörformiga rot är uti huden liksom inplanterad, den fria ändan är tvåställdt (388.) befjädrad (strålförsedd).

b. Flygpennor, *pennæ*, långa och styfve fjäder, fästade på vingens underarm (stråken kallad hos foglar) och handen (901. g. k.) samt uti fjerten.

c. Fjäder, *ptilosis*, hela kroppens beklädning, som består af fjädrar.

Ann. Fjäder förekommer äfven kollektiskt och det synes mig då uttrycka Tyskarnas *Gefieder*, *ptilosis*.

d. Obefjädrad, *pars implumis, deplumata*, som är utan fjäder.

Ann. Man måste erinra sig, att de konstord, som brukas till befjädrade delars bestämmande, syfta vanligen på själfva fjädern och ej på den underliggande huden.

e. Ryggfida, *notæum*, 951.

f. Bukfida, *gastræum*, 952.

g. Framdel, *stethæum*, 953.

h. Bakdel, *uræum*, 953 a.

Ann. Se §. 189, der igenfinnas de här saknade numrorna. Öfv.

§. 176—179.

Hufvudet, *caput*, består af

1143 a. Näbb, *rostrum*, de med en hornartad, sållan hudartad beklädning öfverdragne och framstående käkarne (902. a.); och

b. Hufvud (i inkränktare mening), *caput*, med undantag af näbben.

A. Näbbens delar, *rostri partes* (§. 139. N. 902 a).

1161 a. Näbbkåkar, *mandibulæ, maxillæ*, de begge vid basen genom en led förenade delar, en öfver och en under.

- b. Öfvernåbb (kåk), *maxilla* (*maxilla s. mandibula superior*) §. 134. c.
- c. Undernåbb (kåkbåge), *mandibula* (*maxilla s. mandibula inferior*), §. 134. h.
- d. Nåbbfkida [nåbbhud; Retz.], *ramphotheca*, det hud- eller hornartade, hela nåbben omklådande och på honom sittande öfverdraget.
- e. Kåkskida, *rhinotheca*, detta öfverdrag af kåken (1162. b.).
- f. Kåkbågsfkida, *gnathotheca*, detta öfverdrag af kåkbågen (1162. c.).
- g. Nåbbhinna, *cerocoma* (vaxhinna, *cera*), en vanligen färgad, ofta knölig eller vårtig hud, som omkläder kåkens eller nåbbens bas — hinnförsedd nåbb, *rostrum cerigerum*.
- Ann.* Den hudartade nåbbfkidan (1144. d.) är nog betraktad väl ingen ting annat än den till spetsen näende nåbbhinna.
- h. Vid basen naken nåbb, *rostrum basi nudum*, som saknar nåbbhinna.
- i. Skåra, *tomium*, den ytre skårande sidokanten af begge kåkarna, hvilken passar mot samma kant af den motstående kåken och tjänar till födans sönderuggning.
- k. Kåkskåra, *tomium maxillare*, kåkens (b.) skåra.
- l. Kåkbågsfkåra, *tomium mandibulare*, kåkbågens (c.) skåra.
- m. Nåbbås (nåbbrygg), *culmen* (*dorsum rostri*), kåkens öfverste längdmidt, ifrån basen ända till dess spets.
- n. Kupa, *dertrum*, den genom dess bildning eller en fåra utmärkta spetsen af kåken, hvar;

- under mellankåkbenet (§. 134. f.) ligger *) — kupförfedd näbb, *rostrum auctum*, hvats kupa är distinkt.
- o. Distinkt näbbås, *culmen distinctum*, en näbbås (m.), som på begge sidor genom en fåra eller på annat sätt är distingverad från den öfriga kåken — åsförfedd näbb, *rostrum culminatum*.
- p. Oafbruten näbbås, *culmen continuum*, ej distingverad från kåkens öfriga del — åslös näbb, *rostrum domatum*.
- q. Kåklida, *paratonum*, den skåran (1161 i.) innekällande sidodelen af kåken, hvilkens näbbås är distinkt (1161. o.).
- r. Näbbskilnad [näbbtipp], *mesorhinium*, näbbåsens del mellan näsborrarna — näsborrarnas yttre mellanrum.
- s. Gom, *palatum*, §. 134. g.
- t. En-, två-, mångskårad gom, *palatum uni-, bi-, multifectorium*.
- u. Pannvinkel, *angulus frontalis*, vinkeln, som näbbåsen gör mot fjeltva pannan.
- v. Läppvinkel, *angulus labialis*, kåkbåsens undre, mot kåkbågen störande vinkeln.
- x. Läppskåggbrädd, *margo masticalis*, brädden af kåkbåsens sidodel ifrån pannvinkeln ända till läppvinkeln (1161. u. v.).
- y. Kind, kindben, *gnathidia* (kåkbåg-grenar, *rami mandibularum*), kåkbågens (c.) sidodelar, vid spetsen förenade, och vid deras bas ledfogade uti hufvudskallen.

*) Näbbspets m. m., *apex rostri, maxillæ, mandibulæ*, &c., är ett allmänt konstord och angifver i allmänhet den grundytan motsatta delen.

- z. Näbbspets, *myxa*, den genom kindbenens förenig formerade kåkbågens spetsdel.
- å. Hakvinkel, *angulus mentalis*, vinkeln, som kindbenen göra vid näbbspetsen sinsemellan.
- ä. Kindbensgaffel, *furca*, begge kindbenen tillfammansagna ända från hakvinkeln till deras ledfogning.
- ö. Spetsbrädd, *gonys*, den medlerste underbrädden på näbbspetsen, ända från hakvinkeln till kindbensspetsen.
- ff. Hakbrädd, *margo mentalis*, inre brädden (randen) af kindbensgaffeln, omgifven af hakvinkeln.
- j. Lågkind, *mala*, den yttre, med sjädrar betäckte eller färgade basdelen af kinden (y.).
- ll. Munnvinkel, *angulus oris*, vinkeln, som käken formerar med kåkbågen på begge sidor.
- ff. Högkindvinkel, *angulus genalis*, den öfre, mot käken stående vinkeln af lågkindens (j.) bas.
- tt. Lågkindvinkel, *angulus malaris*, den undre vinkeln af lågkindens bas.
- w. Lågkindbrädd, *margo malaris*, den brädden af lågkindens bas, hvilken den sammas sjädrar framåt formera.

B. Näbben, *rostrum*:

I anseende till sin längd och bildning.

- 1162 a. Lång, *longum*, är näbben, när han är längre än hufvudet.
- b. Ganska lång (näsf), *longissimum*, mer än dubbelt så lång som hufvudet.
- c. Kort, *breve*, kortare än hufvudet.

- d. Ganska kort, *brevissimum*, kortare än halva hufvudets längd.
- e. Medelmåttig, mellanlång, *mediocre*, af ungefär hufvudets längd.
- f. Långnäbbig fogel [långnäbb], *avis longirostris*, med lång eller ganska lång näbb.
- g. Mellannäbbig fogel [af medelmåttig näbb], *avis metriorhynchós*, med medelmåttig näbb.
- h. Kortnäbbig fogel [kortnäbb], *avis brevirostris*, med kort eller ganska kort näbb.
- i. Tjock näbb, *rostrum crasum*, i sin tvåromkrets fullt så betydlig som hufvudets periferi.
- k. Smal, fin, *gracile (tenue)*, betydligt smalare och lägre än hufvudet.
- l. Nedtryckt, *depressum*, när höjdenomskårningen är betydligt mindre än breddgenomskaaringen.
- m. Platt, *planum*, när höjdenomskårningen i jämförelse med breddgenomskaaringen är ganska obetydlig.
- n. Kniflik, *cultratum*, betydligt sammantryckt, näbbåsen formerar en mot spetsen båglik nedkrökt [nedstigande] egg, kåkbågen gör inunder en köl.
- o. Krok näbb, *grypanium*, näbbåsen är höjd mer eller mindre köllformigt, mot spetsen båglik nedkrökt, föröfrigt med antingen en sammantryckt, nedtryckt, eller rundaktig näbb, men hvars spets alltid är smalare.
- p. Rörlik, piplik, *tubulatum*, när näbben formerar en pip, i det kåken omfattar med sina sidor kåkbågen.

C. Nåbben, *rostrum* (eller kåkarne hvar för sig, *mandibulae singulae*):

I anseende till dess riktning.

1101. a. Framsträckt, *porrectum*, rak och så förenad med hufvudet, att nåbbåsen ligger i samma plan [oafbruten] med hufvudets öfversida.
- b. Inkrökt, båglik, *incurvum*, ånda till basen böjd nedåt bågformigt.
- c. Krökt, krokig, *curvatum*, vid basen rak, mot spetsen bågformigt nedböjd.
- d. Uppstigande, *ascendens*, bågformigt uppåt böjd.
- e. Bruten, *infractum*, som under sitt lopp kring midten plötsligt nedböjes under en rätlinig vinkel från sin riktningelinie och inunder formerar en trubbig vinkel.
- f. Nedstigande, *descendens*, en rak nåbb, som mot spetsen afviker nedåt ifrån den rätta riktningelinien under en spetsig och rätlinig vinkel.
- g. Brant, sluttande, *declive*, en rak nåbb, som mot spetsen afviker nedåt ifrån den rätta riktningelinien under en nästan rät vinkel.
- h. Hakig, *aduncum*, med en spetsig, långsluttande och hakformig spets.
- i. Saxlik [korsnåbb], *forficatum*, hvars kåkar med sina spetsar korsas hvarandra, så att den ene går den andra förbi uppåt, den andre nedåt.
- k. Motböjd, mothakig, *inflexum* [*obuncum*], när kåken är böjd nedåt, kåkbågen uppåt, men så att spetsarne möta hvarandra.

D. Näbben eller käkarne, *rostrum s. mandibulæ*:

I anseende till spetsens eller bråddens bildning är

1178. a. Nagelkupig näbb, *rostrum unguiculatum*, hvilkens kupa (1161. n.) har form af en platt nagel (1078. d).
- b. Liklänge käkar, *mandibulæ æquales*, spetsen af käken och käkbågen slutas framtill uti en och samma vertikal linie.
- c. Öfvertäckande käk, *marginibus potentiusculis*, när käkens sidobråddar på begge sidor framskjuta och såsom ett tak uppöfver betäcka käkbågen.
- d. Hvalflik käk, *maxilla fornicata*, när den konvexa käken med sina framstående skåror upptill omfattar käkbågen.
- e. Urbråddad näbb, *rostrum emarginatum*, hvilkens käkåra (1161. k.) på begge sidor nära spetsen har en urbråddning eller urskårning.
- f. Dubbelt urbråddad näbb, *rostrum utrinque emarginatum*, när så väl käkåran som käkbågsåran (1161. l.) på begge sidor nära spetsen har en urbråddning eller urskårning.
- g. Entandig, tvåtandig näbb, *rostrum denticigerum, bidentigerum* (*dente utrinque, angulum utrinque exserens*), hvilkens käkbrådd har på begge sidor en eller två framskjutande uddar.
- h. Bråddinskuren näbb, *rostrum incisulum*, hvilkens skåror hafva ganska fina bråddinskråningar.

- i. Sågad, småtandad, naggad näbb, *rostrum serratum, denticulatum, crenatum*, med sågbräddade, småtandade, naggade skårer.
- k. Helbräddad näbb, *rostrum integerrimum*, hvilken skårer hafva hvarken tänder eller urtkårningar.
- l. Bladtandad näbb, *rostrum lamelloso-dentatum*, hvilken skårer äro tät befatte med tandartade tvåblad.
- m. Med rundad basbrädd, *frontis basi rotundata versus caput*, kåkbasens öfversida beskriver en cirkelbåge, som med sin öppning är vänd mot näbbspetsen; T.

E. Näbbens tillfattfer och inre byggnad, *rostri appendiculi et interna textura.*

1188. a. Behornad näbb, *rostrum cornutum*, på hvars kåk upptill är en tillfätt del af åtskillig skapnad, men af en lika inre byggnad som näbben.
- b. Näbbtillfatts, *epithema*, den på den behornade näbben tillfatta delen.
- c. Stark näbb, *rostrum robustum, validum*, när kåkarnas ben och hornmasa är tät och hård.
- d. Svag näbb, spåd näbb, *rostrum debile, tenue*, när kåkarnas ben och hornmasa är tunn, böjlig och mjuk.
- e. Tom näbb, *rostrum inane*, en stor och inuti med många toma cellulerfull näbb, så att den är lätt efter sin storlek.
- f. Knölig, pucklig, *tuberculatum*, när näbbhinnan höjer sig knöl- eller puckelformigt.

F. Näsa, *nasus*:

1193. a. Näsborrar, *nares*, äro ett par, som ligger på kåken, stundom omärklige.
- b. Näsbrusk, näsvägg, *septum s. dissepimentum narium*, näsborrarnas mellanrum [skiljevägg] uti kåkens inra. Det yttre mellanrummet, formerad af näbbåsen, förekommer ofvanföre (1161, v.) under namn af näbbskilnad.
- c. Genomgående näsborrar, *nares pervia*, med genomborrad näsbrusk, så att man ifrån sidan kan genomse dem begge.
- d. Öfverliggande näsborrar, *nares superioræ*, som ligga på kåkens öfverdel.
- e. Bakom näbbroten liggande, *post rostri basim sitæ*, belågne på sjelfva kåkbåsen tätt intill pannan.
- f. På midten liggande n., *n. media*, belågne ungefär på midten af kåklängden.
- g. Sidonäsborrar, *nares laterales*, som ligga på midten mellan näbbåsen och skåran.
- h. Brädd-näsborrar, *nares marginales*, som öppna sig vid sjelfva kåkskåran.
- i. Høgt-liggande [kringgröpte] n., *n. concava*, när de ligga i en smågrop af kåken.
- k. Framstående n., *n. prominula*, infattade af en framskjutande kant.
- l. Rörformige, -artade n., *n. tubulosa*, hvilkas öppningar formera ett längre eller kortare rör.
- m. Dubbelrörartade n., *n. geminata*, parpipade (*biloculares*), när rören i näsborrarna äro hopväxte till en enda tvåhålig tub.

- n. Hvälfde, öfvertäckte n., *n. fornicatæ*, mer eller mindre öfvertäckte af ett hvalfikt fjäll — nashvalf, *fornix*.
- o. Halfflutne n., *n. semiclausæ*, mer eller mindre täckte af en hinna.
- p. Öppne n., *n. patulæ*, som hvarken täckas af hinna eller fjäll, utan äro helt och hållet öppne.
- q. Halfdelade n., *n. semidivisæ*, när hvardera näsborren är delt medelst en förkortad [icke till den motsläende brådden nående] vertikal (topprak) skiljevägg.

§. 179.

G. Tunga, *lingua*, år

1201. a. Maskformig, *lumbriciformis*, lång; rundaktig och böjlig.
- b. Rörformig, -artad, *tubulosa*, sammanfatt af två trådar, som formera [lika] ett rör.
- c. Fjäderartad, *jaculatoria*, som är infogad i spetsen af elastiska band, medelst hvilkas tillhjälp den kan utsvingas.
- d. Pilformig, *sagittaria*, vid spetsen försedd med hullingar.
- e. Ganska lång, *longissima*, mycket längre än näbben.
- f. Lång, *longa*, längre än näbben.
- g. Medelmåttig, *mediocris*, som nästan når spetsen.
- h. Kort, *brevis*, något kortare än näbben.
- i. Ganska kort, *brevisima*, betydligt kortare än näbben.
- k. Bred, *lata*, få bred som näbben.

H. Ögon, *oculi*.

1202. Jemför 904. a -- o.

I. Hufvudets trakter, *capitis regiones*.

1203. a. Hatt, *pileus*, hela öfverfödan af hufvudskålen, ifrån näbbens bas ända till nackhålan.
- b. Hjäsa, *vertex*, XV. Afd. 902. d.; S. 138.
- c. Framhufvud, *frons*, hattens främre del ifrån näbbens bas ända till midten af kullen.
- d. Bakhufvud, *occiput*, 902. f.
- e. Panna, *frons*, nejden af framhufvudet ifrån näbbens bas ända till kullen.
- f. Snibbar, *antia*, två framskjutande, fjäderbeklädde och mot näsborrarna gående hörn af pannan, ett på vardera sidan mellan kåkens pannvinkel och munnvinkel.
- g. Läppskågg, *maxilla*, framhufvudets sidodel, hvilken flöter till kåkens bas och umärkes genom fjädrar eller fårg.
- h. Kapson, *grima*, *capistrum*, hufvudets frambrädd, som omedelbarligen omgifver näbbens bas.
- i. Tygel [ögonfåra; Retz.], *lorum*, en obefjädrad, eller fårgad rand, på begge sidor dragen ifrån näbbens sidbas ända till ögonen.
- k. Ögtrakt, *regio ophthalmica*, 902. p.
- l. Ögkrets, öghvarf, *orbita*, den inre, ögat närmast omgifvande kretsen af ögtrakten.
- m. Ög-, ögonbryn, *supercilium*, en fram till och bakåt förkortad längdstrimma öfver hvart öga.
- n. Högginder, *genæ*, hufvudets sidor mellan näbbröten, pannan och ögat, en på hvarje sida.

- o. Tinningar, *tempora*, hufvudets sidonejder mellan ögonen, hjåslan och örat.
 p. Örrakt, *regio parotica*, kring öronen.
 q. Anlete, *facies*, ögonnejderne tillsammans-tagne med högkinder och tinningar, oftare med inbegrepp af panna, hjåsla och underhaka.
 r. Underhaka, *ingluvies (mentum)*, 902. n.

III.

§ 180.

Hals, *collum*.

1209. a. Bakhals, m. m. *cervix*, *Sec.* 943. b-d.
 b. Underhals, *deræum*, halsens nedre del, nedanfår struphufvudet och nackgropen.
 c. Ringkrage halsband, *torques*, *collare*, en på något sätt utmärkt ring omkring halsen (949).
 d. Bevingad, *alatum*, år halsen, som på sina sidor har långa, styfva och vinglikt utstående fjådrar; T.

IV.

§ 181.

Bål, *truncus*, den innesattar

Utom de i §. 143. angifna delar eller ställen (954. 955. 956. 956, b. c. d. 957. 958. 963.) ånnu följande:

1212. Manteln, *fragulum*, ryggen till sammanstagen med usidan af de sammanlaggda vingarna.

1213. Undergumpen, *crisum*, siste delen

af buken under stjerten i nejden af arsen; gumpen morfatt (956. b.).

1214. Skuldran, *humerus, armus*, sidonejden, som framåt gränslar till halslidorna, uppåt till framryggen, nedåt till bröstet och bakåt till veklifvet.

1215. Axelfjädrar, *pennæ scapulares*, äro de länge, på skuldran och omedelbarligen öfver vingroten sittande fjädrarne.

V.

§. 182.

Stjert och vingar, *cauda & alæ*.

1216. Stjerten [*style; Vb.*], *cauda*, är egentligen en fet körtelaktig fortsättning vid ändan af bålen, men vanligen kallar man blott de der på fästade styfva fjädrarna Stjert(1142. b.) — 10-20. fjertfjädrar fästade i ändbenet.

Ann. Style betyder både den egentl. stjerten och de derpå fästade fjädrarne; dock så att man måst har afseende på fjädrarna. Detta ord är förmodligen ett bortskämdt uttal af ordet styre. Öfv.

a. Stjertpennor (stjertfjädrar), *rectrices*, de stjerten formerande pennor, som räknas från begge sidor, så att den yttersta på vardera sidan är den första, den följande den andra o. s. v. ända till den medlersta den fifta.

b. Vingar, *alæ* (966.), foglarnas bröstskräf-extremiteter, af hud omklädd, befvädrade, merendels med pennor försedde och till flygten tjenlige.

c. Flygpennor [*vingpennor, vingfjädr.*]

rar], *remiges*, vingarnas styfva i baksidan af underarmen (stråken) och handen infästade pennor.

d. Täckfjädrar, *tegmina*, de fjädrar och pennor, som ofvanpå och inunder närmast täcka vingarna och stjerten, samt tillhöra dem egentligen.

A. Stjert, *cauda*.

1217. a. Tvåra stjertpennor, *rectrices transversæ*, hvilkas fana ligger parallelt med ryggens plan.

b. Sneda stjertpennor, *rectrices obliquæ*, hvilkas fana gör med ryggens plan en spetsig vinkel.

c. Sluttande [toppraka] stjertpennor, *rectrices verticales*, hvilkas fana gör med ryggens plan en rät vinkel.

d. Utspänd st. [orrstjert], *cauda divaricata*, hvilkas stjertpennor på begge sidor krökas utåt.

e. Saxlik stjert, *cauda forficata*, när de yttersta stjertpennorna äro betydligt längre och de inra gradvis kortare.

f. Klyklik st., *c. bifurcata*, när de yttersta stjertpennorna äro betydligt längre än de inra jemnlånga.

g. Urbråddad st., *c. emarginata*, de yttra stjertpennorna litet längre än de inra gradvis kortare, så att stjertspetsen är urhålad i en platt båge.

h. Jemn, tvår, hel, helbråddad st., *c. æqualis, integra*, alla stjertpennor äro liklånga, så att deras spetsar uppnå samma raka linie.

i. Afrundad st., *c. rotundata*, de inra stjert-

- pennorna äro något längre; de yttra småningom kortare, så att den utbredda fjertens spets formerar en konvex båge.
- k. Trappåndad ft., *c. gradata*, de yttra fjertpennorna gradvis och märkligt kortare än de innersta.
- l. Vigglik ft., *c. cuneata*, en trappåndad fjert, hvilkens inra fjertpennor äro mycket förlängde.
- m. Hoptryckt ft., *c. compressa*, med sneda eller toppraka fjertpennor, de inra högre, de yttra djupare ställda, så att fjerten formerar en uppnedvänd båt med urhålkningen nedåt.
- n. Båtformig ft., *c. navicularis*, de inra fjertpennorna djupare, de yttra högre ställda, så att fjerten formerar en köl eller en båtform med urhålkningen uppåt.
- o. Uppåttigande ft., *c. adscendens*, snedt riktad mot höjden.
- p. Kort ft., *c. brevis*, kortare än höckeln (1246.d) — kortfjertad fogel, *avis brachyura*.
- q. Mellanlång [medelmåttig] ft., *c. mediocris*, så lång som höckeln, — mellanfjertad fogel, *avis metviura*.
- r. Förlängd, ganska lång ft., *c. elongata*, *longissima*, längre än höckeln, ja längre än bålen — långfjertad fogel, *avis macroura*.
- f. Iugen ft., *c. nulla*, fjertpennorna fela — fjertlös fogel, *avis ecaudata*.

§. 183.

B. Vingar, *ala*, (966.).

1228. Vingar, *alæ*, hafva sitt fäste på framryggens fidor och motsvara dåggande djurs framben.

- a. Kongspennor, första eller främre vingpennor, äfven skrifpennor, flygpennor af första ordningen, *remiges primores s. primariæ s. majores s. primi ordinis*, de första tio på vingens pennled; Retz. (ving-skäckel; Vb.) och på fingrarna infästade ifrån vingvecket, *flexura alæ*, till spetsen.
- b. Segelpennor, bakre eller smärre vingpennor eller skrifpennor, flygpennor af andra ordningen, *remiges secundariæ s. minores s. secundi ordinis*, de iara vingpennorna, som äro fästade på underarmen [stråken; Retz.] mellan vingvecket och bälén.
- c. Vingknå, vingveck, *flexura, plica*, ledfogningen mellan höckeln (*carpus*) och stråken på hvarje vinge.
- d. Vinghåla, *axilla*, undre nejden vid vingens bas, hvarest den är ledfogad i bröstkråfver.
- e. Lillvinge, *alula (ala spuria)*, den af flyfva pennor i vingvecket infästade bundten, som tummen bär.
- f. Axelvinge, *parapterum*, skuldersegel, skrifpennor, flygpennor af tredje ordningen, bivinge, *pennæ scapulares, axillares, remiges tertii ordinis*, åla notha, förlängde bakåt riktade, i öfverarmen eller skulderbladet eller vinghålan fästade vingpennor, som ofvanpå oftare mer eller mindre betäcka den sammanlaggda vingen.
- g. Kort, ganska kort axellvinge, *parapterum breve, brevisimum*, som är betydligt kortare än den sammanlaggda vingen.

- h. Mellanlång [medelmåttig] axelvinge, *parapterum mediocre*, som nästan når spetsen af den sammanlaggda vingen.
- i. Lång, ganska lång axelvinge, *parapterum elongatum, longissimum*, så lång eller längre än den sammanlaggda vingen.
- k. Spegel [vingspegel; Retz.], *speculum ala*, ett på sammanlaggda vingens öfversida färgadt medelfält, som segelpennornas (1228. b.) spetsar formöra och som å ena sidan innefattas af kungspennorna (1228. a.), å andra af axelvingen (1228. f.).
- l. Sporrvinge, *ala calcarata, tuberculata* (taggvinge, *spinosa*), hvilkens vingveck bär ett med horn öfverdraget, oftare förlångdt och spetsigt samt stundom dubbelt utskott.
- m. Vingporre, vingtorn, vingtagg, *spina pollicaris, tuberculum pollicaris*, detta sporr- eller taggvingens horn-öfverdragna, torn-artade eller trubbiga (tummens förlängde och framskjutande artikel) utskott.
- n. Flygvinge, *ala volatilis*, med tättstråliga flygpennaor försedd och till flykten tjenlig.
- o. Flygpennlös vinge, *ala impennis*, försedd antingen med slakstråliga jevnlånga fjäderpennor, eller med korta och strålösa, är till flykten otjenlig.
- p. Fenvinge, *ala pinniformis*, sammantryckt, utan flygpennor och blott med fjällformiga intilltryckta dunfjäder.
- q. Lång, ganska lång vinge, *ala elongata, longissima*, när den sammanlaggda vingen är så lång, eller längre än kroppen, räknad från pannan ända till hjertens bas — långvin-

gad fogel [långvinge], *avis macroptera*.
Ann. För sjertens ganska ombytliga längd skull kan man icke bestämma vinglängden derefter.

r. Mellanlång [medelmåttig] vinge, *ala mediocris*, som sammanlagd täcker sjertens bas — mellanvingad fogel, *avis metrioptera*.

f. Kort, ganska kort vinge, *ala brevis*, *brevisima*, när den sammanlaggda vingens spets allrahögst når gumpens sidor — kortvingad fogel [kortvinge], *avis brachyptera*.

t. Sägbråddade flygpennor, *remiges serratae*, hvilkas strålar med sina spetsar formera en småtandad eller småhakig brådd.

§. 184.

C. Täckfjädrar, *tegmina*.

1240. a. Öfre täckfjädrar, *tegmina superiora*, täckfjädrar (1216. d.), som ofvanpå betäcka vingen och sjerten [stylet].

b. Undre täckfjädrar, *tegmina inferiora*, som inunder betäcka vingen och sjerten.

c. Vingtäcken, *tefrices* (vingtäckfjädrar, *tefrices alarum*), de vingen egne och i honom sjelf infästade täckfjädrar.

d. Öfra vingtäcken, *tefrices superiores*, på vingens öfra eller yttra sida.

e. Undra vingtäcken, *tefrices inferiores*, på vingens undra eller inra sida.

f. Flygpenntäcken, *pteromata* (inre eller undre eller andre vingtäckfjädrar, *tefrices alarum ultimæ s. secundæ*), de inre,

- merendels längre vingtäckfjädrar (1240. c.), som ligga omedelbarligen på sjelfva vingpen-
norna.
- g. Fjädertäcken, *ptila* (yttre eller öfre eller förste vingtäckfjädrar, *teſtrices alarum penultima s. primæ*), de ytra merendels kortare vingtäckten, som ligga på flygpenntäcken (f.).
- h. Öfra flygpenntäcken, fjädertäcken, *pteromata*, *ptila superiora*, när de finnas på öfra (d); undra, *inferiora*, när de finnas på undra (e.) sidan af vingtäckten.
- i. Vingbrädd, *campterium*, de små duofjädrar, som beklåda vingens framkant ifynnerhet vingvecket.
- k. Stjerttäcken, *calypteria* (stjerttäckfjädrar, *teſtrices caudæ s. caudales*), de stjerten egne täckfjädrar.
- α. Öfra stjerttäcken, *calypteria superiora*, som täcka stjerten ofvanpå [uppöfver]
- β. undra stjerttäcken, *calypteria inferiora*, som täcka stjerten inunder.

VI.

S. S. 185-188.

Ben, *pedes*:

- A. I anseende till deras delar och ledfogningar.
- 1246 a. Ben, fötter, *pedes*, de till gång tjänande begge bukextremiteterne (901 b.).
- b. Lår, *femur*, benets basartikel mer eller mindre infäkt i underlifvet, samt med kött och fjädrar alltid betäckt.

- c. Skenben, *tibia* (i allmänhet lår, skänk; skenkel, *femur*), benets andre, efter låret följande artikel, som på spetsen bär höckeln (smalbenet; Retz.) och är helt och hållet eller vid besen betäckt med kött.
- d. Höckel, *tarsus* (i allmänhet smalben, *tibia*), benets tredje på skenbenet följande artikeln, som på spetsen bär fingrar och är beklädd med ett hornöfverdrag, stundom med fjädrar men aldrig med kött.
- e. Fot, *podium*, sammanfattningen af de vid höckelspetsen infogade tårna, hvarmedelst benet (foien) stödjer sig på jorden.
- f. Tår, *digiti*, de artikulerade delar, som fluta benet och formera foten.
- g. Klor, naglar, *ungues*, hornartade på tåspetsen infogade delar.
- h. Gråfkloartade klor, *ungues falcatares*, gråfklor, *falcata*, 1078. a. b.
- i. Nagelartade klor, *ungues laminares* — naglar, *laminae*, 1078. d. e.
- k. Klönaglar [kåpnaglar], *ungues tegulares*, 1078. f.
- l. Kort klo [nagel], *unguis brevis*, kortare än tåfalangen.
- m. Lång klo [nagel], *unguis elongatus*, längre än tåfalangen.
- n. Måttlig [medelmåttig] klo [nagel], *unguis modicus*, ungefär så lång, som tåfalangen.
- o. Fotbetäckning, *podotheca*, hornöfverdraget, som betäcker nedra skenbenet, höckeln, och foten.
- p. Knå, *genu*, lårets ledförening med skenbenet,

med sin bukt riktadt bakåt och merendels infänkt uti underlifvet.

- q. Höckel-led, hål-led, *suffrago* (i allmänhet, knå, *genu*), skenbenets led förening med höckeln, som med sin bukt syftar framåt.
- r. Fotled, *podarthrum*, fotens led förening med höckeln.

Ann. Illig. gifver i afd. om däggande djur, ordet Lauf med *gamba* (1076. †. §. 167.), här, med *tarsus*. Och som de egentliga hålbenen synas fels hos foglarna, samt mellanfoten är få utdragen som hos visse däggande djur, tyckes han hafva haft något skäl så väl till det ens som det andra. Öfverf. förefår, att man brukar höckeln när Lauf är *tarsus* och underhöckel då det är *gamba*.

B. Skenben, *tibia*.

1248. a. Halfnaket skenben, *tibia seminuda* (halfnaket lår, *femur seminudum*), som på nedre delen ofvanför höckel-leden, har hvarken kött eller fjädrar, utan är derstädes öfvertäckt med den allmänna fotbetäckningen.
- b. Smalben, *cnemidium*, den nedre obefjädrade delen af halfnakna skenben.
- c. Knåband, *armilla*, den färgade ringen på smalbenet ofvanför höckel-leden.
- d. Vadben, styltben, *pedes vadantes*, ben med halfnakna skenben.
- e. Gångben, *pedes gradarii*, hvilkas skenben äro ända till höckel-leden öfverklädde med kött och fjädrar.
- C. Höckel. *tarsus*.

1249. a. Vrist, *acrotarsum*, höckelns framsida från höckel leden ända till foten.

- b. Språnglida, *paratarsum*, hockelns fida mellan hockelleden och fotleden, när den på något fått är utmärkt ifrån vristen och hasen eller hockel-sålan.
- c. Has eller hockelsåla, *planta*, hockelns bakfida mellan hockelleden och fotleden.
- d. Hål, *calcaneus*, hockelns bakutskott vid hockelleden.
- e. Besporrad hockel, *tarsus calcaratus* (sporrförledt skenben, *tibia calcarata*), beväpnad med ett eller flera hornklädda och tornartade utskott.
- f. Sporre, *calcar*, ett fadant utskott på den besporrade hockeln.
- g. Obeväpnad hockel, *tarsus muticus*, som är utan sporrar.

D. Fot, *podium*.

- 1250 a. Fotrygg, *acropodium*, hela fotens (1246. e.) öfversida.
- b. Fotfåla, *pelma*, hela fotens undersida.
- c. Hålfvål, -våk, *pterna*, fotfålans bakre del under fotleden, ofta utskjutande.

E. Tår, *digiti*.

1264. a. Tårygg, *acrodactylum*, öfversidan af hvarje tå.
- b. Tåfåla, *hypodactylum*, undersidan på hvarje enskild tå, den tån tillhörande delen af fotfålan.
- c. Tåfida, *paradactylum*, sidan af tån, när den låter skilja sig från tåfålan.

- d. Tåfalanger, *phalanges*, de enskilde artiklarne af tårna.
- e. Klo-falang, *rhizonychium*, tårnas fiste artikel, som bår klon.
- f. Tåvalkar, *tylari*, tåfalans utskott under tåartiklarna.
- g. Framtår, *digiti antici*, riktade framåt.
- h. Baktår, *digiti postici*, riktade bakåt.
- i. Ut-tår, *digiti externi*, den yttre af fram- och baktårna.
- k. Yttre tår, *digiti exteriores*, de begge yttre bland framtårna.
- l. In-tår, *digiti interni*, den inre af fram- och baktårna.
- m. Inre tår, *digiti interiores*, de begge inre framtårna.
- n. Mellantå, *digitus medius*, den medlerste af de tre främre tårna, den mellan ut- och intån.
- o. Tummtå, *hallux*, den ensamme baktån.
- p. Påstigande tummtå, *hallux inflexus*, som åtminstone med spetsen rörer jorden.
- q. Påliggande tummtå, *hallux incumbens*, som med hela fotfålan hvilar mot jorden.
- r. Frånskild tummtå, *hallux amotus*, som är infogad så högt att den icke når jorden.
- f. Två-, tre-, fyrtåiga ben [ben med fyra tår], *pedes didactyli, tridactyli, tetradactyli*, efter tårnas antal.
- t. Tummlöse ben, *pedes epollicati*, med två eller tre framtår och ingen baktå.
- u. Stark [tjock] tå, *digitus validus*, som är föga spensligare än höckeln.
- v. Lång tå, *digitus elongatus*, något kortare än höckeln på ett medelmåttigt långt ben.

- x. Ganska lång tå, *digitus longissimus*, så lång eller längre än hockeln på ett långt eller medelmåttigt långt ben.
- y. Kort tå, *digitus brevis*, kortare än halfva hockellängden på medelmåttigt långa ben.
- z. Klolös tå, *digitus muticus*, som är utan klo.
- å. Vändbar tå [vändtå], *digitus versatilis*, när af de främre uttån kan vändas ån framåt ån bakåt.
- ä. Befransad tå, bråmtå, *digitus lomatinus*, med en utvidgad och hudartad sidobräm.
- ö. Tåbräm, *toma*, en sådan utvidgad och hudartad sidobräm på en befransad tå.
- w. Tåhud (fimmhud), *palama*, en hud, som vid basen förenar två, tre eller alla tårna, och oftare når ånda till tåspetsen samt har en hel frambrädd.
- I. Benens [fötternas] arter, *pedum genera*.
- 1266.a. Simmfötter, *p. palmati*, tytt- eller uettåige fötter, hvilkas framtår åro samteligen genom en till spetsen nående tåhud förenade, dem felar tummen eller åga de en fri — simmfogel [fjölfogel], *avis palmipes*.
- b. Half-simmfötter, *p. semipalmati*, simmfötter (1266 a.), hvilkas tåhud når blott hälften af tårna.
- c. Röder-fötter, *pedes flegani*, simmfötter med fyra tår, som alle (tyra) åro genom samma tåhud förenade ånda till spetsen.
- d. Klufne simmfötter, *fisopalmati*, hvilkas tår åro genom en bred tåbräm (1264. ö.), som vid basen öfvergår till den andra tåns tåbräm, befransade; klorua åro platte naglar.
- e. Flikfötter, *p. lobati*, befransade tår

- (1264. å.) med en bred, i slikar delad tåbräm. Klorna äro gråfkloarrade.
- f. Klufne fötter, *p. fissi*, tårna äro skilda från hvarandra, och hvarken sammanväxte eller med tåhud förenade -- klyffotad fogel, *avis fissipes*.
- g. Hopbundne fötter, *p. colligati*, vadbén (1248 d), med klufna tår, af hvilka de framre två eller tre vid basen äro genom en kort (den första tåfalangen knapt öfverfligande) tåhud förenade.
- h. Halft hopbundne fötter, *p. semicolligati*, när tåhuden finnes blott emellan de yttre; dubbelt hopbundne, *bicolligati*, då alle framtårna äro med kort tåhud förenade.
- i. Löpfötter, *p. cursorii*, med två eller tre framtår, som äro antingen klufne eller hopbundne, och utan bakå.
- k. Stytfötter, *p. grallarii*, vadbén (1248. d.) med antingen klufne eller löpfötter, eller förlängde simmfötter, eller halfsimmfötter.
- l. Sittfötter, *p. insidentes*, gångbén (1248. e.), klufna med fyra tår, af hvilka tre äro framåt riktade, och med en kort [endast till första tåfalangen nående] tåhud förenade.
- m. Skridfötter, *p. gresorii*, gångbén, klufna, med fyra tår, tre framtill och en baktill: de två yttre ifrån basen utöfver midten sammanhäftade, utan mellanliggande tåhud.
- Ann.* Röfware fötter, örnklor, *p. raptorii*, korte starke och fyrtaige skridfötter, klorna länge, något hoptryckte, inunder rundaktige, krökte, spetsige och inrättade, för att dermed gripa och fasthålla rofvet, men ej att gå på; T.

- n. Spatserfötter, *p. ambulatorii*, gångben, klufne, med fyra tår: en bakåt, tre framåt; de två yttre blott vid bålen af första talangen sammanhäftade.
- o. Hållarefötter, *p. adamantes*, gångben, med fyra tår, hvarest alle åro klufne ända till basen och, antingen alle vände framåt, eller år baktån betydligt kortare än de öfriga och vänbar. (Klorna åro krokige och tjena att dermed hålla fast vid ojämna föremål).
- p. Kliffötter, *p. scansorii*, fyrtaige gångben: två tår riktade framåt, två bakåt. (Den yttre baktån år stundom vänbar).
- q. Ben i jernvigtpunkten, *p. æquilibres*; satta midt på underlifvet, så att den stående fogelns kropp nästan hvilar i ett vågrätt läge.
- r. Bakfrållda ben, stufsben, samfota, *p. aversi* (*compedes*), ledfogade uti akttern, så att den stående fogelns kropp år fullkomligt upprät.
- f. Korta ben, *p. breves*, som råknade ifrån basen ända till hälsvålen åro betydligt kortare än halvva längden af bålen — kortbent fogel, *avis brevipes*.
- t. Medelmåttiga ben, *p. mediocres*, längre än [öfverstigande] halvva bålens längd — medelbent fogel *avis [mediocripes] metriopus*.
- u. Långa, ganska långa [håga] ben, *p. elongati, longissimi*, så långa eller längre än bålen — långbent fogel, *avis longipes*.
- v. Lagfamma ben, *pedes congrui*, i styrka påslände efter kroppens storlek.
- x. Smala [klenä] ben, *p. debiles*, smala mot kroppens storlek.

- y. Tjocka ben, *p. validi*, tjocka mot kroppens storlek.
- z. Hasben, *p. plantigradi*, bakställda ben, på hvilkas hela höckelsåla ända till hålen fogeln flödjer sig.
- å. Brokdragande ben *p. braccati*, med nedhängande långa skenbens fjädrar.
- ä. Fjäderbrok, *bracca*, desse skenbens fjädrar på brokdragande ben.
- ö. Fjäderludna, ludna, ulliga ben, *p. hirsuto-pennati*, *hirsuti*, *lanati*, som ända till klorna äro med sammanfatta eller enkla och oftare kruliga samt mjuka fjädrar förfedda.
- j. Halfludna, halfulliga ben, *semihirsuti*, *semilanati*, som (blott) till hälften af höckeln eller ända till fotleden (1246 a.) äro fjäderklädda.
- w. Nakna ben, *p. nudi*, som hvarken äro fjäderludna, eller halfludna, eller halfulliga.

G. Fotbetäckning, *podotheca*.

1267. a. Fotbetäckning, *podotheca*, (jfr. 1077. g.). det hornartade öfverdraget på hela höckeln och foten.
- b. Skenbensbetäckning, *tibiale*, hornartade öfverdraget på det nedra halfva skenbenet (ofvanför höckel-leden).
- c. Höckelbetäckning, *tarsotheca*, det hornartade öfverdraget på hela höckeln.
- d. Tåbetäckning, *dactylotheca*, det hornartade öfverdraget på hvarje enskild tå.
- e. Tåhudbetäckning, *palamotheca*, det hornartade öfverdraget på tåhuden.
- f. Fotskifvor, *scutula*, de större fyrhörniga

skiften af fotbetäckningen, som intar antingen hela eller åtminstone halfva bredden af höckeln eller tårna.

- g. Hela fotskifvor, *scutula integra*, som intaga hela höckelns eller tåns bredd.
- h. Tvådelta fotskifvor, *scutula bipartita*, af hvilka två, jämte hvarandra ställda, intaga hela höckeln eller tåbredden.
- i. Fotsköldar, *clypei*, fotbetäckningens frörr, fem- eller sexuddiga skifvor, af hvilka blott två eller tre upptaga fotbredden.
- k. Fotfjäll, *squamæ*, fotbetäckningens smärre, fjällformiga, mer eller mindre afrundade skiften, af hvilka mer än två upptaga höckelns tåns bredd.
- l. Maskor, *limisci*, de merendels regelbundna, småskiften hos nåtformigt afskiftrade fotbetäckningar.
- m. Stöflar, *caligula*, der fotbetäckningen, höckelbetäckningen m. m. egna sammanhängande, hvarken af skifvor, skjöldar, eller fjäll delade öfverdraget.
- n. Fotbetäckningen, höckelbetäckningen, tåbetäckningen, höckelvriften, höckelsålan (halen), höckelsidan (språngsidan), tåryggen, m. m., *podotheca*, *tharsotheca*, *dactylotheca*, *acrotarsium*, *planta*, *paratarsium*, *acrodactylum* &c. kallas: skifklädd, *scutulata*, som är med fotskifvor (1267. f. g.); pariskifdragande, *clypeato-scutulata*, med tvådelta fotskifvor (-h.); sköldbårande, *clypeata*, med fotsköldar (-i.); fotbefjällad, *squamata*, med fotfjäll (-k.), nåtklädd, *reticulata*, med maskor (-l.); småkor-

nig, *granulata*; fötflade, *caligulata*, med fötflar (m.) befläckt.

- o. Fötflöddar, fötfläll, maskor, fötflar, *clypei, squamæ, linisci, caligulae*, åro: på ryggen, *dorsales*, när de sitta på höckelvriften eller på ryggen: på sålan, *plantares*, när de sitta på höckelsålan, eller på tåsålan: på sidan, *laterales*, när de sitta på språngsidan eller på tåsidan.

VII.

§. 189.

Beklädnin g, *indumentum*.A. Fjädersn delar, *plumæ et pennæ partes*.

1268 a. Stjeln (penna: i inkränckt mening), *scapus*, den vid basen rörartade vid spetsen såre hufvudframmen af fjädern (penna i vidsträcktare mening).

- b. Pennrör, *calamus*, den trinda hornartade och hålige penn delen med den i huden inplanterade och genomborrade ändan.

Ann. I termförklarar *calamus* sålunda: den är den hålige och hornartade delen, ett eget kärl (fjädersn lif, *anima pennæ*), innehållande stjelnbasen, som uppåt öfvergår till strålfäste.

- c. Strålfäste, fanfäste [kraft], *rhachis*, den kantige, fölide och med torr murg uppfyllde delen af pennan.
- d. Fan, stråldun, spritdun, *radii*, de böjliga och platte sidogrenarne på strålfästet.
- e. Fana, *vexillum*, strålfästet till sammanstaget med fanet.
- f. Fankågg, *pogonium (pinnula)*, strålarne på fanans ena sida till sammanstaget.

- α. yttra fanskågg, *pogonium externum*,
på yttra sidan.
β. inra fanskågg, *pogonium internum*, på
inra sidan.

B. Fjädrarnas arter, *plumarum et pennarum*
genera.

1269. a. Vid-, flakstrålig fjäder, *pluma s. pen-*
na laxa, när strålarne af skägget äro skilde från
hvarandra, att den ene ej håftar vid den andra.
b. Tätstrålig fjäder, *pluma s. penna den-*
sa, när strålarne [fanskägget] äro tryckte tät
intill hvarandra.
c. Flygpenna, *penna*, en lång, styf fjäder,
med ett längre strålfritt pennrör, vanligen uti
vingen eller stjerten insatt.
d. Pennfjäder, *pennula* [fjäder, *pluma*, sen-
su stricto], en kortare och vidstrålig fjäder med
kort pennrör, hvilkens fana når nästan till
basen.
e. Dun, fjun [småfjäder], *plumula*, en liten
mjuk dunfjäder, distinkt ifrån samma fjäders
fjädrar och spridd dem emellan. Under för-
storingsglas synas dess strålar småknutige [pårl-
bandlike].
Ann. Hos somliga äro desse småfjädrar från basen ut-
öfver hälften trådlike och blifva derstädes tre eller
månggrenige med tydliga strålar. Öfv.
f. Dubbel dunfjäder, *pluma duplicata*, när på
dunfjäders bas ännu ett fjun är påstådt.
g. Dubbelfjädrad, sammansatt fjäder,
pluma decomposita, när fjäders strålar åter
hafva i ögat fallande strålar.

- h. Småstrålar, *radioli*, strålarnas småstrålar på dubbelfjädrade fjädrar.
- i. Mjuk fjäder, *pluma mollis*, hvilkens strålar äro likfom täckte med silkesartade veka småstrålar.
- k. Svajande fjäder, *penna nutans*, en lång, vidstrålig och dubbelfjädrad fjäder med elastiskt strålfäste.
- l. Hårfjäder, *pl. pilosa*, en vidstrålig fjäder med fina och långa enkla strålar.
- m. Borstartad fjäder, *pl. setacea*, som fortsätter uti en enda enkel borst.
- n. Trådartad fjäder, *pl. filosa*, hvilkens strålfäste slutar sig i en tråd.
- o. Strickande fjäder, *pl. spinescens*, hvilkens strålfäste har en styf och stickande spets.
- p. Bladförfedd fjäder, *pl. foliifera*, hvilkens strålfäste på spetsen bär ett pergamentbihang (hinnaktiga småblad).
- q. Fjällartad fjäder, *pl. squamea*, en dunfjäder, hvilkens strålfäste icke fortsätter ända till spetsen; strålarna vid spetsen äro något platte, mjuke och strålförmigt delte samt bildande en halfcirkel, som vanligen glänser af metallfärg.
- r. Enkel fjäder, *pl. simplex*, en lång och smal fjäder med korta och enkla strålar.
- ſ. Fjäderklånge, *cirrus*, en ganska lång stjälk med antingen inga eller ganska korta strålar, oftare blott mot spetsen dermed förfedd.
- t. Fanförfedd fjäderklånge, *cirrus pennaceus*, ett fjäderklånge, som vid spetsen bär en fana.
- u. Murrhår, *vibrisæ*, ganska enkla, hårformi-

ge fjådrar, med knapt synbara och glest stående strålar.

- v. Blodpinne, blodfjåder, *stipula*, kallas en fjåder då den ännu är liten och af en skida innestuten.
- x. Motliggande fjåder, *pl. recumbens*, som med sin tillbakaböjda spets vetter åt hufvudet.
- y. Likskåggig fjåder, *isopogon*, hvilken begge fanskågg (1268. f. α . β .) äro lika breda.
- z. Olikskåggig fjåder, *anisopogon*, hvilken ena fanskågg är i bredd märkligt skildt från det andra.

C. Fjådrar, *plumæ*, i anseende till deras lägen.

- 1270 a. Kindskågg, *myflax*, styfve fjådrar eller murrhår på kinderna.
- b. Skågg, *barba*, vanligen enkle eller borst-artade fjådrar, som hänga ned från underhakan, struphufvudet eller bröstet.
- c. Tofs, *crista*, långa fjådrar på nackgropen eller hatten.
- d. [Tofsen, *crista*, är 1:0 i anseende till belägenheten: panntofs, *frontalis*; hjäfstofs, *verticis*; nacktofs, *cervicalis* (*occipitalis*; Retz.); tvårtofs, *transversalis*; längdtofs, *longitudinalis*; 2:0 till ställningen: uppråt (rak; Retz.), *erecta*; nedåtböjd (bakböjd; Retz.) *deflexa*; omböjd (framböjd; Retz.), *reflexa*, öfver ögonen; nedhängande, *dependens*; 3:0 till skapnaden: hoptryckt, *compressa*; klotrund (klotlik; Retz.), *globosa*; knippelik, *fasciculata*].
- e. Flåckt-tofs, *crista plicatilis*, när fjådrarne

- stå omväxlande i två rader, som kunna ån upprelas, ån nedläggas.
- f. Spridd-tofs, *cr. sparsa*, när dels fjädrar stå utan ordning.
- g. Svans, *paracercus*, slaksidornas, bakryggens och stussens (bakdelens) förlängde fjädrar, som synas formera en svans, och under hvilken den verkliga [stjerten] döljes.
- D. Kötthlimför och vapen, *caruncula* & *arma*.
- 1274 a. Karunkler, *carunculae*, en obehjädrad, köttig och värtig eller skrynklig och färgad del på hufvudet eller halfen.
- b. Köttkam, *crista carunculosa*, en uppreft, köttig och färgad hud på öfverfidan af näbben och hatten.
- c. [Köttkamen, *crista carunculosa*, är 1:0 till ställningen: upprät, *erecta*; hängande, *pendula*; 2:0 till skapnaden: helbräddad, *integra*; tandad, *dentata*; hoptryckt, *compressa*; dubblad (tvåväxt), *geminata*].
- d. Kötthud, *palea* [slimfa, flöre, *palearia*; Retz.], en köttig och hängande hud på kåkbågen och halfen. [Den är:
α. fri, libera, f. Fasan.
β. fästväxt, adnata, f. Kalkon].
- e. Vårtor, *verrucae, pappillae*, små, nakna och köttiga knölar på hufvudet.
- f. Horn, *cornu*, en på hufvudet stående hornartad utväxt.
- Ann.* För vingsporren och sporren se 1228 l. m. och 1249 e. f.
- g. [Säckförsedd underhaka, *ingluviæ* (i allmänhet struphufvud, *gula*) *saccata*, när huden mellan kåkbågens grenar är utvid-

gad och nedhängande i form af en säck, som
tjenar fogeln till vattenhemtare eller till födans-
förvar].

VIII.

§. 190.

A. Fogeln, *avis*: år*I anseende till åldern:*

1275. Årsfogel, *avis hornotina*, på samma år
utkläckt ur ägget.

1276. Års gammal fogel, *annotina*, som en
gång ruggat.

1277. Ungfogel, *avis juvenis*, som väl redan
ruggat, men ännu icke bekommit de äldres färg.

1278. Fullväxt, gammal-fogel, *avis adulta*,
som icke mer ändrar sin färgdrägt.

B. *I anseende till vistelseorten:**α.* [Hemfoglar]:

1279. Ståndfogel, *a. indigena*, som kvarblif-
ver alla årstider på ett ställe.

1280. Skockfogel, *a. erratica*, som väl äfven
öfver vintern kvarblifver i landet, men vandrar
omkring för födans skull.

β [Flyttfoglar]:

1281. Flyttfogel, *migratoria*, som drager
i den kalla årstiden till varma länder, och åter-
vänder om våren.

XIX. Afdelningen:

Amfibier, *amphibia*.

§. 191.

Amfibier äro djur med ryggrad, en hjertkam-
mare, ett hjertöra *), röd och kall blod, lungor
för andedräkten. De hafva hvarken fenor, som fi-
skarna, eller hår, som de däggande djuren, eller
fjädrar och befjädrade vingar, som foglarne.

§. 192.

Hufvudet, *caput*, är:

1282. Försett med ett bihang, *caudum*.

1283. Skifklädt, *cataphractum*, betäckt med
en eller flera större sköldlika skifvor.

1284. Tjockt, *erosum*, när det är tjockare
än kroppen — *amphibium macrocephalum*.

1285. Medelmåttigt, *mediocre*, af krop-
pens tjocklek.

1286. Litet, smalt (*contractum*; Afz.) *an-
gustum*, mycket smalare än kroppen — *amphibium
microcephalum*.

1287. Ögbryn, *supercilium*, är en båg-
formig valk, som går öfver ögat.

1288. Afskubbad, ögbryn, *supercilium
excoriatum*, kallas den, när valken synes liksom
med våld utsliten, så att i dess ställe ett båglikt ärr
går framöfver ögat.

1289. Hångande kinder, *genæ pendulæ*,
när huden på kinderna hänger ner nästan säcklikt.

1290. Tentakulerad lip, *labium tentacula-
tum*, när trådartade förlängningar sitta på lipen.

*) Sköldpaddan har ett fullkomligt afvikande hjerta, som icke
passar till denna regel. Se Allgem. Naturgeschichte
der Schildkröten von J. G. Schneider. p. 242 seqq.

1291. Gifttand, gadd, *telum*, en ihålig tand, som ligger uti en egen påse och är fästad i ett stadigt ben, kan utsträckas och indragas: dess inre hålighet sammanhänger med en jemte kåken liggande gifikörtel och har ett utlopp. Hittills har man upptäckt blott fyra gifttänder hos hvarje giftig orm, hvilka alla ligga i öfverkåken, två på hvardere sidan. De giftige ormarne betecknas i systemet med ett ♂.

1292. Gålar, fransade bihang, *branchiæ, appendices simbriatæ*, brusaktige bågar, hvilke på ena sidan hafva en franslik hud fastsittande och ligga på begge sidor bakom hufvudet.

§. 193.

Kroppen, *corpus*, säges vara:

1293. Bepansrad, *testatum, clypeatum*, när den är gömd i ett skal, *testa*, ur hvilket hufvud, fötter och stjert framstå.

1294. Öfverskal, *testa*, är skallets öfre hvalfslike hälft, som är sammanväxt med ryggen.

1295. Underikal, bröstben, *sternum*, den undre, platte och med bröstet sammanväxte hälften.

1296. Låderartadt skal, *testa coriacea*, när det är mjukt och med narf eller punkteradt såsom garfvadt läder.

1297. Småsköldadt skal, *testa scutellata*, i regelbundna fält afdelat.

1298. Småsköld (fält), *scutellum*, ett endt af dessa fält (1297).

1299. Söm, *sutura*, gränslinien, hvori fälten sammanlöta.

1300. Småsköldar i brådden, *scutella marginalia*, som ligga omkring gränsen af öfverfödan; deraf räknar man tjugufyra.

1301. Småsköldar i disken, *scutella disci*, som ligga i den af bråddens småsköldar omgifna mellanrymden; deraf äro tretton.

1302. Småsköldar på ryggen, *scutella dorsalia*, de fem öfver ryggmidten långsefter varande diskens småsköldar.

1303. Småsköldar på sidan, *scutella lateralia*, de åtta öfrige diskens småsköldar, hvaraf fyra ligga på hvarje sida om ryggens småsköldar.

1304. Affkurna småsköldar, *scutella truncata*, kallas de när de få upphöja sig, att de bilda en kon eller pyramid, hvares spets är afstympad.

1805. Hjertformigt bröstben, *sternum cordatum*, hjertlikt (138): den breda ändan vetter mot hufvuddet.

§. 194.

Ryggen, *dorsum*: år

1306. Befenad, *pinnatum*, försedd med en upphöjd, upprättstående och tunn, fiskens ryggenalikhande hud, längs efter ryggen.

1807. Ryggfena, ryggkam, *pinna dorsalis*, *crista dorsalis*, denna ryggens längdhud (1306).

1308. Tvårpucklig, *transverse gibboso-diffractum*, öfver ryggen ligga på längden genom tvärrinnsårningar från hvarandra aflödrade tvärknölar.

1308 a. Sutureerad, *futuratum*, när en linie längs ryggen upphöjer sig.

1309. Ryggförm, *futura dorsalis*, denna upphöjda ryggens längdlinje.

1310. Med lansettlika ryggutskott, *spinis dorsis lanceolatis*, när efter ryggen en långgrad framskjuter af lansettlika utskott.

§. 195.

Stjerten, *cauda*, är ofta en så omärklig förfäring af bålen, i synnerhet hos fotlösa amfibier, att den blott af beklädningens förändringar låter igenkänna sig. Han är:

1311. Kort, *brevis*, kortare än bålen.

1312. Medelmåttig, *mediocris*, af båleus längd.

1313. Lång, *longa*, längre än kroppen.

1314. Ganska lång, *longissima*, mycket längre än kroppen.

1315. Suturerad, *futurata*, försedd med en upphöjd längdlinje på begge sidor, som man kallar:

1316. Stjertförm, *futura caudalis*.

1317. Fjäderklufven, *pinnatifida*, försedd på begge sidor med en i flakar delad hud.

1318. Enkel, *simplex*, utan artikulerade afdelningar:

1319. Bekransad, *verticillata*, när ring- eller kranslika fjäll omgifva den.

1320. Hakförsedd stjert, *c. unguiculata*, vid spetsen med en kloolik hake.

1321. Med en skallra, *crepitaculo terminata*, på ändan försedd med en af buskaktiga rissgar bestående skallra, *crepitaculum*.

§. 196.

Fötterna, *pedes*, kallar man

1322. Fenlike, *pinniformes*, när hvardera foten är sammanväxt, utan tydliga tår, och i en fenligt utskjutande, odelt och platt lapp.

1323. Syllike, tåldöfe, *tubulati, adactyli*, när fötterna äro utan tydliga tår, men icke fenlike (1322), utan på ändan spetsade.

1324. Lintsformige tår, *digiti lentiformes s. lenticulati*, sådana hvarest ändartikeln har en lintsformig mjuk skifva till fasthållande.

§. 197.

1325. Vingar, *alæ*, äro två från framfötterna skilda hinnaktiga bihang, som slå nästan vid bröstets slut och understödjas af de brukaktiga refbenen.

§. 198.

1326. Sköldar, *scuta*, äro i anseende till längden vid hvarandra ställda skifvor, som öfver hela bredden betäcka kroppens undersida.

1327. Småsköldar, *scutella*, kallar man de små, hela bredden intagande sköldar på stjertens undersida.

1328. Stjertfjäll, *squamæ subcaudales*, när två eller flera rader af småskifvor betäcka bredevid hvarandra stjertens undersida.

Anm. Man räknar på ormar fjällen, buksköldarna, småsköldarna, stjertfjällen och ringarna, som omgifva kroppen efter längden. Derpå syster det i systemet vid hvarje art angifna siffertalet. Det första talet syster på buksköldarna, fjällen, o. d. l., den andra ge-

nom tvärfreket derifrån söndrade numern på beklädningen af fjertens undersida, t. e. 240—60 betyder ormen har 240 buksköldar och 60 fjertsköldar eller dylikt. Dervid märker man ännu, att man hos släktet *Coluber*, vid fjertsjällen, som ligga i dubbla rader, räknar hvarje par fjertsjäll för en småsköld, ehuru dessa par icke stå bredvid hvarandra, utan omvexlande.

§. 199.

Åggen, *ova*, kallas:

1329. Sammankedjade, *concatenata*, när de uti ett hinnaktigt rör med hvarandra sammanhänga.

XX. Afdelningen.

Fiskar, *pisces*.

§. 200.

Djur med ryggrad och ben, som man kallar fiskben eller bruk; med ett hjerta, som åger en hjertkammare och ett hjertöra, röd och kall blod; gålar för andedrågen; fenor i stället för fötter och vingar, och en obehårad och obesjädrad kropp, kallas fiskar.

§. 201.

1330. Gålar, *branchiæ* (879), liggande på båda sidor bakom hufvudet, äro samlingar af ganska fina blodkärl, och luftrör; dessa knippen hänga på ett bruk, som är på hvardera sidan fästadt på

gombenet (*osficulum palati*). Begge gälarne [gä-
narne] äro under med hvarandra förenade medelst
underhakans hud.

1337. Gällock, *operculum branchiale*, är en
stor, enkel, vanligare två- eller trefaldig plätt eller
skifva, som utantill betäcker gälarnas sidor.

1332. Gälhinna, *membrana branchiostega*,
är en tunn hinna understödd af en eller flera brusk-
aktiga stråfvor (Ståbchen), som fasthånga i gäl-
locket och betäckas af dess kant.

1333. Gälhinnans strålar, *radii membranæ
branchiostegæ*, äro bruskaktiga stråfvor, som under-
stöddja gälhinnan (1332).

1334. Gälöppningen, *apertura branchialis*,
öppningen emellan gällocket och munnen, som med
munnhåligheten sammanhånger och tillslutes af gäl-
hinnan.

§. 202.

Gällocket, *operculum branchiale*, är:

1335. Enskifvigt, två-, tre-, fyr-, m. m.
skifvigt, *simplex s. monophyllum*, *di-*, *tri-*, *te-*
tra- etc. *phyllum*, när det består af en, två, tre,
fyra m. m. skifvor.

1336. Fritt, rörligt, *liberum*, *mobile*, när
det kan lyftas upp och åter igentryckas.

1337. Fastväxt, tillslutet, *annexum*, *fren-*
atum, *clausum*, fastväxt ofvan och under vid krop-
pens hud, så att det fullkomligt tillsluter öpp-
ningen.

1338. Afkortadt, *dimidiatum*, när det ej
fullkomligt, utan blott till en del kan betäcka gäl-
öppningen.

1339. Småpipigt, *fistulosum*, det hvålfver sig så, att gålöppningen synes vara liksom urhålkad ur des egen masla.

1340. Köttigt, *carnosum*, betäckt med en flottig hud och derunder med kött.

1341. Bart, naket, *nudum*, utan fjäll och hud.

§ 103.

Gålöppningen, *apertura branchialis*, är:

1342. Halfnaken, *feminuda*, när det förkortade gållocket (1338) lemnar den till en del o-
betäckt.

§ 204.

Gålhinnan, *membrana branchiostega*, kallas:

1343. En-, två-, tre-, mångstrålig, *uni-, bi-, tri-, multiradiata*, efter de deri befintliga strålar (1333).

1344. Enkel, *simplex*, när den består af blott en hinna.

1345. Dubbel, *duplex, duplicata*, när den består af två hinnor.

1346. Synbar, framsträckt, *patens, appa-rens, expansa*, när den framskjuter under gållockets kant.

1347. Halffsynlig, *semipatens*, icke fullkomligt betäckt af gållocket.

1348. Betäckt, *testa*, fullkomligt betäckt af gållocket, men synbar utan des skadande.

1349. Bortgömd, otydlig, *inconspicua, occulta, retroacta*, blott synbar först efter gållockets förstöring.

1350. Under, på underhakan, *gularis*, *infima*, befintlig på underhakan.

S. 205.

Gålarne, *branchiæ*, åro:

1351. Blottade, *denudatæ*, utan gållock.

1352. Bortgömda, ofynliga, *occultæ*, *inconspiciuæ*, blott synbara efter gållockets sönderbrytning.

1353. Tillbakadragne, *retroactæ*, när de ligga förborgade nära underhakan och åro ganska svåra, att se.

1354. Likformige, *æquales*, *simplices* [*conformes*], alle (alle) af samma beskaffenhet.

1355. Olikformige, *anomala* [*difformes*], någre (einige) formade så, andre (andere) annorlunda.

Ann. Kanske man har mistagit sig om Förfs mening; men om man tager alle, einige, andere såsom vanligt, så hafva fiskar på hvardera sidan flera gålar (kiefen), *branchiæ*. Det nyttjas likväl på annat sätt mot slutet af N:o 1330. Man kan antaga gan, *singul.* (ganar, *dual.*) gålar: *plur.* Det förra ordet, ehuru icke upptagit i våra vanl. ordböcker, brukas ganska vidsträckt, om icke kanske i hela vårt land, och åsyftar hela organen. Det sednare är kanske endast plur. (*pl.t.*); ty gel eller gäl, ja äfven gil, hvilket nu hos oss betyder: gålar, inelstvor o. m. d., som bortränsas hos fiskar i synnerhet hos strömming, bör för sin vidsträckt betydelse dermed ej förblandas och är säkert fast i annan mening samma ord som Giel (*al.*) se lhres *glossarium*. Här må äfv. nämnas, att detta liksom oräkneliga andra ord, brukas öfverallt såsom de riktigt åro angifna hos Sahlstedt i manligt kön, tvärt emot hvad Weste och andre nyare Lexikografer påstå. Öfv.

§. 206.

Kroppen, *corpus*, med utslutande af fenor och vidhängen, är:

1356. Tvåfårgad, *bicoloratum*, när färgen på kroppens ena sida är skiljaktig från den andra sidans färg.

1357. Skifklädd, sköldad, *cataphractum*, *scutatum*, betäckt med en hård, valklik hud eller med nästan benartade, tydligt skiljda och råknelige fjäll.

1358. Benklädd, försedd med harnesk, *loricatum*, beklädd med ett enda horn- eller benöfverdrag eller så tätt förenade fjäll att de bilda likom ett stycke.

§. 207.

Hufvudet, *caput*, kallas:

1359. Hammarformigt, *malleiforme*, när det är utvidgadt åt begge sidor öfver kroppens bredd, till ett nästan vallsformigt utskott, så att det formerar, i förening med kroppen, skapnaden af en hammare.

1360. Behjelmadt [pannsköldadt], *clypeatum*, på kullen befinnes en platt och hård hjälm.

1361. Flottigt, *pingue*, beklädt med en flotthud.

1362. Kambårande, *cristatum*, försedd med fenlika utväxter.

§. 208.

Nos [tryne; Retz.], *rostrum*, är den framför ögonen varande hufvudets förlängde framdel. Den är:

1363. Uppböjd, *inflexum* [*recurvatum*], när den till en del eller helt och hållet är krökt mot höjden.

Kåkbågarne, *maxillæ*, äro:

1364. Blottade, *nudæ*, *denudatæ*, utan läppar.

1365. Tveläppade, dubbelläppige, *bilabiali*, *labiis duplicatis*, när läpparne i hvardera kåkbågen så falla sig på tväran, att de åter synas vara af en läpp betäckte.

1366. Urhålfde [hvålfde], *fornicatæ*, med en pergamentlik hinna, som framtill innom munnen är fästad, men baktill fri. Mellan den och inre munnens öfver- och under-del gömmer fisken tungan eller afhåller vattnet genom denna hinna från inre munnhåligheten.

1367. Skågglöse, *imberbes*, utan skågg-tömmar (1452).

1368. Högt sittande, *supremæ*, befintlige på hufvudets öfversida.

1369. Lågt sittande, *inferæ*, befintlige på hufvudets undersida.

1370. På midten sittande, *mediæ*, befintlige på midten af hufvudet, mellan det sammas öfver- och undersida.

1371. Vid ändan sittande, *terminales*, befintlige vid nosens slut.

Munnöppningen [gapet], *viscus*, är:

1372. Upptill, *superus*, när den öppnar sig på hufvudets öfversida.

1373. Nertill. *inferus*, när den öppnar sig på hufvudets undersida.

1374. På ändan, *terminalis*, på hufvudets spets.

1375. Proportionerad, *mediocris*, *proportionatus*, ungetår af hufvudets bredd.

1376. Stor, vid, *ingens*, *amplus*, bredare än hufvudets tvärgenomskårning.

1377. Liten, *parvus*, *exiguus*, *minimus*, smalare, mycket smalare, än hufvudets tvärgenomskårning.

§. 211.

1378. Munnqipa, munnvinkel, *snus oris*, *mystax*, är ett ben, som på hvarje sida förenar öfver- och underkåken och bidrager, att formera gapet.

§. 212.

Tänderna, *dentes*, äro:

1379. Gryniga, *granulofi*, af storlek och utseende som små korn.

1380. Radställda, *ordinati*, i en eller flera rader satta i ordning.

1381. Hålsade, *vaginati*, betäckta af den urhålfda kåkens (1366) hinna.

§. 213.

Näsborrarna, *nares*, och ögonen, *oculi*, hafva följande bestämmelser på deras läge, gemensamt med hvarandra:

1382. Vid brådden, *marginales*, befintliga på nosens spets.

1383. Framtill, *anteriores*, sittande på främre hälften af nosen.

1384. På midten, *medii*, liggande i midten af nosen.

1385. Baktill, *posteriores, postici*, aflågsne från noten, infogade nära pannan.

Näsborrarne, *nares*:

1386. Långt bakåt, *postremæ*, stälde vid eller öfver de baktill (1385) infogade ögonen.

1387. Långt uppåt, *supremæ*, befintlige på öfversta delen af hufvudet emellan ögonen.

Ögonen, *oculi*:

1388. Sidögon, *binati*, begge på en och samma sida af hufvudet; andra sidan deraf är blind.

1389. Högerfidiga, *dextri*, sidögon, (1388) som ligga på högra sidan af hufvudet.

1390. Vensterfidiga, *sinistri*, sidögon, infogade på hufvudets venstra sida.

1391. Betäckta, *tekti*, som fullkomligt öfvertäckas af blinkhinnan (904, h.).

1392. Halftäckta, *femitekti*, när blinkhinnan antingen betäcker blott ögats hälft, eller lemnat en öppning på midten.

1393. Bara, *nakne, nudi*, utan blinkhinna.

§. 214.

Bålen, *truncus*:

1394. Sidor, *latera*, sidorna af bålen ifrån gålarna ända till stjertspetsen.

1395. Sidolinie, *linea lateralis*, en linie, som går från hufvudet till stjerten längsät sidorna, och bildas antingen af brist på fjäll eller medelst knölar, eller genom en upphöjning. Den är

1396. Högtstående sidolinie, *linea lateralis suprema s. supera*, när den drager sig tätt intill ryggen.

1397. Lågtlående sidolinie, *linea lateralis ima s. infera s. infima*, när den står nära buken.

1398. Medelsidolinie, *linea lateralis media*, när den drager sig längs midten af sidorna, tämligen lika långt ifrån ryggen och buken.

1399. Bukköl, hvalsbuk, *carina*, bukens kniflike och framskjutande underkant.

§ 215.

Arsen, *anus*, kallas

1400. Framåtslående, *anticus*, när den är närmare hufvudet än stjerten.

1401. Bakåtslående, *posticus*, ganska nära stjerten.

1402. På midtenslående, *medius*, på midten emellan stjerten och hufvudet.

§. 216.

1403. Fenorna, *pinne*, äro lemmar, som innesluta något långa, fina fiskben [eller brusk] emellan en dubbel hinna och i vattnet tjena till rörelsens befordran.

1404. Strålar, fiskben, *radii*, kallas de emellan huden insluta och till fenornas understöd tjnande brusk eller ben.

1405. En-, två-, tre-, tio-, mångstråliga, *uni-, bi-, tri-, decem-, multiradiata*, efter strålarnas (1404) antal i fenan.

1406. Mjukstråliga, *pinne radiis flexilibus compositis* [-æ], när strålarne äro mjuka ben eller fenor, som äro artikulerade och böjliga vid

spetsen, ej hvasfa. Fiskar med sådana fenor kallas mjukfenige fiskar, *pisces malacoptyrgii*.

1407. Hårdbeniga, tryf- eller piggstråliga, tornstråliga f., *p. radiis spinosis*, *p. spinosæ*, *p. aculeis munitæ*, när fenornas strålar äro oartikulerade, hårde, oböjliga och spetsade. Fiskar med sådana fenor kallas piggfenige, tornstrålige fiskar, *pisces acanthoptyrgii*.

1408. Delade strålar, *radii divisi*, mjuka, artikulerade (1406) och på ändan delade strålar.

1409. Odelade strålar, *radii simplices*, mjuka artikulerade och på ändan icke delade strålar.

1410. Sammanfatt fena, *pinna composita*, är en sådan piggstrålig fena (1407), som har mjuka ben (1406) eller strålar emellan de styfva strålarne eller de hårda benen.

1411. Tvåsingrad, tvåstrålig, *didactyla*, med två långa artikulerade och på ändan delade strålar.

1412. Stråf, *aspera*, när fenans strålar eller piggar blifva genom små spetsade utskott stråfve.

1413. Jemnstrålig, hel, *æqualis*, *integra*, är fenan, när dess strålar hafva lika längd.

1414. Urbugtad, afbruten, *sinuata*, *interrupta*, när de medlerste strålarne på fenan äro de kortaste och de utåt begge ändarna stiga småningom i längd, de ytterste vid hvarje vinkel äro de längste.

§. 217.

I anseende till infogningen kallas fenorna:

1415. Ryggfena, *pinna dorsalis*, som uppkommer från midten af ryggen efter längden.

1416. Bröstoffenor, *pinnae pectorales*, två fenor, hvaraf en är infogad på hvardera sidan af bröstet.

1417. Bukfenor, *pinnae ventrales*, två fenor, som inunder ligga parvis på kroppens undersida.

1418. Stjertfena, *pinna caudalis*, den lodrätta fenan vid ändan af kroppen eller stjerten.

1419. Gumpfena, *pinna analis*, den enda eller åtminstone efter hvarandra, men icke i bredd stående dubbla, trefaldige o. s. v., fenan bakom arfen.

§. 218.

Ryggen, *dorsum*, stjerten *cauda*, kanten af underlifvet, *margo analis*, kallas efter antalet af de på dem sittande fenor.

1420. En-, två-, tre-, mångfenig, *mono-, di-, tri-, polypterygium*.

1421. Fenlös, *apterygium*, när ingen fena sitter derpå.

Ryggfena, *pinna dorsalis*, gumpfena, *pinna analis*, kallas

1422. Sluttande, *declinata*, när slutbrädden deraf framtill är högst eller längst och den sedan bakåt sinaningom aftager och blir kortare.

§. 219.

Ryggfenan, *pinna dorsalis*, är:

1423. Ryggglängden intagande, *longitudinalis*, när den intager ryggen efter hela sin längd ifrån nackgropen ända till stjerten.

1424. Halfva ryggglängden intagande,

semilongitudinalis, när den befätter halfva längden af ryggen.

1425. På nacken, *occipitalis*, när den står tätt vid halsgropen.

1426. På midten, *media*, *æquilibrans*, på midten af ryggens längd, lika långt ifrån hufvudet och stjerten.

1427. Bakåttstående, *lumbaris*, i ländtrakten, d. å. bakom midten, närmare stjerten infogad.

§. 220.

Bröstfenorna, *pinnæ pectorales*, äro

1428. Ganska långa, *longissimæ*, längre än hufvudet.

1429. Medelmåttiga, *mediocres*, så långa som hufvudet.

1430. Små, ganska korta, *minimæ*, *brevissimæ*, mycket kortare än hufvudet.

1431. Flygfenor, *volatiles*, ganska långa och breda, så att de betäcka en anseelig del af kroppen.

1432. Högststående, *superæ*, *supremæ*, infogade nära ryggen.

1433. På midten stående, *mediæ*, infogade i midten på bröstets sidor.

1434. Inunderstående *inferæ*, *imæ*, *infimæ*, fältade inunder, nära bröstets underkant.

§. 221.

Bukfenorna, *pinnæ ventrales*, kallas

1435. Strupfenor, *p. jugulares*, när de sitta på nyckelbenet och underhållen (strupen) framför bröstfenorna.

1436. Bringfenor, *p. thoracica*, når de äro infogade ofvanför bröstbenet på bröstet, antingen under bröstfenorna eller tätt bakom dem.

1437. Magfenor, *p. abdominales*, infatta på blygtelbenet bakom bröstet och bröstfenorna på själfva buken.

1438. Ganska små b., *p. minime*, når de äro kortare än medelmåttiga eller små bröstfenor.

1439. Ganska långa b., *p. longissime*, längre än medelmåttiga bröstfenor.

1440. Medelmåttiga b., *p. mediocres*, af medelmåttiga bröstfenors längd.

1441. Olikformiga b., *p. diffformes*, når de bestå utaf en styf och en mjuk stråle.

§. 222.

Stjertfenan, *pinna caudalis*, kallas

1442. Borstdragande st., *p. setifera*, når en borststartad del framkommer ur urskärningen af dess delning.

1443. Sammanväxande st., *p. coalita*, når den omedelbarligen förfätter till rygg- eller gumpfenan, så att man icke kan åtskilja dem.

§. 223.

Gumpfena, *pinna analis*, fåges vara:

1444. Längden intagande g., *p. longitudinalis*, når den intager hela undra kanten af gumpen från arsen till stjerten.

1445. På midren stående g. *p. media*, når den intager en liten del af längden mellan arsen och stjerten.

1446. Bakåt stående g., *p. postica*, när den är infogad på ändan af undra kanten färt framför stjertfenan.

1447. Sammanväxande g., *p. coalita*, när den omedelbarligen sammanhänger med stjertfenan.

§. 224.

Vidhänge, *additamenta*, kallar man

1448. Bifenor, *pinnæ spuria*, hudartade fenlike tillfattfer, som icke underflödjas, af strålar och icke kunna räknas till de öfriga fenorna.

1449. Ferrfena, *pinna adiposa*, en liten fenlik utväxt utan strålar, hvilken ligger bakom ryggen hos några fiskar.

1450. Fingrar, *digiti*, bruskaktige, tunna, långa, öfra artikulerade och rörlige bihang, som äro infogade på kroppen (Leibe) emellan bröst- och bukfenorna.

1451. Tömmar, klängtrådar, *cirrhí*, smala, långa, hinnaktige samt med blodkåvil och nerfver försedde tillfattfer, som merendels befinna sig på hufvudet, äfven vid arfen.

1452. Skäggtömmar, *cirrhí barbæ*, *barbæ*, *barba*, kallas de på underkäken, framstående klängtrådar (1451.). Den med skäggtömmar försedde fisken kallas skäggfisk, *piscis barbatus*.

1453. Tentakler, *tentacula*, borstformige, långa, hudartade, rörlige och stundom kamligt delte kroppar emell. ögon och näsa, ell. färt bakom ögonen.

1454. Vidhängfle, *ramenta*, hudartade, tunna, och enkla eller på eget färt bildade tillfattfer på fenorna. En dermed försedd fena kallas slarfvig, eller trasfelfena, *pinna ramentacea*.

1455. Fjäll, *squamæ*, genomskinlige, brusk- eller hornaktige plättar, som spänliggande eller kringströdt beräcka kroppen.

1456. Affallande fjäll, *squamæ laxæ s. deciduæ*, som hänga vid så svagt, att de gå bort genom minsta vidrörande.

1457. Fastsittande fjäll, *squamæ tenaces*, när de fullkomligt häfta vid kroppen och svårligen derifrån löndras.

1458. Harnesk, *lorica*, ett bruskaktigt skal, som omgifver kroppen eller en del af bålen.

1459. Sugkopp, *acetabulum s. scutellum*, en hudartad eller köttaktig nästan skålformig (226), inunder urhålkad kropp, som besänker sig på underlifvet eller bröstet och tjänar fisken, att dermed fastsuga sig vid en kropp. Ofta har den uppkommit utaf förväxta bukfenor, men stundom är den en dememellan befintlig särskild del.

§. 225.

1460. Lufthål, *spiracula*, äro egna öppningar, bestånda till den inandade luftens utfläppande, hvilka skiljas från gälar och ligga på hufvudet, halsen, eller bröstet.

Ann. Dessa lufthål få icke förblandas med andhål, *tracheæ*, hos Insekter, hvilka dock synas hafva samma ändamål.

XXI. Afdelningen.

Insekter, *Insecta*.

§. 226.

Insekter äro djur med hvit och kall blod, andas genom andhål, hafva inga utgrenade ben i det inra af kroppen, utan äro omgifne på ytan med en kalkaktig, läder- eller pergamentartad eller också hinnaktig skärpa. De hafva ett tydligen distinkt [?] hufvud, antenner (pannspröt), ögon, åtminstone sex fötter och en artikulerad bål.

Ann. 1. För terminologins skull för denna klafs jfres §. 151. ofvansföre.

Ann. 2. Förf:s tillägg, gjorda i des Magasin för Insektkännedomen (femte bandet), skola här få lett rum på sina ställen och teknas med M. samt numreringen för mer ordnings skull vid citationer gå oafbruten. Öfv.

§. 227.

Antenner (pannspröt), *antennæ*.

1461. Antenner [pannspröt, spröt; R:z.], *antennæ*, artikulerade, genom en infogning med hufvudet förenade, framför, vid, eller bakom ögonen fästade delar, af hvilka två, ganska sällan fyra, finnas. De äro högst sannolikt lünesverktyg, kanske för en fin känsel eller lukt.

Ann. 1. Egna hörselverktyg har man upptäckt hos kräftor och med sannolikhet äfven hos andra Insekter. Äro munnspröten icke ensamt luktverktyg, så kan man tåmmeligen säkert hålla pansspröten därför.

Ann. 2. Då lllig. skref detta, voro icke de Franske Naturforsk. grunderkände, enligt hvilka Kräftor m. m. måste skiljas fr. Insekt. Icke heller kunde han då känna C. G.

Lehmanns förträffliga afhandling: *De antennis Insectorum dis.* Lond. 1799. 1800. Af den sednare synes, att man med mycken sannolikhet kan antaga, det Insekternas antenner [kännspefsar, Fühler] tjena i allmänhet, som känselns verktyg; men derjemte för ett eget ofs hittills alldeles obekant sinne, som man har kallat *æroscopis*, hvilket ock dessa små djur hafva mer af nöden än de större djuren, som desutom genom en känfligare hud märka nog tidigt lustens omskiftenså mycket, som är nödigt för att hinna låta sig i skygd mot dess våldsamma förändringar.

1462. Antennrot, *radicula*, (hos andra: förste artikeln, *articulus primus s. baseos s. basalis*), kallas den uti infogningshålan, ofta gömde artikeln, på hvilken antennen rör sig. M.

1463. Infogningshåla, *scrobs*, infänkningen, i hvilken antennroten är infogad. M.

1464. Antennstångel, *scapus*, den långe, piskkastlike i antennroten vanligen infogade artikeln, med hvilken resten af antennen bildar en angel (så att antenn synes bruten eller piskformig). M.

1465. Vändartikel, *pedicellus*, den artikeln, som närmast följer efter spetsen på antennstångeln. M.

1466. Antennbas, *basis antennarum*, de förste artiklarne tillfammanstagne. Föröfrigt räknar man artiklarna: antennroten är den förste o. s. v. Den sista kallas

1467. Slutartikel, spetsartikel, *articulus ultimus s. terminans s. apicalis s. apicis*.

1468. Gissel, *flagellum*, (*apex*; Kirb.), kallas tillfammanstagne alle de öfrige, som följa efter vändartikeln. M.

1469. Antennaxel, *axis antennæ*, är den, antennartiklarna långsefter gående, verkliga eller också inbillade tråd, som sammanhåller dem.

Antennerne, *antennæ*, äro:

1470. Stjelkade, *pedunculatæ*, när de icke äro omedelbarligen fästade vid hufvuder, utan på en smal eller tjock fot, som stundom består utaf några artiklar.

1471. Antennstjelm, *pedunculus antennæ*, en sådan fot (1470.).

1472. Tvåklubbformige [parklubbade], *biclavatæ*, när de på midten och sedan ännu en gång vid ändan tilltjockna, så att slutklubban är satt på spetsen af den första.

1473. Oregelbundne, *irregulares*, när de enskilde, antennen bildande, artiklarne hafva skiljaktig storlek och skapnad, så att de ej låta bringa sig under en hufvud form.

1474. Spånlaggde, *imbricatæ*, de enskilde artiklarne stå i hvarandra gömde, så att den föregående täcker den efterföljande.

1475. Fjällige [fjällförfedde], *squamatæ*, på hvarje artikel står ett eller flera fjällformige utskott, som betäcker den näst efterföljande artikeln.

1476. Grenige, *ramosæ*, med olika framskjutande tänder.

1477. Kamförfedde, *pectinatæ*, på en sida med kamlikt (378. a.) stående styfva hår eller borst eller franslika utskott.

1478. Dubbelkamige, *bipectinatæ*, med kam på två mot hvarandra stående sidor.

1479. Solfjåderformige, *strobiliformes*, besatte med långa, fina, kamliktstående tillsatser, i synnerhet på ändan.

1480. Perfolierade, *perfoliatæ*, artiklarne

göra småblad, som stå vinkelrätt och i rad på antenaxlen (1469).

1481. Bladförsedde, klufne, *lamellatæ*, *fisfiles*, när artiklarne åt ena sidan utsträckas i långa, tunna, blad- eller skiffliga utskott och på den andra äro i hvarandra samanhåftade, att de i anseende till den fria sidan (442 a.) kunna vikas från hvarandra.

1482. Knappnålsformige, med hufvud, *capitatæ*, när flere eller en artikel på ändan bilda en klotlik tilltjockning, som i bredd anseeligt öfverträffar de andra artiklarna.

1483. Antennknapp, *capitulum*, denna klotlika tilltjockning af antennernas (1482) spets.

1484. Ythele [derb], *solidæ*, med tåtyta på knappen, *capitulo solido*, när denne antennknapp synes vara utgöras af en fast massa, i det den verkligen består blott af en artikel; eller i det flere honom bildande artiklar äro så tätt sammansmälte, att man blott ser ytliga spår till deras skilnad.

1485. Agnbårande, *aristatæ*, när slutartikeln har på sidan en enkel eller befjädrad borst eller agn.

1486. Antennborst, antennfjäder, *arista antennæ*, denne enkle eller befjädrade borst (1485) på antennen.

1487. Borstbårande, *setariæ*, med enkel antennborst (1486).

1488. Fjäderbårande, [befjädrade], *plumatæ*, med befjädrad antennborst (1486).

1489. Beörade, *auriculatæ*, rotartikeln gör ett uppåt riktadt stort, något långt, utåt kullrigt och inåt urhålkadt sidoutskott.

1490. Brutne, *fractæ*, när den förste eller den dermed rätt förenade andre artikeln är ganska lång, och åtminstone hälften så lång, som de följande artiklarne sammantagne, hvilka på sidan af den förstas eller andras spets hafva sin ledinfogning.

1491. Gistelformige, *flagelliformes*, när på en stjälk (1471) eller stjälkartad rotartikel sitter en enkel eller af flera småartiklar sammansatt lång, fin, utåt borstformigt tillsmalnad och böjlig lem, gisfeln (1468).

1492. Upptagne, *receptæ*, när en för hvardera antenn passande kanal upprager den på hufvudets undersida, på hjelmen eller bröstet.

Ann. 1. I samråd med Dokt. Dalman har öfv. antagit följande tillägg.

1492. a. [Filformige, *scobinaformes*, när antennerne inunder åga en köl, från hvilken åt begge sidor utgå mot hvarann lutande hår-rader, som derigenom formera en mängd omvexlande trevinkliga mellanrum längsefter undersidan, så att det hela ser ut som en fil; D:n.

1492. b. Kuggtandade, *uno latero pinnatæ*, när ena antennytan (den öfra eller undra) åger på hvarje artikel ett kugglikt utskott, så att det hela formerande en rad ser ut som *pinnæ* på de gamlas murar.

1492. c. Fåfste, *rhachis*, antennens hufvudkropp den är det samma som sjelfva antenn, när hår, taggar m. m. derpå saknas. Det kallas

1492. d. Öfverliggande, *rh. supera*, när taggarne äro fåflade på undra sidan deraf, så att den formerar en rygg. Och

1492. e. Underliggande, *rh. infera*, när taggarne äro fåflade mot öfversidan och böjas litet, så att antenn har en köl på undersidan. o. f. v.].

1493. Ganskakorte, *brevissima*, kortare än hufvudet, eller af dess längd.

1494. Korte, *breves*, icke längre än högst två tredjedelar af kroppens längd.

1495. Medelmåttige, *mediocres*, så länge som kroppen.

1496. Långe, *longæ*, längre än kroppen.

1497. Ganska långe, *longissima*, betydligt längre än kroppen.

§. 229.

Hufvudet, *caput*, är:

1498. Tydligt, *distinctum*; tydligt utmärkt från bälen.

1499. Sammanväxt, *connatum*, *coalitum*, icke tydligt utmärkt från bälen;

Man åtskiljer derpå:

1500. Ögonen, *oculi*.

1501. Bakhufvudet, *occiput*, bakre hälften af hufvudet, bakför den genom ögonen antagna tvårgenomskärningsplanen.

1502. Framhufvudet, *frons*, ansiktet, *facies*, främre hälften af hufvudet, framför den genom ögonen fallande tvårgenomskärningsplanen.

1503. Nackgroden, *nucha*, den eftersta ändan af hufvudets öfverfida.

1504. Pannan, *frons*, nejden rätt öfver och emellan ögonen.

1505. Undersynen, *hypostoma*, nejden af ansiktet från pannan ända till munnkanten och från ena ögat till det andra; M.

Anm. Kirby förstår under *frons*, denna undersyn, Pannutskott, *processus frontalis*, i terminologin, ty hvad han kallar *vertex*, är den egentliga pannan, *frons*

och hans *occiput* är kullen, *vertex*, i den allmänt brukliga Terminologin; M.

1506. Kullen, *vertex*, nejden af hufvudets öfversida bakom pannan.

1507. Tinningarne, hufvudsidorne, *tempora* s. *latera capitis*, hufvudets sidor mellan öfver- och undersidan.

1508. Högkinderne, *genæ*, hufvudets uppdrifne sidokant under ögonen, en på hvar sin sida; M.

1508. a. [Kunderne, *mala*, en utskjutandeflik af snuten nedanför antennkanalen, eller på hufvudets sidor bakom käkbogarna, då de (sidorna) äro på något sätt utmärkta.

1508. b. Svalgringen, *annulus*, underhakans omkrets dit tygeln går].

1509. Underhakan, *gula*, medelnejden af undersidan, framför halsen och der den felar framför bröstet.

1510. Munnen, *os*, med sina delar, mundelarne, *instrumenta cibaria*,

S. 230.

Ögonen, *oculi*, äro:

1511. Stjelkade, skafade, *pedunculati*, *petiolati*, när de sitta på ändan eller sidan af en egen rörlig stjelk.

1512. Halsköldögon, o. *thoracici*, när de äro infogade på halskölden.

Ann. 1 Antalet af dessa halsköldögon är ganska skiljaktigt såsom ock deras ställning, hvilket man angifver med siffror, eller ännu bättre med punkter i deras egen naturliga ställning.

Ann. 2. Ögonen, *oculi*, sitta alltid på hufvudets sidor, äro facetterade, sällan flera än två och verktyg för synen; men *biögonen*, *ocelli*, sitta på kullen eller oftare på hals- eller ryggkölden, sakna facetter, äro

vanligen flera än två och ersätta troligen bristen af ögon hos spindlar och skorpioner. -- Märkvärdigt är att dagfjärillar alldeles sakna biögon, Zygener äga dem; spinnare sakna dem; men åter äga egentlige nattfjärillar (*Noctua*, *Pyralis*, &c.) dem. D:n.

1512. a. [Fördubblade ö., o. *duplicati*, då insekten har fyra ögon, hvaraf två vetta uppåt på hufvudet. V. *Gyrini omnes*.

1512. Delade ö., o. *divisi*, då Insekten har fyra ögon, alla ofvanpå hufvudet. V. *Lamiæ tetrapes*. Syn. Insect. III. 401.

Ann. Då bråddinskränningen på ögat är så djup, att det alldeles genomskäres, kan denna benämning nyttjas. Man kunde väl också annars kalla denna utskjutning af pannan pannbryn eller förlängd pannudde, *lingula frontalis elongata*.

1512. c. Pannudde, *lingula frontalis*, en utskjutning af pannan, som går in på ögat. Den är stundom upptagen af antennen.

1512. d. Ögkrets, *orbita oculi*, nejden, som närmast omgifver ögat. Hos en del fjärillar är den bestämd och utmärkt af fjäll eller hår och kan då kallas öghvarf, *orbita ocularis*.

Ann. Hos Kurkullionerna äro munndelarne små och svåre, att urskilja. Dersöre har man hos dessa närmare gifvit akt på kanalen (*canalis*), i hvilken antenn stjelken upptages. Denne kanal är i anseende till riktningen af det hela: rak, *recta*, hrökt, *curvata* fned, *obliqua*; och i anseende till läget af spetsen: inunder ögat, *infra-ocularis*, mot ögat, *ocularis*, och öfver ögat, *supraocularis*.]

1513. Biögon [knappar; R:z], *ocelli s. stemmata*, två eller tre vanligen på kullen stående enkla, små och glänsande ögon, som man blott anmärkt hos några [ganska många] med två ögon försedda Insekter.

§. 231.

1514. Snyte, snut, [fnabel; R:z.] *rostrum*, snutdragande hufvud, *caput rostratum*, är ett långt framskjutande framhufvud, som har munnen på spetsen af denna förlängning. Man kallar det:

1515. Ganska långt, *longissimum*, när det är så långt som kroppen eller ännu längre.

1416. Långt, *longum*, längre än halskölden och hufvudet.

1517. Kort, *breve*, kortare än halskölden och hufvudet tillsammanstagna.

1518. Ganska kort, *brevissimum*, mycket kortare än halskölden eller än själfva hufvudet.

1519. Långsnutig (-ad) insekt, *insectum longirostre*, med en lång eller ganska lång snut (1515. 1516.).

1519.a. Kortsnutig (-ad) insekt, *insectum brevirostre*, med kort eller ganska kort snut (1517. 18.).

§. 232.

Pannan, *frons*, heter:

1520. Tornbårande, *turrita*, när den är kågelformigt upphöjd och högt framsträckt.

1521 Sköldad, *scutata*, när halskölden öfvertäcker henne.

§. 233.

Mundelarne, *partes oris*, bestå af:

1522. Hjelm, hufvudsköld, *clypeus (nasus; K.)*, är alltid på något sätt skild och utmärkt; stundom utgör den en på undersynen genom sömmar aföndrad del, hvarunder läppen är fästad; men stundom betäcker den hela framfådan af hufvudet.

Ann. Hos Linn, och andra betyder *clypeus*, oftast hela pannan. Fabr. deremot nyttjar ordet i ganska skiljaktiga menningar.

1523. Låpp, *labrum* (*labium superius*; Auct.), en genom en led vid fram- eller underkanten af hjelmen fästad skif- eller bladlik och hornartad del, som framtill betäcker munnen; T. M.

1524. Lip, *labium*, (*mentum*; T. *ganache*; Latr., *tubus proboscidis*; K.), en tvär tillfatts på underhakans framedel, stundom dermed förbunden, oftare genom en intryckning, eller en led derifrån söndrad. Deremot svarar öfverfidans låpp (hjelm, *clypeus*, T.) Den betäcker munnen inunder såsom läppen skyddar ofvancill; M.

1525. Lipstöd, *fulcrum*, en hornartad, vanligen genom en hinneled söndrad [ett kapselband för enad] del, sitter på lipen (1524.). Man kunde tjenligt nog kalla den haka, *mentum*, om icke det kanske skulle förorsaka tvetydighet; M.

1526. Småtunga, *ligula*, (lip, *labium*, T. Latr., *lingua*; Kn.), den på lipen sittande delen, som vanligen är sammanfatt af flera delar.

Ann. Hos *Piezata* (Hymenoptéer) kallar Fabr. den lipända, *apex labii*. Man kan ganska ofta derpå åtskilja:

1527. Tunga, *glossarium*, (*lingua*; K.), den i midten befintlige, rörformige, och enkla delen, som är mer eller mindre lång och smal samt synes öfvergå i svalget; M.

Ann. Benämningen *lingua* hörer redan till Fjärillarnas spiraltunga, som tydligt är något annat och mera än Hymenoptéernas tunga.

1528. Sidotungor, *paraglossæ* (*auriculæ*; K. tillika äfven snytets inre flikar, *proboscidis laciniæ interiores*, hos honom; ty i anseende till

läget äro de samme delar), två på hvardera sidan af tungan, oartikulerande, och tungan åtföljande samt henne betäckande delar; M.

Ann. 1. Fabr. kallar desse delar [sidetungorna] ej sällan borst, *setæ*, t. e. vid släktet *Andrena* heter det: *labium utrinque seta suffultum*. K n: s. penslar, *pennicilli*, synas mig vara samme delar. Men då detta uttryck hör till den allmänna terminologin och här desutom blott passar på några Koleoptärer, och då K: s benämning utöron, i Zoologin betyder något, som med dessa delar har intet analogt, så var denna benämning alldeles nödvändig.

Ann. 2. Fabr. betjenar sig vid *Piezata* af uttrycket *lingva* i en egen mening, men som ej bör efterföljas. Han kallar nämligen så hela apparaten af lipen, smätungan och käkbågarna, när desse delar äro smale och förlängde. Dersöre anförer han en tredelt, en femdelt, en sjudelt tunga och deraf hans hufvudafdelningar för släkten i sådana, som hafva munnen med käkbågar och munnspöt utan tunga; och sådana, som hafva munnen med utsträckt och framstående tunga. En nogare undersökning visar, att man ej så bör förstå dessa uttryck, som om de af den sednare afdelningen icke äfven skulle hafva käkbågar och munnspöt, och som om de af den förra icke äfvenså skulle hafva tunga. Ty ville Fabr. under sednare afdelningen afföndra dem, hos hvilka tungan (*glossarium*) är framstående, lång och smal, så skulle icke han vid *Eucera*, *Megilla*, *Nomada*, o. s. tala om sjudelt, femdelt, tredelt tunga, hvarigenom uppkommer intraslade motfågeller; M.

1529. Snabel, *promustis* (*proboscis*; K.), kallar man apparaten af lipen, smätungan, och käkbågarna tillsammanstagna, då desse delar äro länge och smale. Detta svarar ofta mot hvad Fabr. kallade tunga *lingva*. Uttrycket *proboscis* ehuru redan brukadt af Linn. kan dock icke behållas för denna del, emedan det hos tvåvingarna (*Antliata*) betecknar truten; M.

1530. Kåkar, *mandibulæ*, två, på tväran utifrån och inåt sig rörande, i hufvudets sidor fästade, nästan alltid utvårtes munnen tillslutande, vanligtvis hårde kroppar, som omedelbarligen ligga under hjelmen och läppen.

Ann. 1. K. kallar dessa delar *maxillæ*, i stöd af L:s äldre benämning derpå. Men Fabr. dennes berömda lärjunge, som först undersökte munndelarna hos Insekter, hade kunnat behålla den för dessa delar och för dem, som i följande num. komma att beskrivas, använda *mandibulæ*, men nu då det icke redan skett, och då Fabr. är berättigad, att anses som den älfte utredare af Insekternas munndelar, följer man hans allmänt antagna benämningar, då de icke föranleda till misstag och motsägelser som här alldeles icke är händelsen. M.

Ann. 2. I nyare skrifter äro *clypeus* och *labrum*, *mentum* och *labium* förblandade med hvarandra. Ifr företalet till Verzeichniss der Käfer Preussens J. XXXV. följ. ; T.

1531. Kåkbågar, *maxillæ*, ett eller flera par på tväran sig rörande, vanligen sammanfatta, under kåkarna vid hufvudet fästade skifvor, som på sin utkant bära kåkbågspröten; T.

Ann. Hos hinnvingade Insekter äro kåkbågarne samma delar, som K. kallar *valvulæ*. Hvarföre skole vi antaga ett nytt konstord för en del, som redan har ett eget, icke tvetydigt namn? Infogningen, rörelsen och bestämmelsen såsom sprötbärare (ty de sitta på deras utsida) bevisar tydligt, att dessa *valvulæ* äro det samma, som kåkbågarna hos Koleoptéer, Gråshoppor o. s. Deras till små tungans skygd egnade bildning kommer dervid ej i betraktande. Hos långt flera Insekter hafva de en annan bildning, tillockmed hos Bina o. dl. tillåta deras sidorörelser och hvasse inbrädd den slutfattsen, de äfven kunna tjena till att dermed krossa och tugga. För des delar jfr nr 1551. o. följ. M.

1532. Kåkbåghufva, *galea*, en på kåkbågens utbrädd begynnande på insidan öppna och i denna

ihållighet den öfra delen deraf innefattande hinn- eller pergamtartad skida, som man träffar hos några Insekt slågten. T.

Ann. Käkbåghufva, *galea*, är tydligt ingen ting annat än yttra käkbågtanden. Se anmärkn. under 1555. M.

1533. Tygel, *lora* (K.), hornaktige och smala remfor, som gå ifrån käkbågens början till brådden af underhakan, äro genom en hinna förenade och hjälpa till, att bestämna snabelns rörelse; M.

1534. Munnspröt, *palpi*; utaf artiklar bestående och på käkbågarna eller lipen, eller ock på snätungan infogade delar, som alltid äro tillstådes. De hafva någon likhet med antennerna [pannspröten]; T.

Ann. 1. Man gör bäst, att med Latr. kalla dem man finner fästade på käkbågarna (samme åsven väl främra eller yttra munnspröt kallade, *palpi anteriores s. exteriores*) käkbågspröt, *palpi maxillares*; och dem man finner sittande på lipen eller snätungan (vanligen bakre eller inra munnspröten, *palpi posteriores s. interiores*, kallade) lipspröt, *palpi labiales*. Sitta de på käkerna, som hos Skatinfekter [förmodligen menas det kräftor], så kan man kalla dem käkspröt, *palpi mandibulares*, på snuten, snutspröt, *palpi proboscideales*; M.

Ann. 2. K. och Fabr. sjelf hafva begått ett stort misstag i anseende till de inra eller lipspröten; hos Humlor *Bombus*, t. e. der äro de begge förste artiklarne af desä munnspröt oproportionerligt större, längre och platte, de begge slutartiklarne blott små och rundaktige samt desutom infogade på sidan innanförspetsen på den andra artikeln. Detta förledde desä begge naturforskare, att hålla desä små slutartiklar för munnspröt, och att anse de begge första platta artiklarna för en egen del, som Fabr. kallar *lacinia exterior labii*; K. *lacinia exterior proboscidis*. Den liknande, men dock den vanligare sig närmande, bild-

ningen af dessa delar hos Tråbin, *Xylocopa*, och deras skärskäddning hos dem derifrån sig småningom afslagsnande, ehuru dock närskyldta slågten t. e. Blombin, *Andrena*, visar tydligt, att alle desse delar tillfammans höra till munnspröten. Derefter måtte man rätta beskrifningarna på dessa slågten's munnelar; M.

Ann. 3. Då de olika munnsprötens benämningar toges af deras fäste, böra de hos olika Ordn. få olika namn. Fjällvingarnas munnspröt fästas på sjelfva undersidan af hufvudet, derföre är denna grund der icke användbar. De fleste Fjällv. äga endast ett slags munnspröt, men Malfj. *Tinea* L. äga två par; nämligen ett mindre öfver de egentliga. Då dessa ej kunna kallas käkbågsp. har Zinke kallat dem *pseudo-palpi*. -- Tjenligare anser D:n, att kalla dem småspröt, *palpuli*.

1535. Spiraltunga, *lingua*, *lingua spiralis*, ett, af två delar sammanlätt, fint rör, som under hvilat är sammanrulladt; T.

A. Spiraltungan består af sammanfogade trådar, *filamentis conjunctis*, då de rämlige delar, hvaraf den består, längs efter sörenas till ett rör. Särskilda trådar, *filamentis disjunctis*, då desse delar genast vid bosen vrida sig i skr.

1536. Sugsnabel, *rostellum*, *rostrum*, de förlängde munndelarne inuti en nedåt krökt hornartad vanligen artikulerad och enskidig ränna, hvilken i sin hålighet håljer tre fina sugborst; T.

Ann. *Rostellum* i stället för *rostrum*, antages för att erhålla en åtskiljande benämning för snytet (1514) på Kurkulioner och andra Insekter, hvilket enligt analogin med de daggande djuren, såsom framhufvudets förlängning måste behålla detta namn, som desutom genom de deraf bildade benämningar *longirostris*, *brevirostris* är alltså mycket stadgad. Man kan icke för mycket yrka derpå, att i Terminologin särskilda begrepp äfven genom särskilda namn må betecknas. Vilvels snyte har först på ändan alle munnelar; sugsnabeln blir sjelf bildad

af mundelarna och är likom danad af kåkbågarnas m. m. sammanväxning. Tilläventyrs försvinner skilnaden mellan sugsnabeln och truten, *proboscis*, efter Oliviers önskan.

1537. Pumpsnut, *haustellum*, en eller flere, fina och borstformige mundelar, som ofta stå i en oartikulerad, en eller tvåskifvig rånna, och äro rakt utsträkte; T.

Anm. Linn. nyttjar äfven här *rostrum*; T.

1538. Trut, *proboscis*, en pergamentartad, indragbar, af ett ofta vallstormigt stycke bestående, vid spetsen i tvenne sidoflikar klufven del, såsom rännan på pumpsnuten; T.

1539. Håfvare, *sipho* en piplik munn, som derigenom årskiljer sig från truten och pumpsnuten att han innesluter alldeles inga borst; M.

§. 134.

Hjelman, *clypeus*, kallas

1540. Infvepande, *involvens*, då den är framsträckt och betäcker hela munnen.

§. 235.

Kåkarne *mandibulæ*, äro:

1541. Utsträckte, *exsertæ*, som framstå utåt utom munnen.

1542 Öfverhöljde, *absconditæ*, förborgade under undersynen, hjelman eller läppen och icke synbare utåt.

1543 Bortgömd, *sepultæ*, helt och hållet betäckte af de andra mundelarna.

1543 Ganska länge, *longissimæ*, längre än hufvudet.

1545. Vanskaplige, *difformes*, korte, tjocke och knottrige d. v. f. besatte med olikformiga knölar och tänder.

1546. Tandade, *dentatæ*, med tandlika utskott.

1547. Oxeltand, *dens molaris*, en på inra sidan af kåken nära basen framskjutande på sin ändyta mer eller mindre platt knöla.

1548. Kloförredde, *ungviculatæ*, besatte på spetsen med en hvas och krokig hake utan tänder.

1549. Parkloförredde, *binungviculatæ*, med två sådana krökta spetsbakar.

1550. Grenige, *ramosæ*, med långa olikformigt fördelta och i åtskilliga riktningar krökta tandlika utskott, eller grenar, *rami*.

§. 236.

Kåkbågarna [kåftarne], *maxillæ*.

Man åtskiljer på kåkbågarna vanligen följande fyra delar (hvaraf de två första i T:n innefattades under rot-del eller bas, *basis*); M.

1551. Kåkbågangel, *cardo* (*basis maxillæ*; Kn.), innerste hornartade delen af kåkbågen, hvarifrån musklarne gå till hufvudet, och som har på sin ända stammen sittande; T.

1552. Kåkbågstam, *stipes*; Kn. (*basis valvulæ*; K.), den, på kåkbångeln följande, delen af kåkbågen, som utgör dess hufvudkropp, hvars yttre sida nära spetsen bär spröten och inåt kåkbågtänderna; M.

1553. Kåkbågtänder, *dentes maxillæ*; Kn. (*malæ*; M. *processus maxillæ*, T. *apex valvulæ*; K. *lobi maxillæ*; Fabr.), en eller två på öfra och

inra tidan af käkbågstammen fästade och på åtskil-
ligt fått bildade delar, hvaraf den inre ofta är o-
märklig.

1554. Inra käkbågstand, *dens interior* (*mala interior*; M., *processus interior*; T. o. a.), ligger inåt på käkbågstammen är ofta rörlig och ej fällan en blott fortsättning af stammen. Ganska ofta är den liten, tilltjocknad och faknas till och med ofta alldeles; M.

1555. Yttra käkbågstand, *dens exterior* (*mala exterior*; M. *processus exterior s. liber*; T.), den yttre, ofta större, ofta genom en led förenade, ofta synbart två-artikulerade delen på spetsen af stammen; M.

Anm. Stundom antager denna tand skapnad af spröt, samt har af Fabr. och några andra vid *Carabus*, o. n. fl. släkten blifvit ansedd för ett verkligt munnspröt, *palpus intermedius*; Latr. *anterior s. interior*. Vid *Ulonata* Fabr. [en del af *Hemipt.* L.], *Ortoptera*; Latr., finner man den äfven på insidan hålig, så att den kan upptaga den inre käkbågstanden uti sig, i den na skapnad har man hållit den för en egen del och kallat den käkbåghufva, *galea*. Analogin visar, att hufvan är ingenting annat än yttra käkbågstanden; M.

1556. Käkbågrygg, *dorsum maxillæ*, kallar man käkens utbrädd; T.

Käkbågen, *maxilla*, kallas

1557. Tungformig, *lingviformis*, då den är lång och rörformig.

1558. Kloförsedd [hakförsedd], *unguiculata* [*uncinata*], när dess spets har en krökt, hvasf och smårund hake likfom en klo.

1559. Parkloförsedd, *biunguiculata*, när spetsen har två sådana kloformige hakar.

1560. Enspetfig, *unispinosa* (entandad, *unidentata*; hos några), när från öfverbrädden af

kåkbågen en hvafs, råt och hornaktig spets frattakommer.

1561. Sammanväxt, *connata*, öfver hälften med lipen sammanhängande.

1562. Fastväxt, *adnata*, helt och hållet med lipen sammanhängande.

1563. Sammanhängande, *adhærens*, när begge kåkbågarna vid basen äro förenade med lipen.

§. 237.

Spiraltungan, *lingva*, är

1564. Kort, *abbreviata*, kortare än bålen.

1565. Ganska kort, *brevisfima*, knapt framstående mellan muanspröden, och likfom bildande blott en tungfrump, *rudimentum lingvæ*.

1566. Omärklig, *nulla*, så kort, att man knapt kan finna spår till den. Då heter Insekten tunglös, *insectum elingve*.

Ann. Hos Linn. förekommer *elingvis* ganska ofta t. e. om Spinnare (*Bombyces*), fast de hafva tunga. *Eingve* tages då förmodligen sin egentliga mening; vide Nolt.: (elin. habet lingvam, sed caret ejus usu), eller har hanter öfverlett den såfom kortare än vanligt. Öfv.

1567. Lång, förlängd, *longa*, *elongata*, längre än bålen.

1568. Ganska lång, *longissima*, så lång som kroppen eller ännu längre.

§. 238.

Sugsnabeln, *rostellum*, består af

1569. Rånna, *vagina rostellii*, som är enskifvig och nästan alltid artikulerad samt omgifver

1570. Sugborsten, *setæ rostellæ*, borstformige kroppar.

Den är

1571. Inböjd, *inflexum* när den böjes öfver bröstet och gömmes mellan framlären.

1572. Bladförfedd, *lamellatum*, när den har vid roten på begge sidor ett småblad sittande.

§. 239.

Pumpfnuten, *haustellum*, består af

1573. Pumpborsten, *setæ* borstformige kroppar, som ofta inneslutas af

1574. Rånnan, *vagina*. Denna är oartikulerad, en- eller tvåskifvig, och kallas:

1575. Omhöljande [sammanvefvad] rånnan, *v. convoluta*, när dess sidobrädor fullkomligt sammankröka sig och insvepa borsten.

Pumpfnuten kallas

1576. Ledad, knädförfedd, *geniculatum*, när den är bruten i en skarp vinkel, så att den undre delen från brytningen sträcker rakt framåt.

§. 240.

Snuten, *proboscis*, består af

1577. Stammen, eller stjelen, *stipes*, rørets nedre hufvuddel, som på ändan bår:

1578. Knappen, *capitulum*, eller stuttilltjockningen, vanligen en valk. Denne delar sig i två

1579. Lipar, *labia*, hvilke formerå rørliga sidoflikar.

Stammen är

1580. Ledad, knåförsedd, *geniculata*, när hon först är riktad rakt nedåt och då under en skarp vinkel rakt framåt.

1581. Brutten, *fracta*, först riktad nedåt, då brutten under en trubbigt afrundad vinkel framåt: nästan tvåartikulerad.

§. 241.

Munnspröten, *palpi* *),

Hos insekter med ett par käkbågar och en lip kallar man

1582. Käkbågspröt, *palpi maxillares s. anteriores*, de begge, som äro fäslade på käkbågarnas rygg, ett på hvardera.

1583. Lipspröt, *palpi labiales s. posteriores*, paret, som har sin ledinfogning på lipen, eller på smätungan.

1584. Mellanspröt, *palpi intermedii*, förekomma fällan. Utgå ur vinkeln, som käkbågspröten göra med käkbågen.

Ann. 1. De äro, undantagande formen, det samma, som yttre käkbågtanden. Se *Ann.* under 1555 ofvanföre.

Ann. 2. Författaren föreslår; om flera par munnspröt finnas, att, då infogningspunkten ej kan angifvas till deras bestämmande, räkna uppifrån nedåt; då man får första, andra tredje paret munnspröt, *palpi primi, secundi, tertii*. o. s. v. T.

§. 242.

Munnspröten, *palpi*, kallas

1585. Trådformiga, *filiformes*, när de

*) Se vidare 1554, m. m. angående Munnspröten m. m.

åro smala och deras artiklar like eller tämligen liktjocke.

1586. Tungformiga, *lingviformes*, ganska långa, smala och hinnaktiga.

1587. Gistelformiga, *flagelliformes*, se N:o 1491.

1588. Bilformiga, *yxlika*, *securiformes*, när slutartikeln är stor, åt en sida utvidgad till en egg och derigenom lik läggen (Vb.) eller vigget (Vg.) af en yxa.

1589. Tvåbildade spröt, *palpi bifformes*, åro sådana, hvars begge förste artiklar åro oportionerligt store, långa och platte, de derpå följande slutartiklarna åro små och rundaktige, samt hafva sin ledinfogning på andra artikelns sida nära spetsen, så att man kan förledas, att anse de första artiklarna för en egen del, som bår spröten. Man finner denna skapnad på lipspröten hos *Apis*, *Bombus*, o. d. l. Se ofvanföre: N:o 1534. Anm. 2.

§. 243.

Hals, *collum*.

1590. Halsen, *collum*, är en hinnaktig förening mellan hufvudet och mellankroppen.

1591. Halsköld, halsband, *collare*, kallas hos hinnvingade insekter, den delen, i hvilken främsta fotparet sitter, och som ofta är så smal, att den uppull knappt synes framför mellankroppen.

§. 244.

Halsköld, *Thorax* [ryggsköld, kallad i vissa ordningar].

1592. Halsköld, *thorax*, är hos insekter

med sex ben eller fötter, den hufvudet inottagande halfens omklädning, som betäcker en större eller mindre del af mellankroppen och i hvars undersida det främsta forparet har sin infogning. Men hos barvingade insekter kallar man Rygg-sköld, *thorax*, fältet af ryggen bakför halsbandet, mellan vingrötterna och framför småskölden, hvilket fält vanligen är afskiftadt genom sömmar.

Ann. Hos Koleoptärer, Bärflisar (Wanzen), Syrfor, o. d. l. är hals-skölden stor och betäcker till en del mellankroppens rygg; men detta är icke fallet hos de mästa andra insekter med sex ben. Här är delen så kort, så fullkomligt bakifrån framåt sammandragen, att den bildar blott en smal brädd eller valk, eller äfven väl så tätt tryckt intill mellankroppens rygg, att blott en uppvikning kan åstadkomma dets föndring. Därföre har man vanligen öfversett den, och antagit namnet *Thorax* för den del, som egentligen är *scutellum* (1640); eller om man gaf deråt någon uppmärksamhet, så ansåg man det för en ny del. Så kallar K. det hos Biartade insekter halskragen, *collare*. Skall man nu förbättra detta misstag (mot likmätigheten) och åt samma del återgifva samma namn? Jag tror det icke vara nyttigt, emedan den derigenom af beskifningarna på de hinnvingade, nätvingade och tvåvingade insekter upkomna förändringen skulle blifva för stor. Bättre följer man här det en gång antagna språkbruket, kallar med Kirby hals-skölden (*thorax*), hos dessa insekter halsband, *collare*, hvars bakre gräns vanligen är der, hvarest vingarne uppkomma, och förvarar namnet rygg-sköld, *thorax*, för den bakanföre liggande mellankroppens ryggrakt, som motsvarar skalbaggars och dylikas rygg-sköld, *scutellum*, och ligger mellan halsbandet, vingroten och småskölden, samt är rundt omkring begränsad af sömmar. Men i Svenskan kan man behålla uttrycket halsband, (som i förbigående sagt, genom beskaffenheten af *thorax* hos barvingade insekter

ännu mer rättfärdigas) och för *thorax* hos barvingade insekter nyttja ryggsköld. Denna delens förblandning med halskölden [här halsbandet, som blef öfverfeddt] har vållat ännu en annan förvexling; ty småskölden (*scutellum*) hos barvingade Insekter, som vanligen ligger såsom en afskiftad omkrets bakpå ryggskölden (koleopterernas m. fl. dylikas egentliga ryggsköld, *scutellum*), borde billigtvis få ett nytt namn. Men af samma skäl, för hvilka vi hafva tillåtit uttrycket *thorax*, måste vi äfven samtycka till detta missbruk; blott kan svenska terminologin bevara sig för des moders fel, och på *scutellum*-hos barvingade insekter upptaga uttrycket småsköld i stället för den heter ryggsköld hos skalbaggar o. d. l.

1593. Distinkt, *distinctus*, när den är tydligt skild från mellankroppen.

1594. Sammanväxande, *coarctatus*, när den med bakkroppen är sammanbunden till ett. I denna händelse blir vanligen det hela, hvaraf den utgör en del dock, kallar *thorax*.

1595 [Artikulerad, afknuten, *interruptus*, när den delen, som är mellan halsbandet och bakkroppen, synes på ett eller flera ställen likfom afknuten, eller sammanfatt af flera delar].

§. 245.

På Halskölden åtskiljer man

1596. Ryggen, Öfverfidan, *dorsum*, *pars supina*, *thorax superior*, *thorax superius*, som man äfven vanligen blott plågar förstå med benämningen halsköld, *thorax*.

1597. Underhals, *jugulum*; *Kn.* (underfidan, *pars prona*, *pars inferior*, *thorax inferior*, *thorax inferius* s. *subtus*), den undre delen af hals-

skölden (1591. 1592), i hvilken frambenen hafva sin ledinfogning; ofta ett från öfverhalsen särskildt stycke; M.

1598. Halsben, *tropis* (*sternum collare*; Kn.), längs midten af underhalsen mellan basen af frambenen; M.

1599. Medelfält, *discus*, den af sidokanterna omgifna öfverbrynen; utan tillfatts förstås det blott om öfversidan.

1600. Frambrådd, framföm, *margo anticus*, *sutura antica*, *sutura capitis*, halssköldens kant bakför hufvudet.

1601. Bakbrådd, bakföm, *margo posticus*, *sutura postica*, den frambrådden motsatte kanten framför mellankroppen.

1602. Sidobrådd, *margo lateralis*, begge kanterne af sidorna, som binda tillhopa fram- och bakbrådden.

1603. Spetsen, halssköldens främre del, *apex thoracis*, bakför hufvudet.

1604. Halssköldens bas, dess bakdel, *basis thoracis*, den spetsen motsatta ändan, framför bakkroppen.

Ann. 1. Andre kalla, hvad vi kallat bakdel, spetsen, och hvad vi (III.) kallat spets, basen, hvilket synes strida mot analogin; T.

Ann. 2. Här nämnes icke hvilken analogi han åsyftar. Man kunde anse hufvudet såsom en grunddel, och således kalla hvad dermed närmast står i sammanhang bas och det motsatta spets. Öfv.

1605. Halssköldsidor, *latera thoracis*, *thorax utrinque*, delarne bredvid midten mellan ändarna af fram- och bakbrådden.

1606. Framvinklar (vinklar vid spet-

ten), *anguli antici* (*anguli apicis*), vinklarne, som frambrådden gör med sidobråddarna.

1607. Bakvinklar (basvinklar), *anguli postici* (*anguli basos*), vinklarne, som bakbrådden gör med sidobråddarna.

1608. Sköldvinkel, *angulus scutellaris*, vinkeln, som den brutne bakbrådden af öfverfidan gör i midten.

1609. Bröstfortsättning, *processus pectoralis*, är ett i midten af bakkanten på underfidan öfver en del af bröstet förlängda utskott.

S. 246.

Halskölden, *thorax*, kallas

1610. Långvinklig, *angulosus*, när begge bakvinklarne utskjuta bakåt såsom länge spetsar.

1611. Spetsdragande, [*ragglpetsfad*] *mucronatus*, när i en inböjning midt på framdelen en ensam spets framskjuter.

1612. Hjelmlik, hjälmförsedd, *clypeatus*, när öfverfidan framskjuter öfver hufvudet och gömmer det såsom under ett tak.

Ann. Man kallar det då äfven blott *clypeus*, hvilket dock lätteligen kan förorsäka missförstånd och således är bäst, att undervika.

1613. Pansarlik, *testatus*, *incrustedatus*, när den såsom en kalkskärpa öfverhöljer hela kroppen.

1614. Kantförsedd, *marginatus* (209.), sidobråddarne hafva en tydlig affatts mot medelfaltet eller derifrån tydligt åtskiljas såsom tilltjocknade valkar eller åro såsom en framskjutande linie på sidorna märkbare.

1615. Kantlös, *immarginatus*, när sidobråddarne alldeles icke kunna åtskiljas.

1616. Afrundad, *rotundatus*, den kantlöse (1615.) halskölden, hvars sidor förlora sig nedåt i bågform.

Ann. På båda sidor afrundad, *lateribus rotundatis*, eller, *utrinque rotundatus*, tages i den mening, som 85 är angifven, och har afseende på öfverbryns yta.

1617. Inkig, *strumarius*, på sidorna starkt utvidgad och likom en blåsa uppdrifven.

1618. Blåfig, *vesiculosus*, när sidorna äro starkt uppdrifna, hinnaktiga och likna fyllda blåsor.

1619. Bladartad, *foliaceus*, när sidorna såsom breda, tunna och bladlika utskott framskjuta.

1620. Valkig, *callosus*, på båda sidor betäckt af en masla, som är skiljaktig mot halsköldens öfriga masla.

1621. Tornig [*Spinös*], *spinosus*, sidobrädarne förtäta i en eller flera längre och styfva tornar.

1622. Försedd med vidhänge [*tentakulerad*], *tentaculatus*, när köttaktige och åt sidan rörlige smälappar sitta på undersidan.

1623. Beörad, *auriculatus*, besatt med sammantryckta, afrundade och uppliggande sidoupphöjningar på öfversidan.

§. 247.

Mellankropp, *stethidium*.

1624. Mellankropp, *stethidium* (*pectus sensu lato; truncus; K.*), den delen af insektskroppen, som ligger mellan halLEN och bakkroppen, samt är fullkomligt analog med mellankroppen (953.) hos djur med ryggrad, och på hvilken de fyra bakbenen hafva sitt fäste.

Ann. Namnet *pectus* lemnas åt undersidan af mellan-

kroppen. Bål, *truncus*, paslar icke, allmänaste bruket af detta uttryck flytar på mellankroppen och bakkroppen tillfamnastagna. Hvilken beteckning är beqväm och icke föllan användbar, äfven analog för djur med benstomme, hos hvilka *truncus* tillika innefattar bakkroppen. I följe häraf var en ny benämning nödvändig; M.

1625. Öfverrygg, *interscapulium*, hos insekter med täckvingar den öfre eller bakre delen af mellankroppens öfversida, som framtill stöter mot halsköldens bakbrädd, och till ryggskölden, utsträcker sig ända till bakkanten af bröstet nedåt och betäckes af täckvingarnas bas; M.

1626. Bakrygg, *metathorax*, hos barvingade insekter på bakre trakten af mellankroppens öfversida, hvilken framtill begränsas af småskölden och ryggsköldens bakbrädd samt på båda sidor och under af bröstets underbrädd; M.

1627. Ryggkorn, *cenchri*, Kl. (*grana*; Linn.), tvenne små upphöjningar, som sitta på bakyggen (1626.) hos hinnvingade insekter i nejden bakom småskölden, en på hvardera sidan; M.

1628. Bröst, *pectus*, undersidan af mellankroppen, infogningsstället för de fyra bakkbenen framtill begränsad af underhalven (1597.) och åt sidorna nående ända upptill vingarnas infogning. Det består utaf flera genom sömmar tydligt eller ötydligt urskiljbara delar (1629—1636.); M.

1629. Bröstsidor, *pleuræ* (K.), de ofta upphöjda sidorna af mellankroppen, emellan ryggen och bröstets undersida; egentligen sidodelarne af bröstet (1628.) till vingroten; M.

1630. Bringstycke, *peristethium* (Kn.), den främste delen af bröstets midt, som närmast stöter

till underhalsen och ligger emellan fram- och mellanbenens infogning, och är ofta genom en fön ätskildt från

1631. Håftpannstycket, *mesostethium* (*acrotabulum*; Kn.), den del af bröstets midt, som ligger närmast bakom bringstycket (1630.) och innehåller håftpannor eller urhålkningar, oftast blott för de medlersta eller äfven för de fyra bakbenen; M.

1632. Sidostycke, *parapleura* (Kn.), på hvarje sida af håftpannstycket, ett eller två (*parapleurum duplum*), ett framsidestycke och ett baksidestycke, framtill stöter det mot skulderbladet, baktill mot håftstycket; M.

1633. Skulderbladet, *scapula* (Kn.), en liten del, som ligger på hvarje sida nära ving låstet, mellan bringstycket, sidostycket och halskölden. Hos barvingade insekter är det, hvad K. kallar knölar, *tubercula*; och andre författare valkpunkter framför vingarna, *punctum callosum ante alas*; M.

1634. Håftstycke, *meriza* (Kn.), Ett på hvarje sida bakom håftpannstycket, bröstetsbakdel formerande, och begge bakbenens ledinfogning innehållande, stycke; M.

1635. Bringben, *sternum* (*sternum pectorale anticum*; Kn.), medlerste längddelen af bringstycket, när den är upphöjd eller framskjuter öfver desamma fram- och bakdel; M.

1636. Bringutkott, *xiphus* (*sternum pectorale posticum*; Kn.), medlerste längddelen af håftpannstycket, när den är upphöjd öfver des yta eller framskjuter öfver bakkanten; M.

Ann. Ofta äro *sternum* och *xiphus* inbegripna under *sternum*. Och hos flera författare måste man äfven

dermed förstå *tropis* (1598.); M.

1637. Bröst-lameller, *laminae pectorales*, äro tunna skifvor, eller lameller, som på båda sidor gå ut ifrån bakkanten af bröstets undersida och till en del bortöfver bakbenen.

1638. Blodigt bröst, *pectus cruentum*, kallas bröstet (1628.), när det är tecknad med blodröda fläckar.

1639. Oblodigt bröst, *pectus incruentum*, i motsatts af det föregående.

§. 248.

Ryggsköld, *scutellum*.

1640. Ryggsköld, *scutellum*, är hos Koleoptéer en liten egen del, som ligger på öfver- eller bakryggen omedelbarligen bakom och vanligen till en del under midten af halsköldens bakkant, mellan skalvingarnas bas; T. [Efter Retz. Lilla skölden; borde heta Småskölden]. Men hos barvingade insekter heter denne del, som det vanligen genom fömmar åtskiljes och intager ett betydligt större rum än halskölden [der halsbandet]: *thorax*. Se ofvanföre, 1592. Ann.; M.

1641. Småsköld, *scutellum*, heter hos barvingade Insekter (Insekter med nakna vingar) den på ryggen af mellankroppen omedelbarligen bakom ryggskölden (1640.) liggande, afskiftade och upphöjda nejden; M.

1642. Rygg- eller småskölddad, *scutellatum*, heter Insekten, då hos honom rygg- eller småskölden är synbar utåt.

1643. Obeckölddad, *exscutellatum*, när den ej är synbar utåt.

Ann. Stundom blir den fullkomligt bakåt öfver bak kroppens spets förlängde halskölden kallad små-

fköld, *scutellum*, men hvilket bör helt och hållet förkastas. [Det öfriga af *Ann.* har genom 1:s egna tillägg blifvit öfverflödigt och blir därför här förbigånet].

§. 249.

Bakkropp, underlif, *abdomen* [*uræum*].

1644. Bakkropp [bålg; Retz.], *abdomen* [*uræum*], den nästan alltid på tvåleden sönderskurna delen bakför bröstet, är fotlös hos Insekter med sex fötter. Hos några Insekter är den söndrad från bröstet.

1645. Rygg, *tergum* (*dorsum*; Kn.), öfverfidan af bakkroppen; M.

1646. Buk, *venter*, underfidan af bakkroppen.

1647. Segmenter [leder; Retz.], *segmenta*, de enskilde artiklar, hvaraf bakkroppen är sammanfatt. M.

1648. Ryggsegmenter, *segmenta dorsalia*, ringarne eller artiklarne af ryggen; M.

1649. Buksegmenter, *segmenta ventralia*, ringarne eller artiklarne af buken; M.

1650. Stusfen, *pygidium* (*tegmen*; Kn.), den sista artikeln af bakkroppen, mellan hvilken och sista buksegmentet akterns öppning är belägen; M.

1651. Akter, arsen, *anus*, öppning af bakkroppen under stusfen till utgång för orenligheten och köndelarna. Men man plågar äfven kalla bakkroppens ända akter. [Hos oss är detta ord en sjööm].

1652. Aktertagg, -gadd, *aculeus asi* (*spicula*; K.), en spetsad af en tvåskifvig skida innesluten, indragbar borst vid ändan af bakkroppen.

1653. Taggskida, *vagina aculei* (*valvæ aculei*; K.), är en tvåskifvig, stundom öppensläående skida för aktertaggen.

1654. Tagghölster, *theca (vagina aculei* K.), ett hornaktigt rör, hvilket innehåller gadden, som deri kan utsträckas och indragas; M.

1655. Hållhake, *retinaculum* (K.), ett rörformigt tjäll, hvarmed gadden tillbakahålles, att han ej för långt utsträckes; M.

1656. Hannkõndelar, *penis*, hannens födslo- delar, som vanligen bestå utaf tången och hannlemmen.

1657. Blygsfeltång, *forceps* (K.), två eller flere haklike delar, hvarmed hannen fasthåller ho- nans akterånda; M.

1658. Hannlem, *phallus* (K.), hannens kõndel.

1659. Honlem [blygd], *vulva*; honans födslo- del; M.

§. 250.

Bakkroppen, *abdomen [uræum]*, heter

1660. Stjelkad [skaftad], *petiolatum*, när det eller de första segmenterna äro långa och myc- ket smalare än den öfriga bakkroppen, och sålom en smal hals eller stjelk sammanbinda bakkroppen med mellankroppen.

1661. Bukstjelk, *petiolus abdominis*, är det eller dessa första smala segmenter (1660) eller sma- le del deraf.

1662. Stjel kfkifva, *squama petiolaris*, är en på bukstjelken mellan bröstet och bakkroppen sig hö- jande plätt eller lamell.

1663. Sammanväxt, *connatum*, Klug, *) (*sesfile*, T.), kallas bakkroppen, när den är med grundytan tätt passad mot mellankroppens

*) Öfvers. antager här den i Berlinska Magaz. af Dekt. Klug föreslagne rättelsen af dessa begrepp.

bakfida, så att ingen buksjelk synes, utan kroppsytan går rakt.

1664. Sesfil, *sesfile* *) (*adjunctum, adnatum*; Jllig.), när den på sin grundytas nedra del sammanhänger med bröstet genom en utåt synbar kort buksjelk.

1665. Påfatt, *impositum*, när den genom en i höjden vänd buksjelk är infogad helt och hållet ofvanpå öfverryggen.

1666. Hakformig, *hamosum*, den trubbiga spetsen, krökt nedåt.

1667. Kantad, *marginatum*, sidorna äro af en skiljaktig brädd

1668. Bladartad, *foliaceum*, när sidorna framskjuta liksom ett tunot, bredt och bladlikt utskott.

1669. Tvåspetsad, *hastatum*, sidokanterne löpa ut bakåt i hvasfa spetsar.

1670. Befjädrad, *pinnatum*, på begge sidor stå knippen af hår, borst och dylikt, som insekten kan upprepa och lägga tillbaka.

1671. Två-hörnad, *bicorne*, med två rörliga eller faststående, smala rörformiga fortsättningar på bakdelen af öfversidan.

1672. Bearmad, *brachiatum*, med hinnaktiga, breda, stundom i flera strimlor delade vidhängen på undersidan.

1673. Tentakulerad, *tentaculatum*, se halskölden N:o 1622.

§. 251.

Aktern, *anus*, eller bakkroppens spets heter

1674. Tillspetsad, *acuminatus*, när den slutar sig i en småningon aftagande stark spets.

1675. Spetsdragande [taggspetsfåd], *mucronatus*, när spetsen icke är tmåningom aftagande, utan en starkare hornaktig och spetsig omedelbar tillfatts.

1676. Med bihang, bihängd, *appendiculatus*, med några på sidan mot hvarandra vånda småblad.

1677. Fjuntoffig, *papposus*, när han har en eller flera hårtofflar.

1678. Belvansfad, *caudatus*, försedd med en svans (§. 252.).

1679. Utan spetslar, tånder, borst svans o. d. l. *muticus*.

§. 252.

Svans, stjert, *cauda*.

1680. Svans, *cauda*, är en på ändan af bakkroppen infogad rörlig, ofta artikulerad tillfatts utan skida.

Den är:

1681. Ganska kort, *brevissima*, mycket kortare än bakkroppen.

1682. Kort, *brevis*, kortare än bakkroppen.

1683. Lång, *elongata*, så lång som kroppen.

1684. Ganska lång, *longissima*, längre än kroppen.

1685. Kortsvansig insekt, *insectum pagurum s. brachyurum*, hvars svans är kort eller ganska kort (1681. 1682).

1686. Långsvansig insekt, *insectum macrourum*, med en lång eller ganska lång svans (1683. 1684.).

1687. Tånglik, *forcipata*, när svansen delar

fig i två långa, starka, oböjliga utskott, vända med spetsarna mot hvarandra.

1688. Kräftklodragande, *chelata* s. *chelifera*, när ändan är tilltjocknad och har en rörlig sidospets; eller slundom, när ändan är tilltjocknad och på den ena sidan fortläuter i en hvals spets.

1689. Kloförsedd, *unguiculata*, som slutar sig med en krokig och slyt spets.

1690. Bladförsedd, bladartad, *foliata* s. *foliacea*, på ändan med plattliggande tunna små skitvor.

1691. Svansblad, *foliolium caudæ*, en sådan småskifva på ändan af svansen (1690.).

1692. En-, två-, tre-, mång-bladig, *mono-, di-, tri-, polyphylla*, efter antalet af svansbladen (1691.).

1693. Pensellförsedd, *penicillata*, knipp-
likt, sammansatt af flera ojmna borst.

1694. Trådig, *filamentosa*, bestående utaf flera fina trådar.

1695. Borstdragande, *aristata*, när en tjockare svans slutar sig med en enkel borst eller tråd.

1696. En-, två-, tre-, mångborstig, *uni-, bi-, tri-, multifeta*, bestående utaf en, två, tre, många borst.

1697. Stiftlik, *stilata*, när den bildar en längre rak och vallsformig kropp.

1698. Svansstift, *stilus caudæ*, en så bildad svans (1697.).

1699. Behornad, *corniculata*, när den bildar en slyt, hård, hornaktig, rak eller något krökt tagg.

1700. Hoppstjert, *saltatoria* s. *saltatrix*, när den är inböjd, ligger tätt under buken, och

åft. dkommer genom en hallig knåpp, att insekten forsvingar sig.

1701. Simmsvans, *nataatoria*, tått befranlad på begge sidor med slyfva parallela hår, för att befordra simmandet.

§. 253.

Akter-taggen, *aculeus*, kallas

1702. Osynlig, *obsoletus*, när han är så liten, att man nästan alldeles icke märker honom.

1703. Förborgad, *reconditus*, när den inneslutande skidan ligger förborgad innom kroppen.

1704. Utsträckt, *exsertus*, när skidan befinnet sig utom kroppen.

1705. Uppstuppen, *extricatus*, när begge sidomellerna slå ifrån åt sidan, och lemna borsten i midten fri, att det hela har utskende af tre borst.

1706. Stickande, *punctorius*, med en liten gult fä och slyfva borsten på åndan försedd med hukingar. Den tjänar för insekten, att dermed sår andra djur.

1707. Ägglåggare, *aculeus depositorius* [ägglådare, *oviductus*], när insekten dermed borrar ett hål, för att deruti lägga sina ägg. (Denna har nämligen blott honan).

§. 254.

Lemmar, *artus*, hos insekter äro:

1708. Vingar, *alæ*, två eller fyra på framryggen infogade ledarmöter, som utspänna en tunn hinna mellan en utbredd flåta af hornaktiga gröfre

grenar och en finre nåvåf. Desse tjena Insekten till befordran af rörelse i luften.

1709. Skälvingar, *elytra*, tvenne hornaktige eller läderartade ogenomskinlige öfvervingar, utan fyrbatt nerflammanhang, hvilke vanligen betäcka två hinnaktiga undervingar och antingen flöta mot hvarandra genom en rak löm på midten af ryggen eller gånka tillan liknande små fjäll, som röra sig medelt en led vid deras bas, men aldrig täcka hvarandra. De tilhöra Kolopéer; M.

1710. Täckvingar, *tegmina*, tvenne pergamentartade, nakna, till det högsta halfgenomskinande, med tydligt nerflammanhang fösedde, vanligen icke i en rak löm hopflötande, utan hvarandra mer eller mindre betäckande öfvervingar t. e. hos *Gryllus* o. dl. Man kan äfven betjena sig af detta uttryck för hinnaktiga öfvervingar, då analogin och korheten fordrar det t. e. hos *Membracis*, *Cicada*, o. fl.; M.

1711. Korsvingar, *hemelytra*, täckvingar (1710.), som vid basen äro läderartade, vid spetsen hinnaktige, och hvaraf den ene till en del betäcker inra sidan af den andra; T.

1712. Vingfjäll, *tegula* (*squonula*; K.), en hornaktig eller läderartad fjällformig del, som täcker vanligen blott öfvervingarnas bas; M.

Ann. Denne del är flera författares valpunkt framför vingarna, *punctum callosum ante alas*; M.

1713. Ben, fötter, *pedes*, äro artikulerade ledamöter, som tjena till krypande, hoppande, omförtande o. dl. och äro infogade på bäckens undersida; T.

§. 255.

Vingarne, *alæ*. — Insekten heter

1714. Obevingad, vinglös, *apterum*, när den har alldeles inga vingar.

1715. Två-, fyrvingad, *di*, *tetrapterum*, när den har två, fyra vingar.

1716. Framvingar, öfvervingar, *alæ anticae s. superiores s. primores*, af fyra de tvenne, som längre framåt eller ofvanföre hafva sin ledinfogning.

1717. Bakvingar, undervingar, *alæ posticae s. inferiores s. secundariae*, af fyra de tvenne, som längre bakåt eller djupare hafva sin ledinfogning.

1718. Liklänge, *æuales*, kallar man fyra vingar, när de hafva samma längd.

1719. Vingstump, *rudimentum alæ*, heter vingen, när han är ganska liten och likfom outbildad.

§. 256.

På vingarna åtskiljer man

1720. Öfverfidan, *pagina superior* — *ala supra s. superius*.

1721. Undersidan, *pagina inferior* — *ala infra s. subtus s. inferius*.

1722. Ryggvinkeln, *angulus dorsalis s. dorsti*, framre vinkeln vid infogningen.

1723. Invinkeln, *angulus inferior*, infogningens bakte vinkel.

1724. Framvinkeln, utvinkeln, *angulus anterior s. exterior*, framre vinkeln vid vingens spets, vanligen ytterste spetsen sjelf.

1725. Bakvinkeln, *angulus posterior*, den bakre vinkeln vid spetsen, ofta närmare invinkeln än framvinkeln.

1726. Svansvinkeln, aktervinkeln, *angulus ani*, bakvinkeln (1725.) på bakvingarna.

1727. Frambrådden, utkanten, ribbkanten, *margo anticus s. anterior s. exterior s. crasfior*, mellan ryggvinkeln och framvinkeln.

1728. Bakbrådden, *margo posticus s. posterior*, mellan framvinkeln och bakvinkeln.

1729. Inbrådden, *margo internus s. interior*, mellan in- och bakvinkeln.

§. 257.

Vingarne, *alæ*, kallas

1730. Långe, *longæ*, när de framskjuta öfver bakkroppen.

1731. Brede, *latæ*, när inbrådden är kortare än bakbrådden.

1732. Småle, *angustæ*, bakbrådden kortare än inbrådden.

1733. Skårlike, *falcata*, när bakbrådden bildar en urrundad bugt, att framvinkeln utskjuter i en bakåt småningom krökt spets.

1734. Inkrökt, *incurvatæ*, när frambrådden utstiger framåt båglikt; T.

1735. Inslagne [-bare], *duplicatæ*, äro vingar, hvars hufvudnerf vid brådden bildar en led, få att de samme kunna inslås t. e. undervingarne hos Skalbaggarne; M.

1736. Vingbågen, *cubitus alæ*, denne kantnerfvens led på en inslagbar vinge (1735.); M.

1737. Fingerdelte, *digitatæ*, klufne ända till roten i smala delar; T.

1738. Stråle, *radius*, den enskilde, genom delningen af den fingerdelta vingen uppkomne, delen.

1739. Två-, tre-, fyr-, mångfingrade, *di-, tri-, tetra-, polydactylæ*, efter strålarnas (1738.) antal.

1740. Belvanfade, *caudatæ*, när ifrån bakvinkeln och dem till honom närbelägna delar af in- och bakbrådden smala uskott framtråda.

1741. Vingsvans, *cauda alæ*, den smale förlängningen (1740.) vid bakvinkeln.

1742. En-, två-, tre-, mångsvansfad, *uni-, bi-, tri-, multicaudata*, såges vingen vara efter vingsvansfarnas antal (1741.).

1743. Halfsvansfade, *subcaudatæ*, när bakvinkeln blott framskjuter såsom en liten udde.

1744. Nerfvige [fulle], *nervosæ*, när grenarne eller ådrorne af nåvåtven äro tätt stående.

1745. Nerfvade [-strålade], *nervatæ*, när enkle, odelte eller nästan odelte ådergrenar eller nerfver gå ifrån roten till spetsen.

1746. Vingnerfver, vingådror, *alarum vasa s. nervi s. venæ*, ribborna eller strålarna, som bilda hufvudsällningen för vingarna, hvaremellan hinnan är fästad.

1747. Kottalen, *costa alæ*, den starke, ofta dubbla och hornaktige nerfven vid vingens frambrädd.

Ann. Finnas två tydligt åtskiljde nerfver, kallas den ipre *auxiliaris*. Hos tvåvingarna synes stundom en tredje midt emellan dessa, hvilken kan kallas *externo-medius*; Öfv.

1748. [Kantnerf, *nervus marginalis*, den utanför första vingnerknuten vid kanten ända till spetsen löpande vingnerfven, der vingmärket saknas, får han tillika med kostalen, detta namn, med hvilken den då sammanhänger och följer hela framkanten af vingen].

Ann. Kantnerfver (*nervi marginales*, hos Illig.), följa framkanten och tillhöra blott vingar utan vingmärke. Öfv.

1749. Strålnerfver, *nervi radiantes*, de ifrån vingtåstet efter längden utlöpande nerfver.

1750. [Återlöpande nerfver, *nervi recurrentes*, de från vingmärket och auxiliaren, eller från första bindnerfven mot vingens spets och bakbrädd löpande nerfver. Den andre är slundom afbruten, eller förenad med tredje strålnerfven].

1751. Bindnerfver, *nervi connectentes*, de mer eller mindre tvärlöpande nerver, som, i det de förena kant-, strål- och återlöpande nerfverna, afskifta vingens hinnaktiga del i skiften [fält] och småskiften (*areae et areolæ*; M.)

1752. Vingnerfknutar, *anastomoses nervorum* (vingådrors sammanmyning, *vasorum s. venarum anastomosis*; T.), vingnerfvernas förenings- eller sammanflöttnings-punkter.

1753. Vingmärke, *stigma* (*anastomosis*; K.; *punctum*; Jurine?), det pergamentartade eller hornaktiga stället på frambrädden af vingen utanför midten, hvarest kostalen slutas och en slags ledgång formeras.

1754. Vingskiften, *areolæ* (K.), de af nerfver inneslutne afdelningar på vinghinnan.

1755. Strålskiften, bas skiften, *areolæ basales* (*radiales*; M.), småskiften mellan strålnerfverna

(1749.) på vingens bas ända till de första tvärnerfverna.

1756. Diskskiften, *areolæ disci* (K.), som utgöra midten af vingen, fördelta åter sjelfva i tre ordningar (1757. 1758. 1759).

1757. Kantskifte, *areola marginalis* (K.), det eller de småskiften, utanföre vingmärket, mellan den första återlöpande och kantnerfven.

1758. Mellanskiften, *areolæ intermediæ* (M.: *areæ submarginales*; Latr.), de skiften af disken, som ligga mellan de återlöpande nerfverna. De äro två eller tre: den första eller främsta hänger ofta tillsammans med den första eller främsta af den följande ordningen.

1759. [Tredubbladt, ell. treskifte, *areola tergemina*, tre näst alltid närvarande, småskiften, af hvilka två stå mot frålskiften och det tredje ligger utanför begge, närmare mot bakvinkeln].

Ann. Den främsta (*externa*; Latr.) är alltid hel och genom första bindnerfven skild från det första frålskiftet (men hos vissa spjutsteklar — *Ichn.* — förnas den med den första af mellanskiftet); den andra (*interna*; Latr.) ligger alltid i bredd med den främsta närmare inbrädden, är fällan öppen; den tredje eller spegeln (*area specularis*; Fall.) ligger midt emellan vingmärket och bakvinkeln och är nägon gång öppen; Öfv.

1760. [Ocellskifte, *areola ocellaris*, då det yttersta af mellanskiftet är litet och på något sätt utmärkt].

1761. [Slutskiften, *areolæ terminales*, de tre eller flera utåt öppna småskiften, hvaraf det för-

sta stöter mot ocellen, det andra mot spegeln, och det tredje utgör bakvinkeln] .

Anm Dese konstord äro närmast användbara på vingarna hos steklar (*Hymenoptera*; Linn.: *Piezata*; Fabr.), äfven till en del på tvåvingarna. Se *Anm.* under 1771.

1762. Kantmärke, *parastigma*, ett hos närvingade Insekter ogenomskinligt och färgadt ställe på frambrådden af vingen, nära spetsen mellan begge kantnerfverna (1748.).

1763. Svällande, *tumida*, kallas vingarne, när hinnan står mellan nerfverna blåddrigt i höjden.

1764. Hakförfedde, *unguiculata*, förfedde med en borstformig framskjutande snätand på frambrådden.

1765. Besjällade. fjällförfedde, *sqvama*, på öfverbrynen besatte med fjällartade, hvarandra betäckande [pånliggande] och fina småfjädrrar.

1766. Fjällvinge [Lepidoptér], *insectum lepidopterum*, som har besjällade vingar (1765.).

1767. Blottade, *denudata*, när fjällöfverdraget här och der är så afkubbadt, att den nakna vinghinnan lyser igenom.

1767. a. [Barfläckade, *fenestrata*, när obe-själlade och genomskinlige fläckar finnas på besjällade vingar] .

1768. Nakne, *nuda*, utan alla öfverdrag af fjäll.

1769. Barvingad Insekt: (Inf. med nakna vingar), *insectum gymnopterum* s. *hymenopterum*, hvilkens vingar äro nakne (1768.).

1770. Ädertecknade, *venosa*, när vingådrorna (1746.) äro annorlunda färgade.

1771. Bredådrige, *venis dilatatis*, när vingådrorna hafva en likfom genomfärg gjord bred kant,

Ann. Betraktas vingen hos tvåvingarna (*diptera*) finner man den i mycket lik steklarnas öfvervinge (1747. 67.), dock saknas ofta vingmärket, bas-skiften äro korta disk-skiften vanligen längre och äfven annorlunda ställda; flera igenkännas likväl och kunna då här nämnas lika som hos Steklarna, slutskiften afvika ännu mer till antal, läge och form. Man har annärkt hos tvåvingarna, att vid eller utanför bas-skiften vanligen sex nerfver förekomma; den förste är *n. marginalis s. costalis primus*, den andre *externo-medius*, saknas ofta eller utgör den en gren af den följande: *submarginalis s. cubitalis s. auxiliaris*, en ofta fortsatt fördelt (*dichotomus*) nerf; sedan följer *axillaris*, som nästan alltid urskiljes; den har sitt fäste vid basens bindnerf, går stundom rakt fällan odelt mot vingens b k-brädd, som den ganska ofta uppträder med alla sina grenar, förgreningen jemte en bindnerf formera ett småskifte, som äfven här igenkännes för spegeln; derefter synes *interno-medius*, som med den följande, *analis*, ofta kommer ifrån en gemensam stam och åter med den sammanslyter; den förre liknar nästan en båge, den sednare är *chorda*. Detta småskifte, som står i en sned rikning mot vingaxeln och inbrädden, jemte de omgifvande slutskiften tyckas formera likfom en fyllnad, i stället för undervingen. Vidare anmärkes vingens fördelning i fyra fält:

1. Basfältet, *area basalis*, från vinginfogningen till de första bindnerfverna, der en del af de nu anmärkta strålnerfverna hafva sin början.
2. Kostalfältet, *area costalis*, rymden mellan kantnerfven och den derifrån näst aflägsne gren af auxiliaren. Om man ifrån basen räknar utåt, kallas det första kostalkiftet, *areola costalis*, det andra mediastinkiftet, *areola mediastina*, w. m.
3. Medelfältet, *area discoidalis*, den delen af vingen, som ligger på ömse sidor om vingaxeln från det förre till inra mellannerfven, der igenkänner man *areolæ: externa, interna et specularis*.
4. Fyllnadsfältet, *area suplearis*, den återstående delen från inra mellannerfven till inbrädden. Många afvikelser härifrån förekomma dock hos tvåvingarna,

Stundom finnes en så kallad brandfläckad nerv, *nervus stigmatus*; äfven någon gång en tagg eller ledknoge, *malleolus*, på frambrädden, stundom äro nervverne besatte med hår eller fjäll, stundom siknas flere nervver, någon gång korsade hvarandra, stundom äro de afbrutne, då de kallas ofullbordade *inchoati*, eller slutas de vid någon tvär- eller bindnerv o. s. v. Öfv.

S. 258.

1772. Fällbare, *plicatiles*, vingar, som Insekten under hvilat sammanlägger långsefter i spetsiga fällar.

1773. Platte; jemnliggande, *planæ*, som icke kunna sammanläggas i fällar.

1774. Sammanvefvade, *convolutæ*, så sammanrullade omkring kroppen, att insekten derigenom får ett cylindriskt utseende.

1775. Upprâte, *erecta*, som, när Insekten hvilat, äro riktade rätt uppåt, och med öfverfidan mot hvarandra.

1776. Sammanlutande, motpassande, *conniventes*, när de upprâte vingarne med deras liknanda öfverfidor och kanter svara noga mot hvarandra.

1777. Stretande, *divaricatæ*, något upprâte (1775.), men icke sammanlutande (1776.); utan mot ipesen sinåningom från hvarandra aflågsnande.

1778. Vågrâte, *horizontales*, som under hvilat äro vågrätt (38.) utbredda.

1779. Öfverliggande, betäckande, *incumbentes*, när framvingarne helt och hållet betäcka bakvingarna.

1780. Utsträckte, *extensæ*, när bakvingarne alldeles icke skylas af framvingarna. [Vingarne skyla alldeles icke hvarandra, antingen de äro upprâte, stretande, eller utspärrande; Retz.]

1781. Öppetstående, *patentes*, platt sammanstående, att man tydligt ser så väl bak- som framvingarna [och äfven kroppen; Retz.].

1782. Halföppne, stupande, *patulæ*, icke fullkomligt öppetstående (1781.), utan framvingarne betäcka ännu en del af undervingarna.

1783. Genomkorsfäde, *cruciata*, när framvingarne betäcka bakvingarne (1779.), och inbrådden af det ena sidoparet hvilat på inbrådden af det andra och betäcker den.

1784. Uppslaglike [uppvikne; Retz], *reversæ*, betäckande vingar (1779.), der framvingarne äro så långt tillbakastjunc, att bakvingens frambrädd framstår under öfvervingens frambrädd.

1785. Nedböjde, takformige, *deflexæ*, när betäckande vingar (1779.) äro åt sidan så böjde, att inbrådden står högre än frambrådden, och att inbråddarne af begge sidoparen äro hvarandra närmare än frambråddarne.

1786. Parallele, *parallelæ*, när betäckande vingar (1779.) äro så starkt nedåt-böjde (1785.) på kroppens sidor, att inbråddarne äro lika långt ifrån hvarandra som frambråddarne.

§. 259.

I afseende på skal-, täck- och korsvingar, kallas vingarne

1787. Betäckte, *tectæ*, när de ligga helt och håller förborgade under vingbetäckningen.

1788. Utdragne, *exsertæ*, när vingbetäckningen blott till en del täcker dem, att det öfriga af vingen derunder framskjuter.

§. 260.

1789. Vingspånnane, *tendo alæ*, är en hos de mästa Fjärillar anmärkt styf borst, som fastad

på bakvingens ryggvinkel går genom en liten hake, hvilken sitter nära basen på framvingens undersida bakom frambrådden. Medelst denna vingspännare kunna undervingarne lättare utvecklas och äfvenså åter lättare sammanläggas i fallar; T.

1790. Vinghakar, *hamuli* [K.], borstlike småhakar på undervingarnas frambrådd, hvilka under flygten ingripa i framvingarna; M.

§. 261.

Skalvingarne, *elytra*, kallas

1791. Täcksköld, *coleoptra*, begge (skalvingarne) tillsammanstagne.

1792. Rygg, *dorsum*, medlersta fältet af täcksköldens (1791.) öfversida; T.

1793. Omkrets, *periphæria*, täcksköldens (1791.) utkant.

1794. Sidor, *latera*, delen af öfverbrynen bredevid utkanten: denna ryggens yttra sidoomgifning (1740).

På skalvingarna åtskiljer man

1795. Skuldervinkeln, yttre framvinkeln, *angulus humeralis s. angulus anticus exterior*, yttre vinkeln vid infogningen.

1796. Sköldvinkeln, inre framvinkeln, *angulus scutellaris s. angulus anticus interior*, den inre vinkeln vid infogningen bredevid ryggskölden [lilla skölden, Retz] eller mot midten af halssköldens bakbrådd, som gränisar till den liknanda vinkeln på andra skalvingen.

1797. Yttre bakvinkeln, bråddvinkeln, *angulus marginalis, angulus posticus exte-*

rior, den yttre vinkeln vid spetsen, på samma sida med skuldervinkeln.

1798. Sömmvinkeln, inre bakvinkeln, *angulus suturalis s. angulus posticus interior*, den inre vinkeln vid spetsen, som flöter till den liknämnda på andra vingen.

1799. Brädd, kant, sidobrädd, utbrädd, *margo, margo externus s. exterior*, den yttre brädden från skuldervinkeln till bakvinkeln.

1800. Bakbrädd, *margo posticus s. apicis*, brädden emellan bräddvinkeln och sömmvinkeln.

1801. Frambrädd, framförm, basbrädd, tvärförm, *margo anticus s. anterior s. basos, sutura antica s. transversalis*, vid balen mellan begge framvinklarna.

1802. Sömm, längdförm, inbrädd, *sutura s. sutura longitudinalis s. margo interior s. internus*, brädden, mot hvilken andra skalvingens brädd flöter, mellan den inre framvinkeln och den inre bakvinkeln.

§. 262.

Skalvingarne, *elytra*, sägas vara:

1803. Sammanväxte, [sammanhäftade], *connata, s. coadunata*, när de i fömnen äro sammanbundne med hvarandra, att insekten icke kan skilja dem.

1804. Hele, *integra*, som betäcka ryggen efter hela längden.

1805. Öfverstående, förlängde, *exstantia s. elongata*, som räcka ut öfver aktern.

1806. Stympade, *mutitata [truncata R:z]*, som

Äro något kortare än ryggen och synas så afkortade såsom genom en afskärning.

1807. Afkortade, *abbreviata*, som äro mycket kortare än ryggen, men dock beräcka mer än hälften af dess längd.

1808. Hålfverade [förkortade], *dimidiata*, som blott nå till hälften af ryggens längd.

1809. Ganska korte, *brevissima*, som icke en gång nå midten af ryggsländen.

1810. Småle [afsmalnade], *angustata* [*angusta*], som äro så småle, att de lemna ryggens sidor blottade.

1811. Bräddade [kantförsedde], *marginata*, sidobrätten är en afslätning, och vanligen såsom ett bräm jillbakaböjd, *margo reflexus*.

1812. Kantlöse, *immarginata*, sidobrätten gör ej någon tydlig afsläts eller tilljocknad brädd.

1813. Afskurne [högspetsfede], *fastigiata*, när den smalare spetsen är snedt bakifrån och urifrån framåt och inåt stympad eller obetydligt urbugad, att den vid spetsen småle täckskölden har en urskärning.

1814. Halfhinnige [pergamentlikt-skorp-artade,], *membranaceo crustacea*, basen och utkannten äro skal- eller läderartade och tjocke, det öfriga hinn- eller pergamentartadt.

§. 263.

På täckvingarna, *hemelytra* (sensu latiori),
kallas

1815. Läderhud, *corium*, basens läderartade del.

1816. Pergamenttillsatts, *membrana*, den hinnaktige tillsatsen vid spetsen.

De äro:

1817. Korsvingar, *hemelytra cruciata* s. *hemelytra* (sensu strictiori), när inlidan på en täckvinge hvilar på den andra, hvarigenom pergament-tillfattsen på denna beräcker af den lörra.

Anm. Dessutom läta sig de mästa om skalvingar brukade uttryck äfven användas om täckvingarna, som äro egentligen ej till arten, utan blott till graden derifrån skiljde.

§. 264.

Hos insekter med skalvingar bestämmer täckskölden till större delen omkretsen och skapnaden. Man kallar därför hos dem:

1818. Bakkropp [i vidsträckt mening], bål, *truncus*, mellankroppen och bakkroppen [i inskränkt mening] med täckskölden tillfaminantagne.

1819. Skuldra, *humerus*, är den solide sidovinkeln på öfversidan af kroppens bas hos skalvingade Insekter.

§. 265.

Ben, fötter, *pedes*, bestå utaf:

1820. Lånden [*lumbus*], *coxa*; T. (*apophysis*; K.), den delen af benet, medelst hvilken det är infogadt i kroppen.

Den består utaf två artiklar:

1821. Hóften [*coxa*] *capitulum*, (Kn. Mikan), den egentlige basdelen af benet; som hos några insekter är ganska lång; M.

1822. Ledhufvudet, *condylus* (Mikan), den andre, mellan hóften och början af låret befintlige delen, som ofta flutar sig rätt intill låret,

och icke föllan dermed är sammanväxt — lårtillfartsen, *trochanter s. fulcrum femorale* (1885. 1886.), är denne delen; M.

1823. Höftlocken, *flocculus* (K.), en på ledhufvudet framhängande hårlock hos flera biartade insekter, som tjänar dem vid blomstoftets insamling; M.

1824. Lår, *femur*, den närmast efter ledhufvudet följande längre artikeln; T.

1825. Skenben, *tibia*, den i spetsen af låret infogade artikeln, leden (ledfogningen) mellan desla heter:

1826. Knå, *genu*.

1827. Knåben, *epinemis*, en afsköndrad del af skenbenet vid dess infogning uti låret i knåleden, en mellan låret och skenbenet befintlig egen artikel. Man finner den t. e. hos *Tarantula lunata*, jemför brutna ben, *pedes diffracti* [diffracti] (1887.); M.

1828. Knöel, *malleolus*, en på insidan af fram-skenbenen nära deras spets infogad vanligen kloolik del; M.

1829. Skenbens tornar, *spinulae* (K.), de på insidan mot spetsen af skenbenen infogade dubbla (eller enkle) tornar; M.

Anm. De på utsidan och högre upp på skenbenet befintliga utskott kallas ofta sporrar (1860), *calcaves*. Öfv.

1829. b. [Tornsegel, *velum*, en hinna såst på insidan af skenbenstornarna].

1830. Skenbensqvast, *scrothrum* (*scopa*; K.), tjockt hår (die dichen Haare), som kläder bakskenbenen hos flera biartade insekter, hvarmed de söpa och borttaga stoftet ifrån blommorna; M.

1831. Skenbenskor, *corbicula* (K.), de

på kanten af några biartade infektors platta bakben stående, styfve och krökte hår-fransar, som från begge sidor kvarhålla de infamilade vaxbollarna; M.

1832. Tars [tars, fotblad, fot], *tarsus* (*tarsi*; T.), den i spetsen af skenbenet infogade en-eller mångartikulerade egentlige foten. [Framtars, tars, *antipes*: på frambenet; mellantars, fotblad, *mesofstelis*: på mellanbenet; baktars, fot, *scelis*, på bakbenet].

1833. [Falang, *phalanx* (*tarsus*; T.), en enskild artikel af foten (1832.)].

1834. Fotsåla, *planta*, [tarsåla, *palma*], undersidan af tassen [m. m.] (1832.); T.

1835. Hand- [tars-lofve, *carpus*], *metacarpus* (*palma*; K.), förste tarsfalangen på framfötterna, när den genom storlek och skapnad åtskiljes från de öfriga; M.

1836. Skrapa, *frigilis* (K.), en vanligen med kam försedd liten bugt på insidan af tarslofven (1835.), hvilken kan lättas emot frambenets skenbenstornar, och hvarmed insekten sannolikt putsar antennerna [pannspröten]; M.

1837. Hålblad [*talus*], *metatarsus* (*planta*; K.), den genom längden, bredden och andra egenheter utmärkte förste tarsfalangen på bakfötterna; M.

Ann. Linné och andre författare hafva ej fallan ansett hålbladet för skenbenet t. e. hos *apis mellifica* [*mellifera*; Linn. Mscr. Afz.] Namnet *planta*, brukas redan för tarsens undersida, och kunde derföre ej här bibehållas. Hela framfoten kallar Kirby handen, *manus*, och de efter tarslofven följande tarsfalanger fingrar, *digiti*. Begge uttrycken äro redan brukade om kräftlikliga framfötter.

1838. Småhand, -fot, *dactylis* (*digitus*; K.), de öfriga tarsfalanger på de fötter, hos hvilka man urskiljer, hålbladet (1837), och tarslofven (1835).

1839. Fothäckla, *scopula* (K.), ganska korte, ofta mikroskopiske småborst, som bekläda hålbladets insida hos biartade Insekter; M.

1840. Fotöra, *lobium (auricula plantæ; K.)*, ett vid basen af hålbladet utslående småutskott — beöradt hålblad, *metatarsus [talus] auriculatus; M.*

1841. Sålhud, sålhinna, *solea* (Kn.), en egen pergamentartad hinna, som bekläder tarsstälan hos några Insekter — sålförledd tars, *tarsus soleatus; M.*

1842. Klofalang, *unguis*, den sista delen af tarsen, som bär klorna; M.

1843. Klor, *unguiculi (unguæ; Kn.: ungues; T.)*, spetsade och vanligen haklike delar, som i enkelt eller dubbelt tal äro närvarande och uti sista tarsfalangen infogade, samt hvilke ofta dermed utgöra Ett; M.

1844. Klodyna, *onychium (unguiculus; T. articulus non nominatus; Kn.: tuberculum; Fröhl. pulvillus; K.)*, en mellan eller under klorna ofta befintlig, framskjutande och skiljaktigt bildad del eller utskott; M.

1845. Höftpanna, *acetabulum coxæ s. pedis, nux pedis*, håligheten på undersidan af halskölden, bröstet, och buken, hvaruti höfterne (1821) eller lånderne (1820.) röra sig; T.

§. 266.

1846. Framfötter, *pedes antici* (stundom *palmae*), det främsta paret.

1847. Bakfötter, *pedes postici*, eftersta fotparet.

1848. De medlerste fötterna, *pedes in-*

710 306 296

termædii, de mediciska fotparen, mellan fram- och baktöfverna.

Hos de sexfotade insekterna äro:

1849. Framre fötter, *pedes anteriores*, de begge främsta paren (med inbegrepp af framfötterna, 1846.).

1850. Bakre fötter, *pedes posteriores* (äfven *plantæ*), de begge sista paren (med inbegrepp af baktöfverna 1849.).

1851. Mellanfötter; *pedes medii*, mellanforparen, mellan fram- och baktöfverna.

Ann. Det är här till äfventyrs, för att förebygga möjliga missstydingar af beskrifningarna, en nödvändig enirring, att denne åtskilnad af framfötter och framre fötter o. s. v., ända till denna tid (år 1800) först är använd af mig (ill.). Att vidlöftigt bevisa nyttan af denna åtskilnad, skulle vara en onyttig vidlöftighet. Dessutom erindrar jag vid detta tillfälle, att jag ganska ofta har sökt införa nya konstord och sorgfälligt åtskilja gamla. Jag spar mig mödan, och boken rummet, att hvarje gång gifva en vink derom i den förmodan, att sakkunnige snart lära urskilja det nya; T.

§ 267.

Låret, *femur*, kallas

1852. Utvidgadt, *dilatatum*, när det har pergamentartade och tunna framstående sidokanter.

1853. Tandadt, *dentatum*, med Ett (äfven två), på sidan befintligt, vanligen nedåt utskjutande, tandlikt utskott

1854. Lobflikigt, *lobatum*, slutande sig i en utskjutande tunn tillfatts.

852 307 297

1855. Årmluggigt [brokdragande] *manicatum*, tåttulligt såsom med en pelsärm bekläddt.

§. 268.

Skenbenet, *tibia*, kallas

1856. Tummförseddt, *pollicata*, när det har ett rundaktigt, trubbigt och tandlikt utskott i undra nejen af insidan.

1857. Befingradt, handlikt, *palmata*, den undra ändan utbreddt, sammantryckt, och delt i flera trubbiga, från hvarandra stående tänder.

1858. Hjelmformigt, sköldlikt, *clypeata*, *scutata*, när det är utvidgadt till en bred bakåt konkaf skifva.

1859. Utvidgadt, *dilatata*, se 1852.

1860. Besporradt, sporrförseddt, *calcarata*, med ett framsläende spetsigt och tandlikt utskott på sidorna.

1861. Årmluggigt, [brokdragande], *manicata*, se för klaringen ofvanföre, 1855.

§. 269.

Tarsen, foten i egentlig mening (fotfalan-
gerne tillfammanstagne), kallas

1862. Kräftklo, *chela*, när han på ändan delar sig i två delar, hvaraf den ene är rörlig åt sidan.

1863. Tumme, *pollex*, heter denne rörlige del af kräftklon.

1864. Finger, *digitus*, den fastsittande spetsen deraf.

Ann. Kräftklon, är dock väl egentligen blott sista fotfalangen, som är förlängd i en fortatts, det

fäst sittande fingret. Tummen är blott klon. Man läser finna detta påstående, genom betraktandet af flera kräftors bakfötter, bestyrkt, på hvilka den förre fortfattsen, fingret felar, och blott klon, tummen, finnes.

1865. Skålförmig, *patelliformis*, *orbiculatus*, heter tarsen, när en eller flere talanger tillsammans formera en cirkelrund, åggrund, hjertlik, o. f. v. ofvanpå platt-konvex, under platt konkaf och i kanten fransad skifva, som på undersidan är fullfäst med ytterst fina småskålar.

1866. Fotskål, fotskifva, *patella*, en sådan skifva (1855.).

1867. Småskålar *acetabula*, desse ytterst små skålar på undersidan af fotskifvan.

1868. Sköldad, *scutatus*, utvidgad åt en sida till en plätt.

1869. Kloförfedd, *unguiculatus*, med klor vid spetsen.

1870. Klolös, *muticus*, hvarest klorna felas.

§. 270.

Fötterna [och dess delar] beta:

1871. Kräftfötter (händer), *manus*, nå de äro försedde med en kräftklo (1862.). Man brukar detta uttryck nästan alltid blott om framfötterna, och då kallar man

1872. Öfverarm, *brachium*, läret.

1873. Handlofve, *carpus*, skebenet, artikeln närmast till sjelfva

1874. Handen, *manus*, eller kräftklon.

Anm. Der framfötterna kallas kräftfötter [händer], plåga bakfötterna hafva en dylik byggnad, och då nämnas på dem utafslagen äfven kräftklo [finger], *digitus*.

Ytterligare tillägges fötterna följande benämningar:

1875. Ofullständig, afkortade, *abbreviati*, när tarsfalanger fela. Detta plågar stundom vara händelsen hos sexfotade Insekter i anseende till framfötterna, då kallas Insekten fyrfotad, *inf. tetrapus*.

1876. Skridfötter, *pedes gressorii*, när framfötterna äro ofullständiga (1875.).

1877. Råfvare f., *p. raptatorii s. captatorii*, när låren på de begge starka framåt riktade framfötterna på inra eller undra kanten, hafva en råana, i hvilken skenbenet nästan såsom en fällknif i sitt skaft är inpassadt, för att fasthålla det inslutna rofvet.

1878. Omfamnande f., *p. amplectentes*, när framfötterna äro ganska länge och isynnerhet skenbenen förlängda och inåt krökta, för att vid parningen tjena till honans fasthållande.

1879. Gråfvare f., *p. fosorii*, framfötterna (ofta äfven de bakre) starke, skenbenet sammantryckt vidgar sig åt sidan och är tornförsedd eller handlikt (1857.). De tjena till gräfning i jorden.

1880. Hoppfötter, *p. saltatorii*, bakfötterna hafva starka tilljocknade lår och äro ofta länge. De tjena Insekten, att dermedelst hoppa.

1881. Styrare- f., *p. rectores*, när fötterna (i synnerhet bakfötterna) hos bevingade Insekter hafva en utomordentlig längd och tjena till styrande under flykten.

1882. Simmfötter, *p. natatorii*, när fötterna äro sammantryckte, tarsfalangerne utan klor och antingen utvidgade till tunna skifvor, eller åtminstone brede och tätt befransade.

1883. Gålfötter, *p. bronchiales*, fötterna

hafva bildningen af fenlika gälar, tjena för Insekten vid simning och lufthemtning. Man kan anse dem som klufna simmfötter.

1884. Löpfötter [springfötter; Retz.], *p. cursorii*, låta egentligen blott nekningsvis bestämma sig: fötter af måst vanlig skapnad, som icke kunna räkñas till något af de förra slagen (1875-83.).

1885. Förstärkte f., *p. fulvi*, när länden (1820.), har nedanförlårets infogning en bakåt riktad något lång fortsättning.

1886. Lårtillsatts, *trochanter, fulcrum femorale*, denna fortsättning (1885.) af länden.

1887. Brutne f., *p. diffracti* [*diffracti*], när hufvudartiklarne (länden, låret, lkenbenet), hvart och ett består utaf två söndrade stycken (*pychnogona*).

§. 272.

Bihang, ell vidhängen, *additamenta s. appendices*, äro:

1888. Tentakler [tråsfvare], *tentacula*, veke, kötraktige, tråslrike tillfäufser på halsköldens och bröstets undersida.

1889. Balanserstånger, svingare, vågfrånger, *halteres, libramenta*, två små på stjeln sittande knappar [småhufvuden], en på vardera sidan på framryggen fästad hos tvåvingade Insekter under vingen.

1890. Svingfjäll, *squamæ halterum*, ett hinnaktigt eller pergamentartadt, öfver svingaren sittande hvalflikt fjäll.

1891. Bare, nakna svingare, *halteres nudi*, de, hos hvilka dessa svingfjäll (1890.) fela.

1892. Kammar, *pectines*, två något länge, köttaktige, på undersidan med kamlika utskott för sedde delar, som äro fästade mellan bröstet, och buken, och hvaraf den ene är riktad åt ena, den andra åt andra sidan.

1893. Kamtand, *dens pectinis*, ett enkelt utskott af kammern (1892.).

1894. Horn, *cornua*, äro långa, enkla eller greniga och tätta omedelbara utskott på den skalartade öfverskärpan af hufvudet, pannan, bröstet o. s. v.

1895. Behornad insekt [horntrösk], *insectum cornutum*, som är försedd med sådana horn (1894.)—Behornad panna, hals sköld, o. s. v. *frons*, *thorax cornutus*, &c.

1896. Hornlös insekt, *insectum muticum*, utan horn.

§. 273.

I anseende till köner, *sexus*, gifs det

1897. Könlöse [verk-*) eller arbetare], *neutra*, *spadones*, som icke befrukta och icke befruktas. De nyares erfarenhet tyckes visa, att de i sjelfva verket äro af honkönet. [Någon biskötare tror, att de lägga ägg till nya arbetare].

1898. Tvåtaligt kön, *sexus binatus*, der, hvarest blott hannar och honor finnas af arten.

1899. Tretaligt kön, *sexus ternatus*, när hannar, honor och könlöse förekomma i arten.

*) Verkbi, -myra, -geting o. s. v. nämnd efter familjens namn, hvartill de höra. Öfv.

XXII. Afdelningen.

Insekternas förvandling.

Metamorphosis insectorum.

De för insekterna egentlige grader af skiljaktig skapnad, hvilka de måste genomgå, innan de uppnå den fullkomligt utbildade formen, i hvilken de äro skicklige till alstring, hafva från äldsta tider tillbaka lysfelfatt naturforskarena, och fordra desto mer terminologens synnerliga uppmärksamhet, som man har på desä (insekternas) mellanskapnader grundat flera systemer, om icke helt och hållet åtminstone till en del, hvilket kan genom en kånbar brist af extensifva egenskaper hos många insekter (fjärillarna), äfven genom beständigheten och enflåmmigheten af de utmärktaste kännemärken hos många larfver och puppor rättfärdigas. Man finner väl en något lik gradföljd af förvandling hos flera fyrfotade ansfibier; men man finner ingenstädes det allmänna och bestämde i förvandlings epokena, som råder hos insekterna.

§. 275.

Graderne af förvandlingen äro:

1900. Larfven, skräpuken, *larva, eruca*, insekten, såsom den kryper ur ägget, saftig, blöt, frätande, utan köndelar, vanligen blind och växande.

1901. Puppen, lindingen, *pupa, chrysalis*, som efter flera hudombyten utvecklas utur larfven. Den är det medlersta tillståndet för insekten mellan larf och fullständig utbildning, och skild från

begge. Men ofta åtskiljer den sig blott genom delarnas ofullständighet, genom des hudömsning och genom oförnögenheten att aflla, ifrån den fullkomliga insekten.

1902. Utbild, utbildad, fullkomlig Insekt, *imago*, *insectum declaratum* s. *perfectum*, som till fortplantning är skicklig, icke mer hudömsande och ingen vidare skapnad antager.

§ 276.

Förvandlingen, *metamorphosis*, bekommer efter larvens och puppans beskaffenhet följande benämningar:

1903. Komplet, *completa*, rättare otydlig, *indistincta*, larven och puppan äro fullkomligt like med den utbildade insekten och ej derifrån åtskilde annars än, att de växa, ömsa hud och äro oförnögne till fortplantningen.

1904. Halvkomplet, *semicompleta*, larven är rörlig, har inga vingar och vingbihang; puppan åtskiljer sig från honom genom vingbihang eller foderal.

1905. Inkomplet, *incompleta*, larven har fötter (ofta äfven icke) är trög och saftig; puppan har foderal för fötter och antenner, som stå ifrån kroppen; hon löper ej, äter icke heller och blott stundom rör bakkroppen.

1906. Betäckt, lindad, *obtecta*, larven har tie till sexton fötter, är saftrik och ömsar hud; puppan hvilar, är fotlös och innehåller i en henne omgifvande hud alla delar af den tillkommande insekten, såsom i ett foderal (en hälk). Man kallar en sådan puppa, *nymf*, *nympha*.

1907. Hoppackad, *coarctata*, larfven har inga fötter, består af artiklar, och rör sig genom en mustulös hudbeklädnad. Puppen är förlös och af en hud helt och hållet omgifven sålom en liten på begge ändar afrundad valls, att man ej kan urskilja delarna.

§. 277.

1908. Tånger, *forcipes*, äro artikulerade, på ändan klolikt krökta delar, som hafva sin infogning under hufvudet, och blott finnas hos larver och puppor af halffullkomlig förvandling.

Man kallar dem:

• 1909. Tummförsedd, *pollicatae*, när hvar och en på midten har ett vallsformigt, trubbigt, och tandlikt sidoufskott.

§. 278.

Larfkroppen, *corpus larvæ*, är:

1910. Strålig [-försedd], *radiatum*, när hvarje afdelning på bakkanten har hvasfa vid deras bas sammanväxta tornar.

1911. Mammillerad, vårtfull, *mammillatum*, besatt på ryggen med några upphöjda, vallsformiga och bröstvärtlika vårtor.

1912. Pyramidbärande, *pyramidatum*, när på eftersta afdelningen en pyramidalisk upphöjning står.

1913. Tillspetsad, *cuspidatum*, utlöpande bakåt i en enkel spets.

1914. Klyklik, *furcatum*, utlöpande bakåt i två långa, från hvarandra i sär stående spetsar.

1915. Grenig, qvistformig, *stjelkfor-*

mig, ramiforme, furculiforme, stoloniforme, pedunculare, i anseende till likheten med en smågren, och i anseende till knoppar och quistliknande utväxter.

1916. Hopdragen, *contractum*, icke mycket längre än bred; kroppen kan indraga hufvudet och fötterna.

1917. Sköldbärande, *scutatum*, beräckt med en hård skåpa såsom med en sköld.

1918. Hårtoflig, *cristatum*, på den fjärde och på den sista bukningen stå spetsige hårtassar.

Ann. Efter kroppens olika bildning få larverne namn: såsom tofs-larver, *larvæ cristatæ*, gråfugglike larver, *contractæ*, knoppdragande, *tuberculatæ*, besköldade, *scutatæ*, klyk-larver, *larvæ furcatæ*. o. s. v.

Följande benämningar på larverna förtjena, att här blifva upptagne och förklarade:

1919. Spetshöfdade larver, *larvæ acrocephalæ*, när hufvudet är tillspetsad.

1920. Trubbskult-larver, *larvæ amblocephalæ*, hvars hufvud är trubbigt.

1921. Björnlarver (åmmor Vg;), *larvæ ursinæ*, på hvarje ring af kroppen stå knoppar, som äro rikt försedde med långa och styva hår.

1922. Halsköldlarver, *larvæ scutellatæ*, hvars halsköld utmärker sig genom en egen färg.

1923. Halsband-larver, *larvæ collarisæ*, hos dem man vid sammankrökningen varseblifver på andra och tredje ringen en sammansatt och högfärgad införing.

1924. Spannmätare [geometrer], *larvæ geometræ*, dem sela de tre främre paren af bukfötterna, hvarigenom deras gång blir ryggrökande. De flytta sig så, att de först fasthålla sig med bröstfötterna och draga den öfriga kroppen efter,

derpå med bakfötterna och utsträcka framkroppen.

1925. Halfgeometrer, *larvæ senigeometra*, för hvilka blott det första eller de två första paren af bukfötterna fela, hos hvilka alltså den nu beskrifna gången hos spannmätare (1924.) är mindre märklig.

1926. Spannmätarlige larfver, *larvæ geometriformes*, som för kortheten hos främsta-paret af bukfötterna hafva en spannmätande gång.

1927. Snigelformige larfver, *larvæ limaciformes*, som röra sig utan fötter blott genom en muskelhinna.

1928. Spinnare (-larfver), *larvæ bombyces*, som spinna ett silkes-hus mot deras förvandling.

1929. Säckdragare [-larfver], *larvæ saccata*, larfverne förfärdiga sig utaf allahanda kroppar ett hölster, som är sålom en säck tillfluret bakåt, öppet framåt. Ur framöppningen sträcker sig framkroppen, fräter, och med sig kringfläpar sitt hus.

§. 279.

1930. Egentlige fötter, *pedes veri*, de på bröstet af larfven (på dess tre första segmenter af kroppen) befätlige sex hornaktige finale artikulerade och på ändan med klor försedde fötter.

1931. Oegentlige, sugvärtlike fötter, *pedes spurii*, enartikulerade, affallande fötter, *pedes uniaarticulati s. temporarii*, de täta hinnartade och ledlöse fötter på de öfriga mer bakåt varande bukringar, hvilka blott röras genom hudens musklar, och hafva fina hakar på ändan. De bortfalla vid förvandlingen.

1932. Korte fötter, *pedes abbreviati*, som äro kortare, än kroppens höjdenomskärning.

1933. Långe fötter, *pedes elongati*, som äro längre än kroppens höjdenomskärning.

1934. Bröstdel, *thorax*, de tre första segmenterna bakom hufvudet.

1937. Bakkropp, *abdomen*, de följande segmenterna.

§. 286.

Puppan, *pupa*, fåges vara:

1936. Tentakulerad, *tentaculata*, vid hufvudet förledt med trådlika sinäspettar.

1937. Maskerad, *larvata*, på bröstleden framstår en näslik spets och öfver densamma stå två upphöjde punkter: en på hvardera sidan, hvilka man föreställer sig som ögon till näsan, och det hela som ett människoansikte.

1938. Hvilande, *quiescens*, när den ej rör sig från stället.

1939. Bar, naken, *nuda*, utan all beklädnad utställd för fria luften.

1940. Begravven, underjordisk, *subteranea* [*sepulta*], förborgad i en håla under jorden.

1941. Innesluten, *pilularia* (*sepulta*), inneslutne i en hålighet af en mullklump eller en gödselkula. o. f. v.

1942. Säckgömd, *saccata*, förborgad i ett af allahanda småk sammanlimmadt, fram till öppet baktill slutet höllster.

1943. Vårdad, *custodita*, innesluten i smårum utaf på egetvis byggda höllster.

1944. Inrullad, *involuta*, förborgad i ett sammanrulladt blad.

1945. Inhöljd, *involutata*, dold i en väf, som består utaf genom trådar sammanbundna småblad, halm, hår, småstickor, o. s. v.

1946. Inspunnen [hålk gömd], *folliculata*, förborgad i en af blotta trådar sammanväfd hölfa.

1947. Fastbunden, upphängd, *adligata*, *suspensa*, hängande på några tvärsöfver kroppen spunna trådar.

1948. Hängande, *adhaerens*, med bak-kroppens ånda fästad genom några småtrådar, eller en filkeskluns, eller medelst en klibbig fast vid en annan kropp.

1949. Fotförsedd, *pedata*, öfver buken stå två rader af något rörliga spetsar, hvaraf puppan på vist sätt berjenar sig såsom af fötter, och hvarigenom hon kan flytta sig, när hon utsträcker och indrager bak-kroppens segmenter.

§. 281.

Äggen, ova, heta:

1950. Invuxna, *innata*, när de ligga under modrens buk i en egen genom klassar sig öppnande pung.

1951. Säckgömde, *saccata*, när de hänga i en af trådar sammanvirkad säck fast vid modren.

1952. Vidhängande, *adherentia*, de fasthänga vid modrens buk, antingen fastlimmade medelst en klibbig vätska, eller på något annat vis fästade.

1953. Quarblifvande (inom buken), *abdominalia*, de quarblifva inom moderlifvet, för att der utvecklas [f. e. hos Häftflugan].

1954. I spiralfittande, *spiralia*, de äro fästade i en spiral-linie vid någon kropp, hvilken de rundt omkring omgifva.

1955. I smårum [cellulaner], *favosa*, i celluler liggande, som på åtskilligt sätt, vanligen i en regelbunden skapnad äro byggde.

1956. I blad [bladgömda] *foliata*, laggda i ett sammanveckladt och på begge ändar tillsluret blad.

1957. I gallåppel [knölsförorsakande], *gallata*, insluckna i den genom den äggläggande Infektens stång förorsakade utväxten på någon viss del af växten.

1958. I piller [piller gömda], *glebata*, *pilulata*, insluna i en af jord, gödsel eller dylikt förärdigad kula.

1959. Vårdade, *custodita*, förvarade i ett hop blad, agnar o. d. l.

1960. Instuckna, *imposita*, laggda i en levande djurs kropp.

1961. Begrafna, *sepulta*, laggda i en död djurkropp och dermed nedgrafna.

Ann. Följande öfversigt af konstorden är till större delen gjord efter Kirbys (af Illig. i Magaz. förbåttrade) terminologi. Man har härmed sökt lätta öfversikten af hela Insekt-terminologin; men man måste bekänna, att denna öfv. ännu är i många afseenden ofullständig och tål ändring. Hos de nämnda författarna hafves endast afseende på t. e. rännan hos steklar, hvarföre småspröt, mellanspröt (de sörra tillhörande blott vissa Lepidopt. och de sednare blott vissa Koleoptéer) der saknas, hvilket här är upptaget, för mera fullständighet. Öfv.

BIHANG

till afdelningen om Infekterna.

Betraktandet af delarnas sammanledning vid Infekternas benifogning, hvarpå Pr. Knoch först väckt vår uppmärksamhet, hörer egentligen till allmänna terminologin. Men då denne så viktige del deraf (i §. 56. Sid. 64.) blef förbigången, emedan man ville spara den för den anatomiska terminologin; och då, i anseende till byggnaden hos dessa djur (Insekt.), lederne i deras kropp äro utåt synbare; och då änteligen den systematiska insektskunskapen kan för sig begagna ganska sköna kännemärken ur de dervid förekommande skiljaktigheter, så bifogar jag här en, hufvudsakligen efter Cuviers Jemnförande Anatomii uppkastad, öfverfigt af sammanledningen; men dervid är ett öga sådse riktadt på användbarheten i naturalhistoriska beskrifningar, och dervid äro flere åtskilnader föreslagne, som tykas vara nyttiga för dessa beskrifningar.

I. Orörlig led, *synarthrosis*, hvarje tydlig sammanfogning af två delar, hvilken ej tillåter någon rörelse.

1. Sömm, *sutura*, en orörlig led mellan två smala kanter hos vanligen platta delar.
 - a. Tandfömm, tandad sömm, *sutura dentata*, när sömmens kanter hafva, i hvarandra ingripande tänder.
 - b. Harmoni, helfömm, *harmonia*, *sutura integerrima*, när de slåte kanterne blott röra hvarandra.
 - c. Fjällfömm, spänliggande sömm, *sutu-*

va imbricata, när den tunne brådden af ena delen betäcker den andras dylika.

2. Sammanpafsning, *commissura*, när den orörlige leden äger rum mellan två ej platta delar och ledytorna ej äro blott smala kantytor.
3. Inkilning, *gomphosis*, en örörlig led, hvarest en del intränges i en annan dels urhålkning (444.) sålom en tapp och deraf fasthållas.
4. Dubbel inkilning, *digomphosis*, när en inkilad (3) del i en urhålkning på dess bas åter upptager en tapp af samma del, i hvilken han är infogad. Detta äger rum med några däggdjurs klor.

II. Halfrörlig led, *amphiarthrosis*, en sådan sammanledning mellan två delar, hvarest, medelst en deremellan anbragt bruskaktig eller hinnaktig [pergamentartad] kropp, som är fastad på ledytorna å båda sidor, en inskränkt rörelse äger rum.

5. Häftled, *syncollefsis*, en sådan led mellan två delar af breda ledytor.
6. Bandledd, hudled, *syndesmus*, när två brede, vid hvarandra liggande platta delar blott genom en sammanbindnings hud äro fogade i hvarandra, hvilken tillåter någon rörelse.
7. Fjällled, *syllapismus*, när en af en annan fjällartad betäckt del kan röra sig derunder fram och tillbaka så långt, en deremellan befintlig hud eller småruddar det tillåta.

III. Friled, *diarthrosis*, en ledörening mellan två delar, hvarest vidrörings eller ledytorna äro fria, ganska ofta så, att hvar och en af vidrörings-

ytorna har en egen bruskaktig eller våt beklädnin-
 g. Denne led tillåter antingen en böjning
 eller en vändning eller begge dessa rörelser.

- A. Böjning är närmandet af den, leden motsatta,
 ändan på den ena delen mot den andra.
 B. Vändning är rörelsen af den ledfogade delen
 omkring sin egen eller omkring den genom le-
 den fallande axeln.
 C. Höft- eller ledpanna, *acetabulum*, är ur-
 hålkningen, hvaruti den ledfogade ändan pasfar
 af den andra delen.
 D. Ledhufvud, *capitulum*, är den i höftpannan
 ledfogade ändan af delen hos en fri led.

8. Gångklåmma, vallsled (*charnier*),
ginglymis, en fri led, som blott tillåter böj-
 ning i en riktning [led], så att den rörde
 delen beskriver en cirkelbåge, hvars medel-
 punkt faller i leden, emedan höft- eller led-
 pannan och ledhufvudet af den ledfogade
 delen äro vallsformige.

9. Nötled, *enarthrosis*, en fri led, hvars
 ledytor äro sferiska, så att ledhufvudet på den
 infogade leden omfattas på alla sidor af led-
 pannan, och denne intager mer än ett halfklot.

10. Våndled, *arthrodia*, när ledpannan är
 antingen helt och hållet platt, eller blott
 formerar en liten klotaffskärning, så att den
 af henne betäckte delen af ledhufvudet är
 betydligt mindre än en halfsfer. Här är en
 friare rörelse möjlig än hos nötleden.

11. Inpassning, *embola*, när en ringformig
 eller vallsformig del står inpassad i en annan
 ringformig del, så att den kan röra sig deri
 i alla riktningar. Detta är händelsen vid seg-

menterna hos infekter, när rygg- och buksegmenterna utgöra Ett; men de göra fins emellan en fjäll-led.

XXIII. Afdelningen.

Maskar.

Vermes.

§. 282.

Hvad, som i 150. §. erindrades om infekternas terminologi, gäller i ännu högre grad om maskarna eller de framför andra så kallade ofullkomliga djur. Myckenheten af felande delar, som finnas hos djuren af de andra klasserna, det alltför stora afståndet, som är emellan maskarna och de ofs närmare stående djuren, bristen på observationer göra terminologin för denna djurklass ganska svår. Den är ännu i flera dess delar vacklande och ofåker och fordrar mer än de öfriga djurklasserne en sorgfällig behandling af kommande naturforskare.

§. 283.

Maskar, *vermes*, äro mjuka och vitblodiga djur, utan benknotor, med en-rummigt hjerta, utan fötter, fenor, vingar, skärpa, antenner och nästan alltid utan tydligt åtskildt hufvud.

Då dem fela så många delar, som de öfriga djuren nästan allmännt äga, så kallar man dem i denna afstigt ofullkomliga djur, *animalia imperfecta*.

§. 284.

1962. Hufvud, *caput*, kallar man den kroppens ånda, på hvilken munnen finnes. Emedlertid gäller äfven denna bestämning icke i allmänhet.

1963. Centralmunn, *os centrale s. os medium subtus*, når munnen finnes på kroppens undersida i midten.

1964. Ällonformig munn, *os glandiforme*, når munnen formerar en något näknapplik ånda, på hvars kullriga öfversida munnöppningen gör en tvårs inskärning, som liknar ällonet hos manslemmen — ällon, *glans*.

1965. Förhud, *præputium*, en slak, framtill öppen hud, som omgifver den ällonformiga munnen, och ur hvilken denne kan framsträckas.

1966. Lipar, *labia*, äro valkar, som omgifva munnöppningen.

1967. Kåkbågar, *maxillæ*, formera munnen, når den är söndrad i en, upptill och nedtill, från hvarandra sig rörande del.

1968. Tänder, *dentes*, tandlike och såsom hos andra djur i munnöppningen sittande utskott.

1969. Tunga, *lingua*, en andra djurs tunga liknande, äfven så infogad del i munnöppningen.

§. 285.

1970. Trefvare, *tentacula*, mjuka geleäk-tiga, merendels indragbare förlängningar, som fix-

nas i nejden af munnen, ofta äfven på kroppens sidor, och som högst sannolikt äro sinnesverktyg.

1971. Armar, *brachia*, äro egentligen icke skiljaktige från trefvare, och blifva så kallade för deras ansefliga massa [groflek] skull.

Trefvare och armar kallas:

1972. Grenige [löf- eller bladrike], *frondosa*, när de äro sönneritne och likna små blad-förfedda grenar.

1973. Kräftklobårande, *chelifera*, när de på ändan äro inskurne, och den ene sliken är rörlig. Denne rörlige slik kallar man tumme, *pollex*.

1974. Härbråddade, ögonhårige, *ciliaria*, flere, ganska små trefvare stå parallele, och hafva likhet med ögonhåren på ögonlocken.

1975. Småfkålige, *cotylis s. cotyledonibus instructa*, när platte, urhålkade knappar besätta trefvare längs efter.

§. 286.

Kroppen, *corpus*, är:

1976. Strålig [-förfedd], *radiatum*, besatt vid kanten med från hvarandra löpande i en plan liggande strålar.

1977. Gördlad, *cinctum*, i midten omgifven med en upphöjd ring.

1978. Bevingad, *alatum*, besatt med två hinnaktiga vinglika utvidgningar.

1979. Befemad, flottfenad, fenförfedd, *pinnatum*, *pinna carinatum*, besatt med en längs kroppen gående upprett eller rakt nedhängande hinnaktig tillfatts, som man kallar flottfena,

pinna adiposa, efter likheten med strålösa flottfenan hos fiskarna.

1980. Med segelhinna förfedd, *velatum*, besatt på ryggen med en utbredd hinna, såsom med ett segel.

1981. Besvanfad, *caudatum*, baktill förlängd till en fortsättning.

1982. Hjelmbärande, eller hjälmtäckt, *chapeatum*, *clypeo tectum*, täckt med en något hård skifva.

1983. Till skifva utvidgad, *disco dilatato*, en sida af den mjuka kroppen formerar en trillformig platt yta med öfverstående kant.

1984. Skidgömd, *vaginatatum*, gömd i en hård ofta hornaktig hölsa eller skida, ur hvilken masken kan utsträcka sig.

1985. Skaltäckt, skalartad, skalmask, *testa tectum*, *vermis testacea*, *testaceum*, till en del eller helt och hållet boende i ett eget och efter viska lagar bildadt kalkartadt hus eller skal, *testa*, och dermed sammanväxt.

1986. Växtlik [djurväxt], *phytozoum*, *zoophytum*, en stam fördelar sig vid ändan i grenar. Ofta är denna stam blott ett hornaktigt eller kalkhus, i eller på hvilket djuret bor.

1987. Pipig [Cellulan], *cellulanum*, när djuret uppehåller sig i hål och öppningar af en fast eller en mjuk, sammanväfd massa.

§. 287.

Skalet, *testa* (1985.), kallas

1988. Snäcka, *cochlea*, när det består utaf

ett enda stycke. Man kallar den ock enfskalig, *univalvis*.

1989. Mussla, *concha*, när det består utaf två eller flera med hvarandra förenade stycken elier skal. Den är:

1990. Tvåskalig, mångskalig, *concha bivalvis* och *multivalvis*, när den är sammanfatt utaf två eller tre och flera skal.

§. 283.

Snäckan, *cochlea*, *testa*, heter:

1991. Vriden *spiralis* [småvindlad *spirata*], när den omgifver en hålighet, som kröker sig i spiral.

1992. Ovriden [ovindlad], *absque spira* [*simplex*; Retz.], när håligheten öppnar sig platt, eller åminstone ej kröker sig spiralformigt.

§. 289.

Hos ovridna (1992.), platta, enskaliga snäckor, *testa univalvis absque spira*, kallas

1993. Rygg, *dorsum*, skalets kvalfika öfverfida, när det ligger på öppningen.

1994. Kulle, spets, *vertex*, *apex*, det öfversta utskottet af ryggen (1993.).

1995. Insidan, hålighet, *cavitas*, den undra, urhålkade och ryggen motsatta sidan.

1996. Grund [botten], hvalf, *fundus*, *fornix*, hålighetens (1995.) innersta djup inuti kullen (1994.).

1997. Omkrets, rot [bas], *periphæria*, *radix*, ytterste omfattningen af det lå liggande skalet.

1998. Brädd [kant], *margo*, yttre brädden af det på öppningen liggande skalet, hvars ytterste omfattning bestämmer omkretsen (1997.).

1999. Bräm, *limbus*, trakten af öfverfidan eller skalets insida, hvilken drager sig omkring kanten.

2000. Kullen nära brädden [bräddkulle], *vertex submarginalis*, när kullen (1994.) finnes utanför skalets medelpunkt i bräddens gränskap.

2001. Excentrisk kulle, *vertex excentralis*, när kullen väl icke står i skalets medelpunkt, men dock närmare den än brädden.

2002. Skalets framdel, *pars anterior s. antica testæ*, hos de begge nyfs beskifna skalen (2000. 2001.) den större hälften af skalet, d. s. den, som i sig innesluter medelpunkten, då man antager nämligen en genom kullen dragen tvärlinje såsom delningslinje.

2003. Skalets bakdel, *pars posterior s. postica testæ*, den mindre, medelpunkten ej inneslutande, hälften. Jfr. 2002.

2004. Skalets sidor, *latera testæ*, mellan fram- och bakdelen deraf (2002. 2003.).

2005. Frambrädd, *margo anterior s. anticus*, framdelens (2002) brädd: densamme, som är måst aflägsen från kullen.

2006. Bakbrädd, *margo posterior s. posticus*, bakdelens brädd (2003).

2007. Sidobrädd, *margo lateralis*, sidornas (2004.) brädd.

2008. Låpp, lip, *labium* (bättre: *labrum*), är ett skalartadt småblad, som uti hälligheten är fastväxt antingen på botten (*labium fornicale*), eller på sidorna (*labium laterale*).

2009. Strålar, *radii*, äro upphöjningar, som löpa från kullen åt alla sidor till brådden.

2010. Sömmar, gördlar, *futuræ*, med brådden parallelt löpande tvårupphöjningar eller gördlar på öfversidan af skalet.

2011. Perfolieradt [för dubblla dft; Retz.], skal, *testa perfoliata*, kallas det, när öfversidan har tunnna nedhöjda sömmar (2010.) likfom utstående bräddar af andra öfver skalet ofvanpå påsatta skal.

2012. Rotfästadt skal, *testa radicata*, kallas det, när det med roten [basen 1997.] är fästadt på en annan kropp.

§. 290.

På de vindlade snäckorna, *cochleæ spirales* [*spiratæ*], märker man

2013. Vindling [vridning; Retz.], *anfractus*, de yttre synbare väggarne af hela den vindlade håligheten.

2014. Pelare, *columella*, den går midt igenom snäckan och formerar den raka linien, omkring hvilken vindlingarne (2013.) vända sig.

2015. Öppning, *apertura*, den öppna ändan af skalets hålighet.

2016. Buk, bål, *venter, corpus*, den störste af dessa vindlingar, hvarest håligheten af skalet öppnar sig.

2017. Vindel, *spira*, alle öfrige vindlingar, utom buken (2016.).

2017. Spets, *apex, mucro*, är vindelns (2017.) ytterste ändpunkt, hvarest håligheten slutar sig i en punkt.

2019. Grund [bas], *basis*, understa ytan eller den underste delen af buken (2016.), spetsen motsatt.

2020. Periferi, *periphæria*, omkretsen af det på buken hvilande skalet.

2021. Framdel, öfverdel, *testa antica*, den öfrige, spetsen eller vindeln nära liggande, delen af buken; i afseende på buken, basen (2019.) motsatt.

2022. Rygg, *dorsum*, hela öfversidan af den på öppningen lagda buken.

2023. Sömmar, *suturæ*, linier, hvaruti vindlingarne slöta till hvarandra.

2024. Öfversöm (af vindlingen), *sutura superior anfractus*, sömmen (2023.) af vindlingen, som skiljer denna från den förra d. å. spetsen närmare belägna vindlingen.

2025. Undersöm (af vindlingen), *sutura inferior anfractus*, den sömmen af vindlingen, som skiljer den från den näst undra d. å. buken närmare belägna vindlingen.

2026. Lip, inläpp, *labium*, är brådden eller ändan af öppningen på understa vindlingen, som ligger på pelaren och betäcker den.

2027. Läpp, utläpp, *labrum*, den inläppen eller pelaren motsatta, fria öppnings ändan på understa vindlingen.

2028. Öfverlip, -läpp, *labium* och *labrum superius*, den mot spetsen liggande delen af lipen och läppen.

2029. Underlip, underläpp, *labium* och *labrum inferius*, den motsatta ändan af lipen och läppen, som har sin plats vid basen.

2030. Snabel, *rostrum*, den smala tillspetsade fortsättningen af öfver- och underläppen.

2031. Svans, *cauda*, en fortsättning af bråddens

underdel i anseende till öppningen nedåt, förlängningen af buken, läpparna och pelaren.

2032. Nafle, *umbilicus*, ett hål, som ligger vid pelarbasen (2019.) i medelpunkten af skalets bas.

2033. Långsefter, efter skalets längd, [långsgående; Retz.], *longitudinalis*, löper något på densamma, om det har riktningen från spetsen till basen.

2034. På tväran af skalet [tvärgående; Retz.], *transversalis*, som genomkorfar längdlinien, och följer vindlingens spiral.linie.

2035. Valkfömmar, *varices*, äro långdupphöjningar på öfverbrynen af vindlingen; egentligen spår, att läppen fordom var hår, och att skalet har genom nya tillfarter till den valklike läppen förstorats.

2036. Svalg, *faux*, hålheten närmast öppningen.

§. 291.

Vindlingarne, *anfractus*, kallas

2037. Regelbundne, *regulares*, när hålheten vid öppningen är vidast och sedan ordentligt aftagande.

2038. Oregelbundne, *irregulares*, när detta successifva och ordentliga aftagande icke har rum.

2039. Anfolsgående, anfolige, *dextri s. secundi* [högervindlad, rechtsgewunden; Ill. bakvånd; Retz. snäckas, *cochlea dextra s. secunda*], kallar man dem i den händelsen, att, om man så lägger skalet på öppningen, att skalets bas vändes mot åskådaren, vindlingarne då ifrån öppningen räknade, upplitiga från venster mot höger. [Eller då snäckvindlingens tillväxt går mot solen].

2040. Rättfolsgående, rättfolige, *sinistra s. contrarii* [rättvänd, Retz. venstervindlad snäck, *cochlea sinistra s. contraria*], när vindlingen i detta låge uppstiger från höger till venster. [Eller då snäckvindlingens förökning går med solen].

Ann. Öfver begreppen, som beståmas i N:o 2039. 2040. 2368. 2369. hafva olika författare ganska skiljaktiga föreställningar. För att göra sig ett rätt begrepp derom måste man här antaga t. e. en växt vid solens uppgång nyss upprunnen vid ett stöd eller en annan växt; och den samt hvad dermed öfverensstämmer följande solen fr. östertill söder o. f. v. kallas här rättfolig. Men bland de Tyske botaniska terminologer finnas de, som förklara *sinistrorsum* såsom gående från vänster till höger, hvilket äfven llig. gör i N:o 2368.; men då måste man föreställa sig såsom stående i stödets ställe inuti vindlingen o. s. v. Öfv.

2041. Sammanpassade [hopgående, sammanhängande; Retz.], *contigui*, när vindlingarne sluta tät genom sömmar i hvarandra.

2042. Särstäende [åtskiljde; Retz.], *distantes, disjuncti*, när sömmarne formera en mellanrymd mellan vindlingarna, att desse icke omedelbarligen vidröra hvarandra.

2043. Distinkte, *distincti*, när vindlingarne genom tydliga sömmar äro skilde från hvarandra.

2044. Otydliga, *obsoleti*, när man knapt kan märka sömmarna, och urskilja vindlingarna.

2045. Parklufne, *bifidi*, när öfverbrynen af en enskild vindling är skuren genom en tvärklyfva efter midten i tvenne halfvor.

2046. Odelte, *integri, indivisi*, motsatt det förra.

2047. Rännlade, *canaliculati*, när vindlingarne hafva bredvid deras öfversömm en med sömmen parallelt stående ränna.

2048. Bladförsedde, *lamellati*, när vindlingarne äro omgifne med tunna nästan hinnaktiga tvårupphöjningar.

2049. Löfrike [bladrike], *frondosi*, när fömmar (2035.) framthicka i kamlikt klufva krusbågiga löfverk.

2050. Ribbsatte, *costati*, med ribbor, *costæ*, d. å. besatte med starkt utstående långaförhöjningar.

2051. Hvälfda ribbor, *costæ fornicatæ*, som hvälfa sig åt en sida.

§. 292.

Sömmen, *futura*, kallas

2052. Dubbel ell. pardubblad föm, *duplicata s. geminata*, när den höjer sig i en dubbel valk.

2053. Kantförsedd, *marginata*, när den höjer sig i en hvals kant.

§. 293.

I anseende till håligheten, *cavitas*, är skalet:

2054. Enrummigt, *monothalamia*, när håligheten genom alla vindlingar oafbrutet sammanhänges.

2055. Mångrummigt, *polythalamia*, när håligheten genom flera skiljeväggar delas i flera afdelningar.

2056. Tvårvägg [mellangård], *diaphragma*, en sådan, håligheten afdelande, skiljevägg (mellanvägg).

2057. Kammarer, *camera*, den genom två:

våggar (2056.) formerade enskilde afdelningen uti håligheten.

2058. Håfvare, *sipho*, är ett rör, som genomborrar tvårvåggarna i ett mångrummigt skal.

2059. Led, *geniculum*, sammantvånningen på vindlingens utsida, hvilken visar sig, hvarest en tvårvågg är innanföre.

2060. Artiklar, *articuli*, vindlingarnas mellanrum emellan lederna (2059.).

2061. Muskelstarke [ledfulle; Retz] artiklar, *articuli torulosi, anfractus torulosi*, när artiklarne mellan lederna äro något uppsvålde.

§. 294.

Pelaren, *columella*, är:

2062. Afstympad, *abrupta, truncata*, när dels bas är liksom tvårt afskuren, att den icke når till den förlängda lipen.

2063. Pelarebrädd, *margo columnaris*, är kanten eller sidan af pelaren, hvilken formerar öppningens inra vågg.

2064. Platt, *plana*, är pelaren, när den utlöper i en platt lip.

2065. Befvanfad, *caudata*, när den vid balen är så förlängd, att den framskjuter öfver nedersta vindlingens undersida.

2066. Fällad, *plicata*, betecknad med upphöjda tvårveck.

2067. Spiral, *spiralis*, som med vindlingarna ända till spetsen kringlöper spiralförmigt såsom en hvass framstående kant. Pelaren är egentligen i detta fall ett tomt rum.

Öppningen, *apertura*, kallas

2068. Åggrund, *ovata*, när den breda ändan af åggformen är vänd mot spetsen.

2069. Omvändt-ågggrund, *obovata*, när den breda ändan af åggformen är vänd mot basen.

2070. Tvålipad [tvålåppad; Retz.], *bilabiata*, när den på sidan har en in- och en utlip.

2071. Enlipad, *unilabiata*, när inlipen felar.

2072. Kantförsedd, *marginata*, när läppen har en upphöjd kant med affatts.

2073. Dubbelkantad [tvåkantad; Retz. parkantad], *bimarginata*, när läppen har en dubbel upphöjd kant.

2074. Gapande [uttrångd; Retz.], *dehiscens*, när läppen nedantill är utspänd och vidt aflågsnad från pelaren.

2075. Urskuren [utskuren; Retz.], *effusa*, när läppen bak- eller framtill är genom en urbugning söndrad ifrån lipen, att det i öppningen fyllda vattnet fram- eller baktill genom den derigenom uppkomna rännan afrinner.

2076. Tillhopadragen, *coarctata*, det för-ra motsatt, hvarest ingen urbugning är fram- eller baktill utan läppen öfvergår med dess kant i lipen.

2077. Tillbakaböjd, *reflexa*, när lipen är framtill böjd mot understa vindingen tillbaka.

2078. Baklänges vänd [uppböjd, återuppböjd; Retz.], *resupinata*, vänd i höjden.

2079. Lång-fluttböjd [vågig; Retz.], *repanda*, när begge lipkanterne löpa i en svag våglinie.

2080. Sårdragen, *diducta*, som förändrar sin riktning på en gång åt sidan.

2081. Förlångd, *elongata*, så lång som skalet.
 2082. Tvåroppning, *a. transversa*, hvilken i ett urfjäderlikt skal (2120.) ligger i en och samma parallela plan med den [plan], som skår vindlingarna i lika hälfter.

§. 296.

Vindeln, *spira*, är:

2083. Utdragen, *exserta*, *exquifita*, när den är i förhållande till nedersta vindlingen ganska lång och affmalnad.

2084. Platt, *plana*, när den icke framskjuter öfver vågråta ytan af bukens öfverdel.

2085. Instött, *retusa*, när den ligger djupare än bukens öfverbrädd.

2086. Nafvellik, *retuso umbilicata*, när den är så djupt instött (2085), att den formerar en hålighet.

2087. Topphuggen [afbruten, Retz.; mutilerad], *decollata*, *mutilata*, *apex decollatus s. mutilatus*, när spetsen är vågrätt affkuren. Slutändan visar, att det ej skett af en händelse.

§. 297.

Utlåppen, *labrum*, kallas

2088. Losfad, *solutum*, fönrad genom en urbugning från vindlingen.

2089. Tillhopadragen, *coarctatum*, när den är indragen till inlåppen (2026.) och så tillsluter öppningen.

2090. Taggspetsfad, *mucronatum*, fortfattande i en ende lång spetsig tagg.

2091. Befingrad, *digitatum*, delad i långa och smala från hvarandra gående strålar eller flikar, som kallas fingrar, *digiti*.

2092. Kantgropig, *serobiculato-canalieulatum*, på den valkiga kanten af läppen äro håligheter intryckte.

§. 298.

Svanfen, *cauda* kallas

2093. Afkortad, *abbreviata*, når han är kortare än buken.

2094. Förlängd, *elongata*, når den i längd öfverträffar buken.

2095. Rännlik, *canaliculata*, når den formerar en ränna, *canalis*, i hvilken öppningen fortsätter.

2096. Tillfluten, *clausa*, når sidokanterne af svansrännan (2095.) få gå öfver hvarandra, att rännan betäckes helt och hållet och utgör ett rör.

2097. Plattrånlad, *explanata*, når svansrännan är ganska plathvåld och utbreder sina platta sidor.

2098. Högervånd, *dextra*, riktad åt högra sidan af öppningen. Man ler ofvanföre, (2039.), hvarest [låget] bestämmes [och] hvad, som kallas höger (*dexter*).

2099. Venstervånd, *sinistra*, riktad mot öppningens venstra sida. Jfr 2039. och 2040.

2100. Mellanliggande, *media*, öppningen går ut på midten i en svans och denne vänder sig hvarken till höger eller venster.

§. 299.

Nafveln, *umbilicus*, är:

2101. Genomgående, genomborrad, *pervius, perforatus*, när han räcker ända till fnåckans spets.

2102. Halflyckt, *subobtectus, subconsolidatus*, när nafvelöppningen så betäckes af lipen, att man blir blott varje en del af dess öppning.

2103. Nafvellspringa, *rima umbilicalis*, den smala synbare öppningen af den halflyckta nafveln.

2104. Tandad, *dentatus*, när dess kant har en ofvan för nafvelöppningen utslående vinkel.

§. 300.

Snäckskalet, *testa cochleæ*, bekommer färskilda benämningar:

2105. Äggrundt, *ovata*, omkretsen är ägglik, roten [basen] formerar den breda, spetsen den smala ändan.

2106. Omvändt-äggrundt, *obovata*, med bredare spets och smalare bas.

2107. Hud-klådt, *corticata*, betäckt med en egen öfverhud, *epidermis*, som kan utan skada för öfverbrynen borttagas från skalet.

2108. Betäckt [lockfördedd], *operculata*, öppningen är med en egen hornaktig, kalkaktig eller membranös skifva, lock, *operculum*, tillstuten.

2109. Sammanrulladt, *convoluta*, hvarest den yttre store vindlingen så omgifver den inra, att man ser litet [eller intet] af vindeln.

2110. Kågellikt, koniskt, *conica*, ett sammanrulladt (2109.) skal, hvars vindel är platt el-

ler inflött (2084. 2085.), och som från bukens öfverkant i anseende till basen eller från spindelns bakända till kågelform aftager, att, när man ställer det på pelaren, liknar det en kågla.

2111. Tornlikt, *turrita*, när vindlingarne från grundytan småningom höja sig i en spetsig kågelform, att längden öfverträffar bredden.

2112. Likten snorra [virfvellikt; Retz.] bukigt, *turbinata*, *ventricosa*, buken är ganska tjock och uppblåst, men vindeln är ganska liten och höjer sig ur midten af buken i kågelform.

2113. Benafladt, *umbilicata*, försedd med en nafvellik vindel (2086.).

2114. Inrulladt, *involuta*, hvarest utläppen inkröker sig med sin brädd i öppningen.

2115. Kantförsedd, *marginata*, när hela skalets (2020.) omfång är omgifvet med en tilltjocknad kant, som vanligen formeras genom brädden af utläppen och genom valkömmar.

2116. Urbräddadt [utnjupet; Retz.], *emarginata*, hvars kant har en urskärning.

2117. Med snabel, besnabladt [snablåd; Retz.], *rostrata*, försedd med snabel (2030.).

2118. Afbrutet, *interrupta*, när skalet erhållit nya tillsatser.

2119. Obenafladt, *exumbilicata*, utan öppen nafvel (2032.).

2120. [Obesvanfad, *ecaudata*, när svansen (2065.) felar. — Täckfatformigt, *patenti-conica*, en låg, men vid basen utvidgad kågla. — Örförmigt, *auriformis*, vidt och platt, liknande ett menniskoöra. — Spolförmigt, *fusiformis*, tjockkast midt på. — Klubblikt, *clavata*, tjockkast vid framändan].

2121. Urfjåderlikt, *spiralis* [*spirali-involuta*; Retz.], så invriden inom hvart annat, att om man i kanterna drager på tväran, från midten af utsläppen ända till midten af polaren, en jemn plan midt igenom yttersta vindlingen, skulle denne skära alla vindlingarna och hela skalet i två lika hälfter. Man kan ej bestämma; hvarest grunden (basen) eller hvarest spetten är.

§. 301.

Tvåskaligt snäckskal eller musla, *testa bivalvis s. concha*.

På det kallas

2122. Bas, *basis*, den sidan af muslan, hvarest ett läderlikt band förenar begge hvalfven, eller skalen med hvarandra.

2123. Ledgång, gångfäste [*hängfla*: Retz.], *cardo*, föreningen af begge skalen, eller, närmare tagit, de begge inbördes i hvarandra gripande delar af de kantar, som genom det läderlika bandet äro med hvarandra sammanbundne.

2124. Underlida, underkant, *latus inferior*, *margo inferior*, sidan eller brådden af muslans bas (2122.).

2125. Öfverlida, öfverkant, *latus superior*, *margo superior*, den undersidan motsatta sidan, eller den henne motsatta brådden af muslan.

2126. Bakände, klintar [*knylar*; Retz.], *nates* (*apices*; Born.), spetsen af upphöjningen, som på hvardera skalet af muslan står tätt invid ledgången.

2127. Täckbäst, *hymen* (*ligamentum*;

Born.), en fast hinna, som vid basen (2122.) hopbinder begge skalen med hvarandra.

2128. Lipar [laggar; Retz], *labia* (*labia externa*; Born.), äro bråddar, som omedelbarligen omgifva detta täckbäst.

2129. Kynsle, *vulva* (*area antica* eller *area*; Born.), trakten omkring liparna, som på något stätt är afstucken eller åtskild.

2130. Taggring, *pubes*, säger man, när kynslet (2129.) är omgifvet med tagglika utskott, som ofta sträcka sig till bakänden.

2131. Venusberg, *mons veneris*, den öfversta ändan af taggringen och trakten deromkring.

2132. Låppar [Kammar; Retz], *nymphæ* (*labia interna*; Born.), brusken eller utskottet på hvarje skal, i hvilka täckbästet är infogad och som betäckes deraf.

2133. Springa, *rima*, öppningen mellan låpparna (2132.).

2134. Frambrådd, framsida, *margo anterior*, *latus anterior*, är muslans sida, i hvilken kynslet ligger.

2135. Bakbrådd, baksida, *margo posterior*, *latus posterior*, sidan eller kanten af muslan, på andra sidan om bakänden, framsidan motsatt.

2136. Akter [låte], *anus* (*area postica*, eller *areola*; Born.), en för begge skalen gemensam intryckning på baksidan (2135.) strax öfver bakänden.

2137. Ledgångsbrådd, *margo cardinalis*, kanten vid gångfästet.

2138. Ändar, *extremitates*, vinklar af muslan, hvarest öfverkanten sammanstöter med frambrådden och med bakbrådden.

2139. Framända, *extremitas anterior*, den ändan (2138.), som öfverbrådden formerar med frambrådden.

2140. Bakända, *extremitas posterior*, den ändan, som öfverbrådden formerar med bakbrådden.

2141. Längden, af musflan, *longitudo*, lodräta linien från öfverbrådden till gångfåstet.

2142. Bredden af musflan, *latitudo*, den förra (2141.) under en rät vinkel genomskärande linien från frambrådden till bakbrådden.

2143. Omfång, omkrets, *ambitus*, musflans hela utkant.

2144. Brådd, kant, *margo*, ytterste delen af musflan i anseende till hela omkretsen (2143.).

§. 302.

På det enskildta skalet, *valvula conchæ*, kallas

2145. Bräm, *limbus*, trakten af ytan, som omedelbarligen gränfar till skalets brådd.

2146. Buckla [ås; Retz.], *umbo*, den upphöjda delen af skalet, som omedelbarligen flöter till bakändan.

2147. Åshvalf, hålighet, *fornix, cavitas*, urhålkningen på insidan uti bucklan.

2148. Medelfålt [diskikifva; Retz.], *discus*, medlerste delen af skalets yta, mellan bucklan (2146.) och brämet (2145.).

§. 303.

Musflan, *testa [concha]*, kallas

2149. Lik skalig, *æquivalvis*, när begge skalena äro hvarandra fullkomligt lika,

2150. Olikskalig, *inæquivalvis*, det förras motsatts.

2151. Gapande, *hians*, när de sammanlaggda skaln ej på något ställe af brådden stänga igem, utan stå ifrån hvarandra.

2152. Tillsluten [sluten; Retz.], *clausa*, den föregående motsatt.

2153. Sammantryckt [hoptryckt; Retz.], *compressa*, när ett skal är ganska nära det andra, och bucklan (2146.) ej framstår hvalflike.

2154. Båtformig, *naviculare*, när den med basen uppåt med öfverkanten nedåt vända muslan har skapnad af en båt, hvars köl formerar öfverkanten.

2155. Tungformig, *lingviformis*, smal, jemmal, ändarna ganska trubbiga och afrundade.

2156. Snabblik, *rostrata*, när framåndan är långt framdragen och tillsmalnad.

2157. Inböjd, *inflexa*, på framåndan krökt åt en sida, men då genast åter böjd till den gamla riktningen.

2158. Afstympad, afhuggen, *truncata*, när muslan på något ställe af periferin är ytterst trubbig och såsom afskuren.

2159. Stutsad [jemnhög], *fastigiata*, öfverkanten formerar en rak linie.

2160. Säcklik, *saccata*, mot undra sidan buktig.

2161. Skåggig, *barbata*, på öfverbrynen be-täckt med långa flyva hår.

§. 304.

De enskildta skaln, *valvula*, äro:

2162. Liksidiga, *æquilatera*, när deras fram-

och bak sidor äro i storlek och bildning hvarandra lika.

2163. Olikfidiga, *inæquilateræ*, det förras motsatts.

2164. Jemlika, *æquales*, i storlek och öfriga bestaffenhet hvarandra fullkomligt lika.

2165. Olikföra, *inæquales*.

2166. Hvalf, *fornix*, det hvålfda skalet på en olikskalig musla (2150.), hvars andra skal är platt.

2167. Löck, *operculum*, det platta skalet af en olikskalig musla, hvars andra skal är hvålfdt.

2168. Buk, *venter*, hos ett starkt hvålfdt skal, delen utanföre, det medelstaket (2148.) är innanföre.

2169. Rygg, *dorsum*, den upphöjde delen öfver buken af ett starkt hvålfdt skal.

2170. Högerskal, *v. dextra*, kallas det af de begge skalen, som för åskådaren ligger till höger, när muslan hvilar på basen, och med des framfida är vänd mot åskådarens ansikte.

2171. Vensterskal, *v. sinistra*, det andra skalet, som i denna händelse (2170.) ligger till vänster.

2172. Ryggadt, *dorsata*, kallas skalet eller muslan, *testa*, när ryggen (2169.) är upphöjd liksom en trubbig kôl.

2173. Beöradt, med utöron, *aurita*, när vid gångfästet på sidan af bakänden en tunn och slundom tåmelig stor udde framskjuter, som ofta formerar en vinglik tillfatts.

2173 a. Utöra, *auricula*, kallas denna udde eller tillfatts vid gångfästet (2173).

2173 b. Strålförfeddt, *radiata*, när sig spridande raka långdstulalar gå ifrån gångfästet till periferin.

2174. Kammförfeddt, *pectinata*, på längden föradt, eller ribbadt, ribborna eller tårorna utskju-

ta med ändarna öfver brådden och formera en urtandning.

2175. Påökt, *antiquata*, på längden strimigt eller säradt och på tväran ordentligt och affattadt genom smala mot öfverkanten riktade hvalskantige tvårupphöjningar; så at det har utseende som, om småskal alltid voro skjälpte öfver bakänden, hvars bråddar göra desla tvårupphöjningar.

2176. Djupgropigt, *lacunosa*, tecknadt med en långsefter gående stor och bred urgröpfung.

2177. Framstående, *prominens*, kallas ett skal, när det någonslades framskjuter öfver det andra.

2178. Fjällkantadt [kantfjälligt], *marginé fornicato*, förfeddt vid brådden med hvälfta fjäll.

2179. Med tvåställda strimor, *striis bifariis*, med strimor hvilkas ene hålft är riktadt framåt, den andre bakåt.

2180. Med omkrökta strimor, *striis recurvatis*, upphöjda smala tvärstrekk, som äro vända med kanten åt bakänden, ej åt öfverkanten: motsattfen till den påökta musflan (2175), blott att långdstrimorna här ej äro nödvändiga.

S. 305.

2181. Tvårbas, *basis transversa*, såges musflan hafva, när bakbrådden (2135) slutas i en rak linie.

S. 306.

Gångfåstet, *cardo*, heter:

2182. Tandadt, *dentatus*, inuti med ett el-

ler flera ur mußlans massa framträdande utskott; som antingen finnas på ena skalet och inpasfa i det andras infänkning, eller som äro tillstådes på begge skalen och ingripa i hvarandra.

2183. Tand, *dens*, heter utskottet på det tandade gångfästet (2182).

2184. Platt [nedtryckt], *depressus*, är gångfästet, när samma tand uttänjes framåt.

2185. Med en grop, grundgrop, *foveolatus*, *foveola* s. *fosfula notatus*, när det ena skalet i gångfästet har en grop, som uppfylles af det andra skalets tand.

2186. Urhålkadt [gropigt, *scrobiculatus*, *scrobiculo* s. *sinu notatus*, när gropen (1185) ej uppfylles af tanden, utan den står deruti fri.

2187. Slutgångfäste, *c. terminalis*, när det finnes på mußlans ända (2138).

2188. Medelgångfäste, *c. medius*, när det är på midten af basen så ställdt, att frambrådden och bakbrådden äro tämeligen liklånge.

2189. Sidogångfäste *c. lateralis*, när det drar sig åt en sida.

2190. Långdgångfäste, *c. longitudinalis*, när det sträcker sig nästan efter hela mußlans längd.

2191. Affskuret, *truncatus*, när basen af skalet är tvärt affskuren och gångfästet finnes på denna affskärningslinie.

2192. Tillbakaböjd, *reflexus*, när yttre brådden är tillbakaböjd.

2193. Urskuret, *excisus*, utåt i en tvärspringa uppgapande,

§. 307.

Ledgångstanden, *dens cardinis*, kallas:

2194. Framtand, *anticus*, när den finnes tät vid springan (2133).

2195. Aktertand [baktand; Retz.], *analis*, när den sitter tät vid låtet (2136) eller det ganfka nära.

2196. Hufvudtand [knyltand; Retz.], *primarius*, *cardinalis*, när den finnes mellan begge klinarna.

2197. Långdtand, *longitudinalis*, som längs utåt brådden är förlängd.

2198. Tuggaretand, *massicans*, när gånglåttet har på begge skalén en rad hopträngda småtänder och gropar, som vid skalens tillslutande gripa i hvarandra.

2199. Nedtryckt, *depressus*, som innantill, inuti håligheten af skalet är tryckt inåt.

2200. Upprät, *erectus*, som, när man lägger skalet på den hvålfda sidan, är topprakt riktad mot höjden.

2201. Fördubblad [klufven; Retz.], *duplatus*; djupt inkuren och genom inskärningsfåran klufven nästan i två tänder.

2202. Sammanviken, *complicatus*, den smala hvaskantiga framstående tanden böjd i en spetsig vinkel.

2203. Valk [kluns; Retz.], *callus*, är en egen sorts tand, när två smala ribbor [skalmär; Retz.], som på disken af skalets insida äro anväxta, draga sig med spetsarna åt bakkdelen af musflan tillsammans, men inåt aflågsna sig från hvarandra.

§. 308.

Klinter [knylar; Retz] *nates*, kallas

2204. Hornformige, *corniformes*, när de äro starkt framdragne, rake och spetsige.

2205. Inkrökte [motkrökte], *incurvatæ*, när de äro krökte mot hvarandra.

2206. Vridne, *spirales*, när de äro spiralformigt inrullade.

2207. Bakåtböjde [-motkrökte, -omkrökte], *reflexæ*, *recurvatæ*, *retrosum incurvatæ*, när de äro inkrökte (2205.) mot färet.

2208. Örformige, *auriformes*, när hållheten på insidan af bakänden är omkrökt.

2209. Affskalade, *decorticatæ*, när det öfriga skalets yttre beklädning på klinterna är affjallad, att det inra ämnet af muslan är blottadt.

§. 309.

Kynflet, *vulva*, kallas

2210. Bestämmdt, *distinctæ*, när det är söndradt från sidorna af muslan genom en fåra.

2211. Inböjdt, *inflexa*, när kammarne äro krökte inåt.

§. 310.

Låppar [kammarne; Retz.], *nymphæ*, äro:

2212. Framstående, *prominentes*, när de framstå utåt.

2213. Indragne, *intractæ*, *retractæ*, motlåt det förra.

2214. Förkortade [afstympad], *truncatæ*, kortare än springan.

§. 311.

Liparne, *labia*, kallas

2215. Öfverliggande, *incumbentia*, när den ene lipen betäcker den andra,

§. 312.

Springan, *rima*, heter

2216. Slutet, *clausa*, när läpparne äro förtjockade och betäcka hela springan.

§. 313.

Aktern [fätet; Retz.], *anus*, är:

2217. Öppenstående, gapande, *patulus*, *hians*, när de begge, honom formerande bräddarne, stå från hvarandra så, att muslan här gör en öppning.

2218. Sågtandad, *ferratus*, när kanten af skalet vid aktern är sågtandad.

2219. Kantad, *marginata*, när hela aktern nejdt är omgifven med en uppböjd kant.

§. 314.

Utöronen, *auriculæ* (2173.), kallas

2220. Likstora, *æquales*, när de på begge skalén hafva lika storlek.

2221. Affkurna, *dissectæ*, *excisæ*, när de äro söndrade från kanten af skalet genom en bukt eller urskärning.

§. 315.

På hvalfvet, *fornix* (2166.), kallar man des
 2222. Skiljevågg, *dissepimentum fornicale*,
 när skalets underkant nedträder i den inra håligheten; antaget att skalets bas vändes uppåt.

§. 316.

2223. Biskal, *valvulæ succenturiatæ*, kallar man de små, olikt formerade skal, hvilka hos några muslor äro infogade vid gångfåflet.

§. 317.

2224. Tarmkanal, *intestinum*, är det hinnrör, hvarpå några mångskaliga muslor sitta såsom på en stam eller stielk, som med sin nedra ända pågar hänga vid andra kroppar.

§. 318.

På snäckdjuret, *animal choelæ*, åtskiljer man:

2225. Foten, *pes*, en stor del, som snäckdjuret framsträcker, och på hvilken det medelst en des vågformiga rörelse kryper eller simmar. Hos de med lock igen slutna skalen sitter locket på denna del.

2226. Halshud, *collare*, en geleaktig, under halven fastväxt hinna, hvilken uppfyller skalöppningen, och hvari snäckdjuret drar sig tillbaka. I den är ett lufthål, *spiraculum*, och aktern, *anus*, belägna.

2227. Tunik, *tunica*, den inra geleaktiga tunnhinna, som innantill omkläder skalvindlingen.

2228. Mantel, *pallium*, som tillhör blott några snäckor; en geleaktig hinna, hvarmedelst de,

når de kringkrypa, beräcka skalet till en del eller helt och hållet.

§. 319.

På musfeldjuret, *animal couchæ*, märker man

2229. Foten, *pes*, den musfeldjurets del, hvarpå det stödjer sig och framskrider.

2230. Manteln, *pallium*, en hinna, som omgifver hela musfeldjurets kropp, genom hvilken det kan hindra vattnets till- och aflopp. Den har ofta två lufthål, *spiracula*. Och

2231. Gålarna, *branchiæ*, som finnas på begge sidor om musfeldjurets fötter och likna fiskarnas gålar.

§. 320.

På skårpan, *crusta*, eller det genomborrade mjuka, eller när den är kalkartad och hård, åtminstone porösa skalet märker man

A. På de äggformiga eller klotelika:

2232. Sömmar, *suturae*, taggförsedde linier, som löpa efter längden af skalet och dela eller åtskilja det i

2233. Skiften, *tergar*, *areae*, desfa äro delta i

2234. Småtaflor, *asfulæ*, små, vanligen femsidiga, genom tvärfogningar uppkomna, taflor.

2235. Gångar, *ambulacra s. coluri*, äro genomborrade strimmor, hvilka ligga mellan skiften (2233.), hvarigenom djuret utsträcker sina tråfvare [*tentacula*].

B. Hos andra är skärpan:

2236. Stjernlik, *stellata*, med breda, från en medelpunkt utlöpande strålar.

2237. Strålig [-förfedd], *radiata*, med smala strålar, som icke komma från medelpunkten, utan först utur brådden af ett

2238. Medelfält [disk], *discus*, hvarifrån strålarne utgå.

2239. Vinklar, *anguli*, vinklarne, som strålarne med hvarandra formera vid deras ursprung.

2240. Dubbelfstrålar, *radii duplicati*, kallas strålarne, när två och två stå öfver hvarandra.

§ 321.

På djurväxter [växtdjur] och cellulaner, *phytozoa et cellulana*, märker man:

2241. Stammen, *stirps*, den fäste hufvud- och grund-delen af byggningen, i eller på hvilken djuret sitter.

2242. Blommorna, *flores*, växtdjurets lefvande delar med deras betäckning, i hvilken de visa sig på grenarna och i hålen af stammen.

2243. Äggkassarna, *ovaria*, uogarne, som hos Föräldrarna utspricka på artiklarnas sidor och kvarstå förenade med modren.

Hos växtdjuren och cellulanerna, på hvilka det lefvande ämnet ligger utanpå, åtskiljes på stammen: veden, barken, och bastet.

2244. Veden, *lignum*, *substantia lignea*, de fäste inre delarne.

2245. Barken, *cortex*, den yttre skärpan, som omgifver de mjuka delarna.

2246. Bastet, *liber*, den mjuke, mellan veden och barken befintliga lefvande delen.

Stammen, *firps*, är :

2247. Kalkartad, *calcareo*: detta gäller om koraller, stenväxter, *lithophyta*.

2248. Hornartad, *corneo*: detta gäller om hornkoraller, *ceratophyta*.

2249. Kringflimmande, *vaga*, som ej är fastad på en kropp, utan i vattnet flimmar fritt omkring.

2250. Rotfastad, -fast, *radicata*, *fixata*, med basen håstfad på en annan kropp.

2251. Sammansatt, *composita*, när flere koraller af samma slag förena sig till en kropp.

2252. Stjelkad [-blifvande], när den sitter på en stjelk.

2253. Betjädrad, *pinnata*, när på en smal stam åt den ena eller åt begge sidor, smala sidogrenar fjäderlikt sitta, så att det hela får utseende af en strålfana.

2254. Nåtlik, gallerlik, *reticulata*, *cancellata*, när grenarne af stammen äro nåtlikt eller gallerlikt med hvarandra hopväfde.

2255. Pipig, rörlik, *tubulosa* [*tubulata*], bestående af ett eller flera rör.

2256. Hålig, [hålfull], *foraminosa*, förledd med öppningar, hvaruti djuren bo. Desse öppningar eller hål, *foramina*, äro rörlika, eller porösa, eller cellulösa.

2257. Stjernlik, *stellata*, med en (eller flera) af uppåt riktade småblad stjernformigt sammansatt stjerna.

2258. Alstrand, *prolifera*, när utur artik-

larna på en artikulerad stam eller artikulerade grenar, åter andre artiklar framskjuta.

2259. Småtandad, *denticulata*, befatt med fina tandlika spetsar.

2260. Småtänder af första ordningen, *dentes primi ordinis*, som omedelbarligen uppkomma ur stammen och dess grenar.

2261. Småtänder af andra ordningen, *dentes secundi ordinis*, som sitta på småtänderna af första ordningen (2260.)

2262. Bihängde tänder, *dentes appendiculati*, småtänder af andra ordningen (2261.) som vid spetsen hafva ett litet bihang, så att småtänderna få utseende af ett fogelhufvud med en näbb.

2263. Telningar, *furculi*, kallas de qvistar bland grenarna, som omedelbarligen upprinna ur samma stammen.

§ 323.

På rörlika koraller, (2255) äro rören, *tubi*:

2264. Samm-munnade, *anastomosantes*, när de närma sig mot hvarandra och sluta sig i hvarandra.

2265. Med rörlika samm-mynnningar, *anastomosisbus tubulosis connexi*, när rören genom egna smårör, som gå från det ena till det andra, äro satta i förening.

2267. Mellanväggar [långdväggar], *dissepimenta*, *diaphragmata*, äro tafkor, genom hvilka flera rör gå, som derigenom förenas till en kropp.

§ 324.

Stjernorna, *stellæ*, hos stjernlika koraller (2257.) äro:

2268. Labyrintformiga, *labyrinthiformes*, när bladen eller strålarne af stjernen få genomlöpa hvarandra på öfverbrynen, att mellanrummen hafva likhet med labyrintens irrgångar.

2269. Affkalade, *decorticatæ*, när den har det utseende, som om öfvertäckelset punktvis vore afrifvit.

2270. Alfstrande, *prolifera*, när utur stjernorna smårre å nyo framtråda.

På stjernen åtskiljer man:

2271. Disken, *discus*, trakten omkring medelpunkten, hvarifrån strålar eller blad utgå.

2272. Strålarna, *radii*, bladen, som bilda stjernen.

2273. Gångarna, *ambulacra*, de breda fördjupningar mellan strålarna (2272). Och

2274. Tegarna, fångarna, *pulvilli*, de breda strålarna mellan gångarna (2273.)

Vextriket.

XXIV. Afdelningen.

Växter, *Plantæ*.

§. 325.

Växten, *planta*, är en organisk (§. 7.) kropp utan vilkorlig rörelse, hvilken medelst åndarna af sina kärl genast beredd upptager näringsfästen ur andra kroppar, och ej såsom djuret förer sådana såsom födoämne till ett gemensamt ställe inom kroppen.

§. 326.

Växten hos växten består utaf:

1. Membraner, *membranæ*, sega, tunna, och enkla utbredningar: det döda ämnet, af hvilket de öfrige delarne äro bildade.
2. Luftkärl, *ductus pneumato-chyliferi*, äro enkla, med luft uppfyllda kärl, alltid åtföljda af ett näringsfästen förande, som vanligen är spiralförmigt lindadt deromkring, sållan löpande bredevid detsamma. Vanligast plåga de nedlöpa rakt och knippvis, sållan krypa de i andra riktningar, åtskiljas, och åter förnas.
3. Saffkärl, *ductus chyliferi*, kärl, hvilka i cellväxten krypa i åtskilliga riktningar eller

gå genom cellerna och skiljas från luftkårlin genom sin större seghet.

4. Cell-våfven, *tela cellulosa*, består utaf hinnaaktiga småceller, hvilka ligga emellan kårilin, ofta sammanhopade och tilljocknade, bilda en sammanhängande massa, ofta kedjelikt stående bredevid hvarandra, då de bekomma utseende af kåril.

§. 327.

Växten bildar hufvudsakligen:

2274. Bålen, *caudex* [*truncus*], hufvudkroppen af växten, som tjenar det öfriga till stöd. Den är:

2275. Stam, *caulis* (i vidsträcktare bemärkelse): den del, som växer uppåt i luften. Och

2276. Rot, *radix*, delen, eller delarna, som tränga ned i en annan kropp.

Ann. Man plägar annars kalla *caudex* rotbål; och den är: upstigande *ad'cendens* t. ex. Kålrabbi; eller nedstigande, *descendens*, t. ex. Kålroten, o. f. v. Strunk (der), som llig. här nyttjat, synes bäst passa till Palmer och är väl äfven der ingen ting annat än en uppstigande rotbål. Öfv.

§. 328.

Stammen i vidsträcktare bemärkelse (2275) delas i följande tre sammanfattningar:

2277. Stam (i inkränktare bemärkelse). Stjolk, *caulis* hufvuddelen af stammen, som bär blommor och blad.

2278. Grenar, qvistar, *rami* [*ramuli*], delarne, i hvilka stammen (2277.) är sönderdelad,

och som hafva en honom liknande beskaffenhet och bestämmeelse.

2279. Blomstjelkar, *pedunculi*, grenar, som blott bära blommor, men ej ågta blad.

[På Stammen förekommer vidare]:

2280. Frukt, *fructus*, sammanfattningen af fröet (för den tillkommande växten) och de delar, som innesluta fröet efter den förvisnade blomman.

2281. Blomma, *flos*, växtens del, som består utaf den ännu outvecklade frukten (pistillen); eller utaf händelarna (ståndarne); eller utaf begge med sammanfattning af de dem närmast omgifvande, från de öfriga af växten skiljaktiga, delarna.

2282. Blad, *folia*, den medelst en nåtväf af luftkårl bildade delen af växten, hvilken omedelbarligen öfver sin bas eller infogning (i bladvecket, *axilla*) har en gren, så ock den del, som ej är långt från ursprunget af grenarna och liknar andra blad i byggnad och bildning.

2283. Lof, fläckta [*thallus*; Ach. bladstam lafbål, stamblad; W.n.], *frondes*, grenen med de derpå åslade bladen tillfammansaget. Man brukar äfven denna benämning, hvarest grenar och bladhopflyta liksom skiljaktige.

2284. Knopp, öga, *gemma*, den ännu outvecklade början till quisten, bladen, blomman eller till och med stammen. Knoppstoden, *columnula*, är början till quisten eller stammen i knoppen.

2285. Beklädnad, *indumentum*, delar, som man finner kringströdda på de öfriga: såsom hår, taggar, körtlar o. s. v.

§. 329.

Bålen, *caudex* [*truncus*], består utaf åtskil-
liga hvarandra ringsformigt omgifvande lager:

2286. Öfverhud, *epidermis*, är den ytterste
hinnaktige ymnigt genomstickne [hålfulle] bekläd-
ningen.

2287. Bark, *cortex*, lagret omedelbarligen
under öfver huden; bestående utaf flera hvarf, min-
dre tåta än veden [träet].

2288. Bast, safva, *liber*, de inra lagren af
barken, veden mera liknande, stundom pergament-
artade och saftiga.

2289. Veden [träet], *lignum*, dernåst: de
tåtare, nästan helt och hållet af luftkåril samman-
fatta lagren.

2290. Hvitved [ytved, splint hos nå-
gra], *alburnum*, kallar man de ytra mjuka lagren
af veden, när de urskiljas.

2291. Omflag, *corona*, ett på insidan af ve-
den liggande mjukt kårilrikt lager, som omfattar

2292. Mårgen, *medulla*, den innersta mju-
ka cellulösa med saftkåril genomväfda massan, bå-
lens kärna.

Ann. 1. Mårgen felar ej fallan. Bastet och hvitveden
så ej alltid att urskilja; Illig.

Ann. 2. Växtsaft, *cambium*, etc. och dess egen-
skaper: *lactarium*, *resinosum*, *aquosum* m. fl. till
växtfysiologin hörande ord, böra der sökas. Öfv.

XXV. Afdelningen.

Roten, *Radix*.

§. 330.

2293. Verklig rot, *radix vera; radix sensu stricto*, åtskiljer sig från stammen (2277) derigenom, att den växer nedåt, ej frambringar blad, har inga upphöjda linier och vinklar och en mer eller mindre skrållig bark.

2294. Oegentlig rot, skenrot, *radix spuria, Rhizoma* (EHRHART), de ur den verkliga rotens (2293.) ögon, samt under jorden eller vattnet fortgående stjelkar, hvilka slutligen derutur uppstå, eller de ur ögonen framskjutande utlöpare, som alle hafva skapnaden af en rot med des bruna färg, slå ut rot-trådar och ganska ofta framskjuta blad af en egen byggnad. De åtskiljas från verkliga rötter genom bladskjutning och genom vinklar som de göra med stjelken. Men det gifs äfven händelser, hvarest man ej kan åtskilja dem.

2295. Rotfästern, *radicula*, de med spåda fibriller [småtrådar] — bildande en fin utaf luftkåril (§. 326. n. 2. C) hopväfd ull — fullfatta trådar, som merendels sitta på grenarna af roten ofta äfven på stjelken, på bladen o. a. m.; och desamma finnas ensamma hos några växter. De blifva ofta med tiden förvandlade till verkliga rotgrenar.

§. 331.

I anseende till varaktigheten är roten:

2296. Årlig [ettårig; W:n.], *annua*, som

lefver blott ett år, men förtorkar sedan och dör bort.

2297. Tvåårig, *biennis*, som öfverlefver två år, stundom ännu något längre, tills växten burit frukt, hvarpå den dör ut.

2298. Mångårig, *perennis*, som lefver flera år.

§ 332.

I anseende till delningen:

2299. Mångfaldig rot, *multiplex*, som redan synes delad i fröets linärot [*rosellum*].

2300. Delad, delt, *partita*, som genast vid dess ursprung delas i flera tjocka grenar.

2301. Knipplik, *fasciculata*, som genast vid dess ursprung delar sig i en punkt uti flera medelmåttigt tjocka och såmligen likformiga grenar.

2302. Småtrådig, *fibrosa*, som genast vid början delar sig i många linårre trådlika fibrer.

2303. Utlöpande, *excurrentes*, nästan odelad långsträckt med några korta grenar.

2304. Försvinnande, *deliquescens*, är så fördelad i flera ånyo delade grenar, att hufvudstammen är fullkomligt försvunnen.

§ 333.

I anseende till bildningen heter roten:

2305. Masklik, *vermicularis*, när den är nästan jemtjock, lång, och med rynkor på tvåran förfedd.

2306. Afbiten, *præmorfa*, en sländ eller vallsformig, på ändan afstympad rot, som på sidan ofta har trådar, hvilke betäcka denna afstympning.

Ann. Artikulerad (445.), klotrund (176.), grynig (333.), m. fl. af Linn. anförda, torde ej här behöfva särskilda förklaringar. Öfv.

§. 334.

I anseende till riktningen:

2307. Genomträngande, *penetrans*, som går i rak linie ned i jorden.

2308. Kringsvåfvande [spridd], *vagens*, efter de motstånd den möter krökt i åtskilliga riktningar.

2309. Nedstigande, *descendens*, som ehuru inga hinder ligga den i vägen, dock ej löper rakt.

2310. Smygande, *serpens*, som löper tämligen långt under jordytan.

2311. Framkrypande, *irrepens*, som slingrar sig fram på jordbrynet.

2312. Krypande, *repens*, en långsträckt skenrot (2294.), som på sin väg hit och dit utfänder rotfåsten (2295.)

§. 335.

I anseende till jordmonen §. 116. eller grunden, hvarpå den står:

2313. Utfugande, snyltande rot, *r. parasitica*, när den tränger in i andra lefvande växter och ur dem hemtar sin näring. Deras:

2314. Parasitväxt, *planta parasitica*, som lever på andra växter, och slår rötter i dem.

§. 336.

I anseende till delen, till hvilken den är fogad:

2315. Stamm-rot, *r. caulina*, den, som uppkommer på stammen.

2316. Qvist-, gren-rot; *v. ramea*, rotfåsten, som uppkomma på en kvist, en gren.

2317. Bladrot, *foliaris*, de ur ett blad framkommande rotfåsten.

2318. Öfvergående, *transiens*, når stället, som skiljer roten från stammen, genom ingenting åtskiljer sig, så att öfvergången utvändigt är omärklig.

2319. Kringbladig, *stipata*, når gränsskilnaden mellan rot och stam är tätt omgifven med blad.

2320. Särskild, *discreta*, når detta ställe (2319.) utmärker sig genom en knöiformig eller annan slags upphöjning, hvilken kallas:

2321. Rotgrund, *fundus radicis*,

2322. Lökformig rotgrund, *fundus bulbiformis* (*bulbus* hos några), når den är en klotformigt uppvälld knöl.

§. 337.

I anseende till delarna, hvilka roten bär, kallar man den:

2323. Utsträckande, *extendens*, som blott bär knoppar vid dess ursprung.

2324. Utflående, *propullulans*, som under sitt lopp skickar ögon hit och dit.

2325. Uppstråfvande, *emergens*, når spetsen plågar nå ut ett öga eller en knopp.

2326. Knoppbårande, *gemmaferas*, som drifver ut knoppar af vanlig skapnad.

2327. Utskjutande, *subolifera*, som hård och der bär enlamma ögon, med förlängda knoppstoder.

2328. Klaslik, *botryoides*, bårande hoptrångt slående knoppar.

2329. Sammansköckad, *conglobata*, frambringar knoppar, som vid deras ursprung slå tått hoppyttrade.

2330. Knölig, *tuberosa*, som hår och der frambringar till rundaktiga kroppar utväxta ögon.

2331. Knoppig [grynig], *grumosa*, når trädarne af roten åro uppvålde der ögonen slå ur.

2332. Lökaktig, *bulbosa*, hvilken vid des upprinnelse frambringar knoppar, omklådda med en egen hud.

2333. Lökög, *bulbogenmis*, vid des början en knopp, ej klådd i någon egen hud, utan tått omgifven med tjocka och korta blådsrott.

2334. Småkornig lök, *bulbulosa*, har flera i en hud inneslutna knoppar.

2335. Topphårig, *comosa*, frambringar på ett köttaktigt, särskildt bildadt bihang en kropp. Den åtskiljes sålunda från löken, att rotfästet sitter ofvanpå bihanget, hvilket hos löken framkommer inunder.

2336. Testikelformig, *testiculata*, en topphårig rot (2335), hvars bihang består utaf två med hvarandra hopväxta äggformiga eller klotrunda kroppar.

2337. Bladig [-drifvande, *foliata*], *foliosa*, oågt rot, som frambringar blad.

Anm. *foliata* synes vara det rätta ordet, då blott rotens egenkap att skjuta blad här åsystas. Öfv.

2338. Bladflidad, *vaginata*, en med bladflidor försedd oågt rot.

2339. Tecknad, *notata*, oågt rot, som behåller spåren efter de affallna bladen.

2340. Tättbladig, *pachyphylla*, en med korta, fastiga blad beräckt oäga rot (hos några botaniker: tandlik, själrig rot, *radix dentata, squamosa*).

2341. Blådragande, *ampulligera* [*utriculigera*; S:z.], förfedd med små blålika kroppar.

2342. Kringkantsad, *circumvallata*, som skjuter ur jorden långa ihåliga utskott.

XXVI. Afdelningen.

STAM, *Caulis*.

Första Capitlet.

Stammen själf.

§. 338.

I anseende till stammens varaktighet kallas växten:

2343. Buskaktig, buske, *planta fruticosa, frutex*, hvilkens stam öfverlever flera år, och flera gånger bär mogen frukt. Hit höra äfven träden, *arbores*, som hafva en träaktig stam, hvilken utbreder sig på något betydligt afstånd öfver jorden i träaktiga grenar.

2344. Småbuskig, -ris *), lyng (Vb.).

*) Ris med tillägg af Slägt- eller speciella namnet framför, såsom Hallon-ris, Blåbärs-ris, Kråk- eller

planta suffruticosa, *suffrutices*, är åtskild från buskaktigt blott genom en mjukare stam.

2345. Mångåriga växter, *plantæ perennes*, äro de växter, som lefva flera år, och bära mogna frukter, men hvilkas stammar årligen dö och årligen å nyo slå ut från roten.

2346. Engång - blommande växter, *plantæ semelfloræ*, som lefva flera år utan stam, men som, när de engång frambragt en sådan, blomma och frukt, dö ut.

2347. Tvååriga växter, *plantæ biennes*, engång blommande växter, som lefva blott två år.

2348. Årliga växter, *plantæ annuæ*, som första året af deras uppkomst blomma och dö bort.

Ann. De årliga, engång - blommande två- och mångåriga växterne kallas örter, *herbæ*; eller örtlike växter, *plantæ herbosæ*; hvarest ej språkbruket förbjuder det, hvilket fränkiljer den naturliga familjen gräsen [*gramina*], o. s. v.

§. 339.

Botaniske författare åtskilja följande slag af stammen medelst egna benämningar:

2349. Trådstam, stam (i inskränkta mening), *truncus*, trädens och buskarnas tråaktiga stam.

2350. Stjelm, *caulis* (*stricte sic dictus*), den örtlike stammen hos småbuskarna och örterna.

2351. Halmstrå, grässtrå, *culmus*, den vanligen ledknutiga och enkle stammen af gräsen.

2352. Mossstjelm, *surculus*, stammen på mossar.

Kräkbärs-ris, Mjölon-ris, Lingon-ris, Åkerbärs-ris, Hed- eller Mo-ris, Odon-ris, m. s. åtskiljas dessa små buskar i Svenskan. Öfv.

2353. Bladstam, Stronk, fot, *stipes*, stammen af släktan hos palmträden, hufvudnerven hos lichener, foten för hatten hos svampar. o. s. v.

Ann. Utom denne säte åtkilnad af Stronk, fot, och bladstam, *stipes* äro de öfrige öfverflödige och blott namn för en och samma sak.

§. 340.

I anseende till fördelningen är stammen:

2354. Ganska enkel, *simplicissimus*, som hvarken skjuter grenar eller blomstjelkar.

2355. Enkel, *simplex*, som vid roten frambringar grenar och på ändan en gemensam blomstjolk.

2356. Grenig, *ramosus*, som på särskilda ställen skjuter grenar.

2357. Toppgrenig, *comosus*, som blott grenar sig i toppen.

2358. Hel, *integer*, när hufvudstammen genom fördelningen i grenar våll uppåt blir smalare, men ej förlorar sig i qvistar, utan blir igenkänlig ända till spetsen såsom hufvudstam.

2359. Sig förlorande, *deliquescens*, hvar-est hufvudstammen så fördelas i grenar, att han fullkomligt försvinner.

2360. Mångstjolkad växt, *planta multicoulis*, är en sådan, hvars stam genast vid roten delas sig i flera tåmeligen liktjocka stammar, så att ingen kan blifva ansedd för hufvudstam.

2361. Småstjelkar, *cauliculi*, äro de enskilda binstammar på en mångstjolkad växt (2360.)

2361. a. [Alstrande, *prolifer*, den skjuter grenar endast från spetsens medelpunkt].

§. 341.

I anseende till sammensättningen är stammen:

2362. Infattad, *pyxidatus*, sammanfatt utaf enskilda delar eller artiklar i anseende till längden, så att den nedra ändan af öfra delen betäckes medelst öfra kanten af den näst undra såsom af en flida.

2362 a. [Hinnartad, *membranaceus*, sammantryckt som ett blad; Linné.]

§. 342.

I anseende till storleken af stammen heter växten:

2363. Stammlös, *planta acaulis*, der delarne af den uppstigande stammen eller bålen (2274) omedelbarligen synas komma ur roten.

§. 343.

I anseende till riktningen m. m.:

2364. Nedflagen, *prostratus*, hela stammen ligger på jorden.

2365. Nedliggande, *decumbens*, först upprätt, derefter med den öfriga delen liggande på jorden.

2366. Kulliggande, *procumbens*, åtskiljer sig från den förra blott deri, att den underste större delen står upprätt.

2367. Kringböjd [slingrande; *Lilj.*], *volubilis*, snäckformigt lindad omkring en annan kropp.

2368. Rättfols kringböjd, *sinistrorsum volubilis*, lindad med solens rörelse.

2369. Anfolvs- kringböld, *dextrorsum vobubilis*, emot solens rörelse.

Ann. Öfversättaren har tagit sig frihet, att förkorta Förfs:s. förklaring af dessa numror ock tillika gjort en liten ändring i konstorden. Men ville man kanske återställa Författarens, måste man föreställa sig det i frågavarande helas axel parallel med jordens, då kroppens tillväxt kallas rättsolig, när åskådaren har öfster till venster etc. och lindningarne gå från venster till höger m. m. Men utom annat skulle då *sinistorsum* och *dextrorsum* antaga bemärkeller, som de icke äga i Latinska språket, och då kunde man icke efter Linnés åslyftning begagna våra landskapsord: anfolvs och rättsfolvs eller som man här och ofvanför använt dem blott med en liten ortografisk ändring. Öfv.

2369 a. [Simmande, *natans*, som omgifves inunder af vatten, men ofvanföre af luft. Kan äfven fågas om blad m. m.].

§. 344.

I anseende till flera små blomstjelkar (2361) hos samma växt kallar man

2370. Rotrankor, *flagella*, stjelkar, som äro nedslagne, men ej krypande (2377), vanligen ofruktbare, medan de öfrige stjelkarne äro uppråte.

2371. Telningar, *suboles*, stjelkar, som snedt framkomma ur marken, då de andre framdrifva uppråte.

2372. Utlöpare, *stolones*, städane stjelkar, som äro nedslagne och rottagande.

2373. Rotrefvor, *sarmenta*, utlöpare (2372), som till större delen äro nakne — [refvig, rotrefvig, *sarmentosus*].

§. 345.

Till förhållandet mot andra delar.

2374. Axel [bladveck], *axilla (ala)*, kallar man den vinkeln, som en i stammen infogad del upptill gör med densamma. I allmänhet nyttjas detta uttryck i Örtlåran om den öfra vinkeln, som en del gör med den andra. [De nyaste antaga *ala* såsom en benämning på den yttra vinkeln].

2375. Sidostam, *caulis lateralis*, kallas stammen, när han framkommer på sidan ur roten. Roten är då en skenrot.

2376. Rottagande, *radicans*, kallas stammen, som rotfäster sig på ett hvarken af jord eller vatten omgifvet ställe.

2377. Krypande, *repens*, som der, han nedliggande på marken, skjuter rotfästen.

2378. Understödd, *fulcratus*, som nedlän-
der rotfästen ur grenarna, hvilka sträcka sig ända till jorden.

2379. Bladförtedd, *foliosus [foliatus]*, som bär ågra blad.

Ann. *Foliosus* är förmodligen tryckfel på detta ställe. Öfv.

2380. Naken [bar], *nudus*, som ej bär ågta blad, utan blott blomskårnar.

2381. Tecknad, *notatus*, som frambringa flidor [baljor] och andra bladlika delar.

2382. Kal [bladlös], *aphyllus*, som bär hvarken blad eller bladlika delar.

2383. Afblådad, *defoliatus*, som har förlorat sina blad.

2384. Till blad öfvergående, synedrisk, *synedrus*, när stammens vinklar öfvergå till bladets hufvudnerfver och dess sidokanter.

2385. Anpassad, *subsynedrus*, när stammens vinklar öfvergå till bladets kanter; men bladets hufvudnerf fortsätter i en framskjutande afrundad del på stammen.

2386. Skaftholster, *pulvinus* (Link), denne rundaktige upphöjning af den fortsatta bladnerfven på stammen (2385.)

2387. Paredrikk, *paredrus*, när stammens vinklar öfvergå till bladkanter, men ej till hufvudnerf och denne bildar ej något skaftholster (2386)

2388. Anedrikk, *anedrus*, när vinklarna af stammen äfven så litet öfvergå till bladkanter, som till bladnerf.

2389. Vidfatt, *brachyedrus*, när sinåknölar på stjelen understödja bladen.

2390. Ofuktbar, *sterilis*, kallas stammen, när den ej frambringa blommor [fruktbarande, *fructificans*, när den bär blommor och frukt].

2391. Efter växt, *innovatus*, kallar man stjelen, som efter fulländad befrödning framväxer ur medelpunkten af stället, hvarest blomman var.

Andra Kapitlet.

Grenarne, *rami*.

Ann. Många af dem vid stammen använda konstord gälla om grenarna; och några af dem här uppförda uttryck låta använda sig om stammen. Grenen är, i hänseende till de på honom sittande delarne, *stam*.

§. 346.

Grenen är:

2392. Tornig [*spinös*], *spinosus*, när han har styfva och fyllicka spetsar, som ej bära knoppar.

2393. Stickande, *spinescens*, en tornig (2392.) gren, som bär blad och blommor.

2394. Torn (tagg), *spinatus*, s. *spina*, en tornig (2392.) gren utan blad och blommor.

2395. Klånge, *cirrus*, en förlängd trådlik, skiljaktigt bildad och i särskilda riktningar våd gren.

2396. Klifvande växt, *planta scandens*, är en sådan, som med klången håller sig vid andra kroppar.

§. 347.

Till förhållandet mot stammen är grenen:

2397. Infästad, *infixus*, när han så öfvergår i stammen, att man ej kan märka någon gräns, som söndrar honom derifrån.

2398. Nedlöpande, *decurrens*, förlättes få på stammen, att han derpå bildar ett nedlöpande utskott.

2399. Fästledad, *nodatus*, åskild genom en ledknöl, från stammen.

2400. Infänkt, *immersus*, när barken på stammen framskjuter öfver basen af grenen.

§. 348.

I anseende till bladen:

2401. Stödd, *fultus*, under hvilkens bas ett blad, eller, när det redan är affallit, spåret derefter finnes.

Ann. Hos växter, hvarest grenarne blifva flera år gamle, affalla bladen under deras bas vanligen förra året och det påföljande visar sig ej engång spåret derefter.

2402. Beväpnad, *armatus*, hvarest en torn finnes i stället för bladet under basen af grenen.

2403. Beslidad, *vaginatus*, hvarest i stället för bladet fins en flida.

2404. Stödlös, *destitutus*, hvarest ingen af dessa delar (2401. 2432. 2433.) står under början af grenen.

2405. Hölsterhöljd, *spathaceus*, vid basen i en eller flera flidor höljd, desutom med stöd (2401).

2406. Uppflyttad, *elatus*, infogad ofvanför basen af det derunder stående bladet.

2407. Sidofåttad, *lateralis*, infogad på bladrotens sida.

Tredje Kapitlet.

Blomstjelken (den gemensamme), *pedunculus*.

§. 349.

2408. Blömningsfått, blomning*), *inflorescentia*, sammanfattningen af blomstjelken hos en växt (eller det utaf de på ett ställe befintliga blomstjelkar sammanfatta hela) och förhållandet af dessa delar till hvarandra.

§. 350.

I anseende till delningen är blomstjelken:

2409. Enkel, *simplex*, när den har inga grenar.

2410. Grenig, qvistig, *ramulosus*, när den delar sig.

2411. Gemensam blomstjelm, *peduncu-*

*) Uttrycket blomning synes tjenligast, för att beteckna *inflorescentia*; så mycket som sätt, att blomma. Mot *flos* svarar blomma och i vissa fall blomster.

lus communis, hufvudstammen af en grenig blomstjolk.

2412. Enskild blomstjolk, *pedunculus proprius*, grenen af första ordningen hos en grenig blomstjolk, när den ej omedelbarligen bär blomman.

2413. Blomskäft, *pedicell, pedicellus*, hvarje gren af sista ordningen, som omedelbarligen bär blommor.

2414. Axsfåste, *rhachis*, hufvudstammen af gemensamma och enskilda blomstjolkar, när han är hel (2358.), så kallad i afseende på sina grenar.

Anm. Arter af blomstjolkar förekomma vidare under § 353.

§. 351.

I anseende till varaktigheten är den:

2415. Qvarfittande, *persistens*, när den blifver längre stående än frukten, den må nu förblifva grön eller förvisfnad.

2416. Affallande, *deciduus*, som affaller med frukten.

§. 352.

Blomstjolkten kommer först fram efter bladen och blomskårmen och till och med sednare än blomman, att denna i sin första ålder har nästan ingen blomstjolk. I anseende till ordningen af framkommandet är blomningen:

2417. Medel-blomning, *inflorescentia centrisflora*, när de medlerste (gemensamma) blomstjolkar eller deras grenar utvecklas tidigare än de yttre.

2418. Centrisk-blooming, *inflorescentia centralis*, ett slag af det föregående, hvarst (gemensamme) blomstjelken, som står mellan två grenar, tidigare framkommer. Hit hörer *Alfne media*, såsom exempel.

2419. Central-blooming, *inflorescentia centralis*, åtskiljer sig deruti ifrån de föregående, att sidodelarne icke äro verkliga grenar, utan grenar af den gemensamma blomstjelken. Ett exempel gifver *Stellaria graminea*.

2420. Excentrisk-blooming, *inflorescentia excentrica*, när den, ett blad midt emot stående (gemensamme) blomstjelken tidigare utvecklar sig, än grenen i axeln af detta blad. Man finner detta hos flera Kerofyller (*Cherophylla*.)

2421. Excentral-blooming, *inflorescentia excentralis*, åtskiljer sig från den föregående blott derigenom, att i stället för bladet en blomskärm; i stället för den verkliga grenen, en (gemensam) blomstjeln gren åger rum.

2422. Ytter-blooming, *inflorescentia basiflora*, når yttre (gemensamme) blomstjelkarne eller deras grenar utveckla sig tidigare än de inre.

Ann. Denna åtskilnad har Prof. Link först framställt (föreslagit).

§. 353.

I anseende till delningen af de greniga (gemensamma) blomstjelkarna och arten af blomställningen kallas blomningen:

2423. Axlik, *inflorescentia spiciformis*, hvarst den (gemensamme) blomstjelken och dess grenar äro hele (2358.); och grenarne stå ensamma.

2424. Ax, *spica*, en axlik (2423) blomning, hvarest blomskafren (2413.) äro kortare, än blomman.

2425. Enkelt ax, *spica simplex*, ett utan enskilda blomstjelkar (2412) blott med blomskafst försedd ax.

2426. Sammanfatt ax, *spica composita*, ett ax med blomstjelkar, på hvilka blomskafren sitta.

2427. Blomklase, *racemus*, ett axligt blomningsfått (2423.), hvarest blomskafren öfverstiga blomman i längd.

2428. Enkel blomklase, *racemus simplex*, en blomklase utan blomstjekar, blott med blomskafst.

2429. Sammanfatt blomklase, *racemus compositus*, hvarest blomskafst ytterligare sitta på blomstjekar.

2430. Solfjäderlik blomning, *inflorescentia flabelliformis*, (den gemensamma) blomstjeken förlorar sig (2359.) i tre eller flera grenar, som ligga med längdaxeln i samma plan.

2431. Parasoll-blomning, *inflorescentia umbelliformis*, den gemensamma blomstjeken förlorar sig (2359.) uti en punkt i tre eller flera grenar, som ligga med sin längd-axel i särskilda planer.

2432. Enkel parasoll, eller solskärm, *umbella simplex*, när (den gemensamma) blomstjeken på en parasoll-blomning delar sig omedelbarligen i blomskafst.

2433. Sammanfatt parasoll, *umbella composita*, när grenarne af första ordningen på en parasoll (blomstjekarne) delas i tre eller flera blomskafst, framkommande på samma fått som de förra.

2434. Allmän parasoll, *umbella universalis*, bilda blomstjelkarne af en sammanfatt parasoll (2433).

2435. Småblomskärm, *umbellula*, kallas parasollen, hvilken blomskäften bilda på ändan af blomstjelen hos en sammanfatt parasoll.

2436. Strålar, *radii*, blomstjelkarne och blomskäften hos parasollen, enskildt tagne.

2437. Alltrande parasoll, *umbella prolifera*, när ur midten af en parasoll en annan framskjuter.

2438. Blomknippe, *cyma*, en parasoll-blomning, men hvars förste grenar äro oordentligen delade och ej såsom hos en sammanfatt parasoll. Efter Link: en parasoll-blomning, hvars förste grenar äro mångfalldige och hvarest de, ur dem framkommande, bilda en central-blomning.

2439. Oågta parasoll, *umbella spuria*, kallar Link den, hvarest en ytter-blomning (2422.) har rum.

2440. Ågta parasoll, *umbella vera*, kallas efter honom den, hvarest en medel-blomning (2417) äger rum.

2441. Sammanförd parasoll, *umbella conferta*, när parasollen består utaf ganska många tätt under hvarandra stående strålar.

2442. Gles parasoll, *umbella rara*, när strålarne stå ganska långt från hvarandra.

2443. Fattig parasoll, *umbella depauperata*, när parasollen består blott af ganska få strålar.

2444. Fjäderbusklik-blomning. blomtopp, [blomvippa hos flera Författare], *inflorescentia thyrsoides*, *thyrsus* den (gementamne)

blomstjelen fördelar sig i hår och der utan ordning framkommande blomstjelkar och blomskaf.

2445. Vipplik blomning, *inflorescentia stachyodes*, (den gemensamme) blomstjelen är hel (2358); dels grenar förlora sig eller stå knipplikt.

2446. Blomruska, blomvippa, *panicula*, en vipplik blomning med långa grenar.

2447. Blomsvans, *anthurus*, en vipplik blomning med ganska korta grenar.

2448. Axlik blomruska, *panicula spicata*, vipplikt ax, *spica paniculata*, sammandragen blomruska, *panicula contracta*, äro vipplika blomningsfatt, som hålla midten mellan ax och blomruska [axruska].

2449. Half-axlik blomning, *inflorescentia semispicata*, hvarest (den gemensamme) blomstjelen förlorar sig, och blomstjelkarne äro axlike (2423.).

2450. Fingerlika-ax, *spica digitata*, när blomstjelkarne af det folksåderlika blomnings-fattet (2431.) äro ax.

2451. Solskärmlika ax, *spica umbellata*, hvarest axen dela sig som strålarne af en solskärm

§. 354.

I anseende till storleken af (gemensamma) blomstjelen och dels delar:

2452. Pålittande blomning, *inflorescentia sessilis*, hvarest de enskilde eller gemensamme blomstjelkarne fela eller åtminstone äro ganska korta och knapt synbare.

2453. Hopträngd blomning, *inflorescentia coarctata*, hvarest blomstjelkar och blomskaf äro korta.

2454. Blomhufvud, *capitulum*, en hopträngd (2453.) blömming, hvarest blommorna befinna sig på ändan af stammen eller grenarna.

2455. Blomnyftan, *glomerulus*, när blommorna stå i bladvecket och på sidorna af (den gemensamma) blomstjälken i hopar sammanklafsade.

2456. Blomsamling, gemensambomma, *anthodium* (*polyanthium*; Ehrhart), *flos communis*, hvarest blomskafien äro på ett gemensamt blomfäste växande tillsammans.

I anseende till längdförhållandet af grenarna hos greniga (gemensamma) blomstjelkar äro blommorna:

2457. Jemnhöga, *flores fastigiati*, när blomstjelkarne äro jemnhöge.

2458. Knipplikt stående, blomknippa, *flores fasciculati*, *fasciculus*, när blomstjelkarne äro nästan jemnhöge (403.) och dertill ganska korte.

2459. Blomqvast, blomqvastlike blommor, *corymbus*, *flores corymbosi*, när blomskafien äro jemnhöga (403.). Den gemensamma blomstjälken delar sig antingen omedelbarligen i blomskaf; eller om han först bär enskilda blomstjelkar; så äro blott desse, att anse som blomqvastar, när blomskafien sitta på detta sätt på dem.

S. 356.

I anseende till ursprunget är (den gemensamma) blomstjälken:

2460. Rotblomstjolk, *pedunculus radicalis*, när han kommer ut roten och icke kan anse som bälens hufvudstam.

2461. Blomstångel, *scapus*, den gemensamme blomstjelken, som omedelbarligen kommer ur roten och genast utgör bälens hufvudstam.

Ann. Hos Linné saknar blomstångeln, *scapus*, alla blad, och uppehåller blott fröredningen. Öfv.

2462. Blad-littande, *pedunculus foliarius, parasiticus*, som är anväxt på ett blad eller bladnerfven.

2463. På bladskafvet, *pedunculus petiolaris*, som är infogad på bladskafvet.

2464. Axelblomning, *inflorescentia axillaris*, när alle (gemensamme) blomstjelkar på en växt sitta i bladvecken.

2465. Grenblomning, *inflorescentia ramiflora*, när blombärande grenar finnas blott i bladvecken.

2466. Toppblomning, *inflorescentia terminalis*, när blomman intager stammens spets.

2467. Spetsblomning, ändblomning, *inflorescentia terminalis*, när blomman ej allenast sitter vid stammens spets utan äfven vid ändarna af grenarna.

2468. Axel- och spetsblomning, *inflorescentia axillo-terminalis*, blomstjelken sitter vid stammens ända och har grenar eller blad vid sin bas, stående på sidan, men den är i förhållande till växten alltså sådan, att kunna gälla för en blott fortsättning af stammen; man kan anse honom alltså för en axelblomning, hvarest slutet af stammen ej är märkbart.

2469. Diskformig blomning, *inflorescentia disciformis*, påsittande blommor stå emellan runde kringställda blad.

2470. Knopp-blomning, *inflorescentia gemmiflora*, hvarest blomningen framgår omedelbarligen ur knopparna.

2471. Sidoblooming, *inflorescentia lateralis*, hvarest blommorna framkomma ur blomstjilkens sidor och ej ur bladvecket.

2472. Stamblooming, *inflorescentia cauliflora*, hvarest blommorna äro i stammen infogade.

2473. Midtemot bladen stående blooming, *inflorescentia oppositifolia*, [motbladig].

2474. Bladsidig blooming, *inflorescentia laterifolia*, när blomningen fästes vid bladet på sidan.

2475. Sårspriidd blooming, *inflorescentia vaga*, när den har ingen bestämd ståndpunkt (Standort).

§. 357.

I anseende till delarna, som (den gemensamme) blomstjilken bär, heter han, (eller blomskaster):

2476. En-, mångblommig, *uni-*, *multiflorus*, efter blommornas antal.

2477. Blomskårmbärande, *bracteosus*, *bracteolifolius*, som bär blomskårmar.

2478. Fjällbärande, *squamosus*, som bär tomma [onyttiga; S:z] fina blomskårmar eller så kallade fjäll.

2479. Bespetsad [[petsändad], *apiculatus*, som har blommorna sittande på sidan, och hvilkens ända bildar en kort spets.

2480. Sländformig [rockhufvudlik; S:z], *coliformis*, som bär blommorna åt sidan, och hvilkens ända är naken, tilltjocknad och förlängd: (*Arum*.)

§. 358.

I förhållande till bladen och blomskårmarerna är den:

2481. Bladstödd, *foliatus*, när ett blad står tätt under defs bas.

2482. Blomfkårmad, *bracteatus*, mångfkårmad, *multibracteatus*, när en eller flere blomfkårmar stå tätt under hans (defs) ursprung.

2483. Stödlös, *deflitutus*, utan blad eller [och] blomfkårmar under hans (defs) ursprung.

2484. Blomhölsterfåste, *spadix*, kallas en (gemensam) blomstjolk, som i sitt unga tillstånd är helt och hållet omgifven af blomfkårmar såsom af en flida, i synnerhet, om han, efter utväxandet bär flera blommor.

§. 359.

De knipplikt framkommande (gemensamma) blomstjolkarne kallas:

2485. Kranslika blommor, *flores verticillati*, när de axlarna motbladige (2437) blommorna framkomma i sådan mängd, att de nästan rundtomkring omgifva stammen.

2486. Blomkrans, *verticillus*, (oågt *spurius*; Link), kallas detta blomningsfått (2485).

2487. Hel blomkrans, *verticillus totalis*, när blomkransen helt och hållet omgifver stammen.

2488. Halfverad blomkrans, *verticillus dimidiatus*, när blomkransen blott till hälften omgifver stammen eller grenarna.

Ann. Det är öfverflödigt, att anmärka, att många af de vid stammen och grenarna brukade jemnförelser äro äfven användbare på (den gemensamma) blomstjolk, som är ett slag af stammar och grenarna.

XXVII. Afdelningen.

BLAD, BIBLAD, LÖF, OCH KNOPPAR.

folia, folia spuria, frondes, & gemmæ.

Första Kapitlet.

Ågta blad, *folia*.

§. 360.

2489. Bladnerfver, nerfver, *nervi*, åro de på yttre öfverbrynen af bladet synbara, bladets närväf bildande knippen af kåril.

2490. Hufvudnerf, ribba, *nervus primarius*, den i midten längsefter löpande tjockare bladnerfven.

2491. Blad, bladhud, *lamina*, den mellan nerfverna utspända å ömse sidor med öfverhuden beklådda cellväfven. — Man plågar äfven så nämna den flata bladytan i motsatts mot bladstjelen.

2492. Bladstjeln, bladskäft, *petiolus*, fortsättningen af hufvudnerfven (2490.) på undra sidan af bladets bas, hvilken förenar bladet med grenen eller stammen.

§. 361.

I anseende till varaktigheten är bladet:

2493. Beständigt-grönt, *semper-virens*, som förblifver lefvande längre än ett år och ej af-faller.

2494. Årligt, *annuum*, som blott blir sittande ett år och då bortvisnar.

2495. Qvarfittande, *perfishens*, når det ur fröet kommande bladet [hjärtbladet] qvarblifver till blomningen.

2496. Affallande, *deciduum*, når hjertbladet affaller vid grenarnas utsprickande.

2497. Ovaraktigt, *caducum*, når hjertbladet dör redan innan de ägta bladen bryta ut.

§. 362.

Bladskafvet, *petiolus*, år:

2498. Kort, *brevis*, högst få långt, som fjerdelen af bladlängden.

2499. Långt, *longus*, få långt, eller nästan få lång som bladet.

2500. Ganska långt, *longissimus*, längre än bladet.

2501. Med bladöron [beöradt], *auriculatus*, *folium auriculatum*, når bladskafvet har på hvarje sida ett bladlikt utskott, som hvarken sammanhänger med bladet eller bladskafvets bas. s. N:o. 2621.

2502. Bladöra, *auricula*, desse sidotillsatser på ett med bladöron försedd blad (2501)

2503. Utbredt, *expansus*, når bladskafvet vidgar sig uppåt, och öfvergår till bladet, och dels till bladhuden.

§. 363.

I anseende till nervver år bladet:

2504. Nervvigt [-fult], *nervosum*, hvars nervver åro delte.

2505. Jemn-nerfvigt, *æqualiter nervosum*,
nerf-fullt med öfverallt jemna, rakt parallela nerfver.

2506. Ojemn-nerfvigt, *inæqualiter nervo-
sum*, åtskiljer sig från den föregående blott dert,
att några nerfver äro tjockare.

2507. Två-, mångnerfvigt, *bi-, multi-
nervium* (ej efter Lin.), med två, många tjocka
nerfver.

2508. Båg-nerfvigt, *arcuato-nervosum*,
med båglika nerfver.

2509. Åder-nerfvigt, *venoso nervosum*, när
parallela nerfver äro sammanbundne genom andra
ganiska korta, som äro under råta vinklar bifogade.

2510. Ådrigt, *venosum*, när bladnerfverne
äro oordentligt delade.

2511. Tre-, femådrigt, *tri-, quinqueve-
nosum* (*tri-, quinquenervium*; Linné), när tre,
fem större nerfver samtält öfvergå till basen af
bladet och då utbreda sig.

2512. Ådradt, tre-, femådradt, *venatum*,
tri-, quinque-venatum (*nervatum, tri-, quinque-ner-
vatum*; Linné), när tre, fem större nerfver först
skulle sammanstöta nedom bladbasen i händelse de
fortsatte dit.

2513. Trefallt-ådradt, *tripli-venatum* (*tri-
plinervium*; Linné), när tre större nerfver utgå
ur basen af bladet från en punkt, och sedan åter
framkomma ur den medlersta hufvudnerfven.

2514. Nerf-fritt, *enervium*, när nerfverne för
saftens mängd ej äro synbare.

Nerfvernans lopp kan i det hela tjena som åt-
skilnads-grund för ett på öfverbrynen urskuret blad,
alltså:

2515. Åderdeladt, *venoso-partitum*, är ett blad, när nervverne löpa ända till spetsen af dess omfångsvinkel.

2516. Lått deladt, *leviter partitum*, när nervverne icke löpa till vinkeln.

2517. Urrikuret, *excisum*, när nerverne äro från delningarna vände åt sidan.

§. 364.

I anseende till öfverbrynen är bladet:

2518. Skrynkligt, *rugosum*, när de närliggande ådrorna äro på öfverbrynen håligt urgröpta.

2519. Sprickigt [remnigt], *rimosum*, när ådrorna äro liksom med ett stift ingrafna.

§. 365.

I anseende till skapnaden är bladet:

2520. Tungformigt, *lingviforme*, ett tjockt, fastigt, paraboliskt (179) blad.

2521. Kalmus-lik, *calaminum*, ett tjockare, fastigt blad, som är hopslagigt och sammanväxt med sin insida.

2522. Fjällformigt, *squamatum*, ett något tjockt, fastigt och rundaktigt samt ganska kort blad.

2523. Stickande, *spinescens*, när spetsen slutar sig i en torn.

2524. Tornigt [spinöst], *spinosum*, när vinklarna af ett blad öfvergå till tornar.

2525. Med klänge [klängspetsigt, klängträdigt], *cirrhosum*, när spetsen är försedd med klänge (2395).

§. 366.

I anseende till sammanfattningen är bladet:

2526. Infattadt, *pyxidatum*, se n. 2362.

§. 367.

I anseende till riktningen heter bladet:

2527. Utsträckt, *projectum*, när det ligger på jorden.

§. 668.

Sönderdelningen af bladskafvet gör:

2528. Ett sammanfatt blad, *folium compositum*, när bladskafvet delar sig i grenar, hvaraf hvar och en bär ett eget blad.

2529. Småblad, *foliolum*, kallas det enskildta bladet af ett sammanfatt blad.

2530. Tvåväxt *) eller tvåtaligt, tre-, fyra-, fem-, sexväxt blad, *folium bi-, ter-, quadri-, quinque-, se-natum* [2:bladigt, etc. Lilj] det sammanfatta bladets skafv förlorar sig (2359.) i två, tre, fyra, fem, sex ur ett flälle utgående grenar, som bära ett småblad.

Ann. Det fem-växta bladet, *quinatum*, kallas ofta befingradt, *digitatum*.

2531. Dubbelt-tvåväxt, dubbelt-treväxt, *bigeminatum*, *biternatum*, *duplicatorternatum*, när grenarna hos ett tvåväxt, ett treväxt blad (2530.) åter äro två-, tre-växte.

2532. Trefallt-treväxt, *triternatum*,

når grenarne af ett treväxt blad äro dubbelt treväxte (2531).

2533. Trefallt - tvåväxte, *tergeminum*, *tergeminatum*, når bladskafvet är deladt i två grenar, hvaraf hvardera på ändan bär två småblad, och desä åter på sidorna två småblad, nämligen ett på hvardera.

2534. Fortlikt, *pedatum*, det tvådelta bladskafvet har blott på insidan af sina begge grenar småblad.

2535. Dubbelt-sammansatt, *decompositum*, når bladskafvet är deladt i flera grenar utan ordning och desse fördelas åter ännu en gång.

2536. Trefallt-sammansatt, *supra decompositum*, når de utan ordning ur bladskafvet framkomne grenarne åter äro dubbelt sammansatte (2535).

2537. Parväxt *) [parbladigt m. m. hos Lilj. och flera], *pinnatum*, når bladskafvet fortfar såsom hufvudstam (2538) och småbladen (2529.) sitta derpå på sidan.

2538. Sidoblad, småblad, parblad, *pinnata*, småbladen (2529.) af ett parväxt (2537.) blad.

2539. Bladpar, *jugum*, de begge nästan eller fullkomligt motsäende sidobladen (2538.) på ett parväxt blad.

2540. Uddablad, *foliolium impar*, det på spetsen af bladskafvet hos ett parväxt blad ensamt stående småbladet.

2541. Udda parväxt, med ett spetsblad, *impari pinnatum*, *pinnatum cum impari*, ett parväxt småblad, som har på ändan ett udda småblad (2540.).

2542. Jemnt-parväxt, utan udda

parvåxt, *abrupte pinnatum*, *paripinnatum*, ett bladpar (2539.) vid ändan af ett parvåxt blad.

2543. Parvåxt med klånge, *cirrhone pinnatum*, hvarest bladskafvet slutar sig i ett klånge (2395).

2544. Motfatt-parvåxt, *opposite pinnatum*, när småbladen på hvarje par (2539.) stå midt emot hvarandra.

2545. Skiftevis-parvåxt, *alternatim pinnatum*, när småbladen på bladskafvet stå omvexlande.

2546. Nedlöpande-parvåxt, *decursive pinnatum*, när småbladen nedlöpa (463.) på bladskafvet.

2547. Med bladöra parvåxt, *auriculatopinnatum*, (artikuleradt-parvåxt, *articulato-pinnatum*, hos flera) när bladskafvet har bladöron (2502) mellan småbladen.

2548. Afbrutet-parvåxt *interrupte pinnatum*, bladparen äro skiftevis större och mindre på bladskafvet.

2549. Olika-parvåxt, *inæqualiter pinnatum*, när bladparen hafva märkligt skiljaktig storlek, men utan, att iakttaga en viss ordning.

2550. Dubbelt-parvåxt, *bipinnatum*, *duplicato-pinnatum*, när grenarne på parvåxta blad åter äro parvåxta.

2551. Trefallt- eller tre gånger parvåxt, *tripinnatum*, *triplicato-pinnatum*, när en parvåxt gren på ett parvåxt blad åter är parvåxt.

2552. Fjäderblad, *pinnula*, småbladet på en parvåxt gren af ett parvåxt blad.

2553. Två växtpar-växt *), *binato-pinnatum*, bladskafet på ett sammanfatt blad fördelar sig i två grenar; hvaraf hvar och en är parväxt

2554. Tre-växt-, femväxt-parväxt *), *ternato-, quinmato-pinnatum*, ett tre-växt, ett femväxt blad, hvars grenar äro par-växte.

§. 369.

Till förhållandet emellan två och flera blad äro de:

2555. Sammanhäftade *coadunata*, hvilkas bladskafi äro med hvarandra sammanväxte.

2556. Sammanväxte, *connata*, hvilkas blad äro med hvarandra hopväxte.

2557. Knipplika, *fasciculata*, som genast vid början framkomma knippvis.

2558. Hopförde, *congesta*, som först sednare blifva knipplika.

§. 370.

Till förhållandet mot stammen eller grenarna är blader:

2559. Slidlikt, *vaginatum*, när det med sin bas omfattar hela stammen (eller grenen), men är der, hvarest det omfluter honom, till en del frånskiljdt.

2560. Slida, *vagina*, den delen af bladets bas, som omfattar stammen.

*) Jag nyttjar hällre: tvåtaligt-, eller tvåväxt (m. m.)-parväxt (m. m.) än två-, tre-bladigt (etc.)-parbladigt etc. af två skäl: 1:sta att vi i vårt språk måtte kunna åtskilja dessa begrepp: 2:dra att undvika missjudet af två-bladigt-parbladigt (m. m.) blad. Öfv.

2561. Klufven flida, *vagina fisca*, når den år klufven ånda till på stammen.

2562. Halffluten flida, *vagina semiclausa*, når den ej år så djupt klufven.

2563. Tillfluten flida, *vagina clausa*, når den ej år klufven.

2564. Råtflida, *vagina recta*, når klyfvan år råt.

2565. Vriden flida, *vagina torta*, når klyfvan år vriden.

2566. Bladhinna, *ligula*, en utstående hinnaktig, genomskinlig och bladlik fortsättning, af flidans inre hinna och uppkommen der, hvarest flidan fördrar sig från bladet: (exempel lemna Gråsen.)

2567. Axelbladhinna, *ligula intrasoliacea*, som sitter i bladens axel.

2568. Motbladig bladhinna, *ligula oppositifolia*, som står midt emot axeln.

2569. Vidbundet blad, *adligatum*, år ett sådant, som på sin bas år kringgjordadt med en nåtlik och mjuk flida: (*Palma*).

2570. Vidvåxt, anvåxt, *adnatum*, som med det åt sidan utbredda skafset eller med hufvudnerfven omfattar hela stammen med en, till en del fränskiljd flida: (*Canna*).

2571. Fransadt, *fimbriatum*, som med det vid basen flidlika bladskafset omgifver hela stammen, sidan har en uppåt öppen hinnaktig fortsättning [kant]: (*Polygonæ*).

2572. Bladfrans, *fimbria*, denna tillfatts på flidan af ett fransadt blad (2571).

2573. Invåxt, *innatum*, hvilket med skafset eller hufvudnerfven omfattar stammen, men hvarrest flidan ej år fränskiljd: (*Umbelliferæ*).

2574. Anfåstadt, *affixum*, hvars hufvudnerf eller bladskaft med basen omfattar icke stammen, utan den i axeln stående grenen.

2575. Inledadt, infogadt, *insertum*, som genom det vid basen uppsvållda bladskafvet med stammen bildar likfom en led.

2576. Infåinkt, *immersum*, basen af hufvudnerfven eller skafvet döljer sig i ett hål i stammen.

2577. Påfått, *impositum*, som med skafvet eller hufvudnerfven är ståld rakt mot stammen.

2578. Nedfåigande, *decursum*, hvars bladskafv på den gemensamma blomstjälken nedlöper.

2579. Hopfåstadt, *connexum*, hvars öfverhud omedelbart förtätter i stammens öfverhud.

2580. Kringfåkuret, *circumscissum*, hvarest bladets öfverhud, är tydligt löndrad från stammen.

2581. Vid basen lösfått, *basi solutum*, som är öfvanför sin bas med stammen förenadt, så att basen själf är fri eller frånskild.

2582. Skafv löst, påfåttande, *sesile*, utan bladskafv.

2583. Nedlöpande, *decurrens*, när bladytan (sjelfva bladet) medelbarligen öfvergår i stammen.

2584. Stjälk-omfattande, *amplexicaule*, som med sin bladhinna själf omgifver (den gemensamma) stjälken, dock så att den åtminstone på den bladet motsatta sidan är fri.

2585. Genomblådt, perfolieradt, *perfoliatum*, som med sin bladhinna så omgifver stjälken, att den synes genomborra bladet.

2586. Tillvåndt, *adversum*, som med öfversidan är våndt mot stammen.

2587. Bortvåndt, *aversum*, som med kan-

ten är vändt mot stammen, att begge ytorna äro riktade åt sidan.

2588. Sedställt, *obliquum*, som är med underdelen illvändt (2586.) med Överdelen bortvändt (2587.)

2589. Afvig [återuppböjd]. *resupinatum*, som är med undersidan vändt uppåt mot stammen.

§ 371.

Till förhållandet mot andra delar:

2590. Klifvande, *scandens*, som slingrar sig omkring en annan kropp.

2591. Stödjande, *fulciens*, *subaxillare*, sittande tätt under grenens ursprung.

2592. Sidställt, sidfästadt, *laterale*, stående bredvid grenens bas.

2593. Fritt, *liberum*, utan quist eller knopp i axeln.

2594. Hölsterartadt, *spathaceum*, ett ågta blad, som omfattar och omsluter de yngre blomorna.

2595. Mofsblomblad, *perigoniale*, som hos mosfarna omgifver könsdelarna.

§. 372.

Bladen hos en växt eller en stam stå i anseende till åtskilliga ställen af deras infogning i särskilda förhållanden.

2596. Aftagande, *deliquescentia* [*decrescencia*, 403. a.], kallas bladen, när de på samma stam eller gren alltid blifva finärra och smalare, ju närmare de stå mot ändan.

2597. Tilltagande, *dilatata*, som mot spetsen (eller basen) blifva allt bredare.

2598. Spetsblifvande, *acutata*, som mot toppen eller basen blifva tillspetsade.

2599. Helblifvande, *integrata*, som mot toppen eller roten alltid blifva i afseende på urskärningen mer hela.

2600. Dilacererade, *dilacerata*, som äro emot någon af de begge motsatta ändarna mera inskurna.

2601. Blandade, *mixta*, som äro på samma ställen på årskilligt sätt bildade.

2602. Liknande, *æquantia*, äro hjertbladen [die Samenblätter], som hafva samma bildning med de andra bladen.

2603. Ensamt-fårdelta, *dispartita*, hjertblad, som äro i får delta, då växtens öfriga blad äro hela.

2604. Ensamt-kantade, *conclisa*, helkantade hjertblad på en växt, hvars andra blad äro inskurna i brådden.

2605. Sig aflågsnande, *dimota*, som på öfra delen af växten omvexla, men på den undra så midt emot hvarandra.

2606. Sig närmande, *admota*, som på öfra delen af växten så midt emot hvarandra, men på den nedra omvexlande.

2607. Skafstförlorande, *expetiolata*, de toppen eller roten närmare stående få småningom kortare skaf, så att desfa slutligen försvinna.

§. 373.

Till bladens förhållande mot grenar och blomstjelkar kallas växten:

2608. Fullbladig, *planta pleiophylla*, när störste delen af bladen ej bära någon gren i axeln.

2609. Fåbladig, *planta artiphylla*, när störste delen af bladen bära grenar i axeln.

2610. Blomrik, *planta florida*, när större delen af bladen bära blomstjelkar i axeln.

2611. Blomfattig, *planta parciflora*, när den minste delen af bladen hafva blomstjelkar i axeln.

Andra Kapitlet.

Biblad, *folia spuria*.

§. 375.

I allmänhet gäller om biblad eller oågra blad de åro:

2612. Motstående, *oppositifolia*, när de stå midt emot ett blad.

2613. Ofvanbladiga, *introfoliaceae*, som stå tätt ofvanföre bladets bas.

2614. Underbladiga, *extrafoliaceae*, som sitta tätt inunder bladets bas.

§. 375.

2615. Bladskårmar, *stripler*, *stipulae*, åro delar, bladen liknande i sin byggnad, och sitta vid bladets bas, ofta med bladet i en ring omkring stammen. De omhölja [-vickla] och betäcka bladen, när deså åro ännu små och späda samt utbildas före dem. Vanligen stå två och två tillsammans. De åtskiljas från bladen på samma växt i synnerhet genom fördelningen af nervver; och åro:

2616. Ovaraktiga, *caducæ*, affallande så snart bladen utvecklat sig.

2617. Affallande, *decidua*, när de förr affalla än bladen.

2618. Qvarfittande, *persistentes*, när de blifva så länge qvarfittande som bladen.

2619. Brandfläckige, *sphacelata*, tecknade med en likfom inbränd fläck.

2620. Torn-[tagglige], *spinata*, liknande tornar: (*Robinia Pseudo-Acacia*).

§. 376.

2621. Bladvingar, *ala*, komma med stiplerna öfverens, att man nästan kunde anse dem föföre; men de äro alltid förenade med bladskafen. De åtskiljas från bladöron (2592.) genom deras beståndsdelar och genom nerv-fördelningen, som hos bladöronen äro likformige med bladen. Äfven utveckla de sig föföre bladen och betäcka dem, då bladöronen framkomma på samma tid med bladen.

§. 377.

2622. Bladfjäll, *lepis*, är en egen bladlik, under bladets bas framkommande del, som vanligen har utseende af ett visnadt fjäll, utvecklar sig föföre badet och betäcker det. Det åtskiljer sig genom infogningsstället och sin natur [substans] från stipler. Stundom bilda de en små-flida, *vaginula*, omkring de knipplikt framkommande bladen.

§. 378.

2623. Vattenblåsa, *ascidium (utriculus; Lin.)*, en bladlik, hålig, pipig, ofta med ett lock

förledd kropp, som stundom innehåller en vattenaktig fuktighet och sitter på spetsen af bladen, eller såsom en blomskärm bakom blomman eller i bladens ställe.

2624. Täckblad, blomskärm, *bractea*, ett från bladen på samma växt skiljaktigt blad, som sitter under blommorna och blomstielkarna. Blomskärmarna skilja sig från blomfodren, som ofta komma dem ganska nära, deri, att blomman framkommer ur blomskärmens axel; men kronan icke ur axeln af blomfodret. Blomfodret omgifver kronan alltid med sina i krets deromkring ställda delar; men då detta är händelsen med blomskärm; så är blomman skild från dem tydligt genom blomskäft, eller genom de gemensamma blomfästern.

2625. Blomtofs [toppskärm], *coma*, kallar man blomman med blomskärmen tillsammansstaget, isynnerhet, när blomskärmen äfven sitter öfver blomman.

§. 380.

I anseende till varaktigheten är blomskärmen:

2626. Quarfsittande, *persistens*, som kvarblifver ända till fruktens mognad,

2627. Affallande, *decidua*, som affaller före fruktens mognad.

2628. Ovaraktig, *caduca*, som affaller före blommans utveckling.

§. 381.

Till förhållandet mot blomman äro blomskärmarna:

2629. Tomme, *vacuæ*, som bära i axlarna inga gemensamma eller enskilda blomstjekar och inga blomskäft.

2630. Öfvergifne, beröfvade, *destitutæ*, hvarest de blommor, som skulie stå i bladvecken saknas.

2631. Småfjäll, *squamulæ* (*squamæ*), tomme (2629.) och fjälllike blomskärmar.

2632. Sammansatta småfjäll, *squamulæ compositæ*, när flera småfjäll äro tätt fästade vid hvarandra.

2633. Sammanhopade småfjäll, *squamulæ aggregatæ*, när under en blomma flera utspricka och tillochmed En ur den andras axel.

2634. Inhöljde [inrullade] småfjäll, *squamulæ involutæ*, hvarest ett småfjäll omgifver det andra tillika med blomman.

2635. Blomfoderartade blomskärmar, *bractæ calycinæ*, kallar man dem, när flere kretsformigt omgifva blomman.

2636. Hölster-artade blomskärmar, *bractæ spathacæ*, som ensamt eller flere vexelvis stående omgifva blomman och i des förfsta ålder innesluta den.

2637. Agn-artade blomskärmar, *bractæ paleacæ*, som omedelbarligen betäcka blommorna på sidan.

2638. Bladartade blomskärmar, *bractæ foliaris*, som från sidan betäcka blommorna, dock så att blomskäftet är mellan dem och blomman.

§. 382.

Slag af bladartade blomskärmar (2638.) äro:

2639. Snarlik blomskärm, *bracteola*, en bladartad blomskärm, som egentligen är ingen ting vidare, än ett genom infogningsställets förändring aftagande helt eller spets-blifvande ågta blad (§. 372).

2640. Blomskärm (egentligen så kallad), *bractea* (*stricto sic dicta*), ett blad artadt blomtäck, som ej på detta sätt (2639.) kan förklaras af bladens förändring.

§. 383.

Af agnartade blomskärmar (2637.) äro följande närmare bestämningar:

2641. Agnblad, *paleæ*, äro agnartade blomskärmar, som åtskilja blommorna, hvilka stå på ett gemensamt blomfäste (från hvarandra) och ej helt och hållet betäcka dem. De äro slundom härlika och kunna då kallas agn-hår.

2642. Fjällskärm, *anthostegium*, inbegripande agnartade blomskärmar, som betäcka blommorna på blomskäften.

2643. Hånge, *amentum*, en fjällskärm, som framkommer ur en knopp trädlik, smal och flak, och som har på sidan sitande blommor utan blomkrona.

2644. Fjäll, *squama*, är den ensamne agnartade blomskärmen af ett hånge (2643).

2645. Kotte, *strobilus*, kallas det efter blomningen vidare utvuxna, och tråaktigt blifna hånget.

§. 384.

De hölterartade blomskärmar (2636.) kallas:

2646. Blomhölster, hölster, *spatha*, när en eller flere, en flida bildande, blomskärmar betäcka nakna sammanhopade blommor, eller sådana, som äro med ett blomfoder eller en krona försedde.

2647. Ett-, två-, mångskifvigt blomhölster, *spatha uni-, bi-, multivalvis*, efter blomskärmarnas antal, hvaraf hölstret är sammanlatt.

2648. Blomskal, sådbalj, *gluma*, inbegripande hölsterartade blomskärmar, som stå omskiftande och omfatta blomskafret samt antingen innesluta flera med dylika skal försedda blommor eller en enda naken blomma. Man finner den hos gräsen.

2649. Blomfoder skal, *gluma calycina* (*calyx*, blomfoder; hos de flåsta botaniska författare), den yttre skärmen af skalet (2648), som omedelbarligen täcker den nakna blomman.

2650. Kronlikt blomskal, *gluma corollina* (blomkrona, *corolla*, vanligen kallad), den inre skärmen af sådbaljen (2649), som omedelbarligen innesluter ködelarna.

2651. En-, mångskalig, -skifvig sådbalj, *gluma uni-, multivalvis*, efter småskalens antal, som bilda hvarje sådbalj.

2652. Småskal, *valvula*, den enskilda blomskärmen hos sådbaljer med två, många småskal.

2653. Agn-bårande blomskal, *gluma aristata*, när blomskalet har en förlängd borstlik spets.

2654. Agn [snärp; hos några], *arista*, den borstika förlängningen af blomskalet (2653).

2655. Ryggfåstad agn, *arista dorsalis*, när agnen (2654) framkommer på yttre sidan hos ett småskal, och ej ur brådden deraf.

Sorter af blomfoderartade blomskårmar (2635)

Äro:

2656. Svepe, *involucrum*, inbegripande blomfoderartade blomskårmar, som omgifva sådana blommor, hvilka ej äro hopväxta på ett gemensamt blomfäste.

2657. Småblad, *foliolum*, kallas en enskild blomskärm af svepet (2656.).

2658. Ett-, mångbladigt svepe, *involucrum mono-*, *polyphyllum*, efter småbladens antal.

2659. Helt svepe, *involucrum totale*, som omgifver blomman rundtomkring på alla sidor.

2660. Ensidigt eller halfveradt svepe, *involucrum unilaterale s. dimidiatum (partiale)*, hos många botaniska författare), hvilket omgifver blommorna blott till en del och från en sida.

2661. Allmänt svepe, *involucrum universale*, som blott fins under föreningspunkten af den allmänna parasollen (2434.) eller blomknipp en

2662. Enkildt svepe, *involucrum partiale, involucellum*, som fins under småskärmarna (2435) eller förgreningarna af blomknipp-grenarna.

2663. Blomholk, gemensamt blomfoder, *peranthodium (perianthium commune, calyx communis; Linné)*, utgöres af de blomfoderartade skärmarna under en blomsamling (2456.).

2664. Små-blad, fjäll, *foliolum, squama*, kallas en enskild skärm af blomholken (2663).

2665. Med ett, många blad, en-, mångbladig blomholk, *peranthodium, mono-, polyphyllum*, efter antalet af småbladen, som utgöra blomholken.

2666. Blomfoder-holk, *peranthodium calyculatum s. auctum*, som vid dess bas omgränslas af en färskild rad smärre blomskärmar.

2667. Utlpårrad blomholk, *peranthodium squarrosum*, hvarest spetsar af fjällika, öfver hvarandra liggande, småblad äro från blomman stående i färskilda rikningar.

2668. Oågta blomholk, *peranthodium spurium*, som ej innefluter blomman i dess yngre tillstånd.

2669. Ågta blomholk, *peranthodium verum*, den förras motsatts.

Tredje Kapitlet.

Lafbålen m. m., *frondes*, och knoppen, *gemma*.

§. 386.

Hos Lichenerna och andra alger är lafbålen, *frondes*:

2670. Utbredd, *explicata*, när den utgör en bred, i hvartannat hophångande, bladslam.

2671. Skårpartad, *crustacea*, sammanfatt af början till ett blad, d. å. utaf nästan klotformiga, sammangyttrade delar.

Denna skärpa, *crusta* är:

2672. Småskifvig, *laminata*, sammanfatt utaf små hinnor, som äro tryckta fast vid ytan, på hvilken växten hvilar.

2673. Vårtig, *verrucosa*, bestående utaf tåta ofvanpå flacka och olikformiga smådelar.

2674. Pulverartad, *pulverulenta*, bestående af utaf ytterst fina klotformiga smådelar [liksom knotter: S:z].

2675. Kornig [grynig], *grumosa*, sammansatt utaf större rundaktiga med hörn försedda delar.

§. 287.

På knoppen, *gemma*, märker man:

2676. Knoppstoden, *columnula*, börjad af frammen eller grenen i knoppen.

2677. Knoppträcken, *tegmenta*, äro fjälllika blad, skiljaktiga från de öfriga bladen och spänliggande eller i flera rader laggde öfver knopparna.

2678. Ägta knopp, *gemma vera*, som är höljd med knoppträcken. (2677.)

2679. Oägta knopp, *gemma spuria*, *gemmula*, som ej beräcker.

2680. Bladknopp, *gemma foliifera*, som utvecklar blott blad och grenar.

2681. Blomknopp, *gemma florifera*, som blott frambringa blommor.

2681. a. [Blandad knopp, *gemma mixta* som bär, så väl blommor, som blad].

2682. Lökögon, *bulbilli*, äro sådane, med upptill sammansattande fastiga blad betäckte, knoppar, som från växten nerfalla, slå rötter i jorden och frambringa en ny växt.

2683. Frökroppar, *propagines*, knoppar, som nerfalla, slå rötter i jorden och drifva en ny växt, samt äro förenade genom utspärrade (134) blad.

2684. Sammansatt knopp, *gemma composita*, småknoppar, synbare hos en knopp i dess bladveck.

2685. Enkel knopp, *gemma simplex*, när detta (2684.) ej är händelsen.

2686. Rotbroddar, *turiones*, de starkt förlängde knoppstoderne (2676.) hos rotknopparna.

2687. Ågta lök, *bulbus verus*, ett med en egen hinna öfverklädt rotöga, som från sin undra sida framskjuter rottrådar, hvilke utgöra des hela rot. De bestå utaf tätt sammanpackade saftiga blad, I vecken af desla blad utsträs nya lökar.

2688. Öfverskalig lök, *bulbus tunicatus*, kallas löken när de honom bildande bladen äro pipiga, och de yttre nästan alldeles omgifva de inra.

2689. Tät, solid lök, *bulbus solidus s. compactus*, hvarest detta (2688.) ej inträffar.

2690. Lök-knopp, *bulbo-gemma*, en rotknopp, som deri åtskiljer sig från löken, att den ej är med någon egen hinna omklädd.

2691. Spånlaggd lök-knopp, *bulbo-gemma squamata*, när de honom sammanfattande bladen, blott litet omfatta hvarandra och såsom spånliggande öfvertäcka hvarandra.

2692. Smålökar, *bulbuli*, i en egen hinna kläddes rotknoppar, hvilke sitta på sidorna af roten.

2693. Knölar, *tubera*, rotögon, på hvilka man ej kan uppträcka något spår till blad.

Ann. Desutom jemföre man §. 330. o. f.

XXVIII. Afdelningen.

BLOMMAN, *flos*.

Första Kapitlet.

Blommans delar, *floris partes*.

§. 388.

2694. Blomstringen, *anthesis, florescentia*, är blommans tillstånd, hvarest den har sina delar fullkomligt utbildade, utvecklade och utbredda.

2695. Dubbelt (två gånger) blomstrande växt, *planta bifera*, som två gånger blommar på ett år.

2696. Befruktning, befrödning, *secundatio*, när den oljaktige fuktigheten af växterns handfåd bringas på spetsen af den tillkommande frukten, märket, der upplöses, och derigenom gör växtens frö fruktbart.

§. 389.

Blommans väsentliga delar äro:

2697. Pistillen, *pistillum*, hordelen af blomman, som innehåller den tillkommande frukten, och på sin spets upptager hannarnas frömjöl. Den består utaf:

2698. Frukttämnet, äggstocken, *germen, ovarium*, den undre delen, som innesluter fröet, och bildar sig till den tillkommande frukten, i det den växer efter befruktningen.

2699. Stiftet, *stilus*, den på frukttämnet o-

medelbarligen stående delen. Den består utaf spiralkåril, är genast vid början tillstådes eller utväxer efter befrödningen och felar ganska ofta. Icke sällan äro flera siffror närvarande.

2700. Märket, *stigma*, siffrors spets (2699.), som antingen är alldeles icke åtskild, eller genom en egen bildning utmärker sig. Hvarst siffror felar, är märket (eller flera märken) dock tillstådes.

2701. Ståndare, *stamina*, äro delar, som bära hanens befruktningsläft. De bestå utaf: 1.

2702. Knappen, *anthera*, en enkel eller sammanfatt pung eller liten säck, som innehåller:

2703. Frömjölet, *pollen*, runda och af en dubbel hinna bildade småkulor, hvilka inom deras cellväf förvara

2704. Sådoljan, sådesdunsten, *fovilla*, ett befrödande oljaktigt ämne. Och utaf: 2.

2705. Strången, *filamentum*, som bär knappen i de måsta blommor [och består nästan blott af luftkåril; S:z] är vanligen böjlig och vek.

Till de väsendtliga, äminstone till de allmänna, delarna af blomman kan man räkna:

2706. Kalcken, blomfodret, *calyx*, *perianthium*, den yttra, råa, fastare, nerffulla och bladen liknande delen, som från alla sidor omgifver köndelarna, och vanligen är omedelbarligen en fortsatts af växtens yttra hud.

2707. Blomkronan, *corolla*, den köndelarna omedelbarligen omgifvande eller betäckande delen, som genom sin spådhed och färg åtskiljer sig från alla delar. Den har ganska fina små-ådror, och är nästan helt och hållet sammanväfd af luftkåril.

2708. Blomfåstet, *receptaculum*, den delen, på hvilken blommans måste delar äro fästade, och som kan anses såsom ett gemensamt förvaringsställe. Det är ofta ingen ting annat än den tilltjocknade spetsen af blomstielken eller dess grenar.

§. 390.

Följande delar förekomma blott i samliga blommor och blifva nästan alle af Linné inbegripne under det gemensamma namnet: honings-hus, *nectarium*. Man kan ej räkna dem till någon af de i förra §. bestämde delar.

2709. Kronbärare, *corollophoron*, en del, som bär blomkronan: (*Mirabilis*).

2710. Fruktbärare, *carpophoron*, en del, som bär fruktämnet: (*Euphorbia*, *Taxus*, m. fl.).

2711. Kötthus, blomfrukt, *amphantium*, en köttaktig del, som i likhet med ett blomfåste har blommor derå sittande på dess inra sida, då det helt och hållet omkringsluter blommorna: (*Ficus*.)

2712. Pistillhölster, *perigynium*, en hinnaktig jemte frukten utväxande del, som omgifver och innesluter den, men genomsläpper stiftet, hvarmedelst det åtskiljes från ett ägta frö- eller frukthus (*pericarpium*). (Det förekommer hos Starrgråsen, *Carices*, hvarest det kallas *nectarium*).

2713. Stiftkappa, *stilo-stegium*, en köttaktig del, som både uppifrån omgifver och betäcker stiftet, och på sidan, hvarpå knapparne och ständrarne äro anväxte. Den synes sammanväxt med märket och har sidobihang af mångahanda skapnad. Man har blott funnit den hos *Asclepias*.

2714. Biväxter, *paraphyses*, äro delar, som stå nära sländrarna, äro med dem lika bildade, dannede, smale och trådlike, men bredare nedtill, och innehålla alldrig frömjöl: (*Parnassia*, *Pasiflora*).

2715. Skenfrukt, *paracarpium*, ser man i midten af blott hannblommor på det stället, hvarest fruktämnet skulle stå, om blomman vore tvåkönad. Den har utseende af en körtel, knöl, urna, o. dl.

2716. Oågta kronblad, *parapetala*, äro delar, som stå mellan kronbladen och sländrarna, i deras byggnad like kronbladen, i formen från dem åtskilde: ett mellanting mellan sländare och kronblad: (*Helleborus*).

2717. Bistift, *parastili*, delar, som fullkomligt likna ågta stift, men icke stå på fruktåmnet.

2718. Honingshus, *nectaria*, äro småpåsar af åtskillig skapnad, som innehålla en honingsaft; och särskiljs från de andra delarna genom sin skapnad, infogningsställe och låget.

Andra Capitlet.

Kalken, blomfodret, *calyx s. perianthium*.

§. 391.

2719. Blomhülle, *perigonium*, kallar man kalken, när man ei kan bestämma säkert om det är kalk eller kröna, i den händelsen, när en af dem felar.

§. 392.

I anseende till varaktigheten är den:

2720. Qvarfittande, *persistens*, när den qvarblifver ända till frukten, och först med den bortfaller.

2721. Affallande, *deciduus*, när han affaller med blomkronan.

2722. Ovaraktig, *caducus*, när han redan affaller vid blommans utvecklig.

§. 393.

I anseende till delningen är kalken:

2723. Två-, mångbladig, *di-*, *polyphyllus*, när han består utaf två eller flera åtskilda i krets stående småblad.

2724. Enbladig, *monophyllus*, som blott består utaf ett ofta deladt blad.

2725. Blomfoderblad, *phyllum*, *foliotum*, ett småblad hos en flerbladig (2723.) kalk.

2726. Blomfoderflikar, blomflik, *lacinia*, de enskilde afdelningar på de djupt delade enbladiga blomfodren.

2727. Blomfodertänder, *dentes*, de enskilde afdelningar af det blott i brådden inskurna enbladiga blomfodret.

§. 394.

I anseende till skapnaden:

2728. Jemnstor, *æqualis*, hvarest småbladen eller sikarne äro lik-store.

2729. Olikstor, *inæqualis*, hvarest blad eller sikar äro af olika storlek.

2730. Regelbunden, *regularis*, når blomfodret midt i tu gennemskuret genom en råt plad kan delas i två lika hälfter,

2731. Oregelbunden [olikformig], *irregularis*, når detta ej är händelsen.

2732. Tvååppad, *labiatus*, når blomfoderflikarna äro så vända åt två motsatta sidor, att de begge dem sönrande vinklarna äro vida större, än de öfriga. När alla vinklarna äro fullkomligt (eller nästan) like, så är blomfodret icke tvååppadt.

2733. Med sporre, besporrad, *calcaratus*, når ett eller flera utkott vid basen af blomfodret äro der förlängda.

2734. Fjun, *pappus*, en kalk för frukten, hvilkens många små flikar äro förvandlade till borst eller hår, efter hvars skapnad eller spådhed man kallar det:

2735. Agnartadt fjun, *pappus paleaceus*, når småflikarna af fjunet likna agnar.

2736. Ullfjun, *pappus lanaris*, hvilkens flikar bilda mjuka krufade hår.

2737. Bestjelkadt fjun, *pappus stipitatus*, som står på en stielk.

2738. Dubbel kalk, *calyx duplicatus*, når på samma blomma, utan på den ene ännu en annan kalk finnes, som vanligen omgifver basen af den andra.

§. 395.

I anseende till riktningen är kalken [blomfodret:]

2739. Rätt-stående, rak, *rectus*, som är infogad i medelpunkten af sin bas på blomskafvet.

2740. Snedt-frående, *obliquus*, hvars in-
fogning ligger utom des medelpunkt.

§. 396.

I anseende till storleken:

2741. Kantlik, kantad, *marginatus*, när
klken är så kort, att den omgifver blomman eller
frukten blott låsom en liten kant.

2742. Kort, *brevis*, allra högst hälften så
lång som blomman.

2743. Liklång, *aqualis*, så lång, som blom-
man.

2744. Lång, *longus*, längre än blomkronan.

2745. Ganska lång, *longissimus*, två-, tre-
gångar längre än blomkronan.

2746. Hel, *totalis*, som går omkring hela
blomman.

2747. Halfverad, *dimidiatus*, som blott om-
gifver halfva blomman; men den andra hälften be-
täckes icke.

§. 397.

Till förhållandet mot andra delen:

2748. Öfvergående, *transiens*, hvars öfver-
hud fortsätter i blomskäftets öfverhud.

2749. Kringskuren, *circumscissus*, som man
ganska lätt kan losa från blomskäftet, emedan des
öfverhud icke öfvergår i blomskäftets.

2750. Inunder-sittande, hypogynisk
kalk, *inferus*, *hypogynus*, som är inlagad i blom-
skäftet.

2751. Omkring-, halftofvan-sittan-
de, perigynisk, *subsuperus*, *perigynus*, med
fruktämnet åtskild utvecklade.

2752. Uppöfver-sittande, *epigyris*, *saperus*, *epigyms*, den sitter ofvanpå fruktämnet.

2753. Vida-skild, *remotus*, när fruktåaren är skjelik, och kalken sitter under fruktåaren, alltså skild från fruktämnet.

§. 398.

I anseende till likheten medväxtens andra delar:

2754. Bladförfedd, *foliatus*, sammanfatt af verkliga blad.

2755. Bladrik, löfrik, *frondosus*, skjuter sådana blad.

2756. Bladlik, *foliaris*, öfverensstämmar med bladen i nerfdelningen och i sitt beståndsämne.

2757. Vinglik, *alaris*, öfverensstämmar med bladyngarna.

2758. Bladskärmlik, *stipularis*, öfverensstämmar med stiplerne.

Tredje Kapitlet.

Blomkronan, *corolla*.

§. 399.

I anseende till dels varaktighet är hon:

2759. Qvarfittande, *persistens*, när den kvarblifver ända till fruktens mognad.

2760. Affallande, *decidua*, när den affaller före fruktens mognad.

2761. Ovaraktig, *caduca*, när den straxt efter blommans utveckling affaller.

2762. Halfqvarfittande, *semipersistens*, hvars undre del är qvarfittande och med frukten sammanväxer.

I anseende till delningen är blomkronan:

2763. Två-, mångbladig blomkrona, *corolla di-, polypetala*, när den består utaf två, många i krets stående delar.

2764. Kronblad, *petalum*, en enda del af den en-, två- eller mångbladig blomkrona (2763).

2765. Klo, *unguis*, infogningsdelen af kronbladet.

2766. Skifva, *lamina*, den breda öfverdelen af kronbladet.

2767. Kloöst kronblad, *petalum exunguiculatum*, hvarest klon (2765) nästan alldeles icke står att urskilja, d. å. ej framträder ut kronbladets omkrets.

2768. Lång-kloigt kronblad, *petalum unguiculatum*, hvarest klon (2765.) är lörlång.

2769. Besvanfadt kronblad, *petalum caudatum*, som vid sin bas har ett utskott.

2770. Hjelmlikt kronblad, *petalum galeatum*, ett öfre framtill rundt och hög-hvälf, under urhålkadt kronblad, af en hjelmis skärpnad, som beräcker blommas öfriga delar.

2771. Enbladig blomkrona, *corolla monopetala*, när den består utaf en enda, klockelarna rundtomkring omgifvande del.

2772. Pip, *tubus*, underdelen af en enbladig blomkrona.

2773. Bräm, *limbus*, öfverdelen eller öfverbrådden af en enbladig blomkrona.

2774. Svalg, pipöppning, *faux*, mellandelen mellan pipen (2772.) och brämet (2773).

2775. Ensam-, ett-bladig blomkrona, *corolla unipetala*, när på en blomma blott ett enda

kronblad är på en sida med sin klo infogadt, så att köndelarne deraf ej omgifvas.

2776. Hopväxt blomkrona, *corolla ca-
tapetala*, en mångbladig blomkrona, hvilkens sär-
skildta kronblad äro alla vid basen med deras hud
fins emellan tillhopa växta: (*Malva*).

§. 401.

I anseende till skapnaden:

2777. Tungflikig, tunglik, fvenslik, *ligulata*, hvars grunddel är piplik, och det långa och smala brämet blott på en sida utdraget.

2778. Tve-läppad, *bilabiata*, se tveläppad
kalk (2732).

2779. Underläpp [-lip, lip], skågg, *la-
bium inferius*, äfven kallad *labellum*, och *barba*.

2780. Hjelm, *galea*, när öfverläppen på en
tveläppad blomkrona är hvälfvd ofvanpå, under ur-
hålkad, och i omkretsen rundaktig.

Ann. Hos några botaniska föfattare kallas öfverläppen
alltid hjelm, *galea*. [Underläppen kan kallas lip
eller underlip].

2781. Enläppad, *unilabiata*, kallar man en
tveläppad blomkrona, då den ena läppen är så af-
kortad, att den nästan alldeles icke når fram öf-
ver pipöppningen.

2782. Gapande, *ringens*, en tveläppad
blomkrona, hvars svalg står öppet.

2783. Maskerad, *personata*, en tveläppad
blomkrona, hvilkens svalg är igenslutet medelst en
hvälfvd upphöjning.

2784. Gom, *palatum*, den hvälfda delen, som
tillsluter en maskerad blommas (2783) svalg.

2785. Fjäril-lik (-artad) blomkrona, *papilionacea*, kallas en en- eller flerbladig blomkrona, hvarå ett kölförmigt blad (hos den enbladiga blomkronan: liken) underifrån omsluter ståndrarna, och som har vid sidorna två blad [flikar] ett på hvarje sida, och öfvan till ett (ganska) stort utbreddt blad (flik), hvilken der betäcker blomman.

2786. Kål, *carina*, kallas det nedersta kölförmiga kronbladet hos fjäril-lik blommar (2785.).

2787. Vingar, *alæ*, de begge sidobladen af den fjärillika blomman.

2788. Segel, *vexillum*, det öfra stora bladet af den fjäril-lik blomman.

2789. Liljelik (-artad) blomkrona, *corolla liliacea*, en flerbladig blomkrona, som går ihop vid basen och vidgar sig småningom uppåt.

2790. Törnroslik (-artad) blomkrona, *corolla rosacea*, en flerbladig, åt alla sidor jämneligen platt utbredd blomkrona, hvarest kronbladen äro nästan klolösa (2767.).

2791. Korslik blomkrona, *corolla cruciata*, en fyrbladig blomkrona, hvars kronblad hafva en lång och smal klo och äro gent mot hvarandra stående.

2792. Hopvriden, vriden blomkrona, *corolla contorta*, kallas en enbladig blomkrona, hvarest bråmets flikar äro likförmigt snedt riktade åt samma sida i samma plan.

§. 402.

I anseende till bihang på öfverbrynen är blomkronan:

2793. Krönt, *coronata*. när i svaltget af den enbladiga kronan den inra huden bildar en utskjutande fäll af särskild skapnad.

2794. Hvalf, *fornix*, kallar man denna framskjutande fäll af inväggen hos en krönt blomma (2793.), när denne fäll ofvantill är konvex, inunder konkaf.

2795. Hvalf-förseddt svalg, *faux fornicata*, som äger ett sådant hvalf (2794.) och är stundom derigenom helt och hållet igensluret.

oronula 2796. Småkrona, *corollula*, en liknande fortsättning af inväggen (2793.) mellan klon och skifvan af kronbladet hos en flerbladig blomkrona.

2797. Befjällad blomkrona, fjälllikt kronblad, *corolla squamulata*, *petalum squamulatum*, när kronan eller kronbladet är på sin underdel försedd med ett eller flera fjäll.

§. 403.

Till förhållandet mot andra delar kallas blomkronan:

2798. Underfittande blomkrona, *corolla infera*, när den är omedelbarligen förenad med blomskafret eller blomstålet.

2799. Sammanväxt blomkrona, *corolla connata*, som sammanhängar med fruktämnet eller fruktåren.

2800. Öfverfittande, öfverstålld blomkrona, *corolla supera*, som sitter ofvanpå fruktämnet.

2801. Blomfoder-krona, *calycina*, som sitter på blomfodret.

2802. Öfvergående, *transiens*, som ome-

delbarligen förfätter i den henne understödjande delen.

2803. Söndrad, *discreta*, som ej förfätter i den henne understödjande delen.

2804. Kringkuren, *circumscissa*, som lätt söndrar sig, så att grund-delen kvarblifver: (*Canna*).

§. 404.

Till förhållandet mellan flera blomkronor på samma växt mot hvarandra.

2805. Strålförsedd blomning, *inflorescentia radiata*, när kronbladen på den yttre blomkronan af ett blomningsfått eller de förlängde yttre kanterne deraf utskjuta rundt omkring.

2806. Allmän eller gemensam blomkrona, *corolla universalis s. communis*, kallas blomkronan, som inbegriper en blomfamling (2456.).

2807. Blomnings-krona, *corollula*, blomkronan af den enskilda blomman i en blomfamling.

2808. Half-blomstrig blomfamling, *anthodium semiflosculosum*, när alla blomningskronorna på en blomfamling äro tungflikiga.

2809. Strålig blomfamling, *anthodium radiatum*, när blomnings-kronorna (2807.) blott i midten af blomfamlingen äro pipiga, men de vid kanten rundt omkring stående äro tungflikiga (2777.).

2810. Disk, *discus*, midten af den stråliga blomfamlingen, i hvilken pipiga blommor stå.

2811. Stråle, *radius*, kranfen utaf tungflikiga blomnings-kronor, som i den stråliga blomfamlingen omgifva disken [2810].

2812. Disk-formig blomfamling, *antho-*

dium, när alla blomnings-kronorna äro pipiga [örlik].

2813. Blottad blomfamling, *anthodium denudatum*, när de yttre blommorna hafva inga kronblad.

2814. Hopfamlade blomnings-kronor, *corollulæ adgregatæ*, kallas blomfamlingens kronor, när de utan egna blomfoder äro anvuxna å blomfåflet.

2815. Afföndrade blomnings-kronor, *corollulæ segregatæ*, kallas blomfamlingens kronor när hvar och en deraf är förfedd med ett eget blomfoder.

Fjerde Kapitlet.

Ståndare, *stamina*.

§. 405.

I anseende till antalet af ståndare är växten:

2816. En-, mångmåning, *planta mon-, polyandra*, när den har en-, många ståndare.

§. 406.

Till förhållandet af ståndarnas längd sinsemellan på samma blomma:

2817. Två-, femväldig växt, *planta di-penta-dynama*, när två-, fem-ståndare äro längre än de öfriga. [Didynamif].

§. 407.

I anseende till ståndarnas sammanväxning med hvarandra.

2818. Enbrödrad-växt, *planta monadelphia*, när alle ståndarne i en blomma äro med nedra delarna sammanväxta i hvarandra till en gemensam kropp. [Monadelphist].

2819. Tvåbrödrad-växt, *planta diadelphia*, när ståndarne i en blomma äro sammanväxte vid basen uti två från hvarandra särskilda kroppar. Linné kallar sådana egentligen diadelphister, som hafva tie ståndare, hvaraf nie äro sammanväxte med hvarandra; men den tionde är fri. [Diadelphist].

2820. Mångbrödrad-växt, *planta polyadelphia*, hvarest ståndarne i blomman äro sammanväxte i tre eller flera särskildta knippen. [Polyadelphist].

§. 408.

Till förhållandet mot andra delar af blomman äro ståndarne, *flamina*:

2821. Utdragne, *exserta*, när de utsljuta utom blomkronan.

2822. Inneflutne, *inclusa*, när de ligga förborgade inom blomkronan.

Växterne kallas:

2823. Fåst-männingar, *plantæ thalamostemones*, när ståndarne i en blomma äro infogade i det gemensamma blomfåttet.

2824. Kron-männingar, *plantæ petalostemones*, när ståndarne äro infogade på blomkronan.

2825. Kalk-männingar, *plantæ calycostemones*, när ståndarne äro infogade i blomfodret.

2826. Tjogmänning, *planta icosaandra*, kallar Linné en sådan växt, hvarest vid påfs tjuge eller flere ståndare äro fastade på blomfodret.

2827. Honhannig Växt, *planta gynandra*, när ståndrarne sitta på pistillen. [Gynandrisf].

Ann. Jusseu kallar ståndrarne, som sitta på blomfästet (2853.) hypogyniska ståndare, *st. hypogyna*, dem som sitta på kalken (2855.) och på blomkronan (2854.), kringstående, perigyniska, *st. perigyna* — och dem på pistillen (2857.) eller på fruktämnet stående epigyniska ståndare, *st. epigyna*.

§ 409.

Knapparna, *anthera*, bestå vanligen utaf:

2828. Små-rum, *loculi*, två sållan fyra små pungar, som innebålla ståndjålet.

Desa smårum äro:

2829. Intillfatta, *appositi*, når de till hela deras längd fluta tätt till hvarandra.

2830. Motfatte, *oppositi*, når de blott med spetsarna röra hvarandra.

§ 410.

Knappen heter efter sin förening med strången:

2831. Påsittande, *sessilis*, når strången selar och han är omedelbarligen anväxt vid blomfästet, blomfodret, blomkronan o. s. v.

2832. Versatil, *versatilis*, når han ligger tvärs på strången, så att han hvilar med en punkt af sin midt på dennes spets.

2833. Påliggande, öfverliggande, *incumbens*, når den bildar med strången en rät vinkel.

2834. Snedtstående, *obliqua*, når den dermed gör en spetsig vinkel.

2835. Upprättstående, *erecta*, når strångens axel, utdragen, faller genom des spets.

§ 411.

Till förhållandet mellan knapparna af flera ståndare hos en blomma kallas växten:

2836. Syngenesiskt, *plantasyngenes*, när knapparne på alla ståndarna af en blommas äro sammanväxta i ett pistillen omgifvande rör, som invändigt öppnar sig i en långd spricka, för att utsläppa frömjölet.

§. 412

Frömjölet, *pollen*, kallas

2837. Bestjeldad, *stipitatus*, när det är fästadt på en egen småstjeld. Ofta är det då helt naket, ofta inluter i småpungar.

Femte Kapitlet.

Pistillen, *pistillum* fruktbäraren, *carpophoron*, blomfåttet, *receptaculum*.

§. 413.

I anseende till antalet af pistiller kallas växten

2838. En-, mångqvinnad växt, *planta mono-*, *polygyna*.

§. 414.

Märke, *stigma*, är:

2839. Påsittande; *sessile*, när stiftet felar, och märket omedelbarligen sitter på fruktämnet.

2840. Kronblad artad, *petaloidium*, när det har struktur af ett kronblad.

§. 415.

Fruktbäraren, *carpophoron*, kallas

2841. Blomskafelik, *pedicelliforme*, när han har skapnad af ett blomskäfr.

2842. Bestjeldad, *stipitatum*, när han bildar ett flags stjeld.

2843. Bågare-formig, *cupuliforme*, när
 han i skapnad af en omvänd kägla omgifver frukt-
 ämnet.

Ann. Flera så kallade honungs-hus hos gräsen äro
 fruktbårarens fjäll.

§. 416.

Blomfåstet *receptaculum*, är:

2844. Gemensamt, *commune*, när det bär
 flera blommor.

2845. Eget, *proprium*, när det blott tjenar
 en enda blomma till anläggning.

Sjette Kapitlet.

Blomman i allmänhet, *flos*.

§. 417.

Blomman, *flos*, kallas

2846. Komplet, *completus*, när den är för-
 sedd med blomfoder, blomkrona och begge könens
 köndelar.

2847. Öfver-komplet, *supra-completus*,
 när utom delarne af en fullständig blomma (2846)
 ännu andre eller de i §. 360. anförda delar deri finnas.

2848. Inkomplet, *incompletus*, när blom-
 kalken felar, men kronan och köndelarne finnas.

2849. Utan blomkrona, *apetalus*, som
 saknar blomkrona.

2850. Naken, *nudus*, hvarest både kalken
 och blomkronan fattas.

2851. Hanblomma, *masculus*, hos hvilken pistillen felar.

2852. Honblomma, *femineus*, hos hvilken ståndarne fela.

2853. Hermafrodit, *hermaphroditus*, hos hvilken pistill och ståndare finnas.

2854. Könlös oägta, *neuter s. spurius*; hvarest begge köndelarne fela, men desutom en andra blomkronor fullkomligt liknande kröna finnes.

2855. Slågternas ägte åtskilnad, *planta declina vera*, är, hvarest hanblommorna till sin byggnad äro fullkomligt åtskilda ifrån honblomman.

2856. Oägte åtskilnad, *planta declina spuria*, när han- och honblommor hafva en lika byggnad.

2857. Tvåbyggare-art, *species dioica*, är en växt-art, som hos några individer bär han- hos andra honblommor; men alldrig begge till- lika hos samma individ.

2858. Sambyggare-art, *species monoica*, hvarest hvarje individ af arten tillika bär han- och honblommor.

2859. Bestämd-sambyggare, *distincte monoica*, är växten, när han- och honblommor af sambyggare-arten (2858.) stå på bestämda ställen.

2860. Obestämd-sambyggare, *indistincte monoica*, när han- och honblommor af sambyggare- växten ej finnas hos alla individer på samma ställe.

2861. Sam- och tvåbyggare-växt, *planta polygama*, en sådan, hvarest i en art förekomma hermafroditer med han- eller honblommor, eller med begge tillika. [Polygamif].

2862. Polygamisk sambyggare-växt,

planta polygama monoita, när på alla individer af samma art bland hermafroditer han eller honblommor äro blandade.

2863. Polygamisk tvåbyggare-växt, *planta polygama dioita*, hvarest hermafroditer stå på en växt af samma art, på en annan antingen blott han eller honblommor, eller ock begge. Sändom äro tillhopa med hermafroditer ännu han- eller honblommor blandade.

2864. Polygamisk trebyggare växt, *planta polygama trioita*, en som har blott hermafroditer, en annan blott hanblommor, en annan blott honblommor; eller att en växt är sambyggare, en annan hanblomma, och en tredje honblomma.

2865. Oågta polygami, *polygamia spuria*, när könlösa blommor (2854.) äro blandade med hermafroditer.

§. 418.

Hos blomfamlingen, *anthodium*, är:

2866. Öfverflödig polygami, *polygamia superflua*, när småblommorna i disken (2810.) äro frukibara hermafroditer, men de af stälén (2811.) frukibara honblommor.

2867. Nödvändig polygami, *polygamia necessaria*, när småblommorna i disken äro ofrukibara hermafroditer, men de uti stälkanten frukibara honblommor.

2868. Jemlik polygami, *polygamia æqualis*, när alla småblommorna äro hermafroditer.

2869. Fåfång polygami, *polygamia frustranea*, när disken har hermafroditer och stälkanten könlösa.

§. 419.

2870. Småblomster, *flosculus*, kallas de en-

skilda blommor; som hjälpa till, att bilda blomsamlingen (2456).

2871. Gräsblomma, gräs-ax, *spicula*, *locusta*, kallas blomman hos gräsen blomskålet må för öfrigs innehålla en eller på en gemensam stjälk flera blommor.

XXVIII. Afdelningen.

FRUKTEN, *fructus*.

Första Kapitlet.

Frukten sjelf, *fructus*.

§. 420.

2872. Frukthömmen, (fröhus, hos några), *pericarpium*, en del af frukten, som frånskiljer frön och på visst afstånd derifrån beräcker dem, samt hvaraf en del utgör pistillen.

§. 421.

Frukten är:

2873. Enkel, *simplex*, när den består blott af ett frukthömmen (2872.)

2874. Delbar, *partibilis*, när den lätt låter dela sig i flera frukthömmen.

2875. Sammansatt, *compositus*, när den består utaf flera frukthömmen, men som ej äro försedda med pistiller.

2876. Mångfalldig, *multiplex*, som består utaf flera med En pistill försedda frukthömmen.

Till pistillens förenig med fruktämnet kallas frukten, *fructus*:

2877. Naken [bar], *nudus*, naket frö, *semen nudum*, när pistillen är anväxt vid den fröet tätt omslutande betäckningen.

2878. Betäckt frukt, frö, *fr. tectus*, *semen tectum*, det förra motsatt.

2879. Enkel, *simplex*, en betäckt frukt (2878), hvars pistill med frösfästet ej sammanhänger eller deri öfvergår, utan är omedelbarligen förenad med fröet.

2880. Sårplöjd, *exaratus*, när pistillen äfven sammanhänger med blommfästet.

2881. Sammanparade frukter, *fructus conjugati*, kallas sådana sårplöjde frukter, hvarest pistillen (eller pistillerna om flera gifvas) löper ned till blomfästet, längs efter emellan flera tätt vid hvarandra stående fruktgömmen: (*Stellateæ*; *Umbelliferaæ*).

2882. Hoplödde frukter, *fructus conferruminati*, hvarest pistillen öfvergår till blomfästet genom de i fruktämnets midt till frösfäste tjänande fröstoder.

2883. I-krans stående [kranslikt. stående] frukter, *fructus verticillati*, när pistillen står på blomfästet, de rundt omkring stående fruktgömmen äro aflågsna från pistillen, och sins emellan antingen aflågsna från hvarandra: (*Verticillatæ*); eller tätt vid hvarandra liggande: (*Malvaceæ*).

2884. Skid- eller Skif-frukt, *fructus filiquosus*, en sådan, hvarpå pistillen i trådlika delar nedlöper mellan bräddarna af skifvorna (457) hos ett af skifvor bestående fruktgömmen.

2885. Våggfrukt, *fr. parietalis*, når pistillen fortsätter på den yttre beklädnings af fruktgömmet och icke på frösloden: (*Papaver*).

2886. Baljlik, skal-frukt, *fr. leguminosus*, når den vid sidorna af fruktgömmet varande förtäningen af pistillen öfvergår till blomfästet.

§. 423.

I anseende till substansen (beståndsdelarna) har man gifvit fruktgömmet särskilda benämningar, men hvarvid man tillika har sett på andra egenskaper. I synnerhet har Gärtner *) antagit desla bestämningar.

2887. Kapsel, *capsula*, kallar han ett torrt, hinnaktigt, läderlikt eller träaktigt antingen skif-löst eller flerskifvigt fruktgömmet.

2888. Nöt, *nux*, ett hårdt fruktgömmet, som antingen alldeles icke uppspringer eller aldrig mer än i två skifvor.

2889. Kärna [frö-knöl], *coccum*, ett utaf torra elastiska kamrar sammansatt fruktgömmet.

2890. Bär, *bacca*, hvarje mjukt sig icke öppnande och mer än ett frö innehållande fruktgömmet.

2891. Stenfrukt, *drupa*, ett fruktgömmet, som består af en aldrig uppspringande, men ofta köttaktigt eller trådig bark och af ett enda vid denna bark hårdt fastsittande nötskal.

2892. [Vingfrukt, *samara*, är ett hinnaktigt, hoptryckt, en- eller tvårummigt, skifflöst på sidorna bevingadt eller i toppen tunglikt utdraget fruktgömmet].

*) I dess förträffliga verk: *De fructibus et seminibus plantarum*.

Ann. Denna kedja kunde ännu förlängas; men flera af dessa konstord förekomma ännu nedanföte, och många äro alltför obestämda eller äfven mindre nyttiga än, att man dermed bör föröka listan af sammanfatta konstord. I Borch hausens Botanisch. Wörterbuch finner man ganska fullständigt alla af Gärtner, Medicus o. a. i karpologin införda konstord. Knappt i någon del af Botaniken afvika de begrepp, som hvar och en vill förena med uttrycken, så mycket från hvarandra, som uti det svåra och viktiga Kapitlet om frukterna. Jag (Illig.) har här såsom öfverallt i växtterminologin hufvudsakligen följt Pr. Link.

Gärtner åskiljer hos frukten fyra särskilda perioder eller tillstånd:

2893. Barndomstillståndet, *status infantia*, då man ej kan urskilja fruktämnets inre väf.

2894. Det tillväxande tillståndet, *status pubertatis*, då fruktämnets inre textur kan tydeligen urskiljas och när den är skicklig till befruktning.

2895. Bördighets, eller grossifikations tillståndet, *status graviditatis s. grossificationis*, när den efter fulländad befrödning tillväxer. Och

2896. Mognadens tillstånd, *status maturitatis*, när frukten har genomgått åskilliga förändringar: istån ett köttaktigt och sftigt tillstånd aningen till ett sftlöst hårdt, läderlikt eller till ett blandadt, eller till ett mjukt bärlikt tillstånd. Ofta förfvinna smårummen och ganska många frukter uppspringa slutligen (*dehiscens t*), för att släppa ut fröna

§. 425.

Till uppspringandet, *dehiscencia*, eller det frivilliga, vanligen regelbundna öppnandet till fröets utlemnande, är fruktgömmet:

2897. Ett-, månghåligt, *mono-*, *polyforum*, när det utsläpper frön ur ett eller flera hål vid spetsen, eller på sidorna, eller vid basen.

2898. Tandlikt uppspringande, *dentibus dehiscens*, när det upprill uppspringer i en på längden, dock ej till midten af frukten gående klyfva.

2899. Halft-uppspringande, *semi-dehiscens*, när denna långd-klyfva (2898.) når midten af frukten.

2900. Kringfkuren, *circumscissum*, när det uppspringer på tväran, i det springan går omkring tvärs öfver fruktgömmet, och delar det i en öfver- och en under-hälft, eller de artikulerade frukterna i deras artiklar.

2901. Fröhus, Samenbälge *), *cocca*, är sådana sammanparade fruktgömmen (2881), hvarest hvart och ett böjer sig tillbaka från stiftet och då uppspringer på insidan.

2902. Småhus (Samenbalg), *cocculus*, kallas hvart enskildt af dessa fruktgömmen (2901).

*) Jag har betjent mig af uttrycket fröhus (Öf.), samenbälge (Illiger), för detta slags fruktgömmen, då benämningen med hufvud (Köpfig), hvilken H. Jacquinin sin Anleitung z. Pflanzenkenntniss (Wien b. Wappler 1785. S. 129. n. 8) brukat, *cocca* nämligen i stället för *Capsula*. synes vara allt för oegentlig (Illig). Kapseln är lämplig för det förra (2887) i vårt språk; då fröhus, som derigenom är ledigt (ty mot *pericarpium* svarar fruktgömmen); synes mig kunna här användas. Annars kunde man kalla detta (2901) slags fruktgömmen Fröknöl (2902.).

§. 426.

I anseende till delningen är fruktgömmet:

2903. Helt, *integrum*, när det har ingen ur-
skärning.

2904. Inskuret, *incisum*, när det är deladt
vid spetsen.

2905. Lobflikigt, *lobatum*, när det vid pe-
riferin är urskuret, men invid pistillen sammanhån-
gande: (*Cardiospermum Halicacabum*).

2906. Urbugtadt, *sinuatum*, när det blott
på en sida är urskuret eller urbugtadt: *Hippocre-
pis*.

§. 427.

I anseende till sammanfattningen och inra hå-
ligheten:

2907. Två-, mångskifvigt, *bi- multivalve*, när
det är sammanfatt utaf två eller flera utaf synbara
genom en söm med hvarandra förenade skifvor.
Jemnför N:o 456. till 460.

2908. Skifflöst, *evalve*, som ej är så be-
skaffadt (2907).

2909. Rummförsedd, *loculatum*, den inre
håligheten af fruktgömmet är genom merendels hin-
aktiga på längden gående skiljeväggar delad i kam-
rar eller rum. Se 252. till 257 och 266.

2910. Ett-, mångrummigt, *uni-, multilo-
culare*, efter rummens antal (2909).

2911. Kapsel, *capsula* (Link), hvarje
rummförsedd fruktgömmet, som icke kan räknas till
skif-frukten (2884.) eller till skalfrukten: (2886).

2912. Enrummig kapsel, *capsula unilocu-*

laris, igenkänner man deraf, när fröet är fästadt på sidorna; men ej vid spetsen eller basen.

2913. Rummlöst fruktgömmе, *pericarpium eloculare*, ett fädat, hvarest fröet är fästadt vid spetsen eller vid basen och nästan uppfyller fruktgömmets hålighet.

2914. Nöt, *nux* (Link), ett hårdt rummlöst fruktgömmе. [Se S. 423. N:o 2888].

2915. Mjuknöt, *nucula* (Link), ett mjukt rummlöst fruktgömmе.

2916. Bärlik kapsel eller nöt, bärlik fruktgömmе, *capsula baccata, nux baccata* (Link), när ämnet är ganska mjukt.

Ann. Si önskar Prof. Link dessa uttryck: *drupa, granatum, bacca*, o. dl. landsförviste och att det hellre angifves såsom kapselns eller nötens egenskap, t. e. *Capsula drupacea, nux drupacea* o. dl.

2917. Två-, mångknölig kapsel, *capsula di-, polycocca*, efter kapselns (2912) antal.

2918. Nötskal, *putamen*, säger man, då de sammanväxta rummen blifvit benhårda eller ett benhårdt rumm är kvar. Man åtskiljer dem från egna fröbetäckningar antingen genom skifvor eller genom skiljeväggar el. derigenom, att de hafva en kanal, som navelstrången betäcker.

2919. Kärnhus, *pyrenæ*, kallas fädana tillhårdnade rumm (2918), som stå åtskilda på afstånd från hvarandra. Ofta äro de svåra, att fäskänna från fröskalet; men man finner dem blott vid fruktens kört fasthängande och ej på fröfästet (2942.) fästade, eller vid navelstrången; desutom äro de ofärgade, hvilket ej plågar åga rum hos skalen. När det af dem omgifna enkla fröet är bekläddt med

ett tydligt vid näsvelfrängen fastsittande skal, eller om de innehålla flera frön, känner man dem lätt.

2920. Två-, mångkamradt fruktgömmme, *pericarpium bi-, multifseptatum*, när den inre håligheten långsefter är delt genom tvårväggar i två, många kamrar, *septata*. Se N:o 259 till 265.

Ann. Hit hörer Willdenow's artikelhölfa [W:ns ledskifva,] *lomentum*.

2921. Lock, *operculum*, kallas den öfre, innga frön innehållande delen af fruktgömmet, hvilken lätt låter skilja sig från den undra delen.

2922. Äpple [kärnfrukt; Lilj-], *pomum*, kallar man ett fruktgömmme, som har ett inre läderlikt, fröet omgifvande lager [hylle Sz] och omkring detta ett köttaktigt lager.

2923. Uppblåst fruktgömmme, *pericarpium emphysematofum*, ett fädant utaf ett yttre och ett inra lager bestående fruktgömmme, hvarest det yttre lagret är skildt från det inra genom ett vidsträckt tomt rum.

2923. a. [Frukt hölfa, *folliculus*, den är torr, oartikulerad, långsefter på ena sidan sig öppnande och ofta af luft utspänd].

Ann. *Folliculus* är knappt någonfin af luft utspänd, fast den synes stinn af frömängden t. e. *Asclepias*; Sz.

§. 428.

Rummen, *loculamenta*, hos ett rummförfeddt fruktgömmme (2909.) kallas

2924. Gapande, *hiantia*, när des skiljeväggar äro på midten urskurne.

2925. Sidorum, *parietalia*, när de stå vida skilda från fruktens axel och finnas blott på sidorna.

2926. Hoptryckta, *compressa*, när de äro fyllda med frö.

2927. Uppblåsta, *inflata*, när ett tomt rum finnes emellan fröet och mellanväggarna.

2928. Uppstoppade, *farcta*, när de äro uppfyllda med ett köttaktigt ämne, uti hvilket fröna äro inblandade.

2929. Tomma, *vacua*, utan frö.

§. 429.

Långdväggarne, *dissepimenta*, uti det rumm- försedda fruktgömmet äro:

2930. Kopulerade l., *d. copulativa*, när de äro äfven så litet losade från fruktaxeln som från sidorna (Gärtner).

2931. Central-långdvägg, *d. centralia*, som sammanhånga med fruktaxeln och, när frukten är mogen, lossas från fruktens sidor.

2932. Beståndige central-långdvägg- gar, *dissepimenta centralia stabilia*, som äfven vid en fullkomlig mognad blifva stående vid axeln.

2933. Ovaraktige central-långdvägg- gar, *d. centralia caduca*, som vid fullkomlig mognad affalla och förvinna.

2934. Sido-långdvägg, *d. parietalia*, som skiljas från axeln och sammanhånga med väggarna och sidorna på den mogna frukten.

2935. Ventral-långdvägg, *d. ventralia (opposita)*, som sitta på insidan (buken) af skifvorna (458).

2936. Kant-långdvägg, *d. marginalia*, som äro vid kanten af skifvorna anslutade.

2937. Mellanskifvige, *intervalvia*, som

åro anslåde vid en annan, mellan skifvorna, i deras fömmar befätlig del.

2938. Komplette, *completa*, som åro alldeles slutne och bilda rumm, hvilka ej stå i någon gemenskap sins-emellan.

2939. Inkomplette, *imcompleta*, hvilka ej fullkomligt nå till den midt emot deras intogningspunkt stående delen af frukten, så att rummhåligheterna derigenom komma i förening med hvarandra.

2940. Parallele, *parallela*, när deras bredd är lika med fruktens största bredd.

2941. Tvårfstående, *contraria*, när de nå från en vägg af frukten till den motstående, men deras bredd är betydligt mindre, än fruktens största bredd.

§. 430.

2942. Fröfåste, *sporophoron, receptaculum feminum*, är ofta en från andra åtskild, åminstone såsom en ribba tydligt söndrad, del af fruktgömmet, hvarvid frön åro fästade.

2943. Stod, fröfåstod, *columella, sporophoron centrale*, det i fröhusets axel nedlöpande fröfåstet (2942.)

2944. Sidofröfåste, *sporophoron parietale*, när det ligger på skifvornas insida.

2945. Långdväggs-fröfåste, *sporophoron dissepimentale*, när det nedlöper på långdväggen.

2946. Sömm-fröfåste, *sporophoron intervalve*, när det ligger mellan skifvorna.

2947. Fröstjelkar, *pedicelluli*, åro små grenar af fröfåstet, hvilka bära fröna.

§. 431.

I anseende till öfverbrynen och anfästningen är fruktgömmet:

2948. Besvanfadt, *caudatum*, när en förlängd del, svansen, *cauda*, midt ofvantill framskjuter (ur hjåsfan).

2949. Besnabladt, *rostratum*, när den forna pistillen esterlemnar på hjåsfan (öfra delen) ett styft utskott, snabeln, *rostrum*.

2950. Bevingadt, *alatum*, när en bladlik utvidgning, fruktvingen, *pterygium* (*ala* hos de flesta Botaniska författare), är infogad i den öfra midten, antingen på ryggen eller på sidorna af frukten (2891, a).

2951. Kambårande, *cristatum*, när fruktgömmet har en smalare, mindre böjlig och låderlik eller korkaktig tunn tillfatts: fruktammen, *crista*.

§. 432.

Till förhållandet mot andra delar är fruktgömmet eller frukten, *fructus*:

2952. En-, mångfröig, *mono-, polyspermus*, efter frönas antal, som deri innehållas.

2953. Naken, bar, *nudus*, kallas en frukt, som kan ses ånda till dess grund (*bas*), åtminstone på ena sidan.

2954. Betäckt, *tectus*, som till en del och det just inunder betäcket af blommans delar, men hvilke icke sammanväxa med frukten före mognaden.

2955. Inhöljd, *velatus*, når blommans delar, som betäcka frukten, ej äro sammanväxte med densamma, äfven ej fullkomligt betäcka den.

2956. Beklädd, *tunicatus*, när blommans delar, som betäcka frukten, med den äro sammanväxte eller helt och hållet bortgömma den. Hit hörde oågtta fruktgömmen, *pericarpia spuria*. Ofta betäcka äfven blomskårmarne frukten på detta sätt och då brukar man samma benämning.

Andra Kapitlet.

Fröet, *semen*.

§. 433.

2957. Frömos, *chorium*, den förste, utaf en svampaktig massa bestående, början till frökärnan.

2958. Frösaft, *liquor amnios*, är saften, i hvilken massan af frömostet till en del förvandlas efter bestukningen.

2959. Saftpåse, *sacculus colliquamenti*, är hinnan, som innesluter frösaften (2958.).

2960. Lifsåmne, *embryo*, är den förste början i fröet till den tillkommande växten.

§. 434.

Det mogna fröet består utaf:

2961. Skalet, *testa*, fröets yttre betäckning, som omgifver det från alla sidor, tät sutar derintill, men kan dock derifrån afvändras eller ämnestone genom dess särskilda byggnad urskiljas. Det består af en särskild substans, och är stundom betäckt med:

2962. Öfver huden, *pellicula (epidermis; Gärtner)*, som är hinnaktig och Fleming.

2963. Fröhinna, -hud, -fnas, *arillus*, är en, ej fällan närvarande, stundom köttaktig fröbeklädningsform som är fastväxt vid naveln, men för öfrigt skild från fröet: ofta af genlaga egen skapnad, hvilken mycket avviker från fröets och blott derigenom urskiljes från fruktömmet, att den finnes inom det samma på sjelfva fröet.

2964. Kompletta fröhinna, *arillus completus*, när den helt och hållet betäcker fröet.

2965. Inkomplett fröhinna, *arillus incompletus*, som blott till en del betäcker fröet.

2966. Fröårr, navelgrop, *umbilicus externus, hilum*, kallas skalets (2961.) öppning, hvarigenom de kåril uttränga, som löra näringen till fröet.

2967. Navelstrång, *funiculus umbilicatus*, det trådlika knippet af näringens verktyg, som ingå genom frö-året (2966.) i sjelfva fröet.

2968. Buk, *venter*, delen af fröet, hvarest navelgropen sitter.

2969. Rygg, *dorsum*, den buken (2968.) motsvarande sidan af fröet.

2970. Inhinna, *membrana interna*, hinnan, som inunder skalet tät omgirver fröet och ej derifrån kan söndras.

2971. Inre navel, *umbilicus internus*, hålet på inhinnan (2970.), genom hvilket navelstrången (2967.) går.

2972. Navellinie, *rhaphe*, den yttre upphöjda linien, som den mellan inhinnan och skalet löpande navelstrången gör.

2973. Blom-, grodd-, frö-hållare, *chalaza*, den salunda (2972.) på inhinnan liggande navelstrången.

Ann. Grodd eller fröhhällare torde här pasla bättre än blomhällare [der Hage], som icke godkännes af Prof. Svartz, eller kanske detta konförd skulle vid naturbeskrifningen kunnat anses som öfverflödigt; Öfv.

2974. Ägghvitan, *albumen*, eninre del hos fröet af särskildt ämne, som är skild från grodden; och som, när denne utväxer, försvinner. Den finnes icke alltid.

Ann. Kallas af Juss. *perispermum*, men som detta ord nyttjas i annan mening af andra, torde *albumen* böra bibehållas; Öfv.

2975. Intrafslad ägghvita, *albumen ruminatum*, så sammanblandad med inhinnan, att man alldeles icke kan särskilja den.

2976. Yttra, omgifvande ägghvita, *albumen externum s. vaginale*, när den omgifver grodden.

2977. Intra ägghvita, *albumen internum s. centrale*, när den omgifves af grodden.

2978. På sidan liggande ägghvita, *albumen laterale s. unilaterale s. oppositum*, när den ligger vid sidan af grodden.

2979. Äggegula, *vitellus*, en skiljaktigt bildad och med grodden hopväxt del, som försvinner, när grodden växer, och som felat i flera fröslag.

2980. Grodd, lifs-ämne, frö-öga, *embryo, corculum*, den tillkommande växten. Den består utaf:

2981. Hjertsjädern, uppstigaren, *plumula*, eller småknoppen; och

2982. Rostellen, nedstigaren, smårotten, *radicula, rostellum*, den tillkommande bålen; samt

2983. Småstammen, *scapus*, en del mellan hjertsjädern och rostellen, men som blott finnes hos visla groddar (embryones).

Ann. Prof. Svartz anmärker här, att *scapus* är illa användt; kanske man kunde i stället antaga *scapulus*. Öfv.

2984. Hjärtblad, *Cotyledones*, äro förenade med desä fröets delar och i dubbel eller flerfaldigt antal deruti befintlige kroppar, hvilke i början växa med grodden (2980.); men försvinna sedan.

§. 435.

Grodden (2980.) är:

2985. Ofullkomlig, *embryo imperfectus* (Gärtner), som består blott utaf hjärtfjädern (2981).

2986. Inkomplett, *e. incompletus*, som består blott af den fälsittande rostellen (2982).

2987. Komplet, *e. completus s. perfectus*, som består af den fria rostellen, kotyledonerna (2984.) och hjärtfjädern.

2988. Central-grodd, *e. centralis*, som uppfyller hela skalet.

2989. Excentrisk gr., *e. excentricus*, liggande i ägghvitan (2974.), men utom fröets axel.

2990. Vid omkretsen, *e. periphericus*, liggande utom ägghvitan och utom fröets axel.

§. 436.

Hjärtbladen (2984.), *cotyledones*, äro:

2991. Utvecklade, *evolutæ*, när de hafva utvecklats sig efter växtens groning.

2992. Outvecklade, *involutæ*, när hjärtbladen redan ligga i fröet och ännu icke grott.

2993. Växter med ett, två, många hjärtblad, *plantæ mono-, di-, polycotyledoneæ*, utan hjärtblad, *acotyledoneæ*, efter bristen eller antalet af utvecklade (2991.) hjärtblad.

2994. Frö med ett, två, många, utan hjärtblad, *semen mono-, di-, poly-, acotyledoneum*,

efter antalet af outvecklade hjertblad hos ett ännu icke utslaget frö.

Ann. Antalet af hjertblad är feårt, att bestämma. Hos de flesta frön och växter äro två hjertblad tillstädes. Efter Willdenow's anmärkning gifs ej en växt med ett hjertblad; andre påstå, att ingen växt gifs utan hjertblad; andre, att ingen har flera, än två; (111 g.). Luss., Siz, och Wahlenberg äga nog auktoritet, att det gifs frö med flera hjertblad. Den sistnämde har äfven i sina föreläsningar visat detta åskådligt hos frön af släktet *Pinus*; Öfv.

2995. Intilliggande hjertblad, *cotyledonibus contiguae*, kallas de, när deras inra sidor ligga så tillhimmans, att de röra hvarandra i hvarje punkt.

2996. Motsatta, *oppositae*, med inridorna väl rätt vid hvarandra stående, men för de inböjda kanterna skull med ytorna alldeles intet eller blott ganska litet vidrörande hvarandra.

2997. Sammsidiga, *collaterales*, som så stå i enahanda lodräta plan, att de blott med deras inra kanter röra hvarandra.

2998. Utspärrande, *divergentes*, nedtill med hvarandra förenade, vid spetsen åtskilda.

2999. Kranslikt- stående, *verticillatae*, kretsformigt ställda omkring en axel så, att de röra hvarandra.

3000. Påliggande, *incumbentes*, när det ena tillvänder det andra ryggen, och detta åter buken mot det första.

3001. Vidliggande, *accumbentes*, när det ena hjertbladet är vändt åt den högra det andra åt den venstra sidan och kanterne riktade åt ryggen och åt buken.

3002. Transversala, tvårsföre, *transversales*, som hafva ett annat (oregelbundet) läge.

3003. Raka, *rectæ*, hears inre sidoytor åro få till längden som till bredden raka.

3004. Porthvålfda, långdböjda, *arcuatæ*, böjde i anseende till längden: men på bredden raka.

3005. Breddböjda, *flexuosæ*, böjda eller krökta efter bredden.

3006. Rullade, *volutatæ*, sidoytorna på åtskiligt vis (skedlikt, valslikt, spiralförmigt) krökta (böjda).

3007. Insnärjda, *contortuplicatæ*, på ett obeståmbart sätt oregelbundet vikna och rullade.

3008. Uppsvålda, *turgidæ*, deras ena sida platt, den andra eller yttre hvålfda.

3009. Ganska stora, *maximæ*, de uppfylla hela fröskalet, så ingenting annat ån hjertbladen och rostellen visa sig.

3010. Medelmåttiga, *mediocres*, når de väl intaga nåstan helt och hållet fröskalet efter längden och bredden, men för ågghvitan skull fylla de det ej ensamt.

3011. Små, *parvæ*, ej hålfsten så stora, som fröet, men dock större ån fjerdedelen af dess innehåll.

3012. Ganska små, *minutæ*, når de icke hinna fjerdedelen af fröets storlek, och kunna ofra knappt märkas.

§. 437.

Rostellen, *radicula* (2982.), kallas

3013. Långsgående, *directa*, når den fortgår med hjertbladens långdböjning.

3014. Inklinerad, *inclinata*, når den gör en vinkel med långdböjningen af hjertbladen.

3015. Tillbakaböjd, *reflexa*, vid undradelen af hjertbladen böjd åt sidan.

3016. Invecklad, *circumvoluta*, när hjertbladen äro om den samma kringböjda.

3017. Uppvänd, *supera*, när den är vänd med spersen åt fruktens topp.

3018. Nedböjd, *infera*, när den är riktad med spersen mot fruktens bas.

3019. Centripetal, *centripeta*, när den i en enkel frukt vänder spersen mot det gemensamma fröfästet; i en fler-rummig (*mehrfachen*) åt den gemensamma axeln.

3020. Ensidigt-centrifugala smårötter, *radiculæ centrifugæ unilaterales*, när smårötterna i alla fröna uti ett fruktgömmme äro vända åt en sida af det samma.

3021. Tvåsidigt-centrifugala smårötter, *radiculæ centrifugæ bilaterales*, när smårötterna i alla fröna uti ett fruktgömmme äro vända åt två motsatta sidor af det samma.

3022. Mångsidigt-centrifugala smårötter, *radiculæ centrifugæ multilaterales*, vända åt alla sidor uti fruktgömmet.

3023. Utsväfvande, *vagæ*, när frönas riktning uti ett fruktgömmme är ganska obestämd och skiljaktig (*verschieden*).

§. 438.

På öfverbrynen af fröet finnes slundom: en

3024. Hårtofs, *coma*, hår, som sitta på fröets skal.

3025. Buk-knotter, fröfråknar, *strophio-la*, svampaktige, körtelaktige och valklike utväxter på fröets buksida.

§. 439.

I förhållande till frukten heta fröna:

3026. Upprätta, *semina erecta*, när deras nafvel står på fruktens understa del, deras längd löper parallelt med frukt-axeln, och smårötterna äro vända mot blomstjelen.

3027. Omvända, *inversa*, deras nafvel står uppåt och småroten är vänd mot pistillen.

3028. Vågrätta, *horizontalia*, när fröets axel skär fruktgömmets axel, småroten är vänd mot fruktens axel eller sida.

3029. Särspredda, *nidulantia s. vaga*, hvilkas nallar äro vända åt alla sidor.

3030. Centripetala, *centripeta* när flera frön i ett fruktgömme vända sin nafvel åt fruktens medelpunkt.

3031. Centrifugala, *centrifuga*, när de vända naveln från medelpunkten mot omkretsen.

XXX. Afdelningen.

BEKLÄDNINGEN, *indumentum*.

§. 440.

3032. Hår, *pili*, äro förlängda käril, som bilda långa och smala böjliga utväxter.

3033. Borst, *setæ*, styfva hår eller midtemellan verkliga hår och gaddar.

3034. Gaddar (taggar), *aculei*, styfve och trådaktige piggår, som isynnerhet åtskiljas från tornar (2394.) derigenom, att de alldrig intrånga i stjolkens trå eller bladens nervver; och sedan genom infognings-stället; ty fast de sitta strödde på stammen företråda de alldrig stället af blad, grenar, blad-

skårmar. Man kan lätt losfa dem ifrån stammen och grenarna.

3035. Körtlar, glandler, *glandulae*, klotformige och merendels saftige delar, som ofta sitta på skaft:

3036. Knölar, *tubercula*, åtskiljas från körtlar blott genom deras större fasthet. Också äro de alldrig skaftförsedde.

3037. Flaskor, *ampullæ*, äro såmneligen klotformige och urhålkade delar, som man finner på några vattenväxter.

3038. Småstöflar, doppskor, *ocreae*, små kroppar i form utaf en strut, som man träffar på rotträderna hos Lemnerna.

3039. Skrapor, *strigæ*, borstlike, vid basen sammantryckte delar, hvilka synas vara stympade skårmar.

3040. Småtänder, *denticuli*, äro trinde ej styfve och ej fylllike delar, som man finner i kanterna af bladen, hvilkas vanstälde vinklar [horn] de synas vara.

§. 441.

Håren och borsten (3032. och 3033.) få särskildta namn, hvilka Schrank (som i allmänhet genom sitt verk: Von den Nebengefässen der Pflanzten, har gjort sig ganska förtjent för denna afdelning) först särskilje.

3041. Hår med tvårvågar, *pili valvati*, enkla, mest genomskinliga hår med något genomskinliga tvårvågar.

3042. Låggfulla hår, *pili phalangiformes*, artikulerade: med långa artiklar.

3043. Knölige hår, knölige borst, *pili*

bulbosi, *setæ bulbosæ*, hår eller borst, som sitta på en äggformig eller klotlik bas.

3044. Barrlike borst, *setæ s. pili aciculares* (3043.), hvilkas basdel är något lång, tjock och valsformig, samt slutar sig i ett fint fylligt genomskinligt hår. Hit hõra brånspetsar, *stimuli aciformes*.

3045. Inkrökte borst, *setæ s. pili uncinati* rundakrige mer eller mindre krökte och genomskinlige styva hvafs-borst, hvilke plåga på den delen, hvar på de sitta, vara böjde åt en sida.

3046. Krokborst, *setæ s. pili hamati*, afslufsade (afklippte) kågelformige borst med en eller flera bakåt böjda styva hullingar vid spetsen.

3047. Sidotandhår, *pili secundati*, försedde på en sida med tandlika små spetsar längs-ester.

3048. Stjernborst, *pili s. setæ stellatæ*, öfverliggande, taggige borst, som löpa ut från en fast punkt regelbundet och parallelt med den underliggande ytan och grenlikt fördela sig.

3049. Hårstjernhår, knuthår, *pili ganglionei*, trådlika eller kågelformiga hår, med klotlika knutar afbrutna, på hvilka de utslående små håren befinna sig.

3050. Slåndborst, *setæ fusiformes*, en bula med en tvår, men inedt deröfver gående, nästan spolförmig borst, som med den ena ändan vänder inedt uppåt med den andra är den tryckt i bulan: (*Humulus Lupulus*.)

§. 244.

I anseende till gaddarna (3034.) och tornarna (2394.) kallas en del:

3051. Vårnlös, *pars mitis*, som ej har någon tagg.

3052. Obeväpnad, *inermis*, som ej har någon torn.

- § 443.

Körtlarne (3035.) äro:

3053. Vattenblåskörtlar, *glandulae utriculosæ*, påsittande, genomskinlige och med fuktighet uppfyllde körtlar, som äro ingenting annat, än blottad cellväf: (*Mesembryanthemum crystallinum*).

3054. Hirsbornartade [frifel-lik], *miliaris*, som sitta sammanhopade på ytan.

3055. Hud-fånkte, *subcutaneæ*, som ligga under huden på bladen.

3056. Hopstaplade, *stulagmiticæ*, stjelklöse körtlar i hopar utan ordning på hvarandra stälde.

3057. Hypostiliske, *hypostilæ*, klotformige och ogenomskinlige körtlar, som bäras af en valsek, konisk, eller äfven artikulerad stjolk, samt utsvettas en kläbbig och flottig saft.

3058. Skålförmige, *patellaformes*, påsittande saftlöse och skålförmige körtlar.

3059. Besjeldade, *stipitatæ*, sittande på en egen stjolk.

§ 444.

I anseende till färgen, *color*, kallas en del af växten, utom roten:

3060. Färgad, *pars colorata*, när den har en annan än den vanliga gröna färgen.

§ 445.

De förnämste safter, som man hos växter urskiljer, äro:

3061. Mjölk, *lac* (mjölkväxt, *planta lac-*

tescens), är den ur den sårade växten framvällande flytliga, hvit- eller gulakige, stundom äfven bruna saften: (*Euphorbia*; *Chelidonium*).

3062. Rim, rimskoft, *pruina*, består utaf runda genomskinliga småfjäll, som äro stelnade på växtens öfverbryn.

3063. Balsam, *balsamum*.

3064. Harts, *resina*.

3065. Gummiharts, *gummi-resina*.

3066. Gummi, *gummi*.

3067. Honnings saft, *nectar succus melleus*.

3068. Kamfer, *camphora*.

XXXI. Afdelningen.

KRYPTOGAMISKA VÅXTER,

Plantæ cryptogamicæ.

§. 446.

Den så mycket afvikande bildningen uti fortplantnings-verktygen hos Mossar, Lichener, Ormbunekar och Svampar, och de derföre införda egna konstord rättfärdiga det, om dem egnas en egen afdelning.

§. 447.

3069. Skjorta, täcke (*Willdenow*), en hinna som betäcker köndelarna, och lynas företräda blomfodrets ställe.

§. 448.

Hos Mossarna, *musci*, äro köndelarne mera öfverensstämmande med dessa hos andra växter:

3070. Mofskalk, fröhusfoder (*perichæ-
tium peripodium*; Hedwig), inbegriper blom-
foderlika blomskårtmar (2635), som fjällformigt lig-
gande på hvarandra sluta tillsammans och omgifva
kapselstjelken.

3071. Småskida, *vaginula* (*peripodium*; Ehr-
hart), kalken, som under skapnad af en slida
omgifver kapselstjelken vid basen.

3072. Lufva, mössa, hufva, *calyptra*, sy-
nes föreråda kronans ställe, omgifver honans kön-
delar fullkomligt i det den öfver dem är sluten, se-
dan sönderlites den, när kapselstjelken förlänger
sig, och öfverdelen kvarstiter på kapselns spets öf-
ver locket.

Ann. Prof. Link tror den snarare vara ett fruktgöm-
me (2872), då den mot blomkronans vana saknar
hänblommor, och då den ofta lyftar i höjden de
utom henne stående trådliska biväxter, som icke skul-
le ske, om den vore en blomkrona, emedan den
innesluter biväxterna.

3073. Borst, Kapselstjelm, *feta* (*pedunculus*;
Hoffman), den efter befruktningen framväxte
fruktbåraren (2710.) i form af borst, hvilken vid
spetsen ofta tilljocknar, eller bår en anväxning, och
utvidgas äfven nederst (vid roten) såsom en bula. Dets
spets bår kapseln.

3074. Borstvalk, *gymnocidium* (Hoffman),
en del, som såsom en bulformig tilljockning om-
gifver kapselstjelmens (3073.) nedsta del.

3075. Kapsel, frökapsel, *capsula*, kallas
låda, *theca*, af Hedwig och andra, dosa, *pyxidi-
dium* af Ehrhart.

3076. Ring, *annulus*, en elastisk, kapseln upp-
till, vid mynningen omgifvande ring, som vid fruktens

mognad brister, rullar sig tillbaka och aflyftar locket.

3077 Småttod, *columnula* (Hedwig; Bridel; *stylicus*; Ehrhart; *sporangidium* Willdenow), den i midten af kapseln frittstående, ur bottenens medelpunkt kommande och merendels cellulösa kropp, som ej bär fröna, hvilka, såsom Hedwig påstår, äro fästade på kapselns insida.

3078 Frövågg, *granum* (Hedwig), (*sporangidium*; Ehrhart), kapselns inra hinna, som bildar en egen säck, på hvars insida fröet hänger.

3079. Munnbräm, *peristom*, *peristomium* (*peristoma*), sammanfattningen af de delar, som omgifva kapselns myndning, och som man blir varse när locket är aflossadt.

3080. Yttra munnbräm, *peristomium externum*, består af trådlika delar, som bilda yttra öfverraden och vid spetsen genom en hinna sammanbindas med hvarandra.

Ann. Prof. Sartz anser slutet af denna förklaring öfverflödigt: „emedan, som hans ord lyda, det sker blott i ett enda slägte (*Cynclidium*) och till en del hos *Polytrichum*“; Öfv.

3081. Småtänder, *denticuli*, *dentes*, *cilia*, de enskilde och trådlike delar, som bilda yttra munnbrämet (3080).

3082. Mellanhinna, *epiphragma*, hinnan, som är spänd mellan småtändernas spetsar af yttra munnbrämet (3080.).

3083. Inra munnbräm, *peristomium internum*, består utaf en på nu åtskilligt sätt fördelad hinna och ligger innom yttra munnbrämet.

3084. Frömjölsäckar, *anthera* (*prophytes*; Ehrhart), småpåsar hos blommor, hvilka vid öftra ändan uppspringa i en fin öppning, utsprätta sådesdunsten och förekomma antingen i midten på

växten eller i axeln deraf; men komma alltid sednare än bladen. De äro sannolikt naket fädesstoff?

3085. Stift, *stili*.

3086. Bistift, *parastili*, delar, som äro fullkomligt lika de äkta stiftena; men stå ej på fruktämnet.

3087. Stifthjelpare, *stili adductores* s. *opitulatores* (Hedwig), de pistiller hos honblomman, som icke hinna fullkomlighet, d. å. bära ingen frökapfel och förvisna, sannolikt i brist af befruktning.

3088. Biväxter, saft-trådar, *paraphyses*, saftige, trådlike och artikulerade delar, som hos mofsblommor finnas i hanblomman: mellan frömjöl-säckarna; i honblomman: på mösfan, stundom äfven på småbladen af mofs-kalken.

3089. Anväxter, *apophyses*, köttaktige, runde, eller något förlängde kroppar, som vilå sig vid mofskapselns bas.

§. 449.

Hos sten-mofsartade växter (Lichner) *plantæ lichenosæ*, tång, *fucus*, o. dl. kallas:

3090. Frökäril, enrummige kapfler, *sporangia* (Link), alle de bulformige, skålformige, sköldlike och blåslike delar, om hvilka det är afgjordt, att de innehålla fröna.

3091. Laf-knölar, fröbulor, *tubercula*, de plattare (flatare) hvålfda frökäriln (3090).

3092. Skålar [Småsköldar; W.n.], *scutella*, platta (flata) urhållkade frökäril.

3093. Sköldar, *peltæ*, platta, något tillbaka rullade och vid kanten af stamlöfvet fästade frökäril.

3094. Bågare, *scyphi*.

3095. Blåsor, *vesiculæ*.

§. 450.

Hos svamparna, *fungi*, kallas

3096. Fröbårare, *sporophoron* (*carpophoron*;
Link *receptaculum*; *perithecium*; Persoon),
hufvuddelen af svampen, som bär frökapseln.

3097. Svampfot, *stipes*, stjelen, som hos
flera svampar uppehåller fröbåraren, och som har
sina rötter inrunder.

3098. Hatt, spetsglas, tumlare [S:z],
pileus, *cyathus*, fröbåraren (3096.) i anseende till sin
form; hatt (470.). Spetsglas, när den uppåt är bä-
garformigt urkålad.

3099. Otydlig hatt, *pileus obliteratedus*, när
hatten är så tillbaka, nedåt vettande och uti ett sam-
manflytande med stjelen, att man ej kan skilja den
derifrån.

3200. Täckelse, flöja, *volva*, *curtina*,
velum, en svampaktig eller åfven ganska tunn hud,
en förtäring från svampfotens undra ända, som antin-
gen innesluter den ännu unga svampen helt och hållet:
(Komplett täckelse, *v. completa*; Bulliard),
eller det till en del (inkomplett täckelse, *v. in-*
completa; Bull.)

3201. Ring, valk, *annulus*, en svampfotens
omgifning [valk] vid nedra ändan af fröbåraren,
med hvilken fröbårarens kanter i yngre tillståndet
voro sammanväxta.

3202. Lådor; *theca*, kapsellika delar af frö-
båraren, som innehålla:

3203. Stoftfrö, *spora*, sannolikt fröna.

3204. Småhår, *capillitium*, de mellan stoft-
fröna befintliga fina trådar, som stundom bilda en
nåtväf.

3205. Stofthinna, fröhinna, *hymenium*,
svamphinnan, som hyser stoftfröna och franskjuter
i rör, taggar, blad samt synes bestå utaf samman-

trängda för blotta ögonen ofynliga smålädor [gömmen].

3106. Fröklot, *sphærulæ*, rundaktiga, läderlika och med ett flytande gelé uppfyllda gömmen, som man finner hos åtskilliga svampar, och som sannolikt innehålla fröet.

Ann. L. f. hus, *apothecia*, med flera för kryptogamin i sednare tider föreslagna konstord förekomma i Mag. J. Haqv. Wallmans edition af Liljeblads Svenska flora, och då den boken utan tvifvel äges eller åtminstone lätt erhålles af hvar och en, som vill ifrigt granska denna klasfens naturalster, så har jag ansett öfverflödigt, att med detta tillägg öka bokens storlek och äfven häruti har jag blifvit styrkt af Doktern och Demonstratorn Wahlenberg, som anser flera deraf för öfverflödiga och kanske visst mindre tjenliga, åtminstone skulle de behöfva en sorgfälligare pröfning än min tid och mina krafter nu medgifva; Öfv.

Latinskt och Svenskt Register,

- A**bbreviatus 1028. 1564. Acuminatus 95. 1674.
 1807 1875. 1932 2098. Acutangulus 197.
 Abdömen 956. c. 1644. 1935. Acutatus 908. r. 2598.
 §. 163. 249. 250. Acutus 142. 214.
 Abdominalis 901. b. 1066. Adactylus 968. 1076. e. 1323.
 1437. 1953. Adamantus 623.
 Abrupte 2542. Additamenta § 224. 272.
 Abruptus 909. g. 1068. d. Adductor filii 3087.
 2062. Adglutinatus 909. d.
 Absolutus 1075. a. Adgregatus 396. 2633. 2814.
 Absconditus 903. i. 1024. Adhaerens 1563. 1948. 1952.
 1090. 1542. Adhamantes pedes 1266. o.
 Abundans 511. Adiposus 1449.
 Acanthopterygius 1407. Adjunctus 1664.
 Acaulis 2363. Adligatus 1947. 2568.
 Accesforius 909. m. Admorsus 2606.
 Accius 152. Adnatus 464. 904. b. 1090.
 Acclinatus 910. e. a:ß. 1274. d:ß. 1562. 1664.
 Accumbens 3001. 2570.
 Acetabuliformis 226. Adpresus *vide appr.*
 Acetabulum 226. 1459. 1845. Adscendens 42. 1044. p.
 1867. *Bih. C. sid.* 312. 1170. o. 1224.
 - acetus (*term. adj.*) §. 20. Adstringens 767.
 Acicularis 3044. Adurgens 430.
 Aciculatus 301. Adultus 1278.
 Acidus 752. 793. Aduncus 1045. r. 1170.
 Acies 195. Adversus 1044. a:z. 2586.
 Acietatus 196. Aeneus 644.
 Acinaciformis 207. Aequalis 199. c. 268. 401.
 Acinosis 746. 1178. b. 1217. h. 1354.
 Acotyledoneus 2993. 2994. 1355. 1413. 1718. 2164.
 Acris 763. 2220. 2728. 2743. 2868.
 Acrocephalus 1919. Aequaliter 2505.
 Acrodactylum 1264. a. 1367. n. Aequans 2602.
 Acroglossus 780. Aequaltus 199. a.
 Acropodium 1250. a. 1267. n. Aequiangulus 76.
 Acrotarsium 1249. a. Aequilatrus 74. 2162.
 Acuatus 174. Aequilatus 92.
 Aculeatus 482. Aequilibrans 1426.
 Aculeus 482. 1007. b. 1652. Aequilores pedes 1266. q.
 1707. 3034. §. 253. Aequilongus 401.

- Aequivalens 2149. -- *bärande* 1485. 2653.
 Aëreus 724, a. *Alhēnus* 644.
 Aeruginosus 562. *Akter* 890 1112 1651. 2226.
 Afhiten 156. 2306. § 215. 251. 313.
 Afblåad 2388. -- *sigel* 1079, u.
 Afbruten 249 280. 1068, d. -- *tagg* 1652. § 253.
 1414. 2087 2118. -- *vinkel* 1726. [a. h.
 - genom *klaffar* 250. -- *aktig* (adject. ändelse) §. 20.
Afbrutet - parväxt 2548. *Ala* 966. 1216. b. 1228, a t.
Affallande 1043, v. 1456. 1325. 1408. 2621 2787.
 1931. 2416. 2496 2617. 2950. §. 183 255. 259.
 2627. 2721. 276c. -- *nötha* 1228, f.
Affinis §. 108 *. -- *spu. s.* 1228, e.
Affixus 2574. *Alā-is* 2759.
Affluggen 293. 2158. *Alārus* 1209, d. 1978. 2950.
Afknuten 281. 1595. *Albēdus* 535.
Afkortad 677 1068, d. 1338. *Albūmen* 1012. 2974. 2978.
 1807 1875. 2093. *Albūrum* 2290.
Aflång 23. §. 20: c. [1605. *Albus* 535. 889.
Aflågsnande sig 909, x. *Aelpidotus* 475.
Af- och tillagande 403, a. -- *ālis* (term. Adject.) §. 20.
Af- itning Sid. 108. [1616. *Alliacēus* 508. 759. 802.
Afrundad 85. 99. 1217, i. *Allmān* 2434. 2661. 2806.
 -- *spetfig* 144. *An* 823.
Afskolad 2269, *Alnben* 901, h.
Afskiftad 323. *Alns - lång* 823.
Afskytte 323. 691. *Alper* 849.
Afskuren 292. 2191. 2221. *Alpes* 849.
Afsmalnad 94. 267. 1810. *Alpinus* 873.
Afstympad 155. 292. 2062. *Alp- jord* 873. [2437.
 2158. *Alstrande* 2258 2270. 2361, a.
Afsättning 908. 3. *Afsvingskraft* §. 8.
Aföndrad 285. *Altērnans* 381. 910, d.
Aftagande 403, a. 2596. *Alternätim* 2545.
Afvig 2580. *Altērnns* 380.
Agat - svart 615. *Altrūdo* 166.
Ager 865. *Altiverfus* 1045, c.
Agn 2654. 2655. *Altūs* 1055.
 -- *ortad* 1637. 2735. *Alūla* 1228, e.
 -- *blad* 2641. *Alutacēus* 326.
 -- *borst* 2641. *Alvēdus* 906, m.

- Amarus 753.
 Ambiguus 909, l.
 Ambitus 46. 2143.
 Amblocephalus 1920.
 Ambrosiacus 789.
Ambrosisk 789.
 Ambulatorius 1079, z. 1266, n.
 Ambulacrum 2235. 2273.
 Amentum 2643.
 Amethylinus 626.
Ametist-blå 626.
Amfibi § 191-199. *fid.*
 224
Amiant-hvit 533, a.
 Amiantinus 533, a.
 Amotus 1077, f. 1264, r.
 Amphantium 2711.
Amper 753.
 Amphiartrōsis *Bih. II. fid.*
 311.
 Amphibium § 191. *fid.* 224.
 Amplectens 462, c. 1878.
 Amplexicaulis 2584.
 Amplexus 462, d.
 Ampliatus 157.
 Amplus 245. 1376.
 Ampulla 3037.
 Ampulliger 2341.
 Amygdaloideus 73, a.
 Amynter 1043, n.
 Anaglyphicus 344.
 Analis 1001, p. 1079, u.
 1114. 1419. 2195.
 Anastomofans 2264.
 Anastomosis 1752. 1753. 2265.
 Anceps, *utis* 175.
Andedrägt § 120.
Andhåi 880.
 Androgynus § 12.
Anedrisk 2388.
 Anedrus *ib.*
 Anfractuōsus 1047, a.
 Anfractus 1047, a. 2013.
 §. 295.
Anfåstad 2574.
Angenäm 518.
 Angularis 84. 909, i.
 Angulatus 104.
 Angulosus 35. 1610.
 Angulus 97-99. 195. 902, b.
 1161, u. v. å. ll - tt.
 1607-1609 1722-1726.
 1795-1798. 2239.
 Angulus (*Adj.*), bimult 196.
 — oris 906, g.
 Augustatus 94. 1810.
 Augusto-lanceolatus 73.
 Augustus 245, a. 1286. 1732.
 Animapennæ, 1268, b. *Ann.*
 Animal. § 118. *Sid.* 125.
 — crustaceum § 152.
 — fistipes, pedis 1074, f.
 — imperfectum § 283.
 — osseum § 133.
 — plantigradum. 1089, ff.
 — retromingens 1110.
 Animalis 877, a. l.
 Anisopogon 1269, z.
Aniete 902, c. 1203, q.
Anup-n 658.
 Anellatus 690.
 Anellus 357. 690.
 Annexus 1337.
 Annularis 221. [1068, f.
 Annulatus 357. 1046, å.
 1046, å. 3076, å. 3076.
 3101.
 Annulus 221. 357. 1001, n.
 Annuus 1043. 2296. 2348.
 2494.
 Annotina avis 1276.
 Anomalus 1355.

- Anpasfad* 2385.
Ansigte 1502. § 134, c.
Ansigtsvinkel 902, b.
Ansolig 2039 2369.
Ansols (gående) 2039. (kring-
 böjd) 2369.
Antennæ 1461. §. 227. 228. — labii 1526. 1553.
Antenner 1461. — thoracis 1603.
Antennaxel 1469.
Antennbas 1466.
Antennrot 1462.
Antennstjerk 1471.
Antennstängel 1464.
Anthelix 903, c. [411.
Antera 2702 3084. §. 409.
Anthëss 2694.
Anthodium 2456. 2808. 2809.
 2812. 2813. § 418.
Anthostegium 2642.
Anthracinus 548.
Anthurus 2447.
Antix 1007, p. 1203, f.
Antibrachium 901, g. 1076.
Anticus 11, a. 901. a-k. 1044,
 I:æ 1264, 1400 1600. Aquosus 720. 748.
 1716. 1727. 1795. 1796.
 1801. 2002. 2005. 2021.
 2029. 2154.
Antimoniæcus 687.
Antipes (-ëdis) 1076, k.
Antiquatus 2175.
Antitragus 903, f.
Antroflëxus 1045, ö.
Antrorsum 15. 1044, a.
Anus 890. 1112. 1652. 1726.
 2136. 2226. §. 215. 251.
 313.
Anväxl 2570. 3089.
Apilgrön 564.
Apertūra 2015. §. 295.
 — branchialis 1334. §. 203.
- Apertūra oculi* 904, k.
Apertus 243. 1067, b.
Apetälus 2849.
Apex (Icis) 1044. h. 1468.
 1800. 1994. 2018 2027.
 2126.
Aphyllus 2382.
Apiculärus 146. 2473.
Apophyllis 1820. 3089.
Apothecia 3106. *Anim.*
Appendices §. 272.
 — fimbriatæ 1292.
Appendiculärus 1676. 2262.
Applanärus 52.
Applicätus 412. 1046, l.
Appositus 382. 2829.
Appressus 425.
Appropinquätus 394.
Approximätus 395. 909, f.
Apricus 851.
Apterus 1714.
Apterygius 1421.
Aquosus 720. 748.
Arabicus 826.
Arachne 409.
Arachnoideus 409.
*Arbor ör*is 2843.
Arborërum 858, a.
Arciförmis 89. 1046, o.
Arcuäto-nervösus 2508.
Arcuätus 33. 1045, l. 2508.
 3004.
Arcus 1044, n.
Ardens 514.
Ardentissimus 514. [2233.
Arëa 323. 1751. 2129. 2136.
Arëatus 323.
Arëna molÿis 874.
Arenösus 874.

- Areöla 691. 1064. 1751. 1754.
 1761. 2136.
 Areolärus 691.
 Argentëus 634.
 Argilla 535. 876.
 Argillacëus 535.
 Argillöfus 876.
 Aräus 512. 813, a.
 Arillus 2963. 2065.
 — äris (term. Adj.) §. 20.
 Arlta 1476. 2654. 2655.
 Aristätus 1485. 1695. 2653.
 Armär 977. 1971.
 Armäus 323. 2402.
 Armhoge 901, i. z.
 Armeniüs 561.
 Armhåla 1076, m.
 Armilla 1248, c.
 Armpipa 901, h. j.
 Armus 662. 1076, k. 1214.
 Armveck 901, z.
 Aromaticus 758. 788.
 Aromatick 758. 788.
 Arrectus 427.
 Ars 1112. §. 170. 215.
 — väska 1114.
 — artad (Adj. ändelse) §.
 20 h.
 Arterer 882.
 Artetix 882.
 — aspëra 878.
 Arthrödia *Bih.* 10. *fid.* 312.
 Articulätus 25. 358. 445.
 447. 2547.
 —, bi-, multi-, 447.
 Articulus 446. 1462. 2061.
 — non nominatus 1844.
 Artikel 446. 2060. 2061.
 Artikelhölsa 2920.
 Artikulerad 258. 445. 2547.
 —, en-, mång-, 447.
 Arthiphyllus 2609.
 Artitus 901. §. 145. 254.
 Artus 901, a. b. §. 145. 254.
 Aruncus 1007, g.
 Arcum 864.
 Ascium 2623.
 Arskfärgad 539.
 Askgrå 539.
 Asper 325.
 Asphaltinus 619.
 Asfreculätus 335, b.
 Asfåla 1001 l. 2234.
 Astichus 387.
 Aster 545.
 Atrocærulëus 544.
 Atropurpurëus 547.
 Attenuatus 94. 267.
 — ätus (term. Adj.) §. 20.
 Auchenium 943, d.
 Aucus 908, ä. 1161, n. 1282.
 Aurantiëus 586.
 Aurariüs 640.
 Auräus 642.
 Auricula 903, b. h. i. 1041, a.
 1042. 1528. 1840. 2173.
 2502. §. 158. 314.
 Auriculätus 114, a. 884. 1489.
 1623. 1840. 2501. 2547.
 Auriformis 2120. 2208.
 Auris 898. §. 139. ll. 158.
 Auritus 2173.
 Aurorëus 489.
 Austërüs 525. 575.
 Australëus 827.
 Aventurine 605. [2587.
 Aversus 1044, n. 1206 r.
 Aves 1162, f-h. 1217, p-f.
 1275-81. §. 172. 190.
 fid. 188.
 Ax 2424. 2426.

- Axel* 162. 471, a. 1075. — *tå* 1264, b.
 2374. 2450. 2451. — *ut-urinerande* 1110.
Axelbladhinna 2567. — *vinge* 1717.
 — *blomning* 2464. — *vinkel* 1607. 1725 1797.
 — *fjäder* 1215. 1798.
 — *sprtsblomning* 2468. — *åt* 16. 1043, q.
 — *vinge* 1229, f. i. — *åtsläende* 1401. 1427.
Axfäste 2414. 1446.
Axilla 471, a. 1076, m. — *ända* 2140.
 1228, d. 1303. 2374. — *ände* 1076, o. 2126.
Axillaris 1228, f. 1771, *Anm.* *Balanser-stänger* 1889.
 2464. *Balsförsedd* 461, a.
Axillo-terminälis 2468. *Balslik* 461. 2886.
Axis 162. 1469. *Balsam* 3063.
Axlik 2423. 2448. *Balsämum* 3063.
Azurëus 618. *Band-led* *Bih.* II. 6. *Sid* 311.
Bacca 2890. 2916. *Anm.* *Bar* 480 1341. 1393. 1891.
 1931. 1939. 2380. 2877.
Baccäus 2916. 2953.
Badius 599. *Barba* 504. 1007, q. 1270, b.
Baggnäsic 1026. 1452.
Bakben 901, b. 1076, l. *Barbätus* 504. 2161.
 — *brädd* 1601. 1728. 1800. *Bark* 2245 2887.
 2135. *Barndomstillståndet* 2892.
 — *del* 116. 953. 1604. 2003. *Barrik* 3044.
 — *fat* 901, u. 1076, l. 1077, b. *Barvskog* 826.
 1847. *Bas* 1. 1044, g. 1604. 2019.
 — *hals* 943, b. 1239, a. 2122.
 — *hufvud* 902, f. 1203, d. *Basälis* 1462.
 1501. *Basbrädd* 1178, m. 1801.
 — *höckel* 901, v. *Basbåge* 1044, n: 2.
 — *kropp* 953, a. 1812. 1935. *Basillörus* 2422.
 — *länges vänd* 2078. *Basiglossus* 782.
 — *re* 1228, b. 1850. *Basis* 1. 159. 1044, g. 1462.
 — *rygg* 956. 1551. 1552. 1604. 2019.
 — *skräfva* 1079, d. 2122. 2181. 2381.
 — *sida* 2135. *Basf* 2246. 2288.
 — *ställd* 1266, r. *Basvinkel* 1607.
 — *söm* 1601. *Bearmad* 1672.
 — *tand* 2195. *Beckbrun* 619.
 — *tars* 1832. — *svart* 616.

- Besnad* 1306. *Beskrifning* §. 100.
 — *fingrad* 1076, f. 2091. — *sladd* 461, a. 2403.
 — *ffüdrad* 1488. 1670. 2253. — *snablad* 2117. 2949.
 — *fransad* 1079, m. — *spetsad* 2479.
 — *fruktning* 2698. — *sporråd* 1209, e. 1860.
 — *frödning* 2698. — 2733.
 — *galrad* 322. — *stjekad* 1511. 2733. 2837.
 — *grafven* 1040. 1961. — 2842. 3059.
 — *haglig* 518. — *ständsejar* §. 77. 78.
 — *hjelmad* 1360. — *ständig* 2932.
 — *hornad* 1188. 1699. 1895. — *ständig* - *gröda* 2493.
 — *klädd* 2956. — *stänkt* 666.
 — *klädning* 2285. §. 57. — *svansad* 1068, s. 1678.
 148. 189. 440. — 1740. 1981. 2768. 2948.
 — *kranfad* 1319. *Bete* 909, i.
 — *ben* 965. 1075. a-d. 1246, a. *Betesmark* 862.
 — 1413. §. 119. 146. 166. — *täckande* 461, c. 1779.
 167. 185. 188. 265. — *täkt* 244, b. 461, b. 1348.
Benadt här 1007. j. — 1391. 1787. 1906. 2108.
Benastad 2113. — 2878. 2954.
Benartad 738. — *vingad* 1209, d. 1978.
Benens arter Sid. 182. — 2950.
benhorn 1243, a. — *våpnad* 2402.
 — *hvit* 534. — *örad* 115 (vide *Corrig.*)
 — *ijemnvigtspunkt*. 1266, q. a. 1489. 1623. 2173.
 — *materia* 907, a. — 2501.
 — *klädd* 1068, g. 1358. *Biblad* Sid. 385.
 — *pipa* 901, r. *Biclavatus* 271. 1472. 2778.
 — *stomme* §. 134. *Bicolligati pedes* 1266, h.
 — *svart* 544, a. *Bicoloratus* 1356.
Bent, två, fyr. 976. *Bicornis* 1671.
Bepansrad 1001, r. 1293. *Biennis* 2297. 2347.
 1357. 1746. *Bifena* 1448.
Berg 851. §. 113. II. Sid. *Bifer* 2695.
 120. — *fildus* 2045.
 — *blå* 561. — *förmis* 1589.
beritad 681. — *fureatus* 1217, f.
Berlinerblå 555. — *Bihang* 1282. 1292. 1676.
beryllgrön 628. — §. 224. 272.
Beryllius ih. — *hängd* 1676. 2262.
Berösvad 2630.

- Bilabiatus 1365. 2070. 2732. *Bladhud* 2491.
 2778. — *ig* 729. 2337.
 -- *lateralis* 3021. — *ig, en-, mång-,* 1692.
Rilformig 283. 1588. 2658. 2665. 2723. 4.
Bilöfvar 1079, *) — *par* 2539. [2763.
Bilix, Yeis 454. — *lös* 2382.
Bilocularis 1193, m. — *nerf* 2489.
Bimarginatus 2078. — *rik* 1972. 2049. 2755.
Binatus 399. a. 1388. 1958. — *rot* 2317.
 2530 2553. — *sidig* 2474.
Bindei 676. 677. *lad ib.* — *sittande* 2462.
Bind-nerf 1751. — *skaf* 2492. §. 362.
Bipartitus 1267, h. — , *på det* 2465.
 — *pectinatus* 1478. — *skärm* 2615.
 — *pés, Edis* 976. — *skärmlik* 2758.
 — *pinnatus* 2550. — *studad* 5338.
Biskal 2223. — *flam* 2283. 2353.
 — *stift* 2717. 3085. — *studad* 2481.
Bifulcus 1079, tt. — *tandad* 1178, l.
Bitand 909, m. — *veck* 2374.
Bitter 753. — *vinge* 2621.
Bungviculatus 1549. 1559. — *öra* 2502. 2547.
Bivinge 1228, f. *Blandad* 530. 2601. 2661.
 — *våxt* 2714. 3088. Anm.
 — *ögon* 1513. 1512, Anm. *Blandus* 518.
Björntarf 1921. *Blankhvit* 531.
Blad 2282. 2528 2569. §. *Blek* 513.
 360. *Sid.* 373. — *gul* 574.
 — *artad* 170. 1619. 1668. — *hvit* 534.
 1690. 2638. 2756. §. *Blema* 329.
 302. — *fläck* 663.
 — , *deri* 1956. — *fläckad ib.*
 — *dertill öfvergående* 2384. — *ig* 329.
 — *drifvande* §. 302. 2337. *Bleu de Blanchard* 561.
 — *själl* 2622. — *de Saxe* 561.
 — *frans* 2572. — *mourant* 555.
 — *försedd* 1036. 1269, p. *Blindöga* 697.
 1481. 1572. 1630. 2048. *Blinkande* 698.
 2379. 2754. *B inkhinna* 904, h.
 — *gömd* 1956. *Biod* 886. 889.
 — *hinna* 2566. 2568. — *defs omlopp* 882.

- Blodfjäder 1269, v.
 — ig 1638.
 — käril 881.
 — pigge 1043, y.
 — pinne 1269, v.
 — röd 596.
 — åder 882.
 Blomfattig 2611.
 — slikt 2726.
 — flock 375.
 — foder 2706.
 — foder, derpå 2801.
 — foderblad — slick 2726.
 — foderkolk 2666. [§ 385.
 — foderlik blomskärm 2635.
 — foderkal 2649.
 — fodertand 2727.
 — frukt 2711.
 — fäste 2708. §. 416.
 — kolk 2663-2669.
 — hufvend 2454.
 — hulle 2719.
 — hållare 1013.
 — håfster 2647.
 — höfsterfäste 2484.
 — klase 2427-2429.
 — knippe 376. 2438.
 — knopp 2681.
 — kraus 2486-2488.
 — krona 2707. § 399. 404.
 —, utan 2849.
 Blomma 2242. 2281.
 Blommande 517.
 Blommans delar Sid. 395.
 §. 388-404.
 Blomning 2408. 2694. 2805.
 §. 349-353.
 Blomningskrona 2807.
 — ningsått 2408.
 — nyftan 2455.
- Blom quast 2459.
 — quastlik 2459.
 — rik 2610.
 — ruska 2447. 2448.
 — samling 2456. 2808. 2809.
 2812. 2813. §. 418.
 — skast 2413.
 — skastlik 2841.
 — skal 2648 2650. 2653.
 — skärm 2624. 2635. 2640.
 § 379-385.
 — skärmad 2482.
 — skärmbårande 2477.
 — stjelk 2279. §. 349.
 — strande 2695.
 — strig, half- 2808.
 — svans 2447.
 — tofs 2625.
 — topp 2444.
 — vippa 2446.
 Blottad 1351. 1364. 1767.
 Blygd 1100. 1659.
 — hår 1007, z.
 Bly-grå 638.
 Blyghetsröd 593.
 Blygsel-läpp 1100.
 — tång 1657.
 Blyhvit 532.
 Blå §. 65. Sid. 78.
 — grå 537.
 — grön ib.
 — kiintfärgad 556.
 — nadsblå 554.
 — nig 501.
 Blåsa 330. 3095.
 — dragande 2341.
 — formig 56.
 — ig 330. 1618.
 Blåddrig 56, a.
 Bockfrån 799.
 — skågg 1007, q.

- Bog* 962. *Bredd* 9. 1044, m. 2142.
Böius 588. *Bredd-höjd* 3005.
Bombycius 813, a. *Bredlanfett-lik* 73.
Bombyx, *ycis* 1928. — *nåsig* 1032.
Bord (läses som bård) 686. — *ädrig* 1771.
Borderad 686. *Brefliustrun* 600.
Borst 1007, a. 1528, Anm. *Brevipes* 1266, f.
3043. 3048. 3050. 3073. *Brevitötris* 1162, h. 1519, a.
— *artad* 204. 1269, m. *Brëvis* 1018 1052. 1162, c.
— *bärande* 1487. 1201, b. 1228, f. 1266, f.
— *dragande* 1442. 1695. 1311. 1430. 1494. 1517.
Borste 500, a. 1007, v. 1565. 1682. 2498. 2742.
Borsformig 204. *Brevistimus* 1162, d. 1201, i.
— *valk* 3074. [1543. 1228, g. 1681.
Bortgåmd 1024. 1349. 1352. *Bricks* 224.
— *krökt* 1045, n. *Brickformig* 224.
— *snodd* 1046, b. *Bring-fena* 1436.
— *vånd* 1044, n. 2587. — *stycks* 1630.
Bofs 869. — *utskott* 1636.
Botryoides 2328. *Brinnaude* 514.
Botten 1996. *Brokdragande* 1266, ä. 1855.
Bracca 1266, ä. 1861.
Braccatus 1266, ä. *Brokig* 648.
Brachiatus 385. 1672. *Bronchiäls* 1883.
Brachium 823. 901, f. 1872. *Bronz-färgad* 644.
Brachyëdrus 2389. [1971. *Brunaktigt-hvit* 332.
Brachypterus 1228, f. — *grå* 541.
Brachyurus 1217, p. 1685. *Brunneus* §. 69. Sid. 83.
Bractea 2614. 2635. 2638. *Brusk* §. 119. N:o 6.
2640. — *aktig* 739.
Bracteatus 2482. — *artad* 739.
Bracteöla 2639. *Bruskig* 739.
Bracteöfus 2477. *Bruten* 34. 1170, e. 1490.
Bracteöfus 2477. 1581. 1887.
Branchiæ 279. 1292. 1330. *Bräcklig* 716.
2231. §. 200-205. *Brädd* 5. 210. 212-220. 471.
Brandfläckig 2619. 1044, l. 1799. 2144.
— *svart* 548, a. — *ad* 209. 1811.
Brant 1170, g. — *försedd* 209.
Brasiliäus 600. — *infkuren* 106. 1178, h.
Bred 22. 1201, k. 1731. — *nåsborrar* 1198, h.

- Brädd - skafstad 468.
 — stjelkad ib.
 — vinkel 1797.
 Bräm 51. 210. 212. 1999.
 2145. 2773.
 — försedd 232.
 — väggig 57, a.
 Brännande 813, a.
 Bröst 956, d. 1063 1065.
 1628 §. 134. sid. 162.
 — ben 1295. 1635. §. 134, o.
 —, blodigt 1638.
 —, oblodigt 1639.
 — del 1933.
 —, deri 787.
 — fena 1416. §. 220.
 — fortsättning 1609.
 — grov 1854.
 — ig 363, e.
 — lamell 1637.
 — lapp 3025.
 — sida 1629.
 — skräf §. 134, p.
 — sköld §. 244.
 — spene 1065.
 — värta 1064.
 Bucca 902, k. 906, i.
 Buccalis 906, i.
 Buckla 2146.
 Bugt 103.
 — ig 119 [2968.
 Buk 957. 1646. 2016. 2168.
 — fena 1417.
 — ig 269, a. 2112.
 — köi 1399.
 — segment 1649.
 — sida 952.
 —, skivans 458.
 — spene 1066.
 — stielk 1661.
 Bukfack 1067, b.
- Bulbilformis 2322.
 Bulbilli 2682.
 Bulbogemma 2690. 2691.
 — gemmis 2333.
 Bulbosus 2332. 3043.
 Bulbulosus 2334.
 Bulbülus 2692.
 Bulbus 2322. 2687-2689.
 — oculi 904, a.
 Bullatus 56.
 Bullulatus 56, a.
 Buskage 257 (läses buskasch).
 Buskaktig 2343.
 Buske 2343.
 Buxbomsgul 576.
 Buxus 576.
 Båge 1044, n.
 Bågformig 89. 1046, o.
 — krökt 33. 1045, l.
 — lik 33. 1170, b.
 — nervvad 2508.
 Bäl 900. 950. 1624, Anm.
 1813. 2016. 2274 §.
 143. 162. 181. 214. 329.
 Båtformig 59. 1217, n. 2154.
 Bäck 753.
 Bäckken §. 134, r.
 Bäckrandig 683.
 Bäckrandlad 317.
 Bågare 3094.
 [2968. Bågareformig 234. 2843.
 Bålg 1644.
 Båtte 1001, m.
 Bår 2890.
 — gul 574.
 — lik 2916.
 Båsk 753.
 Börd 26.
 — fram o. åter 1045, ö.
 — hit o. dit 28. 1045, u.
 — ner o. upp till 44.

- Böjlig* 714.
Böjning Bib. *A.* *fid.* 312.
- C**adaverinus 797, a.
 Caducus 2497, 2616. 2628.
 2722. 2761. 2933.
 Cærulæus 558. §. 65.
 Cælyus 559.
 Cæspitiosus 846.
 Caffæus 601.
 Calamifolius 2521,
 Calamifolius 1268, b.
 Calcanæus 901, a 2. 1249, d.
 Calcæus, æris 1253.
 Calcaratus 1228, l. 1249, e.
 2733.
 Calcaræus 874, a. c. 875. 2247.
 Calefaciens 762.
 Calefcens 764.
 Calydus 813, b. 886.
 Caligula 1267, m.
 Caligulatus 1267, n.
 Callus 1001, f. 2203.
 Callifolius 1001, f. 1620.
 Calvaria §. 134, b.
 Calvus 1076, p.
 Calx, calcis 901, a 2.
 Calycifolius 2635. 2649. 2801.
 §. 20.
 Calycostemones 2825.
 Calyculatus 2666.
 Calypterium 1240.
 Calyptra 3078.
 Calyx, ycis 2649. 2663.
 2798. 2799.
 Cambium 2292, *Ann.* 2.
 Camera 2057.
 Campanula 235.
 Campanulatus ib.
 Camphora 3068.
 Camphoratus 791.
- Campterium 1240, i.
 Campus 852.
 Camurus 1043, r. 1045, o.
 Canaliculatus 296. 2047. 2092.
 Canalis 296. 1512, u: *Ann.*
 2095.
 Cancellatus 321. 684. 2254.
 Candidus 531.
 Caninus 909, i.
 Canthus oculi etc. 904. l. n.
 Canus 536.
 Capillaris 205.
 Capillitium 3104.
 Capillus 1007, o.
 Capitulum 1203, h.
 Capitatus 282.
 Capitulatus 282.
 Capitulum 282. 1483. 1578.
 1821. 2454. *Bih. D.*
fid. 312.
 Caprona 1007, p.
 Capsula 2887. 2911. 2912.
 2916. 2917. 3075.
 Captatorius 1079, a. 1877.
 Caput 282. 809. 1017. 1514.
 1962. §. 176. 179. 192.
 229.
 Cardinalis 2196.
 Cardio, ynis 1551. 2123.
 §. 306.
 Carina 336. 1399. 2786.
 Carinatus 59. 336.
 Carnæus 594.
 Carnosus 737. 1340.
 Caro, nis 737. §. 119. *N:o* 6.
 Carpophoron 2710. 3096 §.
 415.
 Carpus 901, l. 1228, c. 1873.
 Cartilaginæus 739.
 Cartilago, ynis §. 119. *N:o* 6.
 Caruncula 1274, a. c.

- Castaneus 1021, a. Central-långdvägg 2932-6;
 Catapetalus 2776. §. 429.
 Cataphractus 1283, 1357. — munn 1963.
 Catenulatus 348. — rumm 2931.
 Cathoplatus 172. — tvärvägg 263.
 Cauda 1007, u. 1068, 1216. Centricus 2418.
 1680, 1691, 1741, 2031. Centrifugal 3020, 3031.
 § 165, 182-195, 218. Centrifugus ib.
 252, 298. Centripetal 3019, 3030.
 Caudalis 1316, 1416. §. 134, f. Centripetus ib.
 222. Centrist 2418.
 Caudatus 1068, s. 1678, 1740. Centrum 11.
 1981, 2065, 2769, 2948. Cera 1161, g.
 § 329. Ceras 1043, g-v.
 —, uni-, multi-1742. — phorium 1043, h.
 Caudex. Ycis 1696, 2274. Ceratophyta 1248.
 Cauliflorus 2472. Cerebrum §. 126.
 Cauliflorus 2252. Cerifer 1161, g.
 Caulinus 2315. §. 20. Ceruus 575.
 Caulis 1043, k. 2275, 2277. Cervinus ib.
 2375. Cervinus 41, a.
 Caulis stricto sic dictus 2350. Ceroma vide cera.
 Cauliculi 2361. Cervinus 541.
 Cavernosus 1080. Cervix, Ycis 943, b-d. 1209, a.
 Cavitas 1995, 2147. §. 44. Cestriiformis 903, g.
 293. Chagrinerad 326.
 Cavum oris 906, a. Chalaza 1013, 2973.
 Cacus 200, a. 1043, f. Chalybeus 639.
 Cellula 251. Chamois (oi=äa) 582.
 Cellulan 1955, 1987. §. 321. Character, Ycis §. 91, 92.
 Cellulanus 1987. §. 321. Charnier Bih. 8, sid. 312.
 Cellul-formig 314. Chela 1862.
 Cellulosus 251, 732. Chelatus 1688.
 Cellulös ib. Chelifer ib.
 Cell-väf §. 119. Chiloma 905, f.
 Cementum 907, e. Chiropterus 1179, o.
 Cenchi 1627. Chorion 2957.
 Central 2419, 2488. Chotomus, di, tri-, poly-
 Centralis 257, 1963, 2419. 372
 2931-34, 2943, 2977. Chrysalis 1901.
 2988. Chysopras-grén 629.

- Chytoprasinus 629.
 Cicatricōsus 320.
 Cūsum 490. 904, i. 3081.
 Ciliāris 1974.
 Ciliātus 489.
 Ciniōsus 801.
 Cincēnus 1007, y.
 Cinētus 461, f. 1977.
 Cinērēus 539. 1147, d.
 Cingens 461, g.
 Cingulātus 356. 1117.
 Cingulum 356. 908, f. 1001, m.
 Cinnabariōsus 590.
 Cinnamonēus 604.
Cinobersid 591.
 Circinālis 66.
 Circulāris 28.
 Circulatio sanguinis 882.
 Circumeludens 462, b.
 — dans 4611, e.
 — dātus 461, d.
 — scisus 244, c. 2580. 2749 2804. 2900.
 — vallātus 2342.
 — volūtus 3016.
Cirkel formig 28, a.
 — rund 70. 1044, f.
 Cirrhus 1269, f. t. 1457. 1452. 2395. 2525.
 Cirrhose 2543.
 Cirrīnus 574.
Citron-gul *ib.*
 Clathrātus 322.
 Clausus 244 255. 1337. 2096. 2152. 2216. 2563.
 Clava 270.
 Clavātus 270. 2120.
 Clavicula 901, e.
 Clavifōrmis 118, a.
 Clīma, ātis, §. 113.
 Clitōris, Ydis 1100.
 Cloāca 1116.
 Clūnis 1076, n.
 Clypeātus 1001, r. 1251. 1293 1360. 1612. 1858. 1982.
 Clypēus 1001, i. 1267, i. o. 1522. 1523 1982. §. 234.
 Cnemidīum 1248, b.
 Coadunātus 453. 1079, g. 1803. 2555.
 Coalītus 1443. 1499. 1595.
 Coarctātus 277 418 1907. 2076. 2089. 2453.
 Coeca 2901.
 Coccātus 335, a.
 Coccinēus 598.
 Coccūlus 2902.
 Coccus, di-, poly. 2917.
 Cochlea 1988. §. 288. 300.
 Cochleāri-fōrmis 31.
 Cochlea spirālis §. 290.
 Codariūm 1007, g.
 Coecus 697.
 Coelorhizus 908, e.
 Coenogōnus §. 129.
 Cohærentia §. 77.
 Coleoptra 1791.
 Coli-fōrmis 2480.
 Collāre (*Subst.*) 949. 1209, c. 1591. 2226.
 Collāris (*Adj.*) 1079. §. 134. t.
 Collariūus 1923.
 Collaterālis 2997.
 Colligātus 1266, g.
 Collum 908, f. g. 943, a. 1590.
 Cōlor, ōris *Sid.* 74.
 Colorātus. 3050.
 Columella 2014. 2943.
 Columnāris 2063.

- Columnatus 251, a. Conjugatus 288r.
 Columnilla 2284. 2676. 3077. Coniunctivus 904, b.
 Colliri 2235. [2625. Connatus 452. 1079, g. 1490.
 Coma 505. 1007, o. 1068, p. 1663. 1803. 1556. 2799.
 Comatus 505. 1561.
 Commissura *Bih. I. fid.* 311. Connectens 1751.
 Communis 244. 2663. 2806. Connexus 2265. 2579.
 2844 §. 1126. Connivens 416. 1776.
 Comosus 1068, l. 2335-2357. Confociatus 451, a.
 Compactus 2689. Constructus 278.
 Comparatus §. 151. Consutus 455.
 Compedes pedes 1075, d. Contextus cellulosus §. 119.
 1266, r. Contiglius 2041. 2995
 Complanatus 1044, n. Continuus 248. 909, p.
 Completus 1903. 2846. 2933. 1161, p.
 2964. 2987. — margine 471.
 Complicatus 908, f. 2202. Contortuplicatus 424. 3007.
 Compositus 1016. 1406. — torus 30. 2792.
 1410. 2251. 2426. 2432. — tractus 1916.
 2528. 2535. 2536. 2632. — trarius 1044, n. 2040.
 2684. 2926. 2941.
 Compresus 172. 1046, n. — vallis 853.
 1217, n. 1278, c. 1253. — vergens 417.
 2926. — vexus 55. 1044, t.
 Concatenatus 1329. — volutatus 408. 1774.
 Concavus 54. 1193, i. — volutus 69. 1045, a. 1575.
 Concentricus 418, a. 1774. 2109.
 Concha 903, b. 1980 1990. Conus 182.
 Concilius 294. 2604. Copulativus 2930.
 Concilior. *Oris* 647. Cor, cordis 882. §. 122.
 Conduplicatus 67. Corscius 546.
 Condylus 1822. Corallinus 595. (vel per l.
 Conferminatus 2882. vid. Nolt.).
 Confertus 397. 2441. Corbicula 1831.
 Conformis 400, a. 1354. Corculum 202. 2980.
 Congestus 398. 2558. Cordato-sagittatum 139.
 Conglobatus 450. 2329. Cordatus 138. 1037. 1305.
 Conglomeratus 451. Cordiformis 201.
 Conglutinatus 453, a. Coriaceus 728. 1296.
 Congruus 910, b. 1266, v. Corium 1001, a. 1815.
 Conicus 182. 1046, r. 2110. Cornus 907, d. 1048, b. 2248.

- Corniförmis 2204. Crenātus 108. 112. 1172, i.
 Cornu 941. 1043. 1274, f. 1894. §. 141. 160. Crepitaculum 1321.
 Cornutus 1188, a. 1895. Crescens 403, a.
 Corolla 2707. 2771. 2775. 2776. 2789. 2792. 2797. Cretaceus 532.
 2800-2806. §. 399 404. Cribrosus 309.
 Corollinus 2650. Crispus 57, b.
 Corolophoron 2709. Crisum 1213.
 Corollula 2796. 2807. 2814. — dorsalis 1307.
 2815. — plicatilis 1142.
 Corona 223. 908, e. g. 2291. Cristatus 128. 1040. 1362.
 Coronamen 1078, k. 1918. 2951.
 Coronatus 285. 2793. Crocatus l. croceus 584.
 Coroniformis 223. Cruciatu 442, e. 1783. 1817.
 Coronis 908, g. 2791.
 Coronula 2796. Cruentatus 596.
 Corpus 2016. §. 7. 173-175. 193. 206. 286. Cruentus 1638.
 Corrosivus 766. 813, b. Crus, cruris 1076, l.
 Cortex, icis 2245. 2287. Crusta §. 320.
 Corticilis 907, e. Crustaceus 2671. §. 152.
 Corticatus 2107. — (animalia) *Sid.* 161.
 Corticinus 603. Cubicus 192.
 Corymbosus 2459. Cubitus 822. 901, z. 1736.
 Corymbus ib. Cibus 191.
 Costa 335 963 2051. §. 134. n. Cucullatus 62.
 — alæ 1747. Cucumerinus 576.
 Costatus 335. 2050. Culmen 1116, m. p.
 Cotyla 1875. Culminatus 1161, o.
 Cotyledon 1975. 2984. 2995. Culmus 2351.
 §. 536. Cultratus 189. 1046, p.
 Cotyledoneus, a., mono., 1162, n.
 poly-2993. 2994. Cultriformis 189.
 Couleur de Roi 555. Cultus 866.
 Coxa 954. 1820. 1821. 1845. Cuneatus 88. 1217, l.
 Cranium §. 134, a. b. Cuneiformis 193.
 Crasus 167. 1162, i. 1284. Cuneus ib.
 1727. Cuniculatus 295.
 Crenato-ferratus 109. Cunicillus ib.
 Crenatura 108. Cupuliformis 2848.

- Cuprēus 643.
 Cursorii pedes 1266, i. 1884.
 Curtina 3100.
 Curvātus 1170, c.
 Curvus 26. *Ann.*
 Cuspidātus 148. 284. 908, u.
 1913.
 Cūspis. Idis 908, v.
 Custodiātus 1943. 1959.
 Cuticūla 1001, b.
 Cutis 894. 1001, d.
 Cyanēus 555. §. 65.
 Cyanicōlor 557.
 Cyāthifōrmis 237.
 Cyāthus 237. 3098.
 Cylindricus l. cylindrus 185.
Cylindrisk ib.
 Cyma 376. 2438.
 Cymbifōrmis 241.
 Cymōsus 376.
Dactylotheca 1077, h.
 1267, d. n.
 Dactylus 901, n. 1838.
 —, di-, tri-, tetra-1264, f.
 —, mono-, poly-982. 1075, d.
 1264, f. 1739.
 Daedalēus 158.
Dal 859.
Dammborst-artad 500, a.
 Debilis 706. 1188, d. 1266, x.
 Decidius 1043, v. 1456.
 2416. 2496. 2617. 2621.
 2727. 2760.
 Declinātus 33. 1422.
 Decisvīs 1170, g.
 Decollātus 2087.
 Decompositus 1269, g. 2532.
 Decorticātus 2209. 2269.
 Decrescens 403, a.
 Decumbens 2365.
 Decurrens 463. 2398. 2583.
 Decursīve 3546.
 Decursīvus 2578.
 Decusātus 385.
Dedaleisk 158.
 Deslēxus 217. 1785.
 — foliātus 2383.
 — hiscens 2074. 2896. 2899.
Delad, delt 120. 1408. 1512, b.
 2300.
 — *lāt* 2516.
 — *tvā-, tre-, māng-* 122.
 372.
Delbar 2874.
 Deliquenscens 369. 2304.
 2359. 2596.
 Deltoidēus 83.
Deltoidisk ib.
 Demiglossus 781.
 Demisus 1046; e.
 Dens 907-911. 1178, g. l.
 1547. 1553. 1555. 1893.
 2968. 2183. 2262. 2727.
 2898. §. 134, k.
 — primi ordinis 2260.
 — secundi ordinis 2261.
 Densūs 200.
 Dentāto-ferrātus 111.
 Dentātus 110. 112. 151.
 1274, c. 1546. 1753.
 2104. 2182. 2340.
 Dentatūra 110.
 Dentes primōres 909, g.
 Denticulātus 1178. 2559.
 Denticūlus 2040. 3081.
 Dentiger 2178, g.
 Denudātus 1007, d. 1351.
 1757. 2813.
 Deōrsum 18. 1044, f.
 Depauperātus 2443.
 32

- Dependens 433. 1041, d. Digītus 901, n. 1076, e.
 Depīlis 1007, d. 1079, a 2246, f. 1264, g.
 Deplumātus 1142, d. n. v. ā. 1838. 1864. 2091.
 Depositorius 1707. Digītus index 1079, c.
 Depressus 173. 213. 1162, f. Digomphōūs *Bih.* I. 4. S. 310.
 2185. 2199. *Digård* 1064.
 Deraeum 1209, b. Dilacerātus 2600.
 Dermopterus 1079, p. *Dilacerat* ib.
 Dertrum 1161, n. Dilatātus 69. 1771, 1852.
 Descendens 1170, f. 1859. 1983. 2597.
 Descriptio systematica 1199. Dilūtus 513.
 Destitūtus 2404. 2483. 2630. Dimidiāto- 1044. 6. § 20, f.
 Detruncātus 293. — colorātus 688.
 Dexter, ēra', erum. 1389. Dimidiātus 262. 1538, 1808.
 2038. 2039. 2170. 2488. 2747.
 Dextrorsum 2369. Dimidiūs 2660.
Diadelfist 2819. Dimōctus 909, x. 2605.
 Diadelphus ib. Diōctus 2857. 2863.
 Diagnōūs §. 99. Dirēctio Sid. 14.
Diamantfārgad 623. Dirēctus 3013.
 Diamēter obliqūus 10. Disciformis 2469.
 Diaphānus 621. Discoidēus 186. 2812.
 Diaphragma 259. 2056. 2267. Discolor 648.
 Diarthrōūs *Bih.* III. S. 211. Discretus 909. t. 2320. 2803.
 Diastēma, ātis 909. r. Discus 50. 186. 211. 1595.
 Dielōus 2855. 2856. 1983. 2148. 2238. 2271.
 Didactylus 1411. Disjunctus 2042. [2810.
 Didūctus 2080. *Disk* 50. 211. 2148. 2238.
 Didymus 700. 2271. 2810.
 Differentia. §. 98. *Diskformig* 2469.
 Distormis 400, b. 1355. 1441. — *skifte* 1756.
 1545. Dispartitus 2603.
 Diffractus 2308. 1827. 1887. Dissepimentum 254. 1193, b.
 Diffractus 1827. 1887. 2222. 2267. §. 429.
 Diffusus 415. Dissectus 2221.
 Digitalis 1079, r. Discītus 392.
 Digitatus 1737. 2091. 2450. Distans 2042.
 2530. *Ann.* Distichus 386. 1068, n.
 — uni-, multi- 969. Distinctus 649. 1161, o. 1498.
 Digiti-grādus 1079, j. 1593. 2043. 2859.

- Divaricatus 428. 431. *Ann.* Dumetum 859.
 1046, f. 1217, d. *Dun* 1269, c.
 Divergens 411. 2998. *Dunfjäder* 1142. 1269, g.
 Diversus 1045, z. *Dunkel* 523.
 Divinus 1408. 1512. b. *Duplex* 1345.
Djup-grafvig 2176. *Duplicato-crenatus*, -dentatus, -ferratus, 112.
 — *grop* 313. *Duplicatus* 112. 220. 1042.
 — *gropig* ib. 1080, d. 1269, f. 1365.
Djur §. 118. 1735. 1898. 2052. 2240.
 — *fiber* §. 119. 2550. 2738. *Bih.* 1 4.
 — *våxt* 1986. *Durus* 711.
Docks 501. *Dynamus*, di-, penta- 2817.
Dodrans 819. *Dyster* 524.
Dodrantälis 819. *Dågg-djur* §. 155. *Sid.* 162.
Dofstade 809. *Dåd-gul* 580.
Dolsbristörmis 208. **E**
Domäus 1161, p. *Eborinus* 534.
Doppsko 3038. *Ebur*, örvis 907, b.
Dorfälis 1001, o. 1302. 1302. *Ecaudatus* 1068, t. 1217, f.
 1307. 1309, a. 1415. 2120.
 1648. 2655. *Echinatus* 332.
Dorfatus 337. 2172. *Ecklig* 772.
Dorsum 459. 954. 1161, m. *Ecornis* 973.
 1556. 1596. 1645. 1792. *Edentulus* 906, n.
 1993. 2022. 2160. 2969. *Edrus*, tri-, poly- 194.
Dropp-fläck 664. [§. 194. *Effusus* 2075.
Dropp-fläckig ib. *Eftervåxt* 2391.
Drupa 169. 2891. *Egen* 2845.
Drupaceus 2916. *Ann.* *Egentlig* 1930. 2411.
Dubbel 1345. 2531. 2535. *Egg* 195. 908, f.
 2550. 2738. *Bih.* *Sid.* 311. — *ig* 174.
 — *fjäder-fjådrad* 1269, f. g. *Elasmia* 908, n.
 — *kamig* 1478. *Elasticus* 715.
 — *kantad* 2073. *Elastisk* ib.
 — *läppig* 1365. *Elatus* 215. 2406.
 — *rör.artad* 1193, m. *Eld-råd* 589.
 — *svåle* 2240. *Elevato-radiatus* 359.
 — *söm* 2052. *Elevatus* 215. 1055.
Dubbelt 112. 1266, g. *Elfenben* 907, b.
 — *urbråddad* 1178, f. *Elfenbensvit* ib.
Dubblad 1264, c. *Elingvis* 1566, *Ann.*
Dulcis 754.

- Ellipsoides 178.
 Ellipticus 71.
 Elliptisk 71. 178.
 Elocularis 2913.
 Elongatus 23. 1029. 1044. o.
 1068, b. 1228. i. q. 1264. v.
 1567. 1683. 1805. 1933.
 2081. 2094.
 Flytra 1709.
 Emalj 907, c. 908, k.
 — blå 557.
 — lista 908, l.
 Emarginatus 153. 1178, e. f.
 1217, g. 2116.
 Emböla *Bih. D. II. Sid.* 312.
 Emböli-förmis 180, a.
 Emböls 1043, d.
 Embrö 2960. 2980. 2985.
 §. 11.
 Emergens 2925.
 Emphysematöus 2923.
 Emulsivus 720, a.
 Enarthrosis *Bih. D. 9. S.* 312.
 Enbladig 2771.
 Enervus 2514.
 Enfärgad 645.
 Engångblommande 2346.
 Enhannad §. 128.
 Enhofvad 1079, fs.
 Enkel 367, a. 1035. 1263, r.
 1318. 1344. 2355. 2409.
 2425. 2685. 2873. 2879.
 Enlipad 2071.
 Entäppad 2781.
 Entödis 275.
 Enquinnad §. 128.
 Eurummig 883. 2054. 2912.
 Ensam-t. bladig 2775.
 — kantad 2604.
 — sittande 399, a.
 — järdeit 2603.
 Ensidig 420. 2660. 3020.
 Ensiliformis 206.
 Enskild 2662.
 Enspetsad 1560.
 Epicnemis 1827.
 Epidermis, ädis 1001, b. 2107.
 2286. 2962.
 Epigastricum 958.
 Epigynisk 2752. 2827. *Anm.*
 Epigynus ib.
 Epiphragma, äris 3082.
 Epithema, äris 1188, b.
 Epollicatus 1264, t.
 Equitans 409.
 Erectus 40. 425. 911, a.
 1007, i. 1041, a. 1045, h.
 1775. 2200. 2767, c.
 3026.
 Ericetum 860, a.
 Erminæus 534.
 Eröfus 120.
 Erraticus 1280.
 Ertica 1900.
 — esco (-escens *term. part.*)
 §. 20, a.
 Evälvis 2908.
 Evanescens 779.
 Evolutus 2991.
 Exacuatus 294.
 Exangulus 199.
 Exaratus 298. 2880.
 Excavato radiatus 355.
 Excellens 5191, a.
 Excentral- 2421.
 Excentralis 2001. 2421. 2969.
 Excentricus 2420. 2989.
 Excentrisk 2001. 2420. 2989.
 Excisura 100.
 Excisus 152. 2193. 2221. 2517.
 Excoriatus 1288.
 Excurrens 2303.

- Exēsus 318.
 Exigūsus 1377.
 Expansus 1346. 2503.
 Expetiolātus 2607.
 Explanātus 2097.
 Explicātus 2670.
 Exquisītus 2083.
 Exfangvis 534.
 Excūptus 315.
 Exfērens 1185.
 Exfertus 911, f. 1075, a. 1541. 1704. 1788. 2083. 2821.
 Exstans 1805.
 Exsūccus 719. 861.
 Extēdens 2323.
 Extēsus 1780.
 Extenuātus 267.
 Exterior 227. 1264, k. 1555. 1795. 1797.
 Extērnus 227. 905, c. 1264, i. 1268, f: a. 2128. 2966. 2976. 3080.
 Extra. foliacēus 2614.
 Extremitas 601, a-bb. 2138. 2140.
 Extricātus 1705.
 Extrorsum 20. 1044, d.
 Exungviculātus 1076, i.
*F*acetterad 350.
 Faciālis 902, b.
 Facēs 1203, q. 1502. §. 134, c.
 Facietātus 193, a. 350.
 Falang 901, o. 1076, f. 1264, d. e. 1833.
 Falbolan 675.
 Falcātus 91. 1733.
 Falcūla 1078, b. c.
 Falcularis 1078, a. 1246, h.
 Falculātus 1078, b.
 Fallande 529.
 Falst 1067, a. 1108. 2668.
 Famn 824.
 Famulång 824.
 Fan 1268, d.
 Fana 1268, e.
 Fansåste 1268, c.
 — försedd 1269, t.
 — skast 1268, c.
 — skågg 1268, f: a. a:ß.
 Farinōsus 454, d. 744.
 Farūs, bi-, tri- multi. 388.
 Fartus 734. 2928.
 Farvåg 870.
 Fascia 676. 677. 678.
 Fasciātus 676.
 Fasciculātus 399. 502. 1270, d. 2301. 2458. 2557.
 Fasciculus 502. 2458.
 Fast 702.
 — bunden 1947.
 Fastigjārus 403. 1813. 2157.
 Fast-ledad 2399.
 — sittande 1457.
 — vāxt 464. 1090. 1274, d:ß. 1337. 1562.
 Faux 231. 2036. 2774. 2795.
 Favōsus 314. 1955.
 Fecundatio 2696.
 Femhörnig 84.
 — vinklig 84.
 Femineus 2852.
 Femur, ōris 901, q. 1246, b. 1248, a. 1824.
 Fena 967. 1403. 1449. §. 218. 223.
 Fenformig 1075, c.
 Fenig 1979.
 —, en-, mång. 1420.
 Fenlik 1322.
 Fenlås 1421.

- Fenvinge* 1228, p.
Ferinus 908, o.
Ferrëus 636.
Ferruginëus 605.
Fertilis 861.
Fet 771. 813, a.
Fettfena 1449.
Fetus, l. foetus §. 130.
Fiber 731.
Fibra ib.
 — animalis §. 119.
Fibrösus 370. 731. 908, m. 2302.
Fiböla 901, f.
Fidus, bi-, multi- 123. 150.
Figur §. 101.
Figúra ib.
Filamentösus 730. 1694.
Filamentum 730. 2705.
Filformig 1492, a.
Filices §. 447.
Filiförmis 171. 1585.
Filösus 1269, n.
Filt 498.
 — *ig* 498. 1007, k.
Fimbría 114. 1572.
Fimbriätus 114. 1000. 1292. 2571.
Fimbriöla 687.
Fimbriolätus ib.
Fimëtum 868.
Fin 168. 520. 1162, k.
Finger 901, n. 1450. 1864.
 — *bor* 234.
 — *borformig* ib.
 — *delt* 1737.
 — *lik* 127. 2450.
 — *lös* 968.
Fingersbrödd 816.
- Fingrad*, en-, mång. 982, c. 1075, d. 1739.
Finhår 459.
 — *hårig* ib.
 — *spetsad* 148.
Fiolformig 117.
Fisk *Sid.* 229.
Fiskben §. 119. *N:o* 6.
 — *dam* 841.
Fisölis 717. 1481.
Fisöpes, ödís, 1009. f. 1266, f.
Fisö - *palmätus* 1079. k. 1266, d.
Fisöra 102.
Fisösus 123. 149. 1031, b. 1079, f. 1266, f.
Fistöla 735.
Fistulösus 735. 1339.
Fjell 850.
Fjun 1007, ä. 1269, e. 1677. 2734. 2737.
Fjäder 1142, a-c. 1269, a-z. §. 189. *B.*
 — *artad* 1201, c.
 — *blad* 2552.
 — *brok* 1266, ä.
 — *busk-lik* 2444.
 — *bärande* 1488.
 — *hår* 490.
 — *hårig* ib.
 — *klufven* 129. 1317.
 — *klänge* 1269, f. t.
 — *lif* 1268, b. *Anm.*
 — *luden* 1266, ö.
 — *täcke* 1240, g. h.
Fjädrig 378.
Fjäll 473. 1001, h. 1455. 1457. 2644.
 — *artad* 1269, q.
 — *bärande* 2478.

- Fjällformig* 2523.
 — *försedd* 1475.
 — *ig* 473. 1475. 2340.
 — *kantad* 2178.
 — *led Bih. II. 7 Sid.* 310.
 — *skärm* 2648.
Fjäril-artad 2785. 2788.
Flabelliformis 1479.
Flagelliformis 1491. 1587.
Flagellum 1468. 2370.
Flammæus 589.
Flaska 3037.
Flaskformig 273.
Flat-hand 1079, e.
Flavidus 575. 1047, h.
Flavovirens 572.
Flävis §. 67.
Flexilis 714. 1406.
Flexuoso-radiatus 353.
Flexuosus 28. 1045. u. 3005.
Flexura 901, å. 1228, a. c.
Flexus 26.
Flik 124.
Flik-fötter 1079. 1266, e.
 — *ig* 125.
Flint 902, h.
Flocculus 1007 u. 1068, m.
Flocculus 1007, u. 1823.
Floccus 1007, u.
Flod 839.
 — *Brädd* 842.
 — *sand* 874.
Florescentia 2694.
Floridus 517. 2610.
Florifer 2681.
Floris partes §. 388.
Flos 2242. 2281. 2457. 2459. 2485, §. 417. *Sid.* 395.
 — *communis* 2456.
Flosculus 2870.
Flottfena 1075, c. 1879.
Flottig 1361.
- Fluidus* 703.
Flumen, inis 839.
Fluvius ib.
Fly 846.
Flyghen 1079, o.
 — *fena* 1431.
 — *fätter* 1079, o.
 — *hud* 1079, q.
 — *penna* 1142. b. 1216, c. 1228, a. b. f. t. 1269, c.
 — *pennlös* 1228, o.
 — *penntäcke* 1240, f. h.
 — *sand* 874.
 — *vinge* 1228, n. p.
Flytande 703.
Flyttfogel 1281.
Fläck 661.
Fläckad ib.
 — *bindel* 678.
 — *ig* 660.
Fläckta 2283.
Fläcktofs 1270, e.
Knugg 1007, å.
Foedus 526. 789.
Foetidus 797.
Fogel §. 172. *Sid.* 188.
 — *kropp* §. 173. 175.
Foliaceus 171. 1619. 1668. 1690. §. 20.
Foliaris 2317. 2462. 2638. 2756. §. 20.
Foliatus 1036. 1690. 1956. 2481. 2754. §. 20.
Folifer 1269, p. 2680.
Foliolum 2529. 2540. 2657. 2664. 2725.
Foliolus 2337. 2379. §. 20.
Folium 1691. 2282. 2501. 2528. 2530. 2569.
Folium spurium §. 374. 385.
Foliculatus 1946.

- Folliculus 2923, a. *Fotsåla* 1076, b. 1834.
 Fons 838. — *öra* 1840.
 — salutaris 837. *Foveöla* 312. 2185.
 Forämen, Ynis 307, a. *Foveolatus* 312.
 Foraminöfus 2276. *Fovilla* 2704.
 Forceps, cipis 1657. *Fractus* 34. 1490. 1581.
 Forcipes 1908. *Fragilis* 716. 717.
 Forficatus 1170, i. 1217, e. *Frägrans* 810.
 — formig (*Adj. ändelse*) §. *Framben* 1076, k.
 20, b. — *brädd* 1044, l. 1600.
Fornicatus 242. 1178, d. 1727, 1801. 2005. 2134.
 1193, n. 1366. 2051. — *buk* 958.
 2178. 2795. — *böjd* 1270, d.
Fornix, Ycis 242. 1996. — *del* 11, a. 953. 2002.
 2147. 2166. 2222. 2794. 2021.
Fortis 705. [§. 315. — *fat* 1077, a.
Fortfatt två- m. m. delt 372. — *fötter* 1846.
Förus, mono-, poly- 2897. — *hals* 944.
Fösfa 843. 904, o. — *hufvud* 902, e. 1203, c.
 — *jugularis* 948. 1502.
Fosforius 1100. 1879. — *krypande* 2311.
Fosfüla 2185. — *krökt* 1045, m.
Fot 821. 901, u. 963. 1076, a. — *liggande* 911, b.
 1246, e. 1832. 1930. 2225. — *tutande* 926, b.
 2229. 2353, §. 146. 169. — *och återböjd* 1045, ö.
 185. 188. 265. 271. 279. — *rygg* 955.
 — *ad*, två-, fyr- 976. — *sida* 951. 2134.
 — *betäckt*. 1246, o. 1267, a, n. — *skjutande* 1023. 1030.
 — *blad* 1076, b. 1832. — *skräfsva* 1079, d.
 — *Fjäll* 1267, k, o. — *sträckt* 1045, i. 1170, a.
 — *försedd* 1949. 1346. 2527.
 — *häckla* 1839. — *stående* 1030. 1193, k.
 — *knöl* 901, bb. 2177. 2212.
 — *lag* 901, x. — *söm* 1600 1801.
 — *led* 901, ö. 1246, f. — *tand* 909, g. 2194.
 — *lik* 2534. — *tå* 1264, g.
 — *lång* 821. — *vinge* 1716.
 — *skifva* 1267, f. — *vinkel* 1606. 1724. 1795.
 — *skäl* 1866. 1796.
 — *sköld* 1267, i. o. — *vänd* 1044, n. 1600.
 — *slida* 1077, g. — *åt* 15. 1043, p. 1044.
 — *sväl* 1077, i.

- Framåt-riktad* 1043, p. *Fruticētum* 859.
 — *åtsående* 1400. *Fruticōsus* 2343.
 — *ända* 2139. *Från hvaran-lutande* 411.
Frankfurk/vart 548. — *skild* 391. 909, x. 1046, k.
Frans 114. — 1077, f. 1264, r.
 — *ad* 114, 1292. 2571. *Frånstående* 427,
 — *fötter* 1079, m. *Frånknig* 608.
Frenātus 1337. *Främre fötter* 1849.
Fri 442, a 911, f. 1274, d. z. *Frätande* 766. 813, b.
 1336. 2593. *Frö* 2877. 2878. § 433.
Frigidus 813, b. 832. 887. — *bårare* 3096.
 §. 113. III. — *fåste* 2942. 2945.
Friled Bih. III. *Sid.* 311. — *hinna* 2963, 3105.
Frisel-lik 3054. — *hud ib.*
Frisk 517. — *hus* 2901.
Fri-ända 2. — *husfoder* 3070.
Fronōsus 1972. 2049. 2755. — *ig, en-, mång-* 2952.
Frons, dis 2283. §. 386. — *kapsel* 3075.
Frons, tis 902, g. 1018. — *klot* 3106.
 1178, m. 1203, e. 1504. — *knopp* 2683.
 §. 232. — *kårel* 3090.
Frontālis 1043. *Ann.* 1161, u. — *mjöl* 2704.
Frontivēsus 1045, b. — *mjölfsäck* 3084.
Frūctus 2280. §. 421, etc. *Sid.* — *mos* 2957.
Frukt ib. [415. — *saft* 2958.
 — *bar* 861. — *stjeln* 2977.
 — *bårare* 2710. 3096. §. — *stod* 2943.
 415. — *vågg* 3078.
 — *gömme* 2872. 2913. 2920. — *årr* 2966.
 2923. — *åga* 2980.
 — *hus* 2712. *Fuktande* 769.
 — *hölfa* 2923, a. — *tig* 861.
 — *kam* 2951. *Fulciens* 2591.
 — *kött* 736. *Fulcrātus* 2378.
 — *köttig ib.* *Fulcrum* 1525.
 — *trädgård* 858, a. — *femoråle* 1286.
 — *vinge* 2950. *Fuliginōsus* 612.
 — *ämne* 2698. *Full* 511. 652.
Frustranēus 2869. — *bladig* 2608.
Frutex, icis 2343. — *kornlig* 1079, f. z. 1902.

- Fullväxt* 1278.
Fulminatus 36.
Fültus 1885.
Fumatus 542.
Fumigatus 542.
Fundus 230. 1996. 2322.
 — *radiceis* 2321.
Fungosus 742.
Funiculus umbilicælis 2967.
Furca 1161, å.
Furcatus 371. 1914.
Furfur, uris 477.
Furfuriosus 477.
Fuscus 608, a. §. 69.
Fustiformis 183. 2120.
Fustus 183.
Fylld 734.
Fyrhörnig 80.
 — *vinklig* 80.
Fåbladig 2609.
 — *fång* 2869.
 — *gropig* 312.
Fäll 1114.
 — *ad* 2066.
 — *bar* 1772.
 — *ig* 58. 908, k.
Fåra 297.
Fårad ib.
Fält 852. 1001, h. 1298.
 —, *slätt* §. 115. IV.
 —, *Sol.* 851.
Fåste 1492, c.
Fåstmåning 2823.
Fådsodelar §. 10. 127. 170.
Fåga 113. §. 20.
Fårborgad 461, h. 1703.
 — *borgande* 461, i.
 — *dubblad* 220. 1042. 1080, d.
 1512, a. 2011. 2201.
 — *evad* 452, a.
 — *lud* 1080, b. 1965.
- Fårkortad* 1868. 2414.
 — *lorande sig* 369.
 — *långd* 1217, r. 1805.
 2081. 2094.
 — *sedd med hårfåm* 508.
 — *sedd med mahn* 506.
 — *stårkt* 1885.
 — *svinnande* 779. 2304.
 — *tunnåd* 94. 267.
 — *vandling (Insekternas)*
 — *vidgad* 157. [S. 276.
Fåtter 1246.
 —, *bak.* 1847.
 —, *bakre* 1850.
 —, *de medlersta* 1848.
 —, *fram.* 1846.
 —, *fråmre* 1840.
 —, *mellan.* 1851.
- G**
Gadd 482. 1291. 3034.
 — *sedd* 482.
Gaffel 371.
Galæa 1532. 2780.
Galeatus 2770.
Gallatus 1957.
Galler-fårsedd 321.
 — *lit* 2254.
 — *målad* 684.
Gallåpple 1957.
Gamba 1079, †. *Sid.* 210.
Anm.
Gammal 1278.
Gan 879. 1330. 1355, *Anm.*
Canasche (låses ganasch)
 1524.
Ganglion 509.
Ganglioneus 509. 3049.
Ganska 1044, z. å. m. m.
Gap 906, h. §. 210.
 — *ande* 274. 2074. 2151. 2217.
 2782. 2924.

- Gasartad* 724, a.
Gastræum 952.
Gelatinöfus 724.
Gelatinös ib.
Gemensam 2411. 2456. 2806. 2844.
Geminätus 699. 1193, m. 1274, c. 2052.
Gemäus, ter- 2533.
Gemma 2284. 2678. 2681. 2684. 2685 §. 385.
Gemmifer, era, erum 2326.
Gemmiflorus 2470.
Gemmula 2679.
Gëna 902, l. 1203, n. 1289. 1508.
Genera pedum Sid. 182. 213.
Generatio §. 8. 15.
Geniculätus 35. 276. 1576. 1580.
Geniculum 276. 448. 2059.
Genitalia §. 10. 127. 170.
Genomblädad 2585.
— borrad 307. 2101.
— gående 248. 1193, c. 1201.
— korsad 1783.
— löpande 462, a.
— skinande 621.
— skinlig 620.
— stucken 306.
— irängande 769. 2307.
— växt 462.
Gënu 901, ä. 1246, p. q.
Gënus, ëris §. 90. [1826.
Geomëtra 1924.
Geometriförmis 1926.
Gërmes, löis 2698.
Geweih (das) 1043, g.
Gibber, ëris 539. 1119.
Gibbösus 339.
Gibbus 338.
- Gibbösö - diffractus* 1308.
Gift-tand 1291.
Gigformig 117.
Gilvus 574.
Gingiva 906, l.
Ginglymis Bih. 8. *sid.* 312.
Gisfel 1468.
— formig 1491. 1587.
Glabëlla 902, h.
Gläber 500.
Glad 516.
Glandacëus 608.
Glandel 3035.
Glandölor, ëris 608.
— förmis 272, a. 1964.
Glandülæ 3035. 3053.
Glans penis 1080, a.
Glatt 361. 500. 908, z.
Glatta 902, h.
Glaucus 537.
Glebätus 1958.
Gles 390. 2442.
— härig 494.
Globösus 176. 1270, d.
Glöbus ib.
Glochideus 432.
Glochis ib.
Glomerätus 2455.
Glosfarium 1227.
Glüma 2648-1653.
Glänsande 361.
Gnathidium 1161, y.
Gnathothëca 1161, f.
Gom 2784. §. 134. g.
—, deri 784. [Sid. 311.
Gomphösis 444. *Bih.* 1. 3.
Gomtanä 909, f.
Goniödes l. gönus 194, *Ann.*
— gönus, tri- tetra-, hexa-, poly- 135. 194. *Ann.*
Gonys 1161, ö.

- Graecilis 1076, s. 1162, k. *Grä-brun* 608, s. 1047, g.
 Gradarius 1248, e. — *juart* 544. 1047, f.
 Gradatus 1217, k. *Gräf-ben* 1079, ö.
 Gräodus 908, ä. — *klo* 1078, a. 1079, ö.
Graf 843. 1246, b.
 Grassarius 1266, k. — *kloartad* 1078, a. 1246, h.
 Gramineus 567. 749. — *vare-fätter* 1079, ö.
 Granosus 454, c. *Gräsartad* 749.
 Granulatus 333. — *ax* 2871.
 Granulosus 1379. — *blomma* 2871.
 Graoum 333. 1627. 3078. — *grön* 564.
 Grath 195. *Ann.* — *strå* 2351.
 Gratus 808. *Grön* §. 66. Sid. 79.
 Graveolens 804. — *grå* 537.
 Gren 266. 1550. 2278. *Gul* §. 67. Sid. 80.
 — *blomning* 2465. *Gula* 945. 1274, g. 1509.
 — *ig* 364. 367. 1046. 1476. *Guläris* 1350.
 1555. 1915. 1972. 2410. *Guldfärgad* 583.
 — *rot* 2316. *Gul-grön* 572.
 Gresorius 1266, m. 1876. *Gullgul* 642.
 Gris de lin 557. *Gummi* 3066.
 Grimma 1203, h. *Gummiartad* 722.
 Griseus 536. — *gutta (färg deraf)* 574.
 Grodd 2980. §. 435. — *harts* 3065.
 Grop 311, 313. 2185. — *resina* ib.
 — *ig* 312. 2186. *Gummöfus* 722.
 Grosificatio 2894. *Gummöf* ib.
 Grosifikationsstillståndet *Gump* 956, b.
 2894. — *fena* 1419. §. 223.
 Gumöfus 2330. 2675. *Gurk-gul* 576.
 Grund 1. 159. 2019. — *mejefärg* 586.
 — *grop* 2185. *Gutta* 664.
 — *gropig* 312. *Guttatus* ib.
 — *yta* 159. *Guttula* ib.
 Grushög 871. *Guttur*, *üris* 944.
 Gryn 333. *Gutturälis* 786.
 — *ig* 333. 454, c. 2331. *Gymnocidum* 3074.
 — *lik* 1379. [2675. *Gymnopterus* 1769.
 Grypanus 1162, o. *Gymnandra*, *planta* 2827.
 Grå 536. 1047, d. *Gynandrist* ib.
 Gråblå 559. *Gyratus* 343. 359. 1046, ö.

- Gyröfus 316. *Half-axlik* 2449.
 Gyrus 1001, n. — *blomstrig* 2808.
 Gång 2235, 2273. — *delad* 1193, q.
 — *ben* 1079, z. 1248, e. — *geometer* 1925.
 — *fötter* 1079, z. — *kamrad* 262.
 — *klämna Bih. D. 8. Sid.* — *klot* 177.
 312. — *klotformig* 177.
 Gåsträckfärgad 571. — *klufven* 1079, f.
 Gål 879. 1292, 1330, 2231. — *komplett* 1904.
 §. 205. — *luden* 1266, j.
 — *fötter* 1883. — *lycht* 1079, i. 2102.
 — *hinna* 1332. §. 204. — *naken* 1248, a, 1342.
 — *lock* 1331. §. 202. — *quarsittande* 2762.
 — *öppning* 1334. §. 203. — *röd m. m.* 689.
 Gårdes-gård 860. — *rörlig- led Bih. II. Sid.*
 Gåsfel hög 868. 312.
 Gål 845. — *simmföter* 1266, b.
 Gördel 1001, m. 2018. — *slidförsedd* 1078, c.
 Gördlad 461, f. — *stuten* 256, 1139, o.
 Gördlande 461, g. — *svansig* 1743.
 — *synlig* 1347.
 Habitatio §. 113-117. — *söndrad* 1197.
 Habitus §. 87. *Half-hopbundne fött.* 1266, h.
 Haematiticus 596. — *osvan-sittande* 2751.
 Haf 834. — *uppspringande* 2899.
 Hafskust 835. *Half-trind* 184.
 Hagel (der) 1013, 2973, — *tumsläng* 816.
 Ann. — *tum* 816.
 Hagel-hvit 531. — *ullig* 1266, j.
 Haka 1022-1024. §. 134, i. — *verad* 262, 1044, ö. 2488.
 Hak-brädd 1161, ff. 2660, 2747. §. 20, g.
 Hake 286. — *verad-röd m. fl.* 688.
 Hak-formig 1666. — *öppen* 1782.
 — *försedd* 1045, 1320, 1558. *Hallucaris* 1077, d.
 1764. *Hallux, ūcis* 1077, d. 1264, o-f.
 — *ig* 32, 286, 287, 1170, h. *Halmgul* 577.
 — *skågg* 1007, q. — *strå* 2351.
 — *vinkel* 1161, ä. *Hals* 943, a, 1591. §. 180.
 Hal 481. 244, 246.
 Half 1045, a, 1808. §. 20:e. — *band* 949, 1209, c, 1591.
 — *annan* 701, 822. — *band-larfvær* 1923.

- Halsben 1598.
 — grop 948.
 — hud 2226.
 — krage 949.
 — segel 1079, f.
 — sida 947.
 — sköld 1591. 1592. 1604.
 §. 244. 246.
 — sköld-larf 1922.
 — sköld-ögon 1512.
 Haltér, éris 1889. 1891.
 Hamäus 3046.
 Hamnar-formig 1359.
 Hamöus 1666.
 Hamülus 1790.
 Hamblomma 2851.
 Hand 980, a. 1079, a. 1871.
 — lik 127. 1043, o. [1874.
 — lofve 901, l.
 Hann-köndelar 1656.
 — lem 891. 1658.
 Harldöpt 153.
 Harmoni Bih. I. 1:b. Sid.
 310.
 Harmöna ib.
 Harnefk 1458.
 Harts 3064.
 — ig 723.
 Has 1079, ff. †. 1249, c.
 Has-ben 1266, z.
 — gående 1079, ff.
 — lik 1079, ff.
 Hastäus 130. 1039. 1669.
 Hastig 774.
 Hatt 470. 1202, a. 3098.
 — lik 470. [3099.
 Hauttellum 1537; §. 239.
 Hebes, éis 199. 513.
 Hed 860, a.
 Hel 115. 261. 1267, g. 1304.
 1903. 2487. 2746.
 Helblifvande 2599.
 — bräddad 105. 1178, k.
 1217, h. 1274, c.
 — hofvad 1079, fs.
 — som Bih. I. 1:b. Sid.
 Heligma 903, c. [310.
 Helix, íeis 903, c.
 Hêlvus 582.
 Hemelýtra 1711. 1817. §. 263.
 Hemiglosus 781.
 Hemisfer 177.
 — sferisk ib.
 Hemisphærium ib.
 Hemisphæricus ib.
 Hepaticus 607.
 Herba 2348, *Ann.*
 — bacéus 750.
 — béus 567.
 — böfus 2348.
 Hermafrodit 2853.
 Hermafroditus ib.
 Hermelin-hvit 534.
 Het §. 113. I.
 Heterogenéus 909, v.
 — mallus 421, *Ann.*
 Hetfig 764.
 Heitande ib.
 Hians 247. 2151. 2217. 2924.
 Haláris 516.
 Hílum 2966.
 Himmels-blá 558.
 — strek §. 113.
 Hinderhakig 1045, t.
 Hinna 726. §. 119. n. 4.
 Hinnaktig 726.
 — artad 726. 2362, a.
 Hinnförsedd 1161, g.
 — segel 1079, x.
 Hircinus 799.
 Hirs-horn-artad 3054.
 Hirsúto-pennäus 1266, é.

- Hirsutus 491, a. 1266. ö. *Honings-hus* 2718.
 Hirtus 491. -- *saft* 3067.
 Hispidus 491. *Hopbunden* 1266, g. h.
 Hit och dithöjd 28. *Honlem* 1659.
 Hjelm 1522. 2780, -- *dragen* 277. 1916.
 -- *dragaude* 1982. -- *fästad* 2265. 2579.
 -- *formig* 1858. -- *förd* 398. 2558.
 -- *lik* 1612 2770. -- *grodd* 453, a.
 -- *täck* 1001, r. 1982. -- *gående* 2041.
 Hjerna §. 126. -- *klafad* 451.
 Hjerta 201, 882. [§. 436. -- *lödd* 2882.
 Hjert-blad 1975. 2984. 2985. -- *packad* 1907.
 -- *blad, med ett, många* *Hopp-fötter* 1079, y. 1880.
 -- 2993. 2994. -- *stjert* 1700.
 -- *stjäder* 2981. *Hoprullad* 408. 1774.
 -- *formig* 201. -- *samlad* 396. 2814.
 -- *försedd* 1037. -- *snodd* 30.
 -- *kammare* 883. -- *staplad* 3056.
 -- *grop* 958. -- *sydd* 455. [2926.
 -- *lik* 138. 1305. -- *tryckt* 172. 1217, m. 2153.
 -- *öra* 884. -- *trängd* 167. 2453.
 Hjort-horn 1043, g. i. o. -- *vriden* 30. 2792.
 -- *hornstam* 1043, k. -- *våxt* 706. 1079, g. 2776.
 -- *hornstubbe* 1043, h. *Horizontalls* 38. 1044, q.
 Hjul 222. 1778. 3028.
 -- *formig* id. *Horizontel* 38.
 -- *lik* 240. *Horn* 941. 1043, b. c. e. f. v.
 Hiäsa 902, d. 1274, f. 1894. §. 160.
 Hof 691. 1078, g. h. 1079, fs. *Sid.* 165.
 -- *band* 1078, k. -- *aktig* 2248.
 -- *försedd* 1078, h. -- *formig* 2204.
 -- *krans* 1078, k. -- *hinna* 904, c.
 -- *led* 901, Anm. -- *horn* 1043, b.
 -- *fäla* 1078, i. -- *hud* 1043, x.
 -- *vad* 1078, h. -- *ig. två-, tre-, mång-*
 Hologlossus 779, a. -- *krona* 1043, l. [942.
 -- *sericeus* 545. -- *lös* 943.
 Homogenus 909, u. *Hornotinus* 1275.
 Homomallus 421. *Hornstam* 1047.
 Honblomma 2852. -- *svart* 544.
 Honings-gul 575. -- *troll* 1895.

- Horridus 526.
 Hortus 866.
 Hud 894. 1001, d.
 -- klådd 2107.
 -- led Bih. II. 6. Sid. 311.
 -- segel 1079, x.
 -- sänkt 3055.
 Hufva 3072.
 Hufvud 282. 890. 1143, b.
 1962. §. 176. 196. 229.
 -- hår 1007, o.
 -- nerf 2490.
 -- sköld 1522.
 -- tand 2196.
 Hulling 432.
 Humectans 769.
 Humerälis 1795.
 Humerus 901, c. f. 1214.
 1819.
 Humidiusculus 861.
 Humidus 813, a.
 Humores § 78.
 Humöfus 823, b.
 Hümus 873.
 Hundtand 909, i.
 Hualf 1996. 2166. 2794.
 -- lik 242. 1178, d. 2795.
 Hvarftalig 454, c.
 Hvas 142. 214.
 -- buk 1399.
 -- kantig 197.
 -- spetsad 147. 1044, v.
 -- strålig 1407.
 Hvilande 1938.
 Hvirflad 418, b.
 Hvit 904, b. §. 62.
 -- grå 536.
 -- ved 2290.
 Hvålf 1193, n. 1366. 2051.
 Hvåsfad 174.
 Hyacintfårgad 631.
- Hyacinthöus 631.
 Hyalöus 620.
 Hysvejern-formig 208.
 Hymen, önis 2127.
 Hymenium 3105.
 Hymenopterus 1769.
 Hypochöndra 963. 1063.
 Hypocrateriformis 239.
 Hypodactylum 1264, b.
 Hypogastrium 960.
 Hypogynisk 2750 2827, *Ann.*
 Hypogynus ib.
 Hypostilisk 3057.
 Hypostilus ib.
 Hypostoma 1505.
 Hål 307. 2256.
 -- full 1080. 2256.
 -- ig 1043, f. 2256.
 -- ig, en, mång- 2897.
 Hålighet 1995 2147.
 Hålgömd 1946.
 Hållarefötter 1266, o.
 -- hake 1655.
 -- hakig 432.
 Här 485 1007, d. h. l. 3032.
 3041-3043. §. 58. 149.
 -- beklådd 1007, c.
 -- bräddad 489. 1974.
 Hård 711.
 -- benig 1407.
 Här-sjåder 1269, l.
 -- formig 205.
 -- fri 1007, d.
 -- grå 536.
 -- hinna 1043, x.
 -- hvirflad 507. 1007, j.
 -- hvirvel 507. 1007, ö.
 -- ig 494. 1007, c.
 -- kalott 1007, c.
 -- knippe 1007, v.
 -- knut 509.

- Härlig* 205.
 — lock 1007, y.
 — lugg 1007, p.
Härsman 814.
Härstjerna 509. 1007, å.
 — *stjernig* ib.
 — *strima* 510.
 — *söm* 505. 1007, w.
 — *tofs* 505. 1068, p. 3024.
 — *toffig* 505. 1918.
 — *tunn* 488.
Häck 860.
Häftig 810.
Häft. led Bih. II. 5. Sid 311.
Häfvare 1539. 2058.
Hägnad 691.
Hål 901, a2. 1249, d.
Hål-blad 1837.
 — *led* 1246, q.
 — *swål* 1250, c.
 — *våk* 1250, c.
Hångande 217. 434. 1041, c.
 1274, c. 1289. 1943.
Hänge 2643.
Hångläpp 1042, b.
Hångsla §. 5: b.
Häftkastaniebrun 602.
Höckel 1079. ††. 1246, d.
Sid 210.
 — *betäckning* 1267, c. n.
 — *led* 901, å. 1246, q.
 — *såla* 1249, c.
Höfd, två 1078, h.
Häft 964. 1821.
 — *lock* 1823.
 — *panna* 1845. *Bih. C. S.*
 — *pannstycke* 1631. [312.
 — *stycke* 1634.
Hög 514. 1055. 1266, u.
Högd 166.

- Högerfidig* 1389.
Höger-skål 2170.
 — *vänd* 2098.
Höghål 1079, ††: *Ann.*
 — *kind* 902, l. 1202, n.
 1508.
 — *kindvinkel* 1161, fs.
 — *kullrig* 338.
 — *spetsåd* 1813.
 — *strålig* 354.
Högt-liggande 1193, i.
 — *sittande* 1368.
Hölsad 1381.
Hölster 2646.
 — *artad* 2594. 2636.
 — *höljd* 2405.
Hörn 97. §. 27.
 — *ig* 104.
 — *ig, fem-, sex-, mång-* 84.
 — *tand* 909, i.
Hörjel §. 124.
 — *gång* 903, a.
Ianthinus 558.
Ichor, ör 889.
 — *Yco* (term. Verb. fr.) §. 20.
Icon, icönis §. 101.
Icosandra, planta 2826.
Ignëus 589.
Imägo, öis 1902.
Imberbis 1367.
Imbricatus 407. 1474.
Immarginatus 1615. 2812.
Immersus 2400. 2576.
Immissus 442, c.
Immobilis 1020.
Impar, päris 2540. 2541.
Impäri pinnatus 2541.
Impellucius 622.
Impenetrabilis 244, a.

- Impēnis 1228, o. 1264, q. 1779. 2215.
 Imperfectus 1985. 2833. 3000.
 Implēxus 422. Incūrens 520. 909, o.
 Implicātus 69. Incūrsans ib.
 Implūmis 1142. Incurvātus 45. 436. 1045, o.
 Impositus 422, b. 909, c. 2205. 2207.
 1665. 1690. 2577. Incūrvus 1170, b. 1734.
 Impresus 53. 1031. Index, ŷcis 1079, c.
 Īmus 545. 1397. 1434. Indicātor 1079, c.
 Inæqvālis 199, d. 402. 2165. Indīcus 550. 825.
 2129. §. 20:g. Indīgēna 1279.
 Inæqualiter 2506. 2549. §. *Indigo-blå* 550.
 20:g. Indigotīcus 550.
 Inæqvāltus 199, b. Indiffīcte 2860.
 Inæqvāngūlus 77. Indivīsus 2213.
 Inæqvilatērus 75. 2163. *Indrag-bar* 893.
 Inæqvivālis 2150. *Indragen* 1075, b. 2213.
 Inānis 733. 1188, e. Indumentum 907, c-e. 2285-
Inborrad 306. §. 57. 440. *Sid.* 70,
Inbrādd 1729. Indusium 3069.
Inbōjd 61. 218. 435. 1034, r. Indūtus 658.
 1046, h. 1571. 2157. *Inemot* §. 20.
 2211. Inērmis 288. 484. 908, z.
 Incarnātus 594, p. Inevolūtus 2992. [3052.
 Incērtus 530. *Infattad* 687. 2362. 2526.
 Inchoātus 1771. *Ann.* *Infattning* ib.
 Incīdens 774. Inferīor 906, f. 1044, l:d.
 Incīfor, -orīus 908, p. n:d. 1240, b2. h. l:β,
 Incīfūlus 106. 1178, h. 2025. 2124.
 Incīfūra 101. Inferne 1044, y.
 Incīsus 121. 2904. Infērus 1373. 1397. 2750.
 Inclīnātus 3014. 2798. 3018.
 Inclūdēns 461, l. Infīmus 1350. 1397.
 Inclūsus 461, k. 911, e. 2822- 1434.
 Incompletus 1905. 2848. Infixus 2397.
 2965. 2986. Inflātus 2927.
 Inconspicūsus 1349. 1552. Inflēxus 61. 218. 425. 1046, h:
 Incrasātus 212. 269. 1076. 1170, k. 1363. 1571.
 Increbrēscens 775. 2157. 2211.
 Incrūentus 1639. Inflorescentia 2408. 2417.
 Incubītus 442, d. 2488. §. 349. 369.
 Incumbens 406. 1007, h. — radiāta 2805.

- Inflådad* 422.
Infogad 422. 2575.
Infogningshåla 1463.
Infractus 34. 1170, e.
Infumatus 633.
Infundibiliformis 238. 1038.
Infundibulum 238.
Infuscatus 658.
Infåstad 2397.
Ingens 1376.
Ingluvies 902, n. 1202, r. 1270, g.
Ingvén, *ingvénis* 959.
Inguinalis 959.
Inhinna 2970.
Inhöjd 1945. 2634. 2955.
Injunctus 443. 909, a.
Inkig 1617.
Inkilad 443.
Inkilning 444. *Bih.* I. 3. *Sid.* 311.
Inklinerad 3014.
 — *komplett* 1905. 2848. 2939. 2965.
 — *krökt* 45. 436. 1043, o. 1734. 2205. 3045.
 — *laggd* 342.
 — *ledad* 2375.
 — *läpp* 2026.
Innåttus 909, b. 1950. 2573.
Inneslutande 461, b.
Innesluten 461, k. 911, e. 1841. 2822.
Inpassning *Bih.* D. II. *Sid.* 312.
Inodorus 805.
Inre 1554. 1796. 1798. 2971. 2977.
Inrullad 64. 437. 1944. 2114. 2634.
Insectum *Sid.* 244.
- Insectum declaratum s. per-*
fectum 1902.
Insekt *Sid.* 244.
Insertus 442.
Insida 288. 1044, k. 1995.
Insidentes pedes 1266, l.
Insipidus 762.
Insitens 1077, e. 1264, p.
Insjö 840.
 — *skuren* 106. 121. 2904.
 — *skärning* 101.
 — *slagen* 1753.
 — *snodd* 1045, g.
 — *sudrjd* 424. 3007.
 — *spunnen* 1946.
Instita 675.
Instucken 1960.
 — *stött* 2085.
 — *svepande* 1540.
 — *sänkt* 116. 2400. 2576.
Integer 115. 308. 1220. 1804. 2046. 2093.
Integerrimus 115. 1178, k.
Integratus 2599.
Intenuatus 267.
Interceptus 249. 281. 1595.
Intercreescens 403, a.
Interfemorālis 1079, u.
Interior 1044, k: a. 1264, m. 1554. 1729. 1796. 1798. 1802.
Intermedius II, c. 1584. 1758.
Interruptus 249. 280. 400. 2118.
Interruptim positus 400.
Intermittens 776.
Internodiatus 445, a.
Interscapulium 955. 1625.
Interstitium 363, a.
Intertextus 423.
Intervalvis 2937.
Intestinum 2224.

- Intillhvaran* - laggd 412. *Inåt* 20. 1044, c.
 1046, l. Iricölor, öris 656.
Intilliggande 1007, h. 2995. Iridæus 656. 904, d.
 -- *fatt* 382. 2829. Irregularis 1473. 2039. 2731.
Intortus 437. -- iris 904, d.
Intractus 2213. Irrepens 2311.
Intrafoliacæus 2567. 2613. Irroratus 666.
Intrasslad 2975. *Ijabell gul* 578.
Introrsum 20. 1044, c. Ijabellinus 578.
Intryckt 53. 154. 291. 1031. Isopogon 1269, y
Intå 1077, d. Isopogon 1269, y
Inundatus 848. *Jaculatorius* 1201, c, c.
 - i us l. Ius (term; Adj. *Jemliggande* 1773.
spectat illa ad derivata *Jem* 52. 1006, y. 1217, h.
ab animatis i. e. animalibus;
hæc ad ea, quæ materiam significant, seu quæ
a rebus inanimatis deducuntur, et hujuscemodi sci-
licet sunt apud Nolt.: Jemnt-parvåxt 2542.
plantæ, lapides &c. Item Jerngrå 636.
adj. ab adverbis temporalibus, aut substantivis qua-
tuor anni temporales no- *Jordartad* 745.
tantibus descendantia; quæ
omnia per ultimam corripunt). S. 20. *brun* 610.
Inveck:ad 3016. *grön* 566.
Inunder-sittande 2750. *Juba* 506. 1007, t.
Inversus 1045, y. *Jubatus* 506. 1068, l. 1209.
Inviken 69. *Jugularis* 948. 1435.
Invinkel 1723. *Jugulum* 946. 1597.
Invius 245, a. *Jugum* 2539.
Involucellum 2662. *Jukt-råd* 595.
Involucratus 1945. 2992. *Juvenis* 1277.
Involucrum 2656 - 2662. *Juver* 1063. 1067.
Involurus 64. 537. 1944. 2634. *Kaffe-brun* 601.
Involvens 1540. 2634. *Kai* 500. 1007, d. 1076, p.
Invuxen 1915. *Kalk* 234. 2706. [2382.
Invåfd 423. -- *artad* 2247.
 -- *våxt* 909, b. -- *hvit* 532.
 -- *jord* 875.
 -- *måning* 2825.
Kalkstens-jord 874, a. c.

- Kall 765. 813, b.
 Kalmus - lik 252r.
 Kam 1001, q. 1892. 2132.
 Kambärande 1362. 2951.
 Kamfer 3068.
 Kamferlukt 791.
 Kamförsedd 1477. 2174.
 — lik 128. 378, a. 1040.
 Kammare 260. 2057.
 Kamrad 260.
 — två- mång- 265. 2920.
 Kamtand 1893.
 Kanelbrun 605.
 Kant 5. 195. 210. 1799. 1998.
 — ad 209. 2741.
 — fjällig 2178.
 — färgad 654.
 — försedd 903, h. 1614.
 1811. 2053. 2072. 2115.
 — gropig 2092. [2219.
 — ig 196.
 — (eller brädd-) kulle 2000.
 — lik 2741.
 — lös 1015. 1812.
 — mellanvägg 2936.
 — märke 1762.
 — nerf 1762.
 — skifte 1759.
 Kapris-grön 569.
 Kapsel 2887. 2911. 2912.
 2916. 2917. 3075.
 Kapsel-stjelk 3073.
 Kapsön 1203, h.
 Karled 901, Anm. 1079 ††.
 Karmelit 504.
 Kamin-röd 693.
 Karunkel 1274, a. b. c.
 Kastanje-brun 1021, a.
 —, äkta 599.
 Kedje - lik 348.
 — teknad ib.
- Keke m. m. Se kåk.
 Kilspefsad 908, r.
 Kimröks-brun 612.
 Kina-brun 603.
 Kind 902, m. 1161, y. 1289.
 1508, a.
 — ben 1161, y.
 — bensgaffel 1161. å.
 — båge 902, l, Anm.
 — påse 906, i.
 — skågg 1007, r, 1270, a.
 Kinesiskt tusch 548.
 Klaff 250.
 Klappur 874. a: a.
 Klas-lik 2328.
 Klei (der) 876, b.
 Klen 1076. s. 1266, x.
 Kli 477.
 — aktig 477.
 Kliande 813, b.
 Kliare 1100.
 Kliartad 477.
 Klubbig 813, a.
 Kluf-fötter 1266, p.
 Klufvande 2396. 2590.
 Klimat §, 113.
 Klint 2126. §. 308.
 Klippa 850.
 Klo 1076, h. 1078, a. d.
 1246, g-n.
 Kloak 1116.
 Kloartikel 901, p.
 Klocka 335.
 Klock-lik 235.
 Klockor 1120.
 Klo - äyna 1844. [1842.
 — falang 1076, g. 1264, e.
 — försedd 1558. 1680. 1869.
 — lik 1548.
 — lös 1076, i. 1264, z.
 1870.

- Klonaget* 1078, f. 1246, k. *Knotter* 327.
Klot 176. *Knut* 274. 1046, z.
 — *lik* 1270, d. — *ig* 274. 327: 1046, z.
 — *rund* 176, 1270, d, *Knyl* 2126.
Klubba 270. — *tand* 2196.
 — *ig* 282. *Knå* 276. 901, å. 1246, p.
 — *lik* 270. 282. 2120. 1826.
Klufven 123. 148. 1031, b. — *band* 1248, c.
 1079, f. a. γ 1481. 2561. — *ben* 1827.
 — *två-, tre-, mång-* 150. — *försedd* 35. 276. 1576.
Kluns 2203. 1580.
Klyf-fotad 1266, f. — *skål* 901, t.
Klyfsa 102. — *veck* 471, b. 901, å.
Klyka 371. *Knöl* 340. 471. c. 908, x.
Klykig, två-, mång-ib. 1179. 1188, f. 1828.
Klyklik 1217, f. 1914. 2693. 3036.
Klynnedelt 372. — *fri* 275.
Klänge 2395. — *förorsakande* 1957.
 — *ben* 1079, å. — *ig* 274. 340. 1188. 2330.
 — *fötter ib.* 3043.
 — *spetsig* 2525. — *ig, två-, mång-* 2917.
 — *trådig ib.* *Kobolt-blå* 557.
Kläf 1078, h. *Koddpung* 1080, c. d.
 — *artad* 1978, g. *Kol-svart* 548.
 — *försedd* 1078, h. 1079, ll. *Komplett* 1903. 2846. 2936.
 — *vad* 1078, h. 2964. 2987.
 —, *tre-, mång-* 1079, w. *Kon* 182.
Knapp 1578. 2702. S. 409. *Koncentrisk* 418, a.
 — *nålsformig* 1482. [411. *Kongs-pennor* 1228, a.
Knappt §. 20, b. *Konisk* 182. 1046, r. 2110.
Knif-formig 189. *Konkaf* 54.
 — *lik* 189. 1046, p. 1162, n. *Konvex* 55. 1044, l.
Knippa 502. *Koppar-färgad* 644.
Knipp-lik 399. 1270, d. 2301. — *grön* 562.
 2458. — *röd* 643.
Knopp 2284. 2678. 2679. *Kopp-årr* 310.
 2684. 2685. — *årrig ib.*
 — *bårande* 2326. *Kopulerad* 2930.
 — *ig* 2331. *Korall* 2247.
 — *flod* 2284. 2676. — *röd* 595.
 — *tåcke* 2677. *Korkaktig* 740.

- Korkig 740.
 -- skruf-formig 30, a.
 Korn-gul 1047, h.
 Korset 956, a.
 Kors-grenig 385.
 -- lik 2791,
 -- nåbb 1170, i.
 -- vinge 1711. 1817.
 -- visfästad 385.
 Kort 1018. 1028. 1052. 1068, d.
 1162, c. 1201, h. 1217, p.
 1228, g. f. 1246, l.
 1266, f. 1311. 1494.
 1569. 1682. 2498, 2742.
 --, gan/ka 1162, d. 1201, i.
 1228, g. f. 1430. 1493.
 1565. 1681.
 Kortbent 1266, f.
 -- hårig 492.
 -- nåbb 1162, h.
 -- nåbbig 1162, h.
 -- snytig 1519, a.
 -- stjert 1217, p.
 -- svansig 1686.
 -- vinge 1228, f.
 Kostal 1747.
 -- fält 1771, *Ann.*
 Kotte 2645.
 Kotledeon 2984.
 Krans 384.
 -- lik 384. 2485.
 -- likt-stående 2883. 2999.
 Kring-böjd 2367-2369.
 -- gröpt 1793, i.
 -- simmande 2249.
 -- skansad 2342.
 -- skuren 244, c. 2749. 2844.
 -- strödd 392.
 -- stående 2827. *Ann.*
 -- sväfvande 2308.
 -- vecklande 1068, i.
 Krithvit 532.
 Krok-borst 3046.
 -- ig 26, *Ann.* 1170, c.
 -- linierad 343.
 -- nåbb 1162, o.
 -- strålig 353.
 Kröna 223.
 Kron-blad 2764-2770. 2797.
 -- bladartad 2840.
 -- bårare 2709.
 -- formig 223.
 -- lik 2650.
 -- manning 2824.
 Kropp 2650. §. 7. 38. 193.
 206. 286.
 Krukfårgad 508.
 Krufig 57, b.
 Krydd-aktig 758. 788.
 -- neglike-brun 603.
 Krypande 2312. 2377.
 Kräft-fötter 1871.
 -- klo 1862.
 -- klodragande 1688. 1975.
 Krökt 1170, c.
 Krönt 285. 2793.
 Kuggtandad 1492, b.
 Kulle 902, d. 1506. 1994.
 Kullig 943.
 Kulliggande 2366.
 Kullrig 55.
 Kupa 116, n.
 Kup-nagel 1078, f. 1246, k.
 Kylande 765.
 Kynsle 2129. §. 309.
 Käpformig 62. *Ann.*
 Käst §. 134, d.
 Kägel-formig 182.
 -- lik 2110.
 Käk 1161, b. 1178, b.-d.
 1530. §. 134, d.-h. 236.
 -- angel 1551.

- Käkbåge* 1161, c. 1531. 1967. 1526. 1579. 1966. 2006.
 §. 134, d-h. 2128. 2132. §. 311.
 — *båg-grenar* 1161, y. Labrum fornicale 2008.
 — *båg-skåra* 1161, l. — inferus 906, f. 2029.
 — *båg-slida* 1161, f. 2779.
 — *båghufva* 1532. — laterale 2008.
 — *rygg* 1556. — superus 906, e. 1523.
 — *sida* 1161, q. Labrum 906, e. 1523. 2008.
 — *skåra* 1161, k. 2027-2029. §. 297.
 — *slida* 1161, e. Labyrinthiformis 2268.
 — *spröt* 1582. Laberyntformig ib.
 — *stam* 1552. Lac, lactis 3061.
 — *tand* 909, e. 1553-1555. Lacer, era, erum 153. *
Källa 838. Laceratus 979.
Känfel §. 124. Lacinia 2726.
Kärf 755. Lacinatus 125.
Käril §. 119, d:5. Lack-klöfvar 1079, *
Kärna 2389. — mus-blå 551.
Kärnfrukt 2922. — violgul 585.
 — *hus* 2919. Lactymalis 904, o.
Köl 336. 2786. Lactescens 3061.
Kölad 336. Lacteus 533.
 — *försedd* 59. 336. Lacuna 413. 845. 902, f.
Kön 1898. 1899. Lacunatus 350.
 — *del* §. 127. 170. Lacunatus 313. 2176.
Könlös 1397. 2854. Lacus 840.
Körtel 3035. 8053. Lætus 516.
Kött 737, §. 119, n. 2. Lævis 360. 908, z. 1046, t.
 — *hud* 1274, d. Lævigatus 359.
 — *hus* 2710. Læsbai 2283 §. 386.
 — *ig* 437. 1340. Lageniformis 273.
 — *kam* 1274, c. Laggar 2128.
 — *röd* 594. Lagsamma ben 1266, v.
 — *slimfor.* 1874. Sid. 222. Lamell 729. 2491.
 Lamella 729.
Labellum 2779. Lamellacæus 170.
Labialis 785. 1161. V. Lamellatus 1481, b. 1472.
Labiatrus 2732. 2048.
Labium 118. 233. 966, d. f. Lamellosus 454, b. 729. 908, i.
 1000. 1290 1365. 1524. 1178, l.
 Lamina 1637. 2491. 2766.

- Lafkendi* 3091.
Laf-flam § 386.
Laminatus 2672.
Lamna 1078, e.
Lamnaris 1078, d. 1246, i.
Lamnatus 1078, e.
Lana 497. 1007, ll.
Lanaris 2736.
Lanarius 909, i. l.
Lanatus 4097. 1007, ll.
Lancearus 141. [1266, 8.
Lanceolatus 73.
Landsväg 870.
Langvidus 363. 521.
Laniarius 909, i.
Lanfett-lik 73.
Lans-formig 141.
Lanugo, Yois 1007, 3.
Lapidus 747. 874, a.
Larf 1900. §. 131.
Largus 511.
Larva 1900. §. 131.
Lateralis 1044, ny. 1193, g.
 1303. 1602. 2189. 2375.
 2407. 2471. 2592. 2978.
Lateritius 588.
Latëriverfus 1045, e.
Latissimus 22.
Latiusculus 23. *Ann.*
Latitudo, Yois 9. 1045, m.
 — capillaris 814. [2142.
Lato-lanceolatus 73.
Latus, 8ris 4. 161. 1044, k.
 1507. 1605. 1794. 2004.
 2124. 2125. 2135.
Latus, a, um, 22. 1201, h.
 1731.
 —, præ. §. 19.
Lavajord 874, a. b.
Laxus 25. 709. 1006. 1053.
 1135. 1269, a. 1456.
- Lazurblå* 618.
Led 448. 2054.
 — ad 1576. 1580.
Ledamet 901.
Led-fogning 448.
 — gång 2123.
 — gångsbrädd 2137.
 — hufvud 1822. *Bih. D. Sid.*
 312.
 — klöfvar 1079, *.
 — panna *Bih. C. Sid.* 312.
 — skida 2920, *Ann.*
Lefverbrun 607.
Leguminosus 2886.
Lehm (der) 876, a.
Lem 901.
Lenticularis 200. b.
Lentilformis 1324.
Lepidopterus 1766.
Lepidotus 471.
Lëpis, Ydis 2622.
Lera 876, späck- a. *fluf-*
 b. lätt- c.
Lerjord 876.
Letten (der) 876, c.
Leviter 2516.
Leucophæus 539.
Lÿber, bri 2246. 2288.
Liber, 8ra, 8rum 442, a.
 1274, d: 137, b.
 2593.
Libramentum 1889.
Liciatus 297, a.
Lif-afstrande § 129, 2.
 — färgad 594.
Lifig 515.
Lifformig 91.
Lifs-frukt §. 130.
 — punkt 1011.

- Lifs-ämne* 2960, 2980. §. *Linearisk* *ib.*
 11. 130.
Ligamētum 2127.
Liggande 874, a. 1193, f.
 — *bakåt* 1050. 1193, e.
 — *på midten* 1193, f.
Lignēus 747, a.
Lignōsus 747, a.
Lignum 2244, 2289.
Ligūla 1526. 2566-2568.
Ligulātus 2777.
Ligurinus 572.
Lik-artad 909, u.
 — *formig* 400, a. 1354.
 — *färgad* 647.
 — *lång* 401. 1220. 1718.
 2743.
 — *nande* 2602.
 — *riktad* 421. *Ann.*
 — *sidig* 74 2162.
 — *skalig* 2149.
 — *skäggig* 1269, y,
 — *stor* 2220.
 — *vinklig* 76.
Lilacinus 598.
Lilas-violett *ib.*
Liliacēus 2789.
Lilje-artad 2789.
 — *lik* *ib.*
Lillvinge 1228, e.
Limaci *förmis* 1927.
Limbātus 232. 686.
Limbus 51. 232. 686. 1927.
 1990. 2145. 2773.
Limon-gul 574.
Limoniātus *ib.*
Lindad 1906.
Linēa 334. 672. 815.
 — *laterälis* 1395 - 1398.
 — *undäta* 28.
Lineāria 93. 815.
Lineātus 334. 672.
Lingva 897. 906, b. c. 1526.
 1527. 1969. §. 179.
 — *spirälis* 1535.
Lingviförmis 1557. 1568.
 2155. 2520.
Lingūla frontälis 1512, c.
Linie 334. 672, 815. 1395-
 1398.
Linie-lång 815.
Linierad 334.
Liniscus 1267, l. o.
Lip 233. 906, f. 1290. 1524.
 1526. 1579. 1966. 2008.
 2026. §. 159.
Lip-spröt 1583.
 — *flöd* 1625.
 — *ända* 1526.
Liqvidus 512.
Liquor (öris) amnos 2958.
Listad 335, b.
Liten 1167. 1286. 1377. §.
 20, b.
Lithophyta 2247.
Litūra 670.
Liturātus *ib.*
Litus, öris 835.
Lividus 554.
Lixiviōsus 757.
Ljudets arter. Sid, 124.
Ljus 519.
Ljuslik 808.
Ljumske 959.
Ljus 512.
 — *blå* 559.
Lobātus 126. 1079, l. 1266, o.
 1854. 2905.
Lob-delt 126.
 — *flik* 126.

- Eeb-slikig* 126, 1079, l. 1854. *Lubricus* 481. 813, z.
 2905. *Lucidus* 362
Lobium 1840. *Lukt* §. 84. 86 124. n:3.
Lobulus 903, g. — *giftande* 1114.
Lock 1007, y. 2167. 2921. —, *utan* 805.
 — *förfedd* 2108. *Lucus* 818.
Loculamētum 253. 257. *Luda* 458.
Locularis 266. [§. 428. *Luddig* ib.
 —, bi-tri, multi- 2910. 2912. *Luden* 1261,
Locularus 252. 2909. *Lust-häl* 1460. 2226. 2230.
Loculus 2828. — *kärl* §. 326.
Locusta 2871. — *rör* 378.
Locus utiginosus 847. — *strek* §. 113.
Lodrät 37. *Lufva* 3072.
Logg 493. 510. *Lumbaris* 964. 1079, t. 1427
Loggig 493. *Lumbriciformis* 1201, a.
Loma 1079, l. 1264, ö. *Lumbus* 964. 1829,
Lomatius 1079, l. 1264, ä. *Lunatus* 90.
Lomentum 2920, *Ann.* *Lund* 858.
Longipes (avis) 1266, u. *Lunga* 878.
Longirostris 1519. *Lunula* 692.
Longissimus 23. 1068, b. *Lunulatus* ib.
 1162, b. 1201. e. 1217, r. *Lurfvig* 493.
 1228, i. q. 1266, u. 1314. *Luridus* 580.
 1428. 1439. 1497. 1515. *Lutande* 41.
 1544. 1568. 1684 2745. —, *från hvaran* 411.
Longitudinalis 12. 1429. 1444. —, *mot hvaran* 417.
 1802. 2033. 2190. 2197. *Luteolus* 585.
Longitudo 3. 1044, i. 2141. *Luteo-virens* 571.
Longiusculus 23. — *viridis* ib.
Longus 23. 1051. 1162, s. *Luteus* 585. §. 67.
 1201, f. 1257. 1313. *Lutsalt-aktig* 757.
 1496. 1516. 1567. 2499. *Lyckt* 1079, h.
 2744. *Lyng* 2344.
 —, per- 23, *Ann.* *Lyratus* 131. 1043, t. 1045, i.
 —, præ- ib. *Lyr-slikig* 131.
Loratus 363, d. — *formig* 87.
Lorica 1458. — *hornad* 1043, t. 1045, ä.
Loricatus 1068, g. 1358. *Lyriformis* ib.
Lorum 447. 1203, i. *Lyr-taggad* 131.
Losfad 2088. 2581. *Lysande* 362.

- Läckformig 66.
 Låda 3102.
 Låg-kind 902. k. 1161, i.
 — kindbrådd 1161, w.
 — kindvinkel 1161, tt.
 Lågt-sittande 1369.
 Lång 23. 1019. 1029. 1051.
 1162, a. 1261, f. 1228, q.
 1246, m. 1313. 1496.
 1516. 1567. 2499. 2744.
 —, ganska 23. 1068, b. 1162, b.
 1201, e. 1228, i. q. 1264, x.
 1266, u. 1314. 1428.
 1439. 1497. 1515. 1544.
 1568. 1689. 2754.
 Lång-bent 1266, u.
 — hårig 493.
 — kloig 2768.
 — nåbb 1162, f.
 — nåbbig 1162, g.
 — sträckt 23. 1069.
 — svansig 1686.
 — taggig 332.
 — vinge 1228, q.
 — vinklig 1610.
 Långs-efter 2033.
 — gående 2033.
 Långt-bakåt 1386.
 — uppåt 1387.
 Lår 901, q. 1076, n. 1246, b.
 — ben 901, q. [c. 1824].
 — bihang 1886.
 — tillsatts 1822.
 Läder 1815.
 — artad 728. 1296.
 — brun 608.
 — hud 1001, a.
 Låggfull 3042.
 Länd 964. 1820.
 — knota §. 134, v.
 — trakt 964.
 Långd 1044. i. 1076, n. 2141.
 Långdgenomskärning 163.
 — gångfäste 2190.
 — jern 1802.
 — tand 2197.
 — vägg 254. 2267. §. 429.
 Långs- 12. 3013.
 Låpp 233. 1523. 2008. 2026.
 2029. §. 159.
 —, derpå 785.
 — ig 1365.
 — röd 594.
 — skäg 1007, s. 1203, g.
 — skägbrådd 1161, x.
 — vinkel 1161, v.
 Lätt 2516.
 Lätten (der) 876, c.
 Lätt-lera 876, c.
 — spintad 717.
 Lof 2283.
 — dungs 858.
 — gul 1047, i.
 — rik 1972. 2755.
 Lök 2687. 2689.
 — aktig 802. 2332.
 — artad 2334.
 — formig 2322.
 — grön 568.
 — knopp 2691. 2699.
 — öga 2682.
 — ögd 2333.
 Löp-fötter 1266, i. 1884.
Machaeris 908, l.
 Macrocephalus 1284.
 Macrolepidotus 474.
 Macropterus 1228, q.
 Macrourus 1217, r. 1686.
 Macula 661.
 — lunaris 692.
 — ocellata 693.

- Maculāris 678.
 Maculātus 661.
 Maculōsus 660.
 Mage 890.
 Mager 522.
 Mag-fena 1437.
 Magnitudo, ōis §. 112.
 Magnus 1166.
 Malin 506. 1007.
 — bārands 506. 1209.
 Mala 902, m. 1161, j. 1553.
 1555.
 Malachit-grön 563.
 Malachitēus 563.
 Malacopterygius 1406.
 Malare-tand 909, k.
 Malāris 1161, tt. w.
 Malleiformis 1359.
 Malleolus 901, bb. 1828.
 Malmfärgad 644.
 Malpighianus 1001, c.
 Mammae 1063-1067.
 — spuriae 1067, a.
 Mammalia §. 155. Sid.
 162.
 Mammillātus 1911.
 Mammillerad 1911.
 Mandelformig 73, a.
 Mandibūla 1161, a - c. y.
 1178, b. 1530. §. 134,
 e-h. 231.
 Mandibulāris 1161, l.
 Manicātus 1855, 1861.
 Manicūlum 1077, a.
 Manke 1001, c.
 Manslem 1080. 1090.
 Mantel 1212. 2228. 2230.
 Manus 901, k. 1079, a. 1871.
 1874.
 Mare 834.
 Margaritacēus 613.
 Margaritētus 613.
 Marginālis 1193, h. 1300.
 1382. 1748. 1757. 2936.
 Marginatus 209. 654. 903, h.
 1614. 1811. 2053. 2072.
 2115. 2219. 2741.
 Margines fylvarum 857.
 Margo, ōis 5. 8. 210. 212. 220.
 1044, l:æ - d. 1161, x. ff.
 w, 1178. c. 1600. 1602.
 1727. 1729. 1799. 1801.
 1998. 2005. 2006. 2063.
 2124. 2125. 2134. 2135.
 2137. 2178.
 — apicis 6. 1800.
 — basēos 1.
 — basālis 8. 1801.
 — cardinālis 2137.
 — laterālis 7. 2007.
 — mastacālis 1161, x.
 — orbitālis 1020, a.
 — pupillāris 1021.
 Marmorātus 659.
 Marmorerad ib.
 Marronbrun 599.
 Marsupium abdominale 1067,
 Mascūlus 2851. [b.
 Mask Sid. 313.
 Maska 1267, l. o.
 Maskerad 1937. 2783.
 Mask-formig 906, c. 1201, a.
 — lik 2305.
 — slungen 381,
 Mastacālis 1161, x.
 Mastax 1007, s. 1203, g.
 Masticans 2198.
 Mastothēca 1067, b.
 Matk Sid. 160.
 Matt 363. 521.

- Maxillae 1161, a-c. 1178, d. *Mellanhand* 901, m.
 1531. 1556. 1967. § 134. — *hinna* 3082.
 e-h. 209. 296. — *knutig* 445, a.
 Maxillaris 909, e. 1161, k. — *kropp* 953. 1624.
 Maximus 3009. — *liggande* 2100.
 Maxime 1044, z. — *lång* 1162, e. 1217, q.
 Meatus auditorius 903, a. 1228, h.
Medel blomning 2417. — *nåbbig* 1162, g.
 — *fåt* 50. 211. 1599. 2148. — *rum* 363, a.
 — *gångfäste* 2188. [2238. — *skifte* 1758.
 — *mättig* 1068, c. 1162, e. — *skifvig* 2937.
 1217, q. 1228, h. r. 1266, t. — *spröt* 1584.
 1285. 1312. 1429. 1404. — *stjertad* 1217, q.
 1495. 3010. — *vågg* 2267.
 — *punkt* 11.
 — *sidolinie* 1398. — *Mellens* 575. 3067.
 — *skifva* 211. — *Membrana* 326. 726. 1816. §.
Mediocris 1068, c. 1162, e. 119. No 4.
 1201, g. 1217, q. 1228, — *branchioftega* 1332. §. 204.
 h. r. 1266, t. 1312. 1375. — *Membranacœocrustacæus*
 1429. 1440. 1495. 3010. 1814.
Mediocripes 1266, t. — *Membranacæus* 726. 1079, x.
Medioglossus 783. — *Membrana interna* 2970.
Medyum II. — *niktans* 913.
Medus 1193, f. 1264, n. — *Membranæus* 727.
 1370. 1384. 1398. 1402. — *Memnonius* 544.
 1426. 1445. 1851. 2100. — *Mensûra* §. 111. 112.
 2188. — *Mentâlis* 1161, å. ff.
Medlerste långdenomskår- — *Menthacæus* 792, a.
ningen 164. — *Mentum* 1022-1024. 1160.
Medulla 2292. 1531. *Ann.* §. 134, i.
 — *spinalis* 959. — *Merizæa* 1634.
Meiselformig 908, q. — *Mesocynium* 1079, ††.
Mellinus 574. — *Mesoglossus* 783.
Mellan-axel 955. — *Mesorhinium* 1161, r.
 — *buk* 960. — *Mesostethium* 1631.
 — *dsl* 11, c. — *Mesfings-gul* 641.
 — *fol* 901, x. — *Metacarpus* 901, m. 1835-
 — *fötter* 1815. — *Metamorphosis Sid.* 302. §.
 — *gård* 961. 276.
 — *gårde* 259 2267. — *Metatarfus* 901, x. 1837. 1840.

- Metathorax, ácis 1626.
 Metriopterus 1228, r.
 Metriorhynchos avis 1162, g.
 Metrifurus 1217, q.
 Micans 655.
 Microcephalus 1286.
 Midten 11. 211. 1370.
 Migrans 528.
 Migratorius 1281.
 Mild 773. 813. 813, b.
 Miliáris 3059.
 Mina 295.
 Miniátus 587.
 Minimus 1377. 1430. 1438.
 Minum 587.
 Minus ib.
 Minutus 3012.
 Mitis 773. 813. 813, b.
 Mitriformis 62. *Ann.*
 Mixtus 530. 2601.
 Mjuk 717. 1269, i. 2915.
 — frdlig 1406.
 — taggig 331. 1042, c.
 Midlig 454, d. 744.
 Mjök 3061.
 — aktig 720, a.
 — hvit 533.
 — hår 495. 1007, i.
 — rik 3061.
 Möyllis 902. 1019.
 Modicus 1246, n.
 Mognadens tillstånd 2896.
 Moláris 909, g. h. 1547.
 Mollis 712. 1269, i.
 Molsuárt 543.
 Monadelpha, planta ib.
 Monarferes §. 128.
 Moniliformis 449.
 Monogamia §. 128.
 Monoicus 2862. 2858. 2860.
 Monothalamus 2054.
 Monothelyas § 128.
 Mons, montis 851.
 — Venëris 2131.
 Mor 846.
 Mordors-röd 598.
 Morgon-röd 589.
 Moschatous 604.
 Moschatus 790.
 Mosshomblad 2595.
 Mosse § 448.
 Moss-kalk 3070.
 — stjök 2352.
 Motbladig 2568. 2612.
 — böjd 1170, k.
 — hakig 1075, f. 1170, k.
 — háikad 1044, n:§.
 — krökt 1044, n:n.
 — liggande 1046, g. 1269, x.
 — list 903, d.
 — pasfande 1776.
 — satt 383. 910, a. 1044,
 n:§. 2544. 2830. 2996.
 — stråfvig 713.
 — vinkel 903, f.
 Mucidus 760. 795.
 Mucilaginosus 721. 770.
 Mucilaginos ib.
 Mucro, ónis 2018.
 Mucronatus 147. 1044, v.
 1611. 1675. 2090.
 Mulben §. 134, f.
 — bete 861.
 Mule 905, f.
 Multangularis 84.
 Multicaulis 2360.
 — lateralis 3022.
 — lix, Ycis 454.
 — plex, plícis 2299. 2876.
 Multunguli pedes 1079, w.
 Munn 890. 1510. 1963. 1964.
 §. 159.

- Munbräm* 3079 3083. *Månggrenig* 367.
 — del §. 233. — grepig 311.
 — gipa 906, g. 1378. §. 211. — hörnig 84.
 — håls 906, a. — sidig 3022.
 — spröt 1534. §. 241. 242. — fjfelkad 2360.
 — trakt 902. r. — årig 2298. 2345.
 — vinkel 906, g. 1161, ll. *Mänlik* 90.
 1378. *Måttlig* 1246, n.
 — öppning 906, h. *Männing, en, mång.* 2810.
Muricatus 331. 1042, c. *Mårg* 2292.
Murinus 540. *Mårgel-jord* 877.
Murrhåus 614. *Märke* 2700.
Murrhår 1007, f. 1269, u. *Mågel-grå* 537.
Musblack 540. *Möglig* 760. 795.
Muscatus §. 119, n, 2. *Månja* 587.
Mus-grå 540. *Månjeröa* ih.
Muskel 119, n:2. *Märk-brun* 609.
 — stark 2061. *Mörk skog* 858.
Muskot-hlomsfärgad 602. *Mösa* 3072.
 — brun 604.
Muskus 790.
Musta 1989. §. 301. 303. *Nacke* 943, d.
Mustacher 1007, r. — grop 943, c. 1503.
Motatio §. 16. *Nacrius* 363, c.
Mutatius 529. *Nafvel* 957, a. 2032. 2971.
Muticus 288. 484. 943. 1076, i. § 299.
 1249, g. 1679. 1870. — grop 2966.
 1896. — linie 2972.
 — lik 2086.
Mutilatus 1076, e. 1806. 2087. — springa 2103.
Mutilerad 2087. — sträng 957, a. 2967.
Mull-jord 873, b. — trakt 957, b.
Myning 229. *Nagel* 1078, c. 1246, g.
Mynt-lukt 792, a. — artad 1078, d. 1246, ii.
Myra 847. — artikel 901, p.
Myrtax, æcis 1007, r. 1270, a. — falang 1076, g.
Myxa 1161, z. 1378. — förledd 903.
Målning 667. — kupig 1178, a.
Månfläck 692. — lös 1076, h.
 — fläckad ih. *Naggad* 108. 112. 113.
Mångfaldig 2299 2876. — t.-sågbråddad m. m. 109
 — färgad 646. *Naggtrand* 108.

- Naken* 1161, h. 1266; w. *Nerv. full* 1744. 2504.
 1341. 1768. 1939. 2380. — *strålig* 1745.
 2850. 2877. 2953. *Nervöig* 2504.
Narcoticus 811. —, *båg-* 2505.
Nares 905, a. 1193, a-g. —, *jenn-* ib.
 §. 178. 213. —, *ojenn-* 2506.
Narkotisk 811. —, *ivå, mång-* 2507.
Nasalis 1043, *Anm.* *Ner* och *upptill böjd* 44, a.
Nasus 896. 1522. §. 157. *Nervill* 1044. y. 1353.
Natans 2369. *Nervätus* 2512.
Nataforus 1701. 1882. —, *tri-, quinque-* ib.
Nates 1076, o. 2126. §. 308. *Nerviüs, tri-, quinque-* 2511.
Nätura § 1. *Nerviüs, tripli-* 2513.
Nätus, bi-, fe- 2530. *Nervösus* 1744. 2504. 2510.
Naviculäris 59. 1217, n. *Nervus* 1746. 1748-1752.
 2154. 2489. 2490. §. 119,
Nauköfus 772. 812. *Neuter* 1897. 2854. [n:1.
Neapel-gul 576. *Nictans* 904, h.
Nebulöfus 667. *Nidå* 522.
Necessarius 2867. *Niger* 544. 1047, e. §. 41.
Nectar, äris 3067. *Nigricans* 544. 1047, f.
Nectarium 2718. *Nitens* 361.
Ned. böjd 43. 1026. 3018. *Nitidissimus* ib.
 — *hängande* 433. 1041, d. *Nitidus* ib.
 — *krökt* 1171. [1068, r. *Nivëus* 531.
 — *liggande* 2365. *Njur-formig* 202.
 — *löpande* 463. 2398. 2583. — *lik* 137.
 — *slagen* 2364. *Nodatus* 2399.
 — *stigande* 43. 1170, f. 2309. *Nodöfus* 274. 1046, z.
 2578. *Nodöli* 327.
 — *sigare* 2982. *Nodulöfus* ib.
 — *struken* 431. *Nodulus* ib.
 — *sänkt* 1046, e. *Nodus* 274. 1046, z.
 — *tryckt* 173. 213. 1162, l. *Nos* 902, a.
 2184. 2199. *Notæum* 951.
 — *åt* 18. 1044, f. *Nota* §. 3.
 — *åtböjd* 217. 1785. — *empirica* §. 117.
Nemus, örns 855. *Notätus* 2185. 2186. 2339.
Nerv 2489. §. 119. n:1. 2381.
 — *döfvande* 811. *Nothus* 1228, f.
 — *fri* 2514.

- Novale 863.
 Nubilus 543.
 Nucēus 611.
 Nucha 943, c. 1503.
 Nucūla 2915.
 Nudus 480. 1007. d. 1161, h.
 1266, w. 1341. 1364. Näskan §. 20.
 1393. 1768. 1939. 2380. Nät 346.
 2850. 2877. 2953.
 Nullus 1566.
 Nutans 41. 1269, k.
 Nux, nucis 2889. 2914.
 — pedis 1845.
 Nymf 1906.
 Nympha 1906. 2132. §. 310.
 Nyodling 863.
 Nypöjdt land 864.
 Nys. vickande 806, a.
 Nägot §. 20.
 Näi-riflad 301.
 Näbb 1143, a. §. 176-179.
 — hinna 1161, g.
 — käk 1161, a.
 — rygg 1161, m.
 — skilnad 1161, r.
 — spets 1161, z.
 — tipp 1161, r.
 — ås 1161, m-p.
 Näf 1162, b.
 Närbelägen 393.
 Närmad 395. 909, f. 1045, g.
 Närmande sig 2606.
 Närstående 394.
 Näsa 896. 905, c. §. 157.
 178.
 — bhang 905, h.
 — borrar 905, a. e. 1193,
 a-q. §. 176. &c. 213.
 — brusk 905, b. 1193, b.
 — gata 902, f.
 → grop 902 f.
- Näshorn 1043. *Ann.*
 — hvalf 1193, n.
 — tipp 905, g.
 — trakt 902, q.
 — utskott 905, d.
 — vägg 1193, b.
 Näskan §. 20.
 Nät 346.
 — färgad 685.
 — lik 346. 2254.
 Nödvändig 2867.
 Nöt 2888. 2914. 2915.
 — brun 611.
 — led *Bih. D.* 9. *Sid.* 312.
 — skal 2918.
- Oafbruten 248, 1161, p.
 Oangenäm 525.
 Oartikulerad 1931.
 Ob (partie. præp.) §. 20. d.
 Obdöctus 908, h.
 Obefjällad 476.
 Obekärad 500.
 Obenastad 2119.
 Obestämnd 530. 2860.
 Obesvansad 1068, t. 2120.
 Obevingad 1714. [3052.
 Obeväpnad 908, z. 1249, g.
 Oblique antroctum 21.
 Obliquus 10. 14. 39. 911, c.
 1044, p. 1217, b. 2588.
 2740.
 Obliteratus 650. 3099.
 Oblongus §. 20, c.
 Obovatus 2069. 2106.
 Obscurus 524.
 Obsidianus 615.
 Obsolētus 651. 1702. 2044.
 Obtectus 1906.
 Obtusangulus 198.
 Obtusus 99. 143. 290.

- Obtusus cum acumine 145. *Olif-grön* 570.
 Obversus 910, c. *Olik* 2549. § 20, B.
 Obuncus 1045, f. 1170, k. — *artad* 909, v.
 Obvolūtus 410. 1075, b. — *formig* 400, b. 1355. 1441.
 Occidentālis 831. — *färgad* 648. [2731.
 Occipitālis 1425. — *lång* 402.
 Occiput, p̄tis 902, f. 1501. — *riktad* 421. *Ann.*
 Occultans 461, i. — *sidig* 75. 2163.
 Occultātus 461, h. — *skugg* 2150.
 Occūltus 1349. — *skuggig* 1269, z.
 Oceānus 833. — *stor* 199, d. 2165. 2729.
 Ocell 693-701. — *vinklig* 77.
 Ocellāris 1760. *Olivacēus* 570.
 Ocellātus 693. *Oljaktig* 77L.
 Ocellerad 693. *Oljegul* 575.
 Ocellskifte 1760. *Ollon (Allon)* 1080, a.
 Ocellus 693. 695. 701. 1513. — *brun* 608.
 Ochracēus 606. — *formig* 272, a. 1964.
 Öckra-brun ib. *Olorāus* 581.
 Ocrēæ 3038. *Ombö'd* 438. 2207.
 Oculus 895. 904, a. c. 1019. — *sammānde* 1878.
 1020, 1021, a. 1500. — *fattad* 462, d.
 § 139. 154. 203. 230. — *fattande* 462, c.
Odelt 368. 1408. 2046. — *fång* 2143.
 - ödes, - öides (term. Adj.) — *gifvande* 461, e.
 § 20. — *gifven* 461, d.
 Odor, öris § 84 85. — *gjordad* 356.
 Odorifer, era, erum 1114. — *höjande* 1575.
 Ogentlig 1931. — *höjd* 1075, b. I.
 Ofrukt-bar 2390. — *krets* 46. 1793. 1997.
 Ofullkomlig 2985. — 2143. 2090.
 — *ständig* 1875. — *kringbladig* 2319.
 Ofvanbladig 2613. — *kringsittande* 2752.
 Ogenomskinlig 622. — *kring-slutande* 462, b.
 — *trånglig* 244, a. — *krökt* 44, f. 439. 2180. 2207.
 - oideus (term. Adj.) § 20. *Omoplāta* 901, d.
Ojemn 324. 1046, u. x. *Omrullad* 440.
 — *het* 324. — *slag* 2291.
 — *hög* 199, b. — *vexlande* 381. 910, d.
Olearius 575. — *vexlande, haßigt* 777.
Olecranon 901, i. — *vänd* 2106. 3027. § 20, d.
Oleōsus 771. *Omärklig* 1566.

- Onychium 1844.
 Oordentligt - stående 379.
 Opacus 524. 622. 1047, c.
 Opak 622. 1047, c.
 Opalfärgad 624.
 Opalknus ib.
 Operculatus 1042. 2108.
 Operculum 1042, a. 2167.
 2921.
 — auriculäre 1042, a.
 — brachiäle 1331. §. 202.
 Operiens 461, c.
 Operment 586.
 Opertus 461, b.
 Opitulätor stilli 3087.
 Opposite 2544.
 Oppositifolius 2568. 2612.
 Oppositus 283. 910, b. 1044.
 n. §. 2830. 2996.
 Orange - gul 586.
 Orbicularis 70.
 Orbiculatus 70. 1044, f. 1865.
 Orbita 904, f. 1203, l. 1512, d.
 Ordinatus 1380.
 Regelbunden 1473. 2038.
 2731.
 Orgäna sensoria §. 135.
 Organisatus §. 7.
 Organisk ib.
 Organiserad ib.
 Orgyia 824.
 Orgyalis ib.
 Orichalcus 641.
 Orientalis 830.
 Orificium 229.
 Orm - formig 27.
 — från 796.
 — lik 27.
 Orrstjert 1217, d.
 Orörlig led *Bih. I. Sid.* 310.
 Os, oss 890. §. 125.
 Os, ossis 1510. 1963. 1964.
 §. 159.
 — coccygis §. 134, f.
 — fibulæ 1078.
 — humeri 901, f.
 — hyoideum 906, b.
 — sacrum §. 134, q.
 — tibiæ 1078.
 — ulnæ 1076.
 Oslæus 534. 738. 1043, a.
 — öslas (term. Adj.) §. 20.
 Osynlig 1349. 1702.
 Otydlig 523. 1024. 2044.
 3099.
 Outvecklad 2992.
 Oval 71.
 Ovalis ib.
 Ovaraktig 2497. 2616. 2628.
 2722. 2761. 2933.
 Ovarium 2243. 2698.
 Ovatus 72. 2068. 2106.
 Oviductus 1707.
 Ovisformis 180.
 Ovindlad 1092.
 Ovriden ib.
 Ovum §. 150. 199. 281.
 Oxel - tand 909, h. 1547.
 Oäkta 909, n. 2294. 2439.
 2668. 2679. 2854. 2856.
 2865. 2956.
 — knopp 2679.
 — kronblad 2716.
 — polygami 2865.
Pachyphyllus 2340.
 Pagina 48. 49. 1720. 1721.
 Pagurus 1685.
 Palacus 468.
 Palama 1079, n. 1264, ö.
 Palamotheca 1267, e.
 Palatinus 784. 909, f.

- Palatum 1161, s. t. 2784. Paracercus 1270, g.
 §. 134, g. Paradaetylum 1264, c.
 Palæa 1274, d. 2641. Paraglosia 1528.
 Paleacæus 577. 2637. 2735. Parallel 1786. 2940.
 Palearia 1001, e. 1274, d. Paralleus ib.
 Pallium 2228. 2230. Parallelipiped 190.
 Palma 1076, k. 1079, d. Parallelipipedicus ib.
 Palmaris 818. [1835. Parallelipipedisk ib.
 Palmatus 127. 1043. o. 1079, h. Parapetulum 2716.
 1266, a. 1857. Paraphysis 2714. 3088.
 Palmipes aivs 1266, a. Parapleura 1632.
 Palmus 818. Parapterum 1228, f-i.
 Palpebra 904, g. Parasiticum 877, a. 2313 2314.
 Palpi 1534. §. 241. Parasit. vdxr 2314.
 — labiales 1583. — soll 2431-2443.
 — maxillares 1582. Parastigma 1762.
 Palpuli 1534, Ann. Parastus 2717. 3086.
 Palus, ūdis 844. 846. Paratarsium 1249, b.
 Panduræformis 117. Paratonum 2161, q.
 Panicula 373. 2446. 2448. Parauchenium 947.
 Paniculatus 373. 2448. Parbladig 2537. m. m.
 Panna 902, q. 1017. 1203, e. Parciflorus 2611.
 1504. §. 232. Paredrisk 2387.
 Pannhorn 1043, Ann. Parædrus ib.
 Pannicula 1043, x. Parellinus 551.
 Panntofs 1270, d. Paries, eius 227. 228.
 — udde 1512, c. Parietalis 264. 2885. 2925.
 — vinkel 1161, u. 2934. 2944.
 — vänd 1045, b. Paripinnatus 2542.
 Pansar 1001, k. i. Par-kantad 2073.
 — lik 1613. — klubbig 1472.
 Papegoigrön 568. — klufven 2045.
 Papilionacæus 2785. — klof-förleda 1549.
 Papillae 1064. 1274, e. Parpipad 1193, m.
 Papposus 1673. Pars antica 11, a. 2002.
 Pappus 2734-2737. — colorata 3061.
 Papula 329. — implumis 1142, d.
 Papulosus ib. — inermis 3052.
 Parabolisk 179. — inferta 442.
 Paraboloides ib. — intermedia 11, t. c.
 Paracarpium 2715. — lateralis 11, f.

- Pars libéra 442.
 — mitis 3051.
 — pilósa 1007, c.
 — postica 11, b. 2003.
 — próna 11, e. 952.
 — supina 11, d. 951.
 — vestita 1007, c.
 Partes genitales §. 10. 127.
 Partiális 375. 2662.
 Partibílis 2874.
 Partíus 120. 2300 2515. 2516.
 Parvitas § 112.
Par- vóxt 2537. 2540. 2551.
 2553. 2554.
 Pascúa 862.
Pas 853.
 Patagium 1079. q. x.
 P. tella 224. 901, t. 1866.
 Patelliformis 224 1865. 3058.
 Patens 219 246. 427. 1041, b.
 Patenti- concisus 2120. [1781.
 Patentiusculus 1178, c.
 Patulus 1043, y.
 Patulus 219. 246. 414. 1045, f.
 1193, p. 1782. 2217.
 Paululum §. 20, b.
 Pecten, Ynis 1892. 1893.
 Pectinatus 378, a. 1477. 2174.
 Pectoralis 787. 1065. 1637.
 Pectorosus 363, e.
 Pectus, óris 956, d. 1628.
 1638. 1639. §. 162.
 Pedalis 821.
 Pedalum 1007, p.
 Pedatus 1949. 2534.
 Pedes 965. 1075, a. d. 1079, f.
 1713. 1930. 1933 § 145.
 166. 169. 185. 188. 196.
 265. 271. 279.
 — anteriores 977. 1849.
 — antici 1346.
 Pedes chiropteri 1079, e.
 — dermopteri 1079, p.
 — diffracti 1827. 1887.
 — intermedii 1848.
 — medii 1815.
 — posteriores 978. 1850.
 — postici 1847.
 Pedicelliformis 2841.
 Pedicellus 2947.
 Pediculus 1465 2413. 2947.
 Pedunculatus 465. 1470. 1471.
 1511.
 Pedunculus 466. 1915. 2279.
 2411 2469. 2462. 2463.
 — communis 2411. [3073.
 — proprius 2412.
Pekfinger 1079, c.
 Pelagus 833.
Pelare 2014. §. 294.
Pelare-brádd 2063.
Pelar-fársedd 251, a.
 Pellicæus 1079, v.
 Pellicula 2962.
 Pellis 1007, f.
 Pellucidus 621.
 Pelma 1250, b.
Pels 1007, e.
 Pelta 3093.
 Peltatus 469.
 Pelvis §. 134, r. [1289.
 Pendulus 434. 1041, c. 1274, c.
 Penetrans 769. 2307.
 Penecillatus 503. 693.
 Penecilliformis 377.
 Penecillus 503. 1007, x.
 Penis 891. 1080. 1090.
Penna 1142, a. b. 1215. 1268.
 a. §. 174. 175.
 Penna 1269, a. b. c. k,
 Pennacæus 1269, t.
 Pennatus 490. 2253.

- Penn-fjäder* 1269, d.
 -- *rör* 1268, b.
Pennula 490. 1269, d.
Penzel 503. 1007, x.
 -- *formig* 377.
 -- *försedd* 503. 1693.
Petanthodium 2663. 2665.
 2669.
Percrassus 167.
Percurrens 462, a.
Perdurans 778.
Peregrinus 778.
Perēnis 1043. u. 2298. 2345.
Perfoliatus 1480. 2011. 2585.
Perforerad *ib.*
Perforatus 307. 2101.
Pergament-artad 727.
Pergament-lik 813. a. 1233.
 1814.
 -- *tillsatts* 1816.
Perianthium 2706.
 -- *commune* 2663.
Pericarpium 2712. 2872.
 2920. 2923.
Perichætiæ 3070.
Periferi 46. 1793. 2020.
Perigonialis 2595.
Perigonium 2827. *Ann.*
Perigynisk 2827. *Ann.*
Perigynium 2712.
Perigynus 2751. 2827. *Ann.*
Perinæum 961.
Peripheria 46. 1793. 1997.
 2020.
Periphericus 2990.
Peripodium 3070.
Peristethium 1630.
Peristoma 3079.
Peristonium 3079. 3080.
Perithæcium 3096. [0383].
Pernatus 462.
Perpendicularis 37.
Perficius 593.
Persik-blomröd *ib.*
Persika-svart 548.
Persik-röd 595.
Persifens 2415. 2618. 2626.
 2720. 2759.
Personatus 2783.
Pertenuis 169.
Perticatus 454, a.
Pertusus 306.
Pervius 248. 1200. 2101.
Pes, pēdis 821. 901, k. 2225.
Petaloides 2840. [2229].
Petalostemon 2824.
Petalum 2764. 2770. 2797.
Petalus, bi-, poly- 2763.
 -- *mono-* 2771.
Petiolaris 1662. 2463.
Petiolatus 465. 1511.
Petiolus 466. 1661. 2493.
 §. 362.
Phalangiformis 3042.
Phalax 901, o. 1076, f.
 1264, d. e. 1833.
Phallus 1658.
Philtrum 902, s.
Phoeniceus 597.
Phyllodes §. 20.
Phyllum 2725.
Phyllus, mono-, poly- 336.
 1692. 2658. 2665.
Phylographia §. 2.
Phytozoum 1986. §. 321.
Picæus 616.
Pictura §. 73.
Pictus 665.
Pik-lik 139.
Pilouskage 859.
Pileatus 470.
Pillus 470. 1203. a. 3098.

- Pil-formig* 1201, d.
Pilsker, ära, ärum 488.
Pillergömd 1958.
Pil-lik 140.
Pilöfus 494. 1269, l.
Pilularius 1941.
Pilulätus 1958. 2537-2554.
Pilus 485. 1007-3032. 3041. 3049. §. 58. 149.
Plnētum 865.
Plngvis 771. 813, a 1361.
Plöna 140. 905, d. 967. 1967. 2538.
 — *adipösa* 1449. 1979.
 — *anälis* 1001, p. 1419.
 — *caudälis* 1418. §. 222.
 — *dorsälis* 1001, o. 1415. §. 219.
 — *pectorälis* 1075, c. 1416.
 — *spurä* 1448. [§. 220.
 — *ventralis* 1417. §. 221.
Pinnatifidus 129. 1317.
Pinnätus 1079, m. 1670. 1979. 2537. 2541. 2551. 2553. 2554.
 — *uno latere* 1492, b. [1322.
Pinniförmis 1075, c. 1228.
Pinnöla 1268., f. 2552.
Pip 225-2772.
Pip-full 735.
Pipig 251. 1987.
Piplerhvit 535.
Piplik 225. 1162, p. 2255.
Piplkägg 1007, q.
 — *öppning* 2774.
Piscinæ 841.
Piscis Sid. 229.
Piscölor, öris 581.
Pistacie-grön 569.
Pistill 2697.
Pitillum ib.
Plaga 671.
Plagiätus ib.
Plagioplätus 173.
Plan §. 23.
Planta 1076, b. l. 1834. 1837. 2314. 2345. 2348. 2608. 2610. 2612.
 —, *mon.*, *poly.*, *adelpa* 2818. 2820.
 —, *mon.*, *polyandra* 2816.
 —, *mono.*, *polygyna* 2838.
Plantigräds 1079, ff. 1266, z.
Planum 169. 2064. 2084.
 — *apicis* 160, [§. 23.
 — *basöis* 150.
Planus 52. 1162, m. 1773.
Platt 52. 1162, m. 1773. 2064. 2084.
 — *näsög* 1032.
 — *ränlad* 2097.
Pleiophyllus 2608.
Plöura 1629.
Plica 1228, c.
Plicatilis 1270, e. 1772.
Plicätus 58. 2066.
Plommon-blå 553.
Pluma 1142. 1269, a. b. d. f. g. i. l. r. x.
Plumätus 1488.
Plumböus 638.
Plumöfus 378.
Plumöla 1269, e. 2981.
Plätt-tand 908, n.
Podarthrum 1246, r.
Podium 1076, a. 1077, a. 1246, e.
Podotheca 1077 g. 1246, o. 1267, a. n.
Pogonium 1268, *su. s.*
Polerad 361.
Polisfon 1007, r.

- Politus 361.
 Pollen, inis 2704.
 Pollex, Ycis 817. 1079, b. 1863. 1973.
 Pollicaris 817. 1077, d. 1228, m.
 Pollicatus 1856. 1909.
 Polyadelfist 2820.
 Polyandri. § 128. n:2.
 Polyandria ib.
 Polyanthium 2456.
 — gamma 2864-2869. §.128. 417. 418.
 Polygamisk 2862-2864.
 Polygamus ib.
 Polygonium 135.
 Polythalamus 2055.
 Pomaceus 564.
 Pomeransgul 586.
 Pomertum 858, a.
 Pompadurrod ib.
 Pomum 2922.
 Ponsford 592.
 Poples, Ytis 471, b. 901, i.
 Poppelgrön 569.
 Populeus ib.
 Por 308.
 Porca 349.
 Porcatus 549.
 Porcellaneus 614.
 Porculus 308.
 Porrectus 926, c. 1043, p. 1045, i. 1170, a.
 Port-hvålfid 3004.
 Porus 308.
 Porøs 308.
 Positus in quincunce 389.
 Posterior 1847. 1850. 2135.
 Posticus 11, b. 901, b. 1044, l: §. 1264, h. 1401. 1446. 2003. 2006. 2136.
 Postilus - kvit 614.
 Postremus 1386.
 Præcordia 956, d.
 Præcrasus 167.
 Præorsus 156. 2306.
 Præputium 1080, b. 1965.
 Prætenuis 169.
 Prasinus 564.
 Pratum 861.
 Prehensilis 893, a. 1068, i.
 Prick 662.
 Prickad ib.
 Primarius 2196. 2490.
 Primores 921.
 Primus 1462.
 Prisma 187.
 Prismaticus 187.
 Prismatick ib.
 Proboscideus 1033.
 Proboscis, idis 1034. 1524. 1529. 1528. §. 240.
 Procæsus 1553.
 — frontalis 1505. Ann.
 Procumbens 911, b. 2366.
 Procurvatus 1045, m.
 Productus 1044, o.
 Projectus 2527.
 Prolifer, era, erum 2258. 2270. 2375, a.
 Prominens 2177. 2212.
 Prominulus 1023. 1030. 1198, k.
 Promuscis 1529.
 Pronus 11. 1043, p. 1744, n:d. 1045, i.
 Propagines 2683.
 Propinquus 394.
 Proportionatus 1017. 1375.
 Proportionerad ib.

- Proprius 2845.
 Propugnaculum 1043, n.
 Propullulans 2324.
 Prorsum 1044, a.
 Prophylis 3084.
 Prosthema, ätis 905, b.
 Prostratus 2364.
 Proximatus 1045, g.
 Pruina 478. 3062.
 Prunifolius 478.
 Prunifolius 553.
 Prurifolius 813, b.
 Prymna 956, a.
 Præstig 519, a.
 Pseudo-palpi 1534. *Ann.* 3.
 Piittacinus 568.
 Pteroma, ätis 240, h.
 Pterna 1250, c.
 Pterygium 905, d. 2950.
 Ptilofis 1142, c.
 Pubes 496. 2130.
 Pubescens 496.
 Puckel-vyggig 338.
 Pucklig 339. 1190.
 Pudorifolius 592.
 Pulverartad 2674.
 Pullus 612.
 Pulpa 736.
 Pulposus 736.
 Pulposus *ib.*
 Pulverulentus 2674.
 Pulvillus 1844.
 Pulvinus 2386.
 Pumpsnut 1537.
 Punctato-friatus 304.
 Punctatus 303. 662.
 Punctatorius 1706.
 Punctum 303. 662. 1633.
 1712, *Ann.*
 Punctum fallens 1011.
 Pungens 813, b.
 Pung-förm 1080, e.
 Panicus 593.
 Punkt 303. 662.
 Pundrad 303. 662.
 Punkt-strimig 304.
 Pupa 1901. §. 280.
 Pupilla 694. 904, e.
 Pupilla *ib.*
 Popillatus 695. 696.
 Pupill-brädd 1021.
 — dragande 695.
 Puppa 1901. §. 280.
 Purpureus 597.
 Purpurifolius *ib.* 597.
 Purpur-röd *ib.*
 Pürus 653.
 Pufs 845.
 Pustula 663.
 Pustulatus *ib.*
 Putamen, ätis 2918.
 Putridus 761. 872.
 Pycnogona 1887.
 Pygidium 1650.
 Pyramid 192.
 Pyramidalis 404.
 Pyramidalisk 192. 404.
 Pyramidatus 192. 1912.
 Pyramidbärande 1912.
 Pyramis, midis 192.
 Pyrenæ 2919.
 Pyriförmis 272.
 Pyxidatus 2362. 2526.
 Pyxidum 3075.
 På båda sidor 85. 86.
 Pålaggd 1442, d. [3000.
 Påliggande 1264, q. 2833.
 — fatts 442, b. 909, c.
 1665. 2389. 2577.
 — sittande 467. 1663. 2582.
 2831. 2839.
 Påskind 902, k.
 Påstigande 1077, e. 1264, p.
 Påökt 2175.

- Pärbandlik* 449.
Pärlfärgad 613.
 — *morhvit ib.*
Påronsformig 273.
 — *lik* 181.
Pål 845.
- Q**
Quadrat 80.
Quadratus 80.
Quadrupes, *edis* 976.
Quarbisvande 1953.
Quarsittande 2415. 2618.
 2626. 2720. 2759.
Quartsgul 640.
Quicke 1043, d.
 — *förfedd* 1043, c.
Quiescens 1938.
Quinatus 2554.
Quinnad, *en.*, *mång.* 2838.
Quinquangularis 84.
Quisquillæ 860.
Quist 368. 2278.
 — *formig* 1915.
 — *ig* 2410.
Quist-rot 2316.
Quitten-gul 574.
Quäsvande 807.
- R**
Racemus 2427-2429.
Rad 222.
Radiäls 1755.
Radiatus 352. 370, b. 680.
 1910. 1976. 2173, b.
 2237.
 —, *uni.*, *multi.* 1348. 1405.
Radicäls 2460.
Radicans 2376.
Radicatus 2012. 2250. 2805.
 2809. §. 20.
Radicifus §. 20.
Radicofus §. 20.
- Radicula* 1462. 2295. 2982.
Radig 351. 386. [§. 437.
Radiöulus 1269, h.
Radius 352. 901, i. 1268, d.
 1333 1404 1409. 1738.
 2009. 2240. 2292. 2811.
Radix, *icis* 1997. 2276. 2230.
 2342. §. 20.
 — *dentis* 908.
Rad, *utan* 387.
Raggig 491, a.
Rak 24. 1045, k. 2739. 3003.
Ramenta 1454.
Ramentacæus 1454.
Ramæus 2316. §. 20.
Ramosissimus 367.
Ramofus 364. 1043, i. 1476.
 1550.
Ramulosus 2410.
Ramulus 368. 2278.
Ramus 1043, m. 1161, y.
 2278. §. 346.
Ramphotheca 1161, d.
Rand 674.
Randad 674.
Raptatorii l. *raptorii pedes*
 1266, m. *Ann.* 1877.
Rarus 390. 2442.
Receptaculum 2708. §. 416.
 — *feminum* 2942.
Receptus 1492.
Recifus 192.
Reclinatus 1043, q. 1046, b.
Reconditus 1703.
Rectangulus 79.
Rectores 1881.
Rectrices 1216, a. 1217, a-c.
Rectus 1045, k. 2564. 2739.
 3003.
Recumbens 1046, g. 1269, u.
Recurrens 1750.

- Recurvatus 44. 439. 1045, n. *Resinds ib.*
 2180. 2207. Respiratio §. 120.
 Recurvus 431. Resurgens 429.
 Reduncus 1945, r. t. Resupinatus 1046, c. 2078.
Rejoen. §. 134, n. 2589.
 Reflexus 60. 216. 438. 1068, e. Reticulatus 346. 685. 2254.
 1046, h. 2077. 2192. Reticulum 346. 1009.
 3015. Retinaculiformis 45, a.
 Refrigerans 765. Retinaculum 1655.
Regelbunden 2037. 2730. Retortus 440.
 Regio antica 11, a. Retraclilis 893.
 — lumbaris 964. Retroactus 1075, b. 1349.
 — nasalis 902, q. 1353.
 — ophthalmica 902, p. Retroflexus 44, a. 441.
 1203, k. — mingens 1110.
 — oris 902, r. Retrorsum 16. 1044, b.
 — parotica 902, o. 1203, q. Retuso - umbilicatus 2086.
 — postica 11, b. Retusus 154. 291. 1031. 2085.
 — umbilicalis 957, b. Reversus 1784.
Reglor för beskrifningen S. Revolutus 63. 440.
 100 - 110. Rhachis 1208, c. 1492, c. e.
 Regularis 2037. 2730. 2414. §. 134, l.
 Regna §. 93. Rhaphe 2973.
Regnbåge - färgad 656. Rhinarium 905, g.
Regnbåg - hinna 904, d. Rhinotheca 1161, e.
 Reluctans 713. Rhizoideus §. 20.
 Remiges 1216, e. 1228. 1232. Rhizoma 2294.
Remm - lik 363, d. Rhizonychium 901, p. 1076, g.
Remna 102. 1264, e.
 Remotus 391. 1046, k. 2753. Rhizus, mono-, poly- 908, b.
Ren 653. Rhoeacolor 592.
 — horn 1043, g. Rhombeus 81.
 Reniformis 137. 202. *Rhombisk ib.*
 Repandus 116. 1632. 2079. Rhomboidalis 81, a.
 Repens 2312. *Rhomboidisk ib.*
 Repletus 243, a. *Ribba* 335. 2051.
 Replicatus 68. *Ribbad* 335.
 Reproflexus 1046, a. *Ribb - satt* 2050.
 Resimus 1020. Rictus 906, h. §. 210.
 Resina 3064. *Ridande* 409.
 Resinofus 723. *Rif - kloartad* 1078, a.

- Riftand*, 908, o.
Rigldus 704. 710.
Riktad 420. 421. 1043, p.
 —, *ensidigt* 420.
 —, *framåt* 1043, p.
 —, *lik* 421, *Anm.*
 —, *tväsidigt* 421.
Riktning *Sid.* 14.
Rim 3062.
Rima 1114. 2103. 2133. §.
 312.
Rimsloft 478. 3062.
 — *loftig* *ib.*
Rimöfus 319. 2519.
Ring 221. 357. 3076. 3101.
Ringens 2782.
Ring-fläck 690.
 — *fläckad* *ib.*
 — *formig* 221.
 — *krage* 949. 1209.
 — *lad* 357. 1046, o. 2068, f.
 1072.
Ripa 842.
 — *ris* (*lutst. i hopsättn.*) 2344.
Rislik 405.
Rivolöfus 317.
Rivolätus 683.
Rivolöfus 317.
Rivus 839.
Rockhufvud-lik 2480.
Roderfötter 1266, c.
Rosacæus 803. 2790.
Rosen-röd 593.
Rosæus *ib.*
Rost-brun 605.
Rostell 2982.
Rostellum 1536. 2982. §. 238.
Rosträtus 1514. 2117. 2156.
 2949.
Rostrum 902, a. 1143, a. m. m.
 1161. 1178, a. c. l. 1188,
- c. f. 1514. 1536. 2030.
 §. 176. 177. 208.
Rot 1. 1997. 2276.
Rota 222.
Rotätus 240.
Rothlomsstjeln 2460.
 — *brädd* 8.
 — *fåt* 1771, *Anm.*
 — *fästad* 2012. 2250.
 — *fäste* 2295.
 — *grund* 2321.
Rotiförmis 222.
Rotig, *en-*, *mång-*, 908, b.
 — *ranka* 2370.
 — *refva* 2373.
 — *refvig* *ib.*
 — *tagande* 2376.
Rotula 901, t.
Rotundæto-acutus 144.
Rotundätus 85. 99. 199. 289.
 1217, i. 1616.
Rotundiuscülus §. 20, a.
Rotundus 70.
Rüber, *bra*, *brum* 888. §. 68.
Rubin-röd 632.
Rubinus *ib.*
Rubicöfus 588.
Rubicus *ib.*
Ruderätus 871.
Rudimentum alæ 1719.
 — *linguæ* 1565.
Ruga 341.
Ryggig 491.
Rugöfus 341. 908, y. 1046, v.
 2518.
Rullad 3006.
Rullformig 279.
Ruminätus 2975.
Rummsförsedd 2909.
Rummig, *en-*, *mång-* 266.
 2910.

- Rummils* 2913.
Rumpa 1007, u. 1068, m. — *lad* 296. 2047.
 §. 165. — *lik* 2095.
Rumptång 1068, o.
Runcinatus 132.
Rurd 70.
 — *ad* 199. 1221.
 — *ribbad* 335, a.
 — *taggad* 132.
Rupes 850.
Ruska 2283.
Russëus 594.
Russulus ib.
Russus ib.
Rutulus 642.
Rutten 761.
Rygg 459. 954. 1145. 1645.
 1792. 1993. 2022. 2169.
 §. 194.
 — *ad* 337. 2172.
 — *fena* 1307. 1415. §. 219.
 — *fetsfena* 1001, p.
 — *fästad* 2655.
 — *ig* 337. 2172.
 — *kam* 1307.
 — *knota* §. 134, m. u.
 — *korn* 1627.
 — *mårg* §. 134, l.
 — *rad, djur dermed* §. 133.
 — *segment* 1648.
 — *sida* 951.
 — *sköld* 1640. §. 246. 248.
 — *sköldad* 1642.
 — *sköld-åga* 1512.
 — *söm* 1309.
 — *vinkel* 1722.
 — *utskott* 1310.
 — *vånd* 1045, d.
Rådjurs-färgad 541.
Räffla 296.
 — *ad* 299.
- Rånna* 296. 1569. 2095.
 — *lik* 2095.
Råt 24.
 — *sida* 2564.
 — *hörnig* 79.
 — *vinklig* 79.
Rättfolig 2040. 2368.
 — *sols (gående) 2040. (kring-*
böjd) 2368.
Rättspånd 24.
 — *stående* 2739.
 — *söm* 2368.
Röd 888. §. 68.
 — *kritröd* 588.
Rösvarefötter 1266, m. *Ann.*
 1877.
Rök-grå 542.
 — *topas-färgad* 633.
Rör 225. §. 323.
 — *artad* 1193, l. 1201, b.
 — *formig* 225. 905, e. 1193, l.
 1201, b.
 — *lig* 1336.
 — *lik* 1162, p.
Rötande ställen 872.
S
Sabel-formig 207.
Saccatus 1274, e. 1929. 1942.
 1951. 2160.
Sacculus 906, i.
 — *colliquamenti* 2959.
Saccus abdominalis 1061.
 — *anälis* 1114.
Sæpes 860.
Sæpimentum 259. 261. 264.
Sæptatus 260.
 —, bi., multi- 265. 2920.
Sæptum 260. 905, b. 1193, b.
Saffrans-gul 584.
Safir-blå 625.

- Saft-gul* 574.
Saftig 718.
 — käril §. 326.
 — lös 719.
 — påse 2959.
 — trådar 3088.
Safva 2288.
Sagittarius 1201, d.
Sagittatus 140.
Salicetum 859.
Salinæ 836.
Salinus 751.
Salvus 751. 873. e.
Salt ib.
Saltaktig ib.
Saltatorius. 1079, y. 1271.
 1700.
Saltatrix, icis 1700.
Salt-jord 873, c.
 — fjö 833.
Salutaris 837.
Sammära 2891, a.
Samm: byggare 2858. 2860.
 2862.
 — fota 1075, d. 1266. r.
Sammanbindade 904, b.
 — dragande 767.
 — hang §. 77.
 — hopad 2633.
 — häftad 453. 1079, g. 2555.
 — hängande 1563. 2041.
 — oafbrutet 471.
 — klasad 451.
 — laggd 67.
 — limmad 453, a.
 — lutande 416. 1776.
 — parad 2881.
 — pasfning 2041.
 — pasfning *Bih.* I. 2. *Sid.*
 311.
 — plattad 65. 408. 1045, ä.
- Sammansatt* 908, i. 1269, g.
 1410. 2251. 2426. 2433.
 2448. 2528. 2535. 2536.
 2632. 2684. 2875.
 — skokad 450. 2329.
 — snodd 29. *Ann.*
 — snörpt 278.
 — sällad 451, a.
 — tryckt 172. 1046, n.
 — valkad 743.
 — vesvad 1575. 1774.
 — viken 2202.
 — växande 1443. 1447.
 — växt 452. 1075, d. 1499.
 1561. 1594. 1663. 1803.
 2556. 2799.
Sammetarius 813, a.
Sammetsartad 813, a.
 — pels 1007, n.
 — svart 545.
Samm - munnad 2264.
 — mynningar 2265.
 — sidig 2997.
Sandrach 586.
Sand-jord 874.
Sangvifer, era, erum 881.
Sangvinæus 596.
Sangvis 889 - 889.
Sanies 889.
Sapor, ör §. 86 - 83.
Sapphiræus 625.
Sargad 133.
Sarmenta 2373.
Sarmentofus 2373.
Sarothrum 1830.
Satur, ūra, ūrum 311 652.
Saturator 852.
Saxlik 117, i. 217, e.
Scaber, bra, brum 324.
 326.
Scabrities 324.

- Scandens 2396. 2590. Sector, ōris 908, 6.
 Scanforſus 1099, a. 1266, p. Sectorius 908, o.
 Scapſula 501, d. 1633. —, uni-, multi- 1161, t.
 Scapulāris 1215. Secundatus 3047.
 Scapſulus 2923. *Ann.* Secundus 420. 2039.
 Scapus 1268, a. 1464. 2461. Securiformis 283. 1588.
 Scarioſus 725. [2983. *Seg* 707.
 Scelēton § 134. *Segel* 1079, q. 2788.
 Scelis 1832. *Segelben* 1079, p.
 Scelides 1076, l. — *fötter* 1079, p.
 Schifticōlor 538. — *hinna* 1949.
 Schiftacēus 538. *Segel, der med förſedd* 1980.
 Scobinæformis 1492, a. — *hud* 1079, q.
 Scōpa 500, a. 1007, v. — *pennor* 1228, b.
 Scopacēus 500, a. *Segment* 1647-1649.
 Scopſula 1839. Segmentum ib.
 Scoriacēus 617. Segregatus 2815.
 Scriptus 681. *Seladon - grön* 563.
 Scrobicſula 2186. Semelflorus 2346.
 Scrobiculatus 311. 2186. Semen, ſois 2877. 2878.
 Scrobicſulus 311. 3026. 3031. § 433.
 — cordis 958. Semi- 1045, a. § 20, e.
 Scrobſ, ōbis 1463. — *clauſus* 256. 1193, o. 2562.
 Serotalis 1080, e. — *colligatus* 1266, g.
 Serotum 1030, c. d. — *coloratus* 689.
 Scutatus 472. 1521. 1858. — *completus* 1904.
 1868. 1817. — *dehifcens* 2299.
 Scutellāris 1608. 1796. — *diviſus* 1193, q.
 Scutellatus 1297-1304. 1642. — *fiſus* 1079, *fy*.
 1922. — *floſculōſus* 2808.
 Scutellum 1298. 1317. 1459. — *geometra* 1925.
 1640. 1641. 3092. §. — *hirtatus* 1266, j.
 Scutulatus 1001, k. [248. — *lanatus* 1266, j.
 Scutulum 1001, l. 1267, f. — *longitudinalis* 1424.
 g. n. — *nudus* 1248, a. 1342.
 Scutum 472. 1326. — *palmatus* 1079, i.
 Scyphiformis 234. — *patens* 1347.
 Scyphus 234. 3094. — *ſæptatus* 262.
 Sectio 165. 166. — *ſpicatus* 2449.
 — *longitudinalis* 163. — *tectus* 1392.
 Sectio medſa 164. — *teres, etis* 184.

- Semivaginatūs 1078, c.
 Sempervirens 2493.
 Sensorium commune § 126.
 Sensus §. 142.
 Sepultus 1543. 1940. 1941.
 Sericatus 1007, n.
 Sericēus 497. 1007, m.
 Series, ēi 510.
 Serpens, tis 2310.
 Serpentiūs 27.
 Serratura 107.
 Serratus 107. 112. 2218.
 Sesquialteri 701.
 Sesquiocelli 701.
 Sessil 1664.
 Sessilis 467. 1663. 1664.
 2582. 2831. 2839.
 Seta 487. 1007, a. 1570. 3033.
 3043. 3048. 3050. 3073.
 Setaceus 204. 1269, m.
 Setarius 1487.
 Serifer, era, erum 1442
 Setolus 488.
 Setus, uni, multi- 1696.
 Sex-angulāris 84.
 Sex-hörnig 84.
 Sexus 1808. 1899, §. 9.
 Sfer 176.
 Sferisk ib.
 Siccaus 768.
 Siccus ib.
 Slickack, deri 36.
 Sicktlik 309.
 Sida 4. 161. 1394. 1605.
 1794. 2004. 2978.
 Sid ben §. 134, n.
 Sidenortad 813, a.
 Sidfastad 2592.
 — stald ib.
 Sidig 194.
 Sido-blad 2538.
- Sido-blomning 2471.
 — brådd 7. 1602. 1799.
 — del 4. 11, f. [2007.
 — fröfäste 2944.
 — gångfäste 2189.
 — linie 1395. 1398.
 — längd-vägg 2934.
 — nåsborrar 1193, g.
 — rumm 2925.
 — segel 1079, t.
 — slam 2375.
 — slycke 1632.
 — tandhår 3047.
 — tunga 1528.
 — tvårvägg 264.
 — vänd 1044, ny 1045, e.
 — ågon 1388.
 Silaceus 576.
 Silfverhvit 634.
 Silicēus 874, a.
 Siliquosus 2884.
 Silikeshår 1007, m.
 — hårig 496.
 Simmande 2369, a.
 Simm-fogel 1266, a.
 — fötter 1079, h. 1266, a-d.
 1882.
 — hud 1007, n. 1264, w.
 — svans 1001
 Simplex, p̄i 367, a. 1015.
 1035. 1269, r. 1319.
 1345. 1409. 2409. 2425.
 2432. 2685. 2373. 2879.
 Simus 1027.
 Sinciput, cyp̄tis 902, e.
 1203, c. 1502.
 Sinnen § 124
 Sinuatus 119. 1414. 2906.
 Sinus 103. 13. 8. 2186. [2171.
 Sinister 1390. 2040. 2099.

- Sinistrorsum 2368.
 Siphon 1539. 2058.
 Sisk-grön 572.
 Sittande, afbrutet 400.
 —, högt 1368.
 —, lågt 1369.
 —, skiftevis 380.
 —, på midten 1370.
 —, vid ändan 1371.
 Sitt-fötter 1266, l.
 Situs 1193, e.
 Sjö 840.
 — brädd 842.
 — fogel 2266, a.
 — grön 565.
 — strand 835. 842.
 Skaft 466.
 — ad 465.
 — bolster 2386.
 Skal 1001, i. 2650. 2961.
 §. 287.
 — artad 1985.
 — frukt 2886.
 — ig, en-, mång- 1990.
 Skallra 1321. [2651.
 Skalmar 2203.
 Skal-mask 1985.
 — täckt 1985.
 Skarlakansröd 590.
 Skarp 325. 763.
 — eggad 197.
 Skelett § 134.
 Sken-artikulerad 358.
 — ben 901, r. 1246, c. 1248, a.
 1825. §. 268.
 — bensbetäckning 1267, b.
 — bensborg 1831.
 — bensqvast 1830.
 — benstorn 1829.
 Skenkel 1246, c.
 Skenlemmad 358.
- Skidfrukt 2884.
 — hölj 2405.
 — lik: Se rättelst.
 Skiffer-grå 538.
 — hvit 532.
 — svart 538.
 Skifklädd 1283. 1357.
 — lös 2908.
 skifrig 454. b. 729. 908, i.
 Skifstade 655.
 Skifte 2233.
 Skiftevis 380. 2545.
 Skifva 457.
 Skifvig, två-, mång- 260.
 1335. 2647. 2651.
 Skiljevägg 905, b. 1193, b.
 2272. 2945.
 Skingrad, hit och dit 415.
 Skinn 1007, f.
 — segel 1079, v.
 Skjorta 3069.
 Skockfogel 1280.
 Skog, dyfster 855.
 —, ljus 854.
 —, mörk 856.
 Skogsbryn 857.
 Skranklik 321.
 Skrapa 1836. 3039.
 Skrädfötter 1266, m. 2876.
 Skrif-pennor 1228, a. b. f.
 Skrift-tecknad 681.
 Skroflig (kråflig) 725. 908, y.
 1046, v.
 Skrynka 341.
 — lig 341. 1001, d. 2518.
 Skråma 671.
 Skräpuk 1900.
 Skråd 39.
 Skulder-blad 901, b. 1633.
 — segel 1228, f.
 — vinkel. 1795.

- Skuldra 901, c. 1214. 1819. *Slidgömd* 1984.
Skyffel. lik 118. — lik 461. 2559.
Skål 226. 3092. *Slimja* 1274, d.
 — formig 226. 1865. 3058. *Slingrad* 316.
Skänk 1246, c. *Slingrande* 1068, h. 2367.
Skärpa §. 320. 386. *Slipprig* 481. 813, a.
 — *artad* 1814. 2671. *Sluen* 1043, d.
Skåra 101. *Slut*. artikel 1467.
Skårs. klösvad 1079, tt. — brådd 6.
Skägg 503. 1007, q. 1270, b. — böjd 2079.
 2779. *Sluten* 2152. 2216.
 — *fisk* 1452. *Slutgångsfäste* 2187.
 — *ig* 503. 2161. *Sluttande* 1170, g. 1217, c.
 — *lös* 1367. 1422.
 — *stråle* 1452. *Sländ*. horst 3050.
Skänkfatformig 239. — formig 1879. 2480.
Skåra 1161, i. *Slåt* 360. 908, z. 1046, t.
 — *ad*, *en*., *mång*-. 1161, t. *Slåttad* 359.
 — *kniflik* 91. *Slöja* 3100.
 — *lik* 1733. *Slöre* 1274, d.
Skårpt 294. *Smak* §. 80-83. 124.
Skårtand 908, p. — *lös* 762.
Sköld 472. 1001, i. 3093. *Smal* 1162, k. 1266, x. 1286.
 — *ad* 472. 1357. 1521. 1732.
 — *bårande* 1251. — *lanfett*. lik 73.
 — *dragande* 1917. — *ben* 1079. † 1246. 1248, b.
 — *lik* 469. 1858. *Smaragd*. grön 627.
 — *padåfärgad* 668. *Smaragdinus* 627.
 — *vinkel* 1608. 1796. *Smuts*. grön 571.
Skör 717. — *ig* 527. 1047, b.
Slaggbå 617. *Smygande* 2310.
Slak 25. 709. 1068, k. *Små* 1430. 3011.
 — *hud* 1001, c. — *blad* 2529. 2657.
 — *sida* 963. — *bulig* 340.
 — *strålig* 1269, a. — *buskig* 2344.
Stemmaktig 721. — *ffåder* 1268, e.
 — *ande* 770. — *ffåderblad* 2552.
 — *ig* 724. — *ffäll* 475. 2631. 2634.
 — *hud* 1004. — *ffällig* 475.
Slida 461. 2560-2565. — *fort* 1828.
 — *försedd* 1078, c.

- Små, ganska* 1438, 3012. *Små-trådig* 370, 459. *Ann-*
— hand 1838. 731, 908, m. 2302.
— hufvud 282. — *tunga* 1526.
— hår 3104. — *vindel* 1046, å.
— korn 333. — *vindlad* 1046, å. 1991.
— kornig ib. *Snabel* 1034, 1514, 1529.
— krona 2976. 2031, 3117.
Smålk 870. — *artad* 1033.
Små lök 2692. — *lik* 2156.
— pip 735. *Sned* 39, 911, c. 1044, p.
— pipig 735, 1339. 1217, b.
— rot 2982, 3020, 3022. — *diameter* 10.
 § 437. — *korjad* 442, e.
— rumm 258, 255, 256, — *rutig* 81.
 2828. — *skåld* 389, 2588.
— rumm, deri 1955. — *vånd* 910, c.
— rummig 252. *Sneåt, på sneddén* 14.
— rör 735. — *stående* 2740, 2834.
— skifvig 2672. *Snöb* 1203, f.
— skog 859. *Snodd* 29.
— skålig 1975. *Snorra, henne lik* 2112.
— skärm 375, 2435. *Snuggskälle* 877, a.
— skåld 1001, l. 1297-1304. *Snut* 1514,
 1427, 1641. — *dragande* 1514.
— skålad 1001, k. — *ig, -ad, kort-* 1519, a.
— skåld 2622, 3071. *Snytande* 2313.
— spröt 1524. *Ann.* *Snyte* 1514.
— stam 2083. *Snäcka* 1988. §. 288-300.
— stöd 3077. — *formig* 31, 1927.
— strima 973. — *skal* §. 318.
— strimig ib. *Snärp* 2654.
— stråle 1269, h. *Snöhvít* 531.
— stål 3038. *Solbränd* 608.
— tåst 2234. *Solä* 1078, i. 1841.
— tand, af första ordnin- *Soleátus* 1841.
gen 2261. *Solsfåderformig* 1479, 2430.
— tand, af andra ordnin- *Solvig* 297, a.
gen 2261. *Solfåt* 851.
— tandad 926, a. 2259, §.
 20, b. *Solidungulus* 1077, fs.
Smått §. 20, b.

- Solidus 200. 702. 1043, e. *Spets* 2. 160. 1044, h. 1603.
 1484. 2689.
Solskärn 375.
 — *Skärmik* ib.
Solum §. 116.
Solutus 2088. 2581.
Sonus sid. 124.
Sophög 869.
Sopor ib.
Sordidus 1047, b.
Sot-brun 612.
 — *svart* 544.
Souci 587.
Spädix, *icis* 2484.
Spadik 118.
Spadones 1897.
Spann 820.
 — *mätare* 1924.
 — *mätarelik* 1926.
 — *lång* 820.
Spannk-grön 562.
 — *svart* 548.
Sparfus 379. 1270, f.
Spatha 2646.
Spathaceus 2405. 2594. 2636.
Spateformig 118.
Spathulatus ib.
Spatser-ben 1079, z.
 — *fötter* 1079, z. 1266, n.
Species, *ei* §. 13. 14.
Speculum 1228, k.
Spejel 1228, k. 1759: *Anm.*
Sprisgul 640.
Spene 1063. 1067, b.
 —, *buk* 1066.
 —, *brösk* 1065.
 —, *ljumsk.* 1067.
Spempung 1067, b.
 — *vårta* 1064.
Spermus, *mono.*, *poly.* 2952.
Spets 2. 160. 1044, h. 1603.
 1094. 2018.
Spetsad 98. 142.
 — *ad. två., mång.* 284.
 — *blad* 2541.
 — *blifvande* 2598.
 — *brädd* 1161, ö.
 — *båge* 1044, n:
 — *aragande* 146. 1611. 1675.
 — *falang* 1838.
 — *glas* 237. 3098.
 — *glasformig* 237.
 — *höfdad* 1919.
 — *ig* 142.
 — *ändad* 2479.
Sphacelatus 548, a, 2619.
Sphæra 176.
Sphæricus ib.
Sphærule 3106.
Spica 2424 - 2426. 2448.
Spiciformis 2423. [2451.
Spicula 1652. 2871.
Spiculatus 139.
Spiefs (*der*) 1043.
Spina 1007, b. 1228, m.
 2394.
 — *dorfi* §. 134, l.
Spinatus 2494. 2620.
Spindel-våfartad 499.
Spinescens 1269, o. 2393.
 2523.
Spinnare m. m. 1928.
Spinofus 1228, l. 1407. 1621.
 239. 2524.
Spinula 1829.
Spinös 1621, 2392. 2524.
Spira 1046, ä. 2017.
 —, *absque* 1992.
Spiraculum 880. 1460, o.
 2226. 2230.
Spiral 2067.

- Spiralformig* 31, a. 1045, x. 2668. 2854. 2856. 2865.
Spirälis 31, a. 1045, x. 2956.
 1535. 1954. 1991. 2067. *Spän-laggd* 1474. 2691.
 2121. 2206. — *liggande* 407. *Bih.* l. i.
Spiräli-volūrus 2121. *Sid.* 310.
Spirälsittande 1954. *Späcklera* 876, a.
 — *tunga* 1535 §. 237. *Spänuhakformig* 45, a.
Spirätus 1046, 3, §. 290. *Sqvāma* 1001, h. 1455. 1457.
Spirans 809. 1662. 2631. 2664.
Spithāma 820. — *haltērum* 1890.
Spithamæus 820. — *subcaudālis* 1328.
Spitsglansgrå 637. *Sqvamätus* 474. 1475. 2340.
Spjutlik 130. 2522. 2691.
Spint 2290. *Sqvamēus* 1269, q.
Spole 183. *Sqvamōfo-laciniätus* 134.
Spolfformig 183. 2120. *Sqvamōsus* 2478.
Spöndÿus §. 134, m. *Sqvamūla* 475. 1712. 2631-
Spongiōsus 741. 2634.
Spongiōs ib. *Sqvamulätus* 475. 2797.
Spontorformig 1039. *Sqvarrōsus* 134. 413. 2667.
Spora 3103. *Stabilis* 704. 874, a. 2932.
Sporangia 3090. *Stachyōdes* 2445.
Sporangidium 3077. 3078. *Stagnum* 843.
Sporophoron 2942 - 2946. *Stalagmiticus* 3056.
Sporre 1249 f. [3096. *Stam* 365. 367, a. 369. 1577.
 — *försedd* 1249, e. 2241. 2275. 2277. 2349.
 — *vinge* 1228, l. §. 322.
Sprickig 319. 2519. — *blad* 2283.
Spridd-tofs 1270, f. — *blomning* 2472.
Springa 102. 2133. *Stamen, Ynis* 2701. §. 405. 412.
Springhen 2079, y. *Stange (die)* 1043, k.
Spritudun 1268, d. *Stannēus* 635.
Språngsida 1249, b. *Stark* 511. 705. 804. 1264, u.
Spröt, pannspröt 461. §. 227. *Status graviditātis seu grossi-*
 241. *munnspröt* 1534. *ficationis* 2895.
 — *horst* 1486. — *infantiæ* 2893.
 — *fjäder ib.* — *maturitātis* 2896.
 — *knapp* 1481. — *pubertātis* 2894.
Spirium 909, n. 1077, f. *Stegāni pedes* 1266, c.
 1931. 2294. 2439. 2486. *Stel* 704.
Stella 1007, 3, §. 324.

- Stellatus 136. 222. 2236. *Stejkblifvande* 2252.
 2257. 3048. — *formig* 1915.
 Stemma, ätis 1513. — *förlorande* 2607.
Sten-artad 747. — *lös* 2582.
 — *frukt* 2891. — *omfattande* 2584.
 — *getskinnsgul* 582. — *skifva* 1662.
 — *ig* 747. *Stjerna* §. 324.
 — *växt* 2247. — *barst* 3048.
Stephanium 1043, l. — *lik* 136. 222. 2236. 2257.
Sterilis 2390. *Stjert* 1216. 1217. §. 182.
Sternum 1295. 1305. 1598. 195.
 1635 1636. §. 134, o. — *ben* §. 134, f.
Sternutatorius 806, a. — *fena* 1418 §. 222.
Stethæom 953. — *felfena* 1001, p.
Stethidium 1624. — *ffäder* 1216, a.
Stichus, di., tri., poly- 386. — *ffjäll* 1328.
Stickande 806. 1269, o. 1706. — *penna* 1216, a.
 2523. — *föm* 1316.
Stift 2699. 3087. *Stockros-svart* 547.
 — *hjelpare* 3087. *Stod* 2943.
 — *kappa* 2713. *Stoft-frö* 3103.
 — *lik* 1697. — *hinna* 3105.
Stigig 363, c. *Stolones* 2372.
Stigma, ätis 1753. 2700. §. *Stoloniformis* 1915.
Stilatus 1697. [414] *Stomachus* 890.
Stilostegium 2713. *Stor* 1166.
Stilus 2699. 3085. — *ganska* 3009.
 — *caudæ* 1698. — *ffjällig* 474.
Stinkande 797. — *pipig* 739.
Stipatus 743. 2319. — *spann* 819.
Stipes, stipitis 1552. 1577. — *spannlång* 819.
 2353. 3097. — *tå* 1077, d.
Stipitatus 2737. 2837. 2842. *Strangulum* 1212.
 3059. *Stramineus* 577.
Stipula 1269, v. 2615. *Strand* 835.
Stipularis 2758. *Strek* 672.
Stirps, stirpis 1068, o. 2241. *Stretande* 1777.
Stjelnk 466. 1268, a. 1577. *Strå* 300. 510. 479. 2180.
 2350. *Striato-punctatus* 305.
 — *ad* 465. 1470. 1660. *Striatus* 300.
 2252. *Strictus* 24.

- Strigæ 3039.
 Strigilis 1836.
 Strigōsus 491.
 Strima 300 2179.
 — ig 300.
 Striöla 673.
 Striolatus ib.
 Stripa 670.
 Stripig ib.
 Strobus 2645.
 Stronk (stränk) 2353.
 Strophidia 3025.
 Steamarius 2617.
 Strupe 946.
 Strupsena 1435.
 — hufvud 945. 1270, g.
 Strut. lik 62.
 Strå gul 577.
 Stråke 1142, b.
 Stråkvåg 870.
 Strål. ben 1077.
 — äm 1268, d.
 Stråle 352. 1451. 1738. 2009.
 2272. 2436 2811.
 Strål fjäder 131.
 — fjädrad 680.
 — fjädrad 680.
 — färgad 680.
 — fäste 1268, a.
 — försedd 1910. 1976.
 2173, b. 2237 2805.
 — ig 352 370, b. 1404 1413.
 1910. 1976 2237 2809.
 — ig, en, mång. 1343.
 — ners 1749. [1405.
 — skifta 1754.
 Stränk, se Stronk.
 Stråf 325 1412.
 — hårig 491.
 Strång 2705.
 Strödd 379.
- Ström 839.
 Stuhl (der) 1043, h.
 Stupa 501.
 Stupande 41, a. 1782.
 Stupōsus 501.
 Stups 956, b. 1076, o. 1650.
 — ben 1266, r.
 Styf 710.
 — hårig 492.
 — lera 876, b.
 Style 1210.
 Styliscus 3077.
 Stylit. ben 1266, d.
 — fötter 1266, k.
 Stympad 1806.
 Stypticus 756.
 Styptisk ib.
 Styrarefötter 1881.
 Stående afbrutet 909, q.
 — bakåt 1446.
 — högt 1396. 1432.
 — i krans 2883.
 — lågt 1397. 1434.
 — ofbrutet 909, p.
 — på midten 1402. 1433.
 Stål. blå 639. [1445.
 — grå 639.
 Stålsare 2701.
 Stånsfogel 1279.
 Stångartad 454, a.
 Stålld 388.
 Stödd 2401.
 Stöddis 2404.
 Stödjande 2591.
 Stötande 528.
 Sub 1044, §. 20, a.
 Sub-articulatus 358.
 — axillaris 2591.
 — bifidus 1079, ††.
 — canaliculatus 299.
 — caudalis 1328.

- Sub-caudatus 1743.
 — consolidatus 2102.
 — crenatus 113.
 — cutaneus 3055.
 — dentatus 113.
 — erosus 740.
 — fissus 1079, f. β.
 — marginalis 1771, *Ann.*
 — obtectus 2102. [2000.
 Suboles 2374.
 Sub-palmatus 997.
 — ferratus 113.
 — stantia § 77. 78. *Sid.*
 144.
 — stantia lignea 2244.
 — stantia ostrea 907, a.
 — sulcatus 299.
 — superus 2751.
 — synedrus 2584.
 — terraneus 1940.
 — tiliter §. 20, b.
 — tilis 162.
 — tilissime §. 20, b.
 Subulatus 203. 1046. s. 1323.
 Succenturiatus 1079. * 2223.
 Succulentus 718.
 Succus 3067.
 Suckulent 718.
 Suffocans 807.
 — frago, Inis 901, d. 1246, g.
 — frutex, Ycis 2344.
 — fruticosus 2344.
 Sug - borst 1570.
 — kopp 1459.
 — snabel 1536. §. 238,
 — vartlik 1931.
 Sulcatus 297.
 Sulcus 297. 904, o.
 Sulphureus 573.
 Supercilium 1001, fs. 1203, m.
 1287. 1288.
- Superficies, ei 47.
 — flus 2866.
 — perne 1044, x.
 Superfor 48. 1044. by n. 1240.
 a. d. h. k. 2024. 2125.
 Superus 1199. 1372. 1396.
 1432. 2752. 2800. 3017.
 Supinus 11, d. 48. 1044, n. e.
 Supracompositus 2847.
 — decompositus 2536.
 — primus 1368. 1387. 1396.
 Sur 752. 793. [1432.
 Sura 1076, q. r.
 Surebiformis 1015.
 Surculus 2263. 2352.
 Surdus 523.
 Surrectus 426. 1041, b. 1046, d.
 1068, q.
 Surfum 17. 1044, e.
 Suspensus 1947.
 Sutura 456, 1007, w. 1080.
 1309. 1600. 1601. 1801.
 1802. 2010. 2023. 2232.
Bih. I. *Sid.* 310.
 — caudalis 1316.
 — dentata *Bih.* I. f. *Sid.* 310.
 — imbricata *Bih.* I. r. b. *Sid.*
 310.
 — integerrima I. r. c. *S.* 310.
 — pilorum 508.
 — serotalis 1080, e.
 Sutratus 508. 1308, a. 1315.
 Suturevad *ib.*
 Svag 513. 706.
 Svajande 1269, k.
 Svalg 231. 2036. 2774. 2795.
 — bram 233.
 —, deri 786.
 — ring 1508, b.
 Svamp §. 450.

- Svamp*-aktig 742.
 -- fot 3097.
 -- ig 741.
Svanhvit 531.
Svankrygg 956.
Svans 1068, l. m. m. 1270, g. 2218.
 1680. 2031. §. 165.
 252. 298.
 -- ben § 134, s.
 -- blad 1691.
 -- försedd 1068, s.
 -- lik 2777.
 -- lös 1068, t.
 -- ring 1001, n.
 -- sifst 1698.
 -- vinkel 1726.
Svart 1047, e. §. 64.
 -- blå 549.
 -- gul 580.
 -- mylla 873.
Svävis 519. 808.
Svepe 2656. 2658. 2662.
Svingare 1889-1891.
Svingfjäll 1890.
Svinryggig 349.
Svällande 1763.
Svänglinie 28.
Svärdförmig 206.
Syllepismus *Bih.* II. 7. *Sid.* 311.
Syl-lik 203. 1046. 1323.
Syn §. 124. n. 2.
Synärthrosis *Bih.* I. *Sid.* 310.
Syncollosis *Bih.* II. 5. *Sid.* 311.
Syndesmus *Bih.* II. 6. *S.* 311.
Synedrisk 2384.
Synædrus ib.
Syftema, *Ätis* §. 87-110.
Sådbalj 2648.
- Sågad* 107.
Såg-bräddad 107. 109-119.
 -- förmig 1232.
 -- tand 107.
 -- tandad 107. 112. 113.
 2218.
Säl. försedd 1841.
 -- hanna ib.
 -- hud ib.
Säck-dragande 1929.
 -- gåmd 1942. 1951.
 -- lik 2160.
 -- försedd 1274, g.
Sådes-dunst 2704.
 -- olja ib.
Sältings-jord 873, c.
Sår-dragen 2080.
 -- ält, ensamt 2603.
 -- skild 909, t. 2320.
 -- spridd 2475.
 -- stående 2042.
Såte 1076, a. 2136. § 313.
Söm 456. 1802. 2010. 2023.
 2232. *Bih.* I:1. *Sid.* 310.
 -- fröfäste 2046.
 -- vinkel 1796.
Sönderbriflande 708.
Söndrad 2803. 2815.
- Tabulatus* 454, c.
Tæctus §. [86 87.]. 124.
Tæter 526. 798.
Tagel-lik 204.
 -- *svans* 1068, l.
Tagg 482. 1007, b. 1043, m.
 2394. 3034.
 -- försedd 1118.
 -- hölster 1654.
 -- ig 331. 482. §. 20, b.
 -- ring 2130.
 -- skida eller slida 1653.

- Taggspetsad* 147. 1611. 1675. *Tectus* 244, b. 1348. 1391.
 2090. 1787. 1982. 1983. 2878.
 -- *frålig* 1407. 2955.
 -- *vinge* 1228, l. *Teg* 2233.
Takformig 1785. *Tegelfärgad* 588.
Talig, två-, tre 1898. 1899. *Tegmen, Yois* 1216, d. 1710.
 2530. m. fl. §. 184.
Talus 471, c. 901, a. a. 1979. *Tegmēta* 2677.
 1837. *Tegūta* 1712.
Tand 110. 307. 907-911. *Tegulāris* 1078, f. 1246, k.
 1968. 2262. §. 212. 307. *Tela* §. 326.
 -- *ad* 110-113. 1546. 1853. *Telning* 2263.
 2104. 2182. *Bih. I. Sid.* *Telum* 1291.
 310. *Temperātus* §. 113. II.
 -- *ad, två-, tre-mång-* 151. *Tempōra* 902, i. 1203, o.
 -- *gård* 906, k. 1507.
 -- *kals* 908, f. *Tenax, ācis* 707. 1457.
 -- *hvirfvel* 908, g. *Tendo slæ* 1789.
 -- *håla* 906, m. *Tēner, ēra, um* 520.
 -- *kitt* 907, e. *Tentlikformig* 118, a.
 -- *knöl* 908, x. *Tenn-grå* 35.
 -- *kött* 906, t. -- *hvit ib.*
 -- *lik* 2898. *Tentaculātus* 1290. 1622.
 -- *lucka* 909, r. 1673. 1936.
 -- *låda* 906, m. *Tentaculum* 1453. 1970.
 -- *lös* 906, n. *Tentakel* 1453.
 -- *rot* 908, a. *Tenuis* 169. 1162, k.
 -- *rum* 906, m. *Terebinthināceus* 792.
 -- *söm Bih. I: 1. a. Sid.* 310. *Tērēs, ētis* 184. 1046, m.
Tapp-formig 180, a. *Tergēminātus* 2533.
 -- *lik* 181, a. 183. *Tergēminus* 1759. 2533.
Tarmkanal 2224. *Tergiverfus* 1045, d.
Tarsothēca 1267, c. n. *Tergum* 956. 1645.
Tars 1832. *Terminālis* 1374. 1761. 2187.
 -- *såla* 1834. *Terminans* 1467.
Tarsus 901, v. 1246, d. 1832. *Terminātus* 1321.
 1833. *Terminologiā* §. 6.
Tafs 1079, 3. 1832-1835. *Terminus* §. 4. 5.
 -- *lofve* 1835. *Ternātus* 399, a. 1899. 2454.
Teckvad 2339. *Terpentin, af* 792.
Tectrices 1240, c-g. k. *Terra sigillāta* 607.

- Terræus 610. 745. Till-hälften 1044, b.
 Testa 1014. 1293 - 1297, -- sluten 255. 1337. 2096.
 2961. §. 287. 303. 2563.
 Testaceus 588. 1985. -- speisad 95. 1674. 1915.
 Testatus 1293. 1613. -- stånd, barndomens 2893.
 Testiculatus 2336. -- stånd, bårdighetens 2895.
 Testiculus 1080, c. -- stånd, mognadens 2896.
 Testikel *ib.* -- ståndet, det tillväxande
 2894.
 -- formig 2336. -- tagande 403. 477. 2597.
 Testudinarius 668. -- tjocknande 269.
 Tetmemenus 370, a. -- tryckt 425.
 Teträpus, ödls 1876. Timmersågformig 132.
 Textura dentium *Sid.* 144. Tinningar 902, i. 1203, e.
 Thälämöstemones 2823. 1507.
 Thalassicus 565. Tjern 843.
 Thalassinus *ib.* Tjock 167. 1076, r. 1162, i.
 Thallus 2283. 1266, y. 1284.
 Thëca 303. 1654. 3073. 3102. Tjogmanning 2826.
 Thësauros 906, i. Tjuderdel 1079, †.
 Thoracicus 1436. 1512. Tjugig 370, a.
 Thon (der) 876. Tofs 502. 1001, q. 1007, u.
 Thorax, äcis 1592. §. 134, p. 1270, d. c.
 244. -- formig 128.
 Throchus 181. -- ig 502.
 Thyrsoidëus 2444. -- larf 1918. *Ann.*
 Thyrsus *ib.* -- ändad 1074.
 Tibia 901, r. 1246, c. 1248, a. Tofva 492.
 1825. -- ig 493.
 Tibiale 1267, b. Tom 733. 1192. 2629.
 Tigrevad 665. Tombäckbrun 644.
 Tillbaka-böja 60. 216. 438. Tomentosus 498. 510. 1007, b.
 1046, h. 1068, e. Tormentum 498.
 2077. 2192. 3015. Tomium 906, k. 1161, i-l.
 -- dragen 1353. Topas-gul 630.
 -- kråkt 441. Topazinus 630.
 -- ruilad 63. Töphas 1119.
 -- viken 68. Topp 2.
 Till-hopadragen 277. 418. -- hårig 2335.
 2076. 2089. -- rak 37. 1217, c.
 -- håll §. 115. -- skärm 2625.

- Torf-jord* 873, a.
 — *mosse* 846.
 — *mylle* 873, a.
Torkande 768.
Torn (-arne m. 2.) 483, 1007, b. 2394.
Torn (-en n. 4) 181.
 — *bårande* 1520.
 — *ig* 483, 1621, 2372, 2521.
 — *lik* 181, 2111.
 — *segel* 1829, b.
 — *tagglik* 2620.
Törques 949, 1209, c.
Torr 725, 861.
Torräddus §. 113, 1.
Tortus 29, 1045, v. 2565.
Tornlöfus 2061.
Total 261.
Totälis 261, 2487, 2659, 2746.
Totte 501.
Trachææ 880.
Tragus 903, e.
Transiens 2748.
Transversal 3002.
Transversälis 13, 1217, a. 1801, 2034, 3002.
Transverse 1308.
Transversus 22, 39, *Anm.* 911, d. 1044, r. 2082, 2181.
Trapeziformig 83.
Trapeziformis ib.
Trappändad 1217, k.
Trasfelfena 1454.
Tratt 238.
 — *formig* 238, 1030.
Tre-axig 1046, q.
 — *byggare* 2864.
 — *fallt* 2532, 2533, 2536.
Trefvare 1970.
Tre-hörnig 78.
 — *kantig* 188.
 — *liksidig* 188.
Tremkilus 777.
Trens 210, 212.
Tre-sidig 1046, q.
 — *fyrdtig* 363, d.
 — *talig* 1399.
 — *vinklig* 78.
 — *vågig* 363, b.
Triangulus 78.
Trifix, *icis* 454.
Trilla 186.
Trill-formig ib.
Trilöris 363, d.
Trind 184, 1046, m.
Trioicus 286.
Tripionatus 2551.
Triplicatus 2551.
Trippande 1079, j.
Triqvétrus, 188, 1046, q.
Triternatus 2532.
Tritöres l.-orii dentes 969, k.
Trivius 363, b.
Trochänter, *ëris* 1822.
Trochleäriformis 30, a.
Trochleäris 279.
Tropis 1598.
Trubbad 99, 290.
Trubbig 143.
 — *med spets* 145.
Trubb-kantig 195.
 — *skull-tarf* 1920.
Truncatus 155, 292, 1304, 2062, 2158, 2191, 2214.
Truncus 365, 367, a. 369, 900, 950, 1624, 1818, 2419, §. 214.
Trut 1538, §. 240.
Tryne 902, a, §. 208.
Träd 730.

- Tråd* artad 1269, n.
 — formig 171.
 — ig 730. 1134.
 — ig, två-, tre-, mång- 455.
 — lik 171. 1585.
Trång 243, a.
Trå 2289.
 — aktig, -artad 747, a.
Tråd 2343.
Trådesjord 863.
Tråd-gårdsland 866.
 — gårdsfång 2274.
 — flam 2349.
Tuberculatus 340. 908, x.
 1228, m.
Tuberculofus 225.
Tuberculum 340. 1528, m.
 1633. 3036. 3091.
Tubulatus 1162, p. 2255.
Tubulofus 225. 905, d. 1193, l.
 1201, b. 2255. 2265.
Tubus 225. 1524. 2772 § 323.
Tudelt 372.
Tuggare-tand 2198.
Tuggyta 908, g.
Tum 817.
Tumidus 2763.
Tummförsedd 1856. 1909.
 — lös 1264, t.
Tumme 1079, t. 1863. 1973.
 — tå 1264, o. q.
Tums-bredd 817.
 — lång 817.
Tunga 897. 906, b. 1527.
 1969. §. 179.
Tungans, på främmdelen 781.
 —, på midten 783.
Tung-band 906, b.
 — ben 906, b.
 — fliktig 2777. [2520.
 — formig 1557. 1586. 1255.
- Tung-roten*, derpå 782.
 — spetsen, derpå 780.
 — lik 2777.
 — stump 1565.
Tunica 479. 904, b-d. 2227.
 §. 119, n. 4.
Tunicatus 479. 2688.
Tunn 169.
 — hårig 488.
Turbinatus 181. 2112.
Turcinus 560.
Turföfus 873, a.
Turidones 2686.
Turkos-blå, 560.
Turpis 526.
Turritus 1520. 2111.
Tve-eggad 175.
 — höfd 1078, h.
 — klufven 2045.
 — köfmad 1079, tt.
 — läppt, -ad 1365. 2070.
 2732. 2778.
Tvä-bildad 1589.
 — byggare 2857. 2862.
 — fingrad 1411.
 — färod 1356.
 — hornad 1671.
 — kantad 2073.
 — klubbformig 1472.
 — klubbig 271.
 — radig 1068, n.
 — sidig 421. 3021.
 — spetsad 1669.
 — ställd 2179.
 — talig 2531.
 — drig 2297.
 — tydig 909, l.
 — växt 1274, c.
Tvär 1217, a.
Tvärän, derpå 13. 1044, r.
 2034.

- Tvår. bas 2181.
 — band 676.
 — genomskärning 165.
 — gående 2034.
 — handsbredd 818.
 — handsläng 818.
 — pucklig 1308.
 Tvårs 13.
 — före 3002.
 Tvår-säm 1801.
 — tand 911, d.
 — vågg 259. 264. 3041.
 Tydlig 649.
 Tygel 1203, i.
 Tylari 1077, i. 1264, f.
 Tylum 1076, p.
 Tå 901, n. 1075, c. 1079, c. g.
 1046, f. 1264, a-w. 1804.
 — ad, -ig 1076. 1264, f.
 — betäckning 1267, d.
 — bräm 1264, o.
 — falang 1076, f. 1264, d.
 — hud 1264, w.
 — hudbetäckning 1267, e.
 — lös 968. 1076, e. 1323.
 — rygg 1264, a.
 — segel 1079, r.
 — sida 1077, b.
 — svål 1077, i 1250, c.
 — såla 1264, b.
 — valk 1077, i. 1264, f.
 Tånglik 1687.
 Tångrop 904, o.
 Täckande 910, b.
 — bast 2127.
 — else 3100.
 — fatformig 2120.
 — fjäder 1240, a. b.
 — hinna 902, h.
 — sköld 1791.
 — vinge 1710. §. 263.
- Tänder Sid. 144.
 Tånger 1908.
 Tät 200. 1043, e.
 Tät-blodig 395.
 — förenad 395.
 — sittande 397.
 — strålig 1269.
 Töcknig 668.
 Töm 1451.
 Törn. ros, deraf 803;
 — rosartad 2790.
 — snar 859.
- U**
 Udd 135. 908, v.
 Udda-blad 2540.
 — parväxt 2541.
 Udde 135.
 — ig 135. 146. 284. 908.
 u. v.
 — ulätus (term. Adj.) §. 20.
 Ull 497. 510. 1007, ll.
 — bskladd 501.
 — fjun 2736.
 — ig 497. 1007, 1266, ö.
 — pels 1007, g.
 Ulna 823. 901, h.
 Ulnåris 823.
 Ultimus 1243.
 Ultramarinblå 556.
 Ultramarinus ib.
 Umbella 375. 2432. 2434.
 2439. 2442.
 Umbellatus 374. 2451.
 Umbellula 375. 2435.
 Umbilicus 957, a. 2032.
 2113. 2966. 2971.
 Umbo, önis 2146.
 Umbra 609.
 Umbra-brun ib. 1
 Umbrinus ib. [3045.
 Uncinatus 32. 286. 1045, e.

- Uncus 286.
 Undatus 28. 57.
 Under 1044, a. 1350.
 — arm 901, g.
 — bladig 2614.
 — buk 959.
 — del 11, e.
 — gump 1213.
 — haka 902, n. 1203, r.
 1274, g. 1509.
 — hals 948. 1209, b. 1597.
 — höchel 1079, †.
 — jordisk 1940.
 — kalk 2750.
 — kant 2124.
 — kåk 1145.
 — lif 956, c. §. 249. 250.
 — lip 2029. 3779.
 — läpp 906, f. 2029.
 2779.
 — minerad 295.
 — sida 49. 951. 1597. 2124.
 — sittande 2798.
 — syn 1505.
 — sön 2025.
 — vinge 1717.
 Undre 1242.
 Undulato - striatus 202.
 Undulatus 57, a. 679.
 Ungfögel 1277.
 Ungviculäris 816.
 Ungviculatus 287. 1079
 1178, a. 1326. 1548.
 1558. 1689. 1764. 1869.
 2768.
 Ungviculus 1843. 1844.
 Ungvis 816. 1078. a-g.
 1264, g-n. 1842. 1843.
 2765.
 Ungvula 1078, h. 1079 *
 1843.
 Unguläris 1078, g.
 Ungulatus 1378, h. ll. w.
 Uny-color, öris 645.
 — cuspis 908, t.
 — dentatus 1560.
 — labiatus 2071. 2781.
 — lateralis 2660.
 — oculäris 883. 2912.
 — petalus 2775.
 — spinosus 1560.
 Unitus 452, a.
 Uny-valvis 1088.
 — versalis 375. 2434. 2661.
 2806.
 Upp - blåst 2923. 2927.
 — böjd 1363.
 — fylld 243, a.
 — höjd 215. 2078.
 — lyftad 1068, q.
 — näsig 1027.
 — rest 1046, d.
 — rullad 66.
 — ryckt 2406.
 — rät 40. 119, a. 1007.
 1041, a. 1045, b. 1274, c.
 1775. 2200. 3026.
 — rättstående 2835.
 — slag - lik 1784.
 — släppen 1705.
 — springande 2899. halft-
 § 425.
 — stigande 42. 1045, p. z.
 1170, d. 1217, o.
 — stigare 2981.
 — stoppad 2928.
 — ströfvande 2325.
 — stående 426. 1041, b.
 1068, q.
 — svåld 3008.
 — tagen 1492.
 — till 1044, x. a. 1372.

- Öpp-viken 1784.
 — vänd 3017.
 — åt 17. 1044, e.
 — åstligande 430.
 Ur - blekt 651.
 — bråddad 153. 1178, e. f. 1217, g. 2116.
 — buglad 1414. 2906.
 Urceölatus 236.
 Urceölus ib.
 Uræum 953, a. §. 250.
 Urëthra 1080.
 Ur - fjäderlik 2121.
 — gnagen 120.
 — grundad 298.
 — gröpt 54. 1193.
 — hvälfd 1366.
 — hålkad 54. 86. 2186.
 Urin - aktig 800.
 — gång 1080.
 Urinöfus 800.
 Urna 236.
 Urnaggad 120.
 Urn - formig 236.
 Urnjupen 153. 2116.
 Uröp ygium 9566.
 Ur - rundad 116.
 Ursinus 1921.
 Ur - skuren 152. 2193. 2517.
 — skärning 100.
 — spetsad 153.
 — tvättad 513.
 — usculus (term. Adj.) §. 20, a.
 Ut - bild 1902.
 — bildad ib.
 — bredd 415. 2503. 2670.
 — brådd 1799.
 — böjd 926, c.
 — dragen 1044, o. 1788. 2003. 2821.
 — före 18.
 Ut - hållande 778.
 — löpp 2027.
 — löpande 2303.
 — löpare 2372.
 — plånad 650.
 Utriculigëra radix 2341.
 Utriculöfus 3053.
 Utriculus 2623.
 Utrinqve 85. 86. 1178, f. g.
 Ut - feda 227.
 — skjutande 2327.
 — skuren 2075.
 — stående 2324.
 — snodd 1045, z.
 — spänd 428. 1046, f. 1217, d.
 — spärrad 134. 413. 2667.
 — spärrande 411. 2998.
 — sträckande 2323.
 — sträckt 911, f. 1541. 1704. 1780.
 — stucken 315.
 — stående 219.
 — sugande 2313.
 — svåfvande 3023.
 — trängd 2074.
 — vecklad 2991.
 — vidgad 96. 908, å. 1852. 1983.
 — vänd 1045, c.
 — åt 19. 1044, d.
 — öra 903, b. 1041, a. 2174 §. 314.
 Vacuus 2629.
 Vad 1076, q - s.
 Vadans 1248, d.
 Vadhen 901, 1248, d.
 Vagina 461. 1574. 2560. 2565.

- Vagina aculēi 1653.
 — cornu 1043, c.
 — rostellī 1569.
 Vaginans 461. 1043, c.
 Vaginatus 1078, c. 1381.
 1984. 2338. 2403. 2559.
 Vaginūla 2622. 3071.
 Vagus 419. 2249. 3023.
 Valūds 1264, n. 1266, y.
 Valk 210. 212. 1001, f. 2203.
 3101.
 — ig 1001, f. 1620.
 — sōm 2035.
 Valls 185.
 — formig ib.
 — led Bih. D. 8. Sid. 312.
 Valmo-rōd 592.
 Valnōtjastbrun 611.
 Valva 457.
 Valvātus 250.
 Valvel 457.
 Valvis, bi-, multi- 460. 1790.
 —, uni-, &c. 2647. 2651.
 Valvūla 250. 453. 457. 458.
 2652.
 — conchæ §. 302.
 — succenturiāta 2223.
 Valvulātus 450. 3941.
 Vanskaplig 1545.
 Vapenlōs 288. 484.
 Varaktig 1043, u. §. 82.
 86.
 Varices 2035.
 Varicēlor, ōris 657.
 Variēūla 1007, j.
 Variēgātus 659.
 Variolōsus 310.
 Variōlus ib.
 Varūs 646.
 Varm 813, b. 886.
 Varus 1043, f.
- Vas, vāsīs 881. 1746. §.
 119. n:5.
 Vattenaktig 720. 748.
 — blāsa 2623.
 — blāsaktig 3053.
 — klar 623.
 Vax-gul 375.
 — hinno 1161, g.
 — kakelik 314.
 Veder-quickande 809.
 — stygglig 798.
 Vegetābilis 877, a. 2.
 Veklif 963.
 Velātus 1980. 2955.
 Vellicans 806.
 Vellus, vēllēris 1007, e. n.
 Velum 1929. 3100.
 Vena 347. 882. 1771.
 — umbilicālis 957, a.
 Venātus 347. 257, a.
 —, tri-, quinque- 2512.
 —, tripli- 2513.
 Vener 882.
 Venōsus 682. 1770. 2510.
 2515.
 —, tri-, quinque 2511.
 Venster-sidig 1390.
 — skal 2171.
 — vindlad 2040.
 — vänd 2099.
 Venter 458. 957. 1056. 1646.
 2016. 2167. 2968.
 Ventral 2035.
 Ventrālis 1649. 2935.
 Ventricōlus 269, a. 2112.
 Ventricūlus 883. 890. 906, i.
 Venus-berg 2131.
 Venus vaga §. 128:y.
 Verd de Saxe 563.
 Verkan §. 85.
 Verk. bi 1897.

- Verk-geting* 1897.
 — *myra ih.*
 — *tyg (Sinnens) §.* 135.
Verldshaf (det stora) 833.
Verler 1120.
Vermes 1985. §. 282 - 324.
 Sid. 313.
Vermia §. 153.
Vermiformis 906, c. 1201, a.
Vermiculatus 342.
Verruca 328. 1001, g. 1077, d.
 1274, e.
Verrucosus 328.
Verrucula 1120.
Verrukler 1120.
Versatil 445, b. 2832.
Versättilis ib. 1264, ä. 2832.
Versura 867.
Versus 15-20.
Verteber §. 134, m.
Vertebra §. 134, m. v.
Vertex, *icis* 902, d. 1203, b.
 1506. 1994. 2000. 2001.
Verticilis 37. 1217, c.
Verticillatus 384. 1319. 2485.
 2883. 2999.
Verticillus 384. 2485. 2488.
Verusformis 43, a. *Amn.*
Verus 1930. 2440. 2669.
 2687. 2855.
Vesicula 330.
Vesiculosus 330. 1618.
Vexelvis 380.
Vexillum 1129. 2788.
Via 870.
Viarius 363, b.
Vibrisae 1007, f. 1269, u.
Vicinus 393.
Vida. skild 391. 2753.
Vid-bunden 2569.
 — *häftad* 909, d.
- Vid-hängande* 1952.
 — *hängsle* 1454. 1622. §.
 224.
 — *liggande* 3001.
 — *rig* 526.
 — *satt* 442, c.
 — *strålig* 1135.
 — *våxt* 2570.
 — *öppen* 1044, n:s.
Vigge 193.
Vigglik 88. 193. 1217, l.
Vik 103.
 — *ig* 119.
Villösus 494. 1007, l.
Villus 494.
Vinaceus 583.
Vindel 1047, a. 2017. §.
 296.
Vind-lad 1047, a. 1991.
 — *lande* 2367.
 — *ling* 1047, a. 2013.
Vin, druf 724.
 — *berg* 860, b.
 — *druffvart* 548.
Vinca, l. vinetum. 860, b.
Vingartad 2757.
 — *båge* 1736.
Vinge 966. 1216, b. 1228, q.
 1325. 1708. 2787. §.
 183. 255.
 — *sjöder* 1216, b. 1228, a. b.
 — *frukt* 2891, a.
 — *hake* 1790.
 — *håla* 1228, d.
 — *knå* 1228, c.
 — *märke* 1753.
 — *nerf* 1746.
 — *nerfknut* 1652.
 — *pennor* 1216, c.
 — *spegel* 1228, k.
 — *sporre* 1228, m.

- Ving-spännare* 1789.
 — *stump* 1719.
 — *svans* 1741.
 — *täcke* 1240, c-e.
 — *veck* 1228, c.
Vin-gul 583.
Vinkel 97-99. 2239.
 — *försedd* 104.
Vinklad 104.
 —, *tre-, mång-* 135.
Vinklig 35. 76. 80.
 —, *fem-, mång-* 84.
Vinöfus 794.
Violacëus 552.
Violet 552.
Vippa 373.
 — *försedd ib.*
 — *lik* 2445.
Virens, saturate 566.
Virvel-lik 2112.
Virgatus 405.
Viridi §. 66.
Virilis 891.
Viröfus 796.
Vitefus 813, a.
Vifus §. 124.
Vissnad 725.
Vitellus 2979.
Vitrëus 907, c.
Vitta 674.
Vittatus ib.
Vivax, acis 515.
Viviparus §. 129.
Vix §. 20, b.
Vola 1079, c.
Volatilis 1228, n. 1431.
Volubilis 1068, h. 2367.
Volutatus 3006.
Volva 3100.
Vortex, Ycis 507. 1007, ö, —, *par-* 2537. 2541-2554.

- Vorticarus* 418, b.
Vorticöfus 507.
Vriden 29. 1047, v. 1991.
 2206. 2565.
Vridning 2013.
Vrist 901, v. 1249, a.
Vrå 103.
 — *ig* 135.
Vulcanicum solum 374, a. b.
Vultus 902, c.
Vulva 892. 1109. 1650. 2129.
Vägig 57. 2079. [§. 309.
Vägråt 38. 1044, q. 1778.
 — *strimig* 302.
 — *stänger* 1889.
 — *teknad* 679.
Värdad 1943. 1959.
Värta 328. 1001, g. 1064.
 1274, e.
 — *full* 1911.
Värtaktig 813, a.
Värd 345.
Vägg 363, b.
Vägg-frukt 2885.
 — *lös, lukt af dem* 801.
Väldig, två-, fem- 2817.
Vämjaktig 812.
Vänd, bakåt- 16. *uppåt-* 17.
 — *artikel* 1465.
 — *bar* 1264, ä.
 — *led. Bih. D. 10. S.* 312.
 — *ning Bih. B. Sid.* 312.
 — *tå* 1264, ä.
Värnlös 3051.
Vätkor §. 78. 79.
Växande 775.
Växt §. 325.
 — *grön* 567.
 — *lik* 1986.

- Växt, två-, sex- 2530. Ås 2146.
 2533. — lös 1161, p.
 — ämne 2980. — hvalf 2147.
 — salt 2292. *Aim.* 2. Åter- och framböjd 1046, a.
 — löpande 1750.
 Xerampellus 579. 1047, i. — uppbojd 1046, c. 2078.
 Xiphus 1636. — uppstigande 429.
 — Åtskild 2042.
 — Åtskilnad 2855. 2856.
 Yta §. 23. 24.
 — hel 1484.
 — ig, tre-, mång- 194. Ägg §. 150. 199. 281.
 Ytter-låpp 2027. — blomma 1010.
 — blomning 2422. — (eller) fosterbåränd §.
 Yttre 1080. 1244. 1555. 1797. 129.
 2976. 3080. Ägge-gula 1010. 2979.
 Yt-ved 2200. Ägg-formig 180.
 Yx-lik 283. 1588. — hvit 532.
 — hvita 1012. 2974-2978.
 — kasfar 2243.
 — ledare 1707.
 — lik 72.
 — läggare 1707.
 — rund 72. 2068. 2105.
 — skal 1014.
 — stock 2698.
 Zona 1001, m. Ägta 1007, l. 2293. 2440. 2678.
 Zoophyllum 1986. — gulfärg 574.
 — Ändar 2138.
 — Ändyta 160.
 — Äng 881.
 — Ännetofs 1007, p.
 — Äpple 2922.
 — Ärmluggig 1855. 1860.
 — Ärrig 320.
 — Ärt-gul 581.
 Öfver 1044, 3.
 — arm 972. 1872.
 — bryn 47.
 — brödd 1044, l:y.

- Öfver-del II, d. 2021. Ög - hinna 904, h.
 — drag 479, — hvarf 904, f. 1203, l.
 — falsad 410. — klot 904, a.
 — flödig 2866. — krets 904, f. 1203, l. 1512, d.
 — gifven 2630. Ögonfläckad 693.
 — gripande 910, e. u. β. — fära 1203.
 — gående 445, c. 909, o. — hinna 904, b.
 2319. 2948. 2808. — här 904, i
 — gående till blad 2364. — härig 489. 1974.
 — hinna 479. — kant 1020, a.
 — hinnad 2688. — lock 904, g.
 — hud 1001, b. 2107. 2286. — spira 1043, n.
 2962. — sten 694. 904,
 — hängande 41. a. — stensgräns 1021.
 — hölj 1542. — tand 909, i.
 — kant 2125. — trakt 902, p. 1203, k.
 — komplett 2847. — eller ögurå 904, l. m. n.
 — kåk §. 134, e. — öppning 904, k.
 — liggande 406. 1193, d. Ökad 908, å.
 1779. 2215. Öm 520.
 — lip 2028. Öppen 243. 852. 1045. f.
 — läpp 906, e. 2028. 1193, p.
 — nåbb 1161, b. — stående 246. 1781. 2217.
 — rygg 1625. Öppning 231. 2015.
 — sida 48. 950. 1720. 2125. Öra 890. 903, b.
 — sittande 2800. Örförmig 2120. 2208.
 — skal 1294. — jord 874, a.
 — stående 1805. — list 903, c.
 — ställ 2800. — lock 1042, a.
 — svämmande ställen 848. — läpp 903, b.
 — sön 2024. — musla 903, b. h. i.
 — tack 911, e. 1193, n. Örnklor, m. Ann.
 — vinge 1716. Ört 2348.
 Öga 693. 895. 904, a-o. — ärtad 750.
 1500. §. 139. 213. 230. Ört-tipp 903, g.
 Ög- ell. Ögonbryn 1007, fs. — trakt 902, o. 1203, p.
 1203, m. 1287. 1282. — vinkel 903, e.

Rättelser:

Anm. 21:sta arket har en felaktig sidoangifning, hvilket Läsaren täckes sjelf rätta, äfven som dessa följande Numror: 61. 286. 417. 442. d. 486. 535. a. 815. b. 877. b. a. (Sid. 177. står 1095. läs 1075. Sid. 195. står 1101. läs 1170.) 1305. 1307. 1351. 1544. 2018 2266-2273. samt 99. 46. (Sid. 55.) 51. 55. (Sid. 101. framför Syst.) 89. 203. (Sid. 302. efter *Metam. &c.*) 274. 442. och

- Sid. XIX rad. 25 står *definiera* - *definiera*
 -- 2 rad. 5 nedifr. tillsättes (efter förklaring) kallas
 -- 3 -- 21 står *alstringen* läs *alstringskraften*
 -- 9 -- 29 -- *bakvänd* - *bakåtvänd*
 -- 11 -- 30 -- *och* - *ock*
 -- 9 -- 29 -- *ett* - *en* - 16. står *del.* läs *del:*
 -- 20 -- 27 -- *öfver sidan* - *öfversidan*
 -- 26 -- 26 -- *spetsiga* - *spetsade*
 -- 33 -- 17 -- *höjden* - *höjen*
 -- 34 -- 9 -- *egget* - *eggen*
 -- -- 10 -- *Parabolisk* - *Paraboliök*
 -- 61 -- 24 tillsättes (efter mjuktaggig) *muriculatum*
 -- 53 -- 18 står i artiklar - i (länkar) artiklar.
 -- 56 -- 24 -- *Två*, -- *Fortsatt två* - *m. m.*
 -- 66 -- 8 tills. framför *congl.* *hopgrodde*
 -- 76 -- 8 nerifr. står *Svartgräs*, läs *Härgräs*.
 -- 85 -- 18 -- *saphirinus* - *sapphirinus*
 -- 88 -- 11 -- *varigata* - *variegata*
 -- 91 -- 20 tills. Efter *Dubbel* (*två växt*)
 -- 93 -- 25 står *resinosus* läs *resinosus*
 -- 106 -- 27 -- *böre* - *böra*
 -- 133 -- -- *hjärtat* - *hjärtat*, *m. m.*
 -- 135 -- 20 -- *abdominalis* - *abdominales*
 -- 136 -- 11 -- *Armbogutsk.* - *Armbogen(-utskottet)*
 -- 146 -- 3 nerifr. står *rugosus* (i några Ex.) - *rugosus*
 -- 173 -- 2 nerifr. -- *vindlar* - *vindlingar*.
 -- 174 -- 12 -- *Korngul* - *Korngula*
 -- -- 13 -- *Löfgul* - *Löfgula*
 -- 175 -- 20 -- *Falske*, - *Falske*
 -- 191 -- 12 -- *cerocoma* - *ceroma*
 -- 201 -- 9 -- 1076 - 1079
 -- 217 -- 27 -- *tharsotheca* - *tarsotheca*
 -- 222 -- 26 -- *pappilla* - *papilla*
 -- 225 -- 8 -- *hvardere* - *hvardera*
 -- 242 -- 27 -- *kamligt* - *kamlikt*
 -- 256 -- 2 -- *skida* - *slida*
 -- 257 -- 8 -- *tages* - *tagas*
 -- 261 -- 20 -- *sin* - *i sin*.
 -- 273 -- 1. 3. och 5. nerifr. *skida* - *slida*
 -- 350 -- 21 -- 2. (-2.)
 -- 353 -- 9 -- *Krinbladig* - *Omkringsbladig*
 -- 374 -- 2 -- (-fult) - (-fullt)

- sid. 375 rad. 28 tillsättes nerfvadt framför *nervatum*
 -- 393 -- 9 står börjad läs början
 -- 399 -- 20 -- *lacina - lacinia*
 -- 422 -- 8 -- ledskifva - ledskida
 -- 444 -- 20 -- *Alepidotus - Alepidotus*
 -- 446 -- 7 -- *Ambulatoirus - Ambulatorius*
 -- -- 15 -- -, bimult - bi-, mult.
 -- 447 -- 7 -- *Arskfärgad - Askfärgad*
 -- 457 -- 8 -- *Connivens - Connivens*
 -- 467 -- 8 -- *Frankfurksvart - Frankfurtsvart*
 -- 472 -- 39 -- *Häläris - Hiläris*
 -- 483 -- 20 -- 471 - 475
 -- 514 -- 21 -- *Skrälben - Strälben*
-

Tabellarisk öfversigt af Konst

- (Biögon, 1513. 1501.)	Nackgrop. 1503. Svalgring. 1508, d. b.) Underhaka. 1509.	}	Antenn -- stän -- bas, -- axel.
2. (Snyte 1514.)	Ögon. 1500. Ögkrets. 1512, d. Panna. 1504. Pannudd. 1512, c.	}	-- bors -- knap -- fjäde
r m. m. se Munn.	Antenner. 1461. Infogningshåla. 1463. Undersyn. 1505. Hjelm *) 1522.	}	-- stjel Vändar Slutarti Gissel.
1507.	Högkind. 1508. Kind. 1508. a	}	Inböjd Bladför
bel. 1536.	Sugborst. 1570.	}	Bladför
nut. 1537.	Pumpborst. 1573.	}	Ränna.
unga. 1535.	Tunga. 1527.		
e. 1539.	Läpp. 1523.		
. 1529.	Oxelband. 1547.		
ns glalar, f) öfven.	Käkar. 1530.	}	Skenbenstorn - qvast. 183 - korg. 1831
	Tars. 1832.	}	Framtars. 18343.
	Se ofvanföre.	}	Mellantars. sa. 1844. Baktars. 1832
5:	Bukstjolk. 1661. [Stjelskifva. 1662 Basyta. 1650. a. Ryggsegmenter. 1648. [Andhål. 880. Stuss. 1650.	}	Hällhake. 165 Tagghölster.
51. : . .	Hårfrans. Aktertagg. 1652. Taggslida. 1653. Hannköndelar. 1656. Honlem. 1659.	}	Blygseltång Hannlem.
6.	Buksegmenter. 1649.		

